

S A N C T V S
M A T T H A E V S,

SIRIACE, ITALICE.
EBRAICE, HISPANICE.
GRÆCE, GALLICE.
LATINE, ANGLICE.
GERMANICE, DANICE.
BOHEMICE, POLONICE.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI.

דמותי

כתי מתי :

KATA MATΘAION.

הפלאון א
תבא דילידותה
ישוע משיחא
בנה דדניד בר
ברה דאברהם :

*Il Libro della generatione di Iesv
CHRISTO figliuolo di David, figliuo-
lo d'Abraham.*

2 אברהם אבד לאיסחק
אסחק אבד לעקוב
עקוב אבד ליהודא
ולאחיה :

*Abraham generò Isaac. Et Isaac gene-
rò Iacob. Et Iacob generò Iudas, & i suoi
fratelli.*

3 יהודא אבד לפרץ
לנחמה מן תמר פרץ א
אבד לחצרון חצרון א
אבד לארם :

*Et Iuda generò Pharez & Zaran di Ta-
mar. Et Pharez generò Esrom. Et Esrom
generò Aram.*

4 ארם אבד לעמינדב
עמינדב אבד לחשון
חשון אבד לסלמון :

*Et Aram generò Aminadab. Et Ami-
nadab generò Naasson. Et Naasson gene-
rò Salmen.*

5 סלמון אבד לבועז
רחב בועז אבד לעובד
עובד אבד לישע :

*Et Salmen generò Booz di Rachab.
Et Booz generò Obed di Ruth. Et Obed
generò Iesse.*

6 ישי אבד לדוד מ
מלכא דיד אבד ל
לשלמון מן אנהתה
חשון :

*Et Iesse generò il Re David. Et il Re
David generò Salomon di quella che fu
moglie d'Vrie.*

7 שלמון אבד לרחבעם
רחבעם אבד לאביה
אביה אבד לאסא :

*Et Salomon generò Roboam. Et Ro-
boam generò Abia. Et Abia generò Asa.*

בר תולדות ישוע המשיח
בדניד ברה דאברהם :

LIBRO de la generacion de Iesu Christo hijo
de David, hijo de Abraham.

2 אברהם תוליד אסחק
אסחק תוליד לעקוב
עקוב תוליד ליהודא
ולאחיה :

*Abraham engendró à Isaac. Y Isaac en-
gendró à Iacob. Y Iacob engendró à Iudas, y à
sus hermanos.*

3 יהודא תוליד לפרץ
לנחמה מן תמר פרץ
אבד לחצרון חצרון
אבד לארם :

*Y Iudas engendró de Thamar à Pharez y à
Zaram. Y Phares engendró à Esrom. Y Esrom
engendró à Aram.*

4 ארם תוליד לעמינדב
עמינדב תוליד לחשון
חשון תוליד לסלמון :

*Y Aram engendró à Aminadab. Y Ami-
nadab engendró à Naafon. Y Naafon engen-
dró à Salmon.*

5 סלמון תוליד לבועז
רחב בועז תוליד לעובד
עובד תוליד לישע :

*Y Salmon engendró de Raab à Booz. Y
Booz engendró de Ruth à Obed. Y Obed en-
gendró à Iesse.*

6 ישי תוליד לדוד המלך
דוד המלך תוליד לשלמון
שלמון תוליד לאביה
אביה תוליד לאסא :

*Y Iesse engendró al rey David. Y el rey David
engendró à Salomon de la que fue muger de Vrias.*

7 שלמון תוליד לרחבעם
רחבעם תוליד לאביה
אביה תוליד לאסא :

*Y Salomon engendró à Roboam. Y Robo-
am engendró à Abia. Y Abia engendró à Asa.*

K E P A A. d.

B IBA'OS ἱερωσύνης ἰ-
σοῦς δαυὶδ, υἱὸς ἀβραάμ.

LIVRE de la generation de Ie-
sus Christ, fils de David, fils d'Ab-
raham.

2. 'Αβραὰμ ἐγέννησεν τὸν ἰσαὰκ.
ἰσαὰκ ἦ ἐγέννησεν τὸν ἰακώβ. ἰακώβ
ἦ ἐγέννησεν τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φούς αὐτοῦ.

*Abraham engendra Isaac. Et Isaac
engendra Iacob. Et Iacob engendra
Iuda & ses freres.*

3. Ἰούδας ἦ ἐγέννησεν τὸν φαρὲς καὶ
τὸν ζαράμ τοῦ τήμαρ. Φαρὲς ἦ
ἐγέννησεν τὸν ἐσρόμ. ἐσρόμ ἦ ἐγέννη-
σεν τὸν ἀράμ.

*Et Iuda engendra Pharez & Zara
de Thamar. Et Pharez engendra Es-
rom. Et Esrom engendra Aram.*

4. 'Αράμ ἦ ἐγέννησεν τὸν ἀμιναδάβ,
ἀμιναδάβ ἦ ἐγέννησεν τὸν
ναασσών. ναασσών ἦ ἐγέννησεν τὸν
σαλμών.

*Et Aram engendra Aminadab. Et
Aminadab engendra Naasson. Et Na-
asson engendra Salmon.*

5. Σαλμών ἦ ἐγέννησεν τὸν βοὸζ
καὶ τὴν ραχάβ. βοὸζ ἦ ἐγέννησεν τὸν
ὠβὲδ καὶ τὴν ρούθ. ὠβὲδ ἦ ἐγέννησεν
τὸν ἰεσσαί.

*Et Salmon engendra Booz & Ra-
chab. Et Booz engendra Obed de
Ruth. Et Obed engendra Iesse.*

6. Ἰεσσαί ἦ ἐγέννησεν τὸν δαυὶδ
τὸν βασιλέα. δαυὶδ ἦ βασιλεὺς
ἐγέννησεν τὸν σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ
ἐλίας.

*Et Iesse engendra le roy David. Et
le roy David engendra Salomon, de
celle qui avoit esté femme d'Vrie.*

7. Σολομών ἦ ἐγέννησεν τὸν ρο-
βοάμ. ροβοάμ ἦ ἐγέννησεν τὸν ἀβιά.
ἀβιά ἦ ἐγέννησεν τὸν ἀσά.

*Et Salomon engendra Roboam. Et
Roboam engendra Abia. Et Abia en-
gendra Asa.*

S. MATTHAEL.

CAP. I.

IBER generationis
Iesu Christi filii Da-
vid, filii Abraham.

The booke of y generation of Iesus
Christi filii of David / the son
of Abraham.

2. Abraham genuit Isaac,
Isaac autem genuit Iacob,
Iacob autem genuit Iudam
& fratres eius.

Abraham begate Isaac. And Is-
aac begate Jacob. And Jacob bega-
te Judas and his brethren.

3. Iudas autem genuit Pha-
res & Zaram de Thamar.
Phares autem genuit Esron,
Esron autem genuit Aram,

And Judas begate Phares / and
Zara of Thamar. And Phares be-
gate Esron. And Esron begate A-
ram.

4. Aram autem genuit A-
minadab, Aminadab autem
genuit Naasson Naasson au-
tem genuit Salmon.

And Aram begate Aminadab. And
Aminadab begate Naasson. And Na-
asson begate Salmon.

5. Salmon autem genuit Bo-
oz de Rahab. Booz autem
genuit Obed ex Ruth. O-
bed autem genuit Iesse.

And Salmon begate Booz of Ra-
hab. And Booz begate Obed of Ruth.
And Obed begate Jesse.

6. Iesse autem genuit Da-
vid regem. David autem rex
genuit Salomonem ex ea
quæ fuit Viri.

And Jesse begate David the King.
And David the King begate Salo-
mon of her that was the wife of Da-
vid.

7. Salomon autem genuit
Roboam. Roboam autem
genuit Abiam. Abia autem
genuit Asa.

And Solomon begate Roboam.
And Roboam begate Abia. And
Abia begate Asa.

S. Matthei.

Das I. Capitel.

Dies ist das Buch von
der Geburt Jesu Christi der
da ist ein Son Davids / des SONS
Abraham.

Enne er den Bog / om Jesu Christi sedel /
Som er Davids son / huilken er Abrahams
son

2. Abraham zeugete Isaac. Isaac
zeugete Jacob. Jacob zeugete Juda
vnd seine Brüder.

Abraham afflede Isaac. Isaac afflede Jacob.
Jacob afflede Juda oc hans Brodre.

3. Juda zeugete Pharez vnd Sa-
ram / von der Thamar. Pharez zeu-
gete Hezron. Hezron zeugete Ram.

Juda afflede Pharez oc Saram aff Thamar.
Pharez afflede Hezron. Hezron afflede Ram.

4. Ram zeugete Aminadab. Ami-
nadab zeugete Nahasson. Nahasson
zeugete Salma.

Ram afflede Aminadab. Aminadab afflede
Nahasson. Nahasson afflede Salma.

5. Salma zeugete Boaz / von der
Rahab. Boaz zeugete Obed von
der Ruth. Obed zeugete Jesse.

Salma afflede Boaz / aff Rahab. Boaz affle-
de Obed / aff Ruth. Obed afflede Jesse.

6. Jesse zeugete den König David.
Der König David zeugete Salo-
mon / von dem Weibe des Brie.

Jesse afflede Kong David. Kong David affle-
de Salomon / aff Brie hustru.

7. Salomon zeugete Roboam.
Roboam zeuget Abia. Abia zeugete
Asa.

Salomon afflede Roboam. Roboam afflede
Abia. Abia afflede Asa.

S. Mattheus.

Kapitola I.

Dijha Rodu ge-
fisse Krysta / Syna
Davidowa / Syna
Abrahamowa.

Oci test wyppisane narodu
Jesusa Krystusa syna Da-
widowego / syna Abrahamo-
wego.

2. Abraham zplodil Izaak.
Izaak pak zplodil Jakoba. Jak-
ob zplodil Juoda a Bratrisij
gcho.

Abrahama posedel Izaak /
Izaak posedel Jakob / a Jakob
ba posedel Juoda a bracia jego.

3. Potom Judas zplodil Fa-
resa a Zaru / Thamar. Fares
potom zplodil Esroma. Esrom
pak zplodil Arama.

Judy posedel Fares a Zaru /
Thamar / a Faresa posedel Ezrom /
Ezrom posedel Aram.

4. Aram potom zplodil A-
minadaba. Aminadab zplodil
Nassona. Nasson zplodil Sal-
mona.

Arama posedel Aminadab /
Aminadaba posedel Naasson /
Naassona posedel Salmon.

5. Salmon potom zplodil
Boosa a Rahab. Booz zplodil
Obeda a Ruth. Potom O-
bed zplodil Jesse.

Salmona posedel Boos a
Rahab / a Boosa posedel Obed a
Ruth / a Obed posedel Jesse.

6. Jesse potom zplodil Da-
vida Krále. David pak Král
zplodil Esalomauna / a tē Je-
su kteraž byla Brýassowa.

Jessego posedel Krol David /
a David Král posedel Salo-
mon / a zey ktera byla przed tym
jona Brýassowa.

7. Esalomaun potom zplodil
Roboama. Roboam pak
zplodil Abiasse Abiasse zplodil
Asu.

Salomona posedel Roboam /
a Roboama posedel Abia / a Abie
posedel Asa.

8 אָסָא אָנְלִיד אֶת־יְהוֹשָפָט
וְיְהוֹשָפָט אָנְלִיד לְיֹרָם
וְיֹרָם אָנְלִיד אֶת־עֹזִיָּא:

Et Afa generò Iosaphat. Et Iosaphat generò Ioram. Et Ioram generò Ozia.

9 עֹזִיָּא אָנְלִיד לְיֹחָזָם
וְיֹחָזָם אָנְלִיד לְאַחָז
אָנְלִיד לְעֵזְכִיָּא:

Et Ozia generò Ioatham. Et Ioatham generò Achaz. Et Achaz generò Ezechia.

10 יְחֵזְכִיָּא אָנְלִיד לְמַנַּשֶּׁה
מַנַּשֶּׁה אָנְלִיד לְאַמּוֹן
אָנְלִיד לְיוֹסִיָּא:

Et Ezechia generò Manasse. Et Manasse generò Amon. Et Amon generò Iosia.

11 יוֹסִיָּא אָנְלִיד לְיוֹכִיָּם
וְלְאֶחָיוֹ בְּגִלְחָדָה
וְדַבְבִּיר:

Et Iosia generò Iacim. Et Iacim generò Iechonias & suos fratres, ne la cattivita di Babilonia.

12 מִן־בֵּית־גְּלוּתָא דִּין
דְּבַבְרִי יוֹכִיָּם אָנְלִיד
לְשַׁלְתִּיָּאל וְשַׁלְתִּיָּאל אָנְלִיד
לְזִרְבָבֶל:

Et dopo la cattivita di Babilonia. Iechonias generò Salathiel. Et Salathiel generò Zorobabel.

13 זִרְבָבֶל אָנְלִיד לְאַבְיֹוד
אֶבְיֹוד אָנְלִיד לְאֶלְיָכִים
וְאֶלְיָכִים אָנְלִיד לְעֹזֹר:

Et Zorobabel generò Abiud. Et Abiud generò Eliacim. Et Eliacim generò Azor.

14 עֹזֹר אָנְלִיד לְסָדוֹק
וְסָדוֹק אָנְלִיד לְאַחִין
אָנְלִיד לְעִלְיֹוד:

Et Azor generò Sadoc. Et Sadoc generò Achin. Et Achin generò Eliud.

15 אֶלְיֹוד אָנְלִיד לְאֶלְעָזָר
אֶלְעָזָר אָנְלִיד לְמַתָּן
אָנְלִיד לְיַעֲקֹב:

Et Eliud generò Eleazar. Et Eleazar generò Mathan. Et Mathan generò Iacob.

8 וְאַסָא הָוִלִיד אֶת־יְהוֹשָפָט
וְיְהוֹשָפָט הָוִלִיד אֶת־יְהוֹרָם
וְיְהוֹרָם הָוִלִיד אֶת־עֹזִיָּהוּ:

Y Afa engendró à Iosaphat. Y Iosaphat engendró à Ioram. Y Ioram engendró à Ozias.

9 וְעֹזִיָּהוּ הָוִלִיד אֶת־יֹחָזָם
וְיֹחָזָם הָוִלִיד אֶת־אַחָז
וְאַחָז הָוִלִיד אֶת־עֵזְכִיָּהוּ:

Y Ozias engendró à Ioatham. Y Ioatham engendró à Achaz. Y Achaz engendró à Ezechias.

10 וְיְחֵזְכִיָּהוּ הָוִלִיד אֶת־מַנַּשֶּׁה
וּמַנַּשֶּׁה הָוִלִיד אֶת־אַמּוֹן
וְאַמּוֹן הָוִלִיד אֶת־יוֹשִׁיָּהוּ:

Y Ezechias engendró à Manasse. Y Manasse engendró à Amon. Y Amon engendró à Iosias.

11 וְיֹשִׁיָּהוּ הָוִלִיד אֶת־יֹכָנָן
וְאֶת־אֶחָיוֹ בְּגִלְחָדָה בְּבֵל:

Y Iosias engendró (à Ioacim. Y Ioacim engendró) à Iechonias, y à sus hermanos en la transmigracion de Babilonia.

12 וְאַחֲרֵי תְּגִלּוּת בְּבֵל יֹכָנָן
הָוִלִיד אֶת־שַׁלְתִּיָּאל וְשַׁלְתִּיָּאל
הָוִלִיד אֶת־זִרְבָבֶל:

Y después de la transmigracion de Babilonia Iechonias engendró à Salathiel. Y Salathiel engendró a Zorobabel.

13 וְזִרְבָבֶל הָוִלִיד אֶת־אֶבְיֹוד
וְאֶבְיֹוד הָוִלִיד אֶת־אֶלְיָכִים
וְאֶלְיָכִים הָוִלִיד אֶת־עֹזֹר:

Y Zorobabel engendró à Abiud. Y Abiud engendró à Eliacim. Y Eliacim engendró à Azor.

14 וְעֹזֹר הָוִלִיד אֶת־סָדוֹק
וְסָדוֹק הָוִלִיד אֶת־אַחִין
וְאַחִין הָוִלִיד אֶת־עִלְיֹוד:

Y Azor engendró à Sadoc. Y Sadoc engendró à Achin. Y Achin engendró à Eliud.

15 וְאֶלְיֹוד הָוִלִיד אֶת־אֶלְעָזָר
וְאֶלְעָזָר הָוִלִיד אֶת־מַתָּן
וּמַתָּן הָוִלִיד אֶת־יַעֲקֹב:

Y Eliud engendró à Eleazar. Y Eleazar engendró à Mathan. Y Mathan engendró à Iacob.

8. Ἀσά ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ.
Ἰωσαφάτ ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ. Ἰω-
ράμ ὃ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίας.

Et Afa engendra Iosaphat. Et Iosaphat engendra Ioram. Et Ioram engendra Hozias.

9. Ὀζίας ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἰωθάμ.
Ἰωθάμ ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ. Ἀχάζ
ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν.

Et Hozias engendra Ioatham. Et Ioatham engendra Achaz. Et Achaz engendra Ezechias.

10. Ἐζεκίας ὃ ἐγέννησεν τὸν μανασ-
σή. μανασσῆ ὃ ἐγέννησεν τὸν ἀμὼν.
ἀμὼν ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν.

Et Ezechias engendra Manassé. Et Manassé engendra Amon. Et Amon engendra Iosias.

11. Ἰωσίας ὃ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχο-
νίαν, καὶ οὗτοι ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰσὶν
τῆς μετοικεσίας βαβυλῶν.

Et Iosias engendra Iakim. Et Iakim engendra Iechonias & ses freres, sur le temps qu'ils furent transportés en Babilone.

12. Μετὰ ὃ τὸ μετοικεσίαν βα-
βυλῶν, Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν σε-
λαθιήλ. σελαθιήλ ὃ ἐγέννησεν τὸν
ζοροβάβελ.

*Et apres qu'ils eurent esté transpor-
tés en Babilone, Iechonias engendra
Salathiel. Et Salathiel engendra Zoro-
babel.*

13. Ζοροβάβελ ὃ ἐγέννησεν τὸν
ἀβιὺδ. ἀβιὺδ ὃ ἐγέννησεν τὸν ἐλια-
κίμ. ἐλιακίμ ὃ ἐγέννησεν τὸν ἄζωρ.

*Et Zorobabel engendra Abiud. Et
Abiud engendra Eliakim. Et Eliakim
engendra Azor.*

14. Ἀζωρ ὃ ἐγέννησεν τὸν σάδοκ.
σάδοκ ὃ ἐγέννησεν τὸν ἀχίμ. ἀχίμ
ὃ ἐγέννησεν τὸν ἐλιὺδ.

*Et Azor engendra Sadoc. Et Sadoc
engendra Achim. Et Achim engendra
Eliud.*

15. Ἐλιὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν ἐλε-
άζαρ. ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν ματ-
θάν. μαθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν ἰα-
κώβ.

*Et Eliud engendra Eleazar. Et Elea-
zar engendra Mathan. Et Mathan
engendra Iacob.*

CAP. I.

8. Afa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam.

Und Afa begate Iosaphat. Und Iosaphat begate Ioram. Und Ioram begate Ozias.

9. Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam.

Und Ozias begate Ioatham. Und Ioatham begate Achaz. Und Achaz begate Ezechias.

10. Ezechias autem genuit Manassen. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam.

Und Ezechias begate Manasses. Und Manasses begate Amon. Und Amon begate Iosias.

11. Iosias autem genuit Iechoniam & fratres eius in transmigratione Babylonis.

Und Iosias begate Iachim. Und Iachim begate Iechonias and his brethren about the time they were carried away to Babylon.

12. Et post transmigrationem Babylonis, Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel.

Und after they were carried away into Babylon, Iechonias begate Salathiel. Und Salathiel begate Zorobabel.

13. Zerobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor.

Und Zorobabel begate Abiud. Und Abiud begate Eliachim. Und Eliachim begate Azor.

14. Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.

Und Azor begate Sadoc. Und Sadoc begate Achim. Und Achim begate Eliud.

15. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob.

Und Eliud begate Eleazar. Und Eleazar begate Mathan. Und Mathan begate Iacob.

Das I. Capitel.

8. Afa zeugete Iosaphat. Iosaphat zeugete Ioram. Ioram zeugete Oſia.

Afa afflede Iosaphat. Iosaphat afflede Ioram. Ioram afflede Oſia.

9. Oſia zeugete Iotham. Iotham zeugete Achas. Achas zeugete Ezechia.

Oſia afflede Iotham. Iotham afflede Achas. Achas afflede Ezechia.

10. Ezechia zeugete Manasse. Manasse zeugete Amon. Amon zeugete Joſia.

Ezechia afflede Manasse. Manasse afflede Amon. Amon afflede Joſia.

11. Joſia zeugete Iechonia vnd ſeine Brüder / vmb die zeit der Babylonischen gefengniß.

Joſia afflede Iechonia / ochans Brödre / ved den Babylonische fengfels tid.

12. Nach der Babylonischen gefengniß zeugete Iechonia Sealthiel. Sealthiel zeugete Zorobabel.

Effter der Babylonische fengfel / afflede Iechonia Sealthiel. Sealthiel afflede Zorobabel.

13. Zorobabel zeugete Abiud. Abiud zeugete Eliachim. Eliachim zeugete Aſor.

Zorobabel afflede Abiud. Abiud afflede Eliachim. Eliachim afflede Aſor.

14. Aſor zeugete Zadoch. Zadoch zeugete Achim. Achim zeugete Eliud.

Aſor afflede Zadoch. Zadoch afflede Achim. Achim afflede Eliud.

15. Eliud zeugete Eleazar. Eleazar zeugete Nathan. Nathan zeugete Iacob.

Eliud afflede Eleazar. Eleazar afflede Nathan. Nathan afflede Iacob.

Kapitola I.

8. Afa ſplodil Iozaffata. Iozaffat potoin ſplodil Iorama. Ioram ſplodil Ozyaſſe.

O Aſy poſhedi Iozafat / a z Iozafatha poſhedi Ioram / a z Ioram poſhedi Ozyaſſe.

9. Ozyaſſe paſ ſplodil Iothama. Iotham paſ ſplodil Achaza. Achaz potoin ſplodil Ezechyaſſe.

O Ozyaſſa poſhedi Iotham / z Iothama poſhedi Achaz / z Achaz poſhedi Ezechyaſſe.

10. Ezechyaſſe paſ ſplodil Manaffeſa. A Manaffeſe ſplodil Amona. Amon paſ ſplodil Jozyaſſe.

O Ezechyaſſa poſhedi Manaffeſa / z Manaffeſa poſhedi Amon / z Amon poſhedi Jozyaſſe.

11. Jozyaſſe paſ ſplodil Iechoniaſſe a Bratſij geho / w přewedenij Babilonſtém.

O Jozyaſſa poſhedi Joſafim / a z Joſafima poſhedi Iechoniaſſe / bracia tego gdy byli zápromázeti do Babilonu.

12. A po přewedenij Babilonſtém / Iechoniaſſe ſplodil Sealthyeſe. Sealthyeſe potoin ſplodil Zorobabele.

A po zápromázeti do Babilonu / z Iechoniaſſa poſhedi Sealthyeſe / a z Sealthyeſe poſhedi Zorobabele.

13. A Zorobabele ſplodil Abiud. Abiud paſ ſplodil Eliachyma. Eliachym ſplodil Aſora.

O Zorobabele poſhedi Abiud / z Abiuda poſhedi Eliachym / z Eliachyma poſhedi Aſor.

14. Aſor potoin ſplodil Zadocha. A Zadoch ſplodil Achyma. Achym paſ ſplodil Eliuda.

O Aſor poſhedi Zadoch / z Zadocha poſhedi Achim / z Achima poſhedi Eliud.

15. Eliud potoin ſplodil Eleazara. Eleazar ſplodil Nathan. Nathan potoin ſplodil Iakoba.

O Eliuda poſhedi Eleazar / z Eleazara poſhedi Nathan / a z Nathan poſhedi Iakob.

א

16 יַעֲקֹב אָנֹכִי לְיוֹסֵף
בְּכֶרֶת דְּמִרְיָם דְּמִנָּה אֶ
אֶתִּילֵד יִשׁוּעַ דְּמִתְקַנָּה
מִשִּׁיתָה:

Et Iacob generò Ioseph, il marito di
MARIA, de la qual nacque Iesus, che si
chiama Christo.

17 כָּלִחוּ כָּבִיל שְׂרָפְתָא
מִן אֲבֵרָהִם עֲדֵמָא לְדָוִד
שְׂרָפְתָא אֲרַבְעָסְרָא וַיְמִן
בְּיָד עַד מָא לְגִלְיָה
דְּכָבִיל שְׂרָפְתָא אֲרַבְעָסְרָא
וַיְמִן גִּלְיָה דְּכָבִיל עֲדֵמָא
לְמִשִּׁיתָה שְׂרָפְתָה
אֲרַבְעָסְרָא:

E così tutte le generazioni da Abra-
am infino a David, son quattordici gene-
razioni. E da David infino a la cattivita
di Babilonia, quattordici generazioni. E
da la cattivita di Babilonia in fin a
Christo quattordici generazioni.

18 יִלְדָה דִּין דְּיִשׁוּעַ מ
מִשִּׁיתָה הִכְנָא הִנָּה כֹּד
מְכִירָא הֵינָה מִרְיָם אִמָּה
לְיוֹסֵף עֲדָלָא נְשִׁיתוּמִן
אֲשֶׁת־בַּחַת בְּשֵׁנָא מִן רוּחָא
דְּקִדְשָׁה:

Hor il nascimento di Iesus Christo,
fu in questo modo, che essendo MARIA
sua madre sposata a Ioseph, prima che essi
si unissero, si ritrovò in lei una gravidanza
di Spirito Santo.

19 יוֹסֵף דִּין בְּעֵלָה בְּאֵנָה
הֵנָּה וְלֹא עָבָא דִּיפְרִסְיָה
וְאֶתְרַעֵי דְּמִסְשִׁיָּאָה
נִשְׂרִיָּה:

Onde Ioseph suo marito, essendo giusto,
e non la volendo disonare, & volse occul-
tamente rifiutarla.

20 כֹּד הָלַי דִּין אֶתְרַעֵי
אֶתְרַעֵי לֹא מִלְּאֵכָה דְּמִ
דְּמִרְיָה בְּלִמָּא וְאֶמְרָה
יוֹסֵף בְּנָה דְּדָוִד לֹא
תִּדְחַל לְמַסֵּב לְמִרְיָם
אֶתְרַעֵי הוּא גִיר דְּאֶתְרַעֵי
בְּנָה מִן רוּחָא הוּא דְּקִדְשָׁה:

E mentre ch'egli haueva questo in pen-
siero, ecco l'Angelo del Signore gli apparue
in sogno dicendo, Ioseph figliuolo di David,
non temere di prendere MARIA per tua
moglie, perche quello che è in essa, è gene-
rato di Spirito Santo.

21 תִּלְדָּה דִּין בְּיָרָא וְתִקְרָא
שְׁמָהּ יִשׁוּעַ הוּא גִיר דְּיִחִיָּה
לְעַמָּה מִן חֲטֵיָהוֹן:

Onde ella paruirà un figliuolo, e
chiamarai il suo nome Iesus: perche
egli saluara il suo popolo da i lor peccati.

א

16 יַעֲקֹב הוֹלִיד אֶת־יוֹסֵף
אִישׁ מִרְיָם אִשָּׁר מִמִּנָּה גּוֹלֵד
יִשׁוּעַ הַתִּקְרָא מִשִּׁיחַ:

Y Iacob engendrò a Ioseph marido de Maria,
de la qual nació Iesus, el quales llamado, el
CHRISTO:

17 וְכֹן כָּל־דּוֹרוֹת מֵאַבְרָהָם
עַד־דָּוִד דּוֹרוֹת אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
וּמִדָּוִד עַד־הַגָּלוּת כָּבִיל דּוֹרוֹת
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה וּמִן־גָּלוּת כָּבִיל
עַד־הַמִּשִּׁיחַ דּוֹרוֹת אַרְבַּע עֶשְׂרֵה:

Demana que todas las generaciones desde
Abraham hasta David, son carorze generaciones.
Y desde David hasta la transmigracion de Baby-
lonia, carorze generaciones. Y desde la trans-
migracion de Babilonia hasta el Christo, carorze
generaciones.

18 וְהוֹלִידָת יִשׁוּעַ הַמִּשִּׁיחַ כֹּן
הִיָּהּ כִּי אִתְּשָׁה אִמּוֹ מִרְיָם
לְיוֹסֵף וְלִמְנִי־בֹא אֵלֶיהָ נִמְצְאָה
הָרָה בְּבֶטֶן מִרוֹחַ הַקֹּדֶשׁ:

Y el nacimiento de Iesus el Christo fue anfi:
Que siendo Maria su madre desposada con Io-
seph, antes que se juntaffen, fue hallada estar
preñada del Espíritu Sancto.

19 יוֹסֵף אִישָׁה צְדִיק הוּא וְלֹא
אָבָה לְמַסּוֹר אוֹתָהּ כִּי־אֵם הָיָה
בְּלִבּוֹ בְּסִתֵּר לְעֹיֵב אוֹתָהּ:

Y Ioseph su marido, como era justo, y no la
quiesse en ifamar, quifola dexar secretamente.

20 וּבְאִשְׁר וְאֵת הוּא מִתְחַשֵּׁב
הֵיָּהּ מִלְּאָךְ יְהוָה בְּחֵלֹם גִּדָּה
לֹא לְאֵמֹר יוֹסֵף בֶּן־דָּוִד אֶל־תִּידָא
לְקַחֲת מִרְיָם אֶת־אִשְׁתָּךְ כִּי
אִשָּׁר בְּנָה גּוֹלֵד מִרוֹחַ הַקֹּדֶשׁ הוּא:

Y pensando el esto, heaqui que el Angel del
Sennor le apparece en sueños, diciendo, Io-
seph hijo de David, no temas de recibir a Maria
tu Muger: porque lo que en ella es engendrado,
del Espíritu Sancto es.

21 כִּי־תִלְדָּה בֶּן־וְתִקְרָא אֶת־
שְׁמוֹ יִשׁוּעַ כִּי־הוּא יוֹשִׁיעַ אֶת־
עַמּוֹ מִחַטְאֵתָם:

Y parirá hijo, y llamaras su nombre Iesus:
porque el saluara su Pueblo de sus peccados.

א.

16. 'Ιακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ
τὸν ἀνδραμαρίας. ἔξ ἧς ἐγέννηθη
ΙΗΣΟΥΣ, ὁ λεγόμενος Χριστός.

Et Iacob engendra Ioseph, le mari
de Marie: de laquelle est né Iesus, qui
est dit Christ.

17. Πάντων οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ ἀβ-
ραὰμ ἕως δαυὶδ, γενεαὶ δεκατέσσα-
ρες· καὶ ἀπὸ δαυὶδ ἕως τοῦ ματαθαίου
βὰβυλῶν, γενεαὶ δεκαπέντε· καὶ
ἀπὸ τῆς μεταναστείας βὰβυλῶν
ἕως τοῦ Χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσ-
σερες.

Par ainsi toutes les generations de-
puis Abraham iusques à David, sont
quatorze generations. Et depuis Da-
uid iusques au temps qu'ils furent trans-
portés en Babylone, quatorze genera-
tions. Et depuis qu'ils eurent esté tran-
sportés en Babylone iusques au Christ,
quatorze generations.

18. Τοῦ δὲ ἱεροῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις
ἔτσι· ὅτι. μετανεύσθησεν γὰρ τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ μαρίας τῇ Ἰωσήφ, πρὶν
ἢ συναλθεῖν αὐτῷ, ὅτι ἦν ἐν γαστρὶ
ἐχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

Or la naissance de Iesus Christ a esté
telle: comme Marie la mere eust esté
siancee à Ioseph, deuant qu'ils fussent
ensemble, elle fut trouuee enccinte,
allaoui du saint Esprit.

19. 'Ιωσήφ δὲ ἐπὶ αὐτῇ αὐτῆς, δι-
οῦν· ὅτι, καὶ μὴ φέλωται αὐτῷ
ὑποδόχηματισται, ὡς λέγει ἡ ἀθήνα
δοκίμασι αὐτῷ.

Adone Ioseph son mari, d'autant qu'il
estoit iuste, & ne la vouloit point disa-
mer, la voulut secrettement delaisser.

20. Ταῦτα δὲ αὐτὸς ἐσχηματί-
σθη, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου πα-
ρῶν ἐφάνη αὐτῷ, λέγων, Ἰωσήφ
υἱὸς δαυὶδ μὴ φοβηθῆς ἀρδεύειν
τὴν γυναῖκα σου. τὸ
γὰρ ἐν αὐτῇ γινώσκει ἐκ πνεύμα-
τος ἁγίου.

Mais comme il pensoit à ces choses,
voici, l'Ange du Seigneur s'apparut à
lui par songe, disant, Ioseph fils de Da-
uid, ne crain point de recevoir Marie
pour ta femme: car ce qui est engen-
dré en elle, est du saint Esprit.

21. Τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἱησοῦν. αὐτὸς γὰρ
σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ πάντων
τῶν ἁμαρτιῶν.

E elle enfantera un fils, & appelleras
son nom Iesus: car il sauvera son peu-
ple de leurs pechés.

16. Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ: de qua natus est Iesus qui vocatur Christus.

And Iacob begate Ioseph / the husb. band of Mariæ / of whom was borne Iesus / that is called Christ.

17. Omnes itaque generationes, ab Abraham usque ad David, generationes quatuordecim, & à David usque ad transmigracionem Babylonis, generationes quatuordecim, & à transmigracione Babylonis usque ad Christum, generationes quatuordecim.

So all the generations from Abraham to David / are fourteene generations. And from David until they were carried away into Babylon / fourteene generations: & after they were carried away into Babylon until Christ / fourteene generations.

18. Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto.

Nowe the birth of Iesus Christ was thus / When as his mother Marie was betrothed to Ioseph / before they came together / she was found with child of the holy Ghost.

19. Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam traducere: voluit occultè dimittere eam.

Then Ioseph her husb. and being a iust man / and not willing to make her a public example / was minded to put her away secretly.

20. Hæc autem eo cogitante, ecce angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens, Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.

But whiles he thought these things / behold / the Angel of the Lord appeared unto him in a dreame / saying / Ioseph the sonne of David / feare not to take Marie for thy wife: for that which is conceived in her / is of the holy Ghost.

21. Pariet autem filium: & vocabis nomen eius Iesum, ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorū.

And he shal bring forth a sonne / and thou shalt call his name Iesus: for hee shal save his people from their finnes.

16. Iacob zeugete Ioseph / den Mann Mariæ / von welcher ist geboren Iesus / der da heist Christus.

Iacob afflete Ioseph Mariæ Hofbonde / Affhende er Ihesus fød / som kaldis Christus.

17. Alle glid von Abraham biß auff David / sind vierzehen glid. Von David biß auff die Babylonische gefengniß / sind vierzehen glid. Von der Babylonischen gefengniß biß auff Christum / sind vierzehen glid.

Alle led fra Abraham indtil David / ere fiorten led. Fra David indtil der Babyloniske fengsel ere fiorten led. Fra der Babyloniske fengsel indtil Christum / ere fiorten led.

18. Die Geburt Christi war aber also gethan. Als Maria seine Mutter dem Ioseph vertrawet war / ehe er sie heimholet / erfand sich / daß sie schwanger war von dem heiligen Geist.

Men Christi fødte / gief saa til. Der Maria hans Moder vaar troloffind med Ioseph / før hand hende hie / befandt der / at hun vaar fructsom / med aff den hellig And.

19. Ioseph aber ihr Mann war fromm / vnd wolt sie nicht rügen / Gedacht aber sie heimlich zuverlassen.

Men Ioseph hendis Hofbonde vaar from / or vilde icke bevægte hende / Men hand tænkte at forlade hende hemmelig.

20. In dem er aber also gedachte / sihe / da erschein im ein Engel des HERRN im traum / vnd sprach: Ioseph du Son David / fürchte dich nicht / Mariam dein Gemahl zu dir zu nemen / Denn das in ihr geboren ist / das ist von dem heiligen Geist.

I der hand saa tænkte / see / da obenbaredis HERRNS Engel saar han nem i en drom / or sagde / Ioseph du Davids søn / frætte dig icke / at tage din hustru Mariam til dig / Thi der som er fød i hende / der er aff den hellig And.

21. Vnd sie wirdt einen Son gebären / des Namen solt du Iesus heißen / denn er wirdt sein Volk selig machen von iren sünden.

De hun skal føde en Søn / hans navn skal du kalde Ihesus / Thi hand skal salig gøre sit Folk aff deres synder.

16. Iacob pak zplodil Iosefa Muže Mariæ / z kterého narodil se Jezus / kterýž slowe Kryšus.

I Iakobá posel Iosef máz Máryey / z ktorey sie narodil Jezus / ktorey jest názwan Kryšus.

17. A tak vslech Rodů / od Abrahama až do Dawida / bylo čtrnácte. A od Dawida až do přewedení Babilonského / Rodů čtrnácte. A od přewedení Babilonského až do Krysta / Rodů čtrnácte.

A tak vsyřského pokolenia ktore bylo od Abrahama až do Dawida / jest čtrnácte / A od Dawida až do zprawádzení do Babiloně / pokolenia čtrnácte / A od zprawádzení do Babiloně / až do Krysta / pokolenia čtrnácte.

18. Krystowo pak Narození takto se sialo: Když byla snoubená Matka Gešissowa Marya Iosefowi / přve nežli se sešli / nalezena gest w żywotě magij z Ducha Swatého.

Narodzenie Jezusa Krystusa takowe bylo / abowiem gdy matka Katego Marya byla zmwioná z Iosefem / pierwej niżli sie zeszli / naleziona jest bezziemianna z Ducha Swietego.

19. Ale Iosef Muž gegigłszy / sprawiedliwy / n niechcił gił / propozycji / niechcił tajnie propozycji gił.

Tedy Iosef miał iey bedae spraz / wiedliwym / n niechcac iey oflas / wie / chcial ta potajemnie opuścić.

20. A když to on myslil / An Angel PANJE we snách vřákal se genu / řka: Iosefe Synu Daviduow / neboj se wzyti Marye Manželsky wě / Nebo co se w ní počalo z Ducha Swatého gest.

A gdy on tyrzeży myślił / oto Aniol PANI vřákal mu sic we snie / mowiac / Iosefie Synu Dawidow / nie bój sic wzyac Máryey zá małżonkę / abowiem to co się w niej po czelo jest z Ducha Swietego.

21. Porodij pak Syna / a nazowiesz Gmēno geho Jezus. On zagisťe wyswobodij Lid swój od hříchůw gegigł.

Oná porodí syná / ktorego i nazowiesz Jezus / abowiem on wybawi lud swoj od grzechow tego.

נ

22. הָיָא דִּין פִּלָּה דְּהוּת
דִּיתְמַלְא מִדָּם דְּאַתְאמֵר
מִן מִרְיָא בְּדִן וּבְנִי:

*Hor tutto questo avvenne, acciò che
s'adempisse quello ch'era stato detto dal
Signore per il Profeta che dice.*

23. דְּהָא בְּתוּלְתָא תְּבִטְנִי
וְתֵאלֶיךָ בְּרָא וְנִקְרוּן שְׁמָה
עֲמַנְוֵאל דְּמִתְרַגְּסֵם עִמּוֹ
אַלְהוֹ:

*Ecco, una Vergine sarà gravida, e
partorirà un figliuolo, e chiameranno il
nome suo Emmanuel: il che vuol dire il
medesimo che, Iddio conessu noi.*

24. בְּדִן קָם דִּין וְיִסְתָּ מִן
שְׁנִיתָ עֲבֵד אִיכְנָא דְּפִקֵּד
לָהּ מִלְּאכָה דְּמִרְיָא ו
יְדַבֵּרָהּ לְאַתְרָתָהּ:

*E svegliatosi Ioseph dal sonno, fece
secondo che l'Angelo del Signore gli haue-
va imposto: e così prese la sua moglie.*

25. וְלֹא תִכְּנֶה עֲדָמָה
הַיְלָדֶתָּה לְפָנֶיהָ בּוֹכֶרָה
וְקִרְתָּ שְׁמָהּ יֵשׁוּעַ:

*E non la conobbe in fin ch'ella hebbe
partorito il suo Figliuolo primogenito: e
chiamò il suo nome, Iesus.*

ב

1. בְּדִין אֶתְלִיד יֵשׁוּעַ בִּ
בְּבֵית לֶחֶם דִּיהוּדָא בְּיוֹמֵי
הַיּוֹדֵס מִלְּפָנֶיהָ אֶתּוֹ מִ
מִגִּשְׁשָׁה מִן מִדְּנַחַת
לְאוּרִשְׁלָם:

*Essendo adunque nato Iesus in Ber-
leem che è in Giudea, ne giorni del re He-
rodes, ecco, i Magi Sennoro da Oriente in
Ierusalem.*

2. וְאַמְרִין אִיכּוּ מִלְּפָנֶיהָ
דִּיהוּדָיִם דְּאַתְלִיד חוּזִין
זִיר פּוֹכְבָּהּ בְּמִדְּנַחַת
נֶאֱתַן לְמַסְגֵּד לָהּ:

*Iguale dicevano, Dove è quel Re de
Giudei, che è nato? Perciò che noi habbia-
mo veduto la sua stella in Oriente, e sia-
mo venuti ad adorarlo.*

3. שְׁמַע דִּין הַיּוֹדֵס מִ
מִלְּפָנֶיהָ וְאַתְתִּיב וְכֻלָּהּ
אוּרִשְׁלָם עִמָּהּ:

*Et hauendo il re Herode udito que-
sto, si turbò, e tutta Ierusalem con lui.*

נ

22. וְכָל זֹאת הִיָּלָה לְמַלְאוּת
אֲשֶׁר נֶאֱמַר מִיְהוָה בְּיַשְׁעִיהוּ
תִּנְבִּיאָה לֵאמֹר:

*Todo esto aconteció para que se cumpliesse
lo que fue dicho por el Sennor por el Profeta
que dixo.*

23. הִנֵּה הָעֵלְמָה הָרָה וְיִלְדֶת
בֶּן—וְקִרְאָתָה שְׁמוֹ עֲמַנּוּ
אֲשֶׁר יֵשׁ בְּתִרְגָּם אֶתְּנוּ אֱלֹהִים:

*Heaqui que vna Virgen será preñada, y
parirá hijo, y llamarás su nombre Emmanuel,
que es, si lo declarés, Con nosotros Dios.*

24. וַיִּקְרַץ יוֹסֵף מִן הַשְּׁנָה וַיַּעַשׂ
כְּאֲשֶׁר צִוָּהוּ מִלְּאָךְ יְהוָה וְלָקַח
אֶת-אִשְׁתּוֹ:

*Y despertado Ioseph del sueño, hizo co-
mo el Angel del Sennor le auia mandado, y reci-
bió a su muger.*

25. וְלֹא יָדָע אֶתְתָּה עַד כִּי
יִלְדָה אֶת-בְּנֶהָ תְּכַבֵּד וַיִּקְרָא
אֶת-שְׁמוֹ יֵשׁוּעַ:

*Y no la conoció hasta que parió a su hijo
Primogenito: y llamó su nombre Iesus.*

ב

1. וְכֵאֲשֶׁר גִּזְלָהּ יֵשׁוּעַ בְּבֵית
לֶחֶם יְהוּדָה בְּיָמֵי הַיּוֹדֵס תְּמַלֵּךְ
הִנֵּה מִהַגִּיִּם מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ בָּאוּ
דְּרוֹשְׁלִימָה:

*Y Como fue nacido Iesus en Berthehem de
Iudea en dias del rey Herodes, heaqui que Ma-
gos vinieron del Oriente a Ierusalem.*

2. לֵאמֹר אֲנִיָּה הוּא הַגִּזְלָה מִלֶּךְ
הַיּוֹדִים כִּי רָאִינוּ אֶת-כּוֹכְבוֹ
בְּמִזְרַח הַשָּׁמַיִם וְנָבִיא לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לָהּ:

*Diziendo, Donde está el Rey de los Iudios,
que ha nacido? Porque su estrella auemos visto
en el Oriente, y venimos a adorarlo.*

3. וְכַשְׁמוֹעַ הַיּוֹדִים תְּמַלֵּךְ גַּעֲבָד
הוּא וְכָל יְרוּשָׁלַם אִתּוֹ:

*Y oyendo esto el rey Herodes turbóse, y ro-
da Ierusalem con el.*

א.

22. Τὰς δὲ ὁλοκράτους τὰς πλεον-
ευσίας τὴν ἡμετέραν ἐκείνην, ἀλλὰ
(ἡμετέραν) ἔπεσφῆται λεγοῦσι.

*Or tout ceci a esté fait, afin que fust
accompli ce dont le Seigneur auoit par-
lé par le Prophete, disant.*

23. Ἰδοὺ ἡ παρθέτος ἐν γαστρὶ
ἐξῆλθεν τέκνον μὲν, καὶ καλεῖται
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουὴλ, ὅ ἐστι με-
σεμῆμενός ἐμῶν μετ' ἡμῶν ὁ θεός.

*Voici, la vierge sera enceinte, & en-
fantera un fils: & appelleront son nom
Emmanuel, qui vaut autant à dire que,
DIEU-AVEC-NOUS.*

24. Διεγερθεὶς ὁ ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ
ὑπνους, ὡς περ εἰρηζέμεν αὐ-
τῷ ὁ ἄγγελος· καὶ παρ-
ελάβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

*Ioseph donc esueillé de son dormir,
fit ainsi que l'Ange du Seigneur lui
auoit commandé, & receut la femme.*

25. Καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν
ὡς ἐῖς τὰς τρεῖς ἡμέρας ὅτι παρ-
τόκεν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἰησοῦ.

*Et ne la cognut point pendant le
temps qu'elle deuoit enfanter son pre-
mier-né, & appela son nom Iesus.*

Κ Ε Φ Α Λ Β'.

Τὸς δὲ ἰησοῦς γεννηθέντος ἐν βηθ-
λεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις
ἡρῴδου τοῦ βασιλέως. ἰδὼν μὲν
ὁσὸν ἀσπελάων παρεγγύοντο εἰς ἰε-
ρουσόλυμα.

*Or Iesus étant né en Beth-lehem
ville de Iudee, au temps du roy Herode,
voici arriuer des Sages en Ierusalem
d'Orient.*

2. Αἰνῶντες αὐτὸν ἔσαν οἱ τέχνης
βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων· ὁ δὲ ἡρῴδης
ὡς ὅτι ἀνέβη ἐν τῇ αἰνότητι, καὶ
ἡλθὼν παρεσκευάσθη αὐτῷ.

*Disant, Où est le roy des Iuifs qui est
né? car nous auons veu son étoile en
Orient, & sommes venus l'adorer.*

3. Ἀκούσας δὲ ἡρῴδης ὁ βασι-
λεὺς ἰταράχην ἔσχεν καὶ αἰνέσας
μα μετ' αὐτοῦ.

*Le roy Herode ayant entendu ces
choses fut troublé, & toute Ierusalem
avec lui.*

CAP. I.

22. (Hoc autem totum factū est ut adimpleretur quod dictum est à Domino, per Prophetam dicentem.

And all this was done that it might be fulfilled: which was spoken of the Lord by the Prophet saying.

23. Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium: & vocabunt nomen eius Emma-nu-el, quod est interpretatum Nobiscum Deus.)

Beholde: a Virgine shalbe with child: and: shall beare a sonne: and they shall call his name Emmanuel: which is by interpretation: God with vs.

24. Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit coniugem suam.

Then Ioseph being raised from sleepe: did as the Angel of the Lord had intreated him: and tooke his wife.

25. Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum: & vocavit nomen eius Iesum.

But he knew her not: till she had brought forth her first borne sonne: and he called his name Iesus.

CAP. II.

CV M ergo natus esset Iesus in Beth-lehem Iudæ in diebus Herodis regis, ecce Magi ab oriente venerunt Ierololyam.

When Iesus then was borne at Beth-lehem in Iudæa: in the dayes of Herode the King: beholde: there came: Wise men from the East to Ierusalem.

2. Dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum? vidimus enim stellam eius in oriente, & venimus adorare eum.

Saying: Where is the King of the Iewes that is borne? for we haue seen his starre in the East: and are come to wor: ship him.

3. Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Ierololya cum illo.

When King Herode heard this, hee was troubled: and all Ierusalem with him.

Das I. Capitel.

22. Das ist aber alles geschehen/ auff daß erfüllet würde/ das der HERR durch den Propheten gesagt hat der da spricht:

22. Dertie stede als sammen/ Alder stude suldtommes/ der HErrn haffuer aler ved Propheten/ som siger.

23. Siehe / eine Jungfraw wirdt schwanger sein / vnd einen Son gebären / vnd sie werden seinen Namen Emanuel heißen / das ist verdolmetschet / Gott mit vns.

See / Een Jomfru skal bliffue fructformelig / oc fødte en Son / oc de skulle kalde hans navn Emanuel / Det er saa meget som Gud med oss.

24. Da nu Ioseph vom schlaff erwachte / thet er / wie im des HErrn Engel befolhen hatte / vnd nam sein Gemahl zu sich.

Der Ioseph vognede nu op aff soffen / gjorde hand / som HErrens Engel hadde befaler hannem / oc tog sin hustru til sig.

25. Vnd erkennet sie nicht / biß sie ihren ersten Son gebar / vnd hieß seinen Namen Iesus.

De bekende hende icke indtil hun fødte sin første Son / oc kaldede hans navn Ihesus.

Das II. Capitel.

IN Iesus geboren war zu Bethlehem / im Jüdischen Lande / zur zeit des Königs Herodis / Siehe / da kamen die Weisen vom Morgenland gen Jerusalem.

Der Ihesus vaar fød i Bethlehem i Jodeland / vnd Kong Herodis tid / See / da komme de Wise aff Østerland til Jerusalem.

2. Vnd sprachen: Wo ist der neugeborne König der Jüden? Wir haben seinen Stern gesehen im Morgenland / vnd sind kommen in anzubeten.

De sagde: Hvor er den nyfødte Jødemis Konge? Vi haaffue seet hans Stjerne i Østerland / oc ere komne at tilbede hannem.

3. Da das der König Herodes hörte / erschrock er / vnd mit ihm das ganze Jerusalem.

Der Kong Herodes der hørde / bleff hand forferet / oc al Jerusalem med hannem.

Kapitola I.

22. Toto pat' effecto stalo se / aby senaphito / coz powiedziuo gestod Pana sziwe Proroka / klaucho:

At to sie wsiyko stalo aby sie spelnio tho co jest powiedziuo od Pana przez Proroka tak mozo znacze.

23. Alz Panna w żywote mija ti bude / a porodzi Syna / a nas zwano bude Gimeno goho Emanuel / ktorez se wylada: S nani Duch.

Oto mietora panna bedzie bezciemna / y porodzi syna / y nas zowiecime tego Emmanuel / co ieslibys wy klada / znaczy / Bog z nami.

24. Prociw pat Jozef ze Syna / vciul haloz gemu prs kazal Angel PA NI / a w zal Wlarczy Manzela swau:

A Jozef odciawzy sie ze syn. vciul tako mu byl rozkazal. A mnd P ANI / y w zal zone swau.

25. Anepoznawal gi / az y porodila Syna swego prorozenego / a nazwala Gimeno goho Jezus.

A nie znal icy / az porodila syna swego prorozenego / y nazwala imie tego Jezus.

Kapitola II.

Kdy sepak bol narodil Jezus / w Bethleem Judeow / za dnaw Herodca Krale / Ale Mudrcy przigeli od wsch du Glunce do Geruzalema.

Udy sie byl narodil Jezus w Bethleemie cie zemie zydoz wstey / za czasow Heroda Krola / ocho przysli meorcy ze Wsch du sloneka do Jeruzalema.

2. Klauce: Kde gest / ktoryz se narodil Kral jicowsky? Nebo wideli gwiazdu zdu goho na wschodu Glunce / a przigeli gime / abyhom se gemulias neli.

Wtowice / A gdzie jest on Krol zydoz / ktory sie narodil: aboz wiemesmy widieli gwiazde tego nawschodu sloneka / y przysli do my dwulic go.

3. Co wslaw Herodes Kral jarmantil se / y wsihni Geruzalemski s nim.

Co goy wslizal Krol Herod / byl zaruwozon y wsiyhfo Jeruzalem z nim.

ב

4 וּכְנֵשׁ כָּלֵהוּ רֹבֵי כְהֻנָּה
וּסְפָרוּ דַעֲמָא וּמִשְׁמָרָא
הוּא לְהוּן דְּאִיכָא מְחִילָד
מִשְׁיָחָא:

Et congregando tutti i principali Sacerdotes, e gli Scribi del popolo, domando loro dove Christo douera nascere.

5 הֲנוּ דִין אָמְרוּ בְּבֵית
לֵחֵם דִּיהוּדָא הֲכֵנָּה צִיר
כְּתִיב בְּכָבֵד:

Et effigii dissero, in Beth-lehem ch'è in Giudea, perche così è scritto per il Profeta.

6 אִף אָנְתִּי בֵּית לֵחֵם
דִּיהוּדָא לֹא הוּנִי בְּצִידָא
בְּמִלְכָּא דִּיהוּדָא מְכִי
צִיר וְכִיךְ מִלְכָּא דִּיהוּ
יִרְעִינִי לְעַמִּי וְסִרְיָל:

Et tu Beth-lehem terra di Iuda, non sei già la minima fra i principi di Iuda: perche de ti mi scellerà un Capitano, il qual pascerà il mio popolo Israel.

7 הֲנוּ דִין הַרְדִּים מִשְׁטָנִי
קָרָא לְמַגִּישָׁא וִילָד מִנְהוּן
בְּאִינָא זִבְנָא אֶתְחַדִּי לְהוּן
כְּכִבְדָּא:

Allora Herode chiamati di segreto i Magi, ricercò diligentemente da essi del tempo che la stella era loro apparita.

8 וְשִׁדְרֵם אָנְתִּי לְבֵית לֵחֵם
וְאָמַר לְהוּן זִלּוּ עֲקֹבּוּ עַל
טִלְיָא חֲבִישָׁאִית וּמִנָּה
דְּאִשְׁפַּחְתּוּנִי הִי הוּא וְאִנְי
דְּאִף אָנְתִּי אִזֵּל אֶסְגִּיד לָהּ:

E mandandoli in Beth-lehem, disse loro, Andate, e ricercate a pieno del piccolo fanciullo, e poi che voi l'hauerete trovato, fatemelo intendere, accioche ancor io venghi ad adorarlo.

9 הֲנוּ דִין כִּד שְׁמַעִי מו
מִלְכָּא אָנְתִּי וְהָא כְּכִבְדָּא
הוּא דִּיהוּן בְּמִדְנָחָא אָנְתִּי
הוּא דְּמִדְנָחָא אָנְתִּי
דְּאִתְתָּא קָם לְעַל מו אִיכָא
דְּאִתְתָּא טִלְיָא:

Effi habendo visto il Re, se n'andarono: Et ecco la stella, ch'auueano veduta in Oriente, andaua loro innanzi, fin che arrivata, si fermò sopra il luogo dou'era il piccolo fanciullo.

10 כִּד דִּין הוּא וְאִנְי
לְכִכְבָּא חֲדִיו הִדְנָחָא
בְּבֵית דָּטָב:

*Et effi veduta la stella si allegro-
mo di una grandissima allegrezza.*

ב

4 וַיִּאָסֶף אֶת כָּל הַכֹּהֲנִים
וְשׁוֹטְרִים בָּעִם וַיִּדְרֹשׁ מֵהֶם
כַּיְנוֹה מְקוֹם הַמָּשִׁיחַ יוֹלֵד:

Y convocados todos los principes de los sacerdotes, y los Escribas del Pueblo, preguntó-les donde auia de nacer el Christo.

5 וַיֹּאמְרוּ לוֹ בְּבֵית לֵחֵם יְהוּדָה
כִּי כֹה נִכְתָּב עַל יְד הַנְּבִיא:

Y ellos le dixeron, En Beth-lehem de Iudea; porque así está escripto por el Profeta.

6 וְאַתָּה בֵּית לֵחֵם אֲפַתָּה לֹא
צָעִיר לְהוֹנָה בְּאֶלְפֵי יְהוּדָה מִמֶּנּוּ
לִי יֵצֵא לְהוֹנָה מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל:

Y tu Beth-lehem de tierra de Iuda, no eres muy pequenna entre los principes de Iuda: porque de ti saldrá Guiador, que apacentará a mi Pueblo Israel.

7 אָז הַרְדִּים בְּסֵתֵר קָרָא אֶת
הַמַּגִּישִׁים וַחֲקֹד מֵהֶם הֵטֵב אֶת
הַעֵל אֲשֶׁר נִדְּאָה הַכּוֹכֵב:

Entonces Herodes, llamados los Magos en secreto, entendio de ellos diligentemente el tiempo del aparecimiento del estrella.

8 וַיִּשְׁלָחֵם לְבֵית לֵחֵם וַיֹּאמְרוּ
לָכּוּ וְהִטִּיבּוּ לְהִדּוֹשׁ עַל הַיֵּלֵד
וְאִם תִּמְצְאוּהוּ הִגִּידוּ לִי לְמַעַן
אֶם אֲנִכִּי אָבוֹא וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לּוֹ:

Y embiandolos a Beth-lehem, dixo, Andad allá, y preguntad con diligencia por el ninno: y desque lo hallardes, hazedmelo saber, paraque yo venga y lo adore.

9 וְהַמֶּלֶךְ שָׁמַעַן אֶת הַמַּלְאָכִים
וַיֵּלֶכְוּ וְהִנֵּה הַכּוֹכֵב אֲשֶׁר רָאוּ
בְּמִדְנָחָא הֵלֵךְ לִפְנֵיהֶם עַד כִּי
בָּא וַעֲמַד בְּמַעַל אֲשֶׁר הָיָה
שָׁם הַיֵּלֵד:

Y ellos, auiedo oydo al Rey, fueronse: y heaqui que la estrella, que auian visto en el Oriente, yua delante dellos, hastaque llegando se puso sobre donde estaua el ninno.

10 וַיִּרְאוּ אֶת הַכּוֹכֵב וַיִּשְׂמְחוּ
שְׂמֵחָה גְדוֹלָה מְאֹד:

Y vista la estrella gozaronse mucho de gran gozo.

β.

4. Καὶ συναγαγόντες πάντας τοὺς
δραχμῶν καὶ γραμματέας τῆς λαῆς,
ἐπηρώτησαν αὐτοὺς ποῦ ὁ χριστὸς
γενήσεται.

Et ayant assemblée tous les principaux Sacrificateurs & les Scribes du peuple, il s'informa d'eux, où le Christ deuoit naitre.

5. Οἱ δὲ εἰπόντες αὐτῷ, ἐν βηθλεὲμ
τῆς ἰουδαίας. ὡς γὰρ γέγραπται
διὰ τοῦ προφήτου.

Lesquels lui dirent, en Beth-lehem ville de Iudee: car il est ainsi escript par le Prophete.

6. Καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐ
δαμῶς ἐλάττω εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν
ἰούδα· ἐπεὶ γὰρ ἐξελεύσεται ἀπὸ σοῦ
ἡγούμενος, ὅστις ποιήσει ἐν λαῷ μου
τὴν ἰσχυρίαν.

Et toi Beth-lehem terre de Iuda, tu n'es pas la plus petite entre les gou-
uerneurs de Iuda, car de toi sortira le
conducteur qui paistrà mon peuple Is-
rael.

7. Τότε ἡρώδης λάθρᾳ καλέ-
σας τοὺς μαγούς, ἐπερώτησε παρ'
αὐτῶν πότε γενέσθαι τοῦ φαινομένου
ἀστέρος.

A donc Herode ayant appelé en se-
cret les Sages, s'enquit d'eux soigneuse-
ment du temps que l'estoile leur estoit
apparue.

8. Καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς βηθ-
λεὲμ, εἶπε, παραζητέετε ἀκριβῶς
ἐξέταστέ αὐτὸν τὴν παιδίον. ἵνα ὅτε
εὕρητέ, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως
καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυμήσω αὐτῷ.

Et les enuoyant en Beth-lehem, leur
dit, allez, & vous enquestez soigneuse-
ment touchant le petit enfant: & quand
vous l'aurez trouué, faites le moi sa-
uoir, afin que j'y aille aussi, & que je
l'adore.

9. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τῆς βασι-
λέως, ἐπερὶ ζήτησαν καὶ ἰδοὺ ὁ ἀσ-
τὴρ ὅτι εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἀπε-
σπένοντες, εὗρεν ἐλθόν ἐπὶ τὸν ναὶ τὴν
παιδίον.

Eux donc ayans ouï le roy, s'en alle-
rent: & voici l'estoile qu'ils auoyent
veue en Orient, alloit deuant eux, iuf-
ques à tant qu'elle arriva, & s'arresta
sur le lieu où estoit le petit enfant.

10. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἠγά-
θισαν χαρὰν μεγάλην (Φίδρα).

Et quand ils virent l'estoile, ils s'e-
jouirent d'une fort grand' ioye.

CAP. II.

4. Et congregans omnes principes sacerdotum & Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nascetur.

And gathering together all the chiefe Priests & Scribes of the people / he asked of them / where Christ should be borne.

5. At illi dixerunt ei, In Beth-lehem Iudæ. Sicut enim scriptum est per prophetam.

And they said vnto him / At Beth-lehem in Iudæa: for so is written by the Prophet.

6. Et tu Beth-léhem terra Iudæ, nequaquam minima es in principibus Iudæ: ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israël.

And thou Beth-lehem in the lande of Iudæa: art not the least among the Princes of Iudæa: for out of thee shall come the gouernour that shall feede my people Israël.

7. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis.

Then Herode pryncely called the Wisemen / and diligently inquired of them the tyme of the starre that appeared.

8. Et mittens illos in Beth-léhem, dixit, Ite, & interrogate diligenter de puero: & cum inueneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.

And sent them to Beth-lehem: saying / Goe: and search diligently for the babe: and when ye haue founde him / bring mee worde againe / that I may come also / and worshipp him.

9. Qui cum audissent regem, abierunt, & ecce stellam quam viderant in oriente, antecedeabat eos, usquedum veniens staret supra, ubi erat puer.

So when they had heard the King / they departed: and loe the starre which they had seene in the East / went before them / till it came / and stood ouer the place where the babe was.

10. Videntes autem stellam, gavisii sunt gaudio magno valde.

And when they sawe the starre / they reioyced with an exceeding great ioy.

Das II. Capitel.

4. Vnd ließ versamen alle Hohepriester vnd Schriftgelehrten vnter dem Volck / vnd erforschte von ihnen wo Christus solt geborn werden.

De hand loed forsamle de ypperste Prester oc Schriftklaage blant Volcket / oc vdsprede aff dem / Huor Christus skulde fødiz?

5. Vnd sie sagten ihm: Zu Bethlehem im Jüdischen Lande: Denn also steht geschrieben durch den Propheten:

Desagde: til hannem / I Bethlehem vet Jodeland. Thi der skaar saa screffuit ved Propheten:

6. Vnd du Bethlehem im Jüdischen lande / bist mit nichte die kleinst vnter den Fürsten Juda / denn auß dir sol mir kommen der Herkog / der über mein Volck Israel ein HERR sey.

De du Bethleem i Jodeland / est ingenlunde den minste blant Juda Forster / Thi aff dig skal mig komme en Forste / som skal vere en Herre offuer mit folck Israel.

7. Da berieff Herodes die Weisen heimlich / vnd erlernt mit fleiß von ihnen / wenn der Stern erscheinen were.

Da kaldede Herodes de Vise Hemmelige / oc vdsprede aff dem sielige / Naar Stiermen haaffde lader sig til synne?

8. Vnd weistete sie gen Bethlehem / vnd sprach: Ziehet hin / vnd forschet fleißig nach dem Kindlein / vnd wenn irs findet / saget mirs wider / daß ich auch komme / vnd es anbet.

De hand visde dem til Bethlehem / oc sagde: Afsøget hen / oc sporet sielige efter Barnet / De naar i det finde / da siger mig det / At ieg oc kane komme oc tilbede det.

9. Als sie nun den König gehört hatten / zogen sie hin. Vnd siehe / der Stern / den sie im Morgenland gesehen hatten / gieng für ihnen hin / biß daß er kam / vnd stand oben über / da daß Kindlein war.

Der de haaffde nu hørt Kongen / drog de bort. De see / Stiermen som de haaffde seet i Osterland / gief hen saare dem / Andil hun kom / oc stod offuen offuer / som Barnet vaar.

10. Da sie den Stern sahen / wurden sie hoch erfreuet.

Der de saac Stiermen / bleffue de ganske glade.

Kapitola II.

4. A powoław wsszech prawnijch / Kneží a Wcielam Lidu / kazal se gich / kdekby se mē Kristus naroditi.

A zebrawszy wssycké Ksiazęzē Ksiazanstie / y naučyciele ludu / dozwiedo walsie od nich gdie sie mieł Krysus narodzić.

5. A oni řekli: W Bethleem Jüdowském / neb tak gest psáno řize Proroka:

A oni mu řekli / W onym Bethleem staore jest w jiemu Judo / gdyž tak jest napísáno pryz Proroka.

6. A ty Bethleem Země Jüdská / nikoli negy / napmen / řy mezy knížaty Jüdskými / neboť / tebe mne wygde Władce / který bude spravovati lid můj Izrahelský.

A thy Bethleem zemię Jüdska nie jestes / napoblyse / nie medzy Ksiazęz Jüdskými / abowiem / z ciebie wygde Władca / który będzie rządzić / mój lud Izrahelski.

7. Tedy Herodes tajně powoław Wudrelaw / pilně se gich pilal na čas Hwězdy / kteráž se gum byla ukázala:

Tedy Herod wezwawszy potajemnie onych mędrow / pilnie sie wymiř dował od nich / ktere go cžsly gwiažda sie ukázala.

8. A propaustřege gedo Bethlema / řekl: Gdie / a ptajte se pilně na to Dítě: A kdýž na legnete / zwěstujte mi / abych y na přigda staněl se gumu.

A poslawszy ie do Bethleem / řekl / Dítě tam / a pilnie sie wyswádnyae o dzieciarstwu / a nalazszy ie / oznaymice mi / aby m ja tdyž pryziechawszy dwohlgo.

9. Kterýžto kdýž wyslyšeli Krale / odgeli: A hle Hwězda / kteráž byli wideli na Wýchodu Slunce / předeňazela ge / až y přišedšy stála nad mištem / kdekbylo Dítě.

Oni tedy wyslychawшы Krola / řekli / Dítě tam / a pilnie sie wyswádnyae o dzieciarstwu / a nalazszy ie / oznaymice mi / aby m ja tdyž pryziechawszy dwohlgo.

10. A vžřewše Hwězdu / z radovali se radostij welim welikau.

A gdy wyprzeli one gwiažde / bęły 30 wielka radościś w radowali sic.

ב

11. וַעֲלוּ לְבֵיתָא וְהוֹמָיוּ
לְטָלִיא עִם מְרִים אִמָּה
וְנִפְּלוּ סָדְרוּ לָהּ וּפְתָחוּ
סִימָתָהּ וְקָרְבוּ לָהּ ק
קוֹרְבָנָא דְּרֵבָא וּמוֹרָא
וּלְבוֹנָתָא:

*Et entrati ne la casa, trovarono il
piccol fanciullo con Maria sua madre: e
prostratis in terra, l'adorarono: poi apersi
il lor tesoro, gli presentarono de doni, cioè
oro, incenso e mirra.*

12. וַאֲתָרוּ לְהוֹן בְּחֵלְמָא
דְּלֹא יִתְּפִכּוּ לֵית הִרֹדֵס
וְבִאֲדֹרְחָא אֲחֵרִיתָא אֲנִלוּ
לְאֲתָרָהּ:

*Et essendo in sogno stati dinuamente
avvertiti di non ritornare ad Herode,
si ritirorno per un'altra via nel lor paese.*

13. בְּדִין אֲנִלוּ אֲתָרוּ
מִלֵּאכָא דְּמִרְיָא בְּחֵלְמָא
לְיוֹסֵף וַאֲמַר לָהּ הֵי
דְּבִר לְטָלִיא וּלְאִמָּה
וְצִדִיק לְמַצְרוּ וְתָמוּ הֵי
צִדְמָא דְּאִמֵּר אֲנִי לָךְ
עֲתִיד הוּא צִדֵּי הִרֹדֵס
לְמַבְעִיָּה לְטָלִיא אִי
דִּיבְדִּיחִי:

*Partiti che si furono, ecco l'Angelo
del Signore apparisce in sogno a Iosef, di-
cendo, Levatis su, e piglia il piccol fanciullo
e sua madre, e fuggi in Egitto: e sta
in fin che io tel dirò: imperochè egli au-
vertì che Herode cercherà il piccol fanciullo,
per ammazzarlo.*

14. יוֹסֵף דִּין שְׁקֵלָה
לְטָלִיא וּלְאִמָּה בְּלֵילָא
וְצִדִּיק לְמַצְרוּ:

*Allora egli s'vegliò, prese di notte
il piccol fanciullo, e sua madre, e ritirossi
in Egitto.*

15. וְהָיָא תָּמוּ צִדְמָא
לְמוֹתָה דְּהִרֹדֵס דִּיתְּמָלָא
מִדֵּם דְּאִתְּאִמֵּר מִן מִרְיָא
בְּנִבְיָא דְּאִמֵּר דִּין מַצְרוּ
קִרְיָא לְבָרִי:

*Essete in fin la morte d'Herode,
accorche s'adempisse quello ch'era
stato detto dal Signore per il Profeta, che
dice: Io ho chiamato il mio Figliuolo fuor
d'Egitto.*

ב

11. וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית וַיֵּרְאוּ
אֶת־הַנֶּעָר עִם־מְרִים אִמּוֹ
וַיִּפְּלוּ עַל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ
וַיִּפְתְּחוּ אֶת־אֲצֻרֹתָם וַיִּקְרִיבוּ
לוֹ מִתְּנוֹת זָהָב וּלְבוֹנָה וּמִרְיָא:

Y entrando en la casa, hallaron al ninno
con su madre Maria: y prostrandose, adoraron-
lo: y abriendo sus thesoros, ofrecieronle dones,
oro, y encienso, y myrrha.

12. וַיְהִי מַעֲנֶה אֱלֹהִים בְּשֵׁנָה
לְבִלְתִּי שׁוּב אֶל־הִרֹדֵס וּבְדֶרֶךְ
אַחֶרֶת שָׁבוּ לְאָרְצָם:

Y siendo auisados por reuelacion en sue-
ños, que no boluiesen a Herodes, boluieronse
a su tierra por otro camino.

13. וּבִאֲשֶׁר הָלְכוּ הִנֵּה מַלְאָךְ
יְהוָה נֹרְאָה בַּחֲלוֹם לְיוֹסֵף לֵאמֹר
קוּם וְשָׂא אֶת־הַיֵּלֶד וְאֶת־אִמּוֹ
וּבְרַח לָךְ מִצְרָיִמָּה וְהִנֵּה שָׁם
עָדִיכִי אֹמֵר לָךְ כִּי יֵשׁ עֲתִיד
הִרֹדֵס לְבַקֵּשׁ אֶת־הַנֶּעָר
וּלְאַבְדּוֹ:

Y partidos ellos, he aqui el Angel del Sen-
nor apparece en sueños a Ioseph, diciendo, Le-
uandate, y toma al ninno, y a su madre, y huye a
Egypto, y esta te allá, hasta que yo te lo diga: por-
que ha de acondecir, que Herodes buscará al
ninno para matarlo.

14. וַיִּקֶּץ וַיֵּשָׂא אֶת־הַנֶּעָר
וְאֶת־אִמּוֹ בַּלַּיְלָה וַיֵּלֶךְ
מִצְרָיִמָּה:

Y despertando él, tomó el ninno y a su ma-
dre de noche: y fuele en Egypto:

15. וַיְהִי שָׁם עַד־מוֹת הִרֹדֵס
לְהַמְלֵא אֲשֶׁר נֹאמַר מִיְּהוָה
בְּנִבְיָא לֵאמֹר בְּמִצְרַיִם קָרָאתִי
אֶת־בְּנִי:

Y estubo allá hasta la muerte de Herodes:
para que se cumpliesse lo que fue dicho por el
Sennor por el Profeta, que dixo, De Egypto
llamé mi Hijo.

β.

11. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν,
εἶδον τὸ παιδίον μετὰ μαρίας τῆς
μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσέκυ-
νῶντες αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τὰς
θησαυροὺς αὐτῶν, προσέβησαν αὐ-
τῷ δίδοντας, χρυσόν τε, καὶ λίβανον, καὶ
μύρραν.

Et estans entrés en la maison, ils
trouvèrent le petit enfant avec Marie
sa mere: lequel ils adorent, en se jet-
tant en terre, & après avoir desployé
leurs thesors, lui presenterent des dons,
c'est assavoir de l'or, de l'encens, & de
la myrrhe.

12. Καὶ χρηματίσας τὸ
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
ἐνδὲς μὴ ἀνακαταλῆσαι πρὸς Ἡρώ-
δην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς
τὴν γῆν αὐτοῦ.

Et estans aduertis diuinement par
songe, de ne retourner vers Herode, ils
se retirèrent par un autre chemin en
leur contrée.

13. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν,
εἶδε ἀγγελὸν κυρίου φαιέντα
κατ' ὄψιν τοῦ ἱωσήφ λέγοντος αὐ-
τοῖς πάλιν τὸ παιδίον καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῖν εἰς αἴγυ-
πτον, καὶ εἰπὼν ὅτι ὁ Ἡρὸς ἐάν
εἴπω σοι.
μὴ λλῆξαι Ἡρώδης ζητῶν τὸ παιδίον
τὸ ἀποκτεῖναι αὐτόν.

Or après qu'ils se furent retirés, voi-
ci, l'Ange du Seigneur apparoit par
songe à Ioseph, disant, Lève-toi, & pre-
ne le petit enfant & sa mere, & t'enfuis en
Egypte, & te tien là iusques à tant que
ie le te dic: car Herode cherchera le petit
enfant pour le mettre à mort.

14. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυ-
κτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυ-
πτον.

Ioseph donc estant esueillé print de
nuict le petit enfant & sa mere, & se re-
tira en Egypte.

15. Καὶ ὡς ἐκῆν ὡς τῆς τελευτῆς
Ἡρώδου ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηγόν· ὡς
τὰ κυρίου λέγει τὰς προφητείας λέ-
γοντος, ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσά τοι
υἱόν μου.

Et se tint là iusques au trespas d'Her-
ode: afin que fust accompli ce dont
le Seigneur auoit parlé par le Prophe-
te, disant, J'ai appelé mon Fils hors
d'Egypte.

CAP. II.

11. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentibus adoraverunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.

And went into the house / and found the babe with Marie his mother / and fell down / and worshipped him / and opened their treasures / and presented unto him gifts / even golde / and incense / and myrrhe.

12. Et responsa accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam.

And after they were warned of God in a dream / that they should not go againe to Herode / they returned into their country another way.

13. Qui cum recessissent, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens, Surge, & accipe puerum, & matrē eius, & fuge in Egyptum: & esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut Herodes querat puerum ad perdendum eum.

After their departure / behold the Angel of the Lord appeareth to Joseph in a dream / saying / Arise / and take the babe and his mother / and flee into Egypt / & be there till I bring thee worde / for Herode will seeke the babe / to destroy him.

14. Qui consurgens accepit puerum & matrem eius nocte: & recessit in Egyptum.

So he arose and tooke the babe & his mother by night / and departed into Egypt.

15. Et erat ibi usque ad obitum Herodis: ut adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam dicentem, Ex Egypto vocavi filium meum.

And was there unto the death of Herode / that it might be fulfilled / which was spoken of the Lord by the Prophet / saying / Out of Egypt have I called my Sonne.

Das II. Capitel.

11. Vnd giengen in das Haus / vnd funden das Kindlein mit Maria seiner Mutter / vnd fielen nider / vnd beteten es an / vnd theten ihre Schätze auff / vnd schenckten ihm Gold / Weirrauch vnd Myrrhen.

De gange ind i Huse / oc funde Varnet mit sin moder Maria / oc de sulde ned / oc tshade det / De ofode deris ligende sa / De stencfte hannem Guld / Regesse oc Myrrha.

12. Vnd Gott befahl ihnen im Traum / daß sie sich nicht sollten wider zu Herodes lencken / vnd zogen durch einen andern weg wider in jr Land.

De Gud besalde dem i en dream / at de skulde icke drage til Herodes igen / De de fore en anden vej til deris land igen.

13. Da sie aber hinweg gezogen waren / Siehe / da erschein der Engel des HERRN dem Joseph im Traum / vnd sprach: Stehe auff / vnd nimm das Kindlein vnd seine Mutter zu dir / vnd fleuch in Egypten land / vnd bleib alda / bis ich dir sage. Denn es ist vorhanden / daß Herodes das Kindlein suche / dasselb vmbzubringen.

Der de vaare bort dragne / See / da obenbaredis HERRens Engel Joseph i en dream / oc sagde / Staa op / oc tag Varnet oc hans Moder til dig / oc fly i Egypten land / oc bliff der / indtil ieg siar dig til. Thi der er saar hender / at Herodes skal søge efter Varnet / at ihviesla det.

14. Vnd er stund auff / vnd nam das Kindlein vnd seine Mutter zu sich / bey der nacht / vnd entweich in Egypten Land.

De hand stod op / oc tog Varnet oc hans Moder til sig / om natten / oc flyde i Egypten land.

15. Vnd bleib alda / bis nach dem tod Herodis. Auf das erfüllet würde / daß der HERR durch den Propheten gesagt hat / der da spricht: Aus Egypten hab ich meinen Son geruffen.

De bleff der / indtil Herodes vaar død. At der skulde fuldkommes / som HERRen talde ved Propheten / som siger / Jeg kaldede min Søn aff Egypten.

Kapitola II.

11. A wssedse do Domu / nalezi Dyttes Marygi Ratkau geho. Apadse klaneli se genu: A otawesne Postlady swē / obētowali genu dary / Zlato / Kadidlo a Myrrhu.

A wssedse w dom / nalezi dztel ciar ko / Marya matka tego / a wpadlyna ziemi / dwalili ie / a ota wosywaly starby swie / otawes wali mu dary / zlato / kadidlo y mirre.

12. Potom odpowēd wzawse we Enāch / aby se nenawracowali k Herodesowi / ginau / ceslaw nawracili se do Kraginy swē.

Wziawszy tedy rozkazanie od Boga we snie / aby sie nie wracali do Heroda / inze droga odeszli do ziemi swoiey.

13. Kterhzo sdrzodgeli / An Angel PAŃI E oiazal se Joszoffowi we Enāch / fta: Wstań / a weźmi Dytę y Matkę geho / a wtec do Egiptu / a buj der tam dokaważ neyowim tobē. Neb to bude / że Herodes hledati bude Dytę k zahubeni jejho.

Kdy ušlybyli odeszli / otho Aniel Pański wkaal se we snie Joszoffowi / mowiac / Wstań / a weźmi dzieciacko y matkę tego / y wciekaj do Egiptu / a budy tam aże opowiem / Abowiem the przyjdzie / i Herod bedzie szukał / dzieciacka aby je zracl.

14. Kterhzo wstał / wzał Dytę y Matku geho w noc / y odfel do Egiptu.

Non oenawszy se wzial dztel ciar ko y matka tego w nocy / y poszedl do Egiptu.

15. Abyl tam až do smrti Herodesowy: aby se naplnilo to / což gest powēdijno od PAŃI / strze Proroka / Krawcho: Z Egiptu powolal gsem Syna meho.

Atkamjel yl až do smrti Herodowey / aby sie splnilo to co Pan mowil prije Proroka / Krawce / a in wezwat syna swiego z Egiptu.

ב

16. הָיָיוּ הַיְּהוּדִים כְּדִרְשׁוֹ
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Allora Herode sedendosi offerse sta-
to fèbrmiti da i Magi, l'aduro grande-
mente: e mandò ad occidere tutti i fan-
ciulli, che erano in Betleem, e in tutti i
suoi confini, da due anni in giù, secondo
il tempo ch'egli habbena diligentemente
ricercato da i Magi.

17. הָיָיוּ אֲחֵמֶלִי מִדָּם
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Allora l'adempì quello ch'era stato
desso da Ieremia Profeta, che disse.

18. הָיָה אֲשֶׁרְמִי
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Una voce è stata udita in Ramà, la-
mento, pianto, e molto grido: Rachel che
piange i suoi figliuoli, e non ha voluto ef-
fer consolata, poi che non sono.

19. כְּדִרְשׁוֹ הָיָה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Poi morto che fu Herode, ecco l'An-
gelo del Signore apparisce in sogno a Iosef
in Egitto, dicendo.

20. וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Leuati su, e piglia il piccol fanciullo
e sua madre, e vattene in terra d'Israel:
perche gia son morti coloro che cercava-
no l'anima del fanciullo.

21. וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Et egli leuatosi, prese il piccol fanciullo
e sua madre, e venne in terra d'Israel.

ב

16. הָיָה הַיְּהוּדִים כְּדִרְשׁוֹ
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Herodes entonces, como se vido burlado
de los Magos enojóse mucho: y embió, y mató
todos los ninno que auia en Beth-lehem, y en
todos sus terminos, de edad de dos annos à baxo,
conforme al tiempo que auia entendido de los
Magos.

17. הָיָה הַיְּהוּדִים כְּדִרְשׁוֹ
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Entonces fue cumplido loque fue dicho
por el Sennor por el propheta Ieremias, que
dixo.

18. הָיָה הַיְּהוּדִים כְּדִרְשׁוֹ
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

For fue oyda en Rhamà, lamentacion, llo-
ro, y gemido grande: de Rachel que llora sus
hijos: y no quiso ser consolada, porque pere-
cieron.

19. כְּדִרְשׁוֹ הָיָה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Mas muerto Herodes, heaqui el Angel del
Sennor apparece en suenos a Ioseph en Egypto.

20. וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Diziendo, Leuantate, y toma el ninno, y à
su madre, y vete à tierra de Israel, que muertos
son losque procurauan la muer te del ninno.

21. וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה
וְהָאֲרִיִּסְתָּהּ מִן מְגֻשָׁה

Entonces el se leuantó, y tomó el ninno, y
à su madre, y vino à tierra de Israel.

β.

16. Τὴν ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐν-
πρόσθετον ἦν τῷ μάγῳ, ἐβόησεν
λίαν, καὶ ἀπέστειλεν ἀνδράσιν
πολλοῖς, καὶ ἀπέκτεινεν πάντας τοὺς
αἰῶνες ἐν τῇ βηθλεὲμ, καὶ ἐν
τοῖς περὶ τὴν πόλιν, ἀπὸ τῶν
ἡμερῶν, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν
τὸν ὁμοῦ, ὅς ἐστιν ὁ καιρὸς
τῶν μάγων.

Lors Herode se voyant moqué des
Sages, fut fort courroucé: & ayant en-
uoyés gens, mit à mort tous les en-
fants qui estoient en Beth-lehem & en
toutes les marches d'icelle, depuis ceux
de deux ans & au dessous: selon le temps
dont il s'estoit exactement enquis des
Sages.

17. Τότ' ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν
ἡγεμῖα τοῦ προφήτου ἱερμίου.

A donc fut accomplie dont auoir
parlé Ieremie le Prophete, disant.

18. Ὡς ἡ ἐν ῥαμὰ ἡ κλαυθὺν, ὅτι
καὶ ὁ κλαυθὺν καὶ ὁ ὄδυς
πολλὸς ῥαχὴλ κλαίοντα ταῖς
αἰῶνι καὶ οὐκ ἔστιν ἡ
ἐν ῥαμὰ, ὅτι οὐκ ἔστι.

Vn cri à esté ouï en Ramà, complain-
te, pleur & grand brayement: Rachel
pleurant les enfans, & n'a voulu estre
consolee, de ce qu'ils ne sont plus.

19. Τελθὼν οὖν ὁ ἡρώδης
καὶ ἐν ὄνειρον ὤφθη αὐτῷ ὁ
ἄγγελος κυρίου, λέγων αὐτῷ.

Mais apres qu'Herode fut mort, voi-
ci, l'Ange du Seigneur apparoit en E-
gypte à Ioseph, par songe.

20. Λέγων ἡγεμῖα τῷ ῥα-
χὴλ τὸν κλαυθὺν, καὶ τὴν
μετὰ τὴν ῥαχὴλ κλαίοντα
ταῖς αἰῶνι καὶ οὐκ ἔστιν ἡ
ἐν ῥαμὰ, ὅτι οὐκ ἔστι.

Disant, Leue-toi, & pren le petit en-
fant & sa mere, & s'en va au pais d'Is-
rael: car ceux qui demandoyent l'ame
du petit enfant sont morts.

21. Ὁ δὲ ἰωσήφ ἐπληρώθη τὸ
ῥηθὲν τοῦ κυρίου, καὶ
ἐλθὼν εἰς γῆν ἰσραὴλ.

Ioseph donc esueillé print le petit
enfant & sa mere, & s'en vint au pais
d'Israel.

CAP. II.

16. Tunc Herodes videns quoniam illusit eum: & iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Beth-lehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis.

Then Herode / seeing that hee was mocked of the wise men: was exceeding wroth / and sent forth / and slew all the male children that were in Beth-lehem / and in all the coastes thereof / from two yere olde and under / according to the time which he had diligently searched out of the wise men.

17. Tunc adimpletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam, dicentem.

Then was that fulfilled which was spoken by the Prophet Ieremias / saying.

18. Vox in Rama audita est, ploratus & ululatus multus, Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.

In Rama was a voyce heard / mourning / and weeping / and great lamentation: Rachel weeping for her children / and would not be comforted / because they were not.

19. Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto.

And when Herode was dead / hee hold / an Angel of the Lord appearing in a dreame to Ioseph in Egypt.

20. Dicens, Surge, & accipe puerum & matrem eius, & vade in terram Israël: defuncti sunt enim qui querebant animam pueri.

Saying / Arise / and take the babe and his mother / and go into the land of Israel: for they are dead which sought the babes life.

21. Qui con surgens, accipit puerum & matrem eius, & venit in terram Israël.

Then he arose up / and took the babe and his mother / and came into the land of Israel.

Das I I. Capitel.

16. Da Herodes nun sahe / daß er von den Weisen betrogen war / ward er sehr zornig / vnd schicket auß / vnd ließ alle Kinder zu Bethlehem tödten vnd an ihr gancken grenzen / die da zwenj ärig vnd drunter waren / nach der zeit / die er mit fleiß von den Weisen erlernet hatte.

Der Herodes nu saa / at hand vaar bedragen aff de Wise / bleff hand saare vred / De hand sende vd / oc loed ihiesla alle Børn i Bethlehem / oc i al den Egn / som vaare thu aar oc mindre / efter den tid / som hand haaffte sticelste forfaret aff de Wise.

17. Da ist erfüllet das gesagt ist von dem Propheten Jeremia / der da spricht:

Da er det fuldkommet som sagde er aff den Propheten Jeremia / som siger:

18. Auf dem Gebirge hat man ein Geschrey gehöret / vil klagens / weinens vnd heulens / Rachel weinet ihre Kinder / vnd wolt sich nicht trösten lassen / denn es war auß mit ihnen.

Vaa Bierget hørde mand se strid megen klage / graad oc hulen. Rachel begred sine Børn / oc vilde icke lade sig hufualse / Thi der vaare vde mer dem.

19. Da aber Herodes gestorben war / sihe / da erschien der Engel des HERREN Ioseph im traum / inn Egypten Land.

Men der Herodes vaare død / see / da obenbaredis HERREN Engel Ioseph i en drøm / i Egypti land.

20. Vnd sprach: Stehe auff / vnd nimm das Kindlein vnd seine Mutter zu dir / vnd zeuch hin / in das Land Israel / sie sind gestorben / die dem Kinde nach dem leben stunden.

De sagde / Stat op / oc tag Barnet oc hans Moder til dig / oc drag hen / i Israels land / de ere døde / som stode efter Barnens lif.

21. Vnd er stund auff / vnd nam das Kindlein vnd seine Mutter zu sich / vnd kam in das Land Israel.

De hand stod op / oc tog Barnet oc hans Moder til sig / oc kom i Israels land.

Kapitola I I.

16. Tedy Herodes vida / zby slaman byl od Mudrcow / rozhnewal se welmi / a poslaw Bluzbnity / smordoval wsectny Dity / ktery byly w Bethlem / y wewssch konci nach geho / od dwan lch a nity / z / wedle casu nastery se byl wpytal od Mudrcow.

Stym Herod widzac iz go na grawali medcowie / barzo sie rozgniewal / y poslawszy kazal posmordowac wszyski dzieci ktore byly w Bethleem / y po wszyskich granicach tego / ode dwa lary / y mile dize / wedle casu ktorego sie byl pylmie wywiedzial od medcow.

17. Tedy naplneno gest to / co powediono gt strze Jeremiasse Proroka / kanczpo:

Tedy sie wypelnilo to co jest rzeczone przez Jeremiasza Proroka mo wiacego.

18. Hlas w Rama slyszan gest / plac a swijsanij mnoze / Rachel placzaj synow swych / a nechela se wrosciti / zby gich nebylo.

Glos byl slyszan w Ramie / narzekanie / placz / y kanie wielkie / Rachel placzaj synow swych / nie chcala byc pocieszona dla tego iz ich niemalo.

19. Kdzpak vmel Herodes Hle Angel PANIE ukazal se Jozeffowi we snach w Egypcie.

Alle po smierci Herodowej / otho Aniol PANI w snie ukazal se Jozefowi w Egypcie / mo wiace.

20. Kta: Wstani / a wezmi Dite y Matku geho / a gidido zeme Izrahelske / nechau zemfeli ti / ktery gledali bezawotij Ditye.

Wstan k wezmi dzieciatko y matku tego / a idz do zemie Izrahelskiej / abowiem ci khorzy dzieciatko o ywor / stali / inj pomarki.

21. Kterzto wstaw / wzial Dite y Matku geho / a prissel do zeme Izrahelske.

Tedy on ocuwszy sie / wzial dzieciatko y matke tego / y przyszedl do zemie Izrahelskiej.

ב

22 כד דין שמע דארכלאוס
הוא מלכא פיהוד חלה
הקודס אבוהו דחל דאוסול
לתמו ואתחזי לה בחלמא
דיאור לאתרא דגלילא:

Ma havendo, veduto che Archelao regnava in Giudea in luogo d'Herode suo padre, temè d'andarvi: Et ammonito divinamente in sogno, si ritirò ne la parti de la Galilea.

23 ואתא עמר במדינתא
דמרתא גבית אר
דיתמלא מדס דאתאמר
בנבא דנצרי יקר:

Et venant, habito ne la città che si chiama Nazaret: accioche l'adempiesse quello ch'era stato detto per li Profeti, Egli sarà chiamato Nazareo.

ג

1 ברו דין ביומא הנז
אלה יוחנן מעמדנא
ומכרו הנז בחורבנא
דיחור:

Ora in quei tempi venne Giovanni Battista, predicando nel deserto de la Giudea.

2 ואמר חבנו קרבת לה
מלכותא דשמאי:

E dicendo, Ravvicinatevi, percioche è annunciat il regno de cielo.

3 הנזיר הו דאמר ביד
אשעיא גבא חלא דקרא
בחורבנא טיבו אורחה
דמרא ואשוו לשביליה:

Imperioche costui è quello, di cui fu detto per il Profeta Esaias che dice, La Voce di colui che grida nel deserto: Accorrete la Via del Signore, fate dritte le sue strade.

4 הו דין יוחנן אתתא
הנז לבושה דסערנא
דמלכא ואסר חפנא
דמשכא על חפיה
ומאכולתא קמפנא
ודבש דפנא:

Et effo Giovanni havendo il suo vestimento de pelli de camello, & una cintura de cuoro intorno a i suoi lomos: op il cibo suo, cran locuste & miele salvatico.

ב

22 נשמע ב"ארכלאוס מלך
על יהודה פחת היודס אביו
ויקרא ללכת שמה ויחד בהלום
חלק בקצת גליל:

Y oyendo que Archelao reynaua en Iudea por Herodes su padre, vuo temor de yr alla: mas amonestado por reuelacion en sueños, se fue a las partes de Galilea.

23 ויבא וישב בעיר ושמא
נצרת לתמלא הנאמר בנביאים
ב"נצרי יקרא:

Y vino, y habito en la ciudad que se llama Nazareth: paraque se cumpliesse loque fue dicho por los Prophetas, que auia de ser llamado Nazareo.

ג

1 ובמים האלה קרב יוחנן
המטביל ויקרא במדבר יהודה:

Y en aquellos dias vino Ioan el Baptista predicando enel desierto de Iudea.

2 ויאמר שובו אל יהודה ב"א
קדבר מלכות השמים:

Y diziendo, Emmendaos, que el Reyno de los cielos se acerca.

3 ב"א הוה אשר נאמר עליו
מ"שעיהו הנביא לאמר קול
קורא במדבר פנ" דרך יהודה
ישרו מסלוחיו:

Porque este es aquel del qual fue dicho por el propheta Isayas, que dixo, Boz del que clama enel desierto: Aparejad el camino del Sennor, enderecad sus veredas.

4 והוא יוחנן היה לו לבוש
משערות גמלים ואזור עור
על מתניו ואכלו היה ארבה
ודבש חפנ:

Y tenia Ioan su vestido de pelos de camellos, y una cinta de cuero arredor de sus lomos: y su comida era langostas, y miel monté.

β.

22. Ἀρχαὺς δὲ ὅτι Ἀρχελαῖος βασιλεὺς ὦν τῆς Ἰουδαίας ἐν τῇ ἡρώδου τῇ πατρὶς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ὅτι ἀπελευθύν. ἀνημυστοῦτο δὲ κατ' ὄνειρον, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας.

Mais quand il entendit qu'Archelaus regnoit en Iudee au lieu d'Herode son pere, il craignit de s'en aller là: parquoi estant admonesté diuinement par songe, il se retira es quartiers de Galilee.

23. Καὶ ἔλθων κατήκησεν εἰς τὴν λαζαριῶν καὶ αὐτὸς ὡς πληροῦν τὴν προφητίαν, ὅτι πρὸς τὴν ὁνομαζομένην κληθήσεται.

Et y estant venu, habita en la ville qui est appelee Nazareth: afin que ce, qui auoit esté dit par les Prophetes fust accompli, allauoir, il sera appellé Nazarien.

Κ Ε Φ Α Λ γ.

ΕΝ δὲ τῇς ἡμέραις ἐκείναις παρεστῆκει ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰουδαίας.

Or en ce temps, la vint Iehan Baptiste, prechant au desert de Iudee.

2. Καὶ λέγων μετανοεῖτε ἡ ἡγία καὶ βασιλεια τοῦ θεοῦ ἐγγύς.

Et disant, Amendez-vous: car le royaume des dieux est prochain.

3. Οὗτος γάρ ἐστι ὁ ρηθὲς ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λέγοντος, ὅτι ὁ βοῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμασάτω τὴν ὁδὸν κυρίου, ὡς ἔειπεν αὐτός.

Car c'est cestui-ci duquel il a esté parlé par l'Esaie le Prophete, disant, La voix de celui qui crie au desert est, Accourez le chemin du Seigneur, dressiez les sentiers.

4. Αὐτὸς δὲ ἰωάννης ἔρχετο ἐν ὄνυχας καὶ ζώνῃ δερματι, καὶ τὴν τὴν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐσθίων μέλι & γρῆς.

Or ce Iehan-ici auoit son vètement de poils de chameau, & une ceinture de cuir à l'entour de ses reins, & son manger estoit des sauterelles & du miel sauvage.

CAP. II.

22. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudea pro Herode patre suo, timuit illud ire: & admonitus in somnis, secessit in partes Galilae.

But when he heard that Archelaus did reign in Iudea in steade of his father Herode: he was afraid to go thither: yet after he was warned of God in a dreame: he turned aside into the partes of Galile.

23. Et veniens habitavit in civitate quae vocatur Nazareth: ut adimpleretur quod dictum est per prophetas, Quoniam Nazaraeus vocabitur.

And went and dwelt in a citie called Nazareth: that it myght be fulfilled which was spoken by the Prophetes: which was, that hee should bee called a Nazarene.

CAP. III.

IN diebus autem illis venit Ioannes Baptista praedicans in deserto Iudae.

And in those dayes: John the Baptist came and preached in the wilderness of Iudea.

2. Et dicens, Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum caelorum.

And said: Repent: for the Kingdome of heauen is at hand.

3. Hic est enim qui dictus est per Isaiam prophetam, dicentem: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.

For this is he of whom it is spoken by the Prophet Isaias: saying: The voyce of him that crieth in the wilderness: is, Prepare ye the way of the Lord: make his pathes straight.

4. Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelli- ceam circa lumbos suos: esca autem eius erat locustae & mel silvestre.

And this John had his garment of camels heare: and a girdle of a skin about his loynes: his meate was also locustes and wilde honie.

Das II. Capitel.

22. Da er aber hõrete/ daß Arche- laus im Jüdischen Lande König war an stat seines Vaters Herodis/ forcht er sich dahin zukommen/ vnd im traum empfieng er befehl von Gott / vnnnd zoch inn die örter des Galileischen Lands.

Men der hand herde / at Archelaus vor Konige i Jabeland / i sin faders Herodis sted / da befræetede hand sig at komme der hen / Oc han siet befaelning aff Gud i en dream/ oc drog i de steder i der Galileiske land.

23. Vnd kam/ vnd wohnet inn der Stadt/ die da heisset Nazareth / auff das erfüllet würde/ das da gesagt ist durch die Propheten: Er soll Nazareus heißen.

Oc kom/ oc bodet den Stad/ som kaldis Nazareth. At der skulde fulkomme/ som sagt er ved Propheten/ Han skal kaldis Nazareus.

Das III. Capitel.

W der zeit kam Johannes der Tauffer/ vnd prediget in der Wü- stien des Jüdischen Lands.

Pla den tid kom den Døbere Johannes/ oc predickede i Ørsten vdi Jabeland.

2. Vnd sprach: Thut buße/ das Himmelreich ist nahe herbey kommen

Oc sagde/ Bedrøer eder/ Himmerrigis rige er nær.

3. Vnder ist der/ von dem der Prophet Isaias gesagt hat/ vnd gespro- chen: Es ist eine stimme eines Predi- gers inn der Wüsten / bereitet dem HERREN den weg / vnd machet richtig seine steige.

Oc hand er den/ om huiltten den Prophet Isaias haaffuer tales/ oc sagde/ Der er en Predikeris Røst i ørsten/ Beredder HERRens vej / oc gører hans Sti rette.

4. Er aber Johannes hatte ein kleid von Kameelhaaren/ vnd einen ledern Gürtel vmb seine Lenden/ seine speise war Heuschrecken vnd wild Hönig.

Johannes haaffde klæder aff Kamels haar / oc it velte aff læder om sine lender/ Hans mad vaar Grefopper oc vilde humig.

Kapitola II.

22. Vsslaw pat Jey Archelaus Kralowal w Jüdischou missio Herodesa. Dice siwcho/ obawal se tam gijit: A napo- menut gja we snach: obratit se do Kragin Galilejskych.

Allegdy wstyszał jz Archelaus Krolowal w Judzie na mieysci Heroda oycz sworego/ bal sie tam idz / ale wzjawszy rozkazanie od Boga we snie / odwrócił w stron Galileiey.

23. A přišel bydlit w Mě- ste/ kterč slowe Nazaret / aby se naplnilo což powědijno strže Proroky/ že Nazaretčsky slauti bude.

Agdy tam přišedl / mieszał w městě křowu zowa Nazareth aby se vyplnilo to co jest powe- dżiano przez Prorozi / Jz miał być nazwan Nazareczytém.

Kapitola III.

W Tych pat dnech / přišel Jan křitel káže na Pau- sti Jüdske/ a kta:

W onych časow přišedl Jan křitel do pustow barac na puštěj sydemiey.

2. Pošani křte / neb přib- ližilo se Kralowstwi Nebeske.

Amowiac/ Po Entyde / abo wtem přibližilo se Kralowstwo niebeske.

3. A toť gest ten/ o kterémž po- wědijno strže Zapasse Proro- ka/ křuchho hlas wolagichho na Paussti/ Připrawte Ce- sti PANI/ E přijme křte ste- žny geho.

Gdyž ten jest on/ o kterým mo- wíl Isaias/ prorok/ křetac/ Glas wolajícího napuštěj / gotuycie drage Páně / y wroste cýráie křestníe.

4. Ale on Jan měl Kauchu žstij Welblaudowch/ a pás kžemý na bedrách swych: a Pokrm geho byl Kobylky a Med lesnj.

Thenje Jan měl odhieneswore zřetací welbladowch/ y pás rze- mieny okolo biodry sworey/ a pok- řm iego byly křávané y med lesnj.

5 חידיו נפקא הוה לותה
אחשלים וכלה יחור וכלה
אחנה נחרי ייבדנו:

Allora vennero à lui quelli di Ierusalem, e di tutta la Giudea, e di tutta la contrada che giace intorno al Giordano.

6 ועמדיו הוה מנה בי
ביבדנו נהר— פד מדין
בחתיהו:

Es erano battezzati da lui nel Giordano, confessando i lor peccati.

7 פד חוא דין סעאה מן
פרישי וכן נהקא דאמין
למעמד אמר להון ללא
דאכדנא מנה חייכון ל
למעמד מן דהנא דאמא:

Et bauendo veduto molti de Farisei, e de Sadducei venire al suo battesimo, disse loro, Razza di Vipere, chi vi ha ben mostrato il fuggir da ira che dee venir?

8 עבדו הכיל פארה
דשיון לתעבותא:

Fate dunque frutti degni de penitenza.

9 ולא תסבדון ותאמרון
בנפשכון דאבא אלו— לו
אכדנא אמר אנא לכון גיד
דמשבח אלהא מן הלון
פאפא— למקמו בנא
לאבדנא:

Ne vi pensate di dire in voi stessi, Noi habbiamo Abraham per padre: perche io vi dico, che l'istito po ancora di queste pietre sufficiente de figliuoli ad Abraham.

10 הא דין גתא סים על
עקנא דאמין פד אלהא
הכיל דפארה טבא ל—
עבד מתפסק נפל פנדא:

Egia la scura è posta à la radice degli arbori. Per il che ogni arboro che non fa buon frutto, si taglia e gittasi nel fuoco.

11 אנא מעמד אנא לכון
במא לתעבותא— הו דין
דפתי אנה חסין הו מנה
הו דל— שניא אנה
מסגדו למשקלו הו מע
מעמד לכון פנדא— דק
דקדשא ובנדא:

Io vi battezzo ben con acqua à penitenza, ma colui che vien dopo me, è piu potente di me, da cui non sia pur sufficiente à portar le scarpe: egli vi battezza con lo Spirito Santo, e col fuoco.

5 אה— יצאה אליו ירושלם וכל—
יהודה וכל— כבד תידדו:

Entonces salia à el Ierusalem, y toda Iudea, y toda la prouincia de alderredor del Iordan.

6 וישבלו בידדו מעליו
מתודים את— הטאתם:

Y eran baptizados deel en el Iordan, confessando sus peccados.

7 ובדאחיו כירכים מפרושים
וצדוקים באו לטבילתו אמר
להם צאצאי האפעים מ—
הגיד לכם לברוח מחורן הבא:

Y viendo el muchos de los Phariseos y de los Sadduceos, que veniam à subaptismo, deziales: Generacion de biroras, quien os ha ensennado à huyr de la yra que vendrà?

8 לכן עשו פרי שוה תשובה:

Hazed pues frutos dignos de conversion.

9 ואל תתעו לאמר בקרבכם
כירכנו אברהם הוא בי אמר
אנכי לכם כירכול אלהים
מאבנים האלה לתקלים בני
לאברהם:

Y no penseys à deziros, à Abraham tenemos por padre: porque yo os digo, que puede Dios despertar hijos à Abraham aun destas piedras.

10 וכבד חורון על— שרש
העצים הושם וכל— עץ אשר
לא עשה פרי טוב נכרה
ובאש נשלה:

Aora, ya tambien la hacha està puesta à la rayz de los arboles: y todo arbol que non haze buen fruto, es cortado y echado en el fuego.

11 ואני מטביל אתכם במים
לתשובה ואשר אחרי יבוא חזק
במני הוא ואני קטנתי לשאת
את— געליו והוא יטביל אתכם
ברוח הקדש ובאש:

Yo à la verdad os baptizo en agua para conuerfion: mas el que viene tras mi, mas poderoso es que yo, los çaparos del qual yo no soy digno de lleuar. El os baptizara en Espirito Santo y fuego.

7.

5. Τόν ἰδεσθῆναι πρὸς αὐτὸν
ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσι τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ
πᾶσι τῇ σελυχιδῇ. ὁ ἱερδανῶν.

*A done fortroyent pour venir vers lui
ceux de Ierusalem, & de toute la Iudee,
& de la contree qui estoit à l'environ du
Iordain.*

6. καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ ἱερδανῷ
αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν.

*Et estoient baptizés par lui au Ior-
dain, confessans leurs pechés.*

7. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν φαρι-
σαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένων
εἰς τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐ-
τοῖς ἡγοῦμαι ἔχοντες, τίς ὑμῶν
διδῶν ὑμῖν φυγῆν ἀπὸ τῆς μελλού-
σης ἔρξης;

*Lui donc voyant plusieurs des Pha-
risiens & Sadduciens venir à son bap-
tesme, leur dit, Engances de viperes,
qui vous à autels de fuir l'ine à venir?*

8. Ποιῶσιν οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς
μετάνοιας.

*Faites donc frui/s conuenables à re-
pentance.*

9. Καὶ μὴ δοῦναι λέγειν ἐν ἑαυ-
τοῖς, πατέρα ἔχοντες τὸν ἀβραάμ.
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι θωπεῖ) ὁ θεὸς καὶ
τῶν λίθων τῶντων ἐγενήθη τέκνα τοῦ
ἀβραάμ.

*Et ne presumez point de dire en
vous-mêmes, Nous auons pour pere
Abraham: car ie vous di que Dieu peut
de ces pierres-ici faire foudres des en-
fans à Abraham.*

10. Ἦδὴ δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς
τὴν ρίζαν τῶν δένδρων καίεται. πᾶν
ὃν οὐκ ἔσται καὶ ποιῶν καρπὸν κα-
λὸν, ἐκείνους πλεῖται καὶ ὡς πυρὶ βάλλε-
ται.

*Or est ia mesme la cognee mise à la
racine des arbres, parquoi tout arbre
qui ne fait bon fruit s'en va estre cou-
pé, & ietté au feu.*

11. Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν
ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου
ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστίν,
καὶ ἐγὼ οὐκ ἰκανὸς εἰμι ἵνα ποθῶμαι
βάπτισαί, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν
πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυρὶ.

*Vrai est quant à moi que ie vous ba-
ptize d'eau en repentance: mais celui
qui vient apres moi est plus fort que
moi, duquel ie ne suis pas digne de por-
ter les foulxers: icelui vous baptizera
du saint Esprit, & de feu.*

ג

12. הוּ דַרְבֵּשׁוֹ בְּאִירָה
וּמִדְכָּא אֲדָרְזֵהּ וְחִטְתָּ
כִּנְשׁ לֹאֲדָרְזֵהּ וְהִנֵּנָה
כִּי־יִקְרָא בְּקוֹרָא דְלֹא דִעְכָּא:

Il cui suentolo è ne la sua mano, e mettarà in tutto la sua aia, e raccoglierà il suo grano nel granajo, & abbrusciava la paglia con fuoco che mai non s'estingue.

13. הִידִין אֶת־אֵתָּא יְשׁוּעָה מִן
גְּלִילָא לִיְהוּדֵינוּ לְנֹת יִיחָנָן
דִּיעֲמִיד מִיָּה:

In questo tempo Iesus se ne venne di Galilea al Giordano à Giovanni, per esser battezzato da lui.

14. הִידִין יִיחָנָן כְּלֹא הוּא
לֵה וְאָמַר אֲנִי סִינִיק אֲנִי
דְּמִיָּן אֶתְעֲמִיד וְאִתָּא לְנֹתִי
אֲתִיתָ:

Ma Giovanni gli resisteva forte, dicendo, Io ho necessita d'esser battezzato da te, e tu vieni à me?

15. הִידִין יְשׁוּעָה עֲכָא וְאָמַר
לֵה שְׁבוּק הָשָׂא הַכְּנָא צִיר
יֵאֵמַר לוֹ דְּבִמְלֹא כְּלֹה
כְּאִתְּתָא וְהִידִין שְׁבִיקָהּ:

E Iesus respondendo, gli disse, La scia per hora, perche costi es si conviene ad-empriere ogni giustitia. Allora ei gliel permessu.

16. כִּד עֲמִיד דִּין יְשׁוּעָה מִן
מִיָּה סִלֵּק מִן מִיָּה
וְאִתְּפַתַּח לֵה שְׁמַיָּא וְהוּא
הוֹרָא דְּאֵלֵּהָא דְּהִתְחַלָּה
אִיךְ יִנְבֵּא וְאִתָּת עֲלֵיהּ:

E come Iesus fu battezzato, incontenente uscì de l'acqua: & ecco i cieli si gli apersero, e vide lo Spirito di Dio scendere come colomba, e venir sopra esso.

17. וְהוּא קִלְא מִן שְׁמַיָּא
דְּאָמַר הֵנוּ בְּרִי חֲבִיבֵינוּ
דִּיבֵּה אֲעֲטִיבֵיהּ:

Et ecco una voce dal cielo, che disse, Questo è quel mio figliuolo diletto, nel quale io mi son compiaciuto.

ד

1. הִידִין יְשׁוּעָה אֶתְדַּבֵּר מִן
רִיחָא דִּיקוֹדֵשׁא לְמִדְבָּרָא
דִּי־תִבְנֵא מִן אֲבִירֵי־קִרְבָּא:

Allor Iesus fu condotto de lo spirito nel deserto, ad esser tentato dal diavolo.

ג

12. אֲשֶׁר מִזְרָהּ בִּידֵי וְיִטְהַר
אֶת־זָרְנוֹ וְאֶסְף אֶת־חִטָּתוֹ
בְּאֶסְס וְאֶת־חֲמוּץ יִטְרֶה בְּאֵשׁ
לֹא תִכְבֶּה:

Su ablentador en su mano, y ablentará su era: y allegará su trigo en el alholi, y quemará la paja en fuego que nunca se apagará.

13. אִזְ' בְּלֹא יְשׁוּעָה מִן גְּלִילָה
עַל־חִידְדוֹ אֶל־יִיחָנָן לְחֻטְבֵּל
מִמֵּינוּ:

Entonces Iesus vino de Galilea à Ioan al Iordan, para ser baptizado de el.

14. וְיִיחָנָן מָנְעוֹ לֵאמֹר צִרְכִּי
לְחֻטְבֵּל מִמֵּיךְ וְאִתָּא תְּבוּאָה אֵלַי:

Mas Ioan le resistia mucho diciendo, Yo he menester de ser baptizado de ti, y tu vienes à mi?

15. וַיַּעַן יְשׁוּעָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו
חֲרָה לִּי עֵת כִּי—כֵּן יֵאָדוּת לְגִי
לְמַלְאֵת כָּל־צֹדֵקָה אִזְ' הִנְיָחוּ:

Empero respondiendo Iesus le dixo, Dexa aora: porque así nos conviene cumplir toda justitia. Entonces le dexó.

16. וַיִּטְבֹּל יְשׁוּעָה מִן מִיָּה מִן
הַמַּיִם וְהִנֵּה גִפְתָּחוּ לוֹ הַשְּׁמַיִם
וַיֵּרָא אֶת־רוּחַ אֱלֹהִים יוֹרְדָה
כְּדְמוּת יוֹנָה וְבָאָה עָלָיו:

Y Iesus desque fue baptizado subió luego del agua, y heaqui los cielos le fueron abiertos y vido al Espíritu de Dios que decendia, como paloma, y venia sobre el.

17. וְהִנֵּה קוֹל מִן הַשְּׁמַיִם לֵאמֹר
זֶה יֵשׁ בְּנִי אֲהוּבִי אֲשֶׁר בִּי
רָצִיתִי:

Y heaqui vna voz de los cielos que dezia, Este es mi hijo amado en el qual tengo contentamiento.

ד

1. אִזְ' הִיבָא יְשׁוּעָה בְּמִדְבָּר מִרוּחַ
לְהִנְסֹת מִן הַשָּׁטָן:

Entonces Iesus fue lleuado del Espíritu al desierto, para ser tentado del diablo.

ג.

12. Οὐ τὴν χεῖρα ἐν τῇ χεὶρὶ αὐτοῦ, καὶ συναρπάσει τὸν ἀλώνον αὐτοῦ. καὶ συναρπάσει τὸν σίτον αὐτοῦ εἰς τὸν δόκο καὶ τὸν ἀλώνον, καὶ εἰς τὸν ἀλώνον αὐτοῦ πύρεθρον αὐτοῦ.

Il à sa pale en sa main, & nettoiera son aire toute nette, & assemblera son froment: mais il brullera entièrement la paille au feu qui ne s'esteind point.

13. Τότε ἀνέβη ὁ ἱησοῦς ἐκ τῆς γαλιλαίας εἰς τὸν ἰορδάνην πρὸς ἰωάννην, ἵνα βαπτισθῇ.

A donc Iesus vint de Galilee au Iordain vers Iehan, pour estre baptizé par lui.

14. Ὁ δὲ ἰωάννης διακώλυεν αὐτὸν λέγων, ἐγὼ δεῖμαι ἔχειν ὑπὸς τοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἐρχῃς πρὸς μέ;

Mais Iehan l'en engardoit fort, disant, Moi, j'ai besoin d'estre baptizé par toi, & tu viens vers moi?

15. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἱησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀφ' ὧς ἀρετ. εἰς καὶ εἰς πρὸς ἡμῶν πληροῦσαι πνεύματος δι' ἡμετέρας. καὶ ἔρχου πρὸς ἐμέ.

Et Iesus respondans lui dit, Laisse faire pour maintenant: car ainsi nous est-il convenable d'accomplir toute justice. Lors il le laissa faire.

16. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ ἱησοῦς, ἀνέβη ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδοὺ αἱ νεφέλαι ἐκάλυψαν αὐτόν, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου καὶ τὸν φωτὸς τοῦ ἁγίου, καὶ ἐρχόμενον ὡς κόλμβον, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.

Et quand Iesus fut baptizé, incontenent il sortit hors de l'eau: & voici les cieus lui furent ouverts, & Iehan vid l'Esprit de Dieu descendant comme vne colombe, & venant sur lui.

17. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσα, Ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπῶμενός, ἐν τῷ εὐδόκησεν.

Voici aussi vne voix du ciel, disant, Cestui-ci est mon Fils bien-aimé, en qui j'ai prins mon bon plaisir.

Κ Ε Φ Α Λ. δ'.

Τότε ὁ ἱησοῦς ἀνέχθη εἰς τὸν ἔρημον ὑπὸς τὸν πειρασμοῦ, πειρασθεῖς αὐτὸν ὁ διαβόλος.

A lors Iesus fut emmené par l'Esprit au desert, pour estre tenté par le diable.

CAP. III.

12. Cuius ventilabrum in manu sua: & permundabit aream suam: & congregabit triticum suum in horreum suum, paleas autē comburet igni inextinguibili.

Which hath his fanne in his hande / and will make cleane his floere: and gather his wheate into his garner / but will burne up the chaffe with vniuersall fire.

13. Tunc venit Iesus à Galilæa in Iordanem, ad Iohannem ut baptizaretur ab eo.

Then came Iesus from Galilee to Jordan vnto Iohn: to be baptized of him.

14. Iohannes autem prohibebat eum, dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?

But Iohn put him backe / saying / I haue neede to be baptized of thee: and thou comest to mee?

15. Respondens autem Iesus, dixit ei, Sine modo: sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum.

Then Iesus answereth / said to him / Let it be now: for thus it becometh vs to fulfill all righteousnes. So he left him.

16. Baptizatus autem Iesus, contestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt ei cæli: & vidit spiritum Dei descendantem sicut columbam, & venientem super se.

And Iesus when he was baptized / came straight out of the water. And lo: the heauens were opened vnto him: and Iohn sawe the Spirit of God descending like a dove: and lightning vpon him.

17. Et ecce vox de cælis dicens, Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui.

And lo: a voyce came from heauen / saying / This is my beloued Sonne: in whom I am well pleased.

CAP. IIIL

Tunc Iesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo.

Then was Iesus led aside of the Spirit into the wilderness: to be tempted of the deuill.

Das III. Capitel.

12. Vnder hat seine Vorrffschaußel in der hand / er wirdt seine Tenne seggen / vnd den Weizen in seine Scheuren sammeln / aber die Spreu wirdt er verbrennen mit ewigem Feuer.

De hand haßuer sin Rastestul i haanden / Hand skal sene sin so oc sancte. Hueden i sin lade / Men Auernerne skal hand opbrende met ewig Ild.

13. Zu der zeit kam Jesus auß Galilea an den Jordan zu Johanne / daß er sich von ihm tauffen liesse.

Paa den tid kom Jhesus aff Galilea til Jordan til Iohannes: at hand vilde lade sig debe aff hannem.

14. Aber Johannes wehret ihm / vnd sprach: Ich bedarff wol / daß ich von dir getauft werde / vnd du kommest zu mir?

Men Johannes forment hannem det / oc sagde / Jeg haßuer vel behoß: at dobis aff dig / oc du kommer til mig?

15. Jesus aber antwortet / vnd sprach zu ihm: Laß jetzt also sein / also gebühret es vns alle gerechtigkeit zu erfüllen. Da ließ ers ihm zu.

Jhesus suarede / oc sagde til hannem / Lad det nu saa vere / off bor saa / at fuldkomme al retfærdighed. Saa tilsted de hand hannem.

16. Vnd da Jesus getauft war / steig er bald herauß aus dem wasser / vnd sihe / da thet sich der Himmel auß über ihm / vnd Johannes sahe den Geist Gottes / gleich als eine Taube herab fahren / vnd über inkommen.

De der Jhesus vor debe / gick hand stray op aff Vandet / Oc see / da obnedis Himmelen offuer hannem / Oc Iohannes saa Guds Aand fare ned: som en Due / oc komme i ffuer hannem.

17. Vnd sihe / eine Stimme vom Himmel herab sprach: Du bist mein lieber Son / an welchem ich wolgefallen habe.

De see / en roß ned aff Himmelen sagde / Denne er min elstelige Son: som mig er vel behagelig.

Das IIII. Capitel.

Alward Jesus vom Geist inn die Wüsten geführt / auff daß er von dem Teuffel versucht würde.

Da bleß Jhesus fort aff Vanden i Ørken / At hand skulde fristis aff Diæffelen.

Kapitola III.

12. Ghehoßo wégice w ruce geho / a wóistij humno swé / ashromádjij Pšenico do Stodołnywé / ale Pléwn páłiti bude ohněm neobhasťedným.

Atorego lopárá test w refu se: go / ábedziemy ejstcial bołowi / so swojey zbierze pshentec swote do gumna / a pléwy spali ogniem nie wgaßoným.

13. Echdy přissel Gějssis od Galilee Jordánu k Janowi / aby se pokřtil od něho.

Echdy Jěsus přysšel do Jordánu k Janowi aby byl okřtěn od něho.

14. Ale Jan zbraňowal mu / řka: Jáť od tebe mám pokřtiti býti / a ty pak gdeś se mně?

Ale Jan mu nle dopušťejal mowiac / Já musie być okřtějon od ciebie / a ty idźies do mnie?

15. A odpo wěděl Gějssis / řekł genu: Doneschajť tak nym / něbť nám tak sluší naph nřti wšestkú spravednost. Echdy dopušťil genu.

A Jěsus odpowiedá łac / řekł p niemu: Zámiechajť teraz / Abowiem tak sie nám gočt wypelnit wšyřkě sprawiedliwosć / a řekł: Je go zámiechajť.

16. A kdž byl pokřten Gějssis / hneď wystařil z wody: Ahe otarł se genu Nebesa a widěl Duchá Gějssisa an osypuge jako Holubice / a přicháň na něho.

A gdy był Jěsus okřtějon / miedh wystařil z wody / a oto sie otworzyły niemu nieba y wydział ducha Bożego zstępującego jako gołębicy przysiadającego nań.

17. A apblas stal ses Neba / řač: Tenot gěst Epu mág mly / w němž um se dobfě zalibilo.

Ato glos z niebios mowiac / Ten ist sen on moy mly ná prosym ja přestawam.

Kapitola IIII.

Echdy Gějssis wěděl ná paust od ducha / aby byl pokaußen od deřá bla.

Echdy Jěsus byl awiedněn od Duchá ná pušćajaby byl pusson ode diabla.

ד
2 וְצִם אַרְבָּעִין אִיּוֹמִין
וְאֶרְבָּעִין לַיְלֹת אֲתֵרֵיהֶן
דִּין כֶּפֶן :

Et habendo digiunato quarenta dies et quarenta noctes, diu habebat fame.

3 וְקָרַב הוּא דַּמְנִסָּה וְאָמַר
לֵה אֵן פְּרִיה אֲנִי דִּאלֹהִים
אָמַר דִּהֲלִין כִּאֲבָא יְהוֹנָן
לְחַמֵּן :

Et essendo sempre à lui il tentatore, disse, se tu sefigliuol di Dio, di che queste pietre diuentano pani.

4 הוּא דִּין עֲנֵה וְאָמַר
פְּתִיב דְּלֵא הוּא בְּלִחְמָא
בְּלִחְוֵי תִּימָא בְּרִישָׁא אֵלֵּא
בְּכָל מֵלֵא דִּנְפִיקָא מִן
פִּימִיה דִּאלֹהִים :

Ma egli rispondendo disse, Egli è scritto, L'uomo non viuera di pan solo, ma d'ogni parola che procede da la bocca di Dio.

5 הַיְדִין דְּבִרָה אֲכַל
חֲרָצָא לְמִדְיִנַּת קִידְשָׁא
וְאֶקְרִימָה עַל כִּנְפֵיהֶן
דִּהִיכְלָא :

Allora il diavolo lo transporta ne la Città santa, e ponelo sopra la sommità del templo.

6 וְאָמַר לֵה אֵן פְּרִיה אֲנִי
דִּאלֹהִים שְׂרִי וְנִשְׁכָּר לְתַחַת
פְּתִיב אֵין דְּלִמְלָא כּוֹחִי י
יִבְקַד עֲלֶיךָ וְעַל אֲרֵיהֶון
יִשְׁקִלְיֶךָ דְּלֵא תִתְקַן
בְּכַפָּא בְּגִלְךָ :

E discelsi, Setu sei figliuol di Dio gustati à basso : perchechegli è scritto, Egli comandarà à dre à i suoi Angeli et essi si fisteranno com le torment, accioche tu non vtri col tuo pede ad alcun suffo.

7 אָמַר לֵה יִשׁוּעַ תּוֹב כ
פְּתִיב דְּלֵא תִנְסָא לְמִרְיָא
אֵלֶיךָ :

Itu gli disse, Egli è ancora scritto, Non teneras il tuo Signore Iddio.

8 תּוֹב דְּבִרָה אֲכַל חֲרָצָא
לְסִידָא דְּטָב רַב וְחִוְיָה
כְּלִהִין מִלְּבָנִתָא דְּעִלְמָא
וְשׁוֹבִיחֵיהֶון :

Di nuovo il diavolo il conduce sopra un monte altissimo, e mostrali tutti i reynos del mondo e la gloria loro.

ד
2 וְכִאֲשֶׁר צִם אַרְבָּעִים יוֹם
וְאֶרְבָּעִים לַיְלָה אִוִּי רָעַב :

Y auiedo ayunado quarenta dias y quarenta noches, despues tuuo hambre.

3 וַיֵּכֶא אֵלָיו הַמְנַסֵּה וַיֹּאמֶר
אִם־בֶּן־אֱלֹהִים אַתָּה אָמַר
הָאֲבִיּוֹת הָאֵלֶּה לֶחֶם יִהְיוּ :

Y llegandose à el el Tentador, dixo, Si eres Hijo de Dios, di que estas piedras se hagan pan.

4 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נִכְתָּב כִּי־לֵא
עַל־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יְחִיָּה הָאָדָם
כִּי־עַל־כָּל מוֹצֵא פִּי יְהוָה :

Mas el respondiendo, dixo : Escripto esta, No con solo el pan biuirá el hombre : mas com toda palabra que sale por la boca de Dios.

5 אִוִּי־הָעֵלָה אֹתוֹ הַשֹּׁטֵר בָּעִיר
הַקֹּדֶשׁ וַיַּעֲמִידֵהוּ עַל־פִּנֵּת
הַהֵיכָל :

Entonces el diablo lo passa à la Sancta ciudad, y puso lo sobre las almenas del Templo.

6 וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־בֶּן־אֱלֹהִים
אַתָּה הַתְּנִיפֵל לְפָנֶיךָ כִּי־נִכְתָּב
כִּי־מַלְאָכָיו יִצְוּהוּ לָךְ וְעַל־כַּפֵּי
יְשׁוּעָה פֶּן־תִּגְדֹּף בְּאֶבֶן דְּגִלְךָ :

Y dixole, Si eres Hijo de Dios, echate de aqui abaxo : que escripto está, Que à sus angelos mandará porti, y alçartethán en las manos, para que nunca trompieces con tu pie à piedra.

7 וַיֹּאמֶר לוֹ יִשׁוּעַ וְגַם כְּתוּב
לֵא תִנְסָה אֶת־יְהוָה אֵלֶיךָ :

Iesus le dixo, Otra vez está escripto, No tenerás al Sennor tu Dios.

8 וְעוֹד הָעֵלָה אֹתוֹ הַשֹּׁטֵר
עַל־הַל גְּבוּרָה מְאֹד וַיִּרְאֵהוּ כָּל־
מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ וְכְבוֹדָן :

Otra vez lo passa el diablo à vn monte muy alto, y muestrale todos los reynos del mundo, y fu gloria :

וְ.

2. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας ποσά-
εξήκοντα, καὶ νύκτας ποσάεξακον-
τα, ὕψρον ἐπέειπας.

Et quand il eut iusné quarante iours & quarante nuits, finalement il eut faim.

3. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειρά-
ζων, εἶπεν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, ἵνα
οἱ λίθοι ᾗς ἄρτοι γένηται;

*Et le tantateur s'approchant de lui, dit, Si tu es Fils de Dieu, di que ces pier-
res deuenient pains.*

4. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, γέγρα-
πται, ὅτι ἐὰν ἀρεωμένῳ ζήσεται
ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πη-
ματι ἐκπιδωμένῳ ἀλλ' ἐν λόγῳ
θεοῦ.

*Mais il respondir, & dit, Il est escrit, L'homme ne viura point de pain seule-
ment, mais de toute parole qui sort de la bouche de Dieu.*

5. Τότε ὁ διαβόλος ἐπάγει αὐτὸν
ἐν τῇ πόλει ἁγίᾳ, καὶ ἐστη αὐτὸν ἐπὶ τῇ κεραυνῶν
τοῦ ἱεροῦ.

A donc le diable le transporte en la sainte ville, & le met sur les creneaux du temple.

6. Καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ
θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται
γάρ, ὅτι πῶς ἀγγέλοις αὐτὸς ἐπι-
λάττει· καὶ οὐκ ἐπὶ χερσὶν ἀν-
θρώπου, μήποτε προσκύψῃς ποδὶς
σου ἐν πείρᾳ.

*Et lui dit, Si tu es Fils de Dieu, jette-
toi en bas : car il est escrit, Qu'il don-
nera charge de toi à ses Anges, & ils te
porteront en leurs mains, de peur que
tu ne heurtas de ton pied à quelque
pierre.*

7. Ἐφ' ἧν αὐτῷ ὁ ἱερεὺς, πάλιν
γέγραπται, ὅτι ἐκπιδέσῃς κύριον
τὸν θεόν σου.

*Iesus lui dit, Derechef il est escrit,
Tu ne teneras point le Seigneur ton
Dieu.*

8. Πάλιν ὁ διαβόλος ἐπάγει αὐτὸν
ἐν ᾧ ὄρει ὑψηλῇ, καὶ δεικνύσιν αὐτῷ πᾶσι
τοῖς βασιλείαις τῆς κοίτου καὶ τῇ
δόξαν αὐτῶν.

*Derechef le diable le transporte sur
une fort haute montagne, & lui mon-
stre tous les royaumes du monde, &
leur gloire.*

CAP. IIII.

2. Et cū ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit.

And when he had fasted fourtie daies / & fourtie nights / he was after ward hungry.

3. Et accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.

Then came to him the tempter / and saide / If thou be the sonne of God / commande that these stones be made bread.

4. Qui respondens dixit, Scriptum est, Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

But he answering / saide / It is written / Man shall not live by bread onely / but by every worde that proceedeth out of the mouth of God.

5. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinna-culum templi.

Then the devil tooke him up into the holy Citie / and set him on a pinnacle of the temple.

6. Et dixit ei, Si filius Dei es, mitte te de otium. Scriptum est enim, Quia angelis suis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

And said unto him / If thou be the Sonne of God / cast thy self downe: for it is written / that he will give his Angels charge over thee / and with their handes they shall lift thee up / lest at any time thou shouldest dash thy foote against a stone.

7. Ait illi Iesus, rursum scriptum est, Non tentabis Dominum Deum tuum.

Iesus saide unto him / It is written againe / Thou shalt not tempt the Lord thy God.

8. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum.

Again the devil tooke him up / to an exceeding high mountaine / and shewed him all the kingdomes of the world / and the glory of them.

Das IIII. Capitel.

2. Vnd da er vierzig tag vnd vierzig nacht gefastet hatte / hungert ihn.

De der hand haffte fasted syritue dage oc syritue netter / hungrede hannem.

3. Vnd der Versucher trat zu ihm / vnd sprach: Bist du Gottes Son / so sprich / daß dise Steine Brodt werden.

De fristeren giet til hannem / oc sagde / Est du Guds Søn / da sig / at disse stene bliffue bread.

4. Vnd er antwortet vnd sprach: Es siehet geschrieben / Der Mensch lebet nicht vom Brodt alleine / sondern von einem jeglichen wort / das durch den Mund Gottes gehet.

Hand suarede / oc sagde / Det staar scriffuit / Men nisset leffuer icke aleniste aff brod / Men aff huert ord / som gaar gennem Guds mund.

5. Da füret ihn der Teufel mit sich inn die heilige Stadt / vnd stellet ihn auff die Zinnen des Tempels.

Da forde Dieffuelen hannem mer sig / i den heilige Stad / oc sette hannem paa tinningen / aff Tempel.

6. Vnd sprach zu ihm: Bist du Gottes Son / so laß dich hinab / Denn es siehet geschrieben: Er wird seinen Engeln über dir befehl thun / vnd sie werden dich auff den henden tragen / auff daß du deinen Fuß nicht an einen Stein stößest.

De sagde til hannem / Est du Guds Søn / da lad dig falde ned / Thi der staar scriffuit / Hand skal gifue sine Engle befaling affuer dig / oc de skalle bære dig paa henderne / at du icke skalt støde din fod paa nogen sten.

7. Da sprach Iesus zu ihm: Widerumb siehet auch geschriebe / Du solt Gott deinen HERREN nicht versuchen.

Da sagde Ihesus til hannem / Der staar atter scriffuit / Du skalt icke friste Gud din HERRE.

8. Widerumb führet in der Teufel mit sich / auff einen sehr hohen Berg / vnd zeigt ihm alle Reich der Welt / vnd ihre Herrlichkeit.

Da forde Dieffuelen hannem atter mer sig / paa it saare høyt Bierg / oc viste hannem alle Verdens Rige / oc deris Herlighed.

Kapitola IIII.

2. Alder se postil tēpīdētēri dnij a tēpīdētēri noch / potom plačnēl.

A gdy pościł czterdzieści dni / p czterdzieści noc / potym lačnal.

3. Apřistapiv k němu posuřitel / řekl mu: Břplj Syn Bořij / řekj ač kamenj toto chlebowě budj.

A přystapivšy do něgo ten řtory řekl / řekl / Jest ližes syn Bořij / řetj / aby to kámenie stalo se chlebem.

4. Kterjž odpovēdē / řekl: Přanogest / Přanym chlebem jw geř člowěk / ale řařdym Slovem řterēž pochāžy řvř Bořij.

Ale on odpovēdial / ř řekl / Křpřano řest / Kře řanym řylko chlebem jw b. řzie řřewieř / Ale w řřektiem řlowem řtore pochody řvř Bořij.

5. Tedy ponal gen Diabel do Swatěho Města / a postas wř gen na wřchu Chrámo-wěm.

Tedy diabel wřial go do mřst / hř řwřtorego / ř posthřwřil go nř wřřřchu řořřiola.

6. Řřekl genu: Břplj Syn Bořij / řpřstj se dolřw / Řeb přřano geř / ře Řngelřm řwřm přřřřal o tobě / a na ruce wchř pij tebe / aby řnad nevrāžyl o kámen nohř twě.

A řřekl ř němu / Jest ližes řyn Bořij řpřř se nř dol: abowiem nřpřřano řest / řř Řngelřm řwřm přřřřaje o tobě / ř beda řie na ře řu nořie / aby ř ředy nie orřřřil nogi řwěy o kámen.

7. Řřekl genu Břřřř: Řas se přřano geř / Řebudeřs potau řřeti Pāna Bořa twěho.

A řřes mř řřekl / Řřřie nřpřřřas no řest / Řie bedeřřs řuřil Pānř Bořa twego.

8. Řpřt ponal gen Diabel na řřru wřřřkau wělm / a ořřřal mu wřřřekna Kralowřřwřř Swřta / ř Glāwu gegich.

Powtore wřial go diabel nř go řewřřřřka / ř řřřřal mu wřřřřřř řřořřřřřř řwřřřřřř řřwřřřřř.

ד
9 ואמר לה חליו כלחיו
לך אמל אן תפול תסגוד
לי:

*E dicelli, Tutte queste cose ti darò, se
giustandoti in terra mi adorarai.*

10 חידיו אמר לה ישוע
ול לך סטנא פתיב גיר
פלמריא אלהך תסגוד
ולה פלחודיהי תפלה:

*Allor IESU li disse, Va sia satana,
perciach'egli è scritto, Adoraras il tuo Si-
gnore Idolo, e servirai a lui solo.*

11 חידיו שבקה אכל-
קדצא וקא מלאכא קרבו
ומשמשו יהוה לה:

*Allor il diavolo lo lasciò: & ecco
gli Angeli vennero, e servivano gli.*

12 פד שמוע דין ישוע ד
דיחנן אשתלם שגיה לה
לגליל:

*Haucendo poi IESU inteso che Giu-
danni era stato messo in prigione, scese an-
do in Galilea.*

13 ושבקה לגדרת נאחא
עמר בפברנחום על יד
ימא פתחומא: דובולון
ידנפתלי:

*E lasciata Nazareth, venne & habitò
in Capernaum terra maritima, ne i con-
fini di Zabulon e di Nephthali.*

14 דיתמלא מים
דאחאמר פד עשניא
נכיא דאמר:

*Acciò che s'adempiesse quello ch'era
stato detto per il Profeta Esaias, che dice,*

15 ארעא דובולון ארעא
דנפתלי אורחא דימא:
עבריהי דייורדנו גליל:
דעמימא:

*La terra di Zabulon e di Nephthali à
la Via del mare: di là dal Giordano, la
Galilea de Gentili.*

16 עמיא דיתב בחשוכא
נוהר: רפא הוה נאחא
דיתבין פאחא ובטללא
דמיתא טהרא דנח להו:

*Il popolo che era posto in tenebre ha
seduto in gran luce: & a quelli che
erano posti ne la regione d'ombra de la
morte, la luce si è levata.*

ד
9 ויאמר לו כל-אלה אמר לך
אם תפול ותסגודני:

*Y dizele, Todo esto te daré, si prostrado me
adorares.*

10 א' אמר לו ישוע לך לך
אחרי השטן פ' כתוב ל' הנה
אלהך תשתחווה לו ואותו לבדו
תעבד:

*Entonces Iesus le dize: Anda satanas: que
escripto està, Al Senmor tu Dios adoraras, y à el
solo serviras.*

11 א' הניחו השטן והנה
מלאכים קרבו וישדחו:

*El diablo entonces lo dexò: y heaqui los
angeles llegaron, y servianle.*

12 וישמע ישוע פ' יוחנן אסור
ויהלך לגליל:

*Mas oyendo Iesus que Ioan era preso, bo-
luio se à Galilea:*

13 ויעזב את-נצרת ויבוא
וישב בכפרנחום על-י' ת'ם
בבול ובלון ונפתלי:

*Y dexando à Nazareth, vino, y habitò en
Capernaum ciudad maritima, en los confines
de Zabulon y de Nephthali.*

14 לחמלא חמאמר על-פ'
ישעיהו הנביא לאמר:

*Para que se cumpliesse lo que fue dicho por
el propheta Isayas, que dixo.*

15 ארצה עבלון וארצה נפתלי
דרך ת'ם עבר חידון גליל
הגוים:

*La tierra de Zabulon, y la tierra de Neph-
thali, camino de la mar, de la otra parte del Ior-
dan, Galilea de las gentes.*

16 הע'ם החולכים בחשך ראו
אור גדול ושב' בארץ צלמות
אור גה על'הם:

*Pueblo assentado en tinieblas, vido gran
luz: y los assentados en region de sombra de
muerte, luz les esclareció.*

ד'.

9. Καὶ λέγει αὐτῷ, πάντα πίν-
ω σι δάω, εἰάν τι τῶν προσκυμή-
νης μοι.

*Et lui dit, Je te donnerai toutes ces
choses, si en te prosternant en terre, tu
m'adores.*

10. Τότι λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὕ-
παγε ὁπίσω μου σατανᾶ. γέγρα-
πται γάρ, κύριον τὸν θεόν σου προσ-
κυμῆσαι, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύ-
σαι.

*A donc Iesus lui dit, Va Satan: car il
est escrit, Tu adoreras le Seigneur ton
Dieu, & à lui seul tu serviras.*

11. Τότι ἀφίστη αὐτῷ ὁ διά-
βολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι περὶ ἡ-
λόν, καὶ διακονοῦν αὐτῷ.

*Alors le diable le laisse, & voici, les
Anges s'approchent, & le servoient.*

12. Ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς ὅτι ἰωάν-
νης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
γαλιλαίαν.

*Or Iesus ayant entendu que Iehan
auoit esté mis en prison, se retira en Ga-
lilee.*

13. Καὶ παρὰ Ναζαρέθ τὴν ναζα-
ρετ, ἔλθων καθύπερθε εἰς καπὲρ-
ναὺμ τὴν πρὸς θάλασσαν, ἐν ὁ-
ρίῳις ζαβουλὼν καὶ νεφθαλὶμ.

*Et ayant laissé Nazareth, vint, & ha-
bita en Capernaum, vñc prochaine
de la mer, és marches de Zabulon & de
Nephthali.*

14. Ἴνα πληρωθῇ τὸ ρητὴν διὰ
ἰσαΐαν τῷ πνεύματι λέγοντι.

*Afin que fust accompli ce, dont auoit
esté parlé par Esaias le Prophete, di-
sant.*

15. Ἐν ζαβουλὼν καὶ ἐν νεφθα-
λὶμ, ὁ δὲν θάλασσης, περὶ καὶ ὁ-
ρίαν ζαβουλὼν καὶ νεφθαλὶμ.

*Le país de Zabulon & de Nephthali
vers le chemin de la mer, outre le Ior-
dain, la Galilee des Gentils.*

16. Οἱ λαὸς ὁ καθ' ἡμέραν ἐν
σκότειν εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς κα-
θημένοις ἐν χάσσει καὶ ἀσπανάτῃ,
φῶς ἀντίτελλεν αὐτοῖς.

*Le peuple qui gisoit en tenebres, à
veu vñc grande lumiere: & à ceux qui
gisoient en la region & ombre de mort,
la lumiere leur est leuee.*

CAP. IIII.

9. Et dixit ei, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.

And said to him: All thet will I gine thee: if thou wilt fall downe: and worſhip me.

10. Tunc dicit ei Iesus, Vade Satana: scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis: & illi soli servies.

Then said Iesus unto him: Awaye vade Satana: for it is written: Thou shalt worſhip the Lord thy God: and him onely shalt thou ſerve.

11. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli acceſſerunt, & ministrabant ei.

Then the devill left him: and beſe ho:de: the Angels came: and miniſtred unto him.

12. Cum autem audisset Iesus quod Iohannes traditus esset, secessit in Galilæam.

And when Iesus had heard that Iohn was delivered up: he returned into Galilee.

13. Et relicta civitate Nazareth, venit & habitavit in Capharnaum maritima, in finibus Zabulon & Nephthali.

And leaving Nazareth: went and dwelt in Capernaum: which is neere the Sea: in the borders of Zabulon & Nephthalim.

14. Ut adimpleretur quod dictum est per Iſaiam prophetam.

That it might be fulfilled which was spoken by Iſaias the Prophet: saying,

15. Terra Zabulon & terra Nephthali, via maris trans Iordanem Galilææ gentium.

The lande of Zabulon: and the land of Nephthalim: by the way of the ſea: beyonde Jordan: Galilee of the Gentiles:

16. Populus qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam, & sedentibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

The people which ſate in darkeneſſe: ſawe great light: and to them which ſate in the region and ſhadowe of death: light is riſen up.

Das IIII. Capitel.

9. Vnd sprach zu ihm: Das alles will ich dir geben / so du niderfellest / vnd mich anbetest.

De sagde til hannem: Alt der vil ieg giſſue dig: om du ſalder ned: oc tilbeder mig.

10. Da sprach Iesus zu ihm: Heb dich weg von mir Satana / denn es steht geschrieben: Du sollst anbeten Gott deinen HERRN / vnd im allein dienen.

Da ſagde Iesus til hannem: Dig bort fra mig Satana: Thi der ſtaar ſcreffuit: Du ſkal tilbede Gud din HERRN: / oc tieue hannem alene.

11. Da verließ ihn der Teufel / vnd siehe / da tratten die Engel zu ihm / vnd dienten ihm.

Da forlod Dieffuelen hannem: De ſee: Englene giſſe ſaa frem til hannem: oc tieue hannem.

12. Danun Iesus höret / daß Iohannes überantwortet war / zoch er inn das Galileiſche Land.

Der Iheſus nu hørde: At Iohannes vaar greden: ſoer hand ind i det Galileiſke land.

13. Vnd verließ die Stadt Nazareth / kam vnd wonete zu Capernaum / die da ligt am Meer / ander grenze Zabulon vnd Nephthalim.

De forlod den Stad Nazareth: kom oc bode i Capernaum: ſom ligger hoſt haſſuit hoſt Zabulons oc Nephthalims eg.

14. Auff daß erfüllet würde / das da geſagt iſt durch den Propheten Iſaiam / der da ſpricht:

At der ſkulde fuldkommis: ſom er ſagd ved Propheten Iſaiam: ſom ſiger.

15. Das Land Zabulon / vnd das Land Nephthalim / am wege des Meers / jenseid des Jordans / vnd die Heidniſche Galilea.

Zabulons land: oc Nephthalims land: hoſt Haſſ: ſens veg: paa hin ſide Jordan: oc der Heidenſke Galilea.

16. Das Volk das im Finſtern ſaß / hat ein groſſes Licht geſehen / vnd die da ſaßen am ort vnd ſchatten des Todes / den iſt ein Licht auffgangen.

Der Folk ſom ſad i mørcke: haſſuer ſee ic ſtort Liſt: oc de ſom ſade i dødens ſked oc ſlugge: dem er opgonger ic Liſt.

Kapitola IIII.

9. A ſetl gemu: Thto m: ſſeckny węc dām tobę / g: ſliżę padna budefę mi ſe klanęci.

A rżekł mu: Wſyſty ty rżeczę tobie dām: ieſli wpađyſz chwałę mi będęciſz.

10. Tędy ſetl gemu Bęſiſſę: Dęgdę Satanaſſę / neboę geſi pſano: Pānu Bęhu twę: mu klanęci ſe budefę / a gemu ſamęmu ſlaużęci budefę.

Tędy mu Ięzn powędził: Podę precę Szatānę: / Abowiem ieſt nāpiſano: / Wędęſz chwałę Pānā Bęgā twęgo: / a temu: ſamę: mu ſlaużęci będęciſz.

11. Tędy opuſtil ho Diābel. Aę Angelę pſyſlaupli: a poſluſhowali gemu.

A opuſcił go diābel: / a oto Aniołowie pſyſchę: dęli y ſlaużęciemu.

12. A kędę pak wſyſſel Bęſiſſę: / ſębn Jan w ſazęn był do ſalaſę: / obſel do Galilee.

Aędy: ſyſſal Ięzn: / i Jan był w węzięnię: / wrocil pę do Galilee.

13. A opuſtił Węſto Nazareth: / pſiſſel a bydlil w Kapernaum: / a Wroćę w Kragę: / nāch Zabulon a Nephthalim:

A opuſcił Węſto Nazareth: / pſyſſel y mieſzkal w Kapernaumi: / kęre ieſt nad morzem: w grān: cāch Zabulon y Nephthalim.

14. Aby ſe naplniło to coż powędięno geſi ſtrę: Dęanāſſę: / Proroka.

Aby ſe wypelnilo to co ieſt rżecę: / ono: pſę: Dęanāſſę: / Proroka: / temu: ſlowy.

15. Zemę Zabulon a Zemę Nephthalim: / Wroćę: / Jordā: / nem w Galilegi: / wyſſo: / nāro: / du.

Ziemiā Zabulon y ziemiā Nephthalim: / przy drogę: / Wroćę: / Jordā: / nem: / Galilei: / po: / gā: / ow.

16. Lid kęrę: / chodil w tem: / noſtech: / widęł: / ſwęćło: / węć: / / a ſedęciem w Kragę: / ſiſnu: / ſmęci: / ſwęćło: / węć: / ſto: / cę.

Aędy: / kęrę: / ſedęci: / w cięmnoſci: / / widęł: / wielkā: / ſwęć: / / y tym: / kęrę: / ſedęci: / w cięmnoſci: / / widęł: / wielkā: / ſwęć: / /

ד

17 מן הידיו שרי יסוע
למכרו ולמאמר תובו
תקבת להציר מלכות
דשמיה:

Da quell'hora incominciò Iesus à predicare, & dire, Convertetevi: perche l'approssima il regno de cieli.

18 ויד מבלק צל
ימא דגלילא תמא דתני
אחיו שמעון דאתקרי
באפא ואנדראס אחיה
דנמין מצודתא פומא
אניהון הוו ציר צנדא:

E andando Iesus lungo il mare de la Galilea, vide due fratelli, Simon, chiamato Pietro, & Andrea suo fratello, che giocavano lavete sul mare, (perche che erano pescatori.)

19 ואמר לחון יסוע תו
פתרי ואצטרכון דתקונו
צנדא דבני-נשו:

E disse loro Venite dietro à me, & io vi farò pescatori d'homini.

20 הננו דין מחדא שבקו
מצודתהון ואילו פתרה:

Onde essi lasciarono incontimente le reti, lo seguirono.

21 ויד צבר מן תמון חומ
אחרתא אחא תרין וצקוב
פר ודדי ויוחנן אחיה ב
פאלפא עם ודדי אבוהון
דמתקונו מצודתהון וק
תמא אנון יסוע:

E di là effendo passato più oltre, vide due altri fratelli, Iacopo, quel di Zebedeo, e Giovanni suo fratello ne la nave con Zebedeo lor padre, che raccontavano le loro reti, e chiamollo.

22 הננו דין מחדא שבקו
לאפא ולאבוהון ואילו
פתרה:

Et essi subbittamente lasciarono la nave, e lor padre lo seguirono.

23 ומתקרי הנו יסוע
בכלה גלילא ומלך
הנו בפננשותהון ומכרו
סבדניה דמלכותה
ומאסא כל פאב ופורהו
בצמא:

Et andava Iesus intorno per tutta la Galilea, insegnando ne le lor sinagoghe, & predicando l'Evangeliu del regno, e guarendo ogni malattia, & ogni infermità nel popolo.

ד

17 מאו תהל יסוע לקרא
לאמר שובו ב-קקרה מלכות
השמים:

Desde entonces comenzó Iesus à predicar, y à dezir: Emmendaos, que el Reyno de los cielos se ha acercado.

18 וילך יסוע אל-שפת תלים
תגליל וירא שנים אחים את-
שמעון הקרא פיפא ואנדראס
אחיו שולכים את-דשת בים
בי דגים תמה:

Y andando Iesus junto à la mar de Galilea, vido dos hermanos, Simon, que es llamado Pedro, y Andres su hermano, que echauan la red en la mar: porque eran pescadores.

19 ויאמר להם לכו לכם אחרי
ואעשה אתכם דיגי אנשים:

Y diceles, venid en pos de mi, y hazeroshe pescadores de hombres.

20 והם מיד עזבו דשתות
ויילכו אחרי:

Ellos entonces, dexando luego las redes, lo siguieron.

21 וילך משם וירא אחרים
שנים אחים את-יעקב בן-
זבדי ויוחנן אחיו באניה עם
זבדי אביהם תתקרי את-
דשתות ויקרא אותם:

Y passando de alli, vido otros dos hermanos Iacobo hijo de Zebedeo, y Ioan su hermano, en la nave con Zebedeo su padre, que remendauan sus redes; y llamolos.

22 והם מיד עזבו את-אניה
ואת-אביהם ויילכו אחרי:

Y ellos luego, dexando la nave, y à su padre, lo siguieron.

23 ויסב יסוע את-כל תגליל
וילמד במועדותם ויבשר את-
בשרת המלכות וירפא כל-חלי
וכל-מכאוב בעם:

Y rodeó Iesus à toda Galilea ensennando en las synogas dellas, y predicando el Evangelio del Reyno: y sanando toda enfermedad, y toda flaqueza en el pueblo.

ד.

17. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας οὗτος ἤρ-
ξεν, καὶ λέγει, μετανοήτε ἡ-
γὰρ βασιλεία τοῦ ἐγγύς.

Dés lors Iesus commença à prescher, & dire, Amendez-vous: car le royaume des cieus est prochain.

18. Περιπατῶν δὲ ἐν τῇ γα-
λιλαίᾳ, εἶδε δύο ἀδελφούς, σίμωνα τὸν λεγόμενον πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βλάπτοντας ἀμφίβληττον ἐν τῇ θάλασσᾳ ὅτι οὗτοι γὰρ ἄνθρωποι.

Et comme Iesus cheminait auprès de la mer de Galilee, il vid deux freres, assavoir Simon qui fut dit Pierre, & André son frere, qui iettoient leur filé en la mer: car ils estoient pêcheurs.

19. Καὶ λέγει αὐτοῖς, δεῦτε ὀπί-
σω μεν, & ποιῶ ὑμᾶς ἀνθρώπους.

Et il leur dit, Venez apres moi, & ie vous ferai pêcheurs d'hommes.

20. Οἱ ἐν τῷ αὐτῷ ᾠκόντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Et eux incontement delaisians leurs filés, le suivirent.

21. Καὶ περὶ τὸ ὄκνην, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, ἰακώβον τὸν υἱὸν αἰσά, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ πλοίᾳ μετὰ ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καταρτίζοντες τὰ δίκτυα αὐτοῦ, καὶ ὀνόμασεν αὐτούς.

Et de là estant passé plus outre il vid deux autres freres, assavoir Iacques fils de Zebedeo, & Iehan son frere, en une nasseille avec leur pere Zebedeo, qui racoustroyent leurs filés, & les appela.

22. Οἱ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ᾠκόντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Et iceux incontement ayans delaisié leur nasseille & leur pere, le suivirent.

23. Καὶ περιπατῶν ἐν ὅλῃ τῇ γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτοῦ, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Et Iesus tournoyoit par toute la Galilee, ensennant en leurs synagogues, & preschant l'Evangile du regne, & guerissant toute sorte de maladie, & toute sorte de langueur entre le peuple.

CAP. III.

17. Exinde coepit Iesus predicare, & dicere, Poenitentiam agite: appropinquabit enim regnum caelorum.

From that time Iesus began to preach: and to say, Amend your lives: for the kingdom of heauen is at hand.

18. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilaeae, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare (erant enim pisces).

And Iesus walking by the sea of Galilee, saw two brethren, Simon, which was called Peter, and Andrew his brother, casting a net into the sea (for they were fishers.)

19. Et ait illis, Venite post me: & faciam vos fieri pisces hominum.

And he said vnto them, Follow me, and I will make you fishers of men.

20. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum.

And then straight way leaving the nets, followed him.

21. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedaei, & Iohannem fratrem eius in navi cum Zebedaeo patre eorum, reficientes retia sua: & vocavit eos.

And when he was gone forth from thence, hee sawe other two brethren, James the sonne of Zebedeus, and John his brother in a ship with Zebedeus their father, mending their nets, and he called them.

22. Illi autem statim relictis retibus & patre, secuti sunt eum.

And then without tarrying, leaving the ship and their father, followed him.

23. Et circuibat Iesus totam Galilaeam, docens in synagogis eorum, & praedicans evangelium regni: & sanans omnem languorem & omnem infirmitatem in populo.

So Iesus went about at Galilee, teaching in their synagogues, and preaching the Gospel of the kingdom, and healing every sickness, and every disease among the people.

Das IIII. Capitel.

17. Von der zeit an, fieng Iesus an zu predigen, vnd sagen: Thut busse, das Himmelreich ist nahe herben kommen.

Fra den tid begynne Ihesus at predike, oc siige, Bedrøder eder, Himmerigis rige er nær.

18. Als nun Iesus an dem Galileische Meer gieng, sahe er zwen Brüder, Simon der da heist Petrus, vnd Andream seinen Bruder, die warffen ire Netze ins Meer, denn sie waren Fischer.

Der Ihesus gick nu hosset Galileiske Haff, saa hand tho Brødre, Simon, som kaldes Petrus, oc Andreas hans broder, de kaste deris garn i hafuit, thi de vaare Fiskere.

19. Vnd er sprach zu inen: Folget mir nach, ich will euch zu Menschenfischern machen.

De hand sagde til dem, Folger mig efter, Jeg vil gøre eder til Menneffis Fiskere.

20. Bald verliessen sie ire Netze, vnd folgten im nach.

Strax forlode de deris garn, oc efterfulde hannem.

21. Vnd da er von dannen fürbas gieng, sahe er zwen andere Brüder, Iacobum den Sohn Zebedei, vnd Iohannem seinen Bruder im Schiff mit irem Vater Zebedeo, das sie ire Netze flickten, Vnd er rieß inen.

De som hand gick der fra lenger frem, saa hand tho andre Brødre, Jacob Zebedei søn, oc Iohannes hans broder, i et skib med deris fader, Zebedeo, at de bore deris garn, De hand kalde dem.

22. Bald verliessen sie das Schiff vnd ihren Vater, vnd folgten ihm nach.

Strax forlode de skibet oc deris fader, oc efterfulde de hannem.

23. Vnd Iesus gieng ombher im ganzen Galileischen Lande, lerete in iren Schulen, vnd prediget das Evangelium von dem Reich, vnd heilet allerley feuche vnd krankheiten im volck.

De Ihesus gick omkring i der ganste Galileiske land, lærde i deris Scholer, oc predicked Euangelium om Riget, oc heilbrede allehonde soet oc siugdomme blant folket.

Kapitola IIII.

17. Od toho casu pocal Gezijs kazati a praviti; Potamj dize, neb septibljisko vam kratomstvij Nebeste.

Od onego casu Iesus pocal prapoviedac y mowic, Wpamies tacycie sic, abowiem sic przyliza królestwo niebieskie.

18. A chodź Gezijs podłe Morze Galilejskeho / wżel dwa Bratry / Symona ktorzy slowe Petrus a Andrzege bratrago / anipausstęgaj smi do Morze (nebo byli Rybári.)

A gdy Iesus chodzil nad morzem Galilejskiem / wyzwał dwu bracię / Symoná kthorego zowa Piotrem / y Andrzejá bratrá tego / ktorzy rzucali sieć w morze : a bowiem oni byli rybári.

19. O feli gim : Podte ja mnau / a wtinijs was, abyście byli Rybári ludst.

Rzekł im / Podcie ja mna / a wczę nie was rybáriwami ludzi.

20. A oni hned opusztwisse sję sli ja nim.

A oni natychmiast opuścili sję sli ja nim.

21. A poobssed ostud / wżel gina dwa Bratry / Jakuba Syna Zebedeowa / a Jana Bratrago / na łodzi Zebedeow. Owtę gich / anitwrdi, Sję swę: Wpowolał gich.

Thedy obssed sję stam kad / wyzwał drugich dwu bracię / Jakubá syná Zebedeowego / y Janá bratrá tego w łodzi Zebedeow oycem ich / gdy oprawiali sieć swoie / y wezwól ich.

22. A oni hned opusztwisse Sję y Dce / sli ja nim.

A oni sárkzem opuścili sję łódz y oycá swego sli ja nim.

23. Tedy obcházet Gezijs wssędu Galilei / wce w Ewangelij gęgich / a káže Ewangelium królestwstwij / a wzdrowuge wssęliśy nęduh / y káždau ne moc w lidu.

A przešedł Iesus wssęke Galilei / wczę w bożnickich / y prapowiedac Ewangelia Królestwa / a wzdrowiac wssęliśa chorobę y wssęliśa niemoc wssędu ludem.

24. ואשתימע טבה בקלה
סודי. וקרבו לה כליו
אליו דבש ביש אבדיו
בפורה. משחקים
נאליזאליציו בתשניקא
דיוגנו. ודבר אגרו
ומשנה ואסי אנו:

Unde la fama di lui si sparse per tut-
ta la Syria: e condussero a lui tutti quelli
che erano mal disposti, oppressi da varie
infermità e dolori, e gli indemoniati, & di
lunatici, & paralitici: & egli li sanò.

25. ואילו בתרה פנשא
סגיא מן גליל. ומו
עסרת מדינת. ומו
אירשלים. ומו יהוד ומו
עברא דייורדן:

E gran moltitudine di gente il segui-
rò da Galilea, & Decapoli, & da Ierusalem
& Giudea, & da la parte di là dal Gio-
rdano.

ה
1. בד חנו. דין ישא
לכנשא סלק לטורא וכד
יתב קרבו דנתה תלמ
תלמידיה:

E vedendo egli la moltitudine, sali
nel monte, & essendosi posto a sedere, i
suoi discepoli gli s'accostarono.

2. ופתח פומה ופלה ה
הוא לחון ואמר:

Et egli aprindo la bocca sua, gli am-
maestrava, dicendo.

3. טוביהון למסבינא
ברוח דדילהון הי מלכ
מלכותא דשמיי:

Beati i poveri di spirito, perche di
essi è il regno de cieli.

4. טוביהון לאבלה ה
דהנו יתביאון:

Beati quelli che piangono, perche
essi saranno consolati.

5. טוביהון למפיכה
דהנו יארתון ארע:

Beati i mansueti, perche essi here-
ditaranno la terra.

6. טוביהון לאיליו דפפני
ובדיו לפאגנות. דהנו
יסבעון:

Beati quelli che hanno fame e sete de
la giustizia, perche essi saranno satiati.

24. ותצא שמיעתו אל כל
ארם וביאו אליו כל חלים
בחלים לבים ובמכות נאשר היו
בעלי שדים ובני ירה ואת
נשולי אברים ורפא אותם:

Y corria su fama por toda la Syria: y crayan
à el todos losque teniam mal, los tomados de
diversas enfermedades y tormendos, y los ende-
moniados, y lunaticos, y perlatricos: y sana-
ualos.

25. וביאו אחריו עם רב
מגלילה ומן עשר עדים
מירושלים ויהודה ומעבר
היורדן:

Y seguianle muchas compannas de Galilea,
y de Decapolis, y de Ierusalem, y de Iudea, y de
la otra parte del Iordan.

ה
1. וירא את קהלות ויעל על
ההר וישב וישא אליו תלמידיו:

Y viendo Iesus las compannas, subió en el
monte, y sentandose el, llegaronse à el sus Dis-
cipulos.

2. ויפתח את פיהו וילמד
לומר:

Y abriendo el su boca, ensennauolos di-
ciendo:

3. אשרי עני רוח כלימו היא
מלכות השמים:

Bienaventurados los Pobres del Espiritu:
porque de ellos es el Reyno de los cielos.

4. אשרי אבלים כלהמה
ינחמו:

Bienaventurados los Tristes: porque ellos
recibirán consolación.

5. אשרי עניים כלהם יגאלו
הארץ:

Bienaventurados los Manfos: porque ellos
recibirán la tierra por heredad.

6. אשרי הרעבים וצמאים
את צדקה כלהם ישבעו:

Bienaventurados losque tienen hambre y
sed de justicia: porque ellos serán hartos.

24. Καὶ ἀναλθῆναι ἐπὶ ἀκροῦς οἱ ἐ-
κ τῆς Συρίας, καὶ παρὰ τῶν γα-
λιλαίων, καὶ παρὰ τῶν δεκαπό-
λεως, καὶ παρὰ τῶν ἱερουσαλὴμι-
τικῶν, καὶ παρὰ τῶν ἰουδαίων, καὶ
παρὰ τῶν ἐκ τῆς ἄλλης ὁδοῦ τῆς
ἰορδάνου.

Adonc sa renommée courut par tou-
te la Syrie: & lui presentoit-on tous
ceux qui se portoyent mal, detenus de
diverses maladies & tormens, & demo-
niques, & lunatiques, & paralytiques:
& il les guerissoit.

25. Καὶ ἦσαν ὄχλοι αὐτοῦ ὅχ-
λοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, καὶ
ἀπὸ δεκαπόλεως, καὶ ἀπὸ ἱερουσαλὴμ,
καὶ ἀπὸ ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ὁδοῦ.

Et fort grandes trou pes le suivirent
de Galilee, & de Decapolis, & de Ierusa-
lem, & de Iudee, & d'outre le Iordain.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.
ἸΔΩΝ δὲ τὸν ὄχλον ἀνέβη ἐπὶ
τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ,
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

Or Iesus voyant les troupes, monta
sur une montagne: & lui s'étant assis,
ses disciples s'approchèrent de lui.

2. Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ,
ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων.

Et ayant ouvert sa bouche, il les en-
seignoit, disant.

3. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύ-
ματι, ὅτι αὐτοὶ ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
οὐρανοῦ.

Bien-heureux sont les pources en
esprit: car le royaume des cieus est à
eux.

4. Μακάριοι οἱ πένοντες, ὅτι
αὐτοὶ ἐσονται ἐκλυθησονται.

Bien-heureux sont ceux qui meurent
deuil: car ils seront consolés.

5. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ
κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Bien-heureux sont les debonnaites:
car ils heriteront la terre.

6. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ δι-
ψῶντες τῷ δικαιοσυνῶν, ὅτι αὐτοὶ
χορτασθήσονται.

Bien-heureux sont ceux qui ont
faim & soif de justice: car ils seront rai-
satis.

CAP. IIII.

24. Et abiit opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes, variis languoribus & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos:

And his fame spred abroad through all Syria: and they brought unto him all siche people: that were taken with divers diseases and gripings: and them that were possessed with devils: and those which were lunaticke: and those that had the palsy: & he healed them.

25. Et secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, & de Ierosolymis, & de Iudæa, & de trans-jordanem.

And there followed him great multitudes out of Galilee: and Decapolis: and Jerusalem: and Judæa: and from beyond Jordan.

CAP. V.

Videns autem turbas, ascendit in montem: & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius.

And when he sawe the multitude: he went up into a mountaine: & when he was set: his disciples came to him.

2. Et aperiens os suum docebat eos, dicens:

And hee opened his mout and taught them: saying.

3. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Blessed are the poore in spirit: for theirs is the kingdome of heauen.

4. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.

Blessed are they that mourne: for they shal be comforted.

5. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.

Blessed are the meeke for they shal inherite the earth.

6. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.

Blessed are they which hunger & thirst for righteousnes: for they shal be filled.

Das IIII. Capitel.

24. Vnd sein gerücht erschall in das ganze Syrienland. Vnd sie brachtē zu ihm allerley Kranken / mit mancherley seuchen vnd qual behafft / die Besessenen / die Munsüchtigen vnd die Sichtbrüchtigen / Vnd er machte sie alle gesund.

De hans roete vdspriddis offuer ale Syrie land. De de herde til hannem alle dem som vaare siuge aff atskillig siugdom oc plager / de Besette / Maanesiuge oc Beretbrodne / De hand helbrede dem alle.

25. Vnd es folgete im nach vil volck / auß Galilea / auß den zehen Städten / von Jerusalem / auß dem Jüdischen Lande / vnd von jenseydt des Jordans.

De der sulde meget Jodelt efter hannem aff Galilea / aff de thi Stæder / fra Jerusalem / aff Jødeland / De fra hin side Jordan.

Das V. Capitel.

Da er aber das Volck sahe / gieng er auff einen Berg / vnd sazte sich / vnd seine Jünger tratten zu im.

Der hand saa Jodelt / gick hand op paa it Bierg / oc sette sig / De hans Disciple giinge til hannem.

2. Vnd er that seinen Mund auff / lehret sie / vnd sprach:

De hand vplod sin mund / lerte dem / oc sagde.

3. Selig sind / die da geistlich arm sind / denn das Himmelreich ist ihr.

Salige er de / som ere aandelige fattige / Thi Himmereichs rige er deris.

4. Selig sind die da leid tragen / denn sie sollen getröstet werden.

Salige ere de bedræffuede / Thi de skulle hustrælle.

5. Selig sind die Sanfftmutigen / denn sie werden das Erreich besigen.

Salige ere de Saemmodige / Thi de skulle beside Jorden.

6. Selig sind die da hungert vnd dürstet nach der Gerechtigkeit / denn sie sollen satt werden.

Salige ere de / som hungrer oc tørste efter Retferdighed / Thi de skulle mettis.

Kapitola IIII.

24. Vmssla poweš geho vo wššy Syrij. Echdy podawali geniu wššech nemocnych / rozličným neouhy a nemocní poražených / v řeči křesťj. Dle ábelských měli / v náměščeních / v / slakem poražených / a vždrawivali ge.

174 then ejas rozesolá se slawě tego áž do wššyry Syrye / y os slawěti mu wššyry křesťj se sle mch / a byli zici rozmárcni chorobami v dreženem / tháke opetáne / y lunáhyti / y pomietri sem zářžone / křoce on vždrawil.

25. Protož sliža nim žáslus poweš množj z Galilee / a z Kraginy despti Měst / y z Geruzalkema / y z Judošwa / y z Jajordánij.

25lo žá nim barzo wiele ludu od Galileie / Dekapoli / y z Jeruzalem / y z ziemie Jydowskiej / y z kraiu křoce sa z Jordanem.

Kapitola V.

174da paš Gějsz Gěstupy / wstapil na hůru: a kđj se posadil / přistapil k němu Bědlnijch geho.

174 Jezus widzac ono zgromázenie ludu / wstapil na gore: a kđj siadl / przyszl do niego tego oc žalowie.

2. 174 otawřew usta swá wěil ge / řka:

174edy ormorzym / sy vřkl swerzes / yliemowiac.

3. 174lahoslawenij chudij duchem / neb ge gich geřt Křaslowšwij Nebestě.

174logoslawienť sa vboďzym duš / ch / abowiem ich jest Křoleřstwo niebieřkie.

4. 174lahoslawenij tiřšy / neb oni wladnauti budau zemij.

174logoslawienť sa tiřšy / abowiem oni su / abowiem potieřem beda.

5. 174lahoslawenij křesťj / křagij / neb oni potěřeni budau.

174logoslawienť sa křesťj / abowiem oni žiedžiesnte ořieda.

6. 174lahoslawenij křesťj / lař / eněgij a žijřegij / Sprawedlnost / neb oni nashpenti budau.

174logoslawienť sa křesťj / lař / na y pragna / sprawedlnost / abowiem oni nashpenti beda.

ה

7 טוביהו למרחמינן
בעליוהו יתוון רחמינן

Beati i misericordiosi, perche essi conseguiranno misericordia.

8 טוביהו לאילין דדכון
בלבחהו דהבון יתוון לא
לאילנהו

Beati quelli che son puri di cuore, perche essi vederanno Iddio.

9 טוביהו לעבדי שלמה
דבניהו דאלהא יתקדונו

Beati i pacifici, perche essi saranno chiamati figliuoli di Dio.

10 טוביהו לאילין דא
דאתרדפו מטול באנותא
דדילוחו הי מלכותא
דשמינא

Beati quelli che son perseguitati per la iustitia, perche de essi e il regno de cieli.

11 טוביהו אמת דמה
דמחסדו לכו ודדפו
לכו נאמרו עלכו ב
מלא בישא מטולתי
בדלותא

Beati sete voi, quando gli homini s'haueranno oltraggiati, & perseguitati: & haueranno detto contra di voi ogni male, mentendo per mia cagione.

12 הינו דדו ורנו דא
דאגדכו סג בשמינא
דכנא דר דפו לנבנא
דמו קרמכיו

Allegratevi, & giubilate, perche il premio vostro e grande ne cieli: perche cosi hanno perseguitati i Profeti, che sono stati innanzi a voi.

13 אנתון אנו מלחה
דארעא אנהו דין דמלחא
תכבהי במנא לתמלח
למדם לא אולא אל
דתשתא לבר ותתדיש
מן אנשא

Voi sete il sale de la terra: donc se il sale diuene insipido, con che si salara? ei non e piu buono a niente, se non ad esser gettato fuore, & calpestato da gli homini.

14 אנתון אנו נורה
דעלמא לא משבחא
דתשא מדינתא דער
טורא בננה

Voi sete la luce del mondo. Non puo una citta situata sopra un monte nascondersi.

ה

7 אשירי דרחמינן כ" ירחמו

Bienaventurados los Misericordiosos: porque ellos alcançaran misericordia.

8 אשירי ברי לבב כ" ארת
אלהים יראו

Bienaventurados los de limpio coraçon: porque ellos verán a Dios

9 אשירי שלמים כ" המה בנ
אלהים יקראו

Bienaventurados los Pacificos: porque ellos seran llamados hijos de Dios.

10 אשירי גרדפ"ם על תצדקה
כ" להם יש מלכות השמים

Bienaventurados los que padecem persecucion por causa de la justicia: porque de ellos es el Reyno de los cielos.

11 אשיריכם אם יקללו אתכם
וירדפו ויאמרו כל דבר רע
עליכם כחש"ם בעבורי

Bienaventurados soys, quando dixeren mal de vosotros, y os perseguieren, y dixeren de vosotros todo mal por mi causa, mintiendo.

12 שמחו וגילו כ" שכרכם
רב הוא בשמים כ" כן רדפו
את הנביאים אשר היו
לבייכם

Gozaos, y alegraos, porque vuestro salario es grande en los cielos: que asi fueron perseguidos los prophetas que fueron antes de vosotros.

13 אתם הם תמלח הארץ
ואם תמלח ותפל במה ימלח
לאמם יועיל עוד כ" אם להשלך
חוצה ולמרים דגלים

Vosotros soys Sal de la tierra: y si la sal se defuaneziere, conque sera salada? No vale mas para nada, sino que sea echada fuera, y sea hollada de los hombres.

14 אתם הם אור העולם לא
תוכל עיר להסתיר אשר על
ההר מקומה

Vosotros soys Luz del mundo. La ciudad asentada sobre el monte no se puede esconder:

ה

7. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Bien-heureux sont les misericordieux: car misericorde leur sera faite.

8. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὀψονται.

Bien-heureux sont ceux qui sont nets de cœur: car ils verront Dieu.

9. Μακάριοι οἱ εἰρηνιστοὶ, ὅτι αὐτοὶ ὑὸς Θεοῦκληθήσονται.

Bien-heureux sont ceux qui procurent la paix: car ils seront appelés enfans de Dieu.

10. Μακάριοι οἱ διωκόμενοι ἐνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Bien-heureux sont ceux qui sont persecutés pour iustice: car le royaume des cieus est à eux.

11. Μακάριοι ἐστὶν ὅταν δι' ἐμοῦ ὀνειδίζωσιν, καὶ διώκωσιν, καὶ ὀνειδίσωσιν τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐγὼ υἱὸς ἀνθρώπου.

Vous serez bien-heureux quand on vous aura injuriés & persecutés, & on aura dit toute mauuaise parole contre vous à cause de moi, en mentant.

12. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῖς ἀστροῖς. ὅτι ὁ Ἰσραὴל ἐδίωκεν τοὺς προφῆτας.

Esouillez vous, & vous esgayez: car vostre loyer est grand es cieus: car ainsi ont-ils persecuté les Prophetes qui ont cité deuant vous.

13. Ὑμῶς ἐστὶν τὸ αἶμα τῆς γῆς. εἰν δὲ τὸ αἶμα μωραθῆν, ἐν τίνι ἀλισθῆσεται; εἰς ὃ δὲν ἰσχυρὸν ἐπ' εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ κατεπαταῖσθαι ὑπὸ τοῦ ποδὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Vous estes le sel de la terre: or si le sel perd sa saueur, avec quoi le salera-on? il ne vaut plus rien, si non pour estre ietté dehors, & estre foulé des hommes.

14. Ὑμῶς ἐστὶν τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπ' ὄρει, οὐδὲ κελύφη.

Vous estes la lumiere du monde: la ville assise sur une montagne ne peut estre cachée.

CAP. V.

7. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Blessed are the mercifull: for they shall obtaine mercie.

8. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.

Blessed are the pure in heart: for they shall see God.

9. Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur.

Blessed are the peacemakers: for they shall be called the children of God.

10. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum caelorum.

Blessed are they which suffer persecution for righteousnes sake: for theirs is the kingdom of heauen.

11. Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes, propter me:

Blessed are ye when men reuile you, and persecute you, and say all manner of euill against you for my sake: for I saye.

12. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis, sic enim persecuti sunt prophetae, qui fuerunt ante vos.

Reioyce and be glad: for great is your reward in heauen: for so persecuted they the Prophets which were before you.

13. Vos estis sal terrae. Quod si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & concalcetur ab hominibus.

Ye are the salt of the earth: but if the salt haue lost his savor: where with shall it be salted? It is thenceforth good for nothing: but to be cast out, and to be troden vnder foote of men.

14. Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita.

Ye are the light of the world. A citie that is set on an hill can not be hid.

Das V. Capitel.

7. Selig sind die barmherzigen/ denn sie werden barmherzigkeit erlangen.

Salige ere de Mistundelige / Thi de stulle saa mistundhed.

8. Selig sind die reines herzen sind/ denn sie werden Gott schauen.

Salige ere de/ som ere rene aff hjerter/ Thi de stulle see Gud.

9. Selig sind die Friedfertigen/ denn sie werden Gottes kinder heißen.

Salige ere de Fredsommelige/ Thi de stulle kaldis Guds born.

10. Selig sind/ die vmb gerechtigkeit willen verfolgt werden / denn das Himmelreich ist jr.

Salige ere de/ som lide forfølgelse for Retferdigheds skild/ Thi Himmerigis rige er deris.

11. Selig seidt ihr / wenn euch die Menschen vmb meinet willē schmeißen und verfolgen/ vnd reden allerley übels wider euch / so sie daran liegen.

Salige ere i/ naar Menniskene bespætte oc forfølge eder for Min skild/ oc tale allehonde ont paa eder/ om de linge der.

12. Seidt frölich vnd getrost / es wirdt euch im Himmel wol belohnet werden. Denn also haben sie verfolgt die Propheten/ die vor euch gewesen sind.

Glæder oc frigder eder/ Der skal vel betæltis eder i Himmelen. Thi de haaff saa forfølt Prophetene som vaare saar eder.

13. Ihr seidt das Salt der erden. Wo nun das Salt thumm wird/ wo mit sol man salzen? Es ist zu nicht hinfort nütze/ denn das man es hinaus schütte/ vnd laß die leute zutreten.

Iere Jordens Salt. Om Salter mister sin krafft/ huor mer skal mand saltet? Der er intet lenger nytteligt/ end at der kastes vdi/ oc Gødes traade der paa.

14. Ihr seidt das Licht der Welt. Es mag die Stadt / die auff einem Berge ligt / nicht verborgen sein.

Iere Verdens Luss. Den Stad som ligger paa et Bærg/ kand icke skjules.

Kapitola V.

7. Blahoslavenij milosrdni / neb oni milosrdenstvij dogdau.

Blagosławieni są miłosierdny / Abowiem oni miłosierdzje otrzymają.

8. Blahoslavenij čistého srdce/ neb oni Boga viděti budau.

Blagosławieni są czystego / Abowiem oni Boga oglądają.

9. Blahoslavenij pokojni/ nebo oni Synowie Boží stau ti budau.

Blagosławieni są pokojni / Abowiem oni będą nazywani Synami Bożymi.

10. Blahoslavenij kteříž protivestvi trpi pro Spravedlivost/ neb gečich geš Královstvi Nebeské.

Blagosławieni są ci którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości / nebownie ich jest Królestwo niebieskie.

11. Blahoslavenij kteříž vám zločini budau lidě a budau se vám protiviti / a mluvit i ssečno jě o vás lhauce promne.

Blagosławieni będą ci którzy wam złoczyńci budau lidé a budau se vám protiviti / a mluviti i ssečno jě o vás lhauce promne.

12. Radujte se a veselte se/ neb odplata vaše hogná geš v Nebesích. Tak zağıst protiviti se v Prorokim kteříž gsau byli před vami.

Radujte se i veselte se / abowiem zaplata vaše wielka jest w niebie / gdz tak prześladowali proroci kroszy przed wami byli.

13. Wy gste Salt Země/ geš li že Salt zmařena bude / tñm bude soleno? k ničoměnuž se nehodi wjice/ než aby byla wen wynržena a od lidí posllapána.

Wy testěcie sol ziemie / A testě sol smazana bude / tñm będzie solena? do niczego się nie godzi / tedno aby była przez wyzuciona / y pozdeprana od ludzi.

14. Wy gste Swětlo světa. Nemůž Město skryto býti na hře vystavené:

Wy testěcie światłość světa / Město mōže býti mřeno zatačeno gorze ležace.

ה

15 וְלֹא מִנְהִירוֹ שְׂרָגָה
וְסִימָיו לֹא תִחִית סֶאֱתָא
אַלֵּא עַל מִנְתָּא וּמִנְהִיר
לְכָל אֵילָיו דְּבִבְתָּא אֲנִין:

Ne s'accende una lucerna, per metterla sotto lo stajo, ma sopra il candeliero: onde fa lume a tutti quelli che son ne la casa.

16 הֲכֵנָה יְהִיר גִּיהִרְכוֹן
הַדָּם פְּנִי נִשְׂא דִּיהִרְכוֹן
עֲבִידְכוֹן טַבְּחָא וְנִשְׂבָּחוֹן
לְאַבְרָהָם דְּבִשְׂמִינָא:

Così risplenda la vostra luce dinanzi à gli huomini: accioche veggano le vostre buone opere, e glorifichino al Padre vostro, che è ne i cieli.

17 לֹא תִסְבְּרוּן דְּאֵתִית
דְּאַשְׁרִי נְמוּסָא אִין נְבִיאָה
לֹא דְאַשְׁרִי אֵלֵּא דְאַמְלָא:

Non pensate, ch'io sia venuto per annullar la Legge o i Propheti: io non son venuto per annullar gli, ma per adempierli.

18 אֲמִין יִיר אֲמִיר אֲנִי
לְכוֹן דְּעִדְמָה דִּיהִרְכוֹן
שְׂמִינָא וְאַרְעָא יִדְּהִלָּה
אִין חַד סְרִטָא לֹא יַעֲבִד מִן
נְמוּסָא עַד מֵתָה דְּכָל
דִּיהִנָּה:

Perche io Si dica in Verita, che in fin che sia trapassato sia il cielo e la terra, non passata vn jota, o vn minimo punto de la Legge, in fin che tutte le cose non si facciano.

19 כָּל מִן דִּישְׂרָא הִכִּיד
חַד מִן פִּיקֻדְנֵיהּ הָלִין
וְעִירָא וְיִלָּף הֲכֵנָה לְפָנֵי
נִשְׂא פְּנִינָה דִּיהִרְכוֹן
בְּמִלְכוּתָא דְּשְׂמִינָא פְּנִי
דִּיהִרְכוֹן וְיִלָּף הֲכֵנָה לְפָנֵי
נִשְׂא פְּנִינָה דִּיהִרְכוֹן
בְּמִלְכוּתָא דְּשְׂמִינָא:

Chi dunque romperà pur vno di questi minimi comandamenti, & insegnara così à gli huomini, sarà chiamato minimo nel regno de cieli: e chi gli haui fatto & insegnati, essui sarà chiamato grande nel regno de cieli.

20 אֲמִיר אֲנִי לְכוֹן דִּיאֵן
לֹא תִאֲתִיר בְּאִנְיִתְכוֹן יִתִּיר
מִן דְּסִבְרָא וּפְרִישָׁא לְכָל
תַּעֲלִין לְמִלְכוּתָא דְּשְׂמִינָא:

Certamente io Si dico, e se la vostra giustizia non abbondara più che quella de gli Scribi e Farisei, non entrarete nel regno de cieli.

ה

15 וְלֹא מִצִּיתִים גִּיר לְשִׁוְמָה תַּחַת
הַסֶּאֱתָה כִּי־אֵם עַל־הַמְנוּחָה
לְהִאִיר כָּל־ם אֲשֶׁר בְּבֵית :

Ni se enciende el candil, y se pone debaxo de vn almud: mas en el candelero, y alumbrá à todos los que estan en casa:

16 כִּן־יִאֲזֹר אֲזֻרָה לְפָנֵי
הַנָּשִׁים לְמַעַן יִרְאוּ מַעֲשֵׂיהֶם
הַטּוֹבִים וְיִכְבְּדוּ אֶת־אֲבֹתָם
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם כְּסֵא :

Ansí pues alúbre vuestra luz delante de los hombres: para que vean vuestras obras buenas, y glorifiquen à vuestro Padre, que está en los cielos.

17 אֲלֵ־תִתְּשִׁבוּ כִי־בֵאתִי לְבִטֵּל
אֶת־הַחֻקִּים אוֹ־אֶת־הַנְּבִיאִים
לֹא־בֵאתִי לְבִטֵּלם כִּי־אֵם
לְמַלְאֲתָם :

No penséis que he venido para defatar la Ley, o los prophetas: no he venido para defatar la, mas para cumplirla.

18 אֲמִין אֲמִין אֲמִיר אֲנִי לָכֶם
כִּי־יַעֲבִדוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְיִוֹד
אֶת־אֵין חִידָק אֶחָד לֹא יַעֲבִדוּ
מִן־הַחֻקִּים עַד־אֲשֶׁר כָּל־ם יִמְלָאוּ:

Porque decierto os digo, que hasta que perezca el cielo y la tierra, ni vna jota, ni vn tilde perecerá de la Ley que todas las cosas no sean hechas.

19 וְכָל־הַמְבִטֵּל אֶחָד מִן־
הַמִּצְוֹת הַקְטָנוֹת הָאֵלֶּה וְיִלְמַד
כִּן־אֶת־הָאָדָם קָטָן הוּא יִקְרָא
בְּמִלְכוּת הַשָּׁמַיִם וְאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
וְיִלְמַד גָּדוֹל הוּא יִקְרָא
בְּמִלְכוּת הַשָּׁמַיִם :

De manera que qualquiera que de fatare vno de estos mandamientos muy pequennos, y ansí ensennare à los hombres, muy pequenno será llamado en el Reyno de los cielos. Mas qualquiera que hiziere, y ensennare, este será llamado grande en el Reyno de los cielos.

20 וְאֲנִי אֲמִיר לָכֶם כִּי־לֹא־
תִּוָּתֵר צְדָקְתְּכֶם עַל־צְדָקַת
הַסּוֹפְרִים וְהַפְּרוּשִׁים אִינְכֶם
תְּבוֹאוּ אֶל־מִלְכוּת הַשָּׁמַיִם :

Portanto yo os digo, que si vuestra justicia no fuere mayor que la de los Escribas y de los Phariseos, no entrareys en el Reyno de los cielos.

ε.

15. Οὐτε καί τις λύχνος, καὶ πη-
θεσται ὑπὸ τοῦ ποδοῦ, ἀλλ'
ὑπὸ τοῦ λυχνίου. καὶ λάμπει πᾶσι
τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Et on n'allume point la chandelle pour la mettre sous vn boisseau, mais sur le chandelier, & elle eclaire à tous ceux qui sont en la maison.

16. Οὕτως λάμπει ἡ ὑμῶν ὁμο-
λογία ὡς ἡ ἀνθρώπων, ὅπως
ἰδῶσιν ὑμεῖς τὰ καλὰ ἔργα. καὶ δο-
ξαζῶσιν τὸν πατέρα ὑμῶν ὅτι ἐν
τοῖς οὐρανοῖς.

Ainsi reluisse vostre lumiere deuant les hommes, afin qu'ils voyent vos bonnes œuvres, & glorifient vostre Pere qui est es cieus.

17. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον κατα-
λύσαι τὸν νόμον, ἢ τὰς προφητείας·
οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πλη-
ρῶσαι.

Ne pensez point que ie soye venu pour aneantir la loy, ou les Prophetes: ie ne suis point venu pour les aneantir, mais pour les accomplir.

18. Ἀμὴν καὶ λέγω ὑμῖν, ὥς
καὶ περιέλθῃ ὁ ἄρατος καὶ ἡ γῆ, ἰδι-
ὸς ἐν, ἡ μία κεφαλαία ἢ μὴ περιέλθῃ
ἵνα ὁ νόμος, ὥς αὖ πάντες πλη-
ρωθῶσιν.

Car en verité ie vous di, que iusques à ce que le ciel sera passé & la terre, vn jota ou vn seul point de la loy ne passera, que toutes choses ne soyent faites.

19. Ὃς ἐὰν εἰς τὴν μίαν τῶν
ἐντολῶν τούτων ἢ παραλείψῃ, καὶ
διδάξῃ ὕπο τὸν ἀνθρώπου, ἐλά-
ττως κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
ἐραστῶν· ὃς δὲ ἂν ποιῇ καὶ δι-
δάξῃ, ἔσται μέγας κληθήσεται ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν ἐραστῶν.

Celui donc qui rompra vn de ses trespas commandemens, & enseignera ainsi les hommes, sera tenu le plus petit au royaume des cieus: mais celui qui les aura faits & enseignés, cestui-la sera tenu grand au royaume des cieus.

20. Λέγω καὶ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ
περαιωθῇ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν
πλεον τῶν γραμματέων καὶ Φα-
ρισαίων, ἢ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν ἐραστῶν.

Car ie vous di que si vostre iustice ne surpasse celle de Scribes & Pharisiens, vous n'entrerez nullement au royaume des cieus.

CAP. V.

15. Neque accendant lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candela- brum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.

Neither do men light a candle, and put it under a bushell, but on a candle- stick: and it giveth light unto all that are in the house.

16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est.

Let your light so shine before men, that they may see your good works, and glorify your Father which is in heaven.

17. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas: non veni solvere, sed adimplere.

Think not that I am come to destroy the Law, or the Prophets. I am not come to destroy them, but to fulfill them.

18. Amen quippe dico vobis, donec transeat caelum & terra, iota unum aut unus apex non praeteribit à lege: donec omnia fiant.

For truly I say unto you, Till heaven and earth pass, by one iota, or one title of the Law, shall not scape, till all things bee fulfilled.

19. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines: minimus vocabitur in regno caelorum, qui autem fecerit & docuerit: hic magnus vocabitur in regno caelorum.

Whosoever therefore shall breake one of the least commandments, and teach men so, he shall bee called the least in the kingdom of heaven: but whosoever shall observe and teach them, the same shall bee called great in the kingdom of heaven.

20. Dico enim vobis, quia nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Scribarum & Pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum.

For I say unto you, except your righteousness exceede the righteousness of the Scribes and Pharisees, ye shall not enter into the kingdom of heaven.

Das V. Capitel.

15. Man zündet auch nicht ein Licht an, vnd setzt es vnder einen Scheffel, sondern auff einen Leuchter, so leuchtet es den allen, die im hause sind.

Man tendet oc teilet ein/ oc setzet der vnder en Steyde/men paa en Luffstige/Saa einser der da for dem alle/ som ere i-Husit.

16. Also laßt euer licht leuchten für den leuten, das sie eure gute werck sehen, vnd euren Vater im himmel preisen.

Lader saa eders Luffstinne saar Monistenne/ At de see eders gode Gerninger/ oc prise eders Gader i Himmelen.

17. Ir sollt nicht wehnen, das ich kommen bin, das Gesetz oder die Propheten aufzulösen, Ich bin nicht kommen aufzulösen, sondern zu erfüllen.

Ichalle icke tencke/ at ieg er kommen/ at oplöse down eller Propheterne/ Jeg er icke kommen at oplöse men at fuldkomme.

18. Denn ich sage euch wahrlich, biß das Himmel vnd Erden zergerhe, wird nicht zergerhn der kleinste Buchstab, noch ein Tütel vom Gesetze, biß daß es alles geschehe.

Thi sandelige siger ieg eder/ Indtil Himmelen oc Jorden forgaa/ skal icke den minste Bogstaf/ oc en Endel aff down forgaa/ for der steet alsammen.

19. Wer nun eines von diesen kleinsten Geboten auflöset, vnd lehret die leute also, der wirdt der kleinste heißen im Himmelreich. Wer es aber thut vnd lehret, der wirdt groß heißen im Himmelreich.

Huo som nu opløser ic aff disse minste Bud/ oc lærer folket saa/ Hand skal taldis den minste i Himmerigis rige. Men huo som der gør oc lærer/ Hand skal taldis stor i Himmerigis rige.

20. Denn ich sage euch: Es sey den euer gerechtigkeit besser, den der Schriftgelehrten vnd Phariseer, so werdet ihr nicht in das Himmelreich kommen.

Thi ieg siger eder/ Vden eder Kerferdighed bliffuer bedre end de Scrifftslaagis oc Phariseers/ Da kom me icke i Himmerigis rige.

Kapitola V.

15. Aniz osvēcugii svitice a stavēgii gipod Nādobu / ale na Sviteen / aby svitila vssem kētiiz w Domu gsau.

At nt žhpalkia šviteci / y klāda tey pod forzec/āle w lichtarz / ž šviteci wšyrtim kēroz / sa w doz mu.

16. Tak svēt svēto wasse pkeš lōmi/at wibii kētiiz wasse dobrē/a slawii Dīce wasse ho kētiiz w Nebesēh gest.

Tākie tež nēchay šviteci švite āthlōš wā / āpzed ludzmi / aby oba cžyli wasse wčynti dobre / y chwaliti opēk wāšego kēroz / est na nēbie.

17. Nedomniwajte se abych pēšiel russyi Zakona a Pro- rokām. Nepēšiel gsem russyi/ ale naplniti.

Itē mētemaycie ābyin pržp- šedl niščyč zakonū ābo Pro- rokū/Itē pržpšedlēm tā niščyč za- konū/āle wpyelniti.

18. Amen ža wērnē prawim wām/dokudž nepomine Nebe- n Ženē/godi nā lierka / āneb godinž pušitil nepomine ž Zakona / āž se wšedž wēcž stanau.

Doč žāprawda wām powie- dam/āž przemine nēbo y ziemiā/ iednā lierkā ābo iednā kēstā nie przemine ž zakonū/āž siewšyrko wpyelniti.

19. Protož kdožby pēšiaupil gedno ž Pritāžanii tēchro nāp- menššch / a wēlby tak lēdi/ nāpmenšš slauti bude w Krā- lowšwii Nebesēh. Ale kdo gebude kēitiiz a gēnē wēiti / ten welikž slauti bude w Krālowš- wii Nebesēh.

Atokolwiek tedy prześlapi ied- no z tegoro rozkazania nāpnię- tegor / tak ludzi nāuczy / dozie zwan nāpnięszym w Krolestwie wieniebistiem / Ale krolowiek z cžymic bedzie y nāuczy / ten bed- zie zwan wielkim w Krolestwie niebistiem.

20. Prawiim žagisē wām/ Nebudeli hog nēgish spramed / tiwoš wasse nēgli Wēitelām a Zakonitām / nēwgedete do Krālowšwii Nebesēho.

Abowiem powiedam wām / Je- ſli nie bedzie obšrowalā sprā- wiedli woš wāšā wiecey niž nāuczytelow y Saryzeušow / nie wnidziecie do Krolestwa niebios- tiego.

ה

21. שְׁמַעְתִּינוּ דְּאִתְּמַר
לְקַדְמֵינָא לֹא תִקְטֹל וְכָל
דִּקְטֹל מְחַיֵּב הוּא לְדִינָא:

Voi haucete udito che fu detto à gli antichi, Non occidere, perche chi occiderà, sarà obligato à la pena del giudicio.

22. אָמַר דִּין אִמְרָא אֲנִי
לְכֹון דְּכָל מִן דִּנְרָא עַל
אֲחֵיהּ אִיכְּמַל מְחַיֵּב הוּא
לְדִינָא וְכָל מִן דִּי אִמְרָא
לְאֲחֵיהּ דִּקָּא מְחַיֵּב הוּא
לְכֹון שְׁתַּלְמִי וְכָל מִן
דִּי אִמְרָא לְאֲחֵיהּ מְחַיֵּב הוּא
לְכֹון דִּנְרָא:

Mate dico à Voi, che chiunque s'adira contra il suo fratello senza cagione, sarà obligato à la pena del giudicio: & chiunque dira al suo fratello, Raccasfara obligato à la pena del consiglio: & chi gli dira, Stolto, sarà obligato à la pena de la accenna del fuoco.

23. אֲרִיכוּ הַבִּיל דְּמַקְרַב
אֲנִי הַיְדִבְנָא עַל מַדְבַּחָא
וְתִמְנוּ תִתְּקַבֵּר דְּאִתְּרִי ע
עֲלִיךְ אַחִיר אֲבִיתָא מִדָּם:

Se adunque tu haueai portato il tuo dono all'altare, & lui ti viene à mente che il tuo fratello ha qualche cosa contra di te.

24. שְׁבוּק תִּמְנוּ הַיְדִבְנָא
עַל מַדְבַּחָא וְיָל לִקְדָּם
אֲתִרְעָא עִם אַחִיר וְהִיבִין
תִּבְרָב קִרְבִּי הַיְדִבְנָא:

Lassa lui il tuo dono dinanzi à l'altare, & va prima à riconciliarti col tuo fratello, e poi vieni, & offerisci il tuo dono.

25. הֵיית מִתְּנָא עִם
בְּעַל דִּינָא עַל צִמְחָא
אֲנִי בְּאִירָא דְּלִמָּא בְּעַל
דִּינָא יִשְׁלַמְךָ לְדִינָא וְדִינָא
יִשְׁלַמְךָ לְבִיתָא וְתִפְלִי בֵּית
אֲסִירָא:

Fu che tu sei prestamente d'accordo col tuo avversario, mentre che sei per la tua concessione: accioche tu allora l'avversario non ti dia ne le mani del giudice, & il giudice ti consegna al ministro, sei messo in prigione.

26. נִאמְרָא אִמְרָא לֹא
דִּלָּא תִפְתִּין מִן תִּמְנוּ צִד
מָא דִּתְתִּי שְׁמוֹנָא
אֲחֵיהּ:

Te ti dico in verita, che tu non offrirai di la in fin à tanto che tu non habbi reso l'ultimo quadrino.

27. שְׁמַעְתִּינוּ דְּאִתְּמַר
דִּלָּא תִעֲבֹד:

Voi haucete udito, che fu detto à gli antichi, Non adulatorare.

ה

21. שְׁמַעְתִּים כִּי נִאמְרָא לְקַדְמֵינָם
לֹא תִרְצַח כִּי אִשְׁר יִרְצַח
מִשְׁפַּט מוֹת לוֹ:

Oyftes q̄ fue dicho à los antiguos, No mataras: mas qualquiera q̄ matare, será culpado de juyzio.

22. אִךְ אֲנִי אִמְרָא לְכֹם כִּי כָל
אִשְׁר רִגְו עַל אֲחֵיהּ הוּא חֵיב
לְמִשְׁפַּט וְאִשְׁר יִאמְרָא לְאֲחֵיהּ רִק
רַע חֵיב הוּא לְכֹנסַת תַּהֲדוּלָּה
וְאִשְׁר יִאמְרָא לוֹ וְכָל חֵיב הוּא
לְאִשׁ גֵּיאֲהֵנָם:

Yo pues os digo, que qualquiera que se enojare locamente con su hermano, será culpado de juyzio: Y qualquiera que dixere à su hermano, Raka, será culpado de ayuntamiento: y qualquiera que à su hermano dixere, Loco, será culpado del quemadero del fuego.

23. וְאִם תִּקְרִיב קִרְבָּנְךָ אֶל־
הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁם תִּזְכֹּר כִּי לְאֲחֵיךָ
יִשְׁלַמָּה עֲלֶיךָ:

Portato si truxeres tu Presente al altar, y alli te acordares, que tu hermano tiene algo contrati.

24. תִּנְיָחָה שָׁם אֶת־קִרְבָּנְךָ
לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ וְלֹךְ לִפְנֵים וְתִכְפֹּר
אֶת־פְּנֵי אַחֶיךָ וְאִז תִּבְלָא וְתִקְרִיב
אֶת־קִרְבָּנְךָ:

Dexa alli tu Presente delante del altar, y ve: buelue primero en amistad con tu hermano, y entonces ven, y ofrece tu Presente.

25. יֵאוֹת לֶךְ וְלִשְׁטָנְךָ בְּמַהֲרָה
בְּהוֹרֶתְךָ בְּדֶרֶךְ עֲמֹו פֶן יִמְסֹרְךָ
הַשָּׂטָן בְּיַד הַשֹּׁפֵט וְהַשֹּׁפֵט יִמְסֹרְךָ
לְשׁוֹטָר וְתִשְׁלַח אֶל־הַכֶּלָּא:

Se amigo de tu aduersario presto, entretanto que estas con el en el camino: porque no acontezca que el aduersario te entregue al juez, y el juez te entregue al alguazil, y seas echado en prison:

26. אָמֵן אֲנִי אִמְרָא לֶךְ לֹא תִצָּא
מִשָּׁם עַד־כִּי תִתֵּן רִבּוּעַ
הָאֲחֵרֶיךָ:

Decierto te digo, que no faldras de alli, hasta que pagues el postrer cornado.

27. שְׁמַעְתִּים כִּי נִאמְרָא לְקַדְמֵינָם
לֹא תִנְאָק:

Oyftes que fue dicho à los antiguos, No adulteraras.

א.

21. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὅτι φονεὺς ἐστὶν ὁ ἀδικῶν ἐν κρίσει.

Vous auez entendu qu'il à esté dit par les anciens, Tu ne tueras point: & qui tuera, sera punissable par iugement.

22. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἐμψυχῶν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔκαθ' ἐσχάτην κρίσιν ἐστὶν ὁμολογῶν, ὅτι ὁ ἀδικῶν ἐστὶν ὁμολογῶν, ὅτι ὁ ἀδικῶν ἐστὶν ὁμολογῶν, ὅτι ὁ ἀδικῶν ἐστὶν ὁμολογῶν.

Mais ie vous di, moi, Que quiconque se courrouce à son frere sans cause, sera punissable par iugement: & qui dira à son frere, Racha, sera punissable par conseil: & qui lui dira, Fols, sera punissable par la gehenne du feu.

23. Ἐάν τις ἀποστείλῃ τὸ δῶδόν σου πρὸς τὸν ἅλτον, καὶ μὴ ἀποστείλῃ τὸ δῶδόν σου πρὸς τὸν ἀδελφόν σου.

Si donc tu apportes ton offrande à l'autel, & là il te souvient que ton frere à quelque chose à l'encontre de toi.

24. Ἀφῆς ἐκεῖ τὸ δῶδόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, καὶ συμφωνήσῃς τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων ἀποστείλῃς τὸ δῶδόν σου.

Laisse là ton offrande deuant l'autel, & t'en va appointe premierement avec ton frere, & lors vien & offre ton offrande.

25. Ἴδι, διὰ τὸ ὅτι ὁ ἀποστρέφων τὸν ἀδελφόν σου ἐν τῇ ἐδύμῳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται αὐτὸν ἐν τῇ ἐδύμῳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται αὐτὸν ἐν τῇ ἐδύμῳ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται αὐτὸν ἐν τῇ ἐδύμῳ αὐτοῦ.

Sois bien tost d'accord avec ton aduerse partie, tandis que tu es en chemin avec lui, depeut que ton aduerse partie ne te liure au iuge, & que le iuge te liure au sergent, & que tu lois mis en prison.

26. Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ὅσον καταβάλῃς τὸν ἑχθρὸν σου ὡς δὲ γὰρ.

En verité ie te di, que tu ne sortiras point de là, iuques à ce que tu ayes rendu le dernier quadrin.

27. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὅτι μοιχεύς ἐστὶν ὁ ἀδικῶν.

Vous auez entendu qu'il à esté dit par les anciens, Tu ne commettras point adultere.

CAP. V.

21. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio.

Ye haue heard that it was said vnto them of the olde time: Thou shalt not kill: for whosoever killeth, shall be culpable of iudgement.

22. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo reuserit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, Raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis.

But I say vnto you whosoever is angry with his brother vnadvisedly, shall be culpable of iudgement. And whosoever saith vnto his brother, Raca: shall be worthy to be punisshed by the Council. And whosoever shall say, Scote: shall be worthy to be punisshed with hell fyre.

23. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te:

If then thou bring thy gift to the altar, and there rememberest that thy brother hath ought against thee,

24. Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.

Let come there thine offering before the altar, and doe thy man first be reconciled to thy brother: and then come and offer thy gift.

25. Esto contentiens aduersario tuo citò dum es in via cum eo: ne forte tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris.

Take with thine aduersarie quickly, whilst thou art in the way with him: least thine aduersary deliuer thee to the iudge, & the iudge deliuer thee to the sergent, and thou be cast into prison.

26. Amendico tibi, non exies inde donec reddas novissimum quadrantem.

Verely I say vnto thee, thou shalt not come out thence, till thou hast paid the vniuersall farthing.

27. Audistis quia dictum est antiquis. Non mœchaberis.

Ye haue heard that it was said to them of olde time: Thou shalt not commit adulterie.

Das V. Capitel.

21. Ir habt gehört / daß zu den alten gesagt ist: Du solt nicht tödten / Wer aber tödtet / der sol des Gerichtes schuldig sein.

I haue here / at der er sagt vil de gamle / Du shalt icke ihiesu / Hvo som ihiesu / hand skal vere skyldig for Dømmen.

22. Ich aber sage euch: Wer mit seinem bruder zörnet / der ist des gerichtes schuldig. Wer aber zu seinem Bruder sagt Racha / der ist des Rathes schuldig. Wer aber sagt du Narr / der ist des höllischen feuers schuldig.

Men seg siger eder / Hvo som er vred paa sin Broder / hand er skyldig for Dømmen. Men hvo som siger til sin Broder / Racha / hand er skyldig for Raader. De hvo som siger / Du Naare / hand er skyldig til helvuedis Ild.

23. Darumb wenn du deine Gabe auff den Altar opferst / vnd wirst also da ein denken / daß dein Bruder etwas wider dich habe.

Der saare / naar du offer din Gaffue paa Alteret / oc du kommer der ihu / At din Broder haaffuer noget mod dig.

24. So laß allda für dem Altar deine Gabe / vnd gehe zuvor hin / vnd versöhne dich mit deinem Bruder / vnd als denn komm / vnd opfer deine Gabe.

Saa lad bliffue din Gaffue der saar Alteret / oc gack tilforn hen / oc forlige dig mer din Broder / oc kom siden oc offer din Gaffue.

25. Sen willfertig deinem Widersacher bald / die weil du noch bey jm auff dem wege bist / auff daß dich der Widersacher nicht dermal eins überantwort dem Richter / vnd der Richter überantwort dich dem Diener / vnd werdest in den Kercker geworffen.

Forlige dig snart mer din Modstandere / den stund du est end nu hoß hannem paa veyen / paa der / at din Modstandere skal icke en gong ansvorde Dømmen dig / oc Dømmen skal ansvorde Dieneren dig / oc du skal icke fasti i Fængsel.

26. Ich sage dir warlich / du wirst nicht von dannen herauskommen / biß du auch den lezten heller bezalest.

Sandelige siger ieg dig / Du shalt icke komme der vd / for end du oc beraler der siste sterff.

27. Ihr habt gehöret / daß zu den Alten gesagt ist / Du solt nicht Ehe brechen.

I haue here / at der er sagt vil de Gamle / Du shalt icke bedriffue hoer.

Kapitola V.

21. Cluysseli gste je poweðsino gest Starym: Negabigse / pallibp fdozabil / hoden bude saudu.

Cluysseliacie iz rzeciono testh starym / Nie bedziest zabital / Nie ftho kolwiec zabije / Bedzie winis enfadu.

22. Alle pat prawijm wam / jekazdy fdoz je hniewana Bras tra sweho / hoden bude Saudu. Kdozby pal kesi Bratru swemu slowo potupne / hoden bude sauzeni. A kdozby kesi: Blazne / hoden bude Pefednego ohne.

Alle ta wam powiedam / iz Pa zdy ftozy si: gniewa na brata swego bez przyczyny / Bedzie winien sion: Niekolwiec rzec je bratu swemu Racha / bedzie winis en / aby byl karan od rady: A fto kolwiec rzec je / blazne / bedzie winien / melle ognitowey.

23. Protoz obetugesi dar twag na Oltari / a tu se rozpomenie / je brat twag ma netco proti tobe.

Przeto testh dar twoy przyniesiesz do oltara / a thamby wspotminal iz brat twoy ma co przes ciwko tobie.

24. Nechanj tu daru twiho przed Oltarem / a gdi przy sinis se s bratem twym / a potom przigda obetug dar twuog.

Kostio tam dar twoy przed oltarem / a wj pierwey se s bratem twym poiednaw / a potom przysiedhy / ofiaruy dar twoy.

25. Wegdi w dobray woli s protivnikem twym ryche / dos ludz gsh o nim na cesty / aby snad ne dal tebe protivnik twag sandu / a Saudce dalby tebe Stuzbnistu / a tak bylby w sazen do zalaze.

Wadz przyjacielu sprzedawnie / kowi twemu rycho postu znim w drodze / py cie snadz kiedy sprzedawnie nie podal sedziemu / a sedzia cekarzowi / a tak bys byl w rzucon do ciemnice.

26. Giste prawijm tobe / je nawgdes odu / az nawratu is posleeni halit.

Zaprawde powiedam / iz wyndziest z raintad / az oddasz o plam kwarmel.

27. Cluysseli gste / je poweðsino gest Starym: Negabigse / Cluysseliacie iz powiedzano starym / Nie bedziest cudzoloz 31.

ה

28. אָנא דין אמר אָנא
לכו דבר מן דבר
אנחתה לך מן מלתא
מתנה גרה בלבה:

*Ma io dico a voi, che chiunque ripu-
diarà la donna con la quale ha concepito
e si è unita, ha già nel suo cuore adulterato con
essa.*

29. או דין עינך דימנית תכשילך
מכשילא לך תציה נשדית
מנה פקח לך גיר דיאבד
חד תדמך ולא פלה פקח
יפל פנה:

*Hic si il tuo occhio destro ti si scanda-
lizza, cavatelo e gittalo via da te: per-
ciò che egli è meglio per te che non solo de
tuoi membri perisca, e non che tutto il tuo
corpo sia gittato ne la gehenna.*

30. ואו אינך דימנית
מכשילא לך פסוק שדית
מנה פקח לך גיר דיאבד
חד מן תדמך ולא פלה
פקח יפל פנה:

*Et si la tua main destra ti scandalis-
se, tagliala, e gittala via da te: per-
ciò che meglio è per te, che non solo de
tuoi membri perisca, e non che tutto il tuo
corpo sia gittato ne la gehenna.*

31. אָנא דין אמר אָנא
אנחתה יתל לה דבתא
דדולל:

*Ancor fu detto, Chiunque ripudierà
la sua moglie, diale il libello del ripudio.*

32. אָנא דין אמר אָנא
לכו דבר מן דבר
אנחתה לך מן מלתא
דינניתא עבד לה דתגורי
ימו דשקל שדיקתא נאר:

*Ma io dico a voi, Che chiunque ripu-
diarà la sua moglie, effatto che per causa
de fornicatione, la fu adulterare: e chiun-
que pigliarà per moglie la ripudiata, com-
mette adulterio.*

33. תוב שמעתון דא
דאחאמר לקומיא דלא
תדגל במומתך תשלם
דין למרנא מומתך:

*Appresso, Voi hausero detto che fu de-
sto a g. l' amico, Non perjurare, ma offer-
ma al Signore i tuoi giuramenti.*

ה

28. אָנא דין אמר לָכֶם כִּי—
כִּלְדוּנָהּ אִשָּׁה לְהַתְּאוּתָהּ בְּבֶר
נִיחָה אוֹתָהּ בְּלִבּוֹ:

Yo pues os digo, que qualquiera que mira la
muger para cudiciarla, ya adulteró con ella en
su corazón.

29. וְאִם עֵינְךָ הַיְּמִינִית תִּכְשִׁילֶךָ
נִקֵּר אוֹתָהּ וְהַשְׁלִיךְ מֵעֵלֶיךָ כִּי—
טוֹב לָךְ אֲשֶׁר יֵאָבֵד אֶחָד
מֵאַחֲרֶיךָ מִהַשְׁלִיךְ אֶת־כָּל גֻּפְךָ
אֶל־הַגֵּהֶנּוּם:

Porranto si tu ojo derecho te fuere ocasión
de caer, sacalo, y echalo de ti: que mejor te es,
que se pierda vno de tus miembros, que no que
todo tu cuerpo sea echado al quemadero.

30. וְאִם יְדִימִינֶךָ תִּכְשִׁילֶךָ
קַצֵּץ אוֹתָהּ וְהַשְׁלִיךְ מִמֶּנָּה כִּי—
טוֹב לָךְ לְהֵאָבֵד אֶחָד מֵאַחֲרֶיךָ
מִהַשְׁלִיךְ כָּל־גֻּפְךָ אֶל־הַגֵּהֶנּוּם:

Y si tu mano derecha te fuere ocasión de
caer, cortala, y echala de ti: que mejor te es, que
se pierda vno de tus miembros, que no que todo
tu cuerpo sea echado al quemadero.

31. וְגַם נֹאמַר כִּי־אֲשֶׁר יִשְׁלַח
אֶת־אִשְׁתּוֹ יִתֵּן לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָּ:

Tambien fue dicho, Qualquiera que em-
biare su muger, de le carta de divorcio.

32. אָנֹכִי אֹמֵר לָכֶם כֹּל—
אֲשֶׁר יִשְׁלַח אֶת־אִשְׁתּוֹ בִּלְתִּי
עַל־אֲדוֹלָה תִּזְנֶה הִוא יִנְאִיָּה
אוֹתָהּ וְכָל־אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־
אִרְשָׁתָּהּ מִנִּיחָה הִוא:

Yo pues os digo, que elque embiare su mu-
ger, fuera de causa de fornicacion, haze que ella
adultere: y elque se casare con la embiada, co-
mette adulterio.

33. עוֹד שְׁמַעְתֶּם כִּי־נֹאמַר
לְקַדְמוֹנִים לֹא תִשָּׁבַע לְשֹׁקֵר
כִּי־אִם תִּשְׁלֹם לַיהוָה גְּדוּרָךְ:

Item, oyistes que fue dicho a los antiguos,
No te perjurarás: mas pagarás al Sennor tus ju-
ramentos.

ג.

28. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ
βλέπων γυναῖκα μετὰ τὸ ὁθεῖν
μῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμείχυσεν αὐ-
τῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Mais ie vous di, moi, Que quiconque
regarde femme pour la convoiter, il a
dès lors commis adultere avec elle en son
cœur.

29. Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δε-
ξιὸς σκαε θαλίῃ σου, ἐξέλθ' αὐτὸν καὶ
βάλε δὲ πρὸ σου. συμφέρει γάρ σοι ἢ ὅ
τι σὸς ληται ἐν τῷ μέλῳ σου, καὶ μὴ
ἔλθῃ γὰρ σὸ σώμα σου βληθὲν εἰς γέεν-
ναν.

Que si ton oeil te fait chopper, arra-
che-le, & le iette arriere de toi: car il te
vaut mieux qu'un de tes membres pe-
rille, & que ton corps ne soit point jet-
té en la gehenne.

30. Καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκα-
δαλίῃ σου, ἐκκοψον αὐτήν, καὶ βά-
λε δὲ πρὸ σέ. συμφέρει γάρ σοι ἢ ὅ
τι σὸς ληται ἐν τῷ μέλῳ σου, καὶ μὴ
ἔλθῃ γὰρ σὸ σώμα σου βληθὲν εἰς γέεν-
ναν.

Et si ta main droite te fait chopper,
coupe-la, & la iette arriere de toi: car
il te vaut mieux qu'un de tes membres
perille, & que ton corps ne soit point
jetté en la gehenne.

31. Ἐρρίθη δὲ ὅτι εἰς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἐότα αὐτῇ
ἀποστῆναι.

Il a esté dit aussi, Si quelcun delaisse
sa femme, qu'il lui baille la lettre de di-
vorce.

32. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, πα-
ρεκτὸς λόγου πορείας, ποιεῖ αὐτὴν
μοιχεύεσθαι. καὶ ὅς ἂν ἀποκαλυμ-
μῇ τὴν μοιχήν, μοιχεύεται.

Mais ie vous di, moi, Que quicon-
que aura delaissé sa femme lors la cause
de paillardise, il la fait devenir adulter-
esse: & quiconque se mariera à la fem-
me delaisée, commet adultere.

33. Πάλιν ἤκουσατε ὅτι ἰρρήθη
πρὸς ἀρχαίους, ὅτι οὐ ὀρκισ-
σώμεθα, ἀλλὰ ὅτι τῷ κυρίῳ ὀρκισ-
σώμεθα.

Derechef vous avez entendu qu'il a
esté dit par les anciens, Tu ne te parju-
reras point, ains tu rendras au Seigneur
ce que tu auras promis par iurement.

CAP. V.

28. Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.

But I say vnto you / that whosoer seeth with his eyes a woman to lust after her / hath committed adulterie with her already in his heart.

29. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, crucem, & proice ab te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.

Wherefore if thy right eye cause thee to offend / plucke it out / and cast it from thee: for better it is for thee / that one of thy members periſh / then that thy whole bodye should be cast into hell.

30. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & proice ab te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam.

Also if thy right hand make thee to offend / cut it off / and cast it from thee: for better it is for thee that one of thy members periſh / then that thy whole bodye should be cast into hell.

31. Dictum est autem, Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii.

It hath bene said also / Whosoer shall put away his wife / let him giue her a testimoniall of diuorcement.

32. Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.

But I say vnto you / Whosoer shall put away his wife (excepte it be for fornication) causeth her to commit adulterie and whosoer shall marry her that is diuorced / committeth adulterie.

33. Iterum audistis quia dictum est antiquis, Non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua.

Again / ye haue heard / that it was said to them of old time / Thou shalt not forswear thy selfe / but shalt performe thine othes to the Lord.

Das V. Capitel.

28. Ich aber sage euch / Wer ein Weib ansieheth zu begeren / der hat schon mit jr die Ehe gebrochen in seinem Herzen.

Wer teg siger edet / Huo som seer paa een Quinde at begere hende / hand haaffuer allerede bedriffuet hoer mer hende i sit herte.

29. Ergert dich aber dein rechtes Auge / so reiß es auß / vnd wirffs von dir. Es ist dir besser / das eins deiner gelid verderbe / vnd nicht der ganze Leib in die helle gewo:ffen werde.

Forarger die høyre Øye dig / da riſt det vnd / oc kast det fra dig. Det er dig bedre / at en aff dine Lemmer forderffuis / oc det ganſke Legeme icke skal kaſtis i Helffuede.

30. Ergert dich deine rechte Hand / so hau sie abe / vnd wirff sie von dir. Es ist dir besser / das eins deiner gelid verderbe / vñ nicht der ganze Leib in die helle gewo:ffen werde.

Forarger din høyre haand dig / Da hug hende aff / oc kast hende fra dig. Det er dig bedre / at en aff dine Lemmer forderffuis / oc det ganſke Legeme icke skal kaſtis i Helffuede.

31. Es ist auch gesagt / wer sich von seinem Weibe scheidet / der soll jr geben einen Scheidbrieff.

Det er oc ſagt / Huo som ſkil ſig fra ſin Huſtru / han ſkal giſſue hende et Skilsmagis breff.

32. Ich aber sage euch / wer sich von seinem Weibe scheidet (es sey den vmb Ehebruch) der macht / daß sie die Ehe bricht / Vnd wer ein abgescheidete freyhet / der bricht die Ehe.

Men teg siger edet / Huo som ſkil ſig fra ſin Huſtru (vden det er for hoer) hand gaa / at hun bedriffuer hoer. De huo som tager en affſkild / hand bedriffuer hoer.

33. Ir habt weiter gehöret / das zu den Alten gesagt ist / Du solt keinen falschen Eid thun / vnd solt Gott deinen Eid halten.

I haaffue fremdelis hørt / at der er ſagt til de Gamle / Du ſkal icke gøre nogen falſt Eid / oc du ſkal holde Gud din Eid.

Kapitola V.

28. Ale nāt prawim wam: Każdy koby pohledel na ženu ku požadanij gi / giż geſi ſmil nila niſ w Sercu ſwem.

Alecia powieſdam / iż Każdy kto / iż weyſzy nā niewiaſtbe aby ſcy požadał / iż z nā cudzołożſtwa po: pelnił w ſercu ſwoim.

29. Beſiże oko twę prawę horſſy icke / wpluſij ge / a wrz od ſebe: neſ geſi wjucnē tobę / aby zaſhynul geden aud twiż / neſhby celi teli twę wwrzono bylo do Øhnē Peſelnēho.

Jeſli tedy prawe oko twoje cie: bie w grzech przywodzi / wyrwi je: a żarzuc od ſiebie: Abowiemci po: żyteciniey ieſt / aby zginat leden z cłonkow twoich / niſhby mała: byc podobne wſzytko ciāto two nā meſci.

30. Apalli Kuſa twā prawā horſſy icke / wpluſij gi / a wrz od ſebe: neſ lępe geſi robę aby zaſhynul geden Aud twiż / neſhby wſſetko teli twęſſo da Peſel niſho Øhnē.

Jeſli cie thej prawā w Pa twoiā w grzech przywodzi / odetni ia / y żarzuc od ſiebie: Abowiemci po: żyteciniey ieſt / aby zginat leden z cłonkow twoich / niſhby mała: byc podobne wſzytko ciāto nā meſci.

31. Powēdijno geſi taſe: Kdobykoli propuſtil Manſk / ku ſwau / aby gi dal Eiſſet za: puſnij.

Atenu powie: dziano ieſt / A to: ſolwiec opuſci jone ſwoie / niech iey da liſt rozvodu.

32. Ale nāt wam prawim / że Każdy kdoż propauſtij Man: ſku ſwau / fromē pſiſſinny Epi: żoloſtwa / wwo: dij gi w Epi: żo: ſtwa: a kdoż propuſſicnau po: gme / czoloſhij.

Ale ia wam powie: dam / iż Kto: bykolwiec opuſcił jone ſwoie / a: procz przyczyzny cudzołożſtwa: przywodzi ia w cudzo: łożſtwa: / A kto by opuſzczona po: ial / cudzo: łoży.

33. Opē ſiſſeli gſte / žepo: wēdijno geſi ſiarym: Iſebu: deſo kſiwe pſiſahati / ale plati bu: deſo Panu pſiſahy twę.

Glyſſeliſcie ſiſie iż ieſt powie: dziano ſiarym: Iſe bedzieſz gwa: lacił przyſięgi / ale oddaſz Pa: nu rze: czy przyſięge poſtubi: one.

ε.

34. אָנא דיו אָמר אָנא
לכוּן לֹא תִאמְרוּן סָךְ לֹא
בְשִׁמְיִי דְכּוֹרְסִימָא הוּ
בְאַלְהָיָא:

Ma io dico a voi, Non giurate in modo alcuno: ne per il cielo, perché egli è il trono di Dio.

35. וְלֹא בְאַרְעָא דְכּוֹרְסִימָא
הִי בְתַחֲתִית רִגְלוֹהִי אַחֲרָא
בְּאַרְיִישְׁלִים דְּמַדְיִנְתָּהּ הִי
דְּמַלְכָּא רַבָּא:

Ne per la terra, per ch'ella è lo scabello de suoi piedi: ne per Ierusalem, per ch'ella è la città del gran Re.

36. אֲדִילֹא פְרִישְׁךָ תִּאמְרָא
דִּלֹא מְשַׁבְּחָא אֲנִיָּה לְמַעַבְדָּא
בְּהָא מִנְתָּא חֲדָא דְסַעֲרָא
אֲנִיָּה מִן חֲרִיתָא:

Ne giurarei per il tuo capo, perciocche tu non puoi fare un sol capello bianco o nero.

37. אֲלֵא תִהִי מִלְתִּיבִין
אִין אִין וְלֹא לֹא מִדִּם דְּמִין
הֲלִין יִתִּיר מִן בִּישָׁא הוּ:

Ma sia la vostra parola, sì, sì, No no: e cio che sopra questo redonda è del male.

38. שְׂמַעְתִּין דְּאַתְמַר
דְּעֵינָא חֲלָה עֵינָא וְשָׁנָא
חֲלָה שְׁנָא:

Voi avete udito che fu detto, Occhio per occhio, e dente per dente.

39. אָנא דיו אָמר אָנא
לכוּן דִּלֹא תִקְוִימוּן לִיקְפֹּל
בִּישָׁא אֲלֵא מִן דְּמַחֲרָא
לֶךְ עַד פֶּסַךְ דְּיִמִּינָא
אַחֲרָא לֵא אַחֲרָא:

Et io dico a voi, Non resistete al male, ma s'alcuno battera me su una guancia destra, voltagli ancora l'altra.

40. יִמּוֹ דְּבִצְבָא דִּירוּן עֲמָר
וְיִשְׁקָא בִּיתְיִנְךָ שְׁבִיבָא
לֵא אַחֲרָא מִרְסוּתָךְ:

Et a celui qui te frapera en ta joue gauche, et t'ottera ton say, laisse-lui aussi le manteau.

41. מִדְּמַשְׁחָר לֶךְ מִיִּלָּא
חֲדוּל עִמָּה תִרְיוּ:

Et chiunque ti confrégnera à cammarre un mignolo, donne con esso lui due.

34. אָךְ אָנִי אֹמֵר לָכֶם לֹא
תִשְׁבַּעוּ בְּכָל דְּבַר לֹא-בְשִׁמְיִי
כִּי-כִסֵּא אֱלֹהִים הִמָּרָה:

Yo pues os digo, No jureys en ninguna manera, ni por el cielo, porque es el throno de Dios.

35. וְלֹא בְאַרְץ כִּי-הוּם רִגְלִין
הִיא וְלֹא בִירוּשָׁלַם כִּי-עִיר
מֶלֶךְ גָּדוֹל הִיא:

Ni por la tierra, porque es el estrado de sus pies, ni por Ierusalem, porque es ciudad del Gran Rey.

36. וְלֹא בְרֹאשְׁךָ תִשְׁבַּע יְעֹן
אֲשֶׁר לֹא תִזְכֹּר שְׁעַר אֶחָד
לְחִלְכִּי אִין שְׁחֹר לְעִשְׂוֹרָא:

Ni por tu cabeça jurarás: porque no puedes hazer vn cabello blanco o negro.

37. וְהִיא דְּבִרְכָם כֹּן כֹּן אִין
אִין וְכָל אֲשֶׁר יִתֵּר מִיִּלָּה מִרָעָה
הִיא:

Mas sea vuestro hablar, si, si: no, no: porque lo que es mas deesto, de mal procede.

38. שְׂמַעְתִּים כִּי גִאֲמַר עֵין תַּחַת
עֵין וְשֵׁן תַּחַת שֵׁן:

Oyistes que fue dicho a los antiguos, Ojo por ojo: y diente por diente:

39. אָךְ אָנִי אֹמֵר לָכֶם אִין
לְעַמֵּד לִקְרָא כִי-אֲשֶׁר יִכְפֹּל
עַל-לֶחִי חִימִינִית וְתַטָּה לוֹ גִּם
אֶת-אֲחֵרָתָא:

Yo pues os digo, No resistays con mal: antes a qualquiera que te hiriere en tu mexilla derecha, bueluelo tambien la otra.

40. וְאֲשֶׁר יִגְרֹב לְרִיב עִמָּךְ
בְּמַשְׁפֵּט לְקַחַת אֶת-כְּתָנְךָ תִּנַּח
לוֹ גִם אֶת-אֲדָרְתָא:

Y aquel que quiere ponerte a pleyto, y tomar-te tu ropa, dexale tambien la capa.

41. וְאֲשֶׁר יִגְשׁ אֶתְךָ כְּבִרָתָא
תְּחַרְץ אִתָּהּ לֶךְ עִמּוֹ שְׁתֵּימָם:

Y a qualquiera que te cargare por vna legua, vé con el dos.

34. 'Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὀλως· μήτε ἐν τῷ ἑλενῶ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ.

Mais ie vous di, moi, Ne jurez aucunement, ne par le ciel, car c'est le throno de Dieu.

35. Μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιον ἐστὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ βασιλέως.

Ne par la terre, car c'est le marche-pied de ses pieds: ne par Ierusalem, car c'est la ville du grand Roy.

36. Μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκῆν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

Aussi ne iureras-tu par ta tettere: car tu ne peux faire vn cheveu blanc ou noir.

37. Ἐστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναὶ· ὃ, ὃ. τὸ δὲ πλεονάζον τῷ κακῷ ἐπιτηδεύετε.

Mais vostre parole soit oui, oui: non non: & ce qui est par dessus est du mal.

38. Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὁφθαλμοῦ ἀντι ὁφθαλμοῦ, καὶ ὀδὸν ὀφθαλμοῦ.

Vous avez entendu qu'il a esté dit, Oeil pour oeil, & dent pour dent.

39. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιτάσσειν τῷ ποιῶν· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσῃ ἐν τῇ δεξιᾷ σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.

Mais ie vous di, moi, Ne refusez point au malin si aucun te frappe en ta joue droite, tourne-lui aussi l'autre.

40. Καὶ τῷ ἡλωπί σοι κερταίναι, καὶ τὴν χιτῶνά σου λαβεῖν, ὥσπερ αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.

Et à celui qui veut plaider contre toi, & t'otter ton say, laisse-lui aussi le manteau.

41. Καὶ ὅστις σε ἀγκιστρῶσιν μίλιον ἐν, ὑπάγει μετ' αὐτοῦ δύο.

Et quiconque te voudra contraindre d'aller vne lieue, vas-en deux avec lui.

CAP. V.

34. Ego autem dico vobis non iurare omnino; neque per calum, quia thronus Dei est.

But I say vnto you / Swear not at all; neither by heauen; for it is the throne of God:

35. Neque per terram, quia scabellum est pedum eius; neque per Ierosolymam, quia civitas est magni regis.

Nor yet by the eart: for it is his of foote soles: neither by Ierusalem: for it is the cite of the great king.

36. Neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum.

Neither shalt thou swear by thy head: because thou canst not make one haire white or blacke.

37. Sit sermo autem vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.

But let your communication be: Yea, yea: Nay, Nay. For what soeuer is more then these / cometh of euill.

38. Audistis quia dictum est, Oculum pro oculo, & dentem pro dente.

Ye haue heard that it hath bene said: An eye for an eye, and a tooth for a tooth.

39. Ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.

But I say vnto you / Resist not euil: but whosoever shall smite thee on thy right cheek: turne to him the other also.

40. Et ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.

And if any man will sue thee at the law: and take away thy coate: let him haue thy clothe also.

41. Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cū illo alia duo.

And whosoever will compell thee to go a mile / go with him twaine.

Das V. Capitel.

34. Ich aber sage euch / daß jr aller ding nicht schweren solt / weder bey dem Himmel / denn er ist Gottes stul.

Wen ieg siger eder / Ai stulle aldelis inred suerie / buerck en ved Himmelen / thi hand er Guds stoel.

35. Noch bey der Erden / denn sie ist seiner füsse schemel / noch bey Jerusalem / denn sie ist eines grossen Königes Stadt.

De en ved Jorden / thi hun er hans Fodeklammel / De en om Jerusalem / thi der er en stor Kongis stad.

36. Auch solt du nicht bey deinem haupt schweren / denn du vermagst nit ein einigs haar weiß vnd schwarz zu machen.

Du stalt ock icke suerie ved dit Hovsult / thi du kan icke gøre it enste Haar hvidt oc sort.

37. Euer rede aber sey ja / ja / nein / nein / was drüber ist / das ist vom übel.

Eder tale skal vere Ja / ja / Nej nej / Hvad der er offuer / der er aff onr.

38. Ir habt gehöret / das da gesagt ist / auge vmb auge / zan vmb zan.

I haue hørt / at der er sagt / Øye for øye / Tand for tand.

39. Ich aber sage euch / das jr nicht widerstreben solt dem übel / sondern so dir jemand einen streich gibt auff deinen rechten backen / dem biete den andern auch dar.

Wen ieg siger eder / Ai i stulle icke emodslaa onr / Men der som nogen giffuer dig it slaa paa dit høyre Kindben / da holt hannem det ander oc saa til.

40. Vnd so jemand mit dir rechten will / vund deinen Rock nemen / dem laß auch den Mantel.

De der som nogen vil gaa i rette met dig / oc tage din Klæde / da lad hannem oc beholde Raaben.

41. Vnd so dich jemand nötiget eine Meile / so gehe mit jm zwo.

De der som nogen nøder dig til en Meil / da gaa tho mer hannem.

Kapitola V.

34. Ale pāt praviim wām / abyssie neptisahali onssiem / a nistze Nebe / neb Stolice Bo: Jis gest.

Ale ia wam powiedam / abyssie jadnym obycjalem nie przysiegas li / ani nā niebo / gdyż test stolica Boja.

35. Ani strze Zemi / neb podi noz noh geho gest. Ani strze Ieruzalem / neb Wzrost Krále wclitého gest.

Ani nā ziemi / abowiem test podnozkem nog tego / ani na Ieruzalem / Abowiem test młsto wielkiego Krola.

36. Ani strze hlauu twau budzes prisahati / neb nemajzes gednoho wlasu wclitit bijsého / aneb černého.

Ani nā głowe twoje bedziesz przysiegał / Abowiem nie możesz wezynie jednego włosa białego z czarnego.

37. Ale buder tē waffe: Gestli / gest: nemij li / nemij. Coż pak nad to wijce gest / to od jleho gest.

Wiedchajze tedy mowa wāszā bedzie / Tak / tak / nie / A co by nad to wiecey bylo / to test od jle go.

38. Olysseli gste Japowēdij: no gest Stargin: Ofo ja ofo / a zub ja zub.

Olysseli kście j powiedziano / Ofo ja ofo / y zab ja zab.

39. Ale pāt praviim wām / abyssie neodptisahali jle mu. Ale wderijli tebe kdo w prawe lije twē / nastaw gamu y druhého.

Ale ia wam powiedam / Wiedchajze ciemwiedcie sie jle mu / owsem ktos by cie kolwiek wderzyl w prawy policzek twoy / obrocinu y drugiego.

40. Atomu kdoż ses teban ehe saudit a Gulin twau wjst / nech gamu y plāssie.

Atomu ktory sie chce z thoba prawem obchodzie / a jupice twoje wjst / pusć mu y plaszcz.

41. Adobysoli pfinuul tebe abp s nim st / isse protegaw / gdi s nim y ginā dwa.

A ktoby cie kolwiek gwałtem przymuszal na jedne mila / idź s nim dwie.

ה
42 מִן דָּשֵׁא לֵךְ הֵב
לָהּ וּמִן דִּיאִנְה סְמִינְלָהּ
תְּכַלְלוּהָ:

*Da à celui qui te demande : & à qui tu-
le en prestanza da te, non ricusare.*

43 שְׂמַעְתִּינוּ דִּאֲתֵאמֵר
הֲרִיחֵם לְהַרְיֹב וְסִי לִ
לְכַלְכֵּל דְּבִיבָה:

*Voi habere dicitur che si dicitur. Ama
il tuo prossimo, & odia il nemico tuo.*

44 אָמֵא דִּין אָמֵר אָנֵא
לְכִין אֲחִיבִין לְכַלְכֵּל דְּבִיבִין
יִבְרִיכִין לְכִין דְּלֵאֵס לְכִין
וְאַבְרִיכִין דְּשִׁפִּיר לְכִין דְּכֵאֵא
לְכִין וְכִלְוִי עִי אֵילִין
דְּדִבְרִין לְכִין בְּהִיטִין
וְדִבְרִין לְכִין:

*Mais dire à Soi, Amate i vostri nemi-
ci, benedite quelli che vi mala dicono, siate
bene a quelli che v'odiano, e pregate per
quelli che v'offendono, e vi perseguitano.*

45 אֵיכְנֵא דְּהִרְיוֹן בְּנִי
דְּאִבְיִין דְּשִׁמְיָהּ הִו
דְּמִדְנָה שְׂמִישָׁה עַל טְבֵא
וְעַל בִּישָׁא וּמִחַת מִטְרָה
עַל כְּאֵא וְעַל צִינְלָה:

*Accioche Voi siate figliuoli del Padre
Vostro che è ne cieli: il quale fa cadere il
suo Sole sopra i tristi sopra i buoni: e fa
piovere sopra i giusti e gli ingiusti.*

46 אֵו אִיד מִכְּבִין אֲנִתִין
לְאֵילִין דְּמִכְּבִין לְכִין מְנֵא
אֲנֵא אֵית לְכִין לֵא הֵא
אֵה מִכְּסֵא הִי הִדְנָה
עֲבָדִין:

*Perche se Voi amarete quelli che
amano Voi, che premio n'haurete? non
fanno il medesimo ancora i publicani?*

47 וְאֵו שְׂאֵלִינוּ בְּשִׁלְמָא
דְּאֲחִיבִין בְּלִחֹד מְנֵא
וְתִיר עֲבָדִין אֲנִתִין לֵא
הֵא אֵה מִכְּסֵא הִי הִדְנָה
עֲבָדִין:

*E se Voi abbracciate solamente i Vo-
stri fratelli, che cosa fate Voi di più? non
fanno così ancora i publicani?*

48 הִוּוּ הִכִּיר אֲנִתִין
גְּמִירָה אֵיכְנֵא דְּאֲבִין
דְּבִשְׂמֵא גְּמִירָה הִוּוּ:

*Siate dunque Voi perfetti, como il
Padre Vostro che è ne cieli, e perfetto.*

ה
42 לְשִׁוְאֵל מִמֶּךָ תִּן לוֹ וְאַשְׁר
חֲפָצוֹ לְלוֹוֹת מִמֶּךָ אֵל תִּמְנַע
טוֹב מִמֶּנּוּ:

*Alque te pidiere dale: y alque quisiere to-
mar de ti emprestado, no le refuses.*

43 שְׂמַעְתִּים כִּי־אָמֵר תִּאָּהֵב
לִוְעֶךָ וְחֲשִׁנָּה אֶת־אֹיְבֶךָ:

*Oytes que fue dicho, Amaras à tu proximo,
y aborreceras à tu enemigo:*

44 אֵךְ אֵנִי אָמֵר לָכֶם אֲהָבִין
אֶת־אֹיְבֵיכֶם בְּרָכִין לְאֹדִיכֶם
הִיטִיבִין לְשׂוֹנְאֵיכֶם וְהַתְּפִלִּין
בְּעַל מְכַלְמֵיכֶם וְרוֹדְפֵיכֶם:

*Yo pues os digo, Amad à vuestros enemigos:
Benedid à losque os maldizen: hazed bien à
losque os aborrecen, y orad por losque os ca-
lunian y os persiguen:*

45 לְמַעַן בְּנִי תִהְיֶה אֲבֵיכֶם
אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם כִּי־מִדְּרִיחַ הוּא
אֶת־שְׂמֵשׁוֹ עַל־לְעֵים וְטוֹבִים
וּמִמְטִיר עַל־צַדִּיקִים וְרָשָׁעִים:

*Paraque seays hijos de vuestro Padre que
està en los cielos: que haze que fu Soi falga so-
bre malos y buenos: y llueue sobre justos y in-
justos.*

46 וְאֵם רֵךְ תִּאָּהֲבִין אֶת־
אֲשֶׁר אוֹהֲבִים אֲתֶכֶם מֵה שְׂכָר
יִהְיֶה לָכֶם הִלָּא גַם בְּעַל־
עֲבָרָה עוֹשִׂים הוּאֵה:

*Porque si amardes à losque os aman, que
salario tendreys? No hazen tambien lo mismo
los publicanos.*

47 וְאֵם תִּשְׂאֵלוּ בְּשָׁלוֹם אֶת־
אֲחֵיכֶם לְבָדְכֶם מֵה יוֹתֵר
תַּעֲשׂוּן הִלָּא גַם בְּעַל־
עֲבָרָה עוֹשִׂים:

*Y si abraçardes à vuestros hermanos sola-
mente, que hazey de mas? No hazen tambien
ansi los publicanos?*

48 עַל־כֵּן תִּהְיֶה תְּמִימִים
כְּאֲשֶׁר אֲבֵיכֶם אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם
כְּסֵאֵם תְּמִים הוּא:

*Sed pues vosotros perfectos, como vuestro
Padre, que està en los cielos es perfecto.*

42. Τῷ αἰτρουμένῳ σε δίδου καὶ
τῷ θέλοντι σὸς δανείσασθαι,
μὴ δὸς σε ἀφῆς.

*Donne à celui qui te demande: & ne
te detourne de celui qui veut emprun-
ter de toi.*

43. Ἦκουσατε ὅτι ἐρηγόνη, ἀγα-
πήσατε τὸν ἀληθινόν σου, καὶ μισήσατε
τὸν ἐχθρόν σου.

*Vous avez entendu qu'il à esté dit.
Tu aimeras ton prochain, & haïras ton
ennemi.*

44. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπή-
τε τὸν ἐχθρόν ὑμῶν, ὁ δὲ βλάπτει
σὺν κατάρσει μισῶς ὑμᾶς, καλῶς
ποιεῖτε σὺν μισῶς ὑμᾶς, καὶ
ὡς ὁ δολοχὸς ὑπαρὲς Ἰησοῦ ἐπαρτε-
ρίζων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς.

*Mais ie vous dis, moi, Aimez vous en-
nemis, haïsez ceux qui vous maudis-
sent, faites bien à ceux qui vous haï-
sent: & priez pour ceux qui vous cou-
rent sus, & vous persécutent.*

45. Ὅπως θέλητε εἶναι ὡς πα-
τήρ ὁ ὑμῶν τὰ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τοῦ
ἐλεῖν αὐτὸς ἀνατρέπει τὸν πονη-
ρὸν καὶ ἀγαθολογῶν, καὶ ἱσχυρὸς ἐστὶν
ἐν δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ.

*Afin que vous soyez enfans de vostre
Pere qui est es cieus: car il fait leur bon
soiell sur bons & mauvais, & enuoye la
pluie sur iustes & iniustes.*

46. Εἰδὼν γὰρ ἀγαπήσατε τὸν ἀγα-
πῶντα ὑμᾶς, τίνα μισοῦν ἐχρῖται
ἔχῃ καὶ οἱ παλῶναι τοῦ αὐτοῦ ποιεῖ-
σιν.

*Car si vous aimez ceux qui vous ai-
ment, quel salaire en aurez-vous? Les
peagers mesmes ne font-ils pas le me-
me?*

47. Καὶ εἰς ἀπ' ἀποστολῆς σὺν
ἀδελφοῖς ὑμῶν, τί παροῦσιν
ποῖντες ἔχῃ καὶ οἱ παλῶναι ὡς οὗ
ποιῶσιν;

*Et si vous faites accueil seulement à
vos freres, que faites-vous d'avantage?
les peagers mesmes ne font-ils pas ainsi
le semblable?*

48. Ἐποδοῦτε οὖν ὑμῖς τέλει,
ὡς ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς τέλει ἐστίν.

*Que donc vous soyez parfaits, com-
me vostre Pere qui est es cieus est par-
fait?*

CAP. V.

42. Qui petit à te, da ei: & volenti mutare à te, ne avertaris.

Give to him that asketh: and from him, that would borrow of thee: turne not away.

43. Audistis quia dictum est, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

Ye have heard that it hath bene sayde: Thou shalt love thy neighbour: and hate thine enemy.

44. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, (bene precamini qui imprecantur vobis) benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.

But I say unto you: Love your enemies: bless them that curse you: doe good to them that hate you: and pray for them which hurt you: and persecute you.

45. Ut sitis filii patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

That ye may be the children of your Father that is in heaven: for he maketh his sunne to arise on the evil: and the good: and sendeth raine on the iust: and unjust.

46. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt?

For if ye love them: which love you: what reward shall you have? Doe not the Publicanes even the same?

47. Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne & ethnici hoc faciunt?

And if ye bee friendly to your brethren only: what singular thing doe ye? doe not even the Publicanes likewise?

48. Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester caelestis perfectus est.

Ye shall therefore be perfect: as your Father which is in heaven: is perfect.

Das V. Capitel.

42. Gib dem der dich bittet vnd wende dich nicht von dem / der dir abborgen will.

Gib den som dig beder: oc vnt dig icke fra den: som vil laane aff dig.

43. Ir habt gehört / daß gesagt ist: du solt deinen nechsten lieben / Vnd deinen feind hassen.

Ir habt gehört: at der er sagt: Du skalt elske din Næste: / De hade din Fiende.

44. Ich aber sage euch / Liebet eure feinde. Segnet die euch verfluchen. Thut wol denen die euch hassen. Bittet für die / so euch beleidigen vnd verfolgen.

Men ieg siger eder: Elsker eders Fiender. Velsig ner dem som eder bande. Bøder dem got: som eder hader. Beder for dem: som gøre eder skade: oc forfølge eder.

45. Auf daß ir Kinder seide eures Vaters im Himmel. Denn er leßt seine Sonne aufgehen über die bösen vnd über die guten / vnd leßt regnen über gerechte vnd ungerechte.

Paa det i skalle vere eders Faders børn i Himmelen. Thi han lader sin Sol opgaa offuer de onde oc offuer de Gode: oc lader regne offuer Næstfjænde oc Bæstfjænde.

46. Denn so ir liebet / die euch lieben / was werdet ir für lohn haben? Thun nicht dasselbe auch die Zöllner?

Thi der som i elske dem: som eder elske: Hvad faa i da for Løn? Gør icke oc saa Tøldere der samme?

47. Vnd so ir euch nur zu euren brüdern freundlich thut / was thut ir sonst der ethnis? Thun nicht die Zöllner auch also:

De der som i skon holde eder venlige til eders Brødre: Hvad gøre i da besynderlige? Gør icke Tøldere oc lige saa.

48. Darumb solt ihr vollkommen sein / gleich wie euer Vater im Himmel vollkommen ist.

Der faare skalle i vere fuldkomne: lige som eders Fader i Himmelen er fuldkommen.

Kapitola V.

42. Aldo prossi tebe: dan ges mu. A froby chreli wppagisti od tebe: neodwraçig se.

Thann froby cie prossi: day / ant odmawiaj temu: froby: ce v cie: bie pożyjcie.

43. Slysli gste se powe: diino gest: Milowati budese: Bliznjho twého: a nenawidě: ti budese: nepřijete twého.

Slyšeliste se: powiedziano: / Bądźcie miłowat bliźniego: twego: / a bądźcie: mił w nienawisć: nieprzyjaciela twego.

44. Alenā wām prawim: Milujte nepřátely vaše: / a dobře činite: těm kteříž vás nenávidě: / a modlte se: za protivy: vaše: a za háněcí vaše.

Alenā wām powědam: Milujte nepřiziacioly vaše: / blygosť: lávte ty: którzy was prześladowa: / dobrze czyncie: tym: którzy was mił: ta w nienawisć: modlcie się: za tymi: którzy się na was: thargia: / y prześladowa: was.

45. Abyste byli Synové: Otce: waszego: kterýž: gest: w Nebesích: / kterýž: Slunce: své: mu: welj: vychoditi: na dobré: y: na zlé: / a: deště: dáwa: na: spravedlivé: y: na: nespravedlivé.

Abyste byli synmi: oycá: waszego: / który: jest: na: niebie: / Abowiem: to: sprawiedliw: wychodzi: słonce: i: go: na: złe: y: na: dobre: / y: spusta: deszcz: na: sprawiedliwe: y: na: nie: sprawiedliwe.

46. Ne milujete: ty: kteříž: vás: milují: / jakau: odplatu: misli: budete: / ždaliž: y: zganují: hříšníci: tohož: ne: misli:

Abowiem: te: slyšacie: mluwa: / ty: co: was: milua: / což: za: zaplata: misli: budete: / a: zaž: y: celnic: te: go: nie: czynia:

47. A budete: pozdrawo: wati: tolika: Bratří: svých: / což: wiće: činíte: / wšak: y: Pohané: to: činí:

A: testbyćcie: tylko: bracia: wasze: / tak: jak: wie: przyjmowali: / Coż: wy: co: czynicie: / A: zaż: y: celnicy: tak: nie: czynia:

48. Protož: wy: budete: doskona: li: / jako: y: Otec: wasz: Nebesý: doskona: li: gest.

Bądźcie: wy: tedy: doskona: li: / i: jak: Ociec: wasz: który: jest: w: niebie: doskona: li: jest.

Κ Ε Φ Α Λ Α. 5'.

1 חורג דין בודקתכו
הלא תעבדונה קדם בני-
נשא איהך דתתחוויו להון
ואו לא אגדא לית לכו
לנת אבוכו דבשמיא:

Guardate di non far la vostra limosina in presentia de gli huomini, per esser signorati da loro, altrimenti i vostri non ne hanerete premio appresso il Padre vostro, che è ne cieli.

2 אמתי הכיל העבד אנת
נדקתא לא תקרא קרנא
קדמך איהך דעבדיו נסבי
באפא בפנושטא ובשוקא
איהך דישתבחון מן בני-
נשא ואמין אמר אנכי
לכו דקבלו אנדחון:

Quando dunque tu fai la limosina, non ti far sonare la tromba innanzi, come fanno gli hypocriti ne le sinagoghe e ne le piazze, e. per esser stimati da gli huomini. Io ti dico in verità che ne riportano il premio loro.

3 אנת דין מא העבד אנת
נדקתא לא תדעי סמלך
מנא עבדא נמינך:

Ma quando tu fai la limosina, non sappia la tua sinistra quel che fa la tua destra.

4 איהך דתהונו ונדקתך
בסניא ואבוק דתונו
בסניא הי יפרעך בגלגא:

Acciò che la tua limosina sia in occulto, e il Padre tuo che vede in occulto, te la renderà in palese.

5 ומא דמצלה אנת לא
תהיא איהך נסבי באפא
דנחמיו למקם בפנושטא
ובנושטא דשוקא למצדיו
דיתחוויו לבני-נשא ואמין
אמר אנכי לכו דקבלו
אנדרחון:

Et quando tu fai oratione, non sis como gli hypocriti. Perché essi amano d'orare stando ne le congregazioni, e ne capi de le piazze, per esser veduti da gli huomini. Io ti dico in verità, che riceveranno la loro mercede.

6 אנת דין אמתי דמצלה
אנת עון לתנוך ואחוד
וצלך תרעך לאבוק
נאפיק דבסניא דתונו
בסניא יפרעך בגלגא:

Ma tu quando fai oratione, entra ne letua camera: e chiusa la tua porta, fa oratione al Padre tuo, che è in occulto: e tuo Padre che vede in occulto, ti renderà in palese.

1 החבוננו מן צדקתכם תתנו
לבני אנשים להקראת להם כ-
אניכם כל שער תקחו מאבוכם
אשר בשמלים הוא:

Mirad que no hagays vuestra limosna delante de los hombres, para que seays mirados de ellos: de otra manera no aureys salario acerca de vuestro Padre que está en los cielos.

2 וכי תתן צדקה אל תתקע
בשופר לפניך כמו הנפיש יעשו
בעדות ובחוצות למען יכבדון
מן האנשים אמר אנכי
לכם לקחו את שכתכם:

Pues quando hazes limosna, noagas tocar trompeta delante de ti, como hazen los hypocritas, en las Synagogas y en las plaças, para ser estimados de los hombres: decierto os digo que ya tienen su salario.

3 ואמרה אם תתן צדקה לא
תדע ידך השמאלית מה תעשה
הימנית:

Mas quando tu hazes limosna, no sepa tu yzquierda lo que haze tu derecha:

4 למען תתן צדקתך בסתר
ואבוק רואה בסתר הוא ישלם
לך בגלגא:

Que sea tu limosna en secreto: y tu Padre, que mira en lo secreto, el te pagará en publico.

5 ואם תתפלל לא תהיה כמו
חנפים כי תפצם במקהלות
ובבנות החוצות לעמד
ולתתפלל אשר יראה לאנשים
אמר אנכי לכם כי-
הם לקחו את שכתכם:

Y quando orares, no seas como los hypocritas: porq̃ ellos aman el orar en los ayuntamientos, y en los cantones de las calles en pie: para que sean vistos. Decierto que ya tienen su salario.

6 ואמרה אם תתפלל בנא אל
חדרך וסגר דלתך ותתפלל אל-
אבוק אשר בסתר הוא ואבוק
רואה בסתר ישלם לך בגלגא:

Mas tu, quando oras, entra en tu camara: y cerrada tu puerta, ora a tu Padre, que está en secreto: y tu Padre que ve en lo secreto, te pagará en publico.

Προσχετε τὸ ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἵνα ὑμεῖς ᾖτε ὑβριζόμενοι, καθὼς τὸ ἡμαθὶ αὐτοῖς· εἰ γὰρ μὴ γὰρ μὲν, ὅσα ἔχετε τῷ ὄφει τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Prenez garde que vous ne faciez vostre aumône deuant les hommes, pour estre regardés d'iceux: autrement vous n'aurez point de salaire vers voire Pere qui est és cieus.

2. Ὅταν δὲ ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σελπίσης ἑμαυτὸν ὥστε οἱ ὑποκριταὶ ποιῶσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ὀδοῖς, ὥστε δοξασθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἡμαθὶ αὐτοῖς.

Quand donc tu feras aumône, ne fais point sonner la trompette deuant toi, ainsi que font les hypocrites és synagogues & és rues, afin qu'ils en soyent honorés par les hommes: enverité ie vous di, qu'ils reçoivent leur salaire.

3. Σὺ δὲ ποιῶν ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου.

Mais quand tu fais aumône, ta main gauche ne sache ce que fait ta droite.

4. Ὅπως δὲ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτοῖς ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ.

Afin que ton aumône soit en secret, & ton Pere qui te voit en secret, le te rendra a descouvert.

5. Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔστω ὥστε οἱ ὑποκριταὶ ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γυναιαῖς, ὥστε ἡ ἡμαθὶ αὐτοῖς δοξασθῶσιν, ὡς ἂν φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπὸ χύσσει τὸν μισθὸν αὐτοῖς.

Et quand tu prieras, ne sois point comme les hypocrites: car ils aiment de prier en le tenant debout és synagogues & és coins des rues: afin qu'ils soyent vus des hommes: en verité ie vous di, qu'ils reçoivent leurs salaire.

6. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἰσελθὲ εἰς τὸ ἑμαυτοῦ καὶ, καὶ κλείουσιν τὸν θύραν σου, καὶ προσεύχου τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Mais toi, quand tu pries entre en ton cabinet, & ayant fermé ton huis, prie ton Pere qui est en secret: & ton Pere qui te voit en secret, le te rendra a descouvert.

CAP. VI.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in caelis est.

Take heed that ye give not your alms before men / to be seen of them / or els ye shall haue no reward of your Father which is in heauen.

2. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritae faciunt in synagogis & in vicis, ut honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

Therefore when thou givest thine almes / thou shalt not make a trumpet to be blown before thee / as the hypocrites doe in Synagogues and in the streetes / to be praised of men. Verely I say vnto you / they haue their reward.

3. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.

But when thou doest thine almes / let not thy left hand knowe what thy right hand doeth.

4. Ut sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

That thine almes may be in secret / and thy Father that seeth in secret / he will reward thee openly.

5. Et cum oratis, non eritis sicut hypocritae, qui amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus: amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

And when thou prayest / be not as the hypocrites: for they loue to stand / and pray in the Synagogues / and in the corners of the streetes / because they would be / seen of men. Verely I say vnto you / they haue their reward.

6. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

But when thou prayest / enter into thy chamber / & when thou hast shut thy doore / pray vnto thy Father which is in secret / & thy Father which seeth in secret / shall reward thee openly.

Das VI. Capitel.

Habt acht auff euer Almosen / daß ir die nicht gebet für den Leuten / daß ir von ihnen gesehen werdet / Ir habt anders keinen Lohn bey euerm Vater im Himmel.

Giffuer aet paa eders Almisser / at i ick giffue dem saar Menisten / at i funde ansees saar dem / I haßue ellers ingen Löen hoes eders Vader i Himmelen.

2. Wenn du nun Almosen gibst / sollt du nicht lassen für dir posaunen / wie die Heuchler thun / in den Schulen vnd auff den gassen / Auff daß sie von den Leuten gepreiset werden / Warlich ich sage euch / sie haben iren Lohn dahin.

Maar som du nu giffuer din Almisse / da skalst ick lade blase i basune saar dig / som Denskalcke gore i Scholer oc paa gader / paa der at de funde rois aff Folcker. Sandelige siger ieg eder / de haßue deris Löen borte.

3. Wenn du aber Almosen gibst / so laß deine lincke hand nicht wissen / was die rechte thut.

Men naar som du giffuer Almisse / Da lad din venstre haand ick vide / huad din høyre gør.

4. Auff daß dein Almosen verbor-gen / vnd dein Vater / der in das verbor-gen sihet / wirdt dir vergelten öffentlich.

Paa der at din Almisse skal vere hemmelige / oc din Vader / som seer i landom / skal betale dig obenbare.

5. Vnd wenn du betest / sollt du nicht sein wie die Heuchler / die da gerne stehen vnd beten in den Schulen / vnd an den ecken auff den Gassen / auff daß sie von den Leuten gesehen werden. Warlich ich sage euch / sie haben iren Lohn dahin.

Maar du gjør din bøn / skalst du ick vere som Denskalcke / som gerne staa oc bede i Scholer / oc paa hierner oc paa gader / at de funde sees aff Folcker. Sandelige siger ieg eder / de haßue deris Löen borte.

6. Wenn aber du betest / so gehe in dein Kammerlein / vnd schließ die Thür zu / vnd bete zu deinem Vater im verbor-gen / vnd dein Vater der in das verbor-gen sihet / wirdt dir vergelten öffentlich.

Men naar du beder / Da gaack ind i dit Kammer / oec loock dørren til / oc bed til din Vader i landom / oc din Vader / som seer i landom / skal betale dig det obenbare.

Kapitola VI.

Wie se warügte / abysste Almosen wassh nedawa si pced lidni / abysste byli wi dijni od nich / ginak nebudete miji odplaty v Dice wasscho / kteryz gest w Nebesych.

Stozcie sie / abyście takimżny waszey me czynili przed ludzmi / dla tego abyście byli widzani od nich / bo inaczej zapłaty miec nie będziecie oyc wasscho ktery jest na niebie.

2. Protoż kedy dawaś Almosen / nie trub przed sobą / jako Pokrztęcinij w Szkolach ana Wlicach / aby sławeni byli od ludzi : Amen prawijm wam / że sa wzali odplatu swau.

Kedy tedy czynisz takimżne / nie każ przed sobą trubić / jako pokrztęcinij ludzie czynia w bożnicach y po wolicach / aby byli w dobrym imięmaniu v ludzi / Saprawde powiesz wam / biora zapłatę swoję.

3. Ale ty kedy dawaś Almosen / at nawiż Lewicę twą / co činij Prawicę twą.

Kedy ty czynisz takimżne / nieś chaj nie wielęwicę twoją / co prawicę twoją czyni.

4. Tak aby Almosen twa była w skrytce / a Dzeć twą kteryż widzi w skrytce / odplatił tobę.

Aby takimżna twoja była w skrytości / oćciec twój ktery obacz w skrytości / on odda tobę i wnie.

5. A kedy se modlił / Niebże warte jako Pokrztęcinij / był magij w Szkolach ana Wlicach / kteryż widzi / at se / aby byli widzani od ludzi / Saprawde prawijm wam / wzali odplatu swau.

Kedy se modlił / nie bądź tak pokrztęcinij / abowiem oni w zgromadzeniach y na rogach wlicstojac radzi si modla / aby se wśali ludziam : Saprawde wam powiedam / iż biora za płatę swoję.

6. Ale kedy se modlił / wędzi do Pokojnika twego / a zawrą dwęce twę / modlił se Dzeć twę w skrytce / a Dzeć twą og kteryż widzi w skrytce / odplatił tobę.

Ale ty kedy se modlił / wniđ do pokoju swego / a zawaraj dwie drzwi / oćciec twój ktery jest w skrytości / obacz w skrytości / odda tobę i wnie.

וְיִמָּא דְּמַצְלָא אֲנָתוּן
לֹא הוּיָתוּן מִפְּקֻדוֹן אֲנִי
חֲנִיפָא דְּסִבְרִין גִּיר דְּבִמָּ
דְּפִמָּוֹן לֵל סְגִינָא
מִשְׁתַּמְעִין:

E quando Voi orate, non fate come dicere, come fanno i Gentili: perche pensano di dover essere esauditi per le loro molte parole.

8 לֹא הָכִיל תְּדַמִּיוֹן לְהוֹן
אֲבוּבִין גִּיר יָדַע מִנֵּן
מִתְּבַצָּא לְכוֹן עֹד
תִּשְׁאַל לְהוֹיָה:

Non fate dunque simili a essi, perche che il Padre vostro fa di che cose haueste bisogno, prima che Voi glielo domandiate.

9 דְּבִנָּא גִּיר אֲנָתוּן אֲבִין
דְּבִשְׁמִינָא יִתְּרִידֵשׁ שְׁמִי:

Voi dunque orate in questo modo, Padre nostro che sei ne cielo, sia santificato il tuo Nome.

10 תֵּאֵתָא מַלְכוּתְךָ יְהוָה
בְּבִנְיָא אֵיכְנָא דְּבִשְׁמִינָא
מִתְּבַצָּא לְכוֹן עֹד:

Venga il tuo Regno, Sia fatta la tua Volontà, si come in cielo così ancora in terra.

11 תְּבִלּוֹן לְחֵמָא דְּסוּגְמִין
יוֹמִינָא:

Dacci hoggi il nostro pane cotidiano.

12 וְשִׁבּוּךְ לֵן חוּבִין אֵיכְנָא
דְּאֵתָא חֲסִין שְׁבִיחוֹ לְחִיבִין:

E rimettici i nostri debiti, si come ancora noi gli rimettiamo a i nostri debitori.

13 וְלֹא תַעֲלוֹן לְגַסְיוֹנָא
אֵלָא תַּבְּוֹן מִן בִּישָׁא מִטּוֹל
דְּדִילֵךְ הִי מַלְכוּתָא וְחֵלָא
וְתִשְׁבִּיחוּתָא לְעֵלָם עֲלִמִין:

Non ci indurre in tentatione: ma liberaci dal male. Perche tuo è il regno, e la potentia, e la gloria in sempiterno, Amen.

14 אֲנִי גִיר תִּשְׁפָּקוּן לְפָנֵי
נִשָּׂא סְבִלּוֹתְהוֹן יִשְׁבִּיחַ
אֵת לְכוֹן אֲבוּבִין דְּבִשְׁמִינָא:

Per il che, se Voi rimetterete a gli huomini le loro offese, il Padre vostro celeste le rimetterà ancor a Voi.

15 אֲנִי דִּין לֵל תִּשְׁפָּקוּן
לְבִנְיָנִשָׁא אֵת לֹא אֲבוּבִין
שְׁבִיחַ לְכוֹן סְבִלּוֹתְכוֹן:

Ma se Voi non rimetterete a gli huomini le loro offese, neanco il Padre vostro rimetterà le vostre offese a Voi.

וְאֵם תְּתַפְּלִין אֵל תְּבִטָּא
כְּמוֹ הַגִּזִּים אֲשֶׁר יִחְשְׁבוּ כִּי בָרַב
דְּבִרְתָּם יִשְׁמְעוּ:

Y orando, no feays prolixos, como los ethnicos, que pienfan que por su parleria serán oydos.

8 עַל־כֵּן לֹא תְּדַמִּיוֹן לְהֵם כִּי
יָדַע אֲבוּבִים מַה צְרִיכָם בְּטָרָם
תִּשְׁאַלוּ מִמֶּנּוּ דְּבָר:

No hos hagays pues semejantes a ellos, porque vuestro Padre sabe de que cosas teneys necesidad, antes que vosotros le pidays.

9 עַל־כֵּן כֹּה תְּתַפְּלִין אֲתָם
אֲבִינֵנוּ אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם יִקְדָּשׁ שְׁמִי:

Vosotros pues orareys así: Padre nuestro q estás en los cielos, Sea sanctificado tu Nôbre.

10 תְּבוּא מַלְכוּתְךָ יְהוָה רְצוֹנְךָ
בְּאֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם וְכֹן בְּאֶרֶץ:

Venga tu Reyno. Sea hecha tu voluntad, como en el cielo, así tambien en la tierra.

11 לְחֵמֵנוּ דְּבָר יוֹם לֵמֶן לֵנוּ
חֵיוֹם:

Danos oy nuestro pan quodidiano.

12 וְסַלַח לֵנוּ אֶת־חַוְבֹתֵינוּ
בְּאֲשֶׁר אֲנֵחֵנוּ סוֹלְחִים לְבַעֲלֵי
חַוְבֹתֵינוּ:

Y sueltanos nuestras deudas, como tambien nosotros soltamos a nuestros deudores.

13 וְאַל תְּבִיבְנוּ בְּנִסְיוֹן כִּי־
אֵם תַּעֲלֵנוּ מִרְעָה כִּי־לֶךְ חַמְלִיכָת
וְתִבְרִיכָה וְתִכְבֹּד לְעוֹלָם וָעֶד
אָמֵן:

Y no nos metas en tentacion: mas libranos de mal: porque tuyo es el Reyno, y la potentia, y la gloria, por todos los siglos. Amen.

14 וְאֵם תְּסַלְחוּ לְאֲנָשִׁים אֶת־
חַטָּאתָם וְגַם יְסַלַח לָכֶם אֲבוּבִים
אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם:

Porque si soltardes a los hombres sus offensas, soltaroshá tambien a vosotros vuestro Padre celestial.

15 וְאֵם אֵינְכֶם תְּסַלְחוּ לְאֲנָשִׁים
אֶת־חַטָּאתָם גַּם לֹא אֲבוּבִים
יְסַלַח אֶת־חַטָּאתֵיכֶם:

Mas finó soltardes a los hombres sus offensas, tampoco vuestro Padre os soltará vuestras offensas.

5.

7- Προβλεψόντες μή βατίζο-
μεθα ἡμεῖς, ὡς οἱ ἔθνη. δοκῶντες
ὅτι ἐν τῇ βαλυστάσει αὐτῶν οἰ-
σώμεθα ἡμεῖς, ταῖς.

Or quand vous priez, n'ayez point de vaines redites, comme les Payens: car ils cuident estre exaucés par long parler.

8. Μη ὅτι ὁμοιωθῆτε τοῖς αὐτοῖς· ἐ-
πεὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς, ποτὶ ὑμᾶς ἀντιτάσσεται αὐ-
τοῖς.

N'leur ressembliez donc point: car vostre pere fait de quoi vous avez besoin, deuant que vous le lui demandiez.

9. Οὕτως οὖν προσεύχεσθαι ὑ-
μῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
νοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομα σου.

Vous donc priez ainsi, Nôtre Pere qui es és cieus, ton Nom soit sanctifié.

10. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γε-
νηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανοῖς,
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ton regne viene. Ta volonté soit faite ainsi en la terre comme au ciel.

11. Τὸν ἀρῶν ἡμῶν τὸν ὀπίσσω
ὅς ἐστιν ἡμῶν σήμερον.

Donne-nous aujourdhui nostre pain quotidien.

12. Καὶ ἄφεες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμε-
να ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς
ὀφειλῶντες ἡμῶν.

Et nous quitte nos dettes, comme aussi nous les quittons a nos detteurs.

13. Καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς
πείρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
πονηροῦ. ἔτι σοὶ ἐστὶ ἡ βασιλεία, καὶ
ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, ὡς ὅτι· ἀμέ-
νως· ἀμήν.

Et ne nous indui point en tentation, mais nous deliure du malin. Car à toi est le regne, & la puissance, & la gloire à iamais, Amen.

14. Ἐὰν γὰρ ἀφῇ τις αὐτοῖς
τοῖς πᾶσι τοῖς ὀφειλόμενοις αὐτοῦ, ἀ-
φήσεται καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν
οὐρανοῖς.

Car si vous quittez aux hommes leurs offenses, aussi vostre Pere celeste vous quittera les vôtres.

15. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῇ τις αὐ-
τοῖς πᾶσι τοῖς ὀφειλόμενοις αὐτοῦ,
ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσεται τοῖς ὀφει-
λόμενοις ὑμῶν.

Mais si vous ne quittez point aux hommes leurs offenses, aussi vostre Pere ne vous quittera point vos offenses.

CAP. VI.

7. Orantes autem, nolite multum loqui, sicut ethnici, putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.

After when ye pray / use no vain repetitions as the heathen: for they think to be heard for their much babbling.

8. Nolite ergo assimilari eis, scit enim pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum.

Ye need not like them therefore: for your Father knoweth what ye have need of before ye ask of him.

9. Sic ergo vos orabitis, Pater noster qui es in celis, sanctificetur nomen tuum.

After this manner therefore pray ye: Our Father which art in heaven / hallowed be thy Name.

10. Adveniat regnū tuum. Fiat voluntas tua, sicut in celo, & in terra.

Thy kingdom come. Thy will be done even in earth as it is in heaven.

11. Panem nostrum substantiale da nobis hodie.

Give us this day our daily bread.

12. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

And forgive us our debts / as we also forgive our debtors.

13. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. (Quia tuum est regnū, & potentia, & gloria, in secula seculum.) Amen.

And lead us not into temptation: but deliver us from evil: for thine is the kingdom / and the power / & the glory for ever / Amen.

14. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet & vobis pater vester celestis delicta vestra.

For if ye do forgive men their trespasses / your heavenly Father will also forgive you.

15. Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

But if ye do not forgive men their trespasses / no more will your Father forgive you your trespasses.

Das VI. Capitel.

7. Und wenn ir betet / solt ir nicht vil plappern / wie die Heiden / Denn sie meinen / sie werden erhöret / wenn sie vil wort machen.

Ye need not use vain words many times / for they think to be heard for their much babbling.

8. Darumb solt ir euch inen nicht gleichen / Euer Vater weiß / was ir bedürffet / ehe denn ir in bittet.

Ye need not like them therefore: for your Father knoweth what ye have need of before ye ask of him.

9. Darumb solt ir also beten: Unser Vater in dem Himmel. Dein Name werde geheiligt.

Ye need not like them therefore: for your Father knoweth what ye have need of before ye ask of him.

10. Dein Reich komme. Dein Wille geschehe / auff Erden / wie im Himmel.

Thy kingdom come. Thy will be done even in earth as it is in heaven.

11. Unser täglich Brodt gib uns heute.

Give us this day our daily bread.

12. Und vergib uns unsere schulde / wie wir unsern Schuldigern vergeben.

And forgive us our debts / as we also forgive our debtors.

13. Und führe uns nicht in Versuchung. Sondern erlöse uns von dem übel. Denn dein ist das Reich / und die Krafft / und die Herrlichkeit in ewigkeit / Amen.

And lead us not into temptation: but deliver us from evil: for thine is the kingdom / and the power / & the glory for ever / Amen.

14. Denn so ihr den menschen ihre feile vergebet / so wirdt euch euer himlischer Vater auch vergeben.

For if ye do forgive men their trespasses / your heavenly Father will also forgive you.

15. Wo ir aber den Menschen ihre feile nit vergebet / so wirdt euch euer Vater eure feile auch nicht vergeben.

But if ye do not forgive men their trespasses / no more will your Father forgive you your trespasses.

Kapitola VI.

7. Modlijce se pak nemluvo temnoho / nako Bohane činij neb se domnij vagis / Jedy vce mnohem mluvenij svem bysli vslyšani.

Ye need not use vain words many times / for they think to be heard for their much babbling.

8. Protož nepřirovnávajte se jim / neboť váš Otec vášeho vášeho gesta potřeby / přve nežlibyste ho prosili.

Ye need not like them therefore: for your Father knoweth what ye have need of before ye ask of him.

9. A protož my takto se budete modliti: Otče náš / kterýž jsi v Nebesích. Dvoř se Otče náš.

Ye need not like them therefore: for your Father knoweth what ye have need of before ye ask of him.

10. Přide Království tvé / bude vůle tvá / nako v Nebi tak v na Zemi.

Thy kingdom come. Thy will be done even in earth as it is in heaven.

11. Chléb náš nad podstatu náš day nám dnes.

Give us this day our daily bread.

12. A odpusť nám naše viny / nakož v my odpustíme našim vinníkům.

And forgive us our debts / as we also forgive our debtors.

13. Neovode nás pokušení: Ale zbav nás od zlého (nebo tvé gest Království / a Bůh v Sláva na věky) Amen.

And lead us not into temptation: but deliver us from evil: for thine is the kingdom / and the power / & the glory for ever / Amen.

14. Nebo budete odpustiti lidem hříšný gegich / odpustíte v vám Otec váš Nebesích hříšný vasse.

For if ye do forgive men their trespasses / your heavenly Father will also forgive you.

15. Pakli nebudete odpustiti lidem / aniž Otec váš odpustí vám hříšný vasse.

But if ye do not forgive men their trespasses / no more will your Father forgive you your trespasses.

י

16. אֲמַתִּי דִּין דְּעִימִין אֲ
אֲתָתּוּן לֹא תִהְיוּן כְּמִידָא
אִךְ גִּסְרִי בִּפְנֵי מַחְבְּלִין
זִיר פְּרַעֲפִיחִין אִךְ דִּית
דִּיתִחוּן לְבַנְיָנָא דְּעִימִין
וְאֲמִין אֲמִד אֲנִי לְכֹן
דִּקְפְּלוּ אֲתֵרֵהוּן :

*Appresso quando sei digiunato, non
fiate visi no l'aspetto, come gli hypocriti
perche essi transfigurano de lor faccie, per
mostrare a gli huomini che digiunano.
Io vi dico in verita che essi riporano la lor
mercede.*

17. אֲתָתּוּן דִּין מֵא דְּעִימִין
אֲתָתּוּן אֲשִׁיג אִפְךָ וְמִשְׁחָה
רִישְׁךָ :

*Mas tu, quando digiunais, unge el ca-
po, e lava la faccia.*

18. אִךְ דְּלֹא תִתְחַלֵּה
לְבַנְיָנָא דְּעִימִין אֲתָתּוּן
אֲנִי לְאֲבוּךָ דְּבִכְסִיךָ
וְאֲבוּךָ דְּתִיבָהּ בְּכִסְיָהּ הֵן
יִפְרָעוּךָ :

*Accioche non apparisca a gli homi-
ni che tu digiunai, ma al Padre tuo che è
in occulto: e il Padre tuo che vede in oc-
culto, ti rendera in palese.*

19. לֵךְ תְּסִימוּן לְכֹן
סִימְתָךְ בְּאֲרֵעָא אֲתָתּוּן
דְּסִסְתָךְ וְאֲכַלָּא מַחְבְּלִין
וְאֲכַלָּא דְּגִבְבִּין פְּלִשְׁוִין
וְגִבְבִּין :

*Non si accumulate tesori qua in
terra, donec la ruggine e la tignuola cor-
rompe, o donec i ladri canano e furano.*

20. אֲלֹךְ סִימִין לְכֹן
סִימְתָא בְּשָׁמַיָא אֲכַלָּא
דְּלֹא סִסָּא וְלֹא אֲכַלָּא
מַחְבְּלִין וְאֲכַלָּא דְּגִבְבִּין לֹא
פְּלִשְׁוִין וְלֹא גִבְבִּין :

*Ma accumulati de tesori in cielo,
donec ne ruggine, ne tignuola corrompe: e
donec i ladri non canano, ne furano.*

21. אֲכַלָּא זִיר דְּאִיתִיהָ
סִימְתְּכוֹן תִּפְּחִין הֵן נֹאף ל
לְכֹן :

*Imperocche donec è il vostro tesoro, iui
sara ardendo il cuor vostro.*

22. שְׂרָגָא דְּפִגְרָא אִיתִיהָ
עֵינָא אֲוֵיגְךָ הִכִּיר
תִּהְיוּ פְּשִׁיטָא אִף כֹּלָה
פְּנֵךְ מִיַּד הֵן :

*La lucerna del corpo è l'occhio: adan-
que se l'occhio tuo sara semplice, tutto il
tuo corpo sara luminoso.*

י

16. וְאַם תַּצְמוּ לֹא תִהְיוּ
בְּחֻנְפִים קוֹדִים כִּי־יִכְהוּ אֲתָתּוּן
פְּנֵיהֶם לְהִתְאֵוֹת לְאֲנָשִׁים אֲם
צָמִים אָמוּ אֹמֵר אֲנִי לָכֶם
כִּי־לִקְחוּ שְׂכָרָם :

*Y quando ayunays, no seays como los hy-
pocritas auferos, que demudan sus rostros para
parecer a los hombres que ayunan. Decierro os
digo, que ya tienen su salario.*

17. וְאַתָּה אֲם תַּצִּים תְּסִיךְ
אֲתָתּוּן וְאַתָּה פְּנֵיךָ תִּרְחֹץ :

*Mas tu, quando ayunas, unge tu cabeça, y la-
ua tu rostro.*

18. אֲשֶׁר לֹא תִתְאֵוֹת לְאֲנָשִׁים
צָמִים כִּי־אֲם לְאֲבִיךָ אֲשֶׁר
בְּסֵתֵר הוּא וְאֲבִיךָ אֲשֶׁר רוֹאֶה
בְּסֵתֵר יִשְׁלַם לָךְ בְּצִהְרִים :

*Para no parecer a los hombres que ayunas,
fino a tu Padre que está en secreto: y tu Padre que
vee en lo secreto, te pagará en publico.*

19. אֲלֵת־תֵּאֲצִרוּ לָכֶם אוֹצְרוֹת
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁם סִיסְוֵלֶשׁ
יִשְׁחִיתוּ אוֹ בְּאֲשֶׁר גִּבְבִּים יִתְּחַרוּ
וְגִבְבִּין :

*No hagays thesoros en la tierra, donde la
polilla y el orin corrompe: y donde ladrones
minan, y hurtan.*

20. אֲצִרוּ לָכֶם אוֹצְרוֹת בְּשָׁמַיִם
אֲשֶׁר שָׁם סִיס וְעֵשׁ לֹא יִשְׁחִיתוּ
וְאֲשֶׁר שָׁם גִּבְבִּים לֹא יִתְּחַרוּ
וְגִבְבִּין :

*Mas hazeos thesoros en el cielo, donde ni
polilla ni orin corrompe: y donde ladrones no
minan ni hurtan.*

21. כִּי־אִיפֹה הוּא אוֹצְרְכֶם
שָׁם יִשְׂגֹם לְבַבְכֶם :

*Porque donde estuviere vuestro thesoro,
alli estara vuestro corazón.*

22. הֵנֵךְ גּוֹפֶךְ יֵשׁ הָעֵין וְאַם
עֵינְךָ תִּמָּה תִּהְיֶה כִּלְגוֹפֶךְ יֵהָ :

*El candil del cuerpo es el ojo: ansique si tu
ojo fuere sincero, todo tu cuerpo sera luminoso.*

י

16. Ὅταν δὲ η̅στύητε, μὴ γίνε-
σθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ συνθέου-
σι τὰ πρόσωπα, ὡς τὰς ψυχὰς
αὐτῶν, ὡς ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις
η̅στύοντες. ἀλλ' ὡς λέγει ὁ κύριος
ὅτι ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν.

*Et quand vous iustificerez, ne deuenez
point d'un regard triste, comme les hy-
pocrites car ils se rendent tous desfaits
de visage, afin qu'il apparaisse aux hom-
mes qu'ils iustifient: en verité ie vous
dis, qu'ils reçoivent leur salaire.*

17. Σὺ δὲ η̅στύων ἀλάλῃς τὴν
κεφαλάν σου, καὶ τὴν προσώπιον
σου νύψῃς.

*Mais toi, quand tu iustes, oing ton
chêve & lave ta face.*

18. Ὅπως μὴ φανῇ τοῖς ἀν-
θρώποις η̅στύων, ἀλλὰ τῷ πατρί
ὃς ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ
ὃς ἐβλάπτων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδο-
σέτω ἐν τῷ φανερῷ.

*Afin qu'il n'apparoisse point aux
hommes que tu iustes, mais à son Pere
qui est en secret: & son Pere qui te voit
en secret, le te rendra à descouvert.*

19. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυ-
ροὺς ἐν τῇ γῇ, ὅπου σὺς καὶ βρο-
τὸς ἀφαιροῦν, καὶ ὅπου κλέπτει ὁ
δουλεύων καὶ κλέπτει.

*Ne vous amassez point de thesoros
en la terre, où la tigne & la rouillure
gâte tout, & là où les larrons percent
& desrobent.*

20. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυ-
ροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὐ σὺς, καὶ βρο-
τὸς ἀφαιροῦν, καὶ ὅπου κλέπτει ὁ
δουλεύων, καὶ κλέπτει.

*Mais amassez-vous des thesoros au
ciel, là où la tigne & la rouillure ne ga-
stent rien, & là où les larrons ne percent
ni ne desrobent.*

21. Ὅπου γάρ ἐστι ὁ θησαυρὸς ὑ-
μῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδίᾳ ὑμῶν.

*Car là où est vostre thesor, la aussi
sera vostre cœur.*

22. Ὁ λύχνος ὁ σώματος ἐστὶν
ὁ ὀφθαλμός· ἂν ὁ ὀφθαλ-
μός σου ἀσπάζῃ, ὅλος τὸ σῶμα σου
φωτίζεται.

*L'œil est la lumière du corps: si donc
ton œil est simple, tout ton corps sera
éclairé.*

CAP. VI.

16. Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas, ut appareat hominibus ieiunatis. Amen dico vobis quia receperunt mercedem suam.

Whereunto when ye fast, looke not sorrow as the hypocrites: for they disfigure their faces: that they might see me vnto men to fast. Verely I say vnto you: that they haue their reward.

17. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava:

But when thou fastest, anoint thine head: and wash thy face.

18. Ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abscondito: & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

That thou seeme not vnto men to fast: but vnto thy Father which is in secret: and thy Father which seeth in secret, will reward thee openly.

19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur.

Let not ye treasures for your selues vpon the earth: where the moth and canker corrupt: and where theues dig through, and steale.

20. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo: ubi neque ærugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur.

But lay ye treasures for your selues in heauen: where neither the moth nor canker corrupteth: and where theues neither dig through, nor steale.

21. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

For where your treasure is, there will your heart be also.

22. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum erit.

The light of the bodie is the eye: if then thine eye be single, thy whole bodye shall be light.

Das VI. Capitel.

16. Wenn ihr fastet / sollt ihr nicht sauer sehen / wie die Heuchler / denn sie verstellen ihr Angesicht / auff daß sie für den Leuten scheinen mit irem fasten. Warlich ich sage euch / sie haben ihren lohn dahin.

Naar i faste / da skulle i icke holde eder isde / som Dyenskalkke / Thi de foruende deris anset / At de fundes saar Menisten mer deris faste. Sandelige siger ieg eder / de haaffue deris loen borte.

17. Wenn du aber fastest / so salbe dein Haupt / vnd wasche dein Angesicht.

Men naar du faster / da salue dit heffuit / oc to dit anset.

18. Auff daß du nicht scheimest für den Leuten mit deinem fasten / sondern für deinem Vater / welcher verborgen ist / vnd dein Vater / der im das verborgen sihet / wirdt dir vergeten öffentlich.

At du skal icke synes saar Gødcker mer din Faste / Men saar din Fader / som er skult / Oc din Fader / som seert i londen skal berale dig obenbare.

19. Ir sollt euch nicht Schätze sammeln auff Erden / da sie die Motten vnd der Rost fressen / vnd da die Diebe nachgraben vnd stelen.

I skulle icke samle eder ligende for paa Jorden / som Møl ob Rust æde dem / oc der som Dyffue graffue der effier oc stiele dem.

20. Sammet euch aber Schätze im Himmel / da sie weder motten noch rost fressen / vnd da die Diebe nicht nachgraben / noch stelen.

Men samlet eder ligende for i Himmelen der som huercken mol oc en rust æde dem / oc der som Dyffue icke graffue der effier / oc en stiele dem.

21. Denn wo euer schatz ist / da ist auch euer herz.

Thi hvor som eders ligende for er / der er oc eders herte.

22. Das Auge ist des Leibs licht. Wenn dein auge einfach ist / so wirdt dein ganzer leib licht sein.

Onc er legemens liust. Naar dit øye er enfoldigt / da bliffuer alt dit legeme liust.

Kapitola V I.

16. A když se postíte / nebož wayte nako dořpřec smutni / nebož posmutužij. Ewarij swopch / aby widome bylo lidem že se postij. Biste prawijm wam wzaliť gnu odplatu swau.

At gdy pościcie nie badoście takto pokřeci ludzie smutniemy twarz: Abowiem oni twarz swou odmyslent aby sie ludjom zdalo iż pościeja: Zaprawdę wam powiem: dani / sebi bierzą zapłatę swoję.

17. Ty pak když se postíš / pomaz hlavy tvé / a twáť twau umez.

Alle ty gdy pościsz / pomaz głowę twoją / y umy: oblicze twoje.

18. Aby se nezdál lidem že se postíš / ale Otce twemu kterž jest w skroť : a Otec twouog kterž widij w skroť / odplatij tobě.

Aby nie bylo iżwano ludjom iż pościsz / ale oycu twojemu który w skrytości jest a otcu twoy który obacz w skrytości / odda tobie zapłatę.

19. Ne skládajte sobě pokladů w zemi / kdežto mól a mól kazp / a kdežto zloděj wopokopawagij a fradu.

Nie kładcie sobie skarbow na ziemi / gdzie mól y rdza kazi / gdzie sło dżieie wy kopywają y fradna.

20. Ale skládajte se obě poklady w Nebi / kdežto ani mól / ani mól kazp / a kdežto zloděj wewykopawagij ani pokradagij.

Alle kładcie sobie skarby na niebie / gdzie ani mól / ani rdza kazi / gdzie thez zlodzieie nie wykopają / y nie okradna.

21. Neb kde jest poklad twou / og / tu jest y Erce twé.

Abowiem gdzie jest skarb wasz / tam będzie y serce wasze.

22. Swište tla twého / gestit oko twé. Budeli oko twé sprostně / wseckno tlo twé swětlé bude.

Oko jestci swiśtlem tiala / jestci by tedy bylo proste oko twoje / wśytko tlo twoje swiśtle będzie.

23. או דיו עינך תהיה
בשם כלל פניך תשובה
יהיה או חביל ביהודה דבר
השוכה הי חסוכך כמנה
יהיה:

Mais si ton oeil sera malin, tout ton corps sera ténébreux. Si adunque il lume che è in te, è tenebre, esse tenebre quanto saranno grandi?

24. לא אגש משכח לתרין
מרוז למכיל או יד לחר
יסנה ולא תרנה ירחם או
לחר יקד ולא תרנה ירחם
לא משכח ואחר לא לחר
למכיל ומכיל:

*Niuno può servir a due signori, per-
ché o egli odierà l'uno & amara l'altro: o
ad uno l'accollerà, e l'altro sprezzarà.
Voi non potete servir a Dio & a mam-
mona.*

25. מטול הנא אמר אנא
לכון לא תאצבון לנפשו
מנה תאכלון ומנה
תשתון ולא לפגרכון מנה
תלפשו לא הוה נפשו
ותירא מן סיבתא ופגרא
מן לבוש:

*Per questo io vi dico, Non vi pigliate
affanno per la vita vostra, di che habbia-
te a mangiare, e di che habbiato a beu-
ere: né per il vostro corpo, di che v'habbia-
te a vestire. La vita non è ella più che'l
cibo e il corpo più che'l vestimento?*

26. חריו בפרחתא ושמיה
הלא ודעין ולא חפדיו ולא
חמליו באיגרא ואביכון
הבשמיא מתקסא להון לא
האנתון מיתרין אנון
מנהיו:

*Riguardate gli uccelli del cielo, che
non seminano, ne mettono, ne raccolgo-
no, ne grandai: e pur il vostro Padre celeste
gli nutrice: non sete voi più di quelli?*

27. מני דיו מוכון היאצק
משכח למוסב על קומתה
אמתא תנה:

*E chi è di voi che col suo sudore pen-
sare, possa aggiungere alla sua statura
un mezzo braccio?*

28. ועל לבושא מנה
יגביו אנתון אתפכו בש
בשוינא דהקרא איכנה
רבו הלא לאו ולא עוליו:

*E del vestimento perche voi pigliate
voi affanno? Imparate come i gigli del
campo crescono, che non lavorano, ne
filano.*

23. ואם עינך רעה תהיה גם כל
גופך יאפל ואם תאור אשר בך
חשך הוא וכמה חשך יהיה:

*Mas si tu ojo fuere malo, todo tu cuerpo será
tenebroso. Ansi que si la lumbré que en ti ay, son
tinieblas, quantas serán las mismas tinieblas.*

24. איש לא יוכל את-שנים
אדונים לעבוד כלא-ת-אחד
ישנה ואת-אחד יאהב או באחד
ידבק ואת-אחד ימאס לא
תוכלו לעבוד את-האלהים
ואת-ממונה:

*Ninguno puede servir a dos señores: porque
o aborrecerá al vno: y amará al otro: o se llega-
rá al vno, y menospreciará al otro. No podeys
servir a Dios, y a Mammon.*

25. על-כן אמר אני לכם אל-
תודעון לנפשכם מה-תאכלו
ומה-תשתו ולא לגופכם מה-
תלבשו הלא הנפש יותרת היא
מאכל והגוף יותר מבגד:

*Portando os digo, No os congoxeys, por
vuestra vida, que aueys de comer, o que aueys de
beuer: ni por vuestro cuerpo, que aueys de vestir.
La vida no es mas que el alimento, y el cuerpo
que el vestido?*

26. ה'ביטו אל-עוף השמים כי-
לא-יזדעו ולא יקצרו ולא
יאסיפון לאסמיהם ואביכם
אשר בשמים יאכילם הלא אתם
יותר ממהם:

*Mirad a las aues del cielo, que no siembran,
ni siegan, ni allegan en alholies, y vuestro Padre
celestial las alimenta. No soys vosotros mucho
mejores que ellas?*

27. ומי-ממכם יזהר ויכל
להוסיף על-קומתו גם אמה
אחת:

*Mas quien de vosotros podrá congoxando-
se annidir a su estatura vn cobdo.*

28. ועל-מלבוש מה-תודעון
התבוננו את-שויני השדה אך
יצמחו אינם עמלים ואינם טוים:

*Y por el vestido porque os congoxeys? Ap-
prended de los lyrios del campo, como crecen:
no trabajan ni hilan:*

23. 'Εάν ὁ ὀφθαλμός σου πη-
νερὸς ᾖ, ἔλκεν τὸ σῶμα σου ὅτι ἐν
ἐστί. καὶ ὡς τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκιάται·
ἔστ, τὸ σκιάται πᾶσι;

*Mais si ton oeil est malin, tout ton
corps sera ténébreux: si donc la lumie-
re qui est en toi sont tenebres, combien
grandes seront ces tenebres-la?*

24. Οὐδὲς διώταται δυὸ κυ-
ρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἑνα μισήσει,
καὶ τὸν ἄλλον ἀγαπήσει· ἢ ἐνὸς ἀμ-
νησέται, καὶ τὸν ἄλλον καταφρονήσει·
ὃ δὲ δουλεύει τῷ θεῷ καὶ τῷ μαμ-
μῶνᾳ.

*Nul ne peut servir à deux maîtres:
car ou il haïra l'un, & aimera l'autre, ou
il se tiendra à l'un, & méprisera l'autre.
vous ne pouvez servir à Dieu & à
Mammon.*

25. Δια-τὸ λέγω ὑμῖν, μὴ με-
λεμέτε τὴν ψυχὴν ὑμῶν τί φάγη-
τε, καὶ τί πίητε, μηδὲ τί σῶματι
ὑμῶν τί ἐνδύσασθε, ὅτι ἡ ψυχὴ
καὶ τὸ σῶμα ἐστὶν τίς φρονήσει, καὶ τὸ σῶμα
δὲ δουλεύει.

*Pourtant ie vous di, n'ayez point
souci pour vostre vie, que vous mange-
rez, & que vous boirez, ne pour vostre
corps, de quoi vous serez vêtus: la vie
n'est-elle pas plus que la nourriture, &
le corps plus que le vètement.*

26. Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θε-
ρίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας,
καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ θεὸς τῆς
φύσεως αὐτῶν· καὶ ὑμεῖς μᾶλλον δι-
δάσκειτε αὐτοὺς;

*Regardez aux oiseaux de l'air: car
ils ne sement, ni ne moissonnent, ni n'af-
femblent en greniers, & vostre Pere ce-
leste les nourrit, n'estes-vous pas beau-
coup plus excellens qu'eux?*

27. Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μελεμεῖ τὴν
δουλειὰν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν τίς ἡλι-
κίων αὐτοῦ πύχυνται;

*Et qui est celui d'entre vous, qui par
son souci puisse adjoûter à sa stature
vne coudée?*

28. Καὶ περὶ ἐνδύματός· τί με-
λεμεῖτε; καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐνδύεται τὸ
ἀργεῖ καὶ τὸ αὐξάνει· καὶ τίς νοή-
σει;

*Et pourquoi estes-vous en souci du
vêtement? apprenez bien comme
croissent les lis des champs: ils ne tra-
vaillent, ni ne filent.*

CAP. VI.

23. Si autem oculus tuus fuerit nequam: et totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebrę sunt: ipsę tenebrę quantę erunt?

But if thine eye be wicked, then all thy bodye shall be darke. Wherefore if the light that is in thee, be darke: how great is that darkeenes?

24. Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo servire & mammonę.

No man can serue two masters: for either he shall hate the one, and loue the other: or els hee shall leane to the one, and despise the other. Ye can not serue God and riches.

25. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animę vestrę quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca: & corpus plus quam vestimentum?

Therefore I say vnto you, bee not carefull for your life: what ye shall eat: or what ye shall drinke: nor yet for your bodye: what ye shall put on. Is not the life more worth then meate? and the body then rayment?

26. Respicite volatilia cęli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester cęlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis?

Beholde the fowles of the heauen: for they sowe not, neither reape: nor carie into the barnes: yet your heauenly Father feedeth them. Are ye not much better then they?

27. Quis autem vestrum cogitans, potest adiicere ad staturam suam cubitum unum?

Which of you by taking care, is able to adde ou cubite vnto his stature?

28. Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant, neque nent.

And why care ye for rayment? Consider the lilies of the fild: how they growe: they labour not, neither spinne.

Das VI. Capitel.

23. Wenn aber dein auge ein schalk ist / so wirdt dein ganzer leib finster sein. Wenn aber das licht / das in dir ist / finsternis ist / wie groß wird denn die finsternis selber sein?

Men naar dit oye er en skalk / da bliffuer ale die eegeme merck / der som der liuss / der er i dig / er merckhed / Huor skort bliffuer da mercker i sig self?

24. Niemand kan zweyen HERN dienen / Entweder er wirdt einen hassen / vnd den andern lieben / Oder wirdt einem anhangen / vnd den andern verachten. Ir kñndt nicht Gott dienen / vnd dem Mammon.

Jngen kan tiene tho Herrer / Thi hand skal enten hade den ene / oc elste den anden / Eller hand skal holde sig til den ene / oc foracte den anden. I kunde icke tiene Gud oc Mammon.

25. Darumb sage ich euch: Soget nicht für euer Leben / was ihr essen vnd trincken werdet / auch nicht für euren Leib / was ir anziehen werdet. Ist nicht das leben mehr denn die speise? vñnd der leib mehr denn die kleidung?

Der saare siger ieg edet / Sörger icke for eders liif / huad i skulle arde oc dricke / Icke heller for eders leegeme / huad i skulle i fæde eder. Er icke liifuet mere end Maden? De eegemet mere end Kladerne?

26. Sehet die vogel vñter dem Himmel an / sie seen nicht / sie erndten nicht / sie sammeln nicht in die Scheuren / vñnd euer himlischer Vater nethret sie doch. Seidt ihr denn nicht vil mehr denn sie?

Seer til Fuglene vnder Himmelen / De saa icke / de høste icke / de samle icke i laden / oc eder himmelske Fader søder dem alligeuel. Ere icke i meget mere end de?

27. Wer ist vñter euch / der seiner lenge eine ellen zuseßen mäge / ob er gleich darumb sorget?

Huo er blant eder / som kand gøre sig en aln lenger / alligeuel ar hand sørger der saare.

28. Vñnd warumb sorget ihr für die kleidung? Schauet die Lilien auff dem felde / wie sie wachsen / Sie arbeiten nicht / auch spinnen sie nicht.

De hui sørge i for Kladerne / Skuer de lilier paa Marken / huorlebis de vøxe / De arbejnde icke / de spinde oc icke.

Kapitola VI.

23. Pakli oko tvoe bude nestle: chetne vssetko tlo tvoe bude tmavne. Protoz gestlize svetlo kterež gest v tobě timy gšau / ty timy kterač velike budati?

Testiby sās oko tvoie stoācivē bylo / vsyryho cālo tvoie ciemne bedzie / Jesli tedy światło ktore jest w tobie ciemności jest / sāmā ciemnośc iako wielka jest?

24. Žadny nemāže dvoima Pānām slaužit. Aneb gednoho nenāvideti bude / a druheho milovati: aneb gednoho stryjit / a druheho potupit. Ne mōžete Bōhu slaužit a Mammonē.

Žaden nie moze dwiema pānom sluzyc / gdyz abo tednego bedzie mial w menawisci / a drugiego milowac / abo przy tednym zostanc / a drugiego wzgardzi: Nie moze cie bogu sluzyc y Mammonie.

25. Protoz prawijm wām / Niepečujcie o żywot wās co bystie gedli aneb pili / ani o cālo wāsse wetbystie se oblačeli: wssak żywot wōjce wāžij nežli potrm / a tlo wōjce ne ži oddiw.

Dla tego wām powiedam / Nie troszciecie się o żywot wās / co byście / cieciedli abo co byście pili / ani o cālo wāsse w cymbyście obodzili: Alz żywota nie jest ważniejsza niż pokarm? y cālo niżli odzienie?

26. Hledte na Ptactwo Nebeski / žet nesegij ani žnau / ani shromazdujij do Stodol / a wssak Otce wās Nebeski krmijge.

Patrzajcie na ptactwo niebieskie / bo ani siewa / ani žna / ani zbieraja do gu mien / a wżdy Otce wās niebieskie żywią / Inli wy nie jesteście daleko ważniejszy niż oni?

27. Wy pak mōhem wēssij gšenežli oni. Alkož wās pečliwē myslē / mājepřidati fu po slawē swē lokei gedeti?

Ktož z was troškwie myslac / moze przydac fu wzroslawi / wco mu to kćie uden?

28. A o oděw proč pečujete? Patřte na kwijitj Polnīj ktera k rostie / nepracuje ani přede.

A o odzienie přecžje sie frāšute / cće? wznaycie iako lilie polne / wosťha / nie pracuja sic ani přede.

29. אמר אנני לכוּן דין
דאָרף לאַ שלומון בפלה
שוכחה אַתְּכֶם אִין חַדָּא
מִנְהִין:

Non dimeno io vi dico, che ne pur Salomone in tutta la sua gloria, fu così vestito come voi di questo.

30. אָן דין לעמידא דחקלא
דינמנא איתיהי ומחר נפל
בפתגמא אלהא הכננא
מלפּש לא סגי יתיר לכוּן
ועדִי דימנמנא:

Hor se laddio vesse così l'erba del campo, che hergi è, e domane si mette nel forno, uò vestrira ogni molto maggiormente de vos, o hominu di poca fede?

31. לא הביל תאצפון אָן
תאמרון מנא נאכל אָן
מנא נשתא אָן מעל
נחבסא:

Non vi pigliate dunque affanno, dicendo, Che mangieremo noi, o che beveremo, o di che ci vestiremo?

32. בלחיו גיר הלון עממא
הוּ דעלמא פֿצון לחון
אבוכון דין דפשמא ידע
דאָרף לכוּן מתפאן הלון
בלחיו:

(Imperchoe tutte queste cose le cercano i Gentili) perche il vostro Padre celeste sa bene che voi avete bisogno di tutte queste cose.

33. בעו דין להקדם
מלכותא דאלהא וב
ידיקתה ובלחיו הלון מ
מתוספן לכוּן:

Ma cercate primamente il regno di Dio, e la sua giustizia, e tutte queste cose vi s'aggiungeranno.

34. לא הביל תאצפון
דמחר הוּ גיר מחר ידע
דילה ספק לה לינמנא
בישתה:

Non vi pigliate dunque pensiero per il giorno di domane, perche il giorno di domane si pigliara pensiero de le cose sue. Basta bene a ciascun giorno la sua assistenza.

1. לַגַּת תְּרוּנוֹן דִּלְגַּת
תְּתִידִינוּ:

Non giudicate: acciò che voi non siate giudicati.

2. בְּדִינוּנָא גִיר דִּינוּ
אֲנִתּוֹן תְּתִידִינוּ וּבְכִלְתָּא
דְּמִכִּילִין אֲנִתּוֹן מִתְּתִכִּיל
לְכוּן:

Imperchoe con qual giudicio voi giudicate, con tale sarete giudicati: E con qual misura voi misurate, a vicenda sara misurato a voi dalli altri.

29. אמר אנני לכוּם כִּי־שְׁלֹמֹה
בְּכָל־כְּבוֹדוֹ לֹא הָיָה לְבוּשׁ
כְּאַחַד מִנְהֶם:

Mas digo os, que ni aun Salomon con toda su gloria fue vestido así como vno de ellos.

30. וְאַתְּ עֹשֶׂב הַשָּׂדֶה
אֲשֶׁר הַיּוֹם יֵשׁ וּמָחָר לִתְנוּרָה
יִשְׂלַח אֱלֹהִים לְכַתּוּבִישׁ חֲלָא
יֹתֵר אֲתֶכֶם קִטְצֵי אֲמוֹנָה:

Y si la yerua del campo, que oy es, y manñana es echada en el horno, Dios la viste así, no hara mucho mas à vosotros hombres de poca fe?

31. עַל־כֵּן לֹא תֹדְוִין לְאִמֹר
מִה־נֹּאכַל אִו מִה־נִּשְׁתָּה אִו
בְּמִה־נִּכְסֶה:

No os congoxeys pues diziendo, que comemos, o que beveremos, a cóque nos cubriremos.

32. כִּי־כָל הָאֱלֹהִים הַיּוֹם יִדְּשׁוּ
כִּי יִדַּע אֲבֹתֶכֶם שְׂפָשְׁמִים הוּא
כִּי־צֹדִיקִים אֲתֶם לְכָל־אֱלֹהִים:

Porque las Gentes buscan todas estas cosas. Porque vuestro Padre celestial sabe que de todas estas cosas teneys necesidad.

33. לְכוּ בַקְשׁוּ בְּרִאשׁוֹנָה אֶת־
מַלְכוּת אֱלֹהִים וְאַתְּ צִדְקָתוֹ
וְכָל־אֱלֹהִים יִתְּנוּ לָכֶם:

Mas buscad primeramente el Reyno de Dios, y su justicia, y todas estas cosas os serán annididas.

34. וְאַל תֹּדְוִין לְמָחָר כִּי־יוֹם
הַמָּחָר יִהְיֶה בְּעֶצְמוֹ תִּשְׁפֹּק
לְיוֹם לָצֵתוֹ:

Ansi que, no os congoxeys por lo de manñana: que el manñana traerá su congoxa; basta àl dia su affliction.

1. אֶל־תִּשְׁפֹּטוּ וְלֹא־תִשְׁפֹּטוּ:

No juzgueys: porque tambien no seays juzgados.

2. כִּי־בִאֲיוֹה מִשְׁפָּט תִּשְׁפֹּטוּ
אֲתֶם תִּשְׁפֹּטוּ וּבִאֲיוֹה מִדָּה תִּמְדּוּ
גַּם יִמְד לָכֶם:

Porqué con el juyzio que juzgays, sereys juzgados: y con la medida que medis, con ella os bolverán à medir.

29. Λίγω ὅτι ὑμῖν ὅτι καὶ σολομὼν ἐν παντὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιβαλλετο ὡς ἐν ταῦταις.

Neantmoins ie vous di que Salomon meisme en toute sa gloire, n'a point esté accoustumé comme l'un d'eux.

30. Εἰ γὰρ τὸν χόρτον ὃ ἀρξάνθεται ὄντα, καὶ αὐρεὶον εἰς κλίβανον βαλλέμενον, ὁ θεὸς ἄνωγας ἀμ-φίψυσιν, ἔτι πολλὰ μᾶλλον ὑμᾶς, ἐλπίστω;

Si Dieu donc reuest ainsi l'herbe des champs qui est aujourd'hui, & demain est mise au four, ne vous reuestira-il pas beaucoup plus tost, ô gens de petite foy?

31. Μὴ οὖν μεμεμνησθῆτε λίσσον-τες. τί φάγομεν, ἢ τί πίνομεν, ἢ τί περιβαλλόμεθα.

Ne soyez donc point en souci, disans, Que mangerons-nous? ou que boirons-nous? ou de quoi serons-nous vêtus?

32. Πᾶσι γὰρ τὰ τὰ ἐν τῇ τῆ-ζητῇ· οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ὠ-ρανοῦ ὁ ἐπὶ πάντων πάντων ἀπα-τάει.

(Veu que les Payens recherchent toutes ces choses) car vostre Pere celeste cognoist que vous avez besoin de toutes ces choses-là.

33. Ζητεῖτε γὰρ πρῶτον τὴν βασι-λῆαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ τὰ πάντα περὶ τῆς ζω-ῆς ὑμῶν.

Mais cherchez premièrement le regne de Dieu, & la justice, & toutes ces choses vous seront baillées par dessus.

34. Μὴ οὖν μεμεμνησθῆτε τίς αὐ-ρεῖος ἢ γὰρ αὐρεὶον μεμεμνησθῆ-τε ἑαυτῶν· ὁραεὶν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κα-κία αὐτῆς.

Ne soyez donc point en souci pour le lendemain, car le lendemain se louchera pour soi-mesme: à chaque jour justice se peue.

Κ Ε Θ Α Λ Ζ'.
Μὴ κρίνετε, ὡς μὴ κρι-θῆτε.

Ne jugez point, afin que vous ne soyez point jugés.

2. Ἐν ᾧ γὰρ κριματι κριθετε, καὶ-θῆσθε· καὶ ἐν ᾧ μετρου μετρεῖτε, αὐτὸ μετρηθήσεται ὑμῖν.

Car de tel iugement que vous iuge- rez, serez-vous jugés: & de telle me- sure que vous mesurerez, on vous me- surera d'autre part.

CAP. VI.

29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis.

Yet I say vnto you: that euen Solomon in all his glory was not arrayed like one of these.

30. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos minimæ fidei?

Wherefore if God so clothe the graffe of the field which is to day, and to morrow is cast into the oven: shall he not do much more vnto you? O ye of little faith?

31. Nolite ergo solliciti esse, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur.

Therefore take no thought, saying, What shall we eat? or what shall we drinke? or where with shall we be clothed?

32. Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigeritis.

(For after all these things seeke the Gentiles) for your heavenly Father knoweth what ye haue neede of all these things.

33. Quærite ergo primum regnum Dei & iustitiæ eius: & hæc omnia adicientur vobis.

But seeke ye first the kingdom of God, and his righteousness: and all these things shall be ministered vnto you.

34. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse, sufficit diei malitia sua.

Care not then for the morrow: for the morrow shall care for it: it sufficeth day enough with his owne griefe.

CAP. VII.

Nolite iudicare, ut non iudicemini.

Judge not: that ye be not iudged.

2. In quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

For with what iudgement wee iudge: we shall be iudged: and with what measure wee mete: it shall bee measured to you againe.

Das VI. Capitel.

29. Ich sage euch / daß auch Salomon in aller seiner herrlichkeit nicht bekleidet gewesen ist / als der selbigen eins.

Ieg siger eder / At icke end Salomon i al sin herlighed vaar saa klædt som en aff dem.

30. So denn Gott das gras auff dem felde also kleidet / das doch heute stehet / vnd morgen inn den offen geworffen wirdt / Solt er das nicht vil mehr euch thun / o jr kleinglaubigen?

Klaeder da Gud det greff saa paa marken / som dog i dag staar / oc i morgen kastis i oven / Stulde hand icke meger mere gøre eder det? O i liden troendie.

31. Darumb solt jr nicht sorgen / vnd sagen: Was werden wir essen? Was werden wir trincken? Womit werden wir vns kleiden?

Der saare skulle i icke sørges oc sige: Hvad skulle vi æde? Hvad skulle vi drikke? Hvor med skulle vi klæde oss?

32. Nach solchem allen trachten die Heiden / denn euer himlischer Vater weiß / daß jr des alles bedörffet.

Effter alle saadant søge Hedninge / Thi eder Himmeleste Fader veed: at i haaffue alle dette behoff.

33. Trachtet am ersten nach dem Reich Gottes / vnd nach seiner gerechtigkeit / so wirdt euch solches alles zufallen.

At først søg Gudts rige / oc Hans retferdighed: Saa skal alle saadant tilfalde eder.

34. Darumb sorget nicht für den andern morgen / denn der morgend tag wirdt für das seine sorgen. Es ist genug / daß ein jeglicher tag sein eigen p lage habe.

Sorger der saare icke for den anden morgen / Thi den dag i morgen skal sørge for sig self. Det er nock at huer dag haaffuer sin egen Plage.

Das VII. Capitel.

Rechtete nicht / auff daß ihr nicht gerichtet werdet.

Dømmer icke / at i skulle icke dømmis.

2. Denn mit welcherley gerichte jr richtet / werdet jr gerichtet werden / Vnd mit welcherley mass ihr messet / wirdt euch gemessen werden.

Thi med hvilken Døm i dømmis / skulle i oc dømmis / De med hvad Maade i maale / skal eder maalis.

Kapitola VI.

29. A giste prawim wam / ze ani Salomoun we wssy Slaw swę nebbi tak odijn / yaso gedno z nich.

A ia wam powiedam / iż ani Salomon we wyszyticy dwale swę nie byl przyoblecion takō iednā z tych.

30. A ponēwadz trawu poln / i i tterāz dnes gest / a jutra w klupu bowa siożena / Wssy tak odijn wā / ijm wsscwās / o male wijsy?

Jesli tedy trawę polną ktora dziś jest / a nāzajutrz bywa w pīce przuconā / Bog tchāł przyodzieć wā / a jzj wss nie dāleko maccy / o mato wssawcy?

31. Protoż nepetłagte tīskagīce: Co budeme gīstī / aneb co budeme pīstī / aneb tījm se budeme odīswatī?

Nie badzcie tedy troskliwi / mo: wile: Coż budziem uśc / a do co budziem pīc / a do czym przyodzianē budziemy?

22. Neb tēchto wssch wēch Pohanē wphledawagi Wssy jagistē Dtec wāso Nēbisty / ze tēch wssch wēch potēbūgete.

(Doe sic o tym wssyřim pogāni pytaia) Abowiem wssch wāso niebieistī wie ze tego wssyřkiego potēbūgete.

23. Hledantej tēdy nanyřm Krālowstwi bōjnyho / a Sprawedlnostī gcho / a tēto wssch wēch budan wām pīdāny.

Ne hūkaycie nepřed Krōlestwā Božego / y sprawedlnostī iego. A ty wssyřiti tēdy beda wām przydane.

34. Protoż nepetłagte o jazy iřegsty den / nebo jazyřegsty den pēcowati bude sam o sebe. Dostit jagiste mā den na swēm trāpenī.

Nietroskejcie se o jutře / abowiem jutřewssy dīen o swōie potēbēby trossā se bedīe: Dostit na dīe nā swēm trāpēnī.

Kapitola VII.

Nesudete / abyssie nebbi sauzeni. (Ne odsuzagte / abyssie nebbi odsauzeni.)

Nē sadzīcie / abyście nie byli sauzeni.

2. Neb pāstīm saudem budete sauditi / tīm budete sauzeni. A tterau mēran budete mēriti / taw budē wām odmēřeno.

Abowiem ktrōym sadem sadzīcie / sadzēni bedzīcie / y ktrōa mēra mēřwēcie / jāsie wām odmēřeno bedzīe.

3 מִנֵּי דִין חוּמָא אֲנִי
לְגַלְגַל דְּבִיעִינָה וְאַחֲרָיָה
וְהִירִיתָא דְּבִיעִינָה לֹא בְּחַד
אֲנִי :

*E parcho guarda tu la fessuca, che è
ne l'occhio del tuo fratello, e non annetti-
ses la trame, che è nel l'occhio tuo?*

4 אִי אֵיכְנָא אֲמַר אֲנִי
לְאַחֲרָיָה שְׂבִיק אֲפִק גְּלָא
מִן צִינָה וְהָא מִרִיתָא
בְּצִינָה :

*Quero como dici tu al tuo fratello,
Lassa che te ti causi vna fessuca de l'oc-
chio, & ecco ne l'occhio tuo v'è vna trame?*

5 נִסְבַּ בְּאַפְנֵי אֲפִק
לִיקְדָם מִרִיתָא מִן צִינָה
וְהִירִינָה וְתִבְחַד לָךְ לְמַפְקָר
גְּלָא מִן צִינָה דְּאַחֲרָיָה :

*Hipocrita, causa primamente quella
trame fuor del tuo occhio, & allora vedrai
bene il causare la fessuca de l'occhio del tuo
fratello.*

6 לֹא תִתְּלוּן הִידְשָׁנָה
לְכַלְבָּנָה וְלֹא תִרְמִיזוּן מִן
מִרְגְּזֵי תִכְוִין קִדְמָה חֲוִירָא
דְּלִמְוִי דְּיוֹשָׁן אֲנִי בִר
בְּרִגְלֵיהֶן וְנִקְרְבִין יְבוּ
בְּוֹעֲבִיכֶן :

*Non date quel che è santo à i cani, ne
gittate le vostre perle dinanzi à i porci:
accioche malora non la calpestino co i piedi
loro, e rissaltando non vi la caccino.*

7 שְׂאֵלוּ וְיִתְּיָהֵב לְכוּן בְּצִו
וְתִשְׁכַּחוּן קִשּׁוּ וְיִתְּפַתַּח
לְכוּן :

*Domandate, e farami dato: cercate,
e trovarate: battete, e farami aperto.*

8 כָּל גִּיר דְּשִׂאָה נִסְבַּ
וְהִבְנָא מִשְׁפַּח וְלֹא יִנְיָה
דְּנִקְשׁ מִתְּפַתַּח לָהּ :

*Impercho, chiunque domanda, ri-
ceme, e chiunque cerca, trova: & à chi
batte, sarà aperto.*

9 אִי מִנּוּ מִנּוּ מִנּוּ
דִּישָׁא לִיהִי בְּרָה לְחִמָּא
לְמָא בְּאַפְנֵי מִשְׁטָה לָהּ :

*Impercho chi è di così buona alca-
no, dal quale si fa il suo figliuolo domanda-
ra del pane, gli dà vna pietra?*

3 לְמָה תִּרְאָה אֶת-חֲשֵׁשׁ בְּעִין
אֲחִירָה וְאֵת קוֹרְהָ בְּעִינָה לֹא-
תִבִּין :

*Y porque miras el arista que está en el ojo de
tu hermano: y no echas de ver la viga que está en
tu ojo?*

4 אִי אִירָה תִּאֲמַר לְאַחֲרָיָה תִּרְהָ
וְאִי טִיל אֶת-חֲשֵׁשׁ מִעִינָה וְהִנֵּה
הַקּוֹרְהָ הִיא בְּעִינָה :

*O como dirás à tu hermano, Espera echaré
de tu ojo el arista: y hea qui vna viga en tu ojo?*

5 הַחֲנִיף הִטִּיל בְּרִאשׁוֹנָה אֶת-
הַקּוֹרְהָ מִעִינָה וְאִי תִרְאָה לְהִטִּיל
אֶת-חֲשֵׁשׁ מִעִין אֲחִירָה :

*Hypocrita, echa primero la viga de tu ojo:
y entonces mirarás en echar el arista del ojo de tu
hermano.*

6 לֹא תִתְּנוּ אֶת-הַקֶּדֶשׁ לְכָל־בָּיִם
וְלֹא תִשְׁלִיכוּ אֶת-פְּנִינִים לְפָנֵי
הַחֲוִירִים פֶּרֶךְ-רִמְסוֹ אֲוִתָם
בְּרִגְלֵיהֶם וְיָשׁוּבוּ וְגַם יִסְחָבוּ
אֲתָבָם :

*No deys lo sancto à los perros: ni echays
vuestras perlas delante de los puercos: porque
no las rehuelen con sus pies, y bueluan y os des-
pedacen.*

7 שְׂאֵלוּ וְיִתְּנוּ לְכֶם בְּקִשּׁוֹ
וְתִמְצְאוּ דְּפִקוּ וְיִפְתַּח לְכֶם :

*Pedid, y darfeoshá. Buscad, y halla-reys. To-
cad, y abrirefeos ha.*

8 כִּי-כָל-חֲשׂוֹנָל לָקַח וְתִמְבַּקֵּשׁ
יִמְצָא וְאִשֶּׁר דּוּמֵק יִפְתַּח לוֹ :

*Porque qualquiera que pide, recibe: y el-
que busca, halla: y al que toca, se abre.*

9 אִי-מִי-אֲדָם יִשְׂ-מִמֶּנּוּ
אִשֶּׁר מִמֶּנּוּ יִשְׂאֵל בְּנֵי לָחֶם
וְיִתֵּן לוֹ אֶבֶן :

*Que hombre ay de vosotros à quien si su hijo
pidiere pan, darleha à vna piedra?*

ז.

3. Τί γ' βλέπεις τὸ κάρτερον ὅτι
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ἀδελφεῖ σου.
τίω γ' ἐν τῷ σου ὀφθαλμῷ δεσφύς
καί σου;

*Et pourquoy regardes-tu le festu qui
est en l'œil de ton frere, & tu n'apper-
çois pas vn cheuron qui est en ton œil?*

4. Ἡ γὰρ εἰς τῷ σου ὀφθαλμῷ
ἀφῆς ὡς βάλῃς τὸ κάρτερον σου
ὀφθαλμῷ σου καὶ ἴδῃς τὸ δεσφύς
ἐν τῷ σου ὀφθαλμῷ σου.

*Ou comment dis-tu à ton frere, Per-
mets que l'oitte de ton œil ce festu, &
voici vn cheuron en ton œil?*

5. Ἡποκρίτης ἔκβαλε πρῶτον τὴν
δεσφύς ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ τότε
βλέψεις ὡς βάλῃς τὸ κάρτερον
σου ἐν τῷ σου ὀφθαλμῷ σου.

*Hypocrite, oste premierement de ton
œil le cheuron, & adonc tu regarderas
le moyen d'otier le festu hors de l'œil de
ton frere.*

6. Μὴ δώτε τὸ ἁγιον τῆς κυσὶ.
μηδὲ βάλητε ὅτι μαργαρίτας ὑ-
μῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μὴ-
ποτε καὶ κατατρώσων αὐτὰς ἐν τοῖς
ποσὶν αὐτῶν, καὶ ἔσχαφῇ τὰς ριζὰς τῶν
ὕμῶν.

*Ne donnez point les choses saintes
aux chiens, & ne jetez point vos perles
au deuant des pourceaux, de peur qu'ils
ne les foulent à leurs pieds, & le retour-
nant ne vous deschièrent.*

7. Αἰτήτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν·
ζητήτε, καὶ εὕρετε τιν· κρᾶτε, καὶ
ἀνοίξεται ὑμῖν.

*Demandez, & il vous sera donné:
cherchez, & vous trouverez: heurtez, &
il vous sera ouvert.*

8. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει,
καὶ ὁ ζητῶν εὕρει τι· καὶ τῷ κρᾶν-
τι ἀνοίγεται.

*Car quiconque demande, il reçoit:
& quiconque cherche, il trouve: & il se-
ra ouvert à celui qui heurte.*

9. Ἡ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ὁ δόντων
πᾶν, ἐν τῷ αἰτῶντι ὁ υἱὸς αὐτοῦ αἶψά
τῷ, καὶ λατῶντι τὸν πατέρα αὐτοῦ;

*Et qui sera mesme l'homme d'entre
vous qui donne vne pierre à son fils, s'il
lui de mande du pain?*

CAP. VII.

3. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: & trabem in oculo tuo non vides?

And why seest thou the mote that is in thy brothers eye: & perceivest not the beam that is in thine owne eye?

4. Aut quomodo dicis fratri tuo, Sine eiiciam festucam de oculo tuo: & ecce trabes est in oculo tuo?

Or howe sacest thou to thy brother: Suffer me to cast out the mote out of thine eye: & behold a beam is in thine owne eye.

5. Hypocrita, eice primū trabem de oculo tuo, & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui.

Hypocrite: first cast out the beam out of thine owne eye: & then shalt thou see clearly to cast out the mote out of thy brothers eye.

6. Nolite dare sanctum canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & cōversū dirumpant vos.

Give not that which is holy to dogs: neither cast ye your pearles before swine: least they tread them under their feet: and turning againe, will to revile you.

7. Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis.

Aske and it shall be given you: seeke and ye shall finde: knocke, and it shall be opened unto you.

8. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, invenit: & pulsanti aperietur.

For whosoever asketh, receiveth: and he that seeketh, findeth: and to him that knocketh, it shall be opened.

9. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei?

For what man is there among you: when if his sonne aske him bread: would give him a stone?

Das VII. Capitel.

3. Was siehest du aber den Splitter in deines Bruders auge / vnd wirst nicht gewar des Balken in deinem auge?

Hui seer du Steffuen i din broders aye / oc aetcr icke Vielcken i dit aye?

4. Oder wie darffst du sagen zu deinem Bruder: Halt / ich wil dir den Splitter auß deinem auge ziehen / vnd siehe / ein Balcke ist in deinem auge.

Eller huerledis torst du sage til din Broder: Holt / Jeg vil tage dig Steffuen aff dit aye / De see / Der er en Vielcke i dit aye.

5. Du Heuchler / zeuch am ersten den Balcken auß deinem auge / darnach besihe / wie du den Splitter auß deines Bruders auge ziehest.

Du Onenstale / tag først Vielcken aff dit aye / De see saa til / at du kan tage Steffuen aff din broders aye.

6. Ihr solt das Heiligthumb nicht den hunden geben / vnd eure Perlen solt ihr nicht für die Seu werffen / auff daß sie dieselbigen nicht zutreten mit ihren fassen / vnd sich wenden / vnd euch zureissen.

I skulle icke gifue Hunde Heliadomen / oc i skulle icke kaste eders Perler vor Seem / At de skulle icke træde dem mit deris Foder / De vende dem om / oc rissue eder sender.

7. Bittet / so wird euch gegeben / Suchet / so werdet ihr finden / Klopfet an / so wird euch auffgethan.

Beder / saa skal eder gifuis / Leder / saa skulle i finde / Bancker / so skal eder opladis.

8. Denn wer da bittet / der empfehet / vnd wer da suchet / der findet / vnd wer da anklopft / dem wirdt auffgethan.

Hvi huo som beder / hand saar / De huo som leder / hand finder / De huo som bancker hannem skal opladis.

9. Welcher ist vnter euch Menschen / so ihn sein Sohn bittet vmbß Brot / der ihm einen Stein biete?

Hvilket Menneffe er blant eder / der som hand sen leder hannem om Brod / at hand binder hannem en Sten?

Kapitola VII.

3. Copal widiffs miru w ofu Bratra twêho? a bŕawna w ofu twêm nawiðiffe?

Wozem obaczysz jdzblo fthos re iest woku bratê twego / a bierz sma fthore iest woku twym / nie obaczysz?

4. Aneb kierał dijs bratru twému: Bratê / nech aŕwprw rhu miru? ofa twêho / a hle bŕewno gest w ofu twêm?

Wob iŕko mowiſz bratu twemu: Dopuſc iŕci wprme jdzblo z ofa twego / a oŕo bierzmo iest w ofu twomu?

5. Poſtryc / wprw? napyrw bŕawno? ofa twêho / a tchb? proſlêdmeſ / aby wprw al miru z ofa bratra twêho.

Poſtrythy cŕlowiecy / wprw i pis erwer ene tchymozofa tw. / a tchb? prczeryſz / aby wprw al jzelo z ofa bratê twego.

6. Nêdawante Ewarêho Pŕiom / aniſ mcece Perel ſwpych pŕed Ewine / aŕ ſnad nepoſta: cŕi gich nehama ſwpyma: a Pŕy obrânje ſe / roſtrhagij wás.

Wie dawacie pŕom tho co iest ſwierego / ani mcece Perel wáſz? ych pŕed ſwinte / by ich kiedy nie podepŕhaly nogám ſwem / y o? brociwſy ſie aby nie podrápaly wás.

7. Proſte / a budeſ wám dáno: hiedante / a nalegnete: thuce / a bude wám otwŕſjmo.

Proſcie a bedzie wám dano / ſhuſ? Faycie a napydziecie / kolacicie a bedzie wám otwŕzono.

8. Kaŕb? jagiſcê kdoſ? proſſ? bŕe: a kdoſ? hiedá / naleſá: a tomu kŕeſ? thuce / bude otwŕſj? no.

Abowiem wſtêſc? Froſ? proſci / bierzeſ? Fro ſuſa / napydnie / a reſ? mu co poſtêce / otwŕzono bedzie.

9. Nebo kŕeſ? wás geſt kŕo: wêſ? / kŕeſ?oſto kŕb? proſſ? Eſyn geho za chle / y? doli ka: mne podá genu?

Wktoſ? wás iest cŕlowieſc? Fro: rego icſlaby ſyn proſilo chle / i? zali mu poda kámitê?

ז.

10 ואן נזנא ישאליוהי
למא חזנא מושט לה :

*E s'egli domanda un pesce, gli por-
gerà egli un serpente?*

11 ואן הכיל אנתון הב
דישא אנתון נדעון אנתון
מנהבתא טבתא למתא
לפניכון פמא ותר איתא
אבוטון דפשמא יתא
טבתא לאילון דשאלון
לה :

*Se voi dunque, che siete malvagi, sa-
pete dar buone cose a vostri figliuoli :
quanto più il Padre vostro che è ne cieli,
dara de beni a coloro che gliene doman-
dano?*

12 מנא דאביתון
דיעבדון לכו פנינשא
הכנא אף אנתון עבדו
לחון חנו ציר גמוסא
ונבינא :

*Tutte le cose dunque che voi, solerti,
che gli huomini facciano a voi, così le fare
amer voi a loro : perciachè questa è la
Legge & i Profeti.*

13 עולו פתרעא אלושא
דפתחא חו פתרעא ודווחא
אזרחא אידא דמונבלא
לאבדנא נסאמא אנו
אילון דאילון פתחא :

*Entrate per la porta stretta : perciachè
che la porta larga, & la via spaziosa, è
quella che conduce a la perdizione, & mol-
ti sono che entrano per essa.*

14 מא חשון תדעון
נאלשא אנתון אידא
דמונבלא לחיא נועורא
אנו אילון דמשפחון לה :

*Perche la porta angusta, & la via
stretta è quella che conduce a la vita : &
pochi sono che la trovano.*

15 אנתון מו נבינא
דגל דאנתון דחכון
פלישא דאמנא מו דגו
דיו איתיהון דאבנא
הטובא :

*Guardatevi da i falsi profeti, liquali
sengono a voi con vestimenti di pecore,
ma dentro son lupo rapaci.*

16 מו פאנתון דיו ח
תדעון אנו למא לחשון
מו פומא ענבא אנו
הקטבא תאמנא :

*Por si conoscerete da i frutti loro. Co-
gliete mai da le spine uva? o sicchi da i tri-
boli?*

10 ואם דג ישאל חזון לו נחש :

Y si le pidiere pescado, darleha serpiente?

11 ואם אתם אשר נעים
הזים תדעו לתת מתנות טובות
לבניכם כמה ותר אלכם אשר
בשמים ימן טובות לשאליו :

*Pues si vosotros, siendo malos, sabeys dar
buenas dadinas a vuestros hijos, vuestro Padre
que está en los cielos quanto mas dara buenas co-
sas a los que piden de el?*

12 לכן כל אשר תדעו כ
יעשו לכם האנשים לכה גם
אתם עשו לכם כ ואת התורה
והנביאים :

*Ansi que, todas las cosas que querria des que
los hombres hiziesen convosotros, ansi tam-
bien hazed vosotros con ellos : porque esta es la
Ley, y los prophetas.*

13 באו בעד שער צר
רחב השער ורחבה הדרך אשר
מוליך לאבדון ורבים היו אשר
ילכו בה :

*Entrad pour la puerta estrecha : porque el
camino que lleva a perdicion, es ancho y espa-
cioso : y los que van porel, son muchos.*

14 כן צר השער וצר
הדרך אשר מוליך אל החיים
ומעטים הם אשר ימצאוה :

*Porque la puerta es estrecha, y angosto el ca-
mino que lleva a la vida : y pocos son los que lo
hallan.*

15 השתמרו מנביאי שקר אשר
באים אלכם בבגדי הצאן
והקרבים היו ואבים טרפים :

*Tambien, Guardaos de los falsos prophe-
tas, que vienen a vosotros con vestidos de ouejas :
mas dedentro son lobos robadores.*

16 מפריו תדעו אותם הילקטו
מקוצים ענבים או מדרדרים
תאנו :

*Por sus frutos los conocereys. Cogenso uvas
de los espinos? ohigos de los escambrones?*

10. Καὶ εἰς ἡλίου ἀνίστη, μή
ὄφιν παραδώσῃ αὐτῷ ;

*Et s'il lui demande du poisson, lui
donnera-il un serpent?*

11. Εἰ ὡς υἱοὶς, ποιητεῖς ὅντις οὐδ' ἂν
δύνασθε ἀγαθὰ δοῦναι τοῖς τέκνοις
υἱοῦν, τίς δύνασται ὁ πατήρ υἱοῦν ὁ
ὢς τοῖς υἱοῦν, δώσει ἀγαθὰ τοῖς ἀ-
γνοῦν ;

*Si donc vous, combien que vous
soyez mauvais, savez bien donner à
vos enfans choses bonnes : combien
plus vostre Pere qui est es cieus, don-
nera-il des biens a ceux qui les lui de-
mandent?*

12. Πάντες οὖν ὅσα ὡς θεοὶ πεποι-
σμένοι ἐμεν οἱ ἀνθρώποι, ὡς καὶ
υἱοὶς ποιῶμεν αὐτοῖς : ἔτι τίς δύναται
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ πατέρες φησὶν.

*Toutes les choses donc que vous
voulez que les hommes vous fassent,
faites les leur aussi semblablement : car
c'est la Loy & les Prophetes.*

13. Εἰσελθὲτε εἰς τὴν θύραν τῆς στενῆς πο-
λῆς ὅτι πλαταία ἡ πύλη καὶ εὐρύ-
χωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπέρχουσα εἰς τὴν
ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσε-
ρχόμενοι δι' αὐτῆς.

*Entrez par la porte étroite : car c'est
la porte large & le chemin spacieux qui
mene à perdicion, & beaucoup y en à
qui entrent par icelle.*

14. Ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τὸ πλα-
τὴν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπέρχουσα εἰς τὴν
ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρεσκε-
ντες αὐτήν.

*Ces la porte est étroite & le chemin
estroit qui mene à la vie : & peu y en à
quile trouvent.*

15. Προσέχετε τῇ δοτὶ τῶν ψευδῶν προ-
φητῶν, οἱ ὅτι εἰσὶν ἐν ἑσθίῳ καὶ ὑμῶν
ἐν ἐσθίῳ καὶ ἐν ἐσθίῳ, ἐξ ὧν οὐ
εἰσὶν λύκοι ἀφανιστοί.

*Or donnez-vous garde des faux pro-
phetes, qui viennent à vous en habit de
brebis, mais par dedans ils sont loups
rauiffans.*

16. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ὁπι-
γνωστέω αὐτοὺς, μή τις συλλέγουσιν
ἀπὸ ἀκανθῶν σπυρίων, ἢ ἀπὸ τρι-
βόλων σῖκα :

*A leurs fruits les cognoistrez-vous,
cueille-on des grappes des espinés, ou
des figues des chardons?*

CAP. VII.

10. Aut si piscem petierit, nunquid serpentem porriget ei.

Or if he aske a fish / will he giue him a serpent?

11. Si ergo vos, cum sitis mali, nollis bona dare filiis vestris: quanto magis pater vester qui in caelis est, dabit bona percentibus se?

If wee then which are euill / can giue to our children good gifts / howe much more shall your Father which is in heauen / giue good thinges to them that aske him?

12. Omnia ergo quaecunque vultis ut faciant vobis homines: & vos facite illis. Hæc est enim lex & Prophetæ.

Therefore whatsoeuer wee would that men should doe to you: euen so doe wee to them: for this is the Law and the Prophetes.

13. Intrate per angustam portam, quia lata porta, & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.

Enter in at the strait gate: for it is the wide gate / and broad way that leadeth to destruction: and many there be which go in thereat.

14. Quam angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam: & pauci sunt qui inveniunt eam.

Because the gate is strait, and the way narrowe that leadeth vnto life / and fewe there be that finde it.

15. Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Beware of falsse prophets / which come to you in sheepes clothing / but inwardly they are rauening wolves.

16. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

Ye shall knowe them by their fruites. Do men gather grapes of thornes / or figs of thistles?

Das VII. Capitel.

10. Oder so er ihn bittet vmb einen Fisch / der ihm eine Schlange biete?

Eller om hand beder hannem om en Fisk / at hand biuder hannem en Dugorm?

11. So denn ihr / die ihr doch arg seid / könnt dennoch euern Kindern gute gaben geben. Wie vil mehr wird euer Vatter im Himmel guts geben / denen die ihn bitten?

Effter di da at i som dog ere onde / kunde alligenel giffue eders Børn gode gaffuer. Huor meget mere skal eders Fader i Himmelen giffue / dem gaar som hannem bede?

12. Alles nun / daß ihr wollet / daß euch die leute thun sollen / das thut ir ihnen / Das ist das Gesetz vnd die Propheten.

Alt der / som i nu vilde at Jøder skulle gøre eder / der gøre i dem / Det er Loven oc Propheterne.

13. Gehet ein durch die enge Pforte / Denn die pforte ist weit / vnd der weg ist breit / der zur verdammis abführet / vnd ihr sind vil die drauff wandeln.

Gaar ind at den snævre Port / Thi den Port er vid / oc den veg er bred / som fører ned til færdommelsen / De de ere mange / som vandre der paa.

14. Vnd die Pforte ist enge / vnd der weg ist schmal / der zum leben führet / vnd wenig ist ihr / die ihn finden.

De den Port er snævr / oc den veg er trang som fører til lifuet / De de ere faa / som hannem finde.

15. Gehet euch für / für den falschen Propheten / die in Schafskleidern zu euch kommen / Inwendig aber sind sie reißende Wölffe.

Doer er eder for falske Propheter / som komme til eder i Saareklæder / Induortis ere de glubende Diffe.

16. An ihren fruchten sollt ihr sie erkennen. Kan man auch Drauben lesen von den Dornen? Oder Feigen von den Disteeln?

Paa deris fruct skulle i kende dem. Kan man ock pløkke Vindruer aff Tørne? Eller Figen aff Disteel?

Kapitola VII.

10. Anbypropofallibz za Xpu bu / zdali / hada podagennu?

Jeslibz o rybe predal / zdali mu podawajet?

11. Protoz ponwadz wy gsauczli / vniuste dobre darz dawati synom waszym: mnoz hem wiece. Dze waso / kterz gest w Niebesch / da dobre we, cy tem kratij ho prosy.

Jesli wy tedy bedac zlymi vniuste dzie dary dobre dawac dzieciom waszym / takoz wiecey Dziec waso ktorzy iest na niebie da rzeczy dobre tym ktorzy go prosza.

12. Kterzkoli techy weczy cheet aby nam tinni / Lide y wy tinni gim. Neb ten gi Zakon y Prorocy.

Wszystko tedy cobyście chcieli aby nam ludzie czynili / takze y wy im czynicie / boe ten iest zakon y Prorocy.

13. Wachajcie vska brana: nebo prostranna brana a sy / roka cesta gest / kteraz wege k zatraceni / a mnoho gest tech kterijz gdauponi.

Wchodzie ciaska brana / a bowiem ci szeroka iest brana / y przesirna droga / ktora zavede na stracenie / a wiele ich iest ktorzy na wchodza.

14. Ale tesna brana a vska cesta gest / ktora wedek zimotu / a malo gest tech kterijz gi nalezajij.

Abowiem ciaska iest brana / y waska droga / ktora prowadzi do zimotu / a malo ich iest ktorzy na navedu.

15. Vime se wystrahajete / od fskalsnych Proroku / kterijz prichazijij k nam w rause / Dwiejm / ale wnutr gfa / Wlcy hlavij.

Strachate sie falszych prorokow / ktorzy do was przychodza w skarcach owczych / ale w wnatrz sa wilki drapieżnymi.

16. Postutech gegich poznatege. Zdali zbieragij z trnij hrozny / neb z bodlaci / Sisy?

Somocow ich poznacie / Zdali zbieracia z cternia grona winne? abo z ostu figi?

ז'.

17. הכנא כל אילנא טבא
פארא שפרא עבד איל
אילנא דין פישא פארא
פישא עבד :

Così ogni buono arbore fa buoni frutti, e il tristo arbore fa mali frutti.

18. לא משבח אילנא
טבא פארא פישא למעבד
לא אילנא פישא פארא
טבא למעבד :

Non può il buono arbore far mali frutti: nè il tristo arbore, farli buoni.

19. כל אילנא דלא עבד
פארא טבא מתפסק
ובנודא נפר :

Ogni arbore che non fa buon frutto, si taglia, e getta nel fuoco.

20. מדיו מן פאריהו ת
תדעון אפון :

Così adunque voi le conoscerete dai frutti loro.

21. לא הוה כל דאמר
לי מדי מדי צאל למכונא
דשמא אל מן דעבד
אפון דאמר דפשמא :

Non ognuno che mi dice, Signor, Signore, entrerà nel regno de cieli: ma colui che fa la volontà del Padre mio che è ne cieli.

22. סגיא יאמרו לי
פה יומא מדי מדי ל
בשמך אתנבין ובשמך
שאמא אפון ובשמך תילא
סגיא עבדו :

Molti mi diranno in quel giorno, Signor, Signore, non profetizzammo noi per Nome tuo? e per Nome tuo scacciavamo i demonij: e facemmo per Nome tuo molte virtú?

23. והדיו אודא להו ד
המפתח לא ידעכון
אודא לכו מני פלחי
עלמא :

Et allora io dirò loro apertamente, Io non vi conosco perchè partisteste da me voi che operate l'iniquità.

17. כן כל עץ טוב עשה פרי
טוב ועץ הרע פרי רע יעשה :

De esta manera, todo buen árbol, lleua buenos frutos: mas el árbol podrido, lleua malos frutos.

18. עץ טוב לא יוכל לעשות
פרי רע ועץ רע לא יוכל פרי
טוב לעשות :

No puede el buen árbol lleuar malos frutos: ni el árbol podrido lleuar buenos frutos.

19. רק כל עץ אשר לא יעשה
פרי טוב יכרת ואלא ישר ישר :

Todo árbol que no lleua buen fruto, cortase, y echase en el fuego.

20. אנכי מפריהם תדעו אותם :

Así que por sus frutos los conocereys.

21. לא כל אשר אמר אלי אדני
אדני יבוא במלכות השמים
כי אם אשר יעשה אבת דצו
אבי אשר בשמים :

No qualquiera que me dice, Sennor, Sennor, entrará en el Reyno de los cielos: mas el que hiziere la voluntad de mi Padre que está en los cielos.

22. רבים יאמרו לי ביום תהוא
אדני אדני הלא בשמך נבאנו
ובשמך שדים תוצאנו ובשמך
כחות רבות עשינו :

Muchos me dirán aquel día, Sennor, Sennor, no prophetizamos en tu nombre, y en tu nombre facamos demonios, y en tu nombre hezimos muchas grandezas.

23. ואני אודה להם כי אניני
ידעתי אתכם סורו ממני כל
פעלי עול :

Y entonces les confesaré, Nunca os conocí: apartaos de mi obradores de maldad.

17. Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθόν
καρπὸς καλὸς ποιεῖ. τὸ δὲ σαπρὸν
δένδρον καρπὸς κακὸς ποιεῖ.

Ainsi tout bon arbre fait bons fruits: mais l'arbre pourri fait mauuais fruits.

18. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθόν
καρπὸς κακὸς ποιεῖν, ἢ δένδρον
σαπρὸν καρπὸς καλὸς ποιεῖν.

Le bon arbre ne peut faire mauuais fruits, ne l'arbre pourri faire bons fruits.

19. Πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν
καλὸν ὀκνεῖται, καὶ εἰς πῦρ
βάλλεται.

Tout arbre qui ne fait bon fruit, se coupe & se jette au feu.

20. Ἀρχὴν ἔχοντες καρπὸν αὐ-
τῶν ἐπιγινώσκετε αὐτοὺς.

Vous les cognoîtrez donc à leurs fruits.

21. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε,
κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὸν βασι-
λεῖον ἢ ἔρασαν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὴν
θέλησιν τοῦ πατρὸς μου ὅτι ἐν οὐρα-
νοῖς.

Chacun qui me dit, Seigneur, Seigneur, n'entrera pas au royaume des cieux: mais celui qui fait la volonté de mon Pere qui est en cieux.

22. Πολλοὶ ἔρουν μοι ἐν ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, κύριε, εὐχόμεθα
ὀνόματι σου προφητεῖσαι, καὶ ἐν
ὀνόματι σου δαίμονια ἐξελκύμεν,
καὶ τὸ ὄνομα σου διναίμεθα πολ-
λὰς ἐπιστημὰς.

Plusieurs me diront en ceste journee, Seigneur, Seigneur, n'auons-nous pas prophetizé en ton Nom? & n'auons-nous pas ietté hors les diables en ton Nom? & n'auons-nous pas fait plusieurs vertus en ton Nom?

23. Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς,
ὅτι ἔδειπτε ἐν γαστρί μου, ὅποτε χω-
ρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργασθεῖσθαι πλεῖ-
στον.

*Et lors ie leur declarerai tout ou-
uerement, ie ne vous cognoy pas: car
vous qui faistes le mestier d'iniquité.*

CAP. VII.

17. Sic omnis arbor bona, fructus bonos facit: mala autem arbor, malos fructus facit.

So euen good tree bringeth forth good fruit: and a corrupt tree bringeth forth euil fruit.

18. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala, bonos fructus facere.

A good tree can not bring forth euil fruit: neither can a corrupt tree bring forth good fruit.

19. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

Euery tree that bringeth not forth good fruit: is hewen downe: and cast into the fire.

20. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

Therefore by their fruities ye shall knowe them.

21. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnū celorum: sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est, ipse intrabit in regnum celorum.

Not euery one that sayeth vnto mee: Lord, Lord: shall enter into the kingdome of heauen: but he that doeth my Fathers will which is in heauen.

22. Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus: & in nomine tuo virtutes multas fecimus?

Many will say to me in that day: Lord, Lord, haue we not by thy Name prophesied? and by thy Name cast out devils? and by thy Name done many great wonders?

23. Ertunc confitebor illis. Quia nunquam novi vos: diledite à me qui operamini iniquitatem.

And then will I professe tho them: I neuer knewe you: depart from me, ye that worke iniquitie.

Das VII. Capitel.

17. Also ein jeglicher guter Baum bringet gute fruchte / aber ein fauler Baum bringet arge fruchte.

Saa bær oc huert gaar Træ / god Fruet / Men ic raader Træ / bær ond Fruet.

18. Ein guter Baum kan nicht arge fruchte bringen / vñnd ein fauler Baum kan nicht gute Fruchte bringen.

Ic gaar Træ sand icke bære ond Fruet / Dett raader icke / sand icke bære god fruct.

19. Ein jeglicher Baum / der nicht gute fruchte bringet / wirdt abgehauen / vñd ins feuer geworffen.

Huert Træ / som icke bær god fruct / skal affhuggis / oc kastis i Ilden.

20. Darumb an jren fruchten solt ihr sie erkennen.

Der saare skalle ic kende dem paa deris fruct.

21. Es werden nicht alle / die zu mir sagen / HERR / HERR / in das Himelreich kommen / Sondern die den willen thun meines Vatters im Himel.

De skalle icke alle / som sige til mig / HERR / HERR / komme i Himmerigis rige / Men de der gøre min Faders vilte i Himmelen.

22. Es werden vil zu mir sagen an jenem tage / HERR / HERR / Haben wir nicht inn deinem Namen gezeiffagt? Haben wir nicht in deinem Namen teufel außgetriben? Haben wir nicht inn deinem Namen vil Thaten gethan? Denn werde ich inen bekennen:

Der skalle mange sige til mig paa den dag. HERR / HERR / haaffue wi icke spaaet ic dit Naaffn? Haaffue wi icke vddressuit Diessle i dit Naaffn? Haaffue wi icke gjort mange fræfftige Gerninger i dit Naaffn?

23. Ich habe euch noch nie erkandt / Weichet alle von mir jr übelthäter.

Da vil ieg bekende saar dem / Jeg kende eder end alder / Viger alle fra mig i Misdeber.

Kapitola VII.

17. Tak såsom strom dobrý / dobrě owoice nese: ale zły strom zły owoice nese.

Takci w szelkie drzewo dobre owoce dobre rodzi: ale szp. uchniale drzewo owoce zle rodzi.

18. Namaz dobrý strom zle ho owoice nesi: ani strom zły / owoice dobreho nesi.

Nie moze dobre drzewo owoce zlych rodzi: ani drzewo sprz. uchniale owoce dobreych rodzi.

19. Kazdy pat strom / ktoryz nie nese owoice dobreho / wyptat a na ohen vprzen bude.

W szelkie drzewo ktore nie nosi owoce dobreho / wyćnana y wogien wrzuca.

20. Protoz po skutkach / gegich poznatege.

A przeto / owoce ich poznacie je.

21. Nie kazdy kdoz mi kasta: Pane / Pane / wegde do Kralowstwi Nebeskeho: ale kdo czyni woli Otca meho / ktoryz gest w Nebeszech / ten wegde do Kralowstwi Nebeskeho.

Nie kazdy ktory mi mowi: Pane / Pane / wiedz do Zroslawa niebieskego / ale ktory czyni wole Otca mego / ktory jest w niebie.

22. Nebo mnozy mi dęsi w ten den: Pane / Pane / zdaligz gine w Gmęnu twém / ne prosowali / a we Gmęnu twém Diablurow newymitali / a w twém Gmęnu diurow gine mnohych nekmiti.

Wiele ich rzecze mi dnia onego / Pane / Pane / Zdaliny prosowali / a w twém Gmęnu twém / ne prosowali / a w twém Gmęnu twém Diablurow newymitali / a w twém Gmęnu diurow gine mnohych nekmiti.

23. A ichdy powijim gim: Nisdy gsem was neznal. Dego dęteż odannen / syctni / kiofij / imiste neprawosi.

Kiedy unikam powiem / Nie gdim was neznal / Odstapcie / o demie wy ktory neprawosci czynicie.

24 כל הכיל דשמע מלִי
הליו ועבד להיו יתדמא
לגברא חכימא הו דבנא
בניה על שועֵל:

Adunque ciascuno che ode queste mie parole, e mettele ad effetto, io l'assimilavo ad un huomo prudente, el quale edifico la sua casa sopra la pietra.

25 ויחֲרַב מִטְרָא וְאָתוּ
נְהִירֵתָא וְנִשְׁפִי רֵיחָא
וְאִתְסָרִיו בֵּה בְּכִתְלָא
הוּ וְלֵא נָפַל שְׁתַּאסְוֵהּ
צִיר עַל שׁוּעָא סִימִין הָיוּ:

Allora discese la pioggia, e scennero i fiumi, e soffiarono i venti, & virono in quella casa, e non ruino: perciocchè ella era stata fondata sopra la pietra.

26 וְכָל מוֹ דְּשָׁמַע מִלִּי
הָלִיו וְלֵא עֲבֵד לְהָיוּ
יְתַדְמָא לְגִבְרָא סְכֵלָא
דְּבָנָא בְּנִיתָה עַל חֵלְלָא:

Ma chiunque ode queste mie parole, e non le mette in effetto, sarà assimigliato ad un huomo stolto: el quale edifico la sua casa sopra l'arena.

27 וְנִחִית מִטְרָא וְאָתוּ
נְהִירֵתָא וְנִשְׁפִי רֵיחָא
וְאִתְסָרִיו בְּכִתְלָא הוּ וְנָפַל
וְהָיָה מִפּוֹקֵתָה רַבָּא:

E discese la pioggia, e scennero i fiumi, e soffiarono i venti, & virono in quella casa, e andò ella ruina, e la ruina sua fu grande.

28 וְהָיָה דְּכֵד שְׁלֵם יִשׁוּעַ
מִלִּי הָלִיו תְּהִרִין הָיוּ
בְּנֵשָׁא עַל יוֹלִפְנֵהּ:

Et auuenne, que quando Iesus hobbe finie queste parole, la turbe si stupiuano de la sua doctrina.

29 מֶלֶךְ הָיָא לְהָיוּ צִיר
אִיד מְשֻׁלָּטָא וְלֵא אִיד
סְפִירָהוּ וּפְרִישָׁא:

Perciocchè egli insegnaua loro come persona, che habbia auctorità, e non come li Scribi.

24 לְכֹן כָּל־אִשָּׁר שׁוֹמֵעַ אֶת־
דְּבַר הָאֱלֹהִים וַיַּעֲשֶׂה אֹתָם
אֲדָמָה אֹתוֹ לְאִישׁ חָכָם אִשָּׁר
בִּנָּה אֶת־בֵּיתוֹ עַל־הַסֵּלַע:

Pues, qualquiera que me oye estas palabras, y las haze, compararlohé al varon prudente que edificó su casa sobre penna.

25 וַיֵּרֶד הַמָּטָר וּבָאוּ הַנְּהָרוֹת
וַיִּנְשְׁבוּ רוּחוֹת וַיַּפְּעוּ בְּבֵית
הַיָּה וְלֹא נָפַל כִּי־יָסַד עַל־
הַסֵּלַע:

Que descendió lluvia, y vinieron rios, y soplaron vientos, y combatiéron aquella casa, y no cayó: porque estava fundada sobre penna.

26 וְכָל אִשָּׁר יִשְׁמַע אֶת־דְּבַר
הָאֱלֹהִים וְלֹא יַעֲשֶׂה אֹתָם הוּא
יִדְמָה לְאִישׁ נָבֵל אִשָּׁר בָּנָה אֶת־
בֵּיתוֹ עַל־הַחֹל:

Y qualquiera que me oye estas palabras, y no las haze, compararlohé al varon loco, que edificó su casa sobre arena.

27 וַיֵּרֶד הַמָּטָר וּבָאוּ הַנְּהָרוֹת
וַיִּנְשְׁבוּ רוּחוֹת וַיַּפְּעוּ בְּבֵית
הַיָּה וְנָפַל וַתְּהִי בְּפִלְתּוֹ גְּדוֹלָה:

Que descendió lluvia, y vinieron rios, y soplaron vientos, y hizieron impetu en aquella casa, y cayó: y fue su ruyna grande.

28 וַיְהִי כִּכְלֹתָ יִשׁוּעַ אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּתְמָהוּ הָעָם
עַל־תְּלִמּוֹדוֹ:

Y fué que como Iesus acabó estas palabras, las compannas se espantauan de su doctrina.

29 כִּי־הָיָה מְלָמֶדֶם כְּמוֹ
אִישׁ יָכִיל וְלֹא כְּמוֹ הַסּוֹפְרִים
וְהַמְּסֻדָּשִׁים:

Porque los ensennaua como quien tiene auctoridad, y no como los Eferibas.

ז.

24. Πᾶς ὁ αὐτὸς λόγους ἀκούων, καὶ ποιῶν αὐτοὺς, ὁμοιωθήσεται αὐτῷ ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὃς ἐπεσφραγισεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τῷ πέτρῳ.

Quiconques donc oit ces paroles que ie di, & les met en effect, ie l'accompa-rerai à l'homme prudent qui a bailli sa maison sur vne roche.

25. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἤλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἐπύοντο οἱ αἼμοι, καὶ προσέπνευεν τῇ οἰκίᾳ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, ὅτι ἦν θεμελιωθεὶς ἐπὶ τῷ πέτρῳ.

Et quand la pluye est tombee, & les torrens sont venus, & les vents ont soufflé, & ont heurté contre cette mai-son-la, elle n'en eût point tombee: car elle estoit fondée sur la roche.

26. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου ὅτις λόγους τῶντος, καὶ μὴ ποιεῖ αὐ- τοὺς, ὁμοιωθήσεται ᾧ δούλῳ μαρῶ. ὅς ἐστι ὡς ὁ μνηστὴρ τῷ οἰκίστῃ αὐτοῦ, ὃν οὐκ ἔτι τῷ ἄμμοι.

Mais quiconques oit ces paroles que ie di, & ne les met point en effect, sera comparé à l'homu eue, qui a bailli sa maison sur le sâblon.

27. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἤλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἐπύοντο οἱ αἼμοι, καὶ προσέπνευεν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἔπεσεν, ὅτι ἦν θεμελιωθεὶς ἐπὶ τῷ ἄμμοι.

Et quand la pluye est tombee, & les torrens sont venus, & les vents ont soufflé, & ont heurté contre cette mai-son-la: elle est tombee & la ruine a esté grande.

28. Καὶ ἐγένετο ὅτε συντελέσεν ὁ ἰησοῦς ὅτις λόγους τῶντος, ἐξ- ἡλλάσσοντο οἱ ᾠχοὶ τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ.

Et aduint que quand Iesus eut ache- ué ces propos, les troupes furent eston- nées de la doctrine.

29. Ὥτι γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Car il les enseignoit comme ayant auctorité, & non pas comme les Scri- bis.

24. Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea: assimilabitur viro sapienti qui ædificavit domum suam super petram.

Whoſoever then heareth of theſe wordes / and doeth the ſame / I will liſten him to a wiſe man / which hath builded his houſe on a rocke.

25. Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat super petram.

And the raine fell / and the floods came and the windes blew / and beat vpon that houſe / and it fell not: for it was grounded on a rocke.

26. Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, similis erit viro stulto qui ædificavit domum suam super arenam.

But whoſoever heareth theſe my wordes / and doeth them not / ſhalbe likened vnto a fooliſh man / which hath builded his houſe vpon the ſande.

27. Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.

And the raine fell / and the floods came / and the windes blew / and beat vpon that houſe / and it fell and the fall thereof was great.

28. Et factum est: cum consummaſſet Ieſus verba hæc, admirabantur turbæ super doctrinam eius.

And it came to paſſe / when Ieſus had ended theſe wordes / the people were aſtoniſhed at his doctrine.

29. Erat enim docens eos ſicut poteſtatem habens, & non ſicut Scribæ eorum & Phariſæi.

For he taught them as one hauing authoritie / and not as the Scribes.

24. Darumb / wer diſe meinerede höret / vnd thut ſie / den vergleiche ich einem klugen Mann / der ſein hauß auff einen Felsen bauet.

Der ſaare / huo ſom herer denne min Tale / oc ger dett / den ſigner ieg ved en forſtandig Mand / ſom bygde ſit Huß paa en Klippe.

25. Da nun ein plabregen ſiel / vnd ein gewäſſer kam / vnd webeten die Winde / vnd ſtieſſen an das Hauß / ſiel es doch nicht / denn es war auff einen Felsen gegründet.

Der nu en Stoſſue regen ſalt / oc kom it Vand / oc De wart ſtormede / oc ſtorte paa Huß / da ſalt der bog icke / Thi der vaar grundteſt paa en Klippe.

26. Vnd wer diſe meine rede höret / vnd thut ſie nicht / der iſt einem thörichten Mann gleich / der ſein Hauß auff den ſand bauet.

De huo ſom herer denne min Tale / oc ger hende icke / Hand ſignis ved en daariſg Mand / ſom bygde ſit Huß paa Sand.

27. Da nun ein plabregen ſiel / vnd kam ein gewäſſer / vnd webeten die Winde / vnd ſtieſſen an das Hauß / da ſiel es / vnd thet einen groſſen fall.

Der nu en Stoſſue regen ſalt / oc kom it Vand / oc De wart ſtormede / oc ſtorte paa Huß / da ſalt der / oc der giorde it ſtort ſald.

28. Vnd es begab ſich / da Ieſus diſe rede volendet hatte / entſagte ſich das Volk über ſeiner lehre.

De der begaff ſig / der Iheſus haſſde giort ende paa denne Tale / da vndrede Folket paa hans lærdom.

29. Denn er prediget gewaltig / vnd nicht wie die Schrifftgelerten.

Thi hand predickede veldelige / oc icke ſom de Schrifftlaage.

24. Protoſkafpſkdoſ ſtyſſſ ſlowa má tato / a zachováwa ge / přitornán bude Muſi maudremu / kterſ postavit dům ſtrůzna ſtále.

Whoſeſi tedy ſtroj ſlucha odem / nie tych ſlow / y čym te / ia go przy po dobiám meſowi roſtropnennu / ſtroj zbudował dom ſwoj ná oſpoc.

25. V spadl přijval / a tekly / řeky / a váli větrově / a oſbſtili ſe na ten duom / vſſak neſpadl: nebo byl poſtaven na pſvſnſ ſtále.

Tedy spadl deſdſ / y przyſly / rzeki / y vály wiatry / y vderzy / y ná on dom / a en nie vpadl / bo był na opoſe vgruntemany.

26. Akaſpſk fdeſ ſtyſſſ ſlowa má tato / a nepiniſ gich / poſdeben geſt Muſi bláſnu / kterſ postavit dům / wůz na piſku.

Takſe whoſeſi ſtroj odemne ſlucha tych / ſlow / a niezym ich / bedzie przypodobion meſowi g. us piemu / ſtroj zbudował dom ſwoj na piſku.

27. V prſſel deſſt / a tekly / řeky / a váli větrově / a oſbſtili ſe na duom ten / y padl / a byl pád geho weliſy.

Tedy spadl deſdſ / y przyſly / rzeki / y vály wiatry / a vderzy / y ná on dom / y vpadl / y był vpadet tego wtelſi.

28. V ſtalo ſe / ſdnſ deſonaf Geſiſ ſlowa tato / diwiliſe ſa / upowſ vſenſy geho.

A ſtálo ſe gdy doſonſyl Ieſus tych mow / zdumiewalo ſe ono zebſanie ludſi ná tego nauſſa.

29. Nebo vſil ge naſo moe mage / a ne naſo vſitelſe geſich a ſaſenſy.

Abowiem ſe vſyl iáſo ten ſtroj / y miał zwieryſhnoſt / a nie iáſo nauczycielowie.

ח

1 כד דין נחת מן טורא
נחביהי בנשא סניא:

*Disceſo adunque ch' eſſe del monte
lo ſeguitarono molte turbe.*

2 והא צרבה חד אתר
סגד לה ואמר מרי אן
צבא אנת פושכח אנת ל
למד כיותי:

*Et ecco ſedire ſin lebbroſo: che ſe
gl'inginocchiò daſanti; dicendo, Signore,
ſe tu vuoi, tu mi puoi mondare.*

3 ופושט אתה יסוע קרב
לה ואמר צבא אנת
אתדפא ובה בשעת
אתרפי צרבה:

*E iſe v ſtendendo la mano, il toccò,
dicendo, io voglio, ſi mondati: & incontinenti
la lebbra di colui ſe mondata.*

4 ואמר לה יסוע חיו
למך לאנש אמר אנת
אלא ול חוה נפשיך לכהנא
וקרב קרבנא איך דפקד
מושא לסהדותהו:

*Doppo queſto Ieſu li dice, Guarda
che tu non lo dica a neſſuno: ma ſe ne mo-
ſtrati al ſacerdote, & offeriſce quel dono,
che Moſe comandò in teſtimonio ad eſſi.*

5 כד על דין יסוע לכפר
נחום קרב לה קנטרינ:
חד ובעא הוה מנה:

*Effendo poi Ieſu entrato in Caper-
naum, venne à lui ſin Centurione pre-
gandolo.*

6 ואמר מרי טליי רמא
בביתא ומשרי ובישאית
משנתק:

*E dicendo, Signore, il mio famiglia è
diſſeſo in caſa paralytico, grauemente
tormentato.*

7 אמר לה יסוע אנת
אתא ואסיוח:

E Ieſu li dice, To ſervò e gnarolla.

8 ענא קנטרונא הו ואמר
מרי לא שוה אנת דתעול
תחית מטלי אלא בלחוד
אמר במלתא ויתאס:
טליי:

*E il Centurione riſpondendo diſſe,
Signore, io non ſon degno che tu entri ſo-
to'l mio tetto: ma di ſolamente una paro-
la, e il mio ſervitore ſara guarito.*

ח

1 וברדתו מן ההר הלכו אחרי
עם רב:

Y como decendió del monte, ſeguiarlo mu-
chas compannas:

2 והנה מצודע בל וישתחו
לו לאמר אדני אם תחפץ תוכל
לטהרני:

Y heaquí vn leproſo vino, y adorólo dizen-
do, Sennor, ſi quiſieſes, puedes me limpiar.

3 וישלח ידו ויצע בו יסוע
לאמר אחפץ הטהר ומיד טהרה
צרע תו:

Y eſtendiendo Ieſus ſu mano, tocólo dizen-
do, Quiero: ſe limpio. Y luego ſu lepra fue lim-
piada.

4 ויאמר לו יסוע דאה פך
תאמר לאיש כהאם לך לך
ותראה אל תהיה חפז ויהבאת
קרבנך אשר צוה משה לעדות
להם:

Entonces Ieſus le dixo, Mira no lo digas a
nadie: mas vé, mueſtrate al Sacerdote, y ofrece
el preſente que mandó Moysen para que les
conſte.

5 וביאשר בל יסוע אל כפר
נחום קרב אליו שר מאה
ותחנן אותו:

Y entrando Ieſus en Capernaum, vino à el el
Centurion rogandole.

6 ויאמר אדני נעדי שוכב בבית
נשול איברים ומאד יענה:

Y diziendo, Sennor, mi moço eſtá echado en
caſa paralytico grauemente atormentado.

7 ויאמר אליו יסוע אני אבא
ונאדפא אותו:

Y Ieſus le dixo, Yo vendré, y lo ſanaré.

8 ויצע שר מאה ויאמר אדני
צעיר אנכי מבואך תחת גג כי
אם אמר לך דבר ונרפא נעדי:

Y reſpondió el Centurion, y dixo, Sennor
no ſoy digno que entres debaxo de mi techum-
bre: mas ſolamente di con la palabra, y mi moço
ſanará.

ΚΕΦΑΛ. η'

ΚΑΤΑΒΑΝΤΙ ΤΩ ΑΥΤΩ ΔΑΠΕ ΤΟ
ΟΡΟΣ, ΗΘΛΟΥΗΣΑΝ ΑΥΤΩ ΕΧ-
ΛΟΙ ΠΟΛΛΟΙ.

Et quand il fut deſcendu de la mon-
tagne, grandes troupes le ſuiuirent.

2. Καὶ ἰδοὺ λαὸς ἐλθὼν πρὸς-
εκαὺν αὐτῷ, λέγων, κύριε ἰσὺ ἱε-
ρῆς, δυνάσται μὴ καθαρίσῃς.

Et voici, vn lepreux vint & ſe pro-
ſterna deuant lui, diſant, Seigneur, ſi tu
veux, tu peux me nettoyer.

3. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἡ-
ψατο αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, λέγων, θέλω
καθαρίσειν ἡ καὶ θέλω ἐκκαθί-
ρειν αὐτὸν ὡς ἔστις.

Et Ieſus eſtendant ſa main, le toucha
diſant, Je le vueil, ſois nettoyyé: & in-
continent la lepre d'icelui fut net-
toyee.

4. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅρα
μὴ δὲν εἰπῇς ἀλλὰ ὕπαγε, σκαυτὸν
δίδου τῷ ἱερεῖ, καὶ προσέτινον τὸ
δῶρον ὁ ἀρχιερεὺς μωϋσῆς εἰς
μαρτύριον αὐτοῖς.

Puis Ieſus lui dit, Garde que tu ne le
dies à perſonne: mais t'en va, & te mon-
ſtre au Sacrificateur, & offre le don que
Moysè a ordonné, en teſtimonagne à
iceux.

5. Εἰσελθόντι τῷ τῷ ἰησοῦ εἰς κα-
πernaυμ, πρὸς ἦλθιν αὐτῷ ἱκα-
τὶν ἀρχὴν ὡς ἐκαλῶν αὐτὸν.

Et quand Ieſus fut entré en Caper-
naum, vn Centenier vint vers lui, le
priant.

6. Καὶ λέγων, κύριε ὁ παῖς μου
βέβηται ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ κα-
ταλύεται βαρυνόμενος.

Et diſant, Seigneur, mon garçon giſt
paralytique en la maiſon, grieuement
tormenté.

7. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ
ἐλθὼν θύετω δὲ ὡς αὐτὸν.

Et Ieſus lui dit, Je m'y en irai, & le
guerirai.

8. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἱκατὶν ἀρχ-
ῆς, εἶπεν, κύριε σὺ εἶμι ἱκανὸς
ἵνα μου ὑπαὶ τῷ στήθει εἰσέλθῃς·
ἀλλὰ μὴ εἰπὴ λόγῳ, καὶ ἰαθήσε-
ται ὁ παῖς μου.

Et le Centenier reſpondant dit, Sei-
gneur, ie ne ſuis pas digne que tu entres
ſous mon toit: mais ſeulement di la
parole, & mon garçon ſera guerri.

CUM autem descendisset
de monte, secutæ sunt
eum turbae multæ.

Now when he was come down:
from the mountain: great multitudes
followed him.

2. Et ecce leprosus veniens,
adorabat eum, dicens,
Domine, si vis, potes me
mundare.

And so: there came a leper and wor-
shipped him: saying: Master: if thou
wilt: thou canst make me cleane.

3. Et extendens Iesus ma-
num, tetigit eum, dicens,
volo. Mundare. Et confe-
ssim mundata est lepra eius.

And Iesus putting forth his hand/
touched him: saying: I will: be thou
cleane: and immediately his leprosie
was cleaved.

4. Et ait illi Iesus, Vide ne-
mini dixeris: sed vade, o-
stende te sacerdoti, & offer
munus quod præcepit Moy-
ses in testimonium illis.

Then Iesus saide: unto him: See
thou tel no man: but go: and shew thy
selfe unto the Priest: and offer the gift
that Moyses commaunded: for a wit-
nes to them.

5. Cum autem introisset
Capharnaum, accessit ad eum
Centurio, rogans eum.

When Iesus was entred into Ca-
pernaum: there came unto him a Cen-
turion: beseeching him.

6. Et dicens, Domine, puer
meus iacet in domo paraly-
ticus, & malè torquetur.

And saide: Master: my seruant
lyeth sicke at home of the palsy: and is
griuouslye pained.

7. Erat illi Iesus, Ego ve-
niam, & curabo eum.

And Iesus saide: unto him: I will
come and heale him.

8. Et respondens Centurio,
ait, Domine, nō sum dignus
ut intres sub tectum meum:
sed tantum dic verbo, & sa-
nabitur puer meus.

But he Centurion answered: say-
ing: Master: I am not worthy that
thou shouldest come vader my roofo:
but speake the worde ouerly: and my ser-
uant shall be healed.

Da er aber vom Berge her-
ab gieng/ solgete im vil volcks nach.

Der hand giack ned til Dierget/ sulde der meger Joesel
effter hannem.

2. Vnd sihe ein Aussätziger kam/
vnd betet in an/ vnd sprach: HERR/
so du wilt/ kanst du mich wol reini-
gen.

De see: der kom en Spedalske/ oc tilbad han-
nem/ oc sagde/ HERR/ om du wilt/ da kanst du vel
rense mig.

3. Vnd Iesus strecket seine hand
aus/ rüret ihn an/ vnd sprach: Ich
wils thun/ sey gereinigt. Vnd als
bald war er von seinem außsätz
rein.

De Ihesus vdracte sin Haand/ rörde ved han-
nem/ oc sagde/ Jeg vil gøre det/ ver ren/ De hand
bleff strax ren aff sin Spedalske.

4. Vnd Iesus sprach zu im: Sthe
zu/ sags niemand/ sondern gehe hin/
vnd zeige dich dem Priester/ vnd opf-
fere die gabe/ die Moses befolhen
hat/ zu einem zeugniß über sie.

De Ihesus sagde til hannem/ See til/ Stå ingen
der/ Men gaet hen/ oc bere dig saar Presten/ De offre-
den gaffue/ som Mose haaffuer befaler/ til te Vidniß/
byrde offuer dem.

5. Da aber Iesus eingieng zu Ca-
pernaum/ tratt ein Hauptmann zu
ihm/ der bat in.

Der Ihesus giack ind i Capernaum/ traadde en
Hoffuismand til hannem/ hand bar hannem.

6. Vnd sprach: HERR mein Knecht
ligt zu hause/ vnd ist Sichtsbrüchtig/
vnd hat grosse qual.

De sagde/ HERR/ min Dienere ligger hie-
me/ oc er Sichtsbrøden/ oc pinis suarlige.

7. Iesus sprach zu im: Ich will
kommen/ vnd ihn gesund machen.

Ihesus sagde til hannem/ Jeg vil komme/ oc
helbrede hannem.

8. Der Hauptmann antwortet/
vnd sprach: HERR/ ich bin nicht
werth/ daß du vnter mein Dach ge-
hest/ Sondern sprich nur ein wort/
so wirdt mein Knecht gesund.

Hoffuismanden suarrede/ oc sagde/ HERR/
Jeg er icke verd/ at du skalt gaa vnder mit Tag/ Men
sig skon te Did/ da bliffuer min Dienere helbrede.

Aldnž ostapil s hūry/ sli ža
nim žastupovē množy.

Adoy istapil: gory/ sli ža nīm
mvelie zebranie ludu.

2. Ahlemašomocny pšifsed
klatel, se gemu/ kta: Pane/
chešli muožes mne očistiti.

Koto tredovaty pšystepu žad
dal mudwale/ mowiac: Pane: ies
li chešli možes mne očystić.

3. V wżähl Gežijs Auku
dotel se ho/ kta: Čhen/ bud
tiš. I hued očistěno geš mas
lomocenšwij gešo.

Ž křagnawšy Iezus rčel dotel
klatel se go/ mowiac: Čheč/ badž
očystěno: A byl saražem očyš-
cion trad iego.

4. V křel gemu Gežijs:
Wžpž/ aby žad nēmu nepras-
wil: aledgi avkaj se křžy/ a
obětug dar/ křpž pšitajal
Wžpžijs na swědectwij gim.

Tedy mu rčel Iezus/ Wacj aš
byš nřkomu nie powiedal/ Ale wž
vkaš sie křpianowi/ y ofiaruy dat
on křoy pšitajal Wžpžijs/ na
swědectwo im.

5. Aldnž wšel do Kaffarna-
um/ pšistaupil k nēmu Cetnijš
prose ho.

A gdy Iezus wszedł do Kapers-
naum/ pšyzjedł do niego Cetnijš
prosiac go y mowiac.

6. A kta: Pane/ Člužebnijš
mūg ležij w domu šlafam po-
raženj/ a welim se trāpiti.

Pānie/ šlužā moy lejym domu
powietrzyem žārkžony/ y barzo w
trāpiony.

7. V křel gemu Gežijs: Žaš
pšigdu/ a vždrawim gy.

Tedy mu rčel Iezus/ Ja gdy
pšyzjedv vždrawie go.

8. A odpowijdage Cetnijš/
křel: Pane/ negsim hoden/ aš
by pšedel pod štechu mau/ ale
toliko seš slowo/ a vždrawen
bude Člužebnijš mūg.

A odpowiedkiac Cetnijš/ rčel/
Pānie nie tešhem godžem abyš
wszedł po ddch moy/ ale tbyl for-
zeč slowo/ a bēdžie vždrawien šlu-
žā moy.

ח

9 ואף אנא גיר עבד
אנא דתחית שולטנא
ואת תחית איני א
אסטריטא ואמר אנא
להנא דול ואול ולאחרנא
דתא ואתא ולעבדי דעבד
דתא ועבד:

Imperache ancor io son huomo sotto la potestà d'altius, & ho sotto di me de soldati, & dico à questo, Va, & egli Va, & à quell'altro, Viem, & egli Viem: & al mio seruitore, Fa questa cosa, & egli la fa.

10 בד שמע דין ישוע
אחדמו ואמר לדאתון
עמה אמין אמר אנא
לכו דאף לא בוסדון
אשפחה און דתא
הימנותא:

Il che uedendo Iesus, si marauigliò, e disse à quelli che il seguivano, Io vi dico in uerità che nè pur in Israhel ho trouata tanta fede.

11 אמר אנא לכו דין
דסגלא יאתון מן מדנהא
וימו מערבא ויסתמכו
עם אברהם ואיסקק
וינקיב במלכותא ד
דשמנא:

E dicui, che molti uerranno da Oriente, & Occidente, & sederanno con Abraham, Isaac, & Jacob nel regno de cieli.

12 בגיה דין דמלכותא
יפקון לחשובא דניא
תמו יהנא דניא וחורק
שיא:

E i figliuoli del regno saranno scacciati fuori ne le tenebre esserati, quiui fara pianto & stridor di denti.

13 ואמר ישוע להנטרונא
דו ול איכנא דהימנות
יהוא לך ואתאסי טליה
בה בשעתא:

Poi disse Iesus al Centurione: Va, e secundo che tu hai creduto, così ti sia fatto. E in quello stesso momento il suo famiglio si guaru.

14 ואתא ישוע לביתה
דשמעון ונתא לחמיתה
דרמנא ואחידא לה א
אשתא:

Essendo poi Iesus entrato in casa di Pietro, Vide la suocera di esso che giaceua in letto, & che haueua la febbre.

ח

9 כגם אני אנוש תחת
ממשלה ותחמי אנשי חיל ואם
אמר לזה לך לך ולזה
בוא ויבוא ולעבדי עשה זאת
ויעשה:

Porque tambien yo soy hombre debaxo de potestad: y tengo debaxo de mi potestad soldados: y digo à este, Vé, y va: y à otro, Ven, y viene: y à mi sieruo, Haz esto, y hazelo.

10 ובשמע ישוע קמה לאמר
להלכים אחריו אמר אני אמר
לכם כלאד ישראל אמונה
בזאת מצאתי:

Y oyendo lo Iesus, marauillose: y dixo à los que lo seguián, De cierto os digo, que ni aun en Israhel he hallado tanta fe.

11 ואני אמר לכם כילבים
ממזרח וממערב יבואו וירבצו
עם אברהם ויזחק ויעקב
במלכות השמים:

Mas yo os digo que vendrán muchos del Oriente, y del Occidente, y se assentarán à la mesa con Abraham, y Isaac, y Jacob, en el Reyno de los cielos:

12 ובני הממלכה ישלחו אל
החשך תלוצון ושם יהיה בכי
וחירוק שנים:

Y los hijos del Reyno serán echados en las tinieblas de afuera. Allí serañ llozo, y el batiimiento de dientes.

13 ואמר ישוע לשל מאה לך
ובמו האמנת יהי לך נקמה
נערו בשעה ההיא:

Entonces Iesus dixo al Centurion: Vé, y como creyiste, sea hecho contigo. Y su moço fue sano en el mismo momento.

14 ויבוא ישוע אל בית כרפא
ויהא אחר חמיתו שוכבת בחמית:

Y vino Iesus à casa de Pedro, y vido à su suegra echada en la cama, y con fiebre:

ח

9. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμι
ὑπὸ ἐξουσίᾳ ἔχων ἰσχύς
ἐπαγγέλλας καὶ λέγων τούτοις, πορεύθητι, καὶ πορεύονται· καὶ ἄλλος, ἔρχεσθ καὶ ἔρχονται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον ὅ,τι λέγω ποιῇ.

Car ie suis aussi homme constitué sous la puissance d'autrui: & qui ai tous moi des gendarmes: & ie di à l'un, Va, & il va: & à l'autre, Viens: & il vient: & à mon seruiteur, Fai cela, & il le fait.

10. Ἀκούετε ὅτι ἐγὼ εἰς Ἰσραὴλ
πορεύομαι, καὶ εἰπέτε τοῖς ἀρχαῖς
λέγων ὑμῖν, εἰς ἐν τῷ ἱσραὴλ πο-
ρεύομαι πρὸς ὑμᾶς.

Ce qu'oyant Iesus s'esmerueillà, & dit à ceux qui le suiuoyent, En uerité ie vous di, que mesmes en Israhel ie n'ai point trouuè vne si grande foy.

11. Λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ
ἀνατολῆς καὶ δυσμῶν ἔρχονται, καὶ
ἀνακληθήσονται μετὰ ἀβραάμ καὶ
ισαὰκ καὶ ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ εὐαγγ.

Mais ie vous di que plusieurs viendront d'Orient & d'Occident, & seront à table au royaume des cieus, avec Abraham, Isaac, & Jacob.

12. Οἱ γὰρ τοῦ βασιλείας ἐκ-
κληθήσονται ἐς τὸ σκοτὶ καὶ ἐξω-
προν· οὗτοι ἐσονται κλαυθμὸς καὶ ὁ
βρυγμὸς τοῦ ὀδόντων.

Et les enfans du royaume seront iet-
tés hors, es tenebres de dehors: là y au-
ra pleur & grincement de dents.

13. Καὶ εἰπὼν ὁ ἰησοῦς τῷ ἰσραητι-
στῇ, ἔρχου, καὶ ὡς ὁπίστησας,
ᾤκησεν αὐτὸν. καὶ ἰδὼν ὁ παῖς αὐτοῦ
ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκλήθη.

Adonc dit Iesus au Centenier, Va, & ainsi que tu as creu, qu'il te soit fait. Et en ce meisme instant son garçon fut gueri.

14. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν πέτρας. εἶδε τὴν πετρίαν
αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρετου-
σαν.

Puis Iesus estant venu en la maison de Pierre, vid la belle mere d'icelui gi-
sante au lit, & ayant la fieure.

CAP. VIII.

9. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic, vade, & vadit: & alii, veni, & venit: & servo meo, fac hoc, & facit.

For I am a man also vnder the au-
thoritie of another: and haue sould
ours vnder me: & I say to one: Go:
and he goeth: and to another: Come:
and he cometh: and to my seruant:
Do this: and he doeth it.

10. Audiens autem Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit, Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.

When Iesus heard that: he was
wondered: & said to them that followed
him: Verily: I say vnto you: I haue
not founde so great faith: euen in Is-
rael.

11. Dico autē vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno celorum.

But I say vnto you: that many
shal come from the East and West:
and shal sit downe with Abraham and
Isaac: & Iacob in the kingdome of
heauen.

12. Filii autem regni eiici-
entur in tenebras exterio-
res: ibi erit fletus & stridor
dentium.

And the children of the kingdome
shall be cast out into vnder darkenes:
there shal be weeping and gnashing of
teeth.

13. Et dixit Iesus Centu-
rioni, vade: & sicut credi-
disti, fiat tibi. Et sanatus est
puer in illa hora.

Then Iesus said vnto the Centu-
rion: Go thy way: and as thou hast
belieued: so be it vnto thee. And his
seruant was healed the same houre.

14. Et cum venisset Iesus
in domum Petri, vidit so-
crum eius iacentem & fe-
bricitantem.

And when Iesus came the Peters
house: he saw his wifes mother laid
down: on sick of a feuer.

Das VIII. Capitel.

9. Denn ich bin ein Mensch / darzu
der Oberkeit vnterthan / vnd hab vn-
ter mir Kriegsknechte / Noch wenn ich
sage zu einem / gehe hin / so gehet er.
Vnd zum andern komm her / so
komet er / Vnd zu meinem Knecht /
thu das / so thut ers.

Ich ieg er it Menniste / som er Offrigheden vnder
danig / Dieg hassuer Stridmend vnder mig / Naar
som ieg alligeuel siger til den ene / Gaat hen / saa gaar
hand. De til den anden / Kom hid / saa kommer hand /
De til min Dienere / Ser der saa ger hand der.

10. Da das Iesus höret / verwun-
dert er sich / vnd sprach zu denen die
im nachfolgeten: Warlich ich sage
euch / solchen glauben hab ich inn Is-
rael nicht funden.

Der Ihesus der herde / forundrede hand sig / oc
sagde til dem / som hannem offerfulde / Sadelige si-
ger ieg eder / Saadan en Tro hassuer ieg icke fundet i
Israel.

11. Aber ich sage euch / vil werden
kommen vom Morgen vnd vom Ab-
end / vnd mit Abraham vnd Isaac
vnd Iacob im Himmelreich sitzen.

Men ieg siger eder / Mange skulle komme aff Offer
oc aff Vester / oc sithemer Abraham / oc Isaac / oc Iacob
i Himmertgis rige.

12. Aber die Kinder des Reichs wer-
den außgestossen inn das Finsternuß
hinauß / Da wirdt sein weinen vnd
zecknflappen.

Men rigens børn skulle stedis hen vdi mørket /
Der skal vere graad oc tændgindsel.

13. Vnd Iesus sprach zu dem Haupt-
mann: Gehe hin / dir geschehe wie
du geglaubet hast. Vnd sein Knecht
ward gesund zu derselbigen stunde.

De Ihesus sagde til Hoffuismanden / Gaa
bord / Dig ske som du trode. De hans Dienere bleff
helbrede i den samme time.

14. Vnd Iesus kam in Peters hauß /
vnd sahe / daß seine schwiger lag / vnd
hatte das Fieber.

De Ihesus kom i Peters Hus / oc saa / At hans
Hustris moder laa oc hadde Fiebersuge.

Kapitola VIII.

9. Neb y vā gsem Eflowēt
pod moč gūcho poslawen /
a mām pod sēbau Krtijfe: a
dijm tomuto gdi / y gde: a gū
nēmu pīd / y pīgde: a Glu-
žebnīsu mēmu / vīnto / a vī-
nīj.

Dočiem y ta teš eflowēt pod
moč inego poslanowiony / y mām
pod soba solnierz / y mowicrem /
Tož / a on idje / a drugiemu / Chodž
kon prychodž / i sūdže tež mow-
ma / Elynto / a cym.

10. To vstřaw Bēžijš / po-
diwīl se / a gdačpm za sēbau te-
st: Amen prawīm wam / ne
nalēž gsem tak wēlīž Wīry
w Izrahelstēm līdu.

A gdy cho wstřaw Iezus / dīwio-
wal sē / y rzekl tym Krtijz / sly-
šim Bāprawde wam powiedam /
ižem y w Izrahelstē nālāž iž tē
wēlīž wīry.

11. Prawīm pať wām / žē
pīgdam množ od Wchodu
y od Zapadu Slunce / a sīliti
budau s Abraham / s Is-
ak / a s Iakobem w Krālowst-
wīj Nebstēm:

A powiedam wam / Iž wle-
ch se wchodu y zchodu slonca
prīdydž / y sīdjet se choda s Ab-
rahām / y s Isak / y s Iakobem
w Krolestwīe nēbīstēm.

12. Ale Synowē Krālowst-
wīj wīrženi budau do tēmo-
stīž zawnitēnīž / tūž bude plāč
a sstīpenīž zubow.

A synowie Krolestwā bēda wī-
rženī w tēmnoštī zawnitēnīž /
tām žē bēdžie plāč y zgrytānīe
žebow.

13. Wstř Bēžijš Bēntīfōs
wī: Gdi / a nakož gš wēřīl /
tak stān se tobē. Y wdrawen
gest Glužebnīž geho w tu ho-
dīnu.

A rzekl Iezus sēmīfowī / Tož / a
tē kōž wīwīřyl nēchā sē stān-
nēly / bēl wdrawīon tē / sūgā te-
y žē godžīny.

14. A kōž wstř Bēžijš do
domu Petrowa / wstř Gwes
trusšo geho ana lēžī a zomī-
co trpīj.

A gdy prīředl Iezus do domu
Pītrōwego / wstřl Gwes
trusšo geho ana lēžī a zomī-
cīte.

ח

15 וְקָרַב לְאַיְדֶּהּ וַיִּשְׁבְּקֶתָהּ
אֶשְׁתָּא וְקָמָת וּמִשְׁמִשְׁתָּא
הִנֵּת לְהוֹי:

*Et accolé la main, & la fièvre la la-
séro: onde ella si leuó, & seruaua l'uo.*

16 כִּד הָיָא דְיוֹרְמִשְׁנָה
קָרְבֵי קְדַמְוֵהּ דְּיוֹנָה
סִגְיָאָה נִאֲפֵק דְּיוֹנָהּ
בְּמַלְתָּא וּלְפָלְהוֹן אֵילָיו
דְּבִישְׁמִית אֲבִידֵי דְּיוֹ הָיוּ אִסִּי
אַבְוֹן:

*Venuta la sera, presentarono a lui
molti indemoniati, & egli col parlare
scaccio fuor gli spiriti, & resano inestigi
anomalati.*

17 אִיךְ דִּיתְמַלְא מְדֻם
בְּאַתְמָא כִּד אִישְׁעִינָה
נְבִינָה דְּאָמַר דְּהוּ יִסֵּב
פֶּאֶבְבֵי וּפְוִדְהֵן נִטְעוֹ:

*Accioche l'adempiesse quello ch'era
stato detto per il Profeta Esaia, che dice,
Egli ha prese le nostre infermità, & ha
portato le nostre malattie.*

18 כִּד הָיָא דְיוֹ יִשׁוּעַ
כְּנִשְׁתָּא סִגְיָאָה דְּחִדְרֵיהּ
לֵה פִּקְדֵי דִּיאֵוִלֵין לְעִבְרָא:

*Allora Iesus se vedendoli d'intorno
molte turbe, comando che passassero a
l'altra riva.*

19 וְקָרַב סִבְרָא חֵד וְאָמַר
לֵה רִבִּי אַתְּמָא פִּתְכֵךְ לְאַתְרֵךְ
דְּאֵנְלֵךְ אֵתְרֵךְ:

*Et accostandogli vn certo Scriba,
gli disse, Maestro io ti seguirò dovunque
tu andauerai.*

20 אָמַר לֵה יִשׁוּעַ לְתַעֲלָא
וְהָיָא אֵיתֵי לְהוֹן
וּלְפִרְחִתָּהּ דְּשִׁמְיָה
מִטְלָלָה לְבִרְהָ דְּיוֹ דִּ
דְּאִנְשָׁא לִית לֵה אִיכְוָה
דְּקִסְמוֹךְ דִּישָׁה:

*Allora Iesus li disse, Le volpi hanno
le tane, & gli uccelli del cielo nido: ma il
Figliuolo de l'huomo non ha donde posare il
capo.*

21 אַחֲרֵיהֶן דְּיוֹ מִן
תְּלִמִידֵיהּ אָמַר לֵה מִן
אַפְסֵי לִי לִיקְרֹם אֶנְי
אֶקְבִּיר אֲבִי:

*Et vn altro de suoi discipoli gli disse,
Signore, lassami prima andare a sepelir
mio padre.*

ח

15 וַיָּזַע אֶת-יָדָהּ וַתַּעֲזֹבָהּ
הַחֲמָה וַתִּקּוּם וַתִּשְׁרָתָהּ:

*Y tocó su mano, y la fiebre la dexó: y leuan-
tóse, y siruóles.*

16 וַיְהִי-עַרְבַּ וַיָּבִיאוּ אֵלָיו בְּעֵלֵי
שָׂדִים רַבִּים וַיֹּצֵא אֶת-חֲרוּחֹתָם
בְּדָבָר וּכְלֵי-אִשָּׁר הִתָּה לָעָה
בָּם יָרֵפָה:

*Y como fue ya tarde, truxeron a él muchos
endemoniados, y echó de ellos los demonios con
la palabra, y sanó todos los enfermos:*

17 לְמַלְאֲכַת מַה שֵׁנְאָמַר
בִּישְׁעֵיהּ הַנְּבִיאָה לְאָמַר הָלֵיכִי
הוּא נִשְׂא וּמִכְאוּבֵינִי סִבְלָם:

*Para que se compliciesse lo que fue dicho por
el propheta Isaías, que dixo, El tomó nuestras
enfermedades, y lleuó (nuestras) dolencias.*

18 וַיְדַא' יִשׁוּעַ עִם רַב מִסִּבִּיב
לֹא וַיִּצְוֶה לְהֵלֹךְ לְעֵבֶר הַיָּם:

*Y viendo Iesus muchas compannas arredor
de si, mandó que se fuesen de la otra parte del
lago.*

19 וַיָּגֶשׁ אֶחָד מִסִּפְרִים וַיֹּאמֶר
לֹא רַבִּי אַתָּה אַחֲרַיְי אֵיזָה תֵּלְכִי:

*Y llegóse vn Escriba, y dixole: Maestro, se-
guirtehe donde quiera que fueres.*

20 וַיֹּאמֶר לֹא יִשׁוּעַ הַשּׁוֹעֲלִים
יִשְׁלָחֵם תְּבוּרוֹת וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם
קִנִּים וּלְבָר־אָדָם אֵין לֹא אִשָּׁר
אֶת-רֹאשׁוֹ יֵשִׁים שָׁמָּה:

*Y Iesus le dixo, Las zorras tienen cauernas,
y las aues del cielo nidos: mas el Hijo del hombre
no tiene donde acueste su cabeça.*

21 וְאַחֵר מִתְּלִמִּידֵי אָמַר לֹא
אֲדֹנָי הִנֵּח לִי בְּרֹאשְׁגָה לְבוֹא
וּלְקַבֵּר אֶת-אָבִי:

*Y otro de sus Discipulos le dixo, Sennor,
Dame licencia que vaya primero, y entierre a mi
padre.*

ח.

15. Καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς.
καὶ ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετὸς καὶ
ἦγει, καὶ διεκρίθη ἡ αἰσθήνη.

*Et il toucha la main d'icelle, & la
fièvre la laissa: puis elle se leua, & les
seruit.*

16. Ὁψίας ᾗ ἤνυσεν πῶς
ἐβόησαν αὐτῷ δαίμονες ὡς
πολλοὶ, καὶ ἐξέβαλε τοὺς πνεύματα
λογισμοῦ, καὶ ἰκανῶς ὅσους κατέχευον
ἐν τοῖς αἰσθητικοῖς.

*Et le soir estant venu, on lui presen-
ta plusieurs demoniaques, desquels il
ietta hors les esprits malins par la pa-
role, & guerit tous ceux qui se portoyent
mal.*

17. Ὅπως πληρωθὴ τὸ ἱησοῦ
καὶ ὡς ὁ πῶς φησὶν ἡ προφητεία,
αὐτὸς ὡς αἰσθητικὸς ἡμῶν ἐλαβε, καὶ
ὡς νοσεὶς ἐβόησεν.

*Afin que fust accompli ce dont auoit
esté paré par Esaie le prophete, disant,
Il a prins nos langueurs, & a chargé nos
maladies.*

18. Ἰδὼν δὲ ἰησοῦς πολλοὺς ὄχ-
λους περιβαλόντων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
θῆναι εἰς τὸ πέραν.

*Adonc Iesus voyant grandes trou-
pes à l'entour de lui, commanda de pas-
ser à l'autre riué.*

19. Καὶ προσελθὼν εἰς γραμ-
ματεὺς εἶπεν αὐτῷ, διδάσκαλε, ἀ-
κολουθήσω σοι ὅπου εἶς ἀπὸς ἄπρος.

*Lors vn Scribe s'estant approché,
lui dit, Maistre ie te suivrai par tout où
tu iras.*

20. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, αἱ
ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν, καὶ τὰ
πτηνὰ ἀστέρας οὐ κατεσκαλύνουσιν. ὁ
ἱ υἱὸς δὲ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πτεῖν
καὶ φάλλω κλῆρον.

*Et Iesus lui dit, Les renards ont des
foies, & les oiseaux de l'air des nids:
mais le fils de l'homme n'a point où il
puisse reposer la teste.*

21. Ἐπεὶ δὲ ἓξ μαθηταὶ αὐτοῦ
εἶπον αὐτῷ, κύριε, ἄφες μὲν
πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν
πατέρα μου.

*Puis vn autre de ses disciples lui dit,
Seigneur, permets que j'aïlle première-
ment enseuelir mon Pere.*

ח

22 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֲמַר לַהֲתָא
בְּתָרִי וַיִּשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה
הַבְּרִיּוֹת מִתְּחִלָּה:

*Et Iesus li disse, seguitami, e lassate i
morti seppellire i morti loro.*

23 וְכֵן סָלַק יֵשׁוּעַ לֵס
לְסִפְיָהֶם סָלַק עִמָּה
תִּלְמִידָיו:

*Et essendo entrato in barca, e suoi
discipoli lo seguirono.*

24 וְהָאֵל וַיֵּצֵא רַבָּא הָנָא
בְּיָמָא אֵיכָנָא דְּמַלְכָּא
וְהָאֵל מִן הַיָּם הָאֵל
וַיֵּצֵא דְּמִיָּה הָנָא:

*Et ecco si fece nel mare un gran mo-
numento, in tal modo che la nave era co-
perta da l'onde: & egli dormiva.*

25 וַיִּקְרְבוּ תִלְמִידָיו הָאֵל
וַיִּצְרְחוּ וַיֹּאמְרוּ לֵה מָרוּ
פָּנֵינוּ אֲבִירָנוּ:

*Et accostando sigli i suoi discipoli lo
svegliarono, dicendo, Signore, salvaci, che
noi periamo.*

26 אָמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לְמָנָא
בְּחִילָתָיו אֲתֵינוּ וְעַתָּה
הִימָנוּתָא הַבְּרִיּוֹת
וְכָלֵא בְּרִיָּה וְכָלֵא הָנָא
שָׁלָא רַבָּא:

*Et egli disse loro, Perché fete voi timi-
di, o huomini di poca fede? & leuare si fu,
minaccio i venti & il mare: & fece si una
gran bonaccia.*

27 אָמַר לְהוֹן אֲתֵמְרוּ
וַיֹּאמְרוּ מַה הָנָא דְּרוּחָא
רַבָּא מִשְׁתַּמְעִין לָהּ:

*Allor quegli huomini si marauigli-
arono, dicendo: Quale è costui che i venti
e il mare gli obediscono?*

28 וְכֵן אָמַר יֵשׁוּעַ לְעַבְדָּא
לֵאמֹר אֲתֵמְרוּ אֲרֵינוּ
בְּרִיּוֹת דְּעִינָא דְּבִשְׁקִין מִן
בֵּית הַבְּרִיָּה בְּיָמָא דְּכַס
אֵל דְּלֵא אֲנִי וְיֵשׁוּעַ
נִצְנַח בְּתֵי אֵתְרָה:

*E come fu venuto à l'altra vna ne la
regione de Gergeseni, sigli fecero inco-
ntro due endemoniati, che erano vssiti de
monumenti, molto fieroci, di maniera che
nissuno poteua passar per quella via.*

ח

22 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֲלֵיךְ בְּלֹא אַחֲרֵי
וְהָנֵחַ אֶת־הַמֵּתִים לְקַבֹּר אֶת־
מֵתֵיהֶם:

*Y Iesus le dixo, Sigueme, y dexa que los
muertos entierren sus muertos.*

23 וַיַּעַל בְּאַנְיָה וַיָּבֵאוּ אַחֲרָיו
תִּלְמִידָיו:

*Y entrando el en vn nauiο, sus Discipulos lo
significaron.*

24 וְהָיָה סַעַר גָּדוֹל הָיָה בַּיָּם
וְהָאֵל תִּכְסֶּה מִתְּחִלָּה וְהוּא
יָשָׁן:

*Y heaqui fue hecho en la mar vn gran mou-
imiento, que la nao se cubria de las ondas: y el
dormia.*

25 וַיִּקְרְבוּ אֲלֵיךְ תִּלְמִידָיו
וַיַּעֲזְרוּהוּ לֵאמֹר אֲדָרְכִי הוֹשִׁיעֵנוּ
כִּי־נָאֵבֵד:

*Y llegandose sus Discipulos despertaronlo,
diziendo, Sennor saluanos, perecemos.*

26 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה יִרְאַתֶּם
קִטְנֵי אַמּוֹנָה אֲדָרְכֶם וַיַּעַר אֶת־
הַרוּחֹת וְאֶת־הַיָּם וַתֵּהִי שְׁתִּיקָה
גָּדוֹלָה:

*Y el les dize, Porque temeyis hombres de
poca fe? Entoncez, desperto reprehendiò à los
vientos y à la mar, y fue grande bonanca.*

27 וַיִּתְּבְּהוּ הָאֲנָשִׁים לֵאמֹר
מִי־זֶה הוּא כִּי־גַם רוּחֹת וְהָיָם
יִשְׁמְעוּ לּוֹ:

*Y los hombres se marauillaron diziendo,
Que hombre es este, que aun los vientos y la mar
lo obedecen?*

28 וַיָּבֵאֵשׁר בְּלֹא לְעַבְדֵי הָיָם
בְּאֲרֵץ גֵּרְגֵּשִׁים וַיִּקְרְאוּ לוֹ בְּעֵלִי
הַשָּׂדִים מִן־הַקְּבָרִים יוֹצֵאִים
וְהֵם אֲכֹרִים מְאֹד וְכָעֲבוּרָם לֹא
יָכֹל אִישׁ לְעַבֵּר בְּדֶרֶךְ הַהִיא:

*Y como el vino de la otra parte en la pro-
vincia de los Gergesenos: vinieronle al encuen-
tro dos endemoniados que salian de los sepul-
chros, fieros en gran manera, que nadie podia
passar por aquel camino.*

ח.

22. Οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἔπιπτον αὐτῷ, λέγον-
τάς μοι, καὶ ἄφες ἑὸν νεκρὸν
θάψαι ἑὸν πατέρα νεκρὸν,

*Et Iesus lui dit, Sui-moi, & laisse les
morts ensevelir leurs morts.*

23. Καὶ ἰμβαίνει αὐτῷ εἰς τὸ
πλοῖον, ἡμετελεύθησαν αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ.

*Et quand il fut entré en la nasselle,
ses disciples le suivirent.*

24. Καὶ ἰδοὺ σφοδρὰς μέγας ἐγέρ-
ατο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥς ὅτι τὸ πλοῖον
καλύπτετο ὑπὸ τῶν κυμάτων αὐ-
τοῦ ἐκείνου.

*Et voici, vne grande émonotion ad-
uint en la mer, tellement que la nasselle
estoit couverte des flets, & lui dor-
moit.*

25. Καὶ προσελθόντες εἰ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο αὐτὸν λέγοντες,
κύριε σῶσον ἡμᾶς, καταλλύμεθα.

*Adonc ses disciples vindrent, & le-
sueillerēt, disans, Seigneur, sauue-nous,
nous perissons.*

26. Καὶ λέγει αὐτοῖς τί θρόβος,
ὁ λῆρος ἐστὶν; τὸ πλοῖον ἐπιτίμη-
ται τοῖς ὕμνοις καὶ τῇ θαλάσσῃ;
καὶ ἐγέρτε θαλάσσης μεγαλή.

*Et il leur dit pourquoi estes-vous
crainctis, gens de petite foy: Alois
estant refusee si tantia les vents & la
mer: & y eut grande tranquillité.*

27. Οἱ δὲ αὐθροῦντες ἐθαύμασαν,
λέγοντες, τίς ἐστιν ἐστὶν, ὅτι καὶ
οἱ αἶμαί καὶ ἡ θάλασσα ὑπα-
κούσθη αὐτῷ;

*Adonc les gens s'esmerueillèrent disans
Quel est celui-ci, que les vents aussi &
la mer lui obéissent?*

28. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέ-
ραν εἰς τὴν χώραν τῶν γεργισι-
νῶν, ὡς ἐώρησαν αὐτῷ δύο δαιμο-
νιζόμενοι, ἐκ τῶν μνησμένων ἐξ ἐρ-
χόμενοι, χαλεπῶς λέγοντες, τίς ἐμεῖς
καὶ παρὲλθὲν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεί-
νης.

*Et quand il fut passé outre en la con-
tree des Gergesemens, deux demonia-
ques estans sortis des sepulchres lui vin-
drent au deuant, lesquels estoient fort
fâcheux: tellement que nul ne pouoit
passer par ce chemin-là.*

CAP. VIII.

22. Iesus autem ait illi, Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos,

Und Iesus said unto him / Follow me / and let the dead burie their dead.

23. Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt eum discipulicuius.

And when hee was entred into the ship / his disciples followed him.

24. Et ecce morus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat.

And beholde / there arose a great tempest in the sea / so that the ship was covered with waues : but he was a sleepe.

25. Et accesserunt ad eum & suscitaverunt eum, dicentes, Domine, salva nos, perimus.

Then his disciples came and awoke him / saying / Master / save vs : we perishe.

26. Et dicit eis, Quid timidi estis modice fidei? Tunc surgens imperavit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.

And he said unto them / Why are ye fearful / O ye of little faith? Then he arose / and rebuked the windes and the sea : & so there was a great calme.

27. Porro homines mirati sunt dicentes, Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?

And the men marvelled / saying / What man is this / that both the windes and the sea obey him.

28. Et cum venisset trans fretum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes daemonia, de monumentis exeuntes, sevi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam.

And when he was come to the other side into the countrey of the Gerasenes / there met him two possessed with devils / which came out of the grautes verie fierce / so that no man might go by that way.

Das VIII. Capitel.

22. Aber Iesus sprach zu ihm: Folge du mir / und laß die todten ihre todten begraben.

Ihesus sagde til hannem / Folge du mig / oc lad de Døde iorde deris døde.

23. Und er trat in das Schiff / und seine Jünger folgten ihm.

De hand gick i Skibet / oc hans Disciple fulde hannem.

24. Und siehe / da erhob sich ein groß ungestümm im Meer / also / daß auch das Schifflein mit Wellen bedeckt ward / Und er schlieff.

De see / da begyntis en stor storm i Haffuit / saa at Skibet skuldis oc saa aff Volgerne / De hand soff.

25. Und die Jünger tratten zu ihm / und weckten ihn auff / vund sprachen: Herr / hilff ons / wir verderben.

De disciplene ginge til hannem / oc vacre hannem op / oc sagde / HERR / hielp oss / vi forderuis.

26. Da saget er zu ihnen: Ihr kleingläubigen / warum send ir so forcht-sam? Und stund auff / und bedrauwete den Wind vund das Meer / da ward es ganz stille.

Da sagde hand til dem / I liden broentes / Hui ere i saa frectægtige? De hans stod op / oc truede Væren oc Haffuit / Saa bleff der gantze stille.

27. Die Menschen aber verwunderten sich / vund sprachen: Was ist das für ein Mann / daß ihm Wind vund Meer gehorsam ist.

Men Mennistene forundrede dem / oc sagde / Hvad er det for en Mand / at væren oc Haffuit ere hannem lydige?

28. Und er kam jenseit des Meers / in die Gegend der Gergesener / da lieffen ihm entgegen zween Besessene / die kamen auß den Todtengräbern / vund waren sehr grimmig / also / daß niemand dieselbigen Strasse wandeln kondt.

De hand kom paa hin side Haffuit / til de Gergeseners egnd / der leue tho Besættede hannem / de komme aff de døde Græfter / oc de vaare saare grimme / saa / at der kunde ingen vandre ad den samme veg.

Kapitola VIII.

22. A Gefiſſe feßl genu: Pod ja minn / a nech at nirtwiſ pochowawagij nirtwé swé.

A rzeſt Ieſus do niego / Podj zamina / a nechay vmaeli pogres bia vmarle swete.

23. A kopy weſſel na Łodis / wſtaupili ja nim y Wiediniſcy gcho.

A goy on wſtaupil wloď / weſzli z nim wezniowie tego.

24. Aay bauſtawedika ſtala ſe na Wioſi / talſe Łodicka pſiſtrwala ſe wlnanu / ale en ſpal.

A orho wzruſzenie wielkie ſtalo ſie na morzu / tak iz łodź była oc przywana od wlewnia en ſpal.

25. Tedy pſiſtaupili k ně / mu Wiediniſcy gcho / a gbudy ſigen / ſtauce : Páne / zachoway nás / pnyemé.

A przystapniſzy wezniowie tego / obudzi go mowiacy : Páne / zachoway nas / gniemé.

26. O feßl gim Gefiſſe Proſ ſe begiſte / maſe wnyro / Tedy dy wſtaw pſiſtazal Weterum a Wioſi / y ſtalo ſe wiſſenij wieli ſé.

A rzeſt do nich / Przeczeſſanie boia ſlwo / o málo wſtancy / Tedy dy ocuciſzy ſie / ſgroimil wiátry y morze / y ſtala ſie cichoſc wielika.

27. Lidé paſ diwili ſe / ſtauce: O nary geſt temo / ſe Wetro wé a Moře poſlauchagij ho /

A ludzie ſie dziwowáli / mowiacy / Jakij to ieſt / ſe go y wiátry y morze ſluchaja?

28. A kopy pſiſſel Gefiſſe ja / Woſe do kraguny Gergesens ſtych / poſtali ſe s nim dwa cto / wéky magiſce Dábelſwiy / wyſſedſſe / hrobuow / luá pſij / liſa / tak ſe / gdony nemohi tau / ceſtau choditi.

A gdy ſam przyſzedł do brzegu drugiego / do krainy Gergesenow / zabieli mu dwa opatani / z grobow wychozacy / bazy oſkrumil / tak iz nie mogli zaden przeſc ona droga.

ח

29 וְהָיוּ וְאָמְרוּ מֵא לֹן
וְלֹךְ יֵשׁוּעַ בְּרֵחַ דְּאֶלְהָא
אַתְּתָּ לָפָא קִדְם וְכִנְיָ
בְּתִשְׁתָּקוּ:

Et incontinentem gresserunt, dicendo, Che habbiam noi a far teo, l'ev' Figliuol di Dio? Sei tu venuto quaa tormentare i nui an'z tempo?

30 אֵית בְּנֵא דִין לְהֵן
מִתְּהֵן בְּקִרְיָה דְּחִינְיָ
סִנְיָא דְּדִרְעֵי:

Et era lontan da essi un gregge de molai porci, che pasceua.

31 הֲנֵן דִין שְׂאֵדָא בְּצִין
הֵן בְּנֵא וְאָמְרוּ אֵן מִפְּקֵן
אַתְּתָּ לֹן אֲבִס לֹן דְּאֵוֹן
לְמִקְרָא דְּחִינְיָ:

Et demum lo pregauano dicendo, Se tu ci stacci di qui lassai andare in quel gregge di porci.

32 וְאָמְרוּ לְהֵן יֵשׁוּעַ וְלֹךְ
יִמְחִידָא גִבְרָא וְעָלֵה בְּחִינְיָ
וְסִדֵּה בְּקִרְיָא דִין תְּרִינְיָ
לְעִי לְשִׁיבְנָה וְנִפְלֵה
בְּנֵימָא וּמִיתֵה בְּמִיתָ:

Et egli disse loro, Andate. Allora effi scendo a se n'andarono in quel gregge de porci. Et ecco tutto quel gregge de porci impetuosamente casso per vn precipitio nel mar, e morirono ne l'acqua.

33 הֲנֵן דִין דְּרִעִין הֵן ע
צִדִּיק וְאָלֵה לְמִדְּבִיתָ
וְחִינְיָ בְּלִמְדָּה דְּהֵן
וְדִנְיָ דִין:

Allora i Pastori se fuggirono: effi andatiene a la città, y acconteron ogni cosa, e il fatto de gl'indemoniati.

34 וְנִפְקַת כָּלָה מִדִּינְיָתָ
לְאֹרְעָה דְּיֵשׁוּעַ וְכֹר חוּמָ
הַזֹּאתִי בְּעִין מִיָּה דְּיֵשׁוּעַ
מִן תְּחוּמֵיהֶן:

Et ecco, tutta la città, s'è incontrata a Ies'v: e come lo videro, il pregauano che se partisse da i lor confini.

ט

וְנִפְקַת לְאֶלְפָּה וְעֵבֶר
יֵאֵתָה לְמִדְּבִיתָ:

Allora entraro ne la nave, passò di la, e venne ne la sua città.

ח

29 וְהָיוּ קְרָאוּ לְאָמְרוּ מֵה־לֹן
וְלֹךְ יֵשׁוּעַ בְּרֵי־אֱלֹהִים בְּאֶתְ
הַלּוֹם קְדָמָתָהּ לְעֵנִינְהוּ:

Y heaqui clamaron, diciendo, Que tenemos contigo Iesus hijo de Dios? Has venido ya acá a molestararnos antes de tiempo?

30 וַיְהִי־לָהֶם כְּחֹק מִתְּהֵן עֵדֶר
חִזִּירִים לְבָיִם רוֹעֵה:

Y estaua lexos de ellos vn hato de muchos puercos paciendo.

31 וְהַשְׂדִּים תְּתַחֲנְנוּ אֵלֵיךְ לְאָמְרוּ
אֵם תּוֹצִיאֵנִי מִן־הַחִינְיָ לֹן
לְבוֹא בְּעֵדֶר הַחִזִּירִים:

Y los demonios le rogaron diciendo, Si nos echas, permittenos que vamos en aquel hato de puercos.

32 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֵכוּ וַיֵּצְאוּ
בְּבוֹאוֹ בְּעֵדֶר הַחִזִּירִים וְהִגִּירָה
הַלֶּךְ כָּל־הָעֵדֶר הַחִזִּירִים בְּסִתְקָה
אֶל־הַיָּם וַיָּמוּתוּ בַּמַּיִם:

Y dixoles, Id. Y ellos salidos fuerón en aquel hato de puercos: y heaqui, todo el hato de los puercos se precipitó de vn despennadero en la mar, y murieron en las aguas.

33 וַיָּנוּסוּ הָרוֹעִים וַיָּבוֹאוּ בְּעֵדֶר
וַיִּגְדְּדוּ כָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגַם
אֵת־אֲשֶׁר עָלִי־הַשְׂדִּים:

Y los porqueros huyeron, y viniendo a la ciudad, contaren todas las cosas, y loque auia passado con los endemoniados.

34 וְהָיוּ כָל־הָעִיר יֹצְאִים לִקְרֹאת
יֵשׁוּעַ וּבְאֲשֶׁר קָאוּ אֹתוֹ תְּתַחֲנְנוּ
אֵלֵיךְ לְעֵבֹר מִתְּחוּמֵיהֶם:

Y heaqui, toda la ciudad salió a recebir a Iesus: y quando lo vieron, rogauanle que se fuese de sus terminos.

ט

וַיֵּצֵא־לְהֵם חֶסְפִּינָה וַיַּעֲבֹר
בְּבֵאֵל עִירוֹ:

Entonces entrando en vn nauio passó de la otra parte, y vino a su ciudad.

ה'

29. Καὶ ἰδοὺ ἐκράξαν λέγοντες, τι ἡμῖν καὶ σοι ἰησοῦ υἱὲ θεοῦ; ἡλθις ὧδε πρὸς κατὰ τοῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

Et voici ils s'escrierent, disans, Qu'y a-il entre nous & toi, Iesus, fils de Dieu? es-tu venu ici pour nous tormenter deuant le temps?

30. Ἦν ἡ μακρὰν αὐτῶν αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλὰ βοσκομένη.

Or y auoit-il vn grand troupeau de pourceaux loin d'eux qui paillait.

31. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλειον αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ὁπιστεύουσιν ἡμῖν. ἀπολὺθις εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

Dont les diables le prioient, disans, Si tu nous jettes hors, permets-nous de nous en aller en cet troupeau de pourceaux.

32. Καὶ ἔπειτα αὐτῶν ὡς ἀγέλη. οἱ δὲ ἐκράζοντες ἀπηγγέλλον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, καὶ ἰδοὺ ὡς μετὰ πᾶσαι τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων κατέβη κρημίσαι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπὸ θανάτου πῖσι δόσθη.

Et il leur dit, Allez. Iceux donc estans sortis s'en alierent au troupeau de pourceaux, & voila, tout ce troupeau de pourceaux se rua du hant en bas en la mer, & moururent es eaux.

33. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἀπαγγέλλοντες πάντα, καὶ τὰ τῶν δαίμονος ἐκβλήτων.

Adonc les porchers s'enfuirent: & estans venus en la ville, raconterent toutes ces choses, & ce qui estoit aduenu aux demoniaques.

34. Καὶ ἰδοὺ πᾶσι τῇ πόλει ἐκράζον εἰς αὐτὸν, τι σὺ εἶ, ὅτι ὁ δυνάστης αὐτὸν παρεκάλεισται ὥστε μεταβῆναι εἰς τὴν ἀγέλην αὐτῶν.

Et voici, toute la ville sortit au deuant de Iesus: & l'ayans veu le prierent qu'il se retirast de leurs quartiers.

Κ Ε Φ Α Λ. θ'.

Καὶ ἔμβας εἰς τὸ πλοῖον διέπλευσε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

Adonc étant entré en la neflelle, il passa outre, & vint en sa ville.

CAP. VIII.

29. Et ecce clamaverunt dicentes, Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?

Und beholde: they cryed out / saying / Iesus the Sonne of God / what haue we to do with thee? Art thou come hither to torment vs before the time?

30. Erat autem non longe ab illis grex multorum porcorum pascens.

Now there was a farr off from them a grece heard of swine feeding.

31. Dæmones autem rogabant eum dicentes, Si ericis nos, mitte nos in gregē porcorum.

Und the deuils besought him saying / if thou cast vs out / suffer vs to goe into the heard of swine.

32. Erat illis, Ite. Ac illi exeuntes abierunt in porcos, & ecce impetu abiit totus grex per præcep̃ in mare: & mortui sunt in aquis.

Und he saide vnto them / Go so they went out / and departed into the heard of swine: & beholde the whole heard of swine was caried with violence from a sheepe downe place into the sea / and died in the water.

33. Pastores autem fugerunt: & venientes in civitatem, nuntiaverunt omnia, & de eis qui dæmonia habuerant.

Then the herdsmen fled: and when they were come into the citie / they told all things / and what was become of them that were possessed with the devils.

34. Et ecce tota civitas exiit obviam Iesu: & viso eo, rogabant, ut transiret à sinibus eorum.

Und beholde / all the citie came out / to meete Iesus: and when they sawe him / then besought him to depart out of their coastes.

CAP. IX.

ET ascendens in naviculam, transfretavit, & venit in civitatem suam.

Then he entred into a ship / & passed over / and came into his owne citie.

Das VIII. Capitel.

29. Und sihe / sie schrien vnd sprachen: Ach Jesu du Son Gottes / was haben wir mit dir zu thun? Bist du her kommen / vns zu quelen / ehe denn es zeit ist?

De see / de robte / oc sagde / Ach Ihesu / du Guds søn / Hvad haflue vi mer dig at gøre? Est du kommen hid / at pine oss / før end det er tid?

30. Es war aber ferne von ihnen eine grosse herd Säu an der Weide.

De der vaar longe fra dem en stor hiord Suin paa mareen.

31. Da baten ihn die Teuffel / vnd sprachen: Wilt du vns austreiben / so erlaube vns in die herd Säu zu fahren.

Da bade Diefflene hannem / oc sagde / Bist du driffue oss vð / da giff oss løff at fare i den Suine hiord.

32. Vnd er sprach: Fahret hin / Da fuhren sie auß / vnd fuhren in die herd Säu / vnd sihe / die ganze herd Säu störbet sich mit einem sturm ins Meer / vnd ersoffen im Wasser.

De hand sagde / fahret hen. Da fore de vð / oc fore i Suine hiorden. De see den ganste Suine hiord styrtte sig hasteligit i Søen / oc druknedet vander.

33. Vnd die Hirten flohen / vnd giengen hin in die Statt / vnd sagten das alles / vnd wie es mit den Besessenen ergangen war.

De Hirderne flyde / oc ginge hen i Staden / oc sagde der alsammen / oc hørkedeis der gick mer de Besette.

34. Vnd sihe / da gieng die ganze Statt heraus Jesu entgegen. Vnd da sie ihn sahen / baten sie ihn / daß er von ihrer Grenze weichen wolt.

De see / da gick den ganste Stade vð mod Ihesu. De der de saae hannem / bade de hannem / At hand vilsde vige aff deris egn.

Das IX. Capitel.

DA tratt er inn das Schiff / vnd fuhr wider herüber / vnd kam inn seine Statt.

DA traadde handi Stiber / oc soer ossuer igen / oc kom til sin Stad.

Kapitola VIII.

29. Ahlekrædt / Krauce: Et tobe do nas / Gæstis Synu Bøst? Dristu gæ pæd læsem aby nas tråpne?

Noto wrzeszczeli / mówiąc / O cośmy z toba mamy Jezusie synu Boga? przyszedłeś tu przed czasem dręczyć nas?

30. A bylo ne daleko od nich stado Weprow mnoznych pasc.

Abyła daleko od nich trzoda wielka swini pasca.

31. W prosili go diablowie / krauce: Poniewadz nas wyrzucasz / dopuscij nam wzgnet do stada Weprow.

Aż cięrowie prosili go mówiąc / Jesu nas wyrzucasz / dopuść nam wnieść do trzody swini onych.

32. W kęł gim: Gdęte. A oni wssedst / wsslido Weprow: A hlyrud kofitj wsskau bęzalo wssedno Etado vprkem do Moe / y zhyunuw wodach.

A rzekli do nich / Idźcie / a oni wyszedli / wssli w one trzode swini / a oto porwała sie ona wssyrt trzoda swini z przyktem w morze / y pozdy chaly w wodach.

33. Pastři / pal vtekl: a prstssed do Męia / powdęst to wssedno / y o tch kęstj dabelstwj męli.

A zuciękl pęstyrzsk odszedstsy do męst / opowiedzieli wssyrt / to / y to co sic / onym opetany męlo.

34. A on wssedno Męsto wysstlo w cestu Gęstsseni. A wssedst gen / prosili go aby odsst / kęst męgich.

A oto wssyrt męst wysstlo przeciwko Jezusowi / y wssawssy go / prosili aby zich gręntie poszedst.

Kapitola IX.

Wstapio Gęstss na Eo / vditu / vprplamit se / a prssit do Męst swęho.

Wdy on wssedst w lędz / vprpręst się / przssed do męst swę.

2 וקראו לה משרתה
רמא בערסא וקרא ישוע
הימניהוון ואמר להו
משרתה אתלפב ברי
שביתו לך חסיהך:

Et ecco gli adpresentarono un paralytico, che giaceua in 'un letto. Et le s'v seduta la fede loro, disse al paralytico. Figliuolo sta di buono animo, che i tuoi peccati ti sono stati perdonati.

3 אנשא דיו מו ספרה
אמרי בנפשיהו הנה
מצדה:

Et in questa alcuni de li Scribi disse- ro in se stessi. Costui ha stemmia.

4 ישוע דיו דע מחש
מחשבתהוון ואמר להוון
מנה מתחשבין אנתון
בישתא בלבבכון:

Onde le s'v sedendo i lor pensieri, disse, Perché pensate voi a male me costui cuorri?

5 מנא ייר פשיק למאמר
דשביתו לך חסיהך או
למאמר דקום הלך:

Imperche che cusa è piu facile à dire, Leui peccati ti son perdonati, è dire, Leuati su, e camina!

6 דתדעו דיו דשילטנא
אירא לפרה דאנשא ב
פארעא למשבח חסיה
אמר להו משרתה קום
שקול צרסך ויל לביתה:

Hor acciòche voi sappiate che il Figliuolo de l'huomo ha potestà in terra di perdonare i peccati, (dice allora al paralytico) Leuati su, togliti al tuo letto, e vattene a casa tua.

7 והם אנו לביתה:
Allora egli si leuò, & andossene à casa sua.

8 בד חנו דיו בנשא חנו
דחלו ושבחו לאלהו
דיהב שילטנא דאיר חנא
לבני נשא:

Ciò vedendo le turbe si marauigliarono, & glorificauo uno Iddio, che haueua data una tal potestà à gli huomini.

2 והנה הגישו אליו איש נשול
אברים שוכב על המטה
ובאשר ראה ישוע את-אמונתם
אמר לגשול איברים בטח בני
כי-נסלחו לך חטאתיך:

Y heaqui, le truxeron vn paralytico echado en vna cama: y viendo Iesus la fe dellos, dixo al paralytico: Confia hijo: tus peccados te son perdonados.

3 והנה קציה מן-הסופרים
אמרו בקרבם מגדה הוא:

Y heaqui vnos de los Escribas dezian dentro desí: Este blasphema.

4 ובאשר ראה ישוע את-
מחשבותם אמר למה חשבכם
לעות בלבוותיכם:

Y viendo Iesus sus pensamientos, dixo, Porque pensays malas cosas en vuestros coraçones?

5 איזו הוא נקל לאמר נסלחו
לך חטאתיך או לאמר קום
הלך:

Qual es mas facil, Dezir, Los peccados te son perdonados: o dezir, Leuantate y anda?

6 ולמען אשר תדעו כי-וכל
בן-האדם בארץ לשאת חטאים
אז-אמר לגשול איברים קום
ושא את-מטתך ולך אל-ביתך:

Mas porque sepays que el Hijo del hombre tiene potestad en la tierra de perdonar peccados, dize entonces al paralytico, Leuantate, coma tu cama, y vete à tu casa.

7 ויקום וילך אל-ביתו:
Entonces el se leuantó, y fuese à su casa.

8 ויראו העם ויתמיהו ויכבדו
את-אלהים אשר נתן בכח
הזו לאנשים:

Y las compannas viendolo, marauillaron-se, y glorificaron à Dios, que ouiesse dado al po- testad à hombres.

2. Καὶ ἰδὼν προσέφερεν αὐτῷ
ὁ ᾧ αὐτὸν ἔθηκεν κλῆτος βεβλη-
μένος, καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὴν πίστιν
αὐτοῦ, εἰπε τῷ ᾧ αὐτὸν ἔθηκεν, ἵνα
σταῖ, ἀφίενται σοι αἱ ἀμαρ-
τίας σου.

Et voici, on lui presenta vn paralyti- que gisant en vn liét. Et Iesus voyant Iesus soy, dit au paralytique, Aye bon courage, mon fils, tes pechés te sont pardonnés.

3. Καὶ ἰδὼν πῶς τῶν γραμμα-
τίων αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς, ὅτις βλα-
σφημοῦν.

Et voici quelques vns des Scribes di- soient en eux mesmes, Cestui ci blas- pheme.

4. Καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμη-
σας αὐτῶν, εἶπεν, ἵνα τι ὑμεῖς ἐν-
θυμεῖσθε, ἀπορεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ
ὑμῶν:

Mais Iesus voyant leurs pensées, dit? Pourquoy pensez-vous mal en vos occurs?

5. Τί γὰρ ἴσται ὁ ἀπορώτερον, ἢ
παῖν, ἀφίενται σοι αἱ ἀμαρ-
τίαι ἢ εἶπαι, ἔγειρε καὶ πε-
πάτι:

Car lequel est plus aisé de dire, Tes pechés te sont pardonnés: ou de dire, Leuetoï, & chemine.

6. ἵνα ᾧ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσία ἔχει
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀ-
φίεναι ἀμαρτίας: πῶς λίγος τῷ
ᾧ αὐτὸν ἔθηκεν, ἐμμεθὲς ἀρὸν σου τὴν
κλῆτον, καὶ ὑπάγει εἰς τὸν οἶκόν σου.

Or afin que vous sachiez que le fils de l'homme à autorité en terre de par- donner les pechés, Leue-toi, (dit-il au paralytique) pren ton liét, & t'en va en ta maison.

7. Καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν
οἶκόν αὐτοῦ.

8. ἰδόντες γὰρ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν,
καὶ ἰδοῦσαν τὸν ἰησοῦν, τὸν δόντα
ἐξουσίαν τοιαύτην ᾧ οὐκ ἀνέ-
στις.

Ce que les troupes voyans, elles s'es- merueilleroient, & glorifierent Dieu qui auoit donné vne telle autorité aux hommes.

9 וּכְד עֲבַר יֵשׁוּעַ מִן תַּמָּן
חָזַר וַעֲבָרָא דִּיתְבּ בֵּית
מִכְסָּא וַשְּׁמַח מִתֵּי וְאָמַר
תָּא בִּתְרִי וְקַם אֲוֹל בִּתְרָה:

Essendo Gesù di lì, vide un uomo, che sedeva al banco de la gabella, chiamato Matteo, e discelo, Seguitami. Et egli leuatosi, il seguì.

10 וְכַד סָבִיבִין בְּבֵיתָא
אֲתוּ מִכְסָּא וְחֻטְיָא סְגִיָּא
אֶסְתַּמְכּוּ עִם יֵשׁוּעַ וְעִם
תַּלְמִידוֹהִי:

Foi auuene, che sedendo egli à tauola in casa de esso, ecco che molti publicani & peccatori, essendo venuti li, si mesero à tauola con Iesus, & co i suoi discipoli.

11 וְכַד חָנוּ פְּרִישָׁא אֲמַרְיוֹ
לְתַלְמִידוֹהִי לִמְנָא עִם
מִכְסָּא וְחֻטְיָא לְעַם רַבָּכִין:

Il che sedendo i Farisei, dissero à i suoi discipoli, Perche mangia il vostro maestro co i publicani & peccatori?

12 יֵשׁוּעַ דִּין כֹּד שְׁמַע
אָמַר לְהוֹן לֹא סְנִיקִין
תְּלִימָא עַל אֶסְתַּמְכָּא אֲלֵהֶן
אֵלֶיךָ דְּבִישָׁאִית עֲבִידִין:

Et Iesus hauendo ciò udito, disse loro, Quia che son sani non hanno alcun bisogno di medico, ma si ben quelli che sono ammalati.

13 וְלֹא יִלְכּוּ מִנֵּי חֲבֵבִין
בְּעָא אֲמַר וְלֹא דְּמַחֲתִין
לֹא צִיר אֲתִית דְּאֲקִין
לְיִדְיָקָא אֲלֵהֶן לְחֻטְיָא:

Hor audite, & imparate che cose son, lo voglio misericordia, & non sacrificio. Perche io non son venuto à chiamare i giusti, ma i peccatori à penitentia.

14 הִידִין קָרְבּוּ לֵה תַלְמִ
תַּלְמִידוֹהִי דִּינְחִין וְאֲמַרְיוֹ
לִמְנָא חָנוּ וּפְרִישָׁא צִימִין
סְגִיָּא וְתַלְמִי דִּיר לֹא צִימִין:

In questo tempo vengono à lui i discipoli di Giovanni, dicendo, Per qual ragione noi & i Farisei digiuniamo spesso, & i tuoi discipoli non digiunano?

9 וַיִּתְּלֶךְ יֵשׁוּעַ מִשָּׁם וַיֵּרָא
אֲנֹשׁ יוֹשֵׁב עַל הַמִּכְסָּם וּשְׁמוֹ
מַתִּי וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ אַחֲרַי וַיִּקָּם
וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו:

Y passando Iesus de alli, vido à vn hombre, que estava sentado al vanto de los publicos tributos, el qual se llamaua Mattheo: y dizele, Siguieme. Y leuantóse, y siguiólo.

10 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשָׁב בְּבֵית וְהָיָה
לְבָיִם מְבַעֲלֵי עֵבֶרָה וְחֻטְיָאִים
בָּאוּ וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם עִם יֵשׁוּעַ
וְעִם תַּלְמִידָיו:

Y aconteció que estando el sentado à la mesa en su casa, he aquí que muchos publicanos y peccadores, que auian venido, se sentaron juntamente à la mesa con Iesus y sus discipulos,

11 וַיֵּרָאוּ הַמִּפְרָשִׁים וַיֹּאמְרוּ
לְתַלְמִידָיו לָמָּה עִם עֵבֶרָה
וְעִם חֻטְיָאִים אוֹכֵל הַמִּלְמַדְכֶּם:

Y viendo esto los Phariseos, dixeron à sus discipulos, Porque come vuestro maestro con los publicanos y peccadores?

12 וַיִּשְׁמַע יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
כְּרִיָּאִים לֹא יִצְטָרְכוּ לְלֹפֶת
כִּי־אֵם אֲשֶׁר פְּרָעוּתָם הֵם:

Y oyendo lo Iesus, dixoles, Losque estan sanos, no tienen necesidad de medico: si no los enfermos.

13 וְלָכֵן וְלִמְדוּ מֵה זֶה הוּא
חֶסֶד חֶפְצָתִי וְלֹא זֶבַח כִּי־לֹא
בָּאתִי לְקַרֵּא צַדִּיקִים כִּי־אֵם
חֻטְיָאִים לְתַשׁוּבָּה:

Andad antes apprended que cosa es, Misericordia quiero, y no sacrificio: porque no he venido à llamar los justos, si no los peccadores à penitencia.

14 אָז נָגְשׁוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו יוֹחָנָן
לֵאמֹר לָמָּה אֲנַחְנוּ וְהַמִּפְרָשִׁים
צִימִים הַרְבֵּה וְתַלְמִידָי לֹא
צִימִין:

Entonces los discipulos de Ioan vienen à el, diciendo: Porque nosotros y los Phariseos ayunamos muchas vezes, y tus discipulos no ayunan?

9. Καὶ ὡς ἔγγινεν ὁ ἰησοῦς ἐκεί-
θιν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ
τῷ τελωνίῳ ματθαίον λεγόμενον, καὶ
λέγει αὐτῷ, ἀκολούθη μοι καὶ ἀνα-
στής ἠκολούθησεν αὐτῷ.

*Puis Iesus passant outre vid vn hom-
me assis au lieu du peage, nommé Ma-
thieu: & lui dit, Sui-moi. Et se leuant,
il le suivit.*

10. Καὶ ἐγένετο ὡς ὅτε ἀνακείμενον
ἔσθη οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι
καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συναί-
κυσαν τῷ ἰησοῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ.

*Et aduint comme Iesus estoit à table
en la maison d'icelui, voict, plusieurs
peagers & mal viuaus, qui estoient là
venus, se mirent à table avec Iesus & ses
disciples.*

11. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι εἶ-
παν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διὰ τί μα-
τθαῖος καὶ ἁμαρτωλοὶ
ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;

*Ce que les Pharisiens voyans, dirent
à ses disciples, Pourquoi mange vostre
maître avec les peagers & gens de mau-
uaise vie?*

12. Ὁ ὁ ἰησοῦς ἀποκρίσας, εἶπεν αὐ-
τοῖς, καὶ χρῆται ἔχουσιν ἐκ υἱοῦ τοῦ
ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ σαρκὸς ἔχουσιν.

*Et Iesus ayant entendu cela, leur dit
Ceux qui sont en santé, n'ont point be-
soin de medecin, mais ceux qui se por-
tent mal.*

13. Πορεύσιντες ἡ μαθήτε τί ἐστίν,
ἐλθόντες ἡμεῖς καὶ ἡ συνάγωγα καὶ ἡ ἑλ-
θὼν καλῶν δικαίων, ἀλλ' ἁμαρ-
τωλὸς εἰς μαρτυρίαν.

*Mais allez, & apprenez que c'est à
dire, le vueil misericorde, & non point
sacrifice. Car ie ne suis point venu ap-
peler les iustes, mais les pecheurs à re-
pentance.*

14. Τότε προσερχομένων αὐτῷ ἐκ
μαθητῶν ἰωάννου λεγόντες, Διὰ τί
ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν
πολλὰ, οἱ μαθηταὶ σου ἡ νηστεύου-
σι;

*Lors vindrent vers lui des disciples
de Iehan, disans, Pourquoi nous & les
Pharisiens iunons-nous souvent, & tes
disciples ne iunent point?*

CAP. IX.

9. Et cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthaeum nomine. Et ait illi, Sequere me. Et surgens, secutus est eum.

And as Iesus passed forth from thence, he sawe a man sitting at the receite of custome named Mattheus: and said to him, Follow me. And he arose, & followed him.

10. Et factum est: discumbete eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes, discumbebant cum Iesu & discipulis eius.

And it came to passe, as Iesus sate at meat in his house, beholde many publicanes and sinners: that came thither, & sate downe at the table with Iesus and his disciples.

11. Et videntes Pharisei, dicebant discipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus māducat magister vester?

And when the Pharisees sawe that, then said to his disciples, Why eateth your master with Publicanes and sinners?

12. At Iesus audiens, ait, Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus.

Notwe when Iesus heard it, he said vnto them, The whole neede not a physician, but they that are sicke.

13. Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

But go ye & learne what this is, I will haue mercie: and not sacrifice: for I am not come to call the righteous, but the sinners to repentance.

14. Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohannis, dicentes, Quare nos & Pharisaei ieiunamus frequenter: discipuli autem tui non ieiunant?

Then came the disciples of Iohn to him, saying, Why doe we and the Pharisees fast oft, and thy disciples fast not?

Das IX. Capitel.

9. Vnd da Iesus von dammen gieng/ sahe er einen menschen am Zoll sitzen/ der hieß Mattheus/ vnd sprach zu ihm/ Folg mir. Vnd er stund auff/ vnd folgete jm.

De der Ihesus giel der fra/ saa hand it Menniste side hofst Zolden/ hand heb Mattheus/ oc hand sagde til hannem/ Folg mig. De hand stod op/ oc fulde hannem.

10. Vnd es begab sich/ da er zu Tisch saß im Hause/ Sihe/ da kamen viel Zöllner vnd Sünder/ vnd saßen zu Tische mit Iesu vnd seinen Jüngern.

De der stede/ der hand sad til bordz i Husi/ See/ Da kommemange Zoldere/ oc Syndere/ oc sade til bordz mer Ihesu oc hans Disciple.

11. Da das die Phariseer sahen/ sprachen sie zu seinen Jüngern: Warum isset euer Meister mit den Zöllnern vnd Sündern?

Der Phariseerne saae det/ sagde de til hans Disciple/ Hui oder eders Mester mer Zoldere oc syndere?

12. Da das Iesus höret/ sprach er zu ihnen: Die starken dörfen des Arztes nicht/ sondern die Kranken.

Der Ihesus der hørde/ sagde hand til dem/ De Karste haffue lægen icke behoff/ Men de slege.

13. Gehet aber hin/ vnd lernet/ was das sen/ (Ich habe wolgefallen an Barmherzigkeit/ vnd nicht am Opfer) Ich bin kommen die Sünder zur Buße zu ruffen/ vnd nicht die Frommen.

Gaar bort/ oc lærer/ huad der er (Jeg haaffuer behagelighed til Barmhertighed/ oc icke til Offer) Jeg er kommen at kalde Syndere til bedring/ oc icke de Fromme.

14. Inn des kamen die Jünger Johannis zu ihm/ vnd sprachen: Warum fasten wir vnd die Phariseer so vil/ vnd deine Jünger fasten nicht?

Da komme Iohannis Disciple til hannem/ oc sagde/ Hui faste vi oc Phariseerne saa meget/ oc dine Disciple faste icke?

Kapitola IX.

9. Aldorž ssel odiud Gejisa/ vyzel sloueka an sedji na Ele/ gnuemem Matheuse. V keli gemu: Podzajmnu. A on vstau/ ssel za nim.

A gdy z tamtad siedel Jezus/ vyzal nieforego czlowieka siedzacego na ele / store go zwano Matheus: A rzekl mu niemu/ Podzajmna/ A on wstawszy poszedl za nim.

10. V stalo se/ dorž sedel za stolan w geho domu/ hle mnoz zygarnij a tapnij chryssnijch vyziskosse sedel za stolom s Jezissim v s viedolnijch geho.

A stalo sie gdy on siedzial v stole w domu iego/ oto wiele celnikow y grzesznikow frorzy byli przychli/ wspot siedzieli z Jezusem y z wczynami iego.

11. A widuce to Zakonijch/ keli viedolnijam geho: Proč s zygarnijmi a tapnijmi chryssijnij gij Mistr wafse?

A gdy to obaczyl Zakoniuszowie/ rzekli wczynom iego/ Przeczże z celnikami y z grzesznikami mieszka wafse?

12. Ale Gejisa vstoslaw/ keli: Nienst potrebij zdrorophm lekari/ neq nemoenym.

A vlyszawszy to Jezus / rzekl im/ ktorzy zdrowi sa nie potrzeba lekarzow/ ale ci co sie nie moia.

13. Aleradegj gdeic arde se/ cobo to bylo: Wlosyrdenswaj. chen/ a ne obeti. Nebo nepri sled gsem wolati sprawiedliwych ale chryssijnch (tyotani.)

Alle siedszy naderle sie co test/ Mislofiedzia che a nie ofiary/ dom ci sa nie przyszedl abym wyzwal sprawiedliwych/ ale grzesznis kow tu wpaametanu.

14. Tedy przysli do niego vczynowie Janowi/ mowiac/ keli my y Zakonijchie poslijme kasto/ a viedolnijch twogise neposije

Tedy przysli do niego vczynowie Janowi/ mowiac/ keli my y Zakoniuszowie poslijmy kasto/ a vczynowie twoi nie poszczaj?

ט

15 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ דְּלִמָּא
מִשְׁכָּחִין בְּנִיחֵי דְגִנְוִנָא
לְמַצְדָּם בְּמָא דְחִתְנָא
צִמְהוּ אִתּוּ דִּין וְנִמְתָּא
כִּד יִשְׁתַּקֵּל מִיְהוּוֹן חִתְנָא
וְיִכְרִיו יְצוּמוֹ:

*E i v diff' loro, gl'innuitati a le-
mor, e passino essi piangere, mentre che
lo sposo è con loro? Ma verranno bene i
giorni, che lo sposo sarà alor solo, & alla-
ta digiunando.*

16 לֹא אֶנְשׁ רִמְיָא
אִיךְ צִמְתָּא דְחִתְנָא עֵר-
בִתָּא פִלְיָא דְלֹא תִתְּנָהּ
מִלִּיכְתָּהּ מִן הֵו נִתְּנָא וִי
וְנִתְּנָא בְּנִצָּא יִתְּנָהּ:

*E nullo è che metta una giuntina di
panno grosso in un Sessamento vecchio,
perciocché quel suo riempimento porta via
del Sessamento, e fusse peggior vestimen-
to.*

17 וְלֹא רִמְיוֹן חֲמֵרָא
דְחִתְנָא בְּנִצָּא דְלִיכְתָּא דְלִמָּא
מִצְטָרְנוּ וְהָא וְחֲמֵרָא
מִתְאַשֵּׁר וְנִקָּא אֲבָדוֹן אֶלֹא
רִמְיוֹן חֲמֵרָא דְחִתְנָא בְּנִצָּא
דְחִתְנָא נִתְּרִיחוּן מִת
מִתְצָרְיוֹ:

*Ne mettano il vino nuovo ne gli otri
vecchi: altrimenti gli otri si rompono, &
il vino si versa, & gli otri si perdono. Ma
mettano il vino nuovo ne gli otri nuovi, &
così attendano si conservano.*

18 כִּד דִּין הָלִין מִמְלָא
הֵנָּה צִמְהוּן אִתּוּ
אֲרִכְנִינָא חֵד קִרְבִּי סֵגֵד לָהּ
וַאֲמַר בְּדַתִּי הָשָׂא מִיִּתָּת
אֶלֹא תָא סִים אֲדִיךְ צִלִּי
וְנִתְּנָה:

*Adentro ell'egli diceva loro queste co-
se, ecco venire un certo principe ch'esi-
chimo a lui, dicendo, La mia figliuola po-
co fa è morta: ma veni, & piglia la tua ma-
no sopra essa, & vivrà.*

19 וְתָם יֵשׁוּעַ וְתִלְמִידוֹהִי
נִאֲוָלוּ בְּתִירָה:

*E i v levato s, il seguìto, & essi i
suoi discipoli.*

ט

15 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ הִיכְלוֹ
כִּי חֲתָן לְכַכּוֹתָ בְּהִיזָתָ עֲמָתָם
חֲתָנוֹ אֵלֶּי לַיִּים בָּאִים אֲשֶׁר
יִגְשָׁא מֵהֶם חֲתָנוֹ וְאֵל יְצוּמוֹ:

Y dixoles Iesus, Pueden los que son de bo-
das tener luto entre tanto que el esposo esta con
ellos? Mas vendrán dias, quando el esposo será
quitrado de ellos, y entonces ayunarán.

16 כִּי לֹא יִשְׁלַח אִישׁ חֲתִיכָתָ
בְּגֵד תַּפְסוֹל עַל־שִׁמְלָתָהּ יִשְׁנָה
וְאִם יִשָּׂא אֶת־מְלֻכָתָהּ מֵאֶת־
הַשִּׁמְלָה וּבִדְקוֹ רָע יוֹתֵר מִקֵּדָם
יִהְיֶה:

Irem, nadie echa remiendo de panno rezo
en vestido viejo: porque el tal remiendo tira del
vestido, y hazése peor rotura.

17 וְלֹא יִשְׁלַחוּ יַיִן חֲדָשׁ בְּנִצְרוֹת
בְּלִים כִּי־אֵל יִשְׁכְּרוּ נִצְרוֹת
וַיַּיִן יִשְׁכַּר וְנִצְרוֹת יִכְבְּדוּ כִי־
אִם יִשְׁלַחוּ יַיִן חֲדָשׁ בְּנִצְרוֹת
חֲדָשִׁים וְשִׁלְתָּם יִשְׁכְּרוּ:

Niechan vino nuovo en cueros viejos: de o-
tra manera los cueros se rompen, y el vino se der-
rama, y pierden se los cueros: mas echan el vino
nuevo en cueros nuevos: y lo vno y lo otro se
conferua juntamente.

18 וּכְאֲשֶׁר הָיָה דִּבְרֵי הָאֵלֶּיךָ
אֵלֵיכֶם הִנֵּה שֶׁר אֶחָד בָּא
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ לֵאמֹר כִּי בְרִיָּה כְּבֹד
מִתָּה רָק בָּא תְּכֹנֵא וְשִׁים אֶת־
יָדְךָ עָלַי וְתִחְיֶה:

Hablando elestas cosas a ellos, heaqui vn
principal vino, y adoro, diciendo, Mi hija es
muerta poco há: mas ven, y pon tu mano sobre
ella, y vivirá.

19 וַיָּקָם יֵשׁוּעַ וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו
עִם תִּלְמִידָיו:

Y levantóse Iesus, y siguiólo, y sus disci-
pulos.

θ.

15. Καὶ ἔπαινε αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς, μὴ
δύνασθαι οἱ εἶναι ἡ συμφορὰ πει-
θῆναι ὅτι μετ' αὐτῶν ἔστι ὁ νυμ-
φίτης· ἐλθόντων δὲ ἡμερῶν ἔτι αὐ-
τὸν περιθῆσθαι αὐτῶν ὁ νυμφίτης, καὶ
τοῖς ἡγεῖσθε τοῖς.

Et Iesus leur respondit, Les gens de
la chambre du nouveau marié peu-
vent-ils mener duell pendant que le
nouveau marié est avec eux? mais les
jours viendront que le nouveau marié
leur sera oté, & lors ils iuniront.

16. οὐδεὶς ὃ ἐπιβάλλει ἐπι-
βλημα ῥακούς ἀγναφῆς ἐπὶ ἱμα-
τίῳ παλαιῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆρωμα
αὐτοῦ τοῦ ἱματίου, καὶ χύσει
χίμα ἡντιμενται.

Aussi personne ne met une piece de
drapeseau à un vieil vestement, car ce
qui est mis pour remplir, emporte du
vestement, & la rompture en est pire.

17. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς
ἀσκάδες παλαιάς· οἱ ὃ μᾶλλον ῥήγνυσ-
ται οἱ ἀσκάδες, καὶ ὁ οἶνος ἐκχέεται,
καὶ οἱ ἀσκάδες δοῦλοισι μεν-
βάλλουσιν· ἐλθόντων δὲ ἀσκάδες κρη-
νῶν, καὶ ἀμφοτέρω συντηρησώ-
ται.

Pareillement on ne met pas le vin
nouveau en ouaires vieux: autrement
les ouaires se rompent, & le vin s'espand,
& les ouaires se perdent: mais on met
le vin nouveau en ouaires neufs, & l'un
& l'autre se conseruent.

18. Ταῦτα αὐτὸς λαλοῦντι αὐ-
τοῖς, ἰδοὺ ἄρχων ἐλθὼν περὶ σκευῆς
αὐτοῦ λέγων, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου
ἄρτι ἐπὶ τῶν πνεύματων ἐλθὼν ἐπὶ
τοῦ χιτῶνος ἐκ' αὐτοῦ, καὶ ζή-
σεται.

Et comme il disoit ces choses voici
un Seigneur, lequel se prosterna devant
lui, lui disant, Ma fille est maintenant
trespassée: mais vien & mets ta main
sur icelle, & elle vivra.

19. Καὶ ἔγερθης ὁ ἰησοῦς ἡσυχῶ-
ς αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Et Iesus se levant le suivit, lui & ses
disciples.

CAP. IX.

15. Et ait illis Iesus, Nunquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt.

And Iesus sayd vnto them: Can the children of the marriage chamber mourne as long as the bridegrome is with them? But the dayes will come when the bridegrome shall bee taken from them: and then shall they fast.

16. Nemo autem immittit cōmissuram panni rudis in vestimentum verus, tollit enim plenitudinem eius à vestimento: & peior scissura fit.

Moreover no man pieceth an old garment with a piece of new cloth: for that that should fill it up, is taken away from the garment, and the breach is worse.

17. Neque mittunt vinū novum in utres veteres, alioquin rumpuntur utres, & vinum effunditur, & utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt & ambo conservantur.

Neither do they put new wine into old vessels: for then the vessels would breake, and the wine would be spilt, and the vessels should perishe: but they put new wine into new vessels, and so are both preserved.

18. Hæc illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit, & adorabat eum, dicens, Domine, filia mea mortuū defuncta est: sed veni, impone manum tuam super eam, & vivet.

While he thus spake vnto them, beholde there came a certaine ruler, and worshipped him, saying, My daughter is nowe deceased, but come and lay thine hande on her, and she shall live.

19. Et surgens Iesus, sequeretur eum, & discipuli eius.

And Iesus arose and followed him with his disciples.

Das IX. Capitel.

15. Iesus sprach zu ihnen: Wie können die Hochzeitleute leide tragen / so lange der Bräutigam bey ihnen ist? Es wird aber die zeit kommen / daß der Bräutigam von ihnen genommen wird / als denn werden sie fasten.

Ihesus sagte zu dem / Huerlebis kind Brüllups / solcker sorge / saa lenge som Brudgommen er host dem? Den tid skal komme / at Brudgommen skal tagis fra dem / da skulle de faste.

16. Niemand stickt ein alt Kleid mit einem Lappen von neuem Tuch / denn der Lappe reisset doch wider vom Kleid / vnd der riß wird erger.

Engen bader it gammelt Klæde met en Klud aff nye Klæde / Thi at Kluden rissis dog fra Klædet igen / oc huller bliffuer verre.

17. Man fasset auch nicht Most in alte Schleuche / anders die Schleuche zureissen / vnd der Most wird verschütt / vnd die Schleuche kommen vmb. Sondern man fasset Most in neue Schleuche / so werden sie beyde mit einander behalten.

Man lader oc icke Most i gamle Glaske / eller broste Glaserne / oc Mosten spildis / oc Glaserne forderffuis? Men mand lader Most i nye Glaske / saa bliffue de baade foruarede tilfammen.

18. Da er solches mit ihnen redet / Sihe / da kam der Obersten einer / vnd fiel fur ihm nider / vnd sprach: HERR / meine Tochter ist seht gestorben / aber kom vnd lege deine Hand auff sie / so wird sie lebendig.

Der hand dette talede met dem / See / da kom der en aff de Offuerste / oc salt ned saar hannem / oc sagde HERRE / Min Daatter er nu død / men kom / oc leg din haand paa hende / saa bliffuer hun leffuendis.

19. Iesus stund auff / vnd folget ihm nach / vnd seine Jünger.

Ihesus stod op / oc fulde efter hannem / oc hans Disciple.

Kapitola IX.

15. Væstgim Gefiss: Dab liz mohau Synowē Zenich: wi platati / dokud gest s nimi Zenich? Ale przgdauc dnowē / kōjz bude odnat od nich Zenich a tchdāz se budau positi.

Rzeczim Jezus / Izali moga weszani nā wesle smutnymi byc poki s nimi test oblubieniec? Ale przgda dni gdy bedzie wjet od nich oblubieniec / a tchdāz se budau positi.

16. Nādni neprissywa zā: platy sūna nowēho frauchu starēmū: Nebo odgimā pew: nōsi gcho od raucha / a wēssij dijra bhwā.

Przci nst nie wpuszcza plā: thā nowo wczynionego sūna w wtocha stāte / abowiem on plāc iey wymnie meco szāty / y stawa sic gorzej przydācie.

17. Aniz legij Wina nowēho do Sudow starych / sje gina rozpuć se Sudowē / a wino se wylege / a Sudowē se skazj. Ale wino nowē legij do nowych Sudow / a bhwā obē zachowāno.

Wina też młodego nie leia w stare naczyia / bo inaczey pukaia sic naczyia / y wino sic rozlewa / y naczyia gina / ale zlewa młode wino w naczyia nowā / tchā os bōie spoem bywāia zachowāne.

18. A kōjz w wēcy on k nim mluwil / Aniz je godno pñ: staupilo k němu / a klanělo se genu / rā: Pane / Dcera mā nymj omčela: ale pod / wloz na ni ruku twu / a bude živa.

A gdy on ty rzeczy mowil / otho niekroce Aniz je przysiedszy dawa lo muchwale / mowiac / Corā mo: ta do piero skanā / ale podj / a wloz nā nāc rēk twoic / a bedzie žyła.

19. Wstaw Geijs stel za nim / y Wiedniocy gcho.

Tedy wstāhawšy Jezus / sledj / a nim y wczynowie tego.

20 וְהָיָה אִתָּהּ דָּבָר
וְהָיָה דָּבָר שֶׁנִּין תִּר
תִּרְתַּעֲסָה אִתָּהּ מִן
בְּסִתְיָהּ וְקִרְבָּת לִקְרִינָהּ
דִּלְבוּשָׁהּ:

*Intanto ecco una donna che ben da-
dici anni bancha il flusso del sangue, la-
quale accostandosi di dietro, gli toccò
l'effremitura de la vesta.*

21 אָמְרָהּ הֵיכָן גִּיר
בְּנִשְׁתָּה אֲפֹן בְּלִחְוִי דִל
דִּלְמִאָנָה קִרְבָּה אֲנִי
מִתְאַשִּׁיָּה אֲנִי:

*Perche ella diceva fra se stessa, Se
io toccavo solamente la sua vesta, sarò
salva.*

22 וַיֹּשִׁיעַ דִּין אֶתְפָּנִי הָיָה
וַאֲמַר לָהּ אֶתְלַבְּדִי בְּרִי
הִימְנוּחִי אִתְּחִי וְאִתְּחִי
וְאִתְּחִי אִתְּחִי הִי מִן
הִי שִׁעֲתָהּ:

*E se v'risoltrandosi, e vedendo la,
disse, Figliuola, se di buono animo, la
tua fede t'ha fatta salva. E da quella in-
stante la donna fu risanata.*

23 וְאַתָּה יֹשִׁיעַ לְבִיתָהּ
דְּאִרְפִּנָּה נְחִיָּה וּמִרְנָה
וּפְנִישָׁה דְּמִשְׁתַּגְּשִׁין:

*E se v'essendo venuto a la casa del
principale, e vedendo i pifferi, e la turba che
facevan tumulto.*

24 וַאֲמַר לְהֵון פְּרוּקִי
לִכְּחַן טְלִיתָה גִיר לָהּ
מִיתָה אֵלָּא דְּמִכָּה הִי
וְנִחְכִּין בֵּין עֲלוֹהֵי:

*Dice loro: Ritiratevi: perche la
fanciulla non è morta, ma dorme. Et essi
si facevan beffe da lui.*

25 וְכֵן אֶפֶק לְפָנֶיהָ עַל
אֶתְרָהּ בְּאִתְּרָהּ וְקִמְרָהּ
טְלִיתָהּ:

*Poi che fu mandata via la turba, egli
entro, e presele la mano: e la fanciulla si
levò su.*

26 וְכֵן טָבַח הָיָה בֵּין
בְּכָלָה אֶרְצָה הִי:

*Et così questa fama per tutta quella
terra.*

27 וְכֵן עָבַר יֹשִׁיעַ מִן
תִּמְנו דִּקְהִיָּה סְמִיָּה תִּרְוִי
דְּקִצִּין וְאִמְרִין אֶתְרָהּ
עֲלִין בְּרָה דְּדָוִד:

*Partendosi poi Iesù di lì, due ciechi
lo seguirono gridando, e dicendo, Figli-
uol di David, habbi misericordia de noi.*

20 וְהָיָה אִתָּהּ דָּבָר
וְהָיָה דָּבָר שֶׁנִּין תִּר
תִּרְתַּעֲסָה אִתָּהּ מִן
בְּסִתְיָהּ וְקִרְבָּת לִקְרִינָהּ
דִּלְבוּשָׁהּ:

*Y heaquivna muger enferma de fluxo de
sangre doze annos auiá, llegandose por detrás,
tocó la finbria de su vestido.*

21 כִּי־אָמְרָהּ בְּנִשְׁתָּה אֲנִי
לְבָדִי בְּדִין אֲנִישְׁתָּה:

*Porque dezia entre si, Si tocáre solamente
su vestido, seré libre,*

22 וַיִּפֹּן יֹשִׁיעַ וַיִּרְאֵהָ אֶתְרָהּ לְאִמֹר
בְּטָחִי בְּרִי אֲמַנְתָּךְ הוֹשִׁיעֲתָךְ
וְהוֹשִׁיעַ הָאִשָּׁה מִשְׁעָה הָיָה:

*Mas Iesus boluiendose, y mirandola, dixo,
Confia hija, tu fe te ha librado. Y la muger fué
libre desde aquella hora.*

23 וְכֵאֲשֶׁר בָּא יֹשִׁיעַ אֶל־בֵּית
הַשֵּׁל וְקָרָה אֶת־הַחֹזְלִים וְאֶת־
הַמִּיתָה הָעֵם:

*Y venido Iesus a casa del principal, viendo
los tannedores de flautas, y la companna que ha-
zia bullicio.*

24 וַיֹּאמֶר לָהֶם סוּרוּ כִּי־לִי
מִתָּה חֲנֻעָה כִּי־אֲנִי יֹשֶׁה
וְיִלְעָגוּ לוֹ:

*Dizeles, Apartaos, que la moça no es muerta:
mas duerme. Y burlauanse de el.*

25 וְכֵאֲשֶׁר הָשִׁלָּךְ הָעֵם בָּא
וְהַחֲזִיק בִּידֵּי (וַיֹּאמֶר לָהּ טְלִיתָהּ
קוֹמִיָּה) וְנִתְקַוֶּה חֲנֻעָה:

*Y como la companna fué echada fuera, entró,
y traú de su mano: y la moça se levantó.*

26 וְהָיָה שְׂמוּעָה הוֹאֵת אֶל־
כָּל־הָאָרֶץ הָיָה:

Y salió esta fama por toda aquella tierra

27 וַיַּעֲבֹר מִשָּׁם יֹשִׁיעַ וַיִּלְכֹּךְ
אֶחָדִין שְׁנֵי עִוְרִים קוֹרְאִים
וְאִמְרִים הִנֵּנוּ בְּרִדְדוֹ:

*Y passando Iesus de allí, siguieronle dos cie-
gos dando bozes, y diziendo, Tem misericordia
de nosotros Hijo de David.*

20. (Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμαρρῶσα
οὐ δῶδεκα ἔτη, προσελθὼσα ἐπι-
θεῖν ἡψατο τῆς κρησάτης τῆς ἱματί-
ας αὐτῆς.

*Et voici, vne femme malade d'une
perre de sang de puis douze ans, vint
par derriere, & toucha le bord de son
vestement.*

21. Ἐλπεζούσα ἐν αὐτῇ, ἐάν μοι
αὐψωμῃ τῆς ἱματίας αὐτῆς, σωθή-
σονται.

*Car elle disoit en soy-mesme, Si tant
seulement ie touche son vestement, ie
serai guerie.*

22. Ὁ ᾧ ἰησοῦς ἐπιστραφείς, καὶ
ἰδὼν αὐτὴν εἶπε, θάρσος ἔνθα περ, ἡ
πίστις σε σώσει σε. καὶ (ὥσθι ἡ
γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.)

*Adonc Iesus se retournant, & la re-
gardant dit, Ayez bon couraige, ma fille,
ta foy t'a sauuee. Et en ce meisme in-
stant la femme fut deliuree.*

23. Καὶ ἔλθων ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν
οἰκίαν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἰδὼν ἐν-
τὴν αὐλήν, καὶ τοὺς ὄχλους θορυβού-
μενους.

*Et quand Iesus fut venu en la maison
de ce Seigneur-la, & eut veu les men-
striers, & la troupe, la assemblee me-
nant grand bruit.*

24. Λέγει αὐτοῖς, ἀναχωρεῖτε ἔ-
ξω ἀπέσθαι τὸ κρησασθαι, ἀλλὰ να-
θεῖ δὲ καὶ πατεράτω αὐτῆς.

*Il leur dit, Retirez-vous, car la ieune
fille n'est pas morte, mais elle dort. Et
ils se moquoient de lui.*

25. Ὁ πᾶσι ἐξελθόντων ὁ ὄχλος,
εἰσελθὼν ἐκρησασθαι τῆς χειρὸς αὐ-
τοῦ, (καὶ λαγῇ αὐτῇ ἔλαβεν κα-
μὴν) καὶ ἡ γένητο πρὸς κρησασθαι.

*Et quand la troupe là assemblee fuist
mise de hors: il entra, & print la main
d'icelle, & la ieune fille se leua.*

26. Καὶ ἐξῆλθον ἡ φήμη αὐτοῦ
εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

*Et le bruit en courut par tout ce
quartier-la.*

27. Καὶ ὡς ἐξέρχοντο ἐκείνην τὴν
ἰησοῦς, ἐκλαλήσαν αὐτῷ δύο τυ-
φλοὶ κρησζόντες, καὶ λέγοντες, ἐλέη-
σον ἡμᾶς ὡς δαυὶδ.

*Et comme Iesus passoit outre, deux
aveugles les suivirent, crians, & disans,
Ayez pitié de nous, fils de David.*

ט

28 וַיָּבֹאוּ אֵלֶי־הַבֵּית קָרְבוֹ
קָרְבוֹ לָהּ הֵנוּן סִמְנָא אֲמַר
לְהוֹן יְשׁוּעַ מִהֵנוּן מִ
אֲנָתוֹן דְּמִשְׁפַּח אֲנָא הָדָא
לְמַעַבְד אֲמַרְיוֹ לָהּ אִין
מְנוֹ:

Et offensus venit ad casam, que ciechi venerunt ad lui: et ille dixit loro, Credete vobis, ut possis facere quod ego? Effugit dicentes, Si Sennor.

29 הֵנוּן קָרְבַּ לְאֲנָתוֹן
וְאֲמַר אֵיכָנָא דְּהֵנוּן מְנוֹ
יִהְיֶה לָכֵן:

Altera egi toccò i loro occhi, dicendo, fiant facto secundo la vostra fede.

30 וַיִּמְחְדוּ אֶת־עֵינֵיהֶן
עֵינֵיהֶן וַפְּאֵל בְּהוֹן י
יְשׁוּעַ וְאֲמַר הֵנוּ לְמַנְי
אֲנָשׁ יָדַע:

E così furono aperti gli occhi loro, & ille seueramente proibì loro, dicendo, Guardate che non lo sappia alcuno.

31 הֵנוּן דִּין וַפְּקוֹ אֲסִבְהִי
בְּכֻלָּהּ אֶרְצָא הִי:

Adi essi come furono offesi fuore, me sparsero la fama per tutta quella terra.

32 וַיָּבֹד וַפְּקוֹ יְשׁוּעַ קָרְבוֹ
לָהּ חֲרָשָׁא דְּאִתּוֹת צְלוֹהִי
דִּינָהּ:

Hor mentre che essi scissuano, ecco, gli fu portato vn huomo muto, indemoniato.

33 וַיְמוֹ דְּנִפְקוֹ דִּינָהּ מִלֵּל
הִי חֲרָשָׁא וְאֶת־מְנוֹ
כְּנָשָׁא וְאֲמַרְיוֹ דְּלֵילָהּ
מִמֶּתוֹם אֶת־חֲרָשִׁי הַכְּנָא
כְּסִינָהּ:

Es cacciato che fu il demonio, il muto parlò: di che se torbe si marauigliarono, dicendo, Giama non fu veduta cosa simile in Israel.

34 כְּרִישָׁא דִּין אֲמַרְיוֹ
הֵנוּ כְּרִישָׁא דִּינָהּ מִפְּקוֹ
דִּינָהּ:

Ma i Farisei dicevano, Egli scaccia i demoni per il principe de demoni.

ט

28 וַיָּבֹאוּ אֵלֶי־הַבֵּית קָרְבוֹ
אֵלֶי־הַעֲוִירִים וַיֹּאמֶר לָהֶם יְשׁוּעַ
הִתְאֲמִינוּ כִּי־אֹכֵל לְעֶשְׂוֶה
הוֹאֵת וַיֹּאמְרוּ אֵלֶי־אֲמָנָם אֲדֹנָיִ:

Y venido a casa, vinieron a el los ciegos, y Iesus les dize: Creeys que puedo hazer esto? Ellos dizen, Si Sennor.

29 אָוִי־נָעַע בְּעֵינֵיהֶם לְאֲמַר
בְּאֲמוּנָתְכֶם יִהְיֶה לָכֶם:

Entonces tocó los ojos de ellos diciendo, Conforme a vuestra fe os sea hecho.

30 וַתִּפְקְחֶנָּה עֵינֵיהֶם וַיֵּדְעוּ
עֲלֵיהֶם יְשׁוּעַ לֵאמֹר רְאֵה בִּן
יָדַע אִישׁ:

Y los ojos de ellos fueron abiertos: Y Iesus les defendió rigurosamente diciendo, Mirad, nadie lo sepa.

31 וְהֵם יוֹצְאִים הַשְּׂמִיעוֹ אֶת־
שְׂמוֹעָתוֹ בְּכָל־הָאֶרֶץ הַהִיא:

Mas ellos salidos, diuulgaron su fama por toda aquella tierra.

32 וַיָּבֹצְאוּתָם מִשָּׁם הֵנָּה הַגִּישׁוֹ
אֵלֶי־אֲנָשׁ אֵלֶם בְּעַל שֵׁד:

Y saliendo ellos, he aqui le truxeron vn hombre mudo endemoniado:

33 וַכְּאֶשֶׁר הוֹצֵא הַשֵּׁד אֹוִי־
יָדְבַד הָאֵלֶם וַיִּתְמַהוּ הַקָּהֵל לְאֲמַר
כִּי־לֹא הָיִיתָה וְלֹא נִדְּאָתָה
כּוֹנֵאת בְּיִשְׂרָאֵל:

Y echado fuera el demonio, el mudo habló. Y las compannas se marauillaron diciendo, Nunca hà sido vista cosa semejante en Israel.

34 וְהַמִּפְרָשִׁים אֲמַרְיוֹ בְּשֵׁר
הַשִּׁידִים מוֹצֵא אֶת־הַשִּׁידִים:

Mas los Phariseos dezian, Por el principe de los demonios echa fuera los demonios.

θ.

28. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, λέγοντες αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πεποιθεὶς ὅτι δύναται ἡμεῖς το ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, καὶ κύριε.

Puis quand il fut arrivé en la maison, ces aveugles vindrent à lui, auxquels il dit-Croyez-vous que ie puis faire cela? Ils lui respondirent, Oui vrayement, Seigneur.

29. Τότε ἥψατο τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτῶν, λέγων, καὶ τὴν πίστιν ὑμῶν ἡγορησάτω ὑμεῖς.

Adonc il toucha leurs yeux, disant, Qu'il vous soit fait selon vostre foy.

30. Καὶ ἀνέχθησαν αὐτοὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐρεβέμασαν αὐτοὶς ὁ ἰησοῦς λέγων, ἐρεῖτε μηδὲς γινώσκωτω.

Et leur yeux furent ouverts, & Iesus leur defendit avec menaces, disant, Prenez gar de que personne ne le sache.

31. Οἱ δὲ ἐξελθόντες διηφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Mais eux estans partis firent courir la renommee d'iceulx par tout ce quartier-la.

32. Αὐτῶν δὲ ἐξέρχοντων, ἰδὼν προσέβηκεν αὐτῷ ἄνθρωπος κωφὸς καὶ δαμονιζόμενος.

Et ainsi qu'ils sortoyent voici, on lui presenta vn homme muet, demoniaque.

33. Καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ δαίμων ἐλάλησεν ὁ κωφός, λέγων, μαρτυροῦν οἱ ὄχλοι λίγοντες ὅτι ἐδὲ πεπείσθη ἡμεῖς ἐν τῷ Ἰσραὴλ.

Et quand le diable eut esté ietté hors, le muet parla: dont les troupees s'eimer uillèrent, disant, Telle chose ne fut oncques veue en Israel.

34. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον ἐν τῷ ἄρχοντι τοῦ δαμονίου ἐκείνου λέγει τὰ δαμόνια.

Mais les Pharisiens disoyent, Il iette hors les diables de par le prince des diables.

CAP. IX.

28. Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus, Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei, Vtique Domine.

And when hee was come into the house / the blinde came to him / and Iesus said vnto them / Believe mee that I am able to doe this? And they sayd vnto him / Yea Lord.

29. Tunc tetigit oculos eorum, dicens, Secundum fidem vestram fiat vobis.

Then touched hee their eye / saying / According to your saych be it vnto you.

30. Et aperti sunt oculi eorum, & comminatus est illis Iesus, dicens, Videte ne quis sciatur.

And theie eyes were opened / and Iesus charged them / saying / See that no man knowe it.

31. Illi autem exeuntes, diffamaverunt eum in tota terra illa.

But when they were departed / they spread abroad his fame throughout all that land.

32. Egressis autem illis, ecce obtrulerunt ei hominem mutum, demonium habentem.

And as they went out / beholde / they brought to him a dumme man possessed with a deuill.

33. Et eiecto demonio, locutus est mutus, & miratae sunt turbæ, dicentes, Nunquam apparuit sic in Israël.

And when the deuill was cast out / the dumme spake / then the multitude marvelled / saying / The like was neuer seen in Israel.

34. Pharisei autem dicebant, In principe demoniorum eicit demones.

But the Pharisees sayd / He casteth out deuils / through the prince of deuils.

Das IX. Capitel.

28. Vnd da er heim kam tratten die Blinden zu ihm. Vnd Iesus sprach zu ihnen: Glaubet ihr / daß ich euch solches thun kan? Da sprachen sie zu ihm: HEINZA.

De der hand kom hiem / gieng de Blinde til hannem. De Iesus sagde til dem / Trost / at ieg kand gøre eder det? Da sagde der til hannem / HERRER JA.

29. Da rührte er ihre augen an / vnd sprach: Euch geschehe nach eivrem Glauben.

Da rörde hand ved deris øyen / oc sagde / Eder ske effter eders Tro.

30. Vnd ihre augen wurden geöffnet. Vnd Iesus bedrauet sie / vnd sprach: Sehet zu / daß es niemand erfahre.

De deris øyen bleffue obteede. De Ihesus truede dem / oc sagde / Seer til / at ingen saar det at vide.

31. Aber sie giengen auß / vnd machten ihn ruchtbar / im selbigen gansen Lande.

Men de gieng ud / oc vdspridde hans roete i det zansse Land.

32. Da mundise waren hinauß kommen / Sihe / da brachten sie zu ihm einen Menschen / der war stumm vnd besessen.

Der disse vaare nu komme hen ud / See / da førde de et Menniste til hannem / som vaar en Dumme oc besat.

33. Vnd da der Teuffel war außgetrieben / redet der Stumme. Vnd das Volk verwundert sich / vnd sprach: Solches ist noch nie in Israel er sehen worden.

De der Dieffuelen vaar vddreffet / da taleden den Dumme. De Folket forundrede sig / oc sagde / Aldri er saadant seet i Israel.

34. Aber die Phariseer sprachen: Er treibt die Teufel auß / durch der Teufel obersten.

Men Phariseerne sagde / Hand vdriffuer Dieffle ved den Duerste Dieffuel.

Kapitela IX.

28. Aldon wessel do Donnu / pristupili k nemu ti slepij. V fest gim Bezijso; Wefijeli / ze to mohu vcinu wani! Aze kligemu: Wefijme Pane.

Agdy on wssedl w dom / przysli kniemu oni niewidomi / ktorzy rzekli Iesus / Wierzycie iz to moge uczynic! A oni mu rzekli / Tak pane.

29. Teshon dotekl se ocn gegich rka: Podle wiary waslij stanijsi wam.

Tedy sie dotknal oczu ich / i mowiac / Wedle wiary wasley niedzajcie wam stanie.

30. Potewsijsi gsaui oci gegich. Pohrozyl pal gim Bezijso / rka: Witez / at niza dny o tom negwij.

Notworszy sie oczym / k Iesus im skodzie zakazal / mowiac / Dacze aby nikt nie wiedzial.

31. Ale oni wyszedli / blafali o nem po wssli kragine te.

Lecz oni wyszedli / rozslawili go po wyszli oney ziemi.

32. A doni oni wysli / sle podali gemu Cfloweka nemego / dabelsij magijcho.

Agdy oni wychodzili / oto ofis rowali mu cfloweka niemego / ktory byl opetany.

33. A doni on wyschl dabela / mluvil gest nemu. V diwili se zastupowoe / rkauc: Nikdy se tak neolazalo w lidu Izrahelskem.

Agdy byl wygnan on dyabel / przemowil niem / y diwowalo sie ono zebrane ludu / mowiac / Nigdy sie rzecj takowa nie okazala w Izrael.

34. Ale Salonsij prawili: Knizatem dabelstom wymijta Diably.

Ale Skryznowskie powiedzieli: Priet Asiaze Dyablow wygania dyably.

ט

35 וַיִּתְהַלֵּךְ יֵשׁוּעַ בְּכָל הָעָרִים
וּבְכָל הַכְּפָרִים מְלֹמֵד בַּמִּקְהָלוֹת
וּמְבַשֵּׂר בַּשּׁוּרֹת תַּמְּלִכָהּ וּמַרְפֵּא
כָּל-חֲלִי וְכָל-מַחֲלָה בָּעָם :

*Et andaua Iesus per tutte le cit-
ta e ville, insegnando ne le lor sinagoge,
e predicando l'Euangelio del Regno, e san-
nando ogni malattia, & ogni infermita
nel populo.*

36 בְּדִיּוֹתָם כָּד חָנַן לִי יֵשׁוּעַ
לִפְנֵימָן אֶתְרָחִם עֲלֵיהֶן
דִּלְאִין הֵן וְשָׂרוֹן אֵיךְ עַר
עָרְבָה דְּלִית דִּהֶן רַעֲיָא :

*Et vedendo le turbe, hebbe compassio-
ne di loro, percioche elle erano disperate, e
disperse come peccore che non hanno pa-
store.*

37 וַאֲמַר לְתַלְמִידָיו
הַצֵּדִיכָה סֵי וּפְעִילָה
נְעִירָיו :

*Allora dice à i suoi discipoli, Certame-
nente la missiona e grande, magli ope-
rare su pochi.*

38 בָּעֹז הַבִּיל מִן מַרְא
הַצֵּדָה דִּיפִק פְּעִילָה ל
לְהַצֵּדָה :

*Preparate dunque il padron de la mis-
sion, che mandò de gli operari ne la mi-
ssion sua.*

1 וַיִּקְרָא לְתַלְמִידָיו
וַיִּתְּנֵם לְהוֹדוֹת
שְׁלֵיחָם עַל רִחְמָא טַפְתָּא
דִּיפִקוּ וְלִמְאַסְיוּ כָּל כָּאֵב
וּכְבוֹרָהוּ :

*Allora chiamati à sei suoi dodici di-
scipoli, dette loro potestà contra gli spiritus
immundi, che gli sanassero e guarissero
ogni malattia, & ogni infermita.*

2 דִּילְהֵן דִּין דְּתַרְבִּיעָסָר
שְׁלֵיחָם שְׁמִיחָא אִיתְהֵן
הַלְיוּהֶם מִיָּהוּן שְׁמִיעִין דְּמִ
דְּמִתְקַנְיָה בְּאֶפְסָה ו
נִאֲתָרְנָם אַחֵיהֶן וְנִקְרִיב
בְּרִי וְיִתְּנוּ אַחֵיהֶן :

*Et nomi de dodici Apostoli son que-
sti : il primo e Simone, che si chiama Pe-
tro, & Andrea suo fratello : Iacopo, quel
di Zebedeo, e Giovanni suo fratello.*

ט

35 וַיִּתְהַלֵּךְ יֵשׁוּעַ בְּכָל הָעָרִים
וּבְכָל הַכְּפָרִים מְלֹמֵד בַּמִּקְהָלוֹת
וּמְבַשֵּׂר בַּשּׁוּרֹת תַּמְּלִכָהּ וּמַרְפֵּא
כָּל-חֲלִי וְכָל-מַחֲלָה בָּעָם :

*Y rodeaua Iesus por todas las ciudades y al-
deas, ensennando en las synogas de ellos, y pre-
dicando el Euangelio del Reyno, y sanando ro-
da enfermedad y toda flaqueza en el pueblo.*

36 וַיֵּרָא אֶת-תַּחֲמִיקֵהוֹת וְנִקְמָרוֹ
רַחֲמֵיו עֲלֵיהֶם כִּי-הָיוּ חֲלֹשִׁים
וְנִפְּצִים בַּצָּהָן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם
רֹעִיָּה :

*Y viendo las compannes, vuo misericordia
de ellas, que eran derramados y esparidos, co-
mo ouejas que no tienen pastor.*

37 אֲזַיֵּאמַר לְתַלְמִידָיו הַקְצִיר
רַב הוּא וְהַפְּעִילִים מְעַטִּים :

*Entonces dice à sus discipulos, A la verdad
la mies es mucha : mas los obreros, pocos.*

38 עֲלֵי-בְנֵי שָׂחָלֹה מִצִּדֵּי הַקְצִיר
אֲשֶׁר יִשְׁלַח מְפַעֲלִים בְּקִצְרוֹ :

*Rogad pues al Sennor de la mies, que em-
bie obreros a su mies.*

1 וַיִּזְעַק שְׁנַיִם עָשָׂר תַּלְמִידָיו
וַיָּתִינוּ לָהֶם מִמְּשָׁלָה עַל-דּוֹחֹת
טַמְאֹת לְהוֹצִיָּאָם וְלִרְפָּא כָּל-
חֲלִי וְכָל מַחֲלָה :

*Entonces llamando sus doze Discipulos,
dióles potestad contra los spiritus immundos,
que echassen fuera, y sanassen toda enfermedad
y toda flaqueza.*

2 וְאַלְהָ שְׁמוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר
הַשְּׁלִיחִים רָאשׁוֹן שְׁמֵעוֹן הַקְּקָרָא
כִּיפָא וְאַנְדְּרֵעַ אַחִי עֶקֶב בֶּרֶךְ
וּבְדִי וְיוֹהָנָן אַחִי :

*Y los nobres de los doze Apostoles son
estos. El primero, Simon, que es dicho Pedro, y
Andres, su hermano : Iacobo, hijo de Zebedeo,
y Ioan su hermano :*

ט.

35. Καὶ περιῆγε ὁ ἰησοῦς τὰς πό-
λεις καὶ τὰς κώμας, διδά-
σκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ
κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βα-
σιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νό-
σον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ
λαῷ.

*Et Iesus tournoyoit par toutes les
villes & bourgades, enseignant en leurs
synagogues, & prêchant l'Euangile du
regne, & guerissant toute sorte de ma-
ladie & toute sorte de langueur entre le
peuple.*

36. Ἰδὼν δὲ ὅτι ὄχλος ἰσχυρὸς
ἦν περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦσαν ἐκ-
λελυμένοι καὶ ἰσχυρομένοι ὡς πρό-
βατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

*Et voyant les troupes, il fut esmeu
de compassion envers celles de ce qu'elles
estoyent escartées & esparées comme bre-
bis qui n'ont point de pasteur.*

37. Τίς λίγη τῆς μαθητῆς αὐ-
τοῦ μέν θυσίος πολλή, εἰ δὲ ἱε-
ραὶ οὐκ ἔστιν.

*Adonc il dit à ses disciples, Certes la
moisson est grande, mais y a peu d'ou-
riers.*

38. Διῆλθε δύω ἑκατὶ καὶ ἑξή-
μις ὡς ἐκείνη ἐξήκοντες εἰς
τὴν θεμελίαν αὐτοῦ.

*Priez donc le Seigneur de la moisson
qu'il pousse des ouiers en sa moisson.*

Κ Ε Φ Α Λ Ι.

Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ κύριος
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἰδὼν
καὶ αὐτοὺς ἐξυπνῶν κατὰ πᾶσαν
ἀκαθαρσίαν, ὡς ἐκεῖνοι αὐ-
τοῦ, καὶ θεραπεύει πᾶσαν νόσον, καὶ
πᾶσαν μαλακίαν.

*Lors ayant appelé à soi ses douze
disciples, il leur donna pouoir sur les
esprits immondes, pour les jeter hors,
& guerir toute sorte de maladie, & tou-
te sorte de langueur.*

2. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ
ὀνόματα ἔστι ταῦτα πρῶτος, σίμων
ὁ λεγόμενος πέτρος, καὶ ἀνδρέας
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἰακώβος ὁ τοῦ
ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ.

*Or les noms des douze Apostres sont
ceux-ci : le premier est Simon, nommé
Pierre, & Andre son frere : Iacques, fils
de Zebedee & Iehan son frere.*

CAP. IX.

35. Et circuibat Iesus omnes civitates, & castella docens in synagogis eorum, & prædicans evangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem.

And Iesus went about all cities and townes: teaching in the ir Synagogues: & preaching the Gospell of the Kingdome: and healing every sickness and every disease among the people.

36. Videns autem turbas, misertus est eis: quia erant vexati, & iacentes sicut oves non habentes pastorem.

But when he saw the multitude: he had compassion upon them: because they were distressed: and scattered abroad: as sheepe having no shepheard.

37. Tunc dicit discipulis suis, Messis quidem multa, operarii autem pauci.

Then saide he to his Disciples: Surely the harvest is great: but the labourers are fewe.

38. Rogate ergo dominum messis, ut emittat operarios in messem suam.

Wherefore pray the Lord of the harvest: that he would send forth labourers into his harvest.

CAP. X.

ET convocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiecissent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.

And hee called his twelve Disciples: and gave them power against unclean spirits: to cast them out: & to heale every sickness: & every disease.

2. Duodecim autem apostolorum nomina, sunt hæc: Primus, Simon qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius. Iacobus Zebedæi, & Iohannes frater eius.

Now the names of the twelve Apostles are these. The first is Simon: called Peter: and Andrew his brother: James the sonne of Zebedee: and John his br. ther.

Das IX. Capitel.

35. Vnd Iesus gieng umbher in alle Städte vnd Märkte / lehret in iren Schulen / vnd prediget das Euangelium von dem Reich / vnd heilete allerley Seuche vnd allerley Kranckheit im Volck.

De Ihesus gieng omkringt alle Stæder oc Byer / lærdet deris Scholer / oc predickede Euangelium om Digt / Oc heilbredede allehonde Sorer oc allehonde Sengdemme hoff Jolcker.

36. Vnd da er das Volck sahe / jamert ihndesselbigen / denn sie waren verschmacht vnd zerstreuet wie die Schafe die keinen Hirten haben.

De der hand saa Jolcker / ynneddis hand offuer dem / Rhide vaare forsmectede oc arspridde som de Saar / der haffue ingen Hyrde.

37. Da sprach er zu seinen Jüngern: Die Erndte ist groß / aber wenig sind der Arbeiter.

Da sagde hand til sine Disciple / Hosten er stor / men Arbejdene ere saa.

38. Darumb bittet den HERRN der Erndte / daß er Arbeiter in seine Erndte sende.

Beder fordi Hostens HERRN: At hand sender Arbejdere i sin Hest.

Das X. Capitel.

Vnd er rieß seine zwölf Jünger zu sich / vnd gab ihnen Macht über die vnsaubern Geister / daß sie dieselbigen austrieben / vnd heileten allerley Seuche vnd allerley Kranckheit.

De hand lallde sine tollf Disciple til sig / oc gaff dem mact offuer de wrene Lander / At de skulde vdriffue dem / oc heilbrede allehonde Sorer oc allehonde Sengdom.

2. Die Namen aber der zwölf Apostel sind dise / der erst / Simon genannt Petrus / vnd Andreas sein Bruder. Iacobus Zebedei Son vnd Iohannes sein Bruder.

Disse ere de tollf Apostlis naffn / Den første / Simon / som kaldis Peter / oc Andreas hans broder / Iacobus Zebedei Son / oc Iohannes hans broder.

Kapitola IX.

35. Vobcházal Ježíš všemi městy a veselami / učil v synagogách / a láze Evange-
gelium království / a vyléčoval každou nemoc.

Obcházal Ježíš vsycky mi-
stáky wśwěty a w božnicach / učil
y přepovídalac ewangeliu
Králestwí / a vyléčoval každou
nemoc / y wšelá nemoc mezi
dy ludem.

36. A widá zástup / slito-
walo se mu gich / neb byli o-
puštěni / a bláznili jako owce
nemající pastýře.

A gdy wyztał tak wiele ludzki
rozbirował sie nad nim / iż byli
spracowani y rozprošeni / jako
owce / nie mające pasterza.

37. Tedy řekl učedníkům
svojim: žně zrajejí ge-
st mnohá / ale dělníků má-
lo

Tedy řekl učedníkům svým /
žestěnámo žniwo wielkie / ale ro-
bowników málo.

38. Protož prosí Pána žně /
ať posle dělníky na žně
swoji.

Pročítež tedy Pána žniwa / aby
vyšlal robotníky na žniwo
swoje.

Kapitola X.

Ježowlan dwanaście W-
cniów swoich / dał im mo-
c nad duchy nieczystymi / aby je wy-
ganiałi / y wyléčowali wśelá
choroby / wśelá nemoc.

Ježowšy tedy dwanaście
wczniow swoich / dal im moc
nad duchy neczystymi aby je wy-
ganiati / y wyléčowali wśelá
choroby / wśelá nemoc.

2. Dwanaści pał Aposto-
lów gśau gmná tato: Prwo-
ni Ešmon / kterž flowe
Petr / a Dndřeg Bratr geho.
Jakub Syn Zebedew / a
Jan Bratr geho.

A dwanaście Apostolow ty sa
imiona / Pierwszy Symon / który
jest rzezon Piotr / y Andrzej brat
jego / Jakub syn Zebedew / y Jan
brat jego.

3 ופיליפוס וברתולמי
ותאומא וימתי פוקסא
ויעקוב פד חלפי ולגי ד
דא תכני תדי :

Filippo e Bartolomeo : Tomaso e Matteo, quel ch'era stato publicano : Iacopo quello d'Alfeo, e Lebbee, chiamato per soprannome Taddeo.

4 ושמועיו קננא ויהודה
סכריסא הו דא שלמה :

Simone Cananeo, e Giuda Iscariote, quel che poi lo tradì.

5 לחלו תר-עסר שדר
ישוע ופוקד אבנו ואמר
באודתא דחפסא לך
תאללו ולמדוניתא ד
דשמריא לא תעלו :

Questi dodici mandò Iesù, comandando loro, e dicendo, Non andate per la Via de Gentili, e non entrate in alcuna città de Samaritan.

6 ולו לכו דין ויתראת
לנת ערנא דאברו מן בית
יסרי :

Ma più tosto andate à le pecore perdue de la casa d'Israel.

7 ופד אללו אנתון אברו
ואמרו דקרבא מלכותא
דשמריא :

Et andando predicate, dicendo, che il regno de cieli s'è approssimato.

8 כריהא אסו וקבא דפו
מיתא אקמי ונגי
אפקי מן וסבתו מא
הבו :

Risate gli infermi, mandate i lebbrosi, risuscitate i morti, scacciate i demoni. In dono habete riceuto un dono date.

9 לא תקניו דרבא ולא
סאמא ולא נחש
בפיסכון :

Non fate provisione di oro, ne argento, ne arme ne le vostre cinture.

10 ולא תרמיא לא אודתא
ולא תרתיו פותינו ולא
מסנא ולא שבטא שניא הו
גיר פועל לא סבדתא :

Ne uscia per causa del camino, ne due veste, ne scarpe, ne bastone : perche l'operario è degno del suo nutrimento.

3 פילפוס וברתולמי תומא
ומתי בעל-עבדא יעקב אלפי
ולבי תיקנא תדי :

Philippe, y Bartholome : Thomas, y Mattheo el publicano : Iacobo hijo de Alpheo, y Lebbo por sobrenombre Thaddeo :

4 שמעון קנני ויהודה
אישכריותי ואשר מסרו :

Simon de Cana, y Iudas Iscariota, que tambien lo entregó.

5 אחת-שנים עשר תאלל
שלח ישוע ויצו אותם לאמר
אל-דור גוים אל-תלכו ואל-
ערי השומרונים לא תבואו :

Estos doze embió Iesús, à los quales dió mandamiento, diciendo, Por el camino de las Gentes no yreys : y en ciudad de Samaritanos no entreys :

6 כ-אם-לכו אל-צאן אובר
מבית-ישראל :

Mas yd antes à las ouejas perdidas de la Casa de Israel.

7 ולכו וקראו לאמר כ-קרב
מלכות השמים :

Yyendo predicad, diciendo, El Reyno de los cielos hà llegado.

8 חל-ים רפאו מצורעים טהרו
בלתיים תקימו שדים חוציאו
חגים לקחתם וחגים תתנו :

Sanad enfermos, alimpiad leprosos, resuscitad muertos, echad fuera demonios : de gracia recebistes, dad de gracia.

9 אל-תקנו וזהב ולא כסף ולא
נחשת בביסיכם :

No possays oro, ni plata, ni dinero en vuestras bolsas :

10 אל ילקוט בדרך ולא שתיים
בתנות ולא מנעלים ולא בטי
כ-שונה הפועל לאכלו :

Ni alforja para el camino : ni dos ropas de vestir, ni çapatos, ni bordon : porque el obrero digno es de su alimento.

3. Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος.
Θωμᾶς καὶ ματθαῖος ὁ τιλῶνης.
ἰακώβος ὁ υἱὸς ἀλφαίου, καὶ λεβ-
βαῖ ὁ ὀπτηκλήτης θαδδαῖος.

Philippe & Barthelemi : Thomas & Matthieu le peager : Iaquès fils d'Alphee, & Lebbee surnommé Thadde.

4. Σίμων ὁ κανανίτης, καὶ ἰσκαριώτης, ὁ καὶ πωλοῦσε αὐτίκας,

Simon Cananean, & Iudas Iscariot, qui mêmes le trahit.

5. Τέτρας ἐστὶν δώδεκα ἀπέστει-
λεν ὁ ἰησοῦς, ἀποεγγερίσας αὐτοῖς
λεῖγων· εἰς ὅσον, ἵνα μὴ ἀπέλθῃ-
την, καὶ εἰς πόλιν σιμωδεῖται μὴ
εἰσελθῇ.

Ces douze-la enuoya Iesús, & leur donna mandemens, disant, N'allez point vers les Gentils, & n'entrez point en aucune ville des Samaritains.

6. Πρὸς αὐτοὺς ἤματι πρὸς τὴν
πρὸς αὐτὰ τὰ ἀπολωλότα εἰς τὴν ἰ-
σραήλ.

Mais plustost allez aux brebis de la maison d'Israel qui sont peries.

7. Πρὸς αὐτοὺς ἡμετέρας ἐπὶ λί-
γοις· ὅτι ἤγγισεν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ.

Et quand vous serez partis, prechez, disant, Le royaume des cieus est prochain.

8. Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λε-
πτοὺς καὶ βλάπτει, νεκροὺς ἐγείρετε,
δαμόνια ἐκβάλλετε, θανάτους ἀνι-
στήτε, θανάτους δότε.

Guerissez les malades, nettoyez les lepreux, resuscitez les morts, iettez hors les diables : pour neant l'avez-vous receu, donnez-le pour neant.

9. Μὴ κτήτε ἀργύρου, μὴδ' ἀρ-
γύρου, μὴδ' χαλκῶν εἰς τὰς ζώνας
ὑμῶν.

Ne faites provision ne d'or, ne d'argent, ne de monnoye en vos ceintures.

10. Μὴ ἔχετε εἰς ὁδόν, μὴδ' δύο
χιτῶνας, μὴδ' ὑποδήματα, μὴδ' ῥαβδόν· ὅτι ὁ ἐργάτης τῆς
τροφῆς αὐτοῦ ἐστίν.

Ne de mallette pour le chemin, ne de deux robbes, ne de souliers, ne de baston, car l'ouurier est digne de sa nourriture.

3. Philippus & Bartholomæus, Thomas & Matthæus publicanus, & Iacobus Alphæi, & Thaddæus.

Philippus & Bartholomæus: Thomas & Matthæus: Publicanus: Iacobus the sonne of Alphæus: and Thaddæus whose surname was Thaddæus.

4. Simon Cananæus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum.

Simon the Cananite: and Iudas Iscariotes: who also betrayed him.

5. Hos duodecim misit Iesus: præcipiens eis, dicens, In viam gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intraveritis.

These twelve did Iesus send forth: and commanded them saying: Go not into the way of the Gentiles: and into the cities of the Samaritans enter ye not.

6. Sed potius ite ad oves quæ perierunt domus Israel.

But go rather to the lost sheepe of the house of Israel.

7. Euntes autem prædicare, dicentes, Quia appropinquavit regnum cælorum.

And as ye go: preach/saying: The kingdom of heauen is at hand.

8. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmones eicite: gratis accepistis, gratis date.

Heale the sick: cleanse the lepers: raise up the dead: cast out the Devils. Freely ye haue receyued: freely giue.

9. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris.

Possesse not golde: nor siluer: nor money in your girdels.

10. Non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam, dignus enim est operarius cibum suum.

Not a scrippe for the iourney: neither two coates: neither shoes: nor a staffe: for the werthem an is worthe of his meate.

3. Philippus vñnd Bartholomæus/Thomas vñnd Mattheus der Zöllner/Jacobus Alphei Son/Lebbeus mit dem zunamen Thaddæus.

Philippus oc Bartholomæus/Thomas oc Mattheus den Zoldere/Jacobus Alphei son/Lebbeus mit zilnaffn Thaddæus.

4. Simon von Cana vñnd Judas Ischarioth/welcher ihn verrieth.

Simon off Cana/De Judas Ischarioth/som hanheim forraadde.

5. Diese zwölffe sandte Iesus/gebot inen vñnd sprach: Gehet nicht auff der Heiden strassen/vñnd ziehet nicht in der Samariter Städte.

Diese Zölff sende Ihesus/ gebot dem/ oc sagde: Gaar ickes paa Hedningerns wey/ oc drager ickes til de Samariters Städter.

6. Sondern gehet hin zu den verlorenen Schaffen/ auß dem hause Israel.

Men gaar hen til de fortabte Gaar aff Israels Hus.

7. Gehet aber vñnd predigt/vñnd sprecht: Das Himmelreich ist nahe herben kommen.

Gaar hen/ oc prediker/ oc siger/ Himmeriges er ner.

8. Machtet die Kranken gesund/reiniget die Außseßigen/wecket die Todten auff/treibet die Teuffel auß/vmb sonst habt ihrs empfangen/vmb sonst gebt es auch.

Helbieder de Slinge/Reuser de Smedastte/Dp uecker de Dode/ Vddriffuer Dießle/ Ihasfue ananimer der forgefuss/ giffuer der oc forgefuss.

9. Ihr solt nicht Gold noch Silber noch Erß in euren Gürteln haben.

I stulle ickes hasfue Guld/en Solff/en Raaber i eders belte.

10. Auch keine Taschen zur wegfart/auch nicht zwen Röcke/keinen schuch/auch keinen Stecken. Denn ein Arbeiter ist seiner Speise werth.

De en heller Tasse til at rense met/ oc ickes tho Riorte/ ickes Sko/ oc ingen Staff. Thi ar en arbejder er sin Mad verd.

3. Filip a Bartholomæg. Thomás a Mathaus/ genf bpl Eclnj. Jakub Alfseuow. Thadeus.

Filip/ Bartholomiej/Thomas/ Mathaus son elarit/ Jakub son Alfseuow/ Lebeus przerwistim Thadeus.

4. Symon Kananegsk/ a Sidás Vsskarposk/ kterj y gradil gen.

Symon Kananitzejt/ Judas Iskariotes/ kterj go rej wydal.

5. Tsch dwanaće poslal Iesus/ Gsijis/ priskazuge gim/ a fka: Na cestu Pohanym nechodite a do Mest Samaritanstsch newchazegte:

Tsch dwanaće poslal Jezus/ dawshy unroksania/ mowiac/ Wadroge poganom nie wdawaycie sicy do misth Samarytsh new nie chodzcie.

6. Aleradegh gdetek Dvotem zahnulym Domu Israelscho.

Aleradzej idiete do owtec kroze zginly domu Israhelitscho.

7. Agdauce kaste/ kiskagijce: jet se priblizilo Kralowstwj Nebeste.

K. keshy/ prapowledaycie/ mowiac/ Przblyzilo sie Krolestwo nibiestie.

8. Nemocne vdrawugte/ Martwe kreste/ Malomocne liste/ Dably wymistayte/ daro mo gste wazali/ daro mo dayte.

Niemocene vdrawlaycie/ trechos wate ocysciaycie/ wozbudzaycie umarte/ diably wyganaycie/ dare mnicie wiate/ dare m dawaycie.

9. Newladnite Platem ani Strybrem/ ani Penet w mescich wassich mihwayte.

Wie nabywaycie slotha ani srebra/ ani miedzi w trezory washe.

10. Ani mossim na cestu/ ani dwau Sufni/ ani obuwy/ ani holi. Hodei gest zagiste dclnijshe postrnu swého.

Ani taisy na droge/ ani dwa sukien. ani tryzowky/ ani lasty/ Abowiem godzien jest robornik/ jynowoci swotey.

11 לא ידעו מדינתו
או קריתו דעאליו אנחנו
לה שאלו מנו שונו פה
ותמו חור עדמה דנקיו
אנחנו:

Et in qualunque città o villa voi entravate, ricercate chi sia in essa degno: & si non siate in fin che voi non partiate.

12 ומנו דעאליו אנחנו
לפיתו שאלו שלמה ד
דביתו:

Et quando voi entravate ne la casa salutate.

13 ואן דשוא פיתו
שלמכו יאתא עלוהי אן
לא שוא שלמכו עליכו
יפנו:

E se la casa ne sarà degna, venga la vostra pace sopra essa: ma se ella non ne sarà degna, ritorni la vostra pace a voi.

14 מן דלא דין מקבר
לכין דשוא שלמכו
פד נקיו אנחנו מן פיתו
אן מן קריתו דין פנו
דלא מן תליו:

E chiunque non vi riceverà, e non ascolterà le vostre parole, partendovi de la casa, o di quella città scotete la polvere de vostri piedi.

15 ואמין אמר אנא לכין
דלא דשוא שלמכו
יהא נח פיתו דין
אן לכדיתא דין:

Io vi dico in verità, che nel dì del giudizio sarà più tollerabile punizione a la terra di Sodomia e di Gomorra, che a quella città.

16 הא אנא משדר אנא
לכו אן אמר פני
דאנא חו הכל חסומא
אן חותא ותמוסא אן
יננו:

Ecco io vi mando come pecore in mezzo de lupi. Siate dunque prudenti come serpenti, e innocenti come colombe.

17 אדדירו דין מן פני
נשוא שלמין לכין ציר
לפית דין ובכדשתהו
יננו:

E guardatevi da gli uomini: perchè os entregaran in concilios, y en sus synagogas os aco-

11 ובאיה ציר אן טירה תבואו
שאלו מן פה נכבד הוא ושמ
תאריכו על כן תצאו:

Mas en qualquiera ciudad, o aldea, donde entrades, buscad con diligencia quien sea en ella digno, y repasad allí hasta que salgays.

12 וכי תבואו בבית תשאלו
לשלמו (לאמר שלום לבית הזה):

Y entrando en la casa, saludadla:

13 ואם יהיה הבית הזה נכבד
יבוא שלומכם עליו ואם אינו
נכבד יהיה אן שלומכם אליכם
ישוב:

Y si la casa fuere digna, vuestra paz vendra sobre ella: mas si no fuere digna, vuestra paz se bolucra a vosotros.

14 ויהי כל אנש אשר לא
יקח אתכם ולא ישמע את
דברכם ותצאו לחוץ הבית
אן העיר ותשליכו גם את עפר
מרגליכם:

Y qualquiera que no os recibiere, ni oyere vuestras palabras, salid de aquella casa, o ciudad, y sacudid el polvo de vuestros pies.

15 אמין אמר לכם מרפא
יהיה לארץ סדום ועמורה ביום
דן מעיר תהיה:

Decierto os digo, que el castigo será mas tolerable a la tierra de los de Sodomia y de los de Gomorra en el día del juyzio, que a aquella ciudad.

16 הנה אנכי שולח אתכם
בצאן פתור חזאים לכו תהו
עומים בנחשים וחממים
כיונים:

He aqui, yo os embio, como a ovejas en medio de lobos: sed pues prudentes, como serpientes: y fenzillos, como palomas.

17 השמרו לכם מאנשים כן
יסדו אתכם בידים חסומים
ובמקלות יסדו אתכם
בשופים:

Y guardaos de los hombres: porque os entregaran en concilios, y en sus synagogas os aco-

11. Eis lū ol' an pōlōn hōmōlō
eisēlēthē, ēxēlōsate tīs en autē
ōlēōs ēst' akakōi mēlōtō ēōs lō
ēlēlēthē.

Et en quelque ville ou bourgade que vous entrerez, enquestez-vous qui y est digne: & demeurez là iusques à ce que vous en partiez:

12. Eipeρχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀσπασάμενοι αὐτήν. (λίγοι τὸς ἀρρῶν τὸ οἶκον τῆς πόλεως.)

Et quand vous entrerez en quelque maison, saluez-la.

13. Καὶ εἰάν τις ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ἐπὶ αὐτήν· εἰάν δὲ μὴ ἡ ἀξία, ἡ εἰρήνη ἐπὶ ὑμῶν ὡς ἐπὶ μάς ἀποσπῶμεν.

Que si la maison en est digne, que vostre paix vienne sur elle: mais si elle n'en est pas digne, que vostre paix retourne à vous.

14. Καὶ ὅς ἐάν τις δέξηται ὑμᾶς, μὴ γένηται ὁ οὗτος λόγος ἐπὶ ὑμῶν, ἐπερχόμενοι τῆς οἰκίας, ἢ τῆς πόλεως ὁποῦς, ὅσπινά εἰσι τὸν καινὸν τὸν ἥν ποδῶν ὑμῶν.

Et quiconque ne vous receura, & n'écouterà vos paroles, partans de la maison, ou de la ville, secouez la poudre de vos pieds.

15. Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἀναστῆναι ἔσται γὰρ σιδερωμεν καὶ γομῶν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ἐπὶ τῇ ἀκαίᾳ.

En vérité ie vous di, que ceux du pais de Sodomie & Gomorre seront traités plus tolerablement au iour du iugement que cette ville-la.

16. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἀσθεῖα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε ὡς φρόνιμοι ὡς εἰσφοῖς, καὶ ἀεὶ ὡς αἰσθητοί.

Voici, ie vous envoie comme brebis au milieu des loups: soyez donc prudents comme serpents, & simples comme colombes.

17. Προσέχετε τοῖς ἀνθρώποις· οὗτοι γὰρ ἀποδώσουσιν τοῖς σώμασιν ὑμῶν εἰς συναγωγὰς, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτοὶ μαρτυροῦσιν ὑμᾶς.

Et donnez-vous garde des hommes: car ils vous liureront aux confesseurs, & vous fouetteront en leurs synagogues.

CAP. X.

11. In quamcunque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit: & ibi manete donec exeatis.

And into whatsoever citie or towne ye shall come / enquire who is worthy in it: and there / abide till ye go thence.

12. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes, Pax huic domui.

And when ye come into an house / salute the same.

13. Et siquidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam, si autem non fuerit digna: pax vestra revertetur ad vos.

And if the house be worthy / let your peace come upon it: but if it be not worthy / let your peace returne to you.

14. Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros: exeuntes foras de domo vel civitate excutite pulverem de pedibus vestris.

And whosoever shall not receive you / nor heare your wordes / when ye depart out of that house / or that citie / shake of the dust of your feete.

15. Amen dico vobis, tolerabilius erit terre Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicii, quam illi civitati.

Truely I saye unto you / it shall be easier for them of the lande of Sodom and Gomorrah in the day of iudgement / then for that citie.

16. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.

Beholde / I send you as sheepe in the middes of wolves: be ye therefore wise as serpents / and innocent as doves.

17. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos.

But beware of men / for they will deliver you up to the Councils / and will scourge you in their Synagogues.

Das X. Capitel.

11. Wo ir aber inn eine Statt oder Markt gehet / da erkundigt euch / ob jemand darinnen sey / der es werth ist / vnd bey demselben bleibet biß ihr von dannen ziehet.

Naar i gaa i nogen Stadt eller By / da bespører eder / om der er nogen vdi / som er der verd / oc bliffuer hos den samme / indtil i reyse der fra.

12. Wo ihr aber in ein Haus gehet / so grüßet dasselbige.

Naar i gaat i Huse / da hilser der.

13. Vnd so es dasselbige Haus werth ist / wirdt euer friede auff sie kommen. Ist es aber nicht werth / so wirdt sich euer Friede wider zu euch wenden.

De der som samme Huse er der verd / da skal eders Fred komme offuer der. Men er der icke verd / Da skal eders Fred vende sig til eder igen.

14. Vnd wo euch jemand nicht annemen wird / noch euer rede hören / so gehet herauß / von demselbigen Hause oder Statt / vnd schüttelt den staub von euren Füßen.

De der som nogen icke vil anamine eder / oc en here eders Tale / Da gaar vd aff samme Huse eller Stad / oc ryster støffuen aff eders Fødder.

15. Warlich / ich sage euch / dem Lande der Sodomier vnd Gomorrer wirdt es tráglicher ergehen am jüngsten Gericht denn solcher Stadt.

Sandelige siger ieg eder / der skal gaa lideligere til med de Sodomiers oc Gomorriers Land / paa den yderste Dom / end mer saadan ne Stædt.

16. Sihe / ich sende euch wie Schafe / mitten enter die Wölffe. Darumb seyt klug wie die Schlangen / vnd ohn falsch wie die Tauben.

See / ieg sender eder som Gaar / mit blant Vølfue. Derer der faare snilde / som Hugorme / oc vden falschhed / sigs som Duer.

17. Hütet euch aber für den Menschen / denn sie werden euch überantworten für ihre Rathhäuser / vnd werden euch geißeln in ihren Schulen.

Docer eder for Menneskene / Thi de skulle antuoerde eder saar deris Raadhuse / oc de skulle hudstryge eder i deris Scholer.

Kapitola X.

11. Ado kteréhožkoli Města neb Městčka vchodíte / otážíte se kdož v něm hodný byl: a tu pobudíte / až vyjdete.

Ado kteréhožkoli Města abo Městčka vchodíte / vyptávejte se kohož ryby v něm byl godný / y tamže mčstávejte počívající zoned nie vyšli.

12. A vcházějíc do Domu pozdravtež ho / řiauce: Pokoj tomuto Domu.

Vchodzac též v dom pozdravujte jej.

13. A budetež zašli Dům ten hodný / pokoj váš přijdeť nan: Pakli nebude hodný / pokoj váš k vám senavrátiť.

A jestli by byl on dom godný / nicmén přivde pokoj váš / A jestli bynie byl godný / pokoj váš mčstá se vrací do vás.

14. A kdožkoli nepřijme vás / a neposlechne řečí vašich / vyjdauce ven z Domu neb z Města / vyprztež prach z noh vašich.

A Proby vás nie přijal / ani vášich slov / sluchal / vyjdouce z domu abo z městka oného / vyptávejte proch nog vášich.

15. Zašliť pravím vám / že lehčejší bude Zemi Sodomské a Gomorské v den Soudný / nežli Městu tomu.

Šápraveč vám poviedam / žež bedzie zemi Sodomské y Gomorské v den toho sudu / nežli městiu onemu.

16. A já pošlám vás / jako ovce mezi vlky. Protož buďte opatrní jako hadové / a sprostí jako holubi.

Oto ja vás pošlám jako ovce v prostředu vlků / Vadžicítež vy ostrožní jako vovojie / a sprostí jako holubi.

17. A vystríhajte se lidí: necht vás vydávají budau na Eněmy / a v Zbořich svých budau vás bitovati.

Priztyhm strzejte se lidí: abowien was podabza do zgrozmadzenia / y v bojnách svých was bitować beda.

18 וְהָקִדְם הַגְמוּנָה וּמִלְכָּה
מִקְרָבֵינוּ לְכוּן מִטְלָתִי לִ
לְסִפְהֵיהֶם דִּילְהוּן יוֹד
וְדַעֲמֵמָה:

*E sarete menati à i Presidenti, & à
Re per mia cagione, in testimonio ad essi
& ai Gentili.*

19 אֲמַתִּי דִּין דִּישָׁלְמוֹנְכוֹן
לִּי תֵאָדְפוּן אִיכְנָא אוּ
מִנִּי תִמְלִלוּן מִתִּיהָב
לְכוּן גִּיד בְּמִי שְׁעִתְאֲמָה
דְּתִמְלִלוּן:

*Ma quando s'haueranno dati me le
lor mani, non vi pigliate offensa di come,
ò che cosa parlerete: perche in quell
hora vi sarà dato quello che hauerete
parlare.*

20 לֹא הוּא גִיד אֲנִתָּן
מִמְלִלוּן אֵלֹא רוּחַ
דְּאֲבוּכוֹן מִמְלֵלָא בְּכוּן:

*Impero che non sete voi quelli che par-
late, ma lo Spirito del Padre vostro è quel
che parla in voi.*

21 יִשְׁלַם דִּין אֲחָהּ לֹא אֲחֵיהּ
לְמוֹתָא וְאֲבָהּ לְכִרְהָ
וְיִקְוִמוּן בְּנֵיהּ עַל אֲבֵהֵיהוּן
וְיִמִּיתוּן אֲמֵנוּ:

*Hor il fratello dara à morte il fratel-
lo, e il padre al figliuolo, e i figliuoli se le-
ueranno contra i padri, e faranno gli mo-
rti.*

22 וְתִהְיוּן סִינְאִין מִן
כָּלִישׁ מִטְלָתִי שְׁמִי אִינָה
דִּין דִּיסְבֹר עֲדִי מִנִּי
לְחִדְתָּהּ הוּיִתָּהּ:

*E sarete odiati da tutti per il nome
mio. Ma chi sopportara in fin al fine, colui
sarà salvo.*

23 מִיָּה דְנִדְבֹן לְכוּן
בְּמִדְיָתָא דְנִדְבֹן עֲרִיקָה
לְכוּן לְאַחֲרֵתָא אֲמִין גִּיד
אֲמַר אֲנָהּ לְכוּן דְּלִיָּהּ ת
תִּשְׁלִמִין אֲמִין דְּלִיָּהּ מִד
מִדְיָתָא דְבֵית יִסְרָאֵל
עֲדִי מִנִּי הוּיִתָּהּ בְּרָה
דְּאֲנִשָּׂא:

*Quando vi perseguitauano in que-
sta città, fuggite in quella altra, perche io
vi dico in verita, che voi non hauerete fi-
nito di cercar la città d'Israel, che prima
non sia venuto il figliuolo de l'huomo.*

24 לֵית תִּלְמִידָא דִּיתֵיר
מִן רַבִּיהּ וְנָה עֲבָדָהּ מִן
מִרְהָ:

*Il discipolo non è sopra il maestro, ne il
seruo sopra il suo signore.*

18 וְאֵלֵּי נְשִׂאִים וּמִלְכִּים
יִוְלִיכוּ אֲתָכֶם לְמַעַן לְעִדּוּתָה
לָהֶם וְלָגוּיִם:

*Y aun à principes y à reyes fereys lleuados
par causa de mi, para que les conste à ellos y à las
Gentes.*

19 וְאַם יִמְסְרוּ אֲתָכֶם אֵל
תִּחַשְׁבוּ אִיךָ אוּ מַה תִּדְבְּרוּן כִּי
יִתֵּן לָכֶם בְּשַׁעֲרָהּ תִּהְיָה מַה
תִּדְבְּרוּ:

*Mas quando os entregaren, no os congoxeys
como, o que aueys de hablar: porque en aquella
hora os será dado que hableys.*

20 כִּי־אֲתָם אִינְכֶם אֲשֶׁר
מִדְבָּרִים כִּי־אַם רוּחַ אֲבִיכֶם
אֲשֶׁר מְדַבֵּר בְּכֶם:

*Porque no soys vosotros los que hablays, si
no el Espíritu de vuestro Padre, que habla en vo-
sotros,*

21 כִּי־יִסְגִּיר אִישׁ אֶת־אֲחֵיהּ
בְּמִוֹת וְאֵב אֶת־בְּנֵי וְיִתְקוּמֵמוּ
בְנֵיהֶם עַל־אֲבוֹתָם לְהַמִּיתָם:

*El hermano entregará al hermano à la muer-
te, y el padre al hijo: y los hijos se leuantarán
contra los padres, y hazerlos han morir.*

22 וְתִשְׁנֵאוּ מִכָּל־אֲנָשִׁים לְמַעַן
שְׁמִי וְאֲשֶׁר יַעֲמֵד עַד־סוּף הוּא
יִוָּשֵׁעַ:

*Y fereys aborrecidos de todos por mi nom-
bre: mas el que supportare hasta la fin, este será
saluo.*

23 וְכֵאֲשֶׁר יִרְדֹּפוּ אֲתָכֶם בְּעִיר
תִּזְלֹתָה נִסִּין אֶל־אַחֲרֵת אֲמֵן
אֲמַר לָכֶם לֹא תִכְלֹן אֶת־עֲרֵי
יִשְׂרָאֵל עַד־כִּי יָבוֹא בֶרֶךְ הָאָדָם:

*Mas quando os persiguieren en esta ciudad,
huyd à la otra porque decierto os digo, que no a-
cabareys de andar todas las ciudades de Israel,
que no venga el Hijo del hombre.*

24 אֵינּוּ יֵשׁ תִּלְמִיד עַל־הַמֶּלֶמֶד
וְלֹא עֶבֶד עַל־אֲדֹנָיו:

*El Discipulo non es mas que su maestro, ni el
fieruo, mas que su fennor.*

18. Καὶ ὁπὸ ἡγεμόνας καὶ βα-
σιλεῖς ἀρχιστάτην ἐναντι ἐμοῦ, ὡς
μαρτυρεῖσθαι αὐτοῖς, καὶ τῆς ἐθνι-
στῆς.

*Et vous serez menés devant les Gou-
verneurs, & mêmes deuant les Rois, à
cause de moi, en telmoignage à eux &
aux Nations.*

19. Ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς,
μη μεμενησθε πῶς ἢ τί ἀπα-
ντήσῃσιν, γὰρ ὑμῖν ἐκ ἐκείνης τῆ
ὥρας τί ἀπαντήσῃτε.

*Mais quand ils vous liureront, n'ayez
point de souci quoi ou comment vous
parlerez, car en ce même instant vous
sera donné ce que vous aurez à dire.*

20. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦ-
ντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ πατρὸς ὑ-
μῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

*Car ce n'est pas vous qui parlez,
mais c'est l'Esprit de vostre père qui
parle en vous.*

21. Παραδώσῃ δὲ ἀδελφὸς ἀ-
δελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατήρ τι-
μὸν καὶ ὡς ἀγαπᾷ σὺν ταῖς τέττα-
ροις, καὶ θανατώσουσι αὐτοὺς.

*Or le frere liurera son frere à mort,
& le pere l'enfant: & les enfans s'el-
ueront contre leurs pères & meres, &
les feront mettre à mort,*

22. Καὶ ἐσθὶ μὲν ὁμιλοῦντες ὑπο-
παύωντες διὰ τὸ ὄνομα μου ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος, ἐστὶ σω-
θήσεται.

*Et vous serez hais de vous, à cause de
mon Nom: mais qui souffliendra ius-
ques à la fin, celui là sera sauué,*

23. Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν
ἄλλην, ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἡ μὴ
τελείσῃτε τὰς πόλεις τὰς Ἰσραὴλ, ἕως
ὡς ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

*Or quand ils vous persécuteront en ce-
ste ville-là, fuyez-vous-en en vñ autre:
car en verité ie vous dis, que vous n'au-
rez point paracheué d'aller par toutes
les villes d'Israel, que le fils de l'homme
ne soit venu.*

24. Οὐκ ἐστὶ μαθητὴς ὑπὲρ τοῦ
διδάσκοντος, ἀδὲ δὲ ἄλλος ὑπὲρ τοῦ
κυρίου αὐτοῦ.

*Le discipule n'est point par dessus le
maître, ni le seruireur par dessus son
seigneur.*

25 כִּפְקֹה לֹה לְתַלְמִידָא
דִּיהוֹנָא אִתְּרֵהּ וְלִפְתָּא
אִתְּרֵהּ מִדְּהוֹנָא
קִדְוָה בְּעַלְזָבוּב חֵד כְּמִלָּה
לְבִנְיָנִיתָהּ:

Basta bene al discepolo, ch'egli sia come il suo maestro, e il servo come il suo signore. Se hanno chiamato il padre de la famiglia Beelzebub, quanto più i suoi domestici?

26 לֹא הִכִּיר תְּדַחֲלוֹן
מִנְהוֹן לִית גִּיר מִדֵּם דִּפְסָא
דְּלֹא יִתְגַּלֵּא וְדִמְטָשִׁי דְּלֹא
יִתְרַעֵ:

Adhuc non est tēra: perciocche niente è scoperto, che non s'abbia a scoprire: ciuente e si occulto, che non s'abbia a sapere.

27 מִדֵּם דִּיאֲמַר אֲנָה לְכוּ
בְּחֹשֶׁכָּה אֲמַדְרוּהוּ אֲנִתָּן
בְּהִירָא וּמִדֵּם דְּבִאֲדִנְכוֹן
שְׂמִיעִין אֲנִתָּן אֲכִירוּ עַל
אֲנִי:

Quello ch'io vi dico ne te remembre, ditelo ne la luce, e quello che voi d'alcuno l'avete ch'io predico sopra le case.

28 וְלֹא תְּדַחֲלוֹן מִן אֲלִין
דְּקִטְלוּ פְּגִירָא נִפְשֵׁי דִּין
לֹא מִשְׁפָּחָן לְמִקְטֵל דְּחִלּוֹ
דִּין וְיִתְרַעֵ מִן מוֹד
דְּמִשְׁכָּה דְּלִנְפִשָׁא וְלִפְתָּא
יִתְרַעֵ בְּהִירָא:

E non temete quelli che occideno il corpo, e non possono occider l'anima: ma temete p'ma tutto colui, che può perdere l'anima e'l corpo ne la gehenna.

29 לֹא תִרְתִּין צִפְרִין
מִדְּבִנְיָן פִּאסֵר וְהִירָא מִנְהוֹן
פְּלִגֵּד מִן אֲבוּכוֹן לֹא נִפְלֵא
עַל אֲדָעִי:

Due passereuoli non si vendeno vñ per vn quattrino? e par vñ s'ol di quelli non cada in terra senza il Padre vostro.

30 דִּילְכוֹן דִּין אִתְּרֵהּ
דִּירִשְׁכוֹן פְּלִיָּין מִגִּין אֲמִין:

I capelli ancora del vostro capo son tutti numerati.

31 לֹא הִכִּיל תְּדַחֲלוֹן מִן
צִפְרָא סְבִיבִיתָא מִתְּרִין
אֲנִתָּן:

Non habbiate dunque timore: voi siete ben di maggior prezio, che molti passerelli.

25 דִּי לְתַלְמִיד לְהוֹתֵהּ כְּמִלְּמוֹד
וְלִעֲבֹד בְּאֲדוֹנֵיהּ אִתְּרֵהּ בְּעַל
חִבִּית בְּעַלְזָבוּב קִדְוָה בְּמִה
יִתְרֵ אִתְּרֵ אֲנִשִּׁי בִיתָהּ:

Bastele al discepolo ser como su maestro: y al fieruo, como su fennor: si al mismo padre de la familia llamaron Beelzebub, quanto mas a los de su casa.

26 לִכְן לֹא תִירָאוּ מֵהֶם כִּי
אִינוּ יִשׁ דְּבַר מְכַסֶּה אֲשֶׁר לֹא
יֵגְלֶה וְלֹא נִסְתֵּר אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ:

Antique no los temays: porque nada ay encubierto, que no aya de ser manifestado: y nada occulto, que no aya de saberse.

27 אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֲלֵיכֶם
בְּחֹשֶׁךְ אֲמַרוּ בְּאוֹר וְאֲשֶׁר בְּאוֹר
תִּשְׁמְעוּ קִדְוָה עַל תְּהִיָּוָה:

Loque os digo en tinieblas, dezildo en luz: y loque oys a la oreja, predicaldo de los tejados.

28 וְאַל תִּירָאוּ אֶת־אֲשֶׁר
יִהְיֶה אֶת־הַגּוֹי וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ לֹא
יִכְלֹ לְהַרְגֵּ כִּי־אֵם יִרְאוּ יִתְרֵ
אֶת־אֲשֶׁר יִכְלֹ אֶת־הַנֶּפֶשׁ וְגַם
אֶת־הַגּוֹי לְאֵבֶד אֲלֵ־גִיָּה הַנֶּפֶשׁ:

Y no ayays miedo de los que matan el cuerpo, mas al alma no pueden matar: temed antes a aquel que puede destruir el alma y el cuerpo en el quemadero.

29 תֵּלֵא שְׁנֵי צִפְרִים בְּפִאסֵר
וּמִכְרוּ וְאַחַד מֵהֶם אִינוּ נִפְלֵ
עַל־הָאָדָם בְּלִי אֲבִיָּם:

No se venden dos paxarillos por vna blanca: Y vno deellos no cae a tierra sin vuestro Padre.

30 וְשַׁעֲרֹת רֵאשִׁיכֶם לֵלָן
נִסְפְּרוּ:

Y vuestros cabellos tambien, todos estan contados.

31 עַל־כֵּן לֹא תִירָאוּ כִי טוֹבִים
אַתֶּם מִצִּפְרִים לְבָבִים:

No temays pues: mas valeys vosotros que muchos paxarillos.

25. Ἀρκτεὶν τῷ μαθητῇ ἵνα ᾖ ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τοῦ διαβόλου ὅτις βασιλεὺς ἐστὶν ἐκείνων, πῶς μᾶλλον ὁ υἱοῦ ἐκείνων αὐτοῦ;

Il suffit au disciple qu'il soit comme son maître, & que le seruiteur soit comme son seigneur. S'ils ont appelé le pere de famille Beelzebub, combien plus les domestiques?

26. Μηδὲ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· ὅτι οὐκ ἔστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐκ γνωστὸν ἔσται.

Ne les craignez donc point: car rien n'est couuert qui ne se decouure, & rien n'est secret qui ne se cognoisse.

27. Ὅ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐλάτε ἐν τῷ φωτί, καὶ ὃς τὸ ὡς ἀκούετε, κηρύξατε ὅτι· ἦν δαμάσκη.

Ce que ie vous di en tenebres, dites le en lumiere, & ce que vous oyez en l'oreille, preschez le sur les maisons.

28. Καὶ μὴ φοβηθῆτε τὸν θάνατον τοῦ σώματος, τὸν ὃ ψυχῆς μὴ θανατῶσιν· ὁ δὲ σώματος φοβηθῆτε, ὃ μᾶλλον τοῦ σώματος θανάτου τὸν ψυχῆς καὶ τὸν σώματος θανάτου ἐν γένει.

Et ne craignez point ceux qui tuent le corps, & ne peuuent tuer l'ame, mais plustost craignez celui qui peut destruire l'ame & le corps en la gehenne.

29. Οὐχὶ δύο δραχμαί αἰσάρεος πωλῶνται, καὶ ἐν ἑξῶν αὐτῶν ὃ πενήτης ὅτι τὸν γλῶσσαν, καὶ ὃ πενήτης ὁ ὁ μὲν;

Deux passereaux ne se vendent-ils pas vne pitee: neanmoins l'un d'eux ne cherra point sur terre sans vostre Pere.

30. Ὑμεῖς δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡμετρίαι αἰσῶν.

Et les cheueux meismes de vostre teste sont tous contez.

31. Μηδὲ οὖν φοβηθῆτε, πολλοὶ γὰρ εἰσὶν ἀνθρώποι οὗτοι ὅτι φοβηθῶσιν ὑμᾶς.

Ne craignez point donc: vous valez mieux que beaucoup de passereaux.

CAP. X.

25. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius: & seruo, sicut dominus eius. Si patrem familias Beel-zebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius?

It is enough for the disciple to be as his master is: and the servant as his lord. If then haue called the master of the house Beelzebub: how much more them of his household?

26. Ne ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum, quod non revelabitur: & occultum, quod non sciatur.

Feare them not therefore: for there is nothing covered, that shall not be disclosed: nor hid, that shall not be known.

27. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta.

What I tell you in darkness, that speak ye in light: and what ye heare in the care: that preach ye on the houses.

28. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timeate eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.

And feare ye not them which kill the bodie: but are not able to kill the soule: but rather feare him: which is able to destroy both soule and bodie in hell.

29. Nonne duo passeret assidue veniunt: & unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro?

Are not two sparrows sold for a farthing? and one of them shall not fall on the ground without your Father?

30. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt.

Yea: and all the heaves of your head are numbered.

31. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.

Feare ye not therefore: ye are of more value then many sparrows.

Das X. Capitel.

25. Es ist dem Jünger genug / daß er sey wie sein Meister / vnd der Knecht wie sein Herr. Haben sie den Hauff vatter Beelzebub geheissen / wie vil mehr werden sie seine Hauffgenossen also heissen?

Der er Discipeln nock / ar hander som hans Meistere / oc Zienere som hans Herre. Haffue de kaldet Hoffvanden Beelzebub / Huor meger mere skulle de kaldet hans huffolck saa?

26. Darumb fürchtet euch nicht für ihnen. Es ist nichts verborgen / das nicht offenbar werde / Vnd ist nichts heimlich / das man nicht wissen werde.

Greeter dem der saare icke. Der er inted stinkt som en skal ebenbaris / De inted er hemmeligt / so mand cystal saa ar vide.

27. Was ich euch sage im Finsterniß / das redet im Lichte / vnd was ir höret in das Ohre / das prediget auff den Dächern.

Huad ieg siger eder i mørket / det taler i lyset. De huad i hore i øret / Der prediker paa Tagene.

28. Vnd fürchtet euch nicht für denen die den Leib tödten / vnd die Seele nicht mögen tödten / Fürchtet euch aber vil mehr für dem / der Leib vnd Seel verderben mag in die Helle.

De frøeter eder icke for dem / som ihelstla legemer / oc funde icke sla Sielen ihel. Men frøeter eder meger mere for dem / som fand forderffue legeme oc Siel i helffuede.

29. Kaufft man nicht zwey Sperlinge vmb einen pfenning? noch sel der selbigen keiner auff die Erden / ohn euren Vatter.

Køber mand icke tho Spurre for en pending. Allenevel falder der ingen aff dem paa jorden / vden eders Fader.

30. Nun aber sind auch eure Haare auff dem Haupt alle gezehlet.

Du ere oc alle eders Hoffuet haar talde.

31. Darumb fürchtet euch nicht / Ihr sent besser denn vil Sperlinge.

Greeter eder der saare icke / I ere bedre end mange Spurre.

Kapitola X.

25. Dostit gest Mædmijtu aby byl nato Mistr geho / a Sluzbnist nato PAM geho. Donewad? gsu Hospodare Belzebuben nazpvali / ejim pak wice domá cy geho?

De frē vejntomi aby byl iáto mistrnego / a sluzb iáto paniego / Jezusczamiego gospodarza Beelzebulen nazpvali / iáto? doleko wicecy domowníci tego?

26. Protož nebogte se gich. Nebt není nic skryšeho co by nebylo zjaveno / ani tajno co by nebylo zvědijno.

Ne boyčte se těch tedy / kbowie em nie test nie skrytego co by ods kryto byc nie miało / ani tak temnego nie test / co by wiedzieć nie miało.

27. Což vám pravím ve tmách / pravte na světle / a co w vlyšy slyšíte / hlásave na střechách.

Co vám w ciemności mówię powiadajcie na światle / a co w slychach slyšacie / przepowiadajcie na dachach.

28. A nebogte se těch kteříž zabijegij tělo / neb Duffe nes mohou zabiti: ale wice se bogte toho / kterýž může tělo a Duffu zatratiti v věčném ohni.

Ne boyčte se těch kteříž zabíjí tělo / ale Duffe zabít nemohou: ale wice boyčte toho / kterýž může tělo a Duffu zatratiti v věčném ohni.

29. Jdaliž se neprodávají dwa Wrabczia malý peníz? a gedě z nich nepadne na zem bez Otce waszego.

Jżeli dwa wroblekom są pici nładz nie przedają? a wżdy jeden z tych nie wpadnie na ziemię bez Ojca waszego.

30. Waszy pak włosy na hlavě wšpčtí zjetem gsu.

Włosy tei głowy waszy wšpčtí policzone są.

31. Protož nebogte se / wšak mnohých Wrabcůw dražší gste wy.

Ne boyčte se tedy / wiele wroblekom wy przemyślacie.

32 כל־נשׁ תכיל דיוקא
בי קדם פני־נשׂא אב־י
פה אף קדם אב־י
דפֿשׂמִינא :

*Ciascuno dunque che confesserà me
diante i figliuoli, ancor io confesserò
lui dinanzi al Padre mio che è ne
cieli.*

33 מו דיו דִּיפֿכּוּר בי
קדם פני־נשׂא אב־י
אף אב־י קדם אב־י
דפֿשׂמִינא :

*Ma chiunque negarà me dinanzi a
gli huomini, ancor io negarò lui dinanzi
al Padre mio, che è ne cieli.*

34 לא תסבֿרוּ דאמִית
דאמִית שׁוּנא פֿאנֿעֿי
לא אִמִית דאמִית שׁוּנא
אִלֵּא חִרְפֿי :

*Non pensate ch'io sia venuto a met-
ter pace in terra : io non son venuto a
metter la pace, ma el cōtello.*

35 אִמִית יִיר דאפֿלִג
גִּבְרָא עַל אִבּוּי וּבִתָּהּ
עַל אִמָּהּ וּפִלְתָּה עַל־
חִמְתָּהּ :

*Impero che io son venuto a far dissen-
sione l'huomo da suo padre, & la figliuola da
sua madre, & la nuora da la suocera sua.*

36 וּפִעַל־דִּיבְּרִי דגִּבְרָא
בְּנֵי בֵיתָהּ :

*E così i nimici de l'huomo saranno i
suoi domestici.*

37 מו דִּרְחִם אִבָּא אִו
אִמָּא יִתֵּר מו דְּלִי לֵא
שְׂבָא לִי וּמו דִּרְחִם בְּרָא
אוּבִרְתָּהּ יִתֵּר מו דְּלִי
לֵא שְׂבָא לִי :

*Chi ama il padre o la madre più che
me, non è degno di me : e chi ama il figli-
uolo o la figliuola più che me, non è de-
gno di me.*

38 וּפִל דלא שְׂקִל זִיזִיָּה
נאִתָּא בְּתָרִי לֵא שְׂוִיא לִי :

*E chi non piglia la sua croce, & vien
dietro, a me, non è degno di me.*

39 מו דאשְׁכַּח נִפְשָׁהּ
וּבְדִירָהּ וּמו דִּיבְּדִיר
מִטְלָתִי נִשְׁכַּחִיהּ :

*Chi, auera trouata l'anima sua, la
perderà : & chi auera perduta l'anima
sua per di suo nato, la trouerà.*

32 לֵכֵן כָּל־אִשֶּׁר יוֹדֵעַ לִפְנֵי
הָאֲנָשִׁים גַּם אֲנִי אֶדְבֹּר לִפְנֵי
אָבִי אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם :

Pues qualquiera que me confesare delante
de los hombres, confesarlohe tambien yo de-
lante de mi Padre, que esta en los cielos.

33 וְאִשֶּׁר יִכְחָשׁ לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים
וְאֶכְחַשׁ אוֹתוֹ לִפְנֵי אָבִי אֲשֶׁר
בַּשָּׁמַיִם :

Y qualquiera que me negare delante de los
hombres, negarlohe yo tambien delante de mi
Padre, que esta en los cielos.

34 אֶל־תַּחֲשׁבוּ כִּי בֵּאתִי לְשָׁלֵחַ
שָׁלוֹם עַל־הָאָרֶץ לֵאבֹאֲתִי
לְשָׁלֵחַ שָׁלוֹם בֵּינָם וְדָב :

No penséis que he venido para meter paz
en la tierra: no he venido para meter paz, si no
cuchillo.

35 כִּי־בֵּאתִי לְתַבְדִּיל אִישׁ
מֵאָבִיו וּבִתּוֹ מֵאִמָּהּ וּכְלָהּ מִן־
חִמְתָּהּ :

Porque he venido para hazer dissension del
hombre contra su padre, y de la hija contra su
madre, y de la nuera contra su suegra.

36 וְאָבִי אִישׁ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ :

Y, Los enemigos del hombre, los de su casa.

37 אֲשֶׁר אִהָּב אֶת־אָבִיו אִו
אֶת־אִמּוֹ יִתֵּר מִמֶּנִּי אֲנִי שׁוֹה
לִי וְאֲשֶׁר אִהָּב אֶת־בְּנֵי אִו
בְּתוֹ יִתֵּר מִמֶּנִּי אֲנִי שׁוֹה לִי :

El que ama padre, o madre mas que a mi, no
es digno de mi : y el que ama hijo, o hija mas que
a mi, no es digno de mi.

38 וְאֲשֶׁר לֹא תִקַּח אֶת־צִלְבָּתוֹ
וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי לֹא שׁוֹה לִי :

Y el que no toma su cruz : y sigue en pos de
mi, no es digno de mi.

39 אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת־נִפְשׁוֹ
יִאבֵד אוֹתָהּ וְאֲשֶׁר יִאבֵד אֶת־
נִפְשׁוֹ לְמַעַן יִמְצָאָהּ :

El que hallare su vida, la perderá : y el que
perdiere su vida por causa de mi, la hallara.

32. Πᾶς οὖν ὅστις ἐμολογήσῃ ἐν
ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἐμολογήσω αὐτὸν ἐμπρο-
σθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Tout homme donc qui me confes-
sera deuant les hommes, ie le confesse-
rai aussi deuant mon Pere qui est es
cieux.

33. Ὅστις δὲ ἀρνήσῃ με ἔμ-
προσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι
αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Mais quiconque me reniera deuant
les hommes, ie le renierai deuant mon
pere qui est es cieux.

34. Μὴ νομίζετε ὅτι ἦλθον βα-
λεῖν εἰρήνην ἐπὶ τῇ γῇ. οὐκ
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μά-
χαιραν.

Ne pensez point que ie soye venu
mettre la paix en la terre, ie ne suis
point venu mettre la paix, mais l'espee.

35. Ἠλθον γὰρ διασπῆσαι οὐραν-
οῦ κατὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ θυγα-
τέρα κατὰ τῆς μητρός αὐτοῦ, καὶ
νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐ-
τοῦ.

Car ie suis venu mettre en dissension
l'homme contre son pere, & la fille con-
tre sa mere, & la belle-fille contre la
belle-mere.

36. Καὶ ἑχθροὶ ἐστέ ἀνθρώπων, οἱ
οἰκισταὶ αὐτοῦ.

Et les propres domestiques de l'hom-
me seront ses ennemis.

37. Ὁ φιλοῦν πατέρα ἢ μητέρα
ὑπὲρ ἐμοῦ, οὐκ ἐστὶ μου ἀξίος.
Ὁ φιλοῦν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ
ἐμοῦ, οὐκ ἐστὶ μου ἀξίος.

Qui aime pere au mere plus que
moi, n'est pas digne de moi : ou qui aime
fils ou fille plus que moi, n'est pas digne
de moi.

38. Καὶ ὅς τις λαμβάνῃ τὴν σταυ-
ρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ἐπίω μεν,
οὐκ ἐστὶ μου ἀξίος.

Et qui ne prend la croix, & ne vient
apres moi, n'est pas digne de moi.

39. Ὁ θέλων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ἀπολέσει τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ὁ δὲ θέλει
αὐτήν.

Qui aura trouué sa vie la perdra, &
qui aura perdu sa vie pour l'amour de
moi la trouuera.

CAP. X.

32. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eū coram patre meo qui in caelis est.

Who soeuer therefore shall confesse me before men / him will I confesse also before my Father / which is in heauen.

33. Qui autem negaverit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo qui in caelis est.

But who soeuer shall denie me before men / him will I also denie before my Father / which is in heauen.

34. Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram, non veni pacem mittere, sed gladium.

Think not that I am come to send peace into the earth: I came not to send peace but the sword.

35. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, & nulum adversus socrum suum.

For I am come to set a man at variance against his father, & the daughter against her mother, and the daughter in Law against her mother in Law.

36. Et inimici hominis, domestici eius.

And a mans enemies shall be they of his owne house.

37. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus, & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.

He that loveth father or mother more then me / is not worthy of me. And he that loveth sonne or daughter more then me / is not worthy of me.

38. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.

And he that taketh not his crosse / & followeth after me / is not worthy of me.

39. Qui invenit animam suam: perdet illam, & qui perdidit animam suam propter me: inveniet eam.

He that will save his life shall lose it, and he that loseth his life for my sake shall save it.

Das X. Capitel.

32. Darumb / wer mich bekennet für den Menschen / den wil ich bekennen für meinem himlischen Vatter.

Der saare / Huo som bekender mig saar Mennisten / Den wil ieg teg bekende saar min Himmliske Fader.

33. Wer mich aber verläugnet für den Menschen / den wil ich auch verläugnen für meine himlischen Vater.

Men huo som mig neeter saar Mennisten / Den wil ieg teg neetter saar min Himmliske Fader.

34. Ir solt nicht wehnen / das ich kommen sey / Friede zusenden auff Erden / Ich bin nicht kommen Friede zusenden / sondern das Schwert.

I skulle ick teken / at ieg er kommen / at sende Fred paa Jorden / Jeg er ick kommen at sende Fred / Men Sued.

35. Denn ich bin kommen / den Menschen zu erregen wider seinen Vater / vnd die Tochter wider ire Mutter / vnd die Schwur wider ire Schwiger.

Ihti ieg er kommen / at oprøre Mennisten mod sin Fader / oc Daatteren mod hendis Moder / oc senens Hustru mod hans Moder.

36. Vnd des Menschen Feinde werden seine eigen Hausgenossen sein.

De Mennistens Huffsolk skulle vere hans Fiender.

37. Wer Vatter oder Mutter mehr liebet / den mich / der ist mein nicht werth. Vnd wer Son oder Tochter mehr liebet denn mich / der ist mein nicht werth.

Huo som elster Fader oc Moder mere end Mig / Hand er mig ick verd. De huo som elster Son oc Daatter mere end Mig / hand er mig ick verd.

38. Vnd wer nicht sein Creutz auff sich nimt / vnd folget mir nach / der ist mein nicht werth.

De huo som ick tager sit Raarff paa sig / oc effter folger mig / Hand er mig ick verd.

39. Wer sein Leben findet / der wirds verlieren / vnd wer sein Leben verleurt omb meinet willen / der wirdts finden.

Huo som finder sit Liff / hand skal miste det / De huo som mister sit Liff for myn skyld / hand skal finde det.

Kapitola X.

32. Kdožkoli tešdy wyzna mne před lidmi / wyznam y ná gen před Otcem mým / kterýž jest v Nebesích.

Wskelki tedy řchoryby mie wyznał przed ludźmi / wyznam go i ja ihej przed oycem moim tcey test ná niebie.

33. Ale kdož mne zaprýj před lidmi / zaprým ho y ná před Otcem mým kterýž jest v Nebesích.

A řchoryby sie mnie zaprýł przed ludźmi / zaprý sie go y ja przed oycem moim tcey test ná niebie.

34. Nedomniſwante se bych přišel poslat dáti nazemí, Ne přišel jsem poslat dáti / ale Měč.

Nie mniſwante ſe bych přišel poslat dáti / ale Měč.

35. Neb jsem přišel abych rozdělil Ešlowěka proti Dcey geho / a Dcey proti Matceji / a Dcey proti Swoe krusyji.

Dom přišel wadit ešlowěka / a Dcey proti Dcey / a Dcey proti Swoe krusyji.

36. A nepřátel Ešlowěka budau domáčy geho.

A beda nepřátel Ešlowěka / a Dcey proti Dcey / a Dcey proti Swoe krusyji.

37. Kdo miluje Dce aneb Matku wiſce nežli mne / není mne hoden. A kdo miluje Syna aneb Dcey wiſce nežli mne / není mne hoden.

Kto miluje oycá abo mátku / náđ mne / nie ieſť godzien mne / A kto miluje syná abo cořku náđ mne / nie ieſť mne godzien.

38. A kdož nebude křiſťe ſwě / ho a není ſleduge mne / není mne hoden.

A kto nie bierze křiſťa ſwě / ieſť / y nie idzie za mná / nie ieſť godzien mne.

39. Kdo nalezne ſwot ſwě / stratí ge / a kdož stratí ſwot ſwě pro mne / nalezne ge.

Kto nalezł ſwot ſwot / straci ja / a kto straci ſwot / naleznie go.

40 מו דמקבל לכוון לי
מקבל ומו דלי מקבל
למו דשלחני מקבל:

*Chi riceve voi, riceve me: e chi rice-
ve me, riceve colui che mi ha mandato.*

41 מו דמקבל דנביא
בשם נביא אנרא דנביא
נסב ומו דמקבל דנביא
בשם נביא אנרא דנביא
נסב:

*Chi riceve vn Profeta in nome di
Profeta, riceverà mercede di Profeta: e chi
riceve vn giusto in nome di giusto, riceve-
rà mercede di giusto.*

42 יכל דמשקה לחד
מו חליו וצורא בסל
דקרינא בלחד בשמ
דמלמדין אמון אמר
אנני לכו דלא יבד
אנני:

*E chiunque dara bere ad vn di que-
sti piccioli oua sul bicchier d'acqua fredda,
in nome di discipolo, io vo dico lo verserò,
ch'egli non perda la sua mercede.*

1 ויהוה כד שלם ישוע
למבקרו לחרצסר תל
תלמידיו שני מן תמו
למלכו ולמכרו במ
במדינתהו:

*Et auanne che come Iesv hebbe fi-
nito di dare instructione à i suoi dodici
discipoli, si parti di li per insegnare e pre-
dicar ne le loro città.*

2 ויחנן דין פד שמע בית
אסירא גבדוהי דמשיחא
שדר פנר תלמידיו:

*Et habendo Giouanni udito ne la
prigione l'opere di Christo, mando due de
sui discipoli.*

3 ואמר לה אנתהו הו
דאנתהו או לאנתהו הו
מסבינו:

*A dirli, Se tu quella che diueni ve-
niva, o per n'aspettaremo noi vn altro?*

4 ענה ישוע ואמר להו
ולו אשתצו ליוחנן אלין
דשמעין אנתהו וחוין:

*E Iesv rispondendo, disse loro, An-
date, riferite a Giouanni le cose che voi
o dite e vedete.*

40 אשר ילקח אתכם ילקחני
ואשר ילקחני ילקח את-
שלקחני:

*Elque os recibe à vosotros, à mi recibe, y el
que à mi recibe, recibe al que me embió.*

41 אשר מקבל אחד נביא בשם
הנביא גם שכר נביא ילקח ואשר
יקבל אחד צדיק בשם
שכר צדיק ילקח:

*Elque recibe profeta en nombre de pro-
pheta, salario de profeta recibirá: y elque reci-
be justo en nombre de justo, salario de justo re-
cibirá.*

42 וגם כל אשר ישקה לאחד
מן הקטנים האלה כוס המים
קריום לבדו בשם החלמיד אמון
אני אמר לכם לא יאבד את-
שכרו:

*Y qualquiera que diere à vno destes pe-
quennitos vn jarro de agua fria solamente en
nombre de Discipulo, de cierto os digo, que no
perderá su salario.*

1 ויהי כאשר בלה ישוע לצווח
את שנים עשר תלמידיו ויעבר
משם ללמד ולקרא בעריהם:

*Y fué, que acabando Iesus de dar manda-
mientos à sus doze Discipulos, fue se de allí à en-
fennary à predicar en las ciudades de ellos.*

2 ויוחנן בשמעו בבית הסהר
את מעשי המשיח שלח שנים
מתלמידיו:

*Y oyendo Ioan en la prison los hechos de
Christo, embióle dos de sus discipulos.*

3 ויאמר לו האתה הוא אשר
יבוא או לאחר גיחל:

*Diziendo, Eres tu aquel que auia de venir, o
esperaremos à otro?*

4 ויען ישוע ואמר אליהם
לכו וחידו ליוחנן את-
שמעתם וראיתם:

*Y respondiendo Iesus, dixoles, Yd, hazed sa-
ber à Ioan las cosas que oys, y veys.*

40. ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, καὶ
δεχεται καὶ ὁ μὲν δεχόμενος, δέ-
χεται τὸν ἀποστείλαντά με.

*Qui vous reçoit, il me reçoit: & qui
me reçoit, reçoit celui qui m'a enuoyé.*

41. ὁ δεχόμενος προφήτην
ἐν ὀνόματι προφήτου, μισθὸν προ-
φήτου λήψεται καὶ ὁ δεχόμενος
δικαίον ἐν ὀνόματι δικαίου, μισθὸν
δικαίου λήψεται.

*Qui reçoit vn Prophete au nom
de Prophete, recevra salaire de Prophe-
te: & qui reçoit vn iuste au nom de ius-
te, recevra salaire de iuste.*

42. Καὶ ἐς τὸν πατήρ ἡμεῶν
μικροῦ τῶτων πηλείον ψυχῶν
μόνον, ἐς ὄνομα μαθητῶν λί-
γῳ ὑμῶν, καὶ μὴ ἀπολέσῃ τὸ μισθὸν
αὐτοῦ.

*Et quiconque aura donné à boire vn
verre d'eau froide seulement à vn de
ces peris au nom de disciple, en verité
ie vous di qu'il ne perdra point son sa-
laire.*

Κ Ε Φ Α Λ. ια.
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐπέλυσεν ὁ ἰη-
σοῦς ἀποκριθεὶς πρὸς τοὺς δώδεκα
μαθητὰς· αὐτῷ, μετὰ ἑαυτοῦ
διδάσκει καὶ κηρύσσει ἐν ταῖς πό-
λεσιν αὐτῶν.

*Après cela il aduint, quand Iesus
eut acheué de donner mandemens à ses
douze disciples, qu'il se partit de là
pour enseigner & prêcher en leurs
villes.*

2. Ὁ δὲ ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ
δεσμῷ τῶν αἰχμαλῶν τὸ ῥηθὲν
τοῦ μαθητῆς οὗτος ἦν μαθητὴς αὐτοῦ.

*Or Iehan ayant ouï en la prison les
faits de Christ, enuoya deux de ses di-
sciples lui dire.*

3. Εἰ ποὺ αὐτῶν, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος.
ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

*Es-tu celui qui deuois venir, ou si
nous en attendons vn autre?*

4. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ἐ-
πι αὐτοῖς, παραβέβηκεν ἀπαγγέ-
λαι ἰωάννῃ ὅ ἀκούετε καὶ βλέ-
πετε.

*Et Iesus respondant leur dit, Allez
& rapportez à Iehan les choses que vous
oyez & voyez.*

CAP. X.

40. Qui recipit vos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.

He that receiveth you / receiveth me / and he that receiveth me / receiveth him that hath sent me.

41. Qui recipit prophetam in nomine prophetæ: mercedem prophetæ accipiet, & qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti accipiet.

He that receiveth a Prophet in the name of a Prophet / shall receive a Prophet's reward: and he that receiveth a righteous man / in the name of a righteous man / shall receive the reward of a righteous man.

42. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli: amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

And who so ever / shall give unto one of these little ones to drink a cup of cold water / in the name of a Disciple / verily I say unto you / he shall not lose his reward.

CAP. XI.

ET factum est, cum conlummasset Iesus præcipiens duodecim discipulis suis, transiit inde, ut doceret & prædicaret in civitatibus eorum.

And it came to passe that when Iesus had made an end of commanding his twelve disciples / he departed thence to teach and to preach in their cities.

2. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Christi: mittens duos de discipulis suis.

And when John heard in the prison the works of Christ / he send two of his disciples / and said unto him.

3. Ait illi, Tu es qui venturus es, an alius expectamus?

Art thou he that should come / or shall we look for another?

4. Et respondens Iesus ait illis, Euntes renuntiate Iohanni quæ audistis & vidistis.

And Iesus answering / saide unto them / Go / and shew Iohn what things ye have heard and seen.

Das X. Capitel.

40. Wer euch aufnimmt / der nimmt mich auf / vnd wer mich aufnimmt / der nimmt den auf / der mich gesandt hat.

Huo som annamer eder / hand anammer Mig / De huo Mig anammer / hand anammer Den / som haffuer vdsent Mig.

41. Wer einen Propheten aufnimmt / in eines Propheten namen / der wirdt eines Propheten lohn empfangen. Wer einen Gerechten aufnimmt / in eines Gerechten namen / der wirdt eines Gerechten lohn empfangen.

Huo som annamter en Prophete / i en Prophetis navn / Hand skal faa en Prophetis løn. Huo som annamter en Rædferdig / i en Rædferdigs navn / Hand skal faa en Rædferdigs løn.

42. Vnd wer diser Geringsten einen nur mit einem Becher kaltes Wassers trencket / in eines Jüngers namen / Warlich ich sage euch / es wirdt im nicht unbelohnet bleiben.

De huo som giffuer en aff disse Minste eton ic Bege / re kalt vand at dricke / i en discipulis navn / Sandeli gesiger ieg eder / Der skal icke bliffue hannem vbeløn.

Das XI. Capitel.

Vnd es begab sich / da Iesus solch gebot zu seinen zwölf Jüngern vollendet hatte / gieng er von dannen fürbas / zu lehren vnd zu predigen in iren Stätten.

Der stede / der Ihesus haffde gjort ende paa den / nebefalning til sine tolf Disciple / da gick hand der fra lenger frem / at lære oc at predike i deris Stædder.

2. Da aber Iohannes im Gefengnis die Werck Christi hörte / sandte er seiner Jünger zwen.

Men der Iohannes hørte i fængslet Christi gerninger / sende hand tho aff sine Disciple hen.

3. Vnd ließ im sagen: Bist du der da kommen soll / Oder sollen wir eines andern warten:

De loed hannem sige / Est du den / som skal komme / eller skulle vi vente nogen anden?

4. Iesus antwortet vnd sprach zu ihnen: Gehet hin / vnd saget Iohanni wider / was ir sehet vnd höret:

Iesus svarede / oc sagde til dem / Gaar hen / oc siger Iohanni igen / det som i see oc høre.

Kapitola X.

40. Kdo vás přijímá / mne přijímá: A kdo mne přijímá / přijímá toho kterýž mne poslal.

Kto was przyjmie mnie / przyjmie / A kto mnie przyjmie / przyjmie tego który mnie poslal.

41. Kdo přijímá Proroka ve jměnu Proroka / odplatu Proroka vezme. A kdož přijímá Spravedlivého ve jměnu Spravedlivého / odplatu spravedlivého vezme.

Kto przyjmie Proroka w imie Proroka / zaplati Proroka wezme: A kto przyjmie spravedliwego w imie spravedliwego / spravedliwego zaplati wezme.

42. A kdožkoli dá k nápoji nebovnu / z těchto napojených / toliko ve jměnu Učedníka: Jistě pravím vám / nestraší odplaty své.

Kto by tož nednemu z tech malých dal sic nápie kubek vody / jistě pravím vám / ne strachá zaplaty svého.

Kapitola XI.

Metalo se / když došel na Berzejss řeči tyto / přitáhně dvanácti Učedníků svých / sedlodu aby vši a řájal w Městech gegich.

Metalo sic gdi Jezus přet / šel na Berzejss / přitáhně dvanácti učedníků svých / posad se na / aby vši a řájal w městech gegich.

2. Jan pak když vstoupil w oslawach / stuch / Kristowy / poslaw dva Učedníky své.

A Jan vst / šavš w wieziem / wciwst / Krys / tow / poslawš / dwa z uczytow swych.

3. Řekl jemu: Tyli gš / ten kterýž přijí máš / cili giněho čekame?

Řekl mu / Tyžes / test on / tcho / ry / cmal / přiz / ciz / y / m / mny / c / z / o / k / a / c / ?

4. W odpowidage Gěš / f / e / l / g / i / m / : / G / d / a / u / c / e / p / o / w / e / z / e / z / J / a / n / o / w / i / c / o / s / l / y / s / h / e / a / w / i / d / i / t / e / .

A odpowiedając Jezus / rzekl im / G / e / d / y / s / z / e / s / n / a / y / t / a / c / e / J / a / n / o / w / i / r / z / e / c / z / y / t / r / o / c / e / s / l / y / s / h / a / c / y / w / i / d / i / c / i / e / .

נ

סמיא חיון וחינך
מהלכו וגרבו
והרשע שמעיו ומית
קמיו ומסכניו
מסתברו:

I ciechi sogliono, e i zoppi camminano, i lebbrosi son mondati, e i fordini oydono, i morti son risuscitati, e ai poveri è annunziato l'Evangeliu.

וטוביה לאינא דלא
יתפשל ב:

E beato è colui che non si scandalizza in me.

כד דיו אנלו שרי יסוע
למאמר לבקשא על יוחנן
מנא נפקתו לחורב
למחוא קניא דמון דחא
מחתינ:

Andando sene poi costoro, Issu incomincio a dir di Giovanni a le turbe, Che andasse voi a vedere al deserto? Vna canna scossa dal vento?

ואו לא מנא נפקתו
למחוא גברא דנחת
דביכא לביש הא אלו
דדכיכא לבשו בית
מלכא אנו:

Ma pure, che andasse voi a vedere? Un huomo vestuto di delitiosi vestimenti? Eo quelli che portano i delitiosi vestimenti, si annone le cose de i Re.

ואו לא מנא נפקתו
למחוא גברא דנחת
אנא לבשו נחת מן גברא:

Ma che andasse voi a vedere? Un Profeta? Certo io vi dico, ancor piu esaltate che un Profeta.

הו גיר דעיוהי כתיב
דחא אנא משדר מלאכי
דנא פרוצוק דנתקו
אנרחה דמין:

Imperocche questo è colui, del quale è scritto, Ecco io mando il mio messio innanzi a la tua faccia, il quale t'apparacchia la tua via innanzi.

אמין אמר אנא לבשו
דלא הם בלדיי נשא דרב
מון יוחנן מצמדנא ועיקר
דיו במלכות שממין
רב היו מנא:

Io vi dico in Verita, che tra quelli che son nati di donne, non è uscito alcuno maggior di Giovanni Battista. Nondimeno chi è il minore nel regno de i cieli, è maggiore di lui.

נ

עורים ראוי ופסחים הלכו
מצורעים גטוהו וחרשים שמעו
תלמים קמו ומסכנים התבשרו:

Los ciegos veen, y los coxos andan: los leprosos son alimpiados, y los fordinos oyen: los muertos son resuscitados, y a los pobres es anunciada la alegre nueua:

ואשרי כל אשר לא יפשל ב:

Y bien aucturado es el que no fuere escandalizado en mi.

ובלכתם מעמך החל יסוע
לדבר אל תקהל על יוחנן
מה יצאתם במדבר לראות
האם קנה מרות גדו:

Y ydos ellos, començo Iesus a dezir de Ioan a las compannas: Que salistes a ver al desierto? Alguna canna que es agitada del viento?

או מה יצאתם לראות
האם אדם לבוש בגדי חמודות
הנה אשר בחמודות גלבשו בבתי
המלכים:

O que salistes a ver? vn hombre cubierto de blandos vestidos? Cierro los que traen vestidos blandos, en las casas de los reyes estau.

או מה יצאתם לראות
הנביא אמנם אמר לכם כי
יותר הוא מנביא:

O que salistes a ver? Propheta? Tambien os digo, y mas que propheta.

כי זה הוא אשר נכתב
עליו הנביא שולח מלאכי לפניו
ופנה דרך לפניו:

Porque este es de quien esta escripto, Heaqui yo embio mi angel delante de tu faz, que aparejara tu camino delante de ti.

אמן אמר אני לכם לא
לם מבני נשים גדול מן יוחנן
הטובל והקטן במלכות השמים
גדול ממנו:

Decierro os digo que no se leuantó entre los que nacen de mugeres otro mayor que Ioan el Baptista: mas el que es muy pequenno en el Reyno de los cielos, mayor es que el.

יא.

5. Τοφλοι ἀναβλεψασι, καὶ χωλοὶ περιπατήσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ τῶν πενθῶν ἀγγεγίλονται.

Les aueugles reconurent la veue, les boiteux cheminent, les lepreux sont nettoyes, & les sourds oyent, les morts sont resuscitez, & l'Euangile est annoncé aux pources.

6. Καὶ μακάριοι εἰσι οἱ ἐάν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμῇ.

Et bien-heureux est celui qui ne fera point scandalizé en moi.

7. Τῶν δὲ περιπατῶν, ἡρῶ αὐτὸ ὅτι οὐκ ἔχουσιν περὶ ἑωάννου, τί ἐξηγήτη ἐς τὴν ἐρημον ἡ ἀσκησις; καὶ λαμῶν ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενοι;

Et comme ils s'en alloient, Iesus commença a dire de Ioan aux troupes, Qu'estes-vous allés voir au desert? vn roteau de mené du vent?

8. Ἀλλὰ τί ἐξηγήτη ἐστίν; ἄνθρωποι ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμαρτυροῦντες; ἰδοὺ οἱ περὶ μαλακῶν φερούμενοι, ἐν ταῖς οἰκῇς τοῦ βασιλεως εἰσιν.

Mais qu'estes-vous allés voir? vn homme veltu de precieux vestemens? voici ceux qui portent habits piecieux, sont és maisons des Rois.

9. Ἀλλὰ τί ἐξηγήτη ἐστίν; περὶ Φήτω; αἰ. λέγω ὑμῖν, καὶ περὶ σίμων περὶ φητα.

Mais qu'estes-vous allés voir? vn Prophete. voire, vous di-je, & plus que Prophete.

10. Οὗτ' ἐγὼ εἶμι περὶ τοῦ γράψαι, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγελόν μου περὶ σου, ὅς καὶ προπορεύσῃ σου ὁδὸν, ὅς ἐμ-πεσοῦν σε.

Car c'est cestui-ci duquel il est escript, Voici, l'enuoye mon messager deuant ta face, qui appellera ton chemin deuant toi.

11. Αὐτὸ λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐστὶν γὰρ τις ἰσχυρὸς ὡς ἡ γυνὴ καὶν μείζων ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ὁ ἐν μικρότερον ἐστὶν βασιλείᾳ τοῦ ἐσθλόν, ἀλλὰ ὁ αὐτὸς ἐστίν.

En verité ie vous di, qu'il n'a point esté suscité entre ceuz qui sont nes de femmes, aucun plus grand que Ioan el Baptiste: toutesfois celui qui est le moindre au royaume de ieu, est plus grand que lui.

CAP. XI.

5. Czei vident, claudi ambulat, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.

The blinde receive sight / and the lame go: the lepers are cleansed / and the deaf heare: the dead are raised up / and the poore receive the Gospel.

6. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.

And blessed is he that shall not be offended in me.

7. Illis autem abeuntibus cepit Iesus dicere ad turbas de Iohanne, Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?

And as they departed: Iesus began to speake unto the multitude / of Iohann: What went ye out into the wilderness to see? A reede / taken with the winde?

8. Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

But what went ye out to see? A man clothed in soft rayment? Beholde: they that weare soft clothing / are in kings houses.

9. Sed quid existis videre? prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam prophetam.

But what went ye out to see? A Prophet? Yea: I say unto you / and more than a prophet.

10. Hic est enim de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

For this is he of whom it is written: Beholde: I send my messenger before thy face: which shall prepare thy way before thee.

11. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne Baptista: qui autem minor est in regno celorum, maior est illo.

Verely I say unto you: among them which are begotten of women / as rose there not a greater than Iohn the Baptist: not withstanding / he that is the least in the kingdom of heauen / is greater than he.

Das XI. Capitel.

5. Die Blinden sehen / vnd die Lahmen gehen / die Außseßigen werden rein / vnd die Tauben hören / die Todten stehen auff / vnd den Armen wird das Euangelium geprediget.

De Blinde see / or de halte gaa / De Spedalsken reis / or de Doffue here / de Dode slaa op / De Euangelium predickis saar de sarrige.

6. Vnd selig ist / der sich nicht an mir ergert.

De selig er den / som icke forarger sig paa Mig.

7. Da die hingiengen / sieng Iesus an zu reden zu dem Volck von Iohanne: Was sent ihr hinaus gegangen in die Wüsten zu sehen? Voltet ihr ein Rohr sehen / das der Wind hin vnd her weht?

Der de ginge bort / begynn Ihesus at tale til Jøder om Iohanne: Hvad ere i gaaene hen vdi Erten at see? Vilde i see et Rør / som Været blæff bort oc igen?

8. Oder was sent ihr hinausgegangen zusehen? Voltet ihr einen Menschen in weichen Kleidern sehen? Sihe / die da weiche Kleider tragen / sind in der Könige Häuser.

Eller hvad ere i vdgangne at see? Vilde i see et Menneske i bløde Klæder? Set / de som bære bløde Klæder / ere i Kongers Høff.

9. Oder was sent ihr hinausgegangen zusehen? Voltet ihr einen Propheten sehen? Ja ich sage euch / der auch mehr ist denn ein Prophet.

Eller hvad ere i hen vdgangne at see? Vilde i see en Prophet? Ja ieg siger eder / Hand er oc mere / end en Prophet.

10. Denn diser istis / von dem geschrieben sthet: Sihe / ich sende meinen Engel für dir her / der deinen Weg für dir bereiten soll.

Ihi hand er den / som saar sereffue om / See / ieg sender min Engil saar dig / som skal berede din vej saar dig.

11. Warlich ich sage euch / vnter allen die von Weibern geboren sind / ist nicht auffkommen / der grösser sey / denn Iohannes der Tauffer. Der aber der Kleinst ist im Himmelreich / ist grösser denn er.

Sandelige siger ieg eder / Alant alle dem / som ere fødte aff Quinder / er der ingen større opkommen / end den Døbere Iohannes. Men den / som er den Minste i himmeriges rige er større end hand.

Kapitola XI.

5. Slepjwidij / Kulhawj chodij / Malomocnij se čisti / Hluffy sloffj / mrtwy z mrtwyč wstáwagij / Chudij Euangelium Swatě přigijmagij.

Slepj wroř bora / a chromi chodja / tředomaci bywaja očyřčeni / a hluffy sloffja / mrtwi z mrtwi wstáseřeni / y vbořim opowies bāna bywa Ewāgelia.

6. A blažoslavenj gest ten kdo se nepohorřj na mně.

A blagořlāwiony jest ten kto ry si nie gōřj na mně.

7. A když oni odesli / počal Ježiš praviti zastupim o Janowi: Co gste wyšli na poušť widěti? Jdali Eřtřinu kteraž se wětrema klāčj č

A gdy oni odchodzili / počal Jezus mowić wielkiemu zgromadzeniu ludu o Janie: Cożście wyšli na puszczę widzieć? Jdali trzcinę chwycić od wiatru?

8. Aneb co gste wyšli widěti? Jda člověka měkym Rauchem oděného? Ať kterjž se měkym rauchem obdwařj / w domjch Králowstvjch gjau.

Alle co čtie byli wyšli widěti? Jdali člověka w měkčím hářj oblecioneho? O to kterjž se měkčím hářym obdwařj / w domjch Králowstvjch gjau.

9. Alle co gste wyšli widěti? Prorokali č Břijř pravijm wām / y wice nežli Proroka.

Alle co čtie byli wyšli widěti? Jdali Proroka? O wšem powies dom wām / wicej nřž Proroka.

10. Tentok gest jagiřt o němž psāno gť: Ať nā poslylām Angela nřeho před twāřj twau / kteražto připrawij cestu twau před tēbau.

Bo ten jest o kterym nāpsāno nřetři: O to nā posylām posla nřeho před / obličjnosćā twou / ktery zgotuwā drogę twou před tobā.

11. Jagiřt pravijm wām / že meřj hny žensřmi neporōřal wěřřj nad Janā Křtitele. Alle kdo gest menřj w Krālowstwj Nebestěm / gest wěřřj nežli on.

Sāprawda wām powiedām / že mēřj tym kterj se z niewřest rodzānie powřřlā jedn wōcřj nad Janā Křtitele: Ale tēn ktery jest nāmneřřym w Křolestwie nebestěm / wiceřj jest nřžli on.

י"א

12 מן יומי יוחנן מ
ממדינת נצרתא להשא
מלכותא דשמיה בן
מחסינא וקטירנא
מחסינא לה:

*Edai i giorni di Giovanni Battista
in fin adhora, il regno de cieli patisce vio-
lencia, e i violenti lo rapiscono.*

13 בלחן ציר נבנא ו
ואתתא עדמא ליתנ
אתנביו:

*Perche tutti i Profeti e la Legge han-
no profetizzato in fin a Giouanni.*

14 ואן צבין אתתן קבל
ההיו אלנא דעתיד ל
למאתנא:

*E se voi lo volete ricevere, esso è Elias
che domene a venire.*

15 מן דאית לה אדנא
דישמע ישמע:

Chi ha orecchie da sentire, oda.

16 למו דון אנפיה לש
לשרבתא דא דמינא
לשליא דיתבין בשוקא
וקצו להבניהון:

*Mai a chi assomigliarò io questa ge-
neratione? ella è simile a fanciulli, che
seggono ne le piazze, e gridano a i lor
compagni.*

17 ואמרין ומרן לכו ולא
רקדתון ואלון לכו ולא
אדקדקון:

*E dicono, Noi habbiamo sonato la
saxopona, e voi non haucte danzato:
nos habbiam cantato lamentationi, e
voi non haucte pianto.*

18 אתא ציר יוחנן דל
אבר ולא שתא ואמרין
דינא אית לה:

*Impercho e venuto Giouanni che
non mangiava ne beuua, e si dice, Egli ha il demonio addosso.*

19 אתא ברה דאנשא
אכל שתא ואמרין ה
גברא אכלא ושתא חמרא
ורחמא דמקסא ודחשא
ואדקדקת חכמתא מן
עבדיה:

*E venuto il Figliuol de l'huomo che
mangia e beue, e dicono, Ecco vn huomo
ingordo, e embriaco, amico de publicani e
de peccatori: ma la sapientia è stata giu-
stificata da suoi figliuoli.*

י"ב

12 כ"מלימי יוחנן הטובל עד
עת מלכות השמים ותתפש
ועשקים יחטבוה:

*Desde los dias de Ioan el Baptista hasta aora
al Reyno de los ciclos se haze fuerza: y los va-
lientes lo arrebatan.*

13 כ"כל הנביאים וחתוריה
עד יוחנן נבאו:

*Porque todos los prophetas, y la ley, hasta
Ioan prophetizaron.*

14 ואם תרצו לקחת הוא יש
אלהו אשר יבוא:

*Y si quereys recebir, el es aquel Elias que a-
uia de venir.*

15 למי אננים לשמע ישמע:

El que tiene oydos para oyr, oyga.

16 ולמי אנדמה את דוד הוה
גמשל הוא עם נערים יושבים
בשוקים וקוראים איש אל
אחיו:

*Mas à quien compararé esta generacion? Es
semeiante a los mochachos que se sientan en las
plaças, y dan bozes a sus compañeros.*

17 ואמרין הללנו לכם ולא
דלגתם קוננו לכם ולא ספדקתם:

*Y dicen, Tannimos hos flauta, y no bayla-
tes: endechamos hos, y no lamentastes.*

18 כ"בא יוחנן ולא אכל ולא
שתא ואמרין בעל השד הוא:

*Porque vino Ioan que ni comia ni beuia: y
dizen, Demonio tiene.*

19 גם בא בן אדם אוכל
ושותה ואמרין הנה איש זולל
וסובא יו ורע בעלי העבירה
וחטאים הוא ותשפט חכמה
מבניה:

*Vino el Hijo del hombre, que come y beue,
y dicen, Heaqui vn hombre comilon, y beuedor
de vino, amigo a publicanos y a peccadores. Mas
la Sabiduria es aprouada de sus hijos.*

י"ג

12. Ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἰωάννης τοῦ
βαπτιστῆς ἕως ἄρτι, ἡ βασιλεία τοῦ
ἐπουράνου βιάζεται, καὶ βιάσεται ἐρ-
πύζουσιν αὐτὴν.

*Or depuis les iors de Iehan Baptiste
iufques à maintenant, le royaume des
cieux est forcé, & les violens le rauil-
lent.*

13. Πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ
ὁ νόμος, ἕως ἰωάννου προσφῆτω-
σιν.

*Car tous les Prophetes & la Loy ont
prophetizé iufques à Iehan.*

14. Καὶ οἱ θελετε δεῖξαι μοι, αὐ-
τὸς ἐστὶν ἡλίας ὁ μελλων ἐρχέσθαι.

*Et si vous voulez recevoir mon dire,
c'est Elle qui doit venir.*

15. Ὁ ἔχων ὠτὶ ἀκούει, ἀκουέτω.

Qui à oreilles pour ouïr, oye.

16. Τίνος ὁμοιωθεὶς τὴν γενεάν
ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδικαῖς ἐν ἀγο-
ραῖς καὶ μαγαρίσιν, καὶ προσφωνέου-
σιν ἐς τὴν αὐτὴν.

*Mais à qui atcomparerai-je ceste ge-
neration? elle est semblable aux petis
enfans qui sont assis és marchés, &
crient à leurs compagnons.*

17. Καὶ λέγουσιν, ἡσυχασμὸν ὑ-
μῶν, καὶ οὐκ ὡρχησθεθαί· ἰδοὺ ἡσυχ-
ασμὸν ὑμῶν, καὶ οὐκ ὡρχήσασθε.

*Et disent, Nous vous auons fluté, &
vous n'auetz point danlé: nous vous
auons chanté complaiantes, & vous n'au-
uez point lamenté.*

18. Ἦλθιν γὰρ ἰωάννης καὶ μήτι ἐβίω-
ν μήτι πίω, καὶ λέγουσιν, δαίμονιον
ἔχει.

*Car Iehan est venue ne mangeant ni
ne beuuant, & ils disent, Il a le diable.*

19. Ἦλθιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐσθίειν καὶ ποτεῖν, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ
ἄνθρωπος φάγει καὶ εἰνεῖται,
πλεονεχὴς φιλῶ καὶ ἐμδε-
ταλῶν. καὶ ἐδοκίμασεν ἡ σοφία
ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

*Le Fils de l'homme est venu man-
geant & beuuant, & ils disent, Voilà vn
mangeur & beueur, vn ami des pe-
ggers & des maluiuans, mais la sapience
a esté iustificée par ses enfans.*

CAP. XI.

12. A diebus autem Iohannis Baptiste usque nunc, regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

And from the time of John Baptist hitherto / the kingdom of heaven suffereth violence / and the violent take it by force.

13. Omnes enim prophetę & lex usque ad Iohannem prophetaverunt.

For all the Prophetes and the Law prophesied vnto John.

14. Et si vultis recipere, ipse est Elias qui venturus est.

And if ye will receive it / this is Elias / which was to come.

15. Qui habet aures audiendi, audiat.

Hee that hath eares to heare let him heare.

16. Cui autem similem æstimabo generationem istā? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coequalibus.

But whereunto shall I liken this generation? It is like vnto little children which sit in the marketts / and call vnto their fellows.

17. Dicunt, Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentauimus, & non planxistis.

And say / We haue piped vnto you / and ye haue not danced / we haue mourned vnto you / and ye haue not lamented.

18. Venit enim Iohannes neque manducans, neque bibens: & dicunt, Dæmonium habet.

For John came neither eating nor drinking / and they say / he hath a deuill.

19. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia à filiis suis.

The Sonne of man came eating & drinking / and they say / Beholde a glutton and a drinker of wine / a friend vnto Publicanes and sinners: but wisdome is iustified of her children.

Das XI. Capitel.

12. Aber von den tagen Iohannis des Tauffers / bis hieher leidet das Himmelreich gewalt / vnd die gewalt thun / die reißen es zu sich.

Wen fra den Döberis Iohannis dage / indetill nu / liden Himmeriges rige vold / oc de som gøre vold / rycke der til sig.

13. Denn alle Propheten vnd das Gesetz haben geweissaget bis auff Iohannem.

Eht alle Propheter oc löwen spaade indtil Iohannem.

14. Vnd so ihrs wolt annehmen / Er ist Elias / der da soll zukünftig sein.

De der som i ville annamme der / hand er Elias / som skal komme.

15. Wer Ohren hat zu hören / der höre.

Huo som haßuer ören at höre mee / hand here.

16. Wem sol ich aber diß Geschlecht vergleichen? Es ist den Kindlein gleich / die an dem Markt sitzen / vnd ruffen gegen ihre Gesellen.

Huem skal ieg ligne denne Sleet ved? Huer er lig de Børn / som sidd paa Torstuet oc robe til deris Skallbrødre.

17. Vnd sprechen: Wir haben euch gepiffen / vnd ihr woltet nicht tanzen / Wir haben euch geklaget / vnd ihr woltet nicht weinen.

De sigt / Wi pibede saar eder / De i vilde icke danse. Wi klagede oss huckelige saar eder / De i vilde icke græde.

18. Iohannes ist kommen / als nicht / vnd tranck nicht / so sagen sie / er hat den Teufel.

Iohannes er kommen / oc huerten oed eller drack / De de sigt / Hand haßuer Dæffuelen.

19. Des Menschen Son ist komen / isset vnd trincket / so sagen sie: Sihe / wie ist der Mensch ein Fresser / vnd ein Weinsäufer / der Zöllner vnd der Sünder Gefelle? Vnd die Weisheit muß sich rechtfertigen lassen / von ihren Kindern.

Menniskens Son er kommen / eder oc dricker / De de sigt / See / Huilken Braugere er der Menniske / oc en Vinbrænder / Zolderis oc Synderis Skallbrødre? De Wisdommen maa lade gøre sig rederdig aff hendis Børn.

Kapitola X I.

12. Od dnāw Jana Křtitele až došavād / Království Nebešké nášlji trpji / a ti kteřij nášlji čini / ochvacují se.

Od časow Janā Křtitele až do časow Království Nebeského nášlji se djiere / a gwałtowně cy orzynamwają se.

13. Neb všickni Proroci v Zákon / až do Jana prorokovali.

Weswřsocy Prorocy v zákon až do Janā prorokowali.

14. Acheclí rozumě / onť gest Eliáš kteřij přigiji měl.

Ačestli chćeš to přiznati / tenč jest Eliáš onť prorokoval přiznati.

15. Kdo má vslyš / slýšeni / slýš.

Kdo má vslyš / slýšeni / slýš.

16. Ale k komu připodobím pokolení toto? Podobno gest Dětem sedícím na rynku / kteříž na sebe rovně wolažijet.

Ale komu przypodobam ten rod? Podobny jest Dětóm sedícím na rynku / kteříž na sebe równě wolažijet.

17. Říkejte: Víkali jsme vám / a wy jste neřekli: plakali jsme / a wy jste neřekli.

Říkejte / Víkali jsme vám / a wy jste neřekli: plakali jsme / a wy jste neřekli.

18. Přijel Jagan / ne / gda ani pije / a říkejte: Diabol má.

Abowiem przyszedł Jan / nie jedząc ani pijąc / a powiadają iż diabelstwo ma.

19. Přijel Syn člověka / gda a pije / a říkejte: Hle / člověk fráe a opilec wina / zgwěnných a tapných hříšníkům přijel. V čemžena gest spraswěbliwa Maudrosť / od Synuow geglich.

Prizjšedl Syn člověka / gda a pije / a říkejte: Hle / člověk fráe a opilec wina / zgwěnných a tapných hříšníkům přijel. V čemžena gest spraswěbliwa Maudrosť / od Synuow geglich.

י א

20 הָיוּ שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לְמַחְסְדוֹ מְדִינָתָא אֵילִין דְּהוּן בְּהוּן חִלּוּדֵי סְבִינָא וְלֹא תָבוּ:

Allora incominciò a rimproverare a le città, ne le quali erano state fatte molte de le sue virtù, ch'elie non erano amendate.

21 וְאָמַר הוּא וְי לְכִי בְּחֻזִּין וְי לְכִי בִּיתְצִידוֹן דְּאֵלֹו בְּצוּר וּבְצִידוֹן הוּן חִלְא אֵילִין דְּהוּן בְּכִין פְּכַר דִּין בְּסָקָא וּבְקֻטְמָא תָבוּ:

Quasi a te Corazim, quasi a te Bethsaida: perche se in Tyro e Sidone fossero state fatte le virtù che sono state fatte in voi, più buon tempo sia con sacco e cenere assentati sarebbon venuti a penitencia.

22 בְּרַם אָמַר אָנָּה לְכוּן דְּלִצְדוֹן וּלְצִידוֹן יְהוּא בְּיָח בְּיֻמָּא דְּדִינָא אֵין לְכוּן:

Però io vi dico, che Tyro e Sidone nel dì del giudicio faranno più tolerabilmente trattate che voi.

23 וְאָמַרְתִּי בְּכֹפֶר נַחֲוִים הֵי דְעֹרְמָא לְשִׁמְיָא אֶתְתִּירִימִי עֲדִמָּא לְשִׁיּוֹל תִּתְרַחֲוּ דְּאֵלֹו בְּסָדוֹם הוּן חִלְא אֵילִין דְּהוּן בְּכִי קִימָא הוּן עֲדִמָּא לְיוֹמָנָה:

E tu Capernaum, che sei stata innalzata infino al cielo, sarai abbassata infino a l'inferno; perche se in Sodoma fussero state fatte le virtù, che sono state fatte in te, sarebbe durata infino al dì d'oggi.

24 בְּרַם אָמַר אָנָּה לְכִי דְלִאֲרַע דְּסָדוֹם יְהוּא בְּיָח בְּיֻמָּא דְּדִינָא אֵין לְכִי:

Onde io vi dico, che nel dì del giudicio, sarà più tolerabil punizione a la terra di Sodoma, che a te.

25 בְּהוּן וּבְנָא עָנָא יִשְׁוִי וְאָמַר מוֹדָא אָנָּה לְךָ אָבִי מִדָּא דְּשִׁמְיָא וְדִאֲרַע דְּכִסְיָת הָלִין מוֹ חִפְיָמָה וְסִכְלָתָנָה וְלִילִית אֵין לִילָה:

In quel tempo rispondendo Iesus, dixit, A-labore Padre, Signor del cielo e de la terra, che tu hai nascosto queste cose a i savi & intendenti, e l'hai rivelate a i semplici.

י א

20 אֲדָה חִלְלָה לְחַרְבָּה אֶתְהַעֲרִים אֲשֶׁר בָּהֶן נַעֲשׂוּ רַבּוֹת כְּחוּזֵי בִּינָא שְׂבוּ מַלְע:

Entonces comenzó a çaherir el beneficio a las ciudades en las quales auian sido hechas muy muchas de sus maravillas, porque no se auian emmendado, diziendo.

21 אֲדָה לָךְ כְּחֻזִּין אֲדָה לָךְ בֵּית צִידָה כִּי־אִם בְּצוּר וּבְצִידוֹן נַעֲשׂוּ תַכְחוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ בְּכֶן בִּינָא קָדָם בְּשָׁק וְאַפֵּר שְׂבוּ מַלְע:

Ay de ti Chorazin, Ay de ti Bethsaida: porque si en Tyro y en Sidon fueran hechas las maravillas que han sido hechas en vosotras, en otro tiempo ouieran hecho penitencia en sacco y en ceniza.

22 אֲדָה אָמַר לָכֶם כִּי לְצִידוֹן יִקָּל לְשִׂאת בְּיוֹם דִּין מִמְכֶּם:

Portanto yo os digo, que a Tyro y a Sydon será mas tolerable el castigo en el dia del juyzio que a vosotras.

23 וְאֵת בְּכֹפֶר נַחֲוִים אֲשֶׁר עַל־הַשָּׁמַיִם רֹמַמְתָּ לְשִׂאוֹלָה תוֹרֵד כִּי־אִם בְּסָדוֹם נַעֲשׂוּ תַכְחוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ בְּךָ אֲדָה יִשְׂבוּ עַל־הַיָּם הַזֶּה:

Y tu Capernaum, que eres levantada hasta el cielo, hasta los infiernos serás abaxada: porque si en los de Sodoma fueran hechas las maravillas que han sido hechas en ti, ouieran quedado hasta el dia de oy.

24 לָכֵן אָמַר לָכֶם כִּי־לְאֲרֵץ סָדוֹם יִקָּל לְשִׂאת בְּיוֹם דִּין מִמֶּךָ:

Portanto yo os digo que a la tierra de los de Sodoma será mas tolerable el castigo en el dia del juyzio, que a ti.

25 בָּעֵת הַהוּא עָנָה יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֲדָרְךָ אָבִי אֲדוֹן שָׁמַיִם וָאָרֶץ כִּי־הִסְתַּרְתָּ הָאֵלֶּת מִחֲכָמִים וּבְכוּנִים וְתִגְלֵת אֹתָם לְעוֹלָלִים:

En aquel tiempo respondienddo Iesus, dixo, A-labore Padre, Sennor del cielo y de la tierra, que ayas escondido esto de los sabios y de los entendidos, y lo ayas reuelado a los ninños.

י א

20. Τὴν ἡγεῖα ἐνδεδέχθη πόλεις, ἐν αἷς ἡγεῖα αἱ ἀληθεῖς διδάξεις αὐτῶν, ἢ ἐμετανοήσαν.

Adonc il commença à reprocher aux villes esquelles auoyent esté faites plusieurs de les vertus, qu'elles ne s'estoyent point amendées, disant.

21. Οὐαὶ σοι χοραζὴν, καὶ σοι βηθσαιδάν, ὅτι ἐν τῇ σοι καὶ σιδων ἡγεῖα αἱ διδάξεις αἱ ἡγεῖα ἐν ὑμῖν, πάλαι αὖ ἐν σοὶ σικκαφ καὶ σαρδὴ ματθαιῶν.

Malheur sur toi, Corazin, malheur sur toi, Bethsaida: car si en Tyr & en Sidon eussent esté faites les vertus qui ont esté faites au milieu de vous, ils se fussent pièce amendés avec sac & cendre.

22. Πάλιν λέγω ὑμῖν, τύχη καὶ σιδωνι καὶ τυρόν ἡσται ἐν ἡμέρῃ κρίσεως, ἢ ὑμῖν.

Pourtant vous di-je que Tyr & Sidon seront plus tolerablement traitées au iour du iugement que vous.

23. Καὶ σὺ καπερναὺν ἡ ἕως τῆς ἔριδος ὑψωθῆσαι, ὡς ἀδουνατὰ τοῦ βασιλεὺς, ὅτι ἐν σοὶ σιδωνεῖς ἡγεῖα αἱ διδάξεις αἱ ἡγεῖα ἐν σοὶ, ἡμεῖς αὖ μὴ ἐν τῇ σοὶ ἡμεῖς.

Et toi Capernaum qui as esté esleuee iusques au ciel, tu seras abbaissée iusques en enfer: car si en Sodome eussent esté faites les vertus qui ont esté faites au milieu de toi, elle fust demeurée iusqu'à ce iour.

24. Πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ σιδωνεῖς καὶ τυρόν ἡσται ἐν ἡμέρῃ κρίσεως ἢ σοὶ.

Pourtant vous di-je que ceux de Sodome seront plus tolerablement traités au iour du iugement que toi.

25. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἰσχυρὸς ἐξουσιοδοτῶν σοι, πᾶσι τοῖς κρυπτῶν ἐκάλει καὶ τῶν ἁγίων, ὅτι ἀπὸ κρυπτῶν ταῦτα σοὶ σφράγις, καὶ ἀπὸ κρυπτῶν αὐτῶν ἡμεῖς.

En ce temps-là Iesus prenant la parole dit, Je te ren graces, ô Pere, Seigneur du ciel & de la terre, de ce que tu as caché ces choses aux sages, & entendus, & les as reuelees aux petis enfans.

CAP. XI.

20. Tunc coepit exprobrare civitatibus, in quibus factae sunt plurimae virtutes eius, quia non egissent poenitentiam.

Then began he to upbraid the cities / wherein most of his great works were done / because they repented not.

21. Vt tibi Corazain, vt tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent.

Wo beto thee / Chorazin: Wo beto thee / Bethsaida: for if the great virtues / which were done in you / had bene done in Tyrus and Sidon / they had repented long ago in sackcloth and ashes.

22. Veruntamen dico vobis, Tyro & Sydoni remissus erit in die iudicii, quam vobis.

But I say to you / it shall be easier for Tyrus and Sidon at the day of judgement / then for you.

23. Et tu Capernaum, nunquid usque in celum exaltaberis? usque in infernum descendes: quia si in Sodomis factae fuissent virtutes quae factae sunt in te, forte mansissent usque in hanc diem.

And thou / Capernaum / which art lifted up unto heauen / shalt be brought downe to hell: for if the great works / which haue bene done in thee / had bene done among them of Sodom they had remained to this day.

24. Veruntamen dico vobis, quia terrae Sodomorum remissus erit in die iudicii, quam tibi.

But I say unto you / that it shall be easier for them of the land of Sodom in the day of judgement / then for thee.

25. In illo tempore respondens Iesus dixit, Confiteor tibi pater Domine caeli & terrae, quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.

At that time Iesus answered / and said / I give thee thanks / O Father / Lord of heauen and earth / because thou hast hid these things from the wise and men of vnderstanding / and hast opened them vnto babes.

Das XI. Capitel.

20. Da sieng er an die Städte zu schelten / inn welchen am meisten seiner Thaten geschehen waren / vñnd hatten sich doch nicht gebessert.

Da begynne hand an straffe de Stæder / som hans Gerninger vaare mest giorde vdi / oc de hadde dog icke forbedret dem.

21. Wehe dir Chorazin / wehe dir Bethsaida / weren solche Thaten zu Tyro vñd Sidon geschehen / als bey euch geschehen sindt / Sie hetten vorzeiten im Sack vñnd in der Aschen busse gethan.

Ve dig Chorazin / Ve dig Bethsaida / Haffde saadanne Gerninger verit giordet Tyro oc Sydon / som ere giorde hoff eder / da haffde de lunge tiden bedret sig i Seeke oc i Aske.

22. Doch ich sage euch / es wirdt Tyro vñd Sydon træglicher ergehen am jüngsten Gerichte denn euch.

Dog sigert ieg eder / Der skal gaa lideligere til met Tyro oc Sydon paa den yderste Dom / end met eder.

23. Vñd du Capernaum / die du bist erhaben / bist an den Himmel / du wirst bist in die Helle hinunter gestossen werden. Denn so zu Sodoma die Thaten geschehen weren / die bey dir geschehen sind / sie stünde noch heutiges tages.

Oc du Capernaum / du som est ophøiet til Himlen / Du skal stedis ned hen vnder i Hellsuede. Et i der som de Gerninger haffde verit giordet i Sodoma / som ere giorde hoff dig / da stode hand end paa denne dag.

24. Doch / ich sage euch / es wirdt der Sodomer Lande træglicher ergehen am jüngsten Gerichte / denn dir.

Dog siger Jeg eder / Der skal gaa lideligere til met de Sodomiters Land paa den yderste Dom / end met dig.

25. Zu derselbigen zeit antwortet Iesus / vñnd sprach: Ich preise dich Vater vñd HERR Himmels vñd der Erden / daß du solches den Weisen vñd Klugen verborgen hast / vñd hast es den Vnmündigen offenbaret.

Paa den samme tid / suarede Ihesus / oc sagde / Jeg priser dig Fader / oc HERR osuer Himlen oc Jorden / At du haffuer skult dette saar de Vise oc Kløge / oc openbaret det saar de vmyndige.

Kapitola XI.

20. Tedy počal domlauvatli Miesuom (w nichyto činěni gšugeho mnogoh diwo: we) že potamj nečinili.

Tedy počal tak wyrucké ná oczy miaslam w ktorych sic sthalo bāzo wiele cudow tego / że sic nie vpadmili taly.

21. Bēda tobē Korozaim / bēda tobē Bethsaido / neb kdy byw Tyru a w Sydonu byli činěni diwowēti tērij gšu činěni w vās / dāwnoby byli w žynia w popel polamj činili.

Bīdā tobie Chorazym / bīdā tobie Bethsādān / bo kdyby sic byly w Tyru a w Sydonie ty cudā / sthaly / tchore sic staly v vās / inžby sic byly dāwno sīdjāc z vās / tem y ž Popiolem vpadmili taly.

22. Ale vsak pravijm vām / že Tyru a Sydonu lehčegji budw den soudny nežli vām.

Uad to powiedam vām / iż Tyrowi y Sydonowi lżej będzie w dzień sądny niżli vām.

23. A ty Kaffarnaum / tērij gšu se a ž do Nebe vnyhšylo / a ž do Pēlia sīrēno budw / neb tchopw w Sodome byli činěni ti diwowē / tērij gšau činěni w tobē / snad by byli juostali a ž do dnešniho dne.

A ty Kaphernaum / tchoreš sic vnyhšylo a ž do niebā / stracone będzieš a ž do piekła / bo kdyby sic byly w Sodoma ty cudā / sthaly / tchoreš sic staly w tobie / tchopw byly a ž do dnā dīšniho dne.

24. Ale vsak pravijm vām / že zemi Sodomskech lehčegji budw den soudny nežli tobē.

Atemu povedam vām / iż znošmiej będzie zemi Sodomskech w dzień sądny mžli tobie.

25. W ten čas / odpowēdēw Gēzys / řekl: Chvātīm tebe Dīce Dāne Nebe y zemē / že gšu skryto w tēch / před mau: drym i a opatřim i / a zjavil gšu ge malichym.

W on čas odpověděl Jezus / řekl / Děkujeme tobě Otče Dáne nebe y země / že ty skryl před mudrci y rozstropenci / a oznámil těm / mohlým.

26 אִין אֲבִי דִּהֲכֹנָא הָוָא
בְּבִנְיָא דְּדִמְרִי:

E così Padre, perché tale è stato il tuo beneplacito.

27 כָּל מִדָּם אֲשֶׁתֵּלֶם לִי
מִן אָבִי וְלִי אֲנִי יָדַע
לְבָנָא אֲמַר מִן אֲבִי אֲנִי
לֹא לֹא אֲמַר אֲנִי יָדַע אֲמַר
אֲבִי וְלִמִּן דְּבִנְיָא דְּדִמְרִי
דִּהֲכֹנָא:

Tutte le cose mi sono state date dal Padre mio: e miuno conosce il Figliuolo, se non il Padre: ne alcuno conosce il Padre, se non il Figliuolo, e colui a chi il Figliuolo vorrà rivelarlo.

28 מִן לִּי לְחַיִּים כָּל הַיְּעִיִּים
וּמִסְבָּלִים וְאֲנִי אֲנִי לְכֶם:

Venite à moi tous qui êtes travaillés & aggrués, & ie vous recreerai.

29 אֲשֶׁר לִי יָדִיד עֲלֵיכֶם
וְלִבִּי מִי דִּנְיָא אֲנִי
וּמִבְּרִי אֲנִי כְּלִי וְיָמִי
וּמִשְׁכְּבִי אֲנִי וְנִתְּנָה
לְכֶם שְׂכָרִי:

Togliete il mio giogo sopra di voi, & imparate da me, perché io son mansueto & humile di cuore: & troverete riposo d l'anime vostra.

30 יָדִיד צִיר בְּסִימָה הִוּוּ
וּמִבְּרִי חֲלִילָא הִוּוּ:

Perciò che il mio giogo è facile, & il mio peso è leggero.

י ב

1 בְּהוּ זִבְנָא מִהֲלֵךְ הָוָא
יְשׁוּעַ בְּשַׁבְּתָא בֵּית וְרֵעָא
וּתְלָמִידָיו כְּפִנּוּ וּשְׁרִי
מִלְּגִין שְׂבִילָא וְאֲכָלוּ:

In quel tempo Iesus andava per li campi secinnai nel giorno del sabbato: & i suoi discipoli hanno uano fame & cominciarono a succellere de le spighe, & mangiare.

2 בְּרִישָׁא דִּין פִּד חֲנוּ אֲבִין
אֲמַרְיוּ לֵה הֵא תְלָמִידָיו
עֲבָדִין מִדָּם דְּלִי שְׁלִיט
לְמַעַבְדַּ בְּשַׁבְּתָא:

Il che Sedendo à Parifesi, gli dissero: Ecco tuoi discipoli fanno quel che non è lecito far nel sabbato.

26 אֲמַנִּים אָבִי כִּי־כֵן הָרָה
רָצוֹן לְפָנָיִךְ:

Ansi Padre puesque ansi agradó en tus ojos.

27 כָּל־נִתְּנוּ לִי מֵאָבִי וְאִישׁ
לֹא יוֹדַע אֶת־הַבֶּן כִּי־אֵם הָאֵל
וְאֶת־הָאֵל לֹא יוֹדַע אִישׁ בְּלִילִי
הַבֶּן וְלִמִּי יִרְצָה הַבֶּן לְגַלּוֹת:

Todas las cosas me son entregadas de mi Padre: y nadie conoció al Hijo, si no el Padre: ni al Padre conoció alguno, sino el Hijo, y aquel à quien el Hijo lo quisiere revelar.

28 הִוּוּ לְכֵן אֲלִי כָל הַיְּעִיִּים
וּמִסְבָּלִים וְאֲנִי אֲנִי לְכֶם:

Venid à mi todos los que estays trabajados, y cargados: que yo hos haré descansar.

29 שָׂאוּ אֶת־עוֹלִי עֲלֵיכֶם
וְלִמְדוּ מִמֶּנִּי כִּי עֲנִי אֲנִי וְשִׁפְלִי
לֵב וְתַמְצִאוּ מִנִּיחָה לְגִבְשָׁתֵיכֶם:

Llenad mi yugo sobre vosotros, y aprended de mi, que soy manso y humilde de corazón: y hallareys descanso para vuestras almas.

30 כִּי עוֹלִי מְתוֹק וּמִשָּׂאִי קָל
הִוּוּ:

Porque mi yugo es facil, y ligera mi carga.

י ב

1 וּבָעִתָּה הָיָא הֲלֵךְ יְשׁוּעַ בְּשַׁבְּתָא
בְּמִדְרֵי וּתְלָמִידָיו הָיוּ רַעֲבִים
וַיִּחְלְלוּ לְקֹטֶף שְׂבִילִים וַיֹּאכְלוּ:

En aquel tiempo yua Iesus por vnos panes en dias de festa: y sus Discipulos auian hambre, y començaron à coger espigas, y à comer.

2 וְהַמְּפָרְשִׁים בְּאִשְׁרֵי רֵאשֵׁי
וְאֵת אֲמַרְיוּ אֲלֵי הָעָרָה תְלָמִידָיו
עוֹשִׂים אִשְׁרֵי לֹא יֵשׁ לַעֲשׂוֹתָם
בְּשַׁבְּתָא:

Y viendo lo los Phariseos, dixerono: Heaqui, tus Discipulos hazen loque no es licito hazer en Sabbado.

16.

26. Καὶ ὁ πατήρ, ὅτι ἔτις ἡγοῦντο
ὅτι δὲκία ἡμῶς ὡς σου.

Il est ainsi, Pere, pourtant que tel à esté ton bon plaisir.

27. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ
πατρὸς μου καὶ οὐδὲς ᾔσκηκε
τοῦ υἱοῦ, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τοῦ πα-
τρός τις ᾔσκηκε τοῦ υἱοῦ, εἰ μὴ ὁ υἱός,
καὶ ὁ υἱὸς βούληται ὁ υἱὸς ἀποκα-
λύψαι.

Toutes choses m'ont esté donnees en main de par mon Pere: & nul ne cognoist le Fils sinon le Pere, & au si nul ne cognoist le Pere, sinon le Fils, & celui à qui le Fils l'aura voulu reueler.

28. Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κα-
ταρτίες, καὶ περισφοτισμένοι, καὶ ὁ
ἀναπαύσω ὑμᾶς.

*Venez à moi vous tous qui estes tra-
uillés & chargés, & ie vous soulage-
rai.*

29 Ἀρχετε τὸν ζυγόν μου ὑ-
μῶν, καὶ μαθητε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι
πραΐς ἐσμι, καὶ ἥραμι, καὶ τῇ καρδίᾳ
καὶ ὀρεσσεύω ἀναπαύσαι τὰς ψυ-
χαὺς ὑμῶν.

*Chargez mon ioug sur vous, & ap-
prenez de moi, que ie suis de bonnaire
& humble de cœur: & vous trouue-
rez repos à vos ames.*

30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ
τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστίν.

*Car mon ioug est aisé, & mon far-
deau léger.*

Κ Ε Φ Α Λ Α. 16.

Ε'Ν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἡ πόλις
ἦν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
καὶ ἀπορῆμαυ· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἦν πέντε, καὶ ἔρχοντο τίλλειν σεί-
χνας, καὶ ἐσθίειν.

*En ce temps-la Iesus alloit par les
blos vn iour de Sabbat: & les disciples
ayans faim commencerent à arracher
des espis, & en les froyant les manger.*

2. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδοὺς αὐτὸν
ἀσπάζοντο αὐτὸν καὶ λέγοντες ὅτι
καὶ ἐστὶν ποιῶν ἁγιάσματα.

*Les Pharisiens voyans cela, lui di-
rent, Voilà, tes disciples font ce qu'il
n'est pas loisible de faire au Sabbat.*

יב

3 הו אומר להם לא קריתו מנא עבד דידך פד פבו יאלין דעצמה:

Ergli disse loro, Non haueste voi letto cio che fece David quando hebbe fame egli, e quei ch'erano con esso lui?

4 איכנא על לביתא פאלהא ונחמא דפתורה דמרתא אכר הו דלל שלט הנה לה למאכל ולא לאלין דעצמה אלא אין דפתה ברהוד:

Comi egli entrò ne la casa de Dio, e mangio i pani de la propofitione, i quali non era lecito a lui d'mangiare, nec a quelli che erano seco, munda i Sacerdoti fuit.

5 או לא קריתו באידיה דפתה פהודא מחלו דה לשבת נחמא אדרי אמן:

O Sero, non haueste voi letto ne la Legge, che ne i Sabbati i Sacerdoti, nel tempio profanano il giorno del Sabbato, e per non sono colpeuoli.

6 אומר אנכי לכם פהודא דרב מן חקלא אית דפנה:

Hor io vi dico, che qui ci è vno maggior del tempio.

7 אליהו ירצו בניתו מנו הנא צבא אנה ולא דפתה ל מחקל בניתו לאלין דלל אדרי אמן:

E se voi sapeste che cosa sia, lo voglio misericordia, e non sacrificio, non habuerite così condemnati gli innocenti.

8 מנה גר דשבת איתנה פרה דאנשא:

perche il Figliuol de l'huomo è signore ancor del sabbato.

9 ושני מן תמו יסוג ו נאמא לכנושהו:

E partito egli disse, di li, Venne me la lor synagoga.

10 נכרה חד אית הנה תמן דפישא איה ומשאלו הו לה ואמרו דאן שלט בשבת למאסיו אין דאכלו ק חרבוה:

Et ecco, Venne un huomo che haueua una mano attrita, & essi per accusarlo gli domandarono, dicendo, E egli lecito far o no curar nel sabbato?

יב

3 והוא אומר אליהם תל' קראתם מה עשה דידך באשר רעב הוא ואשר עמו:

Y elles dixo, No auets leydo, que hizo David teniendo hambre el y los que estauan con el

4 איך בא בבית אלהים ויכל את לחם הפנים אשר לא יכל לאכל ולא אשר אהו ב' אים חכמים לבדם:

Como entró en la casa de Dios, y comio los panes de la Propoficion, que no le era licito comer de ellos ni a los que estauan con el, sino a solos los sacerdotes?

5 וגם תל' קראתם בתורה ב' בשבת חכמים ביהל אית חשבת מחוללים ולא יאשמו:

O, no auets leydo en la Ley, que los sabbados, los sacerdotes profanan el sabbado, y son sin culpa?

6 אומר אנכי לכם פהודא מהיכל פה הוא:

Pues digo os que Mayor que el Templo está aqui.

7 ואם תדעו מה זה הוא חסד חפצתי ולא ובה אמן ל' תחיבון את יוקים:

Mas si supiesseis que es, Misericordia quiero, y no sacrificio, no condenariades los innocetes.

8 פה אדון השבת יש' הוא בן תאדם:

Porque seniores aun del Sabbado el Hijo del hombre.

9 ויעבד משם וכל בבית כנשתם:

Y patiendo de alli, vino a la synoga de ellos.

10 והנה אנוש היה אשר יד' יבשה הייתה לו וישאלוהו לאמר אם יוכל איש בשבת לרפא למצו' ילשנו אותו:

Y he aqui auia alli vno que tenia vna mano seca: y preguntaronle diziendo, Es licito curar en sabbado? por accusarlo.

יב

3. Ο' ἔλεγον αὐτοῖς, ὅτι αὐτὸς γράψετε τί ἐποίησε Δαυὶδ, ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ;

Mais il leur dit, N'auetz-vous point leu ce que fit David ayant faim, avec lui que ceux qui estoient avec lui?

4. Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐσθ' αὐτὸν τοὺς ἁγίους φαγεῖν, ὃς ἐστὶν ὡς αὐτοῖς φαγεῖν, ὅτι πρὸς μετ' αὐτοῦ, ἢ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνον;

Comment il entra en la maison de Dieu, & mangea les pains de propofition, lesquels ne lui estoit loisible de manger, ni à ceux qui estoient avec lui, mais aux Sacrificateurs seulement?

5. Ἡ οὐκ αὐτοῖς γράψετε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι πρὸς τοὺς ἁγίους οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βιάσθησιν, καὶ ἀνομιήσιν;

Ou n'auetz-vous point leu en la Loy, qu'au temple ἐς iours des Sabbats les Sacrificateurs violent le iour du Sabbat, & n'en sont point coupables.

6. Αἰγὼν ἡμῶν ὁ Θεὸς ἱερεὺς μὲν ἐστὶν ὁ Θεός.

Or ie vous di qu'il y a ici quelcun plus grand que le temple.

7. Εἰ ἔγνωτε τί ἐστὶν ἔλεος καὶ λωυμία ἐν ἡμῖν, ὅτι αὐτὸς κατὰ δίκαιον ἐστὶν ὁ ἀληθινός.

Que si vous saluez que c'est à dire, Te vueri misericorde, & non point sacrifice, vous n'eussiez pas condemné ceux qui ne sont point coupables.

8. Κύριος ἐστὶν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Car le Fils de l'homme est Seigneur mefine du Sabbat.

9. Καὶ μεταβάς ἐκ τῆς ἡλθιν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτοῦ.

Puis étant parti delli, il vint en leur synagoge.

10. Καὶ ἰδὼν ἄνθρωπον ὃν τὴν χειρὰ ἔχον ἑρπῆκα καὶ ἐπηρωτήσεν αὐτὸν λέγων τίς ἐστι τοῖς σαββάτοις ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ.

Et voici, il y auoit là vn homme ayant la main seche, & ils l'interrogerent, disant, Est-il loisible de guerir quelcun ἐς iours des Sabbats? afin de l'accuser.

CAP. XII.

3. At ille dixit eis, Non legistis quid fecerit David quando esuriit, & qui cum eo erant?

But he saide vnto them: Haue ye not read what David did when he was an hungred: and they that were with him?

4. Quomodo intravit in domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solum sacerdotibus?

How he eured into the house of God: and ate the shew bread: which was not lawfull for him to eat: neither for them which were with him: but onely for the Priests.

5. Aut non legistis in lege, quia sabbathis sacerdotes in templo sabbatum violant, & sine crimine sunt?

Or haue ye not read in the law howe that on the Sabbath daies the Priests in the Temple breake the Sabbath: and are blamelesse?

6. Dico autem vobis, quia templo maior est hic.

But I say vnto you: that here is one greater then the Temple.

7. Si autem sciretis quid est Misericordiam volo, & non sacrificium: nunquam condemnassetis innocentes:

Wherefore if ye knewe what this is: I will haue mercie: & not sacrifice: ye would not haue condemned the innocents.

8. Dominus enim est filius hominis etiam sabbathi.

For the Sonne of man is Lord: euen of the Sabbath.

9. Et cum inde transisset, venit in synagogam eorum.

And he departed: hence: and went into their Synagogue.

10. Et ecce homo manum habens aridam, & interrogabant eum dicentes, Si licet sabbathis curare? ut accusarent eum.

And behold: there was a man which had his hande dried vp. And they asked him: saying: Is it lawfull to heale vpon a Sabbath day: that they might accuse him.

Das XII. Capitel.

3. Er aber sprach zu ihnen: Habt ihr nicht gelesen / was David that / da ihn / vnd die mit im waren / hungerter.

Hand sagte til dem / Haffue i icke leest / huad David gjorde / der hand oc de som vaare med hannem / hungrede?

4. Wie er in das Gotteshaus gieng / vnd ass die Schaubrod / die ihm doch nicht zimmeten zu essen / noch denen die mit im waren / sondern allein den Priestern.

Huorledis hand gick ind i Guds Højs / oc oed de Schaubrod / huilcke som hannem dog icke burde at æde / oc endem som vaare med hannem / Men alene Priesterne.

5. Oder habt ihr nicht gelesen im Gesetz / wie die Priester am Sabbath im Tempel den Sabbath brechen / vnd sind doch ohn schuld?

Eller haffue i icke læst i Loven / Huorledis Priesterne brøde Sabbathen i Tempelen om Sabbathen / oc ere dog uden skyld?

6. Ich sage aber euch / daß hie der ist / der auch grösser ist den der Tempel.

Jeg siger eder / At den er her / som oc er større end Tempelen.

7. Wenn ihr aber wüßtet / was das sey (Ich habe wolgefallen an der Barmherzigkeit vñ nicht am opffer) hettet jr die vnschuldigen nicht verdammet.

Men der som i viste huad der er (Jeg haffuer behaagelighed til Miskundhed / oc icke til Offer) da haffde i icke fordømt de vskyldige.

8. Des Menschen Son ist ein HERR / auch über den Sabbath.

Menneskens Søn er en HERR oc saa ossuer Sabbathen.

9. Vnd er gieng von dannen fürbass / vnd kam in ire Schule.

De hand gick der fra senger frem / oc kom i deris Skole.

10. Vnd sihe / da war ein Mensch / der hatte eine verdorrte hand / vnd sie frageten in / vnd sprachen: Ist auch recht am Sabbath heilen: Auff daß sie eine sache zu im hetten.

De see / der vaar et Menneske / som haffde en vissen haand / De de spurde hannem at / oc sagde / Eder oc ræd at helbrede / om Sabbathen?

Kapitola XII.

3. Non scilicet: Quodali gisse necesse est co gest vñit David fong latet on / y tistatijjs nim bñt.

Non im poveredat / Tūc eys talatit co veyat David gdy sic murese: zachatolo / y thym fchorz z nim bñt?

4. Keraf wssed do domu Bo: Jūho / a chleby posvāne ged / fterpchtō genu nēstūsto gij / si / am tēm fterijjs nim bñt / gedine samym kēfijm?

Jāko wssed do domu Bo: Jūho / a chleby posvāne nēst / fterpchtō sic mu nie godjilo tēst / am tēm fchorz z nim bñt / tyfko samym kēfijm?

5. Auch dñt gisse necesse est w Jātonē / fctijjs w den Ewā tēnij w Ewānē Ewānt ruff / a gsaū bez hēijchū?

Abēstie nie eysatī w zakonē / Jew Soboty kaplām w fōstetē gwalea Soboty: k nēwinnī sāt?

6. Prawijnt wām jagistē / Jēnad Ewām wēssij gest tū to.

It sa wām powiedām / i z nā thym mēysen tēden tēst wāchij mī fōstet.

7. Alē fōybnstie wēstī co gest tōro / Mīstōfōdēstīwī chēp ane Obēti / nīstōfōstie nēpōt tūpōwālī nōwīn mīch.

It gōybnstie wēstīelī / co to tēst / Mīstōfōdēstīwī chēp ane Obēti / nīstōfōstie nēpōt tūpōwālī nōwīn mīch.

8. Syn jagistē Ewāllā gest sīt Pānem tātēdne Ewāllē nīhō.

It wōtēmā y Soboty Pānem tēst Syn Ewāllēzjy.

9. A fōy fōdend sīt Gēzjīs / pīstīel do Ewāllē gēgich.

It pōstēdij z tām tād / pīzjy fēdī do bōj mēich.

10. A hē bñt tūr lōwēf mage nīstōfōstīwī. Y tātālī hō fēa: Ewāllē sīt w den Ewāllē nīstōfōdēstīwī vōd rōwōwālī t abij gēy objālo wālī.

It o tō bñt tām nīstōry co mīst wāllā rēfē / y pītālī gō mōwīac / Gōdijlī sīt w Soboty vōd rōwōwālī abij gō o fārjytlī.

יב

11. הוּ דִּין אָמַר לְהוּן מִנֵּה
מִנְכֹּן עֲבָדָה דְּאִי־לָהּ
עֲבָדָה חַד וְאִן וְכָל עֲבָדָה
פְּרִימָה דְּשַׁבְּתָהּ לֹא אָחַד
וּמְקוֹם לָהּ :

Et egli disse loro, Qual sarà quell' uomo di voi, il quale hauerà una pecora, e ella cada in una fossa ne giorni del sabbato, non la piglierà, e le menarla su?

12. כְּמַה דִּין וְתִיר בֵּר
אֲנִישָׁא מִן עֲרֵבָה מְדִין
שְׁלִיט הוּ בְּשַׁבְּתָהּ לְמַעְפֵּד
דְּשַׁפְּרִי :

Hor da quanto più è un huomo, che un pecora? Egli è dunque lecito ne giorni del sabbato far bene alcuni.

13. הִידִין אָמַר לָהּ עֲבָדָה
פְּשִׁיט אֲחֵר וּפְשִׁיט אֲחֵרָה
וּמִתְקַנָּת אֲחֵר בְּעֲרֵבָה :

Poi dice à quell' huomo, Distendi la tua mano : & egli la distese, e fu restituita sana come l'altra.

14. וְנִפְקִי פְרִישָׁא וּמְלָכָה
נִסְבִּי אֲלֹהִי אֲחֵר דִּין
דְּיַבְדּוּנִיחִי :

Allora i Farisei fecer fuore, pretero consiglio contra di lui, in che modo l'huomo sua sia perire.

15. וְשִׁיעַ דִּין יְהִי וְשִׁנִּי לָהּ
מִן תָּמֹן וְאִנְלִי בְּתֵרָה
כְּפִישָׁא סִנְיָאָה נֹאסִי
לְכַלְהוּן :

Ma Iesus haciendo conosciuto la cosa, se partì di lì : e molti turbe lo seguirono, e i sanoglia tutti.

16. וּפְרָאָה בְּהוּן דְּלָהּ
יְקַלְנִיחִי :

E ferveramente proibì loro, che non lo manifestasseno.

17. דִּיתְמַלְלָה מִדֵּם דִּי
דְּאִתְמַר בֵּר אֲשַׁעְיָה
נְבִיָּא דְּאִמַר :

Accio che s'adempiessè quello ch'era stato detto per il Profeta Esaias che dice.

18. הָא אֲבָדִי דְּאִתְמַר
בְּהַ תִּבְנִי דְּסִנְיָאָה בְּהַ
נְבִישִׁי וְיִבְנִי אֲסִים אֲלֹהִי
יְרִימָה לְעֲמַמָּא יִבְדּוּ :

Ecco il servo mio, il quale ho eletto : il dilectio mio, in cui s'è compiaciuto l'anima mia. Io porro lo Spirito mio sopra esso, & annunciarà il giudicio à le Genti.

יב

11. וְהוּא אָמַר לָהֶם מִי־יֵשׁ
מִמֶּנְכֶם אָדָם אֲשֶׁר לוֹ שֶׁה אָחִיד
וְאִם יִפֹּל תִּהְיֶה בְּשַׁבְּתָהּ אֶל־הַבּוֹר
הַלֵּא יַחְזִיקֶהוּ וַיַּעֲלֶהוּ :

Y el les dixo, Que hombre aurà de vosotros, que tenga vna oueja, y si cayere en vna fossa en sabbado, no le eche mano, y la leuante?

12. אֵף כִּי בְּמָה יוֹתֵר אָדָם
מִן הַשֶּׁה כֵּן יֵשֶׁר הוּא בְּשַׁבְּתוֹת
לְהִיטִיב :

Pues quanto mas vale vn hombre que vna oueja? Ansi que licito es en los sabbados hazer bien.

13. אֲוִי־אָמַר לְאָדָם נִטָּה אֲחֵרָה
יִדְךָ וַיֵּט וַתָּשׁוּב לְרַפְּאִיתָ כְּמֹת
הַשְּׁנִיָּה :

Entonces dixo à aquel hombre, Estienderu mano. Y ella estendió, y fue le restituyda sana, como la otra.

14. וַיֵּצְאוּ הַמִּתְמַרְשִׁים וַיִּנְעֲצוּ
עָלָיו בְּאִשָּׁר יִבְדּוּהוּ :

Y salidos los Phariseos consultaron contra el para destruyrlo.

15. וַיֵּשׁוּעַ יוֹדֵעַ וַיֵּסֶד מַשָּׁם וַיִּלְכֹּד
אֲחֵרֵי קָהֵל רַב וַרְפָּא כָּלֵם :

Mas fabricando lo Iesus, apartóse de allí : y siguiéronle muchas compannas, y sanaua à todos.

16. וַיִּצְלָם כֵּן יַעֲלֶהוּ :

Y el les defendia rigurosamente que no lo descubriesen :

17. לְמַלְאֲכֵי הַנְּאֻמָּה בִּישְׁעָהּ
הַנְּבִיָּא לְאִמַר :

Para que se cumplierse lo que estaua dicho por el propheta Isaias que dixo.

18. הִנֵּה עַבְדִּי אֶתְמַר בְּהַ בְּחִירִי
רַעְיָהּ וּפְשִׁי נִתְּנָהּ רוּחִי עָלָהּ
מִשְׁפָּט לְגוֹיִם יוֹצִיא :

Heaqui mi sieruo, al qual he escogido, mi amado, en el qual se agrada mi alma : pondré mi Espiritu sobre el, y à las Gentes annunciará juyzio.

16.

11. 'Οδὲ εἰπὼν αὐτοῖς ἦς ἕκαστος ἐξ
ὑμῶν ἄνθρωπον ὅς ἐστιν ἐν σάββατον
ἐν, καὶ εἰς ἡμέτην ἔστω τοῖς σάββα-
τον οὐκ ἐβόλων, καὶ καὶ ἐκταῖν αὐτὸν
καὶ ἐγείρῃ :

Et il leur dit, qui sera celui d'entre vous qui ait vne brebis, laquelle estant cheute au iour du Sabbat en vne fosse, qui ne l'empoigne & la releue?

12. Πόθεν οὖν ἀγαθὸν ἄνθρω-
πον σάββατον ; ὥς ἐστιν ἥτις
σάββατον καλῶς ποιῇ.

Et combien vaut mieux l'homme qu'une brebis? Il est donc loisible de bien faire es Sabbats.

13. Τότε λέγει τῷ ἄνθρωπῳ, ἐκτίθεν τὴν χεῖρα σου, καὶ ἐξέτιθε, καὶ δόξα κατεστῆν ἐν ταῖς αἰσὶν ἁλ-
λῃ.

Alors il dit au personnage, esten ta main. Et il l'estendit, & elle fut rendue saine comme l'autre.

14. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβού-
λιον ἔλαβον κατ' αὐτὸν ἐξ ἐλθόντες,
ὅπως αὐτὸν δόξασι.

Or les Pharisiens estans sortis, prindrent conseil à l'encontre de lui, comment ils le feroient perir.

15. Οὗ ὅτι ἤκουσεν αὐτοὺς ὡς ἔ-
σαν ἐκείνην καὶ ἐκταῖν αὐτὸν
ἐκ τῶν πολλῶν, καὶ ἐξέσπασεν αὐ-
τοὺς πάντας.

Mais Iesus cognoissant cela, partit de là : & grandes troupes le suivaient, & il les guerit tous.

16. Καὶ ἐπιτίμησεν αὐτοῖς ἵνα
μὴ φανερὸν αὐτῷ ποιῶσιν :

Et avec menaces leur defendit de ne le declarer point.

17. Ὅπως πληροῦν τὸ ρηθὲν
ἐν ἡσυχίᾳ ὅτι περὶ τοῦ, λίγων
τῶν.

Afin que fust accompli ce dont auoit esté parlé par Esaias Prophete, disant.

18. Ἴδεὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέμισα ὁ
ἀγαπητὸς μου, οὗς ὃν εὐδοκῶσιν ἡ
ψυχὴ μου. τίθω τὸ πνεῦμά μου
ἐπ' αὐτόν, καὶ κηρύσσει τοῖς ἔθνεσιν
ἀπαγγελαί.

Voici mon seruiteur que j'ai esleu mon bien aimé, auquel mon ame prend son bon plaisir : ie mettrai mon Esprit sur lui, & il annoncera iugement aux nations.

CAP. XII.

11. Ipse autem dixit illis, Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, & si ceciderit hæc sabbathis in foveam, nonne tenebit & levabit eam?

And he said unto them / What man shall there be among you / that shall have a sheepe / and if it fall in a Sabbath day into a pit / will not he take it and lift it out?

12. Quanto magis melior est homo ove? Itaque licet sabbathis benefacere.

How much more then is a man better then a sheepe? therefore / it is lawfull so doe well on a Sabbath day.

13. Tunc ait homini, Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est sapientia sicut altera.

Then saide he to the man / Stretch forth thine hande. And he stretched it forth / and it was made whole as the other.

14. Exeuntes autem Pharisei, consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum.

Then the Pharisees went out / and conspired against him / howe they might destroy him.

15. Iesus autem sciens, recessit inde: & secuti sunt eum multi, & curavit eos omnes.

But when Iesus knewe it / he departed thence / and great multitudes followed him / and he healed them all.

16. Et praecepit eis ne manifestum eum facerent.

And charged them that they should not make him knowne.

17. Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam, dicentem.

That it might be fulfilled / which was spoken by Isaias the Prophet / saying.

18. Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit.

Beholde my servant whom I have chosen / my beloved in whom my soule delighteth: I will put my spirit on him / and hee shall shew iudgements to the Gentiles.

Das XII. Capitel.

11. Aber er sprach zu ihnen: Welcher ist vnter euch / so er ein Schaff hat / das im am Sabbat in eine gruben felle / der es nicht ergreiffe / vnd auffhebe.

He de funde saa nogen sag met hannem. Hand sagte til dem / Hvo erbland eder / som haaffuer it Saar / oc det falder i en Græff saar hannem om Sabbathen / som icke tager oc loffter det op?

12. Wie vil besser ist nun ein Mensch / denn ein Schaff: Darumb mag man wol am Sabbat guts thun.

Hvor meget bedre er nu it Menneske / end it Saar: Der saare maa mand vel gøre gaat om Sabbathen.

13. Da sprach er zu den Menschen: Strecke deine hand auß. Vnd er strecket sie auß vnd sie ward im wider gesund / gleich wie die andere.

Da sagde hand til Mennesket: Udred din haand / oc hand strecte hende ud / De hun bleff helbrede saar hannem / lige som den anden.

14. Da giengen die Phariseer hin auß / vnd hielten einen Rath über ihn / wie sie ihn vmbbrechten.

Da ginge Phariseerne hen ud / oc hulde it Raad effuer hannem / hvoledis de funde ødelægge hannem.

15. Aber da Jesus das erfur / weich er von dannen / vnd ihm folgete vil volcks nach / vnd er heilete sie alle.

Men der Ihesus merckte det / gick hand der fra / De der fulde meget Folk effuer hannem / De hand helbrede dem alle.

16. Vnd er bedrawete sie / das sie in nicht meldeten.

De truede dem / at de skulde icke tale om hannem.

17. Auf das erfüllet würde das gesagt ist durch den Propheten Esaiam / der da spricht:

Haa det / at det skulde fuldømmis / som er talt ved Propheten Esaiam / som siger.

18. Siehe / das ist mein Knecht / den ich erwöhlet habe / vnd mein Liebster / an dem meine Seele wolgefallen hat. Ich will meinen Geist auff ihn legen / vnd er soll den Heiden das Gerichte verkündigen.

See / Det er min Diener / som ieg haaffuer vduald / De min elskelige / i hvilken min Siel haaffuer behagelighed. Jeg vil legge min Aand paa hannem / De hand skal forkynde Hedningene Dommen.

Kapitola XII.

11. Non cessabis: scis quid tibi deus faciat? scis quid tibi faciat? scis quid tibi faciat? scis quid tibi faciat?

Scis quid tibi faciat? scis quid tibi faciat? scis quid tibi faciat? scis quid tibi faciat?

12. Eius magis melior est homo ovis? Itaque licet sabbathis benefacere.

Quid magis melior est homo ovis? Itaque licet sabbathis benefacere.

13. Tunc ait homini: Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est sapientia sicut altera.

Then saide he to the man / Stretch forth thine hande. And he stretched it forth / and it was made whole as the other.

14. Exeuntes autem Pharisei, consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum.

Then the Pharisees went out / and conspired against him / howe they might destroy him.

15. Iesus autem sciens, recessit inde: & secuti sunt eum multi, & curavit eos omnes.

But when Iesus knewe it / he departed thence / and great multitudes followed him / and he healed them all.

16. Et praecepit eis ne manifestum eum facerent.

And charged them that they should not make him knowne.

17. Ut adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam, dicentem.

That it might be fulfilled / which was spoken by Isaias the Prophet / saying.

18. Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit.

Beholde my servant whom I have chosen / my beloved in whom my soule delighteth: I will put my spirit on him / and hee shall shew iudgements to the Gentiles.

יב

26 ואן סטנא לסטנא
מפיק ער נפשה אתפלג
איכנא הכיר קרמי
מלכותה:

*Or se Satana scaccia Satana, egli è
diviso contra se stesso: come farà dunque
in piedi il suo regno?*

27 ואן אנא בבכל דבוב
מפיק אנא דיוא בניכון
במנא מפיקו לחון מטול
הנא הנון יהיון לכון דינא:

*E se io scaccio i demoni per opera di
Beelzebub, i vostri figliuoli per opera di
chi gli scacciano? per tanto essi faranno
vostri giudici.*

28 ואן ברוחא דאלהא
אנא מפיק אנא דיוא
קרכת לה עלכון מלכותא
דאלהא:

*Ma se io per opera de lo Spirito di
Dio scaccio i demoni, adunque il regno
di Dio è venuto a voi.*

29 או איכנא אנש מ
משכח דיעול לבית
חסינא ומאנוהי יבון אלא
אין לקדום ואסדוהי
לחסינא והידיו פיתה יבון:

*Altrimenti come può alcuno entrar
in la casa d'un huomo potente, e rapir le
sue robbe, se prima non hauea legato il
potente? allora saccheggiara la sua casa?*

30 מן דלא הנא עמי
לקבלו הו ומן דלא פנש
עמי מפדו מידו:

*Chi non è con esso me, è contra di me:
e chi non raccoglie con meco, sparge.*

31 מטול הנא אמר אנא
לכון דכר חסדון וגדפון
ישתקון לבני גשם
גורפא דין דעל רוחא לא
ישתק לבני גשם:

*Pero io dico, Ogni peccato e bla-
sphemia sarà perdonato a gli huomini:
ma la blasphemia contra lo Spirito, non
sarà lor perdonata.*

32 וכל מן דיאמר מלתא
על פרה דאנש וישתק
לה כל דין דעל רוחא
דקודשא יאמר לא ישתק
לה לא בעלמא הנא ונא
בעלמא דעתיד:

*E chiunque dira parola alcuna con-
tra il Figliuolo de l'huomo, gli sarà perdo-
nato: ma chi la dira contra lo Spirito san-
to, non gli sarà perdonato: in questo se-
colo ne in quello che dee venire.*

יב

26 ואם השטן יוציא את
השטן בעצמו נחלק הוא ואין
תקום מלכותו:

*Y si Satanas echa fuera à satanas, contra simi-
mo està diuiso, como pues permanecerà su reyno?*

27 ואם אני בבכל צבוב
מוציא את השדים ובניכם
במי יוצאו על־כן המה יהיו
שופטים:

*Y si yo por Beelzebub echo fuera los demo-
nios, vuestros hijos por quien los echan? Portan-
to ellos feran vuestros juezes.*

28 ואם אני ברוח אלהים
מוציא את השדים אף כי
הקדים עליכם מלכות האלהים:

*Y si por Espiritu de Dios yo echo fuera los
demonios, ciertamente llegado ha à vosotros el
Reyno de Dios.*

29 או איכה יוכל איש לבוא
בבית הגבור ואת־כליו לבוא אם
לא בראשונה יאסור את הגבור
ואין יבוא את־ביתו:

*Porque como puede alguno entrar en la casa
del valiente, y faquear sus aliajas, si primero no
prendiere al valiente: y entóces faqueará su casa.*

30 ואשר אינני עמי קבלי הוא
ואשר לא מאסף אני יפור:

*El que no es conmigo, contra mi es, y el que
conmigo no coge, derrama.*

31 על־כן אמר לכם כל
חטא וגדופה תסלח לאנשים
וגדופה על־רוח לא יסלח
לאנשים:

*Portato os digo, Todo peccato y blasphemia
será perdonado a los hōbres: mas la blasphemia
del Espiritu no será perdonada a los hombres.*

32 וגם אשר יאמר דבר על־
בן האדם יסלח לו ואשר יאמר
על־רוח הקדש לא יסלח לו
ולא בעולם הזה וגם לא
בעולם הבא:

*Y qualquiera que hablare contra el Hijo del
hombre, le será perdonado: mas qualquiera que
hablare contra el Espiritu Sancto, no le será per-
donado ni en este siglo ni en el venidero.*

יב.

26. Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατα-
νᾶν ἐκβάλλῃ, ὡς ἐμελεῖ, ὅθεν
ἂν ἴω, ἐσθίετω ἡ βασιλεία
αὐτοῦ;

*Or si Satan iette hors Satan, il est
diuisé contre soi-mesme: comment
donc subsistera son regne?*

27. Καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βελζεβούλ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν
ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; ἂν οὖν ὑμεῖς
ὑμῶν ἐσθίετε κρῖται.

*Que si ie iette hors les diables par
Beelzebub, vos fils par qui les ietteu-
is hors? parquoi iceux ieront vos iu-
ges.*

28. Εἰ ὃ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

*Mais si ie jette hors les diables par
l'Esprit de Dieu, vrayement le royau-
me de Dieu est paruenù à vous.*

29. Ἡ γὰρ διῶνται τινες εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ισχυροῦ, καὶ
ἐκκεῖθεν αὐτῶν ἀλῆθρως εἰσελθεῖν
πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ ισχυροῦ, καὶ τῶν
τίκτειν αὐτῶν ἀλῆθρως;

*Sinon, comment pourra quelques
entrer en la maison d'un homme fort,
& piller son bien, si premier l'n'a lié
l'homme fort; & alors il pourra piller la
maison d'icelui.*

30. Ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμὲ
ἐστὶ καὶ ὁ μὴ συναρπάσσει μετ' ἐμοῦ,
σκορπίσει.

*Qui n'est point avec moi, il est con-
tre moi: & qui n'assemble avec moi, il
épard.*

31. Διὰ τούτου λέγω ὑμῖν, πᾶσι
ἁμάρτια καὶ βλαφημία ἀφε-
θήσονται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τὸ πρὸς
τὸν θεὸν βλαφημία οὐκ ἀφεθή-
σεται τοῖς ἀνθρώποις.

*Pourtant vous di-je, tout peché &
blaspheme sera pardonné aux hommes:
mais le blaspheme contre l'Esprit, ne
leur sera point pardonné.*

32. Καὶ ὅς τις ἀνείπω λόγον κατὰ τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφήσεται τῷ αὐ-
τῷ· ὅς δ' ἀνείπω κατὰ τὸν πατέρα
καὶ τὸν υἱόν, τὸν ἀφ' ἡγήσεται
αὐτῶν. ἔτι ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ
μέλλοντι.

*Et quiconque aura dit parole contre
le fils de l'homme, il lui sera pardonné:
mais qui aura dit parole contre le saint
Esprit, il ne lui sera pardonné, ni en ce
siècle-ci, ni en celui qui est à venir.*

CAP. XII.

26. Et si satanas satanam eiicit, adversus se divisus est: quomodo ergo stabit regnum eius?

So if Satan cast out Satan / he is divided against him selfe: howe shall then his Kingdome endure?

27. Et si ego in Beelzebub eiicio daemones: filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.

Also if I through Beelzebub cast out devils: by whom do your children cast them out? Therefore they shall be your iudges.

28. Si autem ego in spiritu Dei eiicio daemones: igitur pervenit in vos regnum Dei.

But if I cast out devils by the Spirit of God: then is the Kingdome of God come unto you.

29. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, & vas eius diripere: nisi prius alligaverit portam? & tunc domum illius diripiet.

Howe can a man enter into a strong mans house and spoyle his goods: except he first binde the strong man: and then speale his house?

30. Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.

He that is not with me is against me: and he that gathereth not with me scattereth.

31. Ideo dico vobis, omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem blasphemia non remittetur.

Wherefore I say unto you / every sinne and blasphemie shall be forgiven unto men: but the blasphemie against the holy Ghost shall not be forgiven unto men.

32. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.

And who soever shall speake a word against the Sonne of man: it shall be forgiven him: but who soever shall speake against the holy Ghost: it shall not be forgiven him: neither in this worlde nor in the worlde to come.

Das XII. Capitel.

26. So denn ein Sathan den andern austreibt / so muß er mit ihm selbsts vneins sein / wie mag denn sein Reich bestehen?

Er der da sa / at den ene Satan vdriffuer den andern / da er hand wens met sig self / Howledis sand da hans Rige bliffue bestandige?

27. So ich aber die teufel durch Beelzebub austreibe / durch wen treiben sie eure kinder auß? Darumb werden sie eure Richter sein.

De om ieg vdriffuer Dieffle ved Beelzebub / Ved huem driffue eders Boen dem vd? Der saare stulle de vere eders Dommere.

28. So ich aber die teufel durch den Geist Gottes austreibe / so ist ie das Reich Gottes zu euch kommen.

Men der som ieg vdriffuer Dieffle ved Guds And / Da er io Guds Rige kommer til eder.

29. Oder / wie kan jemand in eines Starcken Haus gehen / vnd im sein Hausrath rauben / es sey denn / daß er zuvor den Starcken binde / vnd als denn ihm sein Haus beraube?

Eller / huorledis sand nogen gaa ind i en sterckis huus / oc roffue hannem hans kofast fra / Vden saa er / at hand tilføen binder den Stercke / oc siden beroffuer hannem hans Huus?

30. Wer nicht mit mir ist / der ist wider mich / vnd wer nicht mit mir samlet der verstreuet.

Huo som icke er med mig / hand er mod mig / De huo icke samler med mig / hand adspred.

31. Darumb sage ich euch / Alle sünde vnd lesterung wirdt den menschen vergeben / aber die lesterung wider den Geist wirdt den Menschen nicht vergeben.

Der saare siger ieg eder / Al synd oc bespaaetelse skal forladis Mennisten / Men bespaaetelsen mod Anden / skal icke forladis Mennisten.

32. Vnd wer etwas redet wider des Menschen Sohn dem wird es vergeben. Aber wer etwas redet wider den heiligen Geist / dem wirds nicht vergeben / weder inn diser noch in jener Welt.

De huo som taler noget mod Mennistens Søn / der skal forladis hannem. Men huo som taler noget mod den hellig And / hannem skal der icke forladis / huereken i denne oc en heller i hin Verden.

Kapitola XII.

26. A gestli je Diábel Diábla vpmijstá / proti sobě rozdělen gest: Kterak tedy stane Království jeho?

Me jestli sátan sátaná vygáná / přecivko sobiect rozdělen / Jakoj tedy ostoí síe Králeství jeho?

27. Ažá vy mijeámli Diáblu w Beelzebubu / Synové wássh w kom vpmijtagij? Protož oni soudcové wássh budau.

A testize ia přez Beelzebula vrgánám diabelstvá / synové wássh přez kogo ž vrgánám: A přetož oni buda soudnami wássh mi.

28. Páslí yá Duchem Božím Diáblu vpmijám / gístě přislo gest mezi wás Království Boží.

Me jestli ia Duchem Božym vrgánám diabelstvá / isec do was přislo Králeství Bože.

29. Nebo kterak kdo může do domu silného wjiti / a geho nádebn pobrat / kčyrvwě swisťe silného / a teprw Quom geho oblaupij.

Abowiem takto može kto wnieť do domu mocarjá takého / kšsťatek tego zabráć / testy pierwcy nie zwiázal mocarza onego? Až kće dopiero dom tego zlapć može.

30. Kdo není se mnau proti mně gest: A kdo nepřimáží duze se mnau / rozptluget.

Kto nie test zemna / přecivko Fo mnie test / a kćho nie zbiera zems na / rozptluha.

31. Protož pravím vám: Všecky hřích y rauhánij bude lidem odpustěno / ale proti duchu rauhánij nebude odpustěno.

A přetož powiedam wam / Wšesky hřech y blužerstwo bude odpusťjeno ludziam. Ale blužerstwo přecivko Duchow swietemu nie będzie odpusťjeno ludziam.

32. A kdoby kolineť řeč slo wo proti Synu Člowěka / bu de genu odpustěno: ale kdo by řeč slo wo proti Duchu swatěmu / nebude genu odpustěno ani na tomto Swěte ani na budaučen.

A kćkolwiek będzie mowił przeciwko Synowi człowieczemu odpusťjeno mu będzie: ale kćby ty mowił przeciwko Duchowi Swietemu / nie będzie mu odpusťjeno ani w tym wieku ani w przyszłym.

יב

33 או עבדו אילנא שפירא
 ופארנהי שפירא או עבדו
 אילנא בישא ופארנהי
 בישא מן פארנהי הו גיד
 מתידע אילנא:

O sia fare l'arboro buono, e il suo frutto buono, ovvero fare l'arboro tristo e il suo frutto tristo: perche l'arboro si conosce dal frutto.

34 ילדא דאכדנא איכנא
 מ'שפחין אנתון טבתא
 לממללו ד'בישא אנתון
 מן מותרי לפא גיר ממלל
 פומא:

Generazioni di super, come potete. Voi parlare cose buone, essendo maligni? concisio che la bocca parla da l'abundantia del cuore.

35 גברא טבא מן סיממא
 טבתא מפק טבתא ויברא
 בישא מן סיממא בישמא
 מפק בישמא:

L'huomo buono dal buon refo del cuore, fama fuor buone cose: e l'huomo maligno dal malicoforo, tra fuor cose male.

36 אמר אנא לכו גיר
 דכל מלא בשלא דיאמרון
 בנינשא יתלון פתנמה
 בנינשא דדינא:

Her io vi dico, che d'ogni parola ociosa, che gli huomini haneranno parlato, ne renderanno ragione nel di del giuditio.

37 מן מלך גיר תנודק
 ומן מלך תתחב:

Impercho, per le tue parole sarai giustificato, e per le tue parole sarai condemnato.

38 הידו ענו אנשא מן
 ספרא ומן פרישא
 ואמרין לה מלכנא גבינו
 דנחנא מנך אתא:

Allora gli risposero alcuni de gli Scribi e Farisei, dicendo: Maestro, non vogliamo veder date qualche segno.

39 הו דיו ענא ואמר
 להון שרפתא בישמא
 וגירתא אתא בעינא נאתא
 לא מתחביר לה אלמ
 אתא דינא נבנא:

Et egli rispondendo disse loro, La malicia & adultera generatione, ricerca segno, ma altro segno non le fara dato, se non il segno del Profeta Iona.

יב

33 או עשו עץ טוב ופרי
 טוב או עשו עץ רע ופרי
 כ'מפרי העץ יודע:

O hazed el arbol bueno, y su fruto bueno: o hazed el arbol podrido, y su fruto podrido: porque del fruto es conocido el arbol.

34 צאצא תאמלים היך תוכלו
 טובות לדבר בהויתכם מרעים
 כ' מיתר הלב ידבר חפיה:

Generacion de buoras, como podeys hablar bien, siendo malos? porque del abundancia del coraçon habla la boca.

35 איש טוב מאוצר טוב לב
 יוציא טובות ואיש רע מאוצר
 הרע יוציא רעות:

El buen hombre del buen theforo del coraçon faca buenas cosas: y el mal hombre del mal theforo faca malas cosas.

36 לכו אמר לכם כ' כל
 מבטא שפתים אשר יבטא
 תאנשים ישבו עליו טעם
 ביום דין:

Mas yo os digo que toda palabra ociosa que hablaren los hombres, de ella daran cuenta el dia del juyzio.

37 כ' מדבריה תצדק ומדבריה
 תתחב:

Porque de tus palabras seras justificado, y de tus palabras seras condenado.

38 ויענו אנשים מספרים
 ומפרשים לאמר רבי נאכה
 לראות אות ממך:

Entonces respondieron vnos delos Escribas y de los Phariseos, diziendo: Maestro desicamos ver de ti sennal.

39 ויען ואמר להם דור
 מרעים ומנאפים אות מבקש
 ואות לא תנתן לו כ' האם אות
 יונה הנביא:

Y el respondiò, y dixoles, La generacion mala y adulterina demanda sennal, mas sennal nole sera dada, sino la sennal de Iona propheta.

יב

33. Ἡ ποιησατε τὸ δένδρον καλόν,
 καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιη-
 σατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρ-
 πὸν αὐτοῦ σαπρὸν. ὅτι γὰρ ἐκ καρποῦ
 τὸ δένδρον γινώσκειται.

Ou faites l'arbre bon; & son fruit est bon: ou faites l'arbre pourri, & son fruit est pourri: car l'arbre est cognu par le fruit.

34. Γενήματα ἐκ τῆς ἀφύτης τοῦ
 κακοῦ ἀγαθὰ λαλεῖν ποιήσειεντες:
 ὅτι γὰρ ἐκ τοῦ ἀφύτου τοῦ κακοῦ
 τὰ ῥήματα λαλεῖ.

Engenances delviperes, comment pourriez-vous parler bien, estians mauuais? car de l'abondance du cœur, la bouche parle.

35. Ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐκ τοῦ
 ἀγαθοῦ thesouroῦ τῆς καρδίας ἐκ-
 βάλλει τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ ἔργα αὐ-
 τοῦ. ὁ δὲ κακὸς ἀνθρώπος ἐκ τοῦ
 κακοῦ thesouroῦ ἐκβάλλει τὰ κακά.

L'homme de bien tire hors du ben thesor de son cœur bones choses, & l'homme mauuais tire hors choses mauuaises du mauuais thesor de son cœur.

36. Λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ῥήμα
 ὃ ἐὰν λαλῇ ἄνθρωπος, οὗ αὐτοῦ
 τοῦ ῥήματος ἐκείνου αὐτὸς λογιζέται
 ἡμερᾶς κτίσεως.

Or ie vous di, de toute parole oiseuse que les hommes auront dite, ils en rendront conte au iour du iugement.

37. Ἐκ γὰρ τοῦ λόγου σου δι-
 καιωθήσῃ, καὶ ἐκ τοῦ λόγου σου κα-
 τὰ δικαιώσῃ.

Car tu seras iustificé par tes paroles, & par tes paroles tu seras condemné.

38. Τότε ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτὸν
 γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, λέ-
 γοντες· διδάσκαλε, θέλομεν δεῖξαι
 σημεῖον ἰδοῦν.

Adonc lui re spondirent aucuns des Scribes & Pharisees, disans, Maître, nous te voudrions voir faire quelque signe.

39. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
 τοῖς· ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἄλλο ση-
 μεῖον παραθεῖναι, καὶ σημεῖον ἐδίδου-
 σαι αὐτῷ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ
 προφήτου.

Mais lui respondant leur dit, La nation meschante & adultere se demande d'abondant vn signe: mais signe ne lui sera donné, sinon le signe de Iona le Prophete.

CAP. XII.

33. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum: siquidem ex fructu arbor agnoscitur.

Either make the tree good / and his fruit good: or els make the tree euill / and his fruit euill: for the tree is knowne by the fruit.

34. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali: ex abundantia enim cordis os loquitur.

Of generations of vipers / howe can you speake good things / when ye are euill? For of the abundance of the heart the mouth speaketh.

35. Bonus homo de bono thesauro profert bona: & malus homo de malo thesauro profert mala.

A good man out of the good treasure of his heart bringeth forth good things: and an euill man out of an euill treasure bringeth forth euill things.

36. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii.

But I saie vnto you / that of euery idle worde that men shall speake / they shall giue a count thereof at the day of iudgement.

37. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.

For by thy wordes thou shalt be iustificed: and by thy wordes thou shalt bee condemned.

38. Tunc responderunt ei quidam de Scribis & Phariseis, dicentes, Magister, volumus à te signum videre.

Then answered certain of the Scribes and of the Pharisees / saying: Master, we woulde see a signe of thee.

39. Qui respondens, ait illis, Generatio mala & adultera signum querit: & signum non dabitur ei, nisi signum Iona: Prophetæ.

But the answered and said to them / A euill and adulterous generation seeketh a signe / but no signe shall be giuen vnto it: save the signe of the Prophet Jonas.

Das XII. Capitel.

33. Setzet entweder einen guten Baum / so wirdt die frucht gut / oder setzet einen faulen Baum / so wirdt die frucht faul. Denn an der Frucht erkennet man den Baum.

Setter enten it gaat Træ saa bliffuer Frueten god / Eller setter it raadet Træ / saa bliffuer Frueten raaden. Thi mand sender Træed paa Frueten.

34. Ihr Otterngeichte wie köndt ihr gutes reden / dieweil ihr böse sent? Wes das Herze vol ist / des gehet der Mund über.

Ofgle flect / huorledis kunde i tale gaat / effreder i ere onde? Huad som hietter er salt aff / der aff lober Munden effuer.

35. Ein gut Mensch bringet gutes herfür / auß seinem guten schag des Herzen / Vnd ein böser Mensch / bringet böses herfür / auß seinem bösen Schag.

It gaat Menniske / bæe gaat frem / aff sit hietteris gode ligende sæ / De it ont Menniske / bæe ont frem / aff sit onde ligende sæ.

36. Ich sage euch aber / daß die menschen müssen rechenschaft geben am jüngsten Gerichte von einem jglichen vnnützen wort das sie geredt haben.

Men ieg siger eder / At Menniskens skulde gøre regenshaft paa den yderste Dømt / for huert vnytteligt ord / som de haaffuer talt.

37. Auß deinen Worten wirstu gerechtfertiget werden / vnd auß deinen Worten wirst du verdampft werden.

Aff dine ord skale du bliffue vserfædig / De aff dine ord skalt du færdømmis.

38. Da antworten etliche vnter den Schriftgelerten vñ Phariseern / vnd sprachen: Meister / wir wolten gerne ein Zeichen von dir sehen.

Da suarede nogle blane de Scrifftsloge oc Phariseer / oc sagde / Mestre: Vi vilde gerne see et Tegen aff dig.

39. Vnd er antwortet vñnd sprach zu ihnen: Die böse vnd ehebrecherische art / suchet ein Zeichen / vnd es wirdt ir kein Zeichen gegeben werden / denn das Zeichen des Propheten Jonas.

Hand suarede oc sagde til dem / Den onde oc horectige flect siger effter et Tegen / De hende skal intred Tegen giffuis / Den Jone Prophetis Tegen.

Kapitola XII.

33. Auch köndt Strom do: brý a Dvorce gehö dobré: a: neč tište ström zly / a Dvorce gehö zlé / neč zagišće po Dvortsy Ström bývá pošnán.

Tho cýnící drzewo dobre y owoc tego dobry / a:bo cýnící drzewo wo zgnilely owoc tego zgnily / a: boziem z owocu drzewo býwa poznane.

34. Pokolenij hadowě / kte: rak mǔžete dobrě wěcn mlui: witi / ponewadžšie zli? neč z hognosti Erde vsia mluiwii.

Kodzkie žmítow / iškobýšćie mogli rzečy dobre mowić bédac zlemi? Gdyž z obščiości serca vsia mowia.

35. Dobry Čłowěk / z dobre: ho pokladu srdce wynáššy do: bré / a zly Čłowěk ze zleho pokladu wynáššy zlé.

Dobry čłowiek z dobrego skarbú serca wywodzi rzečy dobre / a zly čłowiek ze złego skarbú wywodzi zle rzečy.

36. Ale prawim wám / že z každého slova prázdneho / kte: rý mluiwiti budau lidé / wydas diž / něho pečet w den Soudy nš.

Ale powiedam wam / iż kżdy reby folwiek słowo próżne mowi ludzie / dādza z niego pieczęć w dzień sądu.

37. Zkážigášće twé spráwediw buděš wěni / a z řekš twé buděš odsaužen.

Abowiem z powiešći twoich będzięš wpráwiedliwym / y z powiešći twoich będzięš odsaužen.

38. Tedy odpowědělá gemu některij z wětitelnow a Zákonnij káw klauce: Wššće / chćeme od tebe známenij wědět.

Tedy odpowiedzieli niektórzy z náuczycielow y Zákonnich / mówiac / Wššćem / chćemy od ciebie známie widzieć.

39. Kteršio odpowědáž / řekš gim: Pokolenij zlé a cýžos ložně / známení hleďá / a známenij nebudě gemu dáno / gedinež známenij Jonáše Preroka.

Ale on odpowěděl / řekš im / Kodzay slyy cudžoložny známie hleď / ale my nie będzię známie dáno / tedno známie Jonáša Preroka.

יב

40 אִיכָנָה אִיז דִּינִי
וְיִנּוּ בְּכֶסֶד הַיְּנוּעָה תִּלְתָּהּ
אִימְמִין וְתִלְתָּהּ לִלְלוּ
הַכֶּנֶּה יִהְיֶה בְּרָה דְּהַנְּשָׂא
בְּלִבָּה דְּאַרְעָא תִּלְתָּהּ
אִימְמִין וְתִלְתָּהּ לִלְלוּ

*Che si come l'ana fu nel ventre de
la balena tre di e tre notti, cosi il Figliuol
de l'huomo sara nel cuor de la terra tre
di e tre notti.*

41. גבולות ירושלים וקומות
 עליהם עם שרשרתות הנה
 מלחמה ומהם דהבון תבני
 שפדוהמה דהבון תבני
 מן ירושלים :

*Gli uomini di Ninive si levarono
nel giudizio con quella generazione: e co-
dannati furono: perche essi alla predi-
cation di Iona si riconobbero: e pur ecco
qui piu che loro.*

4. מלכות דתתת
תקומי דתתת
שבתת
דארתת מן עברת דארת
דמשמא דתתת
דשלימון דתתת
שלימון דתתת

La Regina d'Austria si levava nel
giudizio con questa generazione, e con
dominarla; perche ella venne da
l'estrema parte della terra, per veder la sa-
pientia di Salomone, e pur ecco qui prin-
cipe Salomone.

43 אמת בין דתתה
 טענתה תפידן מן ה
 נשא מתפידה באתרונה
 נטעה לית פתח נטעה
 נטעה נלא מטפלה

Quando lo spirito immondo è scien-
do l'humano, cammina per luoghi aridi, ces-
cando riposo e non lo trova.

44 קידיו אמנה אהבה
לגיתיו מן אהבה ובהקדש
אמנה משפחה נסדריק
התמים ימצאנו:

*Allora dice, Io ritornarò ne la mia
casa, donde sono uscito: e vennero, la
trova vestita, scoperta, e adornata.*

48 ידיו אולם עתה
צמח שבע רוחא אחרת
הצמח בישן ואמרו
עמרינו מה נהנא חרות
הנבחרה הו בישן
הדמית הנפא יתנא לה
שרפתא הו בישתא

A lora via, e piglia seco sette altri sp
viti più maligni di se, & entrati & ha
te una cosa l'ultima condition di quest
huomo, disate peggior che la prima. Cos
amante ancor a questa maligna gene
ratione.

יב

40 כִּי־בְאֵשׁ הָיָה יוֹנָה בְּמִעֵי
הַדָּגָה שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשְׁלֹשָׁה לַיְלֹת
בְּלוֹ יִהְיֶה בֶן־אָדָם בְּלֹל הַתַּאֲרִץ
שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשְׁלֹשָׁה לַיְלֹת :

Porque como estubo Ionas en el vientre de la ballena tres dias y tres noches, assi estara el Hijo del hombre en el coraçon de la tierra tres dias y tres noches.

4 וְאִשִּׁי יִינוּחַ יְקוֹמוֹ בַּמִּשְׁפָּט
עִם דֹּר דֹּר הָהָה וְיִרְשִׁיעוּהָ כִּי
שָׁבוּ מִצִּוֹן לִקְדֵּמַת יוֹנָה וְהָיָה
יִתְרָה מִיּוֹנָה פֶּה :

Los de Nínive se levantarán en juicio con esta generación, y la condenarán: porque ellos hicieron penitencia à la predicacion de Ionas, y heaqui mas que Ionas en este lugar.

42 מַלְכֵת שְׁבַח תְּקוּם בְּמִשְׁבֵּט
עִם דֹּד הָיָה וְתִדְשִׁיעַ כִּי בָאָה
מִקְצוֹ הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹעַ אֶת חֲכָמָת
שְׁלֹמֹה וְהָיָה יוֹתֵר מִשְׁלֹמֹה בָּהּ :

La Reyna del Austro se levantará en juyzio con esta generacion, y la condenará: porque vino de los fines de la tierra para oyr la sabiduria de Salomon: y he aqui mas que Salomon en este lugar.

43. וְהָאֵשֶׁר הָיָה טַמֵּא וְהָיָה
מֵאֵדָם הָלַךְ בְּאַחַת מִקְוֹתֵיהֶם
מִקְדָּשָׁם מִנְחָתָם וְלֹא יִתְּמָא :

Quando el espíritu immundo ha salido del hombre, anda por lugares secos, buscando reposo: y no hallándolo.

44 הוֹאֵה אֶת־הָאָדָם אֶל־בֵּיתוֹ
אֲשֶׁר יָצָאתָ מִשָּׁם וְבוֹאֲתָ מִמָּוֶלָה
מִלֶּק מִמֶּלֶךְ בְּיָמֶיךָ וּמִמָּוֶלָה

Entonces dice, Bolacrinché à mi casa, de donde sali. Y quando viene, hallala defocupada, barrida, y adornada :

45 אִלְלֵךְ וְתִקַּח אִתּוֹ שְׂבַע
דְּרוֹרוֹת אַחֲרוֹת לְעֹת מִמֶּנּוּ
וְתָבוֹאָתָהּ וְשָׁבוּ שָׁם וְיָדוּ אַחֲרָיו
הָאֵדָם הַזֶּה לְעֵם מִן הָרִאשׁוֹנִים
וְכָל־יָחִיד לְדֹר וְהָרֵעַ :

Entonces va, y toma consigo otros siete espiritus peores que el, y entrados moran allí: y son peores las posimerias del tal hombre que las primeras. Anfi tambien acontecera á esta generacion mala

13.

40. Ὁ πατήρ γὰρ ἐν ἰανῶς ἐν τῇ
κουλίᾳ ἔκρητος τοῦς ἡμέρας καὶ
τοῦς νύκτας· ἄντας ἐσθὴν ὁ ἦος ἔαν-
θρῶτον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦς τοῦς
ἡμέρας καὶ τοῦς νύκτας.

Car comme Jonas fut au ventre de la baleine trois jours & trois nuits, ainsi sera le fils de l'homme dedans la terre trois jours & trois nuits.

42. Ἄνδρες κηδε^ς τῶν ἀσφα^ς σῶ-
ται ἐν τῇ κρ^ς μετὰ τῆς ἡμε^ς
ταυ^ςτης, καὶ καὶ ἐκ^ς ἐλ^ςθ^ςσιν αὐ^ς τῇ
ὅτι μετ^ς ἐβόησαν εἰς τὴν κρ^ς καὶ ἰσ^ς
εἶ, καὶ ἰδοὺ πᾶσι τοῖς ἰσ^ς αὐ^ς.

Ceux de Ninive se leueront au iugement avec cette nation. & la condamneront, pourtant qu'ils se font amensés à la predication de Ionas: & voici il y a ici plus que Ionas.

42. Βασιλεία ἐστὶν ἡ ἐκκλησία
 καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς ἡμετέρας
 παύσης, καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ὅτι
 ἦλθεν ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἡμετέρας
 ἐκκλησίας σοφία συλλογισμένη ὅτι
 ἰσοῦ ἀλλοτρίως συλλογισμένη ὅτι ὁ
 ἰσοῦ ἀλλοτρίως συλλογισμένη ὅτι ὁ

La reine de Midi se leuera en iugement avec celle de Sion, & la conuincra, pourant qu'elle vint du bout de la terre pour oûir la sapience de Salomon, & voici, il y a ici plus que Salomon.

43. "Οταν ᾤ τὸ ἀνάγκη εἶναι πρὸς
μας ἐλθεῖν, τότε ἔαμερτα. διὰ
χρηστὰς δὲ ἀποδιδόναι τι πᾶσι, ἡμεῖς
ἀναπαύομεν, καὶ οὐκ ἐπὶ εἰσόδῳ.

Or quand l'esprit immonde est sorti d'un homme, il va par les lieux fœds, cherchant repos, & n'en trouve point.

44. Τότε λέγει, Ὁπιστρέψω εἰς
τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἐξέλθω, καὶ ἐλθὼν
ἀείσω τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι, σποράριον
καὶ κελὸν κηρύσσον.

Alors il dit, Je retournerai en ma maison dont je suis fier : & quand il eut venu, il la trouva vaine, solitaire & déserte.

[illegible]

Adonc il s'en va, & prend avec soi sept autres esprits pires que lui, lesquels estans entrés, habitent là : & la fin de cet homme-là est pire que le commencement : ainsi aduendra-il aussi à cette perverse nation.

40. Sicut enim fuit Ionas
in ventre ceti tribus diebus
& tribus noctibus: sic erit fi-
lius hominis in corde terræ
tribus diebus & tribus no-
ctibus.

For as Jonas was three daies & three nightes in the whales bellie: so shall the Sonne of man be three daies and three nightes in the heart of the earth.

41. Viri Ninivitarum surgent
in iudicio cum generatione
ista, & condemnabunt eam:
quia poenitentiam egerunt
in predicatione Ionæ: & ec-
ce plus quam Ionas hic.

The men of Nineue shall rise in
iudgement with this generation / and
condemne it: for they repented at the pre-
aching of Jonas: and behold / a greater
then Jonas is here.

42. Regina austri surget in
iudicio cum generatione
ista, & condemnabit eam :
quia venit à finibus terræ au-
dire sapientiam Salomonis,
& ecce plus quam Salomon
hic.

The Queene of the South shall rise in iudgement with his generation / and shall condemne it: for shee came from the vtmost partes of the earth to heare the wisdom of Solomon: and beholde / a greater then Solomon is here.

43. Cum autem immun-
dus spiritus exierit ab ho-
mine, ambulat per loca ari-
da quærens requiem, & non
invenit.

Now when the bucleane spirit is
gone out of a man / he walketh through
hott drie places / seeking rest / and find
eth none.

44. Tunc dicit, Revertar
in domum meam unde exi-
vi. Et veniens invenit eam
vacantem, scopis munda-
tam, & ornatam.

Then he saith / I will retourne into mine house / from whence I came : and when he is come / he findeth it empty / swept and garnished.

45. *Tunc vadit, & assumit
septem alios spiritus secum
nequiores se, & intrantes
habitanti: & sunt novissi-
ma hominis illius peiora
prioribus. Sic erit & gene-
rationi huic pessimæ.*

Then he goeth / and taketh vnto
him seuen other spirites worse then him-
selfe / and they enter in / and dwell the-
re : and the ende of that man is worse
then the beginning. When so / shall it be
with this wicked a generation.

40. Denn gleich wie Jonas war drey Tage / vnd drey nacht in des Walfisches bauch / also wirdt des Menschen Son drey tage vnd drey nacht mitten inn der Erden sein.

Thi at lige som Jonas vaar tre dage oc tre netter i
Hvalfiskens bug / Saa skal Menneskens Søn vere
tre dage oc tre netter mit i Jorden.

41. Die Leute von Ninive werden
auftreten am Jüngsten Gerichte / mit
diesem Geschlechte / vñnd werden es
verdammten / den sie theten buße nach
der predigt Jonas / vñd siehe / hie ist
mehr denn Jonas.

De Golcke aff Miniue skulle opstaa paa den yder-
ste Dom / met denne Elect / oc skulle ferdomme hen-
de / Thi de bedrede dem effter Jone predicken / De sec-
her er nuere ende Jonas.

42. Die Königin von Mittag
wird auffretten am jüngsten Ge-
richt mit diesem Geschlecht/ vñnd
wirdt es verdammen/ denn sie kam
vom Ende der Erden/ Salomonis
weisheit zu hören/ vñnd sihe hie ist
mehr denn Salomon.

Dronningen aff synden skal opstaa / paa den
yderste Dom / mer denne Elect / oc skal sordemme
hende / Thi hun kom aff iordens ende / at hore Salo-
monis Bisdom. De see / Her er mere end Salomon.

43. Wenn der vnſauber geiſt von dem Menſchen aufgefahren iſt / ſo durchwandelt er dörre Städte / ſuchet ruhe vnd findet ſie nicht.

Naar den tørre Land er vdfaren aff Menn
fken / da vandrer hand gennem tørre Stæder / søger
huise / oc finder hende icke.

44. Da spricht er denn: Ich will wider umheren im mein Haus / darauß ich gegangen bin. Und wenn er kompt / so findet ers müßig / gekeret vnd geschmückt.

Gaa figer hand da / Jeg vil vende om igen til
mit Huff / som ieg gic vdaß. De naar hand kom-
mer / da finder hand det ledigt / seer oc pryder.

45. So gehet er hin / vnd nimbt
zu sich sieben andere geister / die erger
sind den er selbs / vnd wen sie hinein
kommen / wonen sie allda / vnd wird
mit dem selbigen menschen hernach
erger / denn es vorhin war. Also
wirdts auch diesem argen geschlecht
gehen.

Gaa gaar hand hen / oc tager siu andre Aander
til sig / som ere verre / end hand er selff. Oc naar som
de komme der ind / da bo de der / Oc der bliffuer siden
verre met der samme Menniske / end der vaar førre.
Gaa skal der oc gaa denne onde Sleet.

40. Neb natož byl Jonáš
v bříšce Velryba tři dni a tři
nocy/tak bude Syn Člověka
v Ořech Zemi/tři dni a tři
nocy.

Abowiem takto był Jonaś w
brzuchu Wielorybá trzy dni y
trzy noce/także będzie Syn człowieczy
w sercu ziemi trzy dni y
trzy noce.

41. Mužij Norowieſſkij ſta-
nau na ſauđe s Pokolenijm
tſimto/a pytuſhge/ nebo po-
kánij tſimlt kázanij Jonášo-
wu/ A hlewijce nežli Jonášo-
tuto.

Mezowiez Winne powstha
na w sad i thym narodem i osada
za gi i z oni w pamiatki sie na prze
powiedame Jonskowe / A oto
miecyp iest na tymi mieu sciu niz Jos
nafi.

42. Eršalowna od Poledne/
powstane na saudě s potolez
nijn tijnčo/a potupij ge : neč
přigela od Kontin země / aby
slyšela maudrosť Eršalownu
nowu/ale hle wice nežli Eršalow
mun tuto.

Złotowa 3 południę powstha
nie wsiad 3 tym narodem / y o sadzi
gi przeto iż onk przysła 3 grani
zienne / aby słuchała madości
Salomonowej 3 oko więcej test
nathym miejscu ni 3 Salomon.

43. Když pak nečistý duch
výchde od člověka / chodij po
místech suchých hledaje odpo-
činutí a nenalézá.

26 gdy miewyśłby duch wynda
 zie od człowieka / przechodzić po
 miewyśłach gdzie woda niema / su-
 fać od poczynienia / a i go nie
 nadywie.

44. Tedyň dij: Nawrátijm
se do domu mého odkud gšem
wyšel. A přigda nalezne gep
prázdny chwoštitstí wšitstí
nó a okrášlený.

Eedy mowi/Wroce sie do do-
mowego z Padem wyszedl/A przy-
szedl sy naydnie gi proznuacy y
viniectiony/rochedazony.

45. Tekdy gde a přitigme k sobě giných sedm duchům horašých sebe / a wegdauec přebýwagij tam : V býwagij posle dñij wěpč člowěka toho horašij nežli prwnij. Tak budey tomu to pokolenij naphorššymu.

Chędy idzie / y bierze z sobą sied-
miu inſy / y duchow gorſzy / niż
ſam ieſty / y wſzedſzy / mieſzają tam /
a koniec onego człowieka ſtawa
ſie gorſzy / niż począt / Cakci ſie
ſtanie y temu narodowi / zlemu.

יב

46 כד הוּדוּ מִמֶּלֶךְ
לְפָנֶיךָ אֲתָנָה וְאֶחָיו
הָיִינוּ דִּבְרֵינוּ דִּבְרֵינוּ
עִמָּה:

*Mentre ch'egli parlava ancor à le
turbe, ecco sua madre e i suoi fratelli sta-
vano di fuore, cercando di parlargli.*

47 אָמַר לָהּ דִּין אֲנִישׁ
הָא אִמֶּךָ וְאֶחָיו הָיִינוּ
לְבָר יִבְעִינוּ דִּבְרֵינוּ עִמָּה:

*Et vno gli disse, Ecco che tua madre,
e i tui fratelli son qua fuore, che cercano
di parlarti.*

48 הוּדוּ דִּין אֲנִישׁ
לְפָנֶיךָ דָּאִמֶּר לָהּ מִן הָאִמִּי
וּמִן אֶחָיו:

*Egli rispondevendo, disse à colui che gli
habeva detto questo, Chi è mia madre e
chi sono i miei fratelli.*

49 נִפְשֵׁט אִמְרָה לֵה
תְּלַמִּידָהּ וְאָמַר לָהּ
אִמִּי וְהָא אֶחָיו:

*Ed istendendo la mano sua saprai
suoi discipoli disse, Ecco qui mia madre
e i miei fratelli.*

50 כָּל כִּשׁ דִּין דִּבְרֵינוּ
דָּאִמִּי דִּבְשִׁמְכָא הָיִינוּ אֶחָיו
וְהָיִינוּ אִמִּי:

*Imperò che chiunque farà la volontà
del Padre mio che è ne cielis, esso è mio fra-
tello, e sorella, e madre.*

יג

1 כְּהוּ דִּין יוֹמָא וּפְקִי
יֵשׁוּעַ מִן בְּרִיתָא וַיֵּתֵב עַל
יָד יָמָא:

*In quel giorno essendo uscito Iesus di
casa, si pose à sedere lungo il mare.*

2 וְאֶת כָּנָשׁוֹ לְוִתָּהּ פָּנְשָׁא
סִעֲנָא אִיךָ דִּישָׁק וַיֵּתֵב לָהּ
בְּאַלְפָּא וּבְקֶלָה פָּנְשָׁא קָאֵם
הֵינָא עַל סִפְרֵי יָמָא:

*Daue si raccolsero à lui molte turbe,
in tal modo ch'egli se n'entrò in una nave,
e pose à sedere: e tutta la moltitudine
stava infuori lì.*

יב

46 וְעוֹדֵנוּ מְדַבֵּר אֶל־הָעָם
וְהִנֵּה אִמּוֹ וְאֶחָיו עֹמְדִים בַּחוּץ
מִבְקָשִׁים לְדַבֵּר עִמָּה:

Y estando el aun hablando à las compannas,
heaqui su madre y sus hermanos estauan fuera,
que le querian hablar.

47 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶחָד מִן הָאֲנָשִׁים
הִנֵּה אִמֶּךָ וְאֶחָיו עֹמְדִים בַּחוּץ
וּבִבְקָשׁוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו:

Y dixole vno, Heaqui tu madre y tus herma-
nos estan fuera, que te requieren hablar.

48 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לֵאמֹר לוֹ מִי־
יֵשׁ אִמִּי וְמִי אֶחָיו:

Y respondiendole el al que le dizia esto, dixo,
Quien es mi madre, y quien son mis hermanos?

49 וַיֵּט אֶת־יָדוֹ עַל־תְּלָמִידָיו
לֵאמֹר הִנֵּנְכֶם אִמִּי וְאֶחָיו:

Y estendiendo su mano hazia sus discipulos,
dixo, Heaqui mi madre y mis hermanos.

50 כִּי־כָל־אִשֶּׁר יַעֲשֶׂה אֶת־
רְצוֹן אָבִי אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם הוּא
יֵשׁ אֶחָיו וְאֶחָיוֹתָיו וְאִמִּי:

Porque todo aquel que hiziere la voluntad
de mi Padre, que está en los cielos, esse es mi her-
mano, y hermana, y madre.

יג

1 וּבַיּוֹם הַהוּא יָצָא יֵשׁוּעַ מִתְּהִיבָת
וַיָּשֶׁב עַל־שִׁפְתֵי הָיִם:

Y aquel dia, saliendo Iesus de casa, sentóse
junto à la mar:

2 וַיָּקָהְלוּ אֵלָיו עִם רֹב כֹּן אֲשֶׁר
יֵשׁ לוֹ לַעֲלוֹת אֶל־הַסִּפִּינָה
וְלָשֶׁבֶת וְכָל־הָעָם עַל־שִׁפְתֵי
הָיִם עֹמְדִים:

Y allegaronse à el muchas compannas, y en-
trandose el en vn nauio, sentóse, y toda la com-
panna estaua à la ribera.

יב.

46. Ἐπὶ δὲ αὐτῷ λαλοῦν-
τος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀ-
δελφοὶ αὐτοῦ ἐστήκεισαν ἔξω, ζη-
τοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.

Et comme il parloit encores aux trou-
pes voici sa mere & ses freres estoient
dehors, cerchans de parler à lui.

47. Εἰπὼν δέ τις αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μή-
τηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου ἔχουσιν ἐστή-
κειν, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.

Et quelcun lui dit, Voila ta mere &
tes freres sont dehors cerchans de parler
à toi.

48. Οὗ δὲ ἀποκριθὲς εἶπε τῷ εἰ-
πόντι αὐτῷ, τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ
τίτες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;

Mais lui respondant dit à celui qui
lui auoit dit cela, Qui est ma mere, &
qui sont mes freres?

49. Καὶ ἀπένεικας τῷ χεῖρ αὐ-
τοῦ ἐπὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἰπὼν
ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί
μου.

Et estendant sa main sur ses disci-
ples, il dit, Voici ma mere & mes freres.

50. Ὅστις γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέ-
λημα τοῦ πατρὸς μου τὸ ἐν οὐρανῷ,
αὐτὸς μου ἀδελφεός, καὶ ἀδελφή,
καὶ μήτηρ ἐστίν.

Car quiconque fera la volonté de
mon Pere qui est es cieux, icelui il mon
frere, & ma soeur, & ma mere.

Κ Ε Φ Α Λ. ιγ.

ΕΝ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν
ἵστησεν ὁποῦ τῆς οἰκίας ἐκεί-
νης πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ce mesme iour, Iesus estant parti de
la maison, s'asist aupres de la mer.

2. Καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
ὄχλοι πολλοί, ὥς ὅτι αὐτὸν εἰς τὴν
πλοῖον ἐβόαντο καθήματα καὶ πᾶς
ὁ ὄχλος ἐπὶ τὴν ἀγοράν ἐστή-
κει.

Et grandes troupes s'assemblerent
vers lui, tellement qu'il monta en vne
naufelle, & toute la multitude
se tenoit sur la rue.

CAP. XII.

46. Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres stabant foris, quærentes loqui ei.

While he yet spake to the multitude, behold his mother and his brethren stood without, desiring to speak with him.

47. Dixit autem ei quidam, Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te.

Then one said unto him, Behold thy mother and thy brethren stand without, desiring to speak with thee.

48. At ipse respondens dicenti sibi, ait, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?

But he answered, and said to him that tolde him, Who is my mother? and who are my brethren?

49. Et extendens manum in discipulos tuos, dixit, Ecce mater mea & fratres mei.

And he stretched forth his hands toward his disciples, and said, Behold, my mother and my brethren.

50. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in cælis est: ipse meus frater & soror, & mater est.

For whosoever shall doe my fathers will which is in heauen, the same is my brother and sister and mother.

CAP. XIII.

In illo die exiens Iesus de Idomo, sedebat secus mare.

The same daye went Iesus out of the house, and sat by the sea side.

2. Et congregatæ sunt ad eum turbae multæ, ita ut in naviculam ascendens federet: & omnis turba stabat in litore.

And great multitudes resorted unto him, so that he went into a ship, and sat downe: and the whole multitude stood on the shore.

Das XII. Capitel.

46. Da er noch also zu dem Volck redet/ Sihe/ da stunden seine Mutter vnd seine Brüder draussen/ die wolten mit ihm reden.

Some hand end nu saa talede til Folket/ See/ da stod hans Moder oc hans Brødre uden saare/ oc vilde tale med hannem.

47. Da sprach einer zu ihm: Sihe/ deine Mutter vñ deine Brüder stehen draussen/ vnd wollen mit dir reden.

Da sagde der en til hannem/ See/ Din Moder oc dine Brødre staa uden saare/ oc vilde tale med dig.

48. Er antwortet aber/ vnd sprach zu dem/ der es ihm ansaget: Wer ist meine Mutter? vnd wer sind meine Brüder?

Hand suarede/ oc sagde til den/ som gaff hannem det tilende/ Hvo er min Moder? oc huilcke ere mine Brødre?

49. Vnd recket seine hand auß über seine Jünger/ vnd sprach: Sihe da/ das ist mein Mutter vnd meine Brüder.

He hand raete haanden ud offuer sine Disciple/ oc sagde/ See der/ det er min Moder oc mine Brødre.

50. Denn wer den willen thut meines Vaters im Himmel/ der selbige ist mein Bruder/ Schwester vnd Mutter.

Thi hvo som gør min Faders vilie i Himmelen/ den samme er min Brøder/ Søster oc Moder.

Das XIII. Capitel.

In demselbigen tage gieng Iesus auß dem Hause/ vnd saß sich an das Meer.

Den samme dag gick Ihesus aff Huset/ oc sette sig hos Haffuet.

2. Vnd es versamlerte sich vil Volcks zu ihm/ also/ daß er inn das Schiff trat/ vnd saß/ vnd alles volck stund am Ufer.

De der forsamlede sig meget Folk til hannem/ saa at hand gick i Skibet/ oc sad/ De alle Folket stod paa bredden.

Kapitola XII.

46. Adhuc on gessit mlurvil f Zastupnom / Anhle Matka geha a Bratij stali vne / Zastagijee o nim mlurvil.

A gdy on sełże mowil do wś eliego zgromadzenia ludu / oto matka y bracia tego stali na dworze chcąc z nim mowić.

47. V fell genu geben: Hle Matka tvoa y Bratij twogi slogij vne/ chijee o tebau mlurvil.

Rzecz mu nęskory / Oto matka twoja y bracia thwoi na dworze stoia chcąc ku tobie mowić.

48. A on odpowijdaje to mu ktery genu powiedel/ fell: Která geji Matka má a kterij gsau Bratij mogli.

Non odpowiadając / rzekł też mu ktery mu to był powiadał / Kterą jest matka moja y którzy są bracia moi?

49. A vztáhnv ruku svau na Brednjsh hvč/ y fell: Hle toť Matka má y Bratij mogli.

A vztáhnv ruku svau na vcmie svoue / rzekł / Oto matka má y bracia moi.

50. Neb kdožkoli činj vuoli Otce mēho ktery geji w Nebesich/ tenť geji Bratř muog y Sestra y Matka má.

Nbowiem křobylkolwiek včj zynil wola oycá moiego ktery jest ná mēbie / tenť jest bráthm moim y siostrá y matka.

Kapitola XIII.

En den/ vuffed Gijfjs / Bonnu/ sedel podt Mose.

Dtego dnk wysiedsy Jezus z domu/ siedziál nad morzem.

2. Vsełsi se k němu Zastupos wē mnoz/ takť je wšaupiv na lodicu sedel/ a wsełstern Zastup stál na břehu:

Zebrálo siu do něho wsełkie z gromádenie ludu / takť on wsełsedy w lodz siedziál / a wsełstern z gromádenie ludu na břehu stálo.

3 וְסָגַי בְּמִלּוֹל הוּא עֲמֹהוּן
בְּפִלְאֵתָא וְאָמַר הָא נִפְק
וְרֵצָא לְמִירְעָא:

*E disse loro molte cose per similitudini
dicendo, Ecco, un seminatore scese a semi-
nare.*

4 וְכֵן יָרַע אֵת דְּגִפְלָעַל
דְּהֶחְרָא וְאֶתָּא פְּרֻחָתָא
וְאִכְלֹתָהּ:

*E mentre ch'egli seminava alcuni se-
mi caddero lungo la via: & vennero gli
uccelli del cielo, & mangiaranli.*

5 וְאַחֲרָהּ נָפַל עַל שְׂדֵעָא
אִיפְתָּהּ דְּלִית הוּא מְדָרָא
סְעִינָא וְכֵן שְׂעִתָּהּ שֹׁחַ
מְטִיל דְּלִית הוּא עֲמִיקָא
דְּאַרְעָא:

*Altri ne caddero in luoghi sassosi, do-
ne non hanno uano molta terra: & incon-
tinente nacquerò, perchè che non hanno uano
profondità di terreno.*

6 כִּד דָּמַר דִּין שְׂמִשָּׂא חַם
וְמוֹטָא דְּלִית הֵנָּה לָהּ
עֲקָרָא וְבִשָּׁ:

*Poi levato che si fu il sole, si scaldò:
non: & perchè che non hanno uano radice, si secca-
rono.*

7 וְאַחֲרָהּ נָפַל בֵּית כִּיכָא
וְסִלְקִי כִיכָא וְחִקְוִיָּהּ:

*Altri ne caddero fra le spine, & le spi-
ne s'acrono su & soffocaronli.*

8 וְאַחֲרָהּ נָפַל בְּאַרְעָא
סְבִיבָתָא וְהֵב פִּתְרָא אִיתָּ
דְּמֵאָא וְאֵת דְּשִׁתּוֹ וְאֵת
דְּתִלְתּוֹ:

*Altri caddero ne la buona terra, &
renderon frutto: l'uno cento, l'altro ses-
santa, & l'altro trenta.*

9 מִן דְּאֵת לָהּ אֶתְרָא
דְּשִׁמְעָא יִשְׁמַע:

Chi ha orecchie da odir, oda.

10 וְקִרְבּוֹ תִּלְמִידוֹתָי וְאֵת
נְאֻמָּיו לָהּ לְמִנְיָא
בְּפִלְאֵתָא מִסִּלָּא אֶתְרָא
עֲמֹהוּן:

*E i discipoli effondisti accolti, & dis-
sero, Perché parli tu loro per similitudini?*

3 וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם הַרְבֵּה
בְּמִשְׁלִים לְאָמַר הֵנָּה יֵצֵא הוֹרֵעַ
לְהוֹרֵעַ וְנָרַע:

*Y habloles muchas cosas por parabolas, di-
ciendo, Heaqui el que sembrava, salió a sem-
brar.*

4 וַיִּנְדְּעוּ אֶחָד נָפַל עַל-הַדֶּרֶךְ
וַיָּבוֹא עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיֹּאכַל אוֹתָם:

*Y sembrando, parte de la simiente cayó
junto al camino: y vinieron las aues, y comie-
ronla.*

5 וְאַחֵר נָפַל עַל-הַסֵּלַע אֲשֶׁר
שָׁם לֹא הָיָה אֶרֶץ וְכֵן שְׂעִתָּהּ
יֵצֵא מִכָּא-לֹא הָיָה לוֹ עֵמֶק
הָאֶרֶץ:

*Y parte cayó en pedregales, donde no tenia
mucha tierra, y nació luego, porque no tenia
tierra profunda:*

6 וְכֵן אֲשֶׁר וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ חָרִב
וְכֵן לֹא הָיָה לוֹ שָׂרֵשׁ יָבֵשׁ:

*Mas en faliendo el Sol, se quemó, y secóse:
porque no tenia rayz.*

7 וְאַחֵר נָפַל בְּקִוצִים וַיַּעֲלֵהוּ
הַקִּוצִים וַיַּחְקוּתוּ:

*Y parte cayó en espinas: y las espinas crecie-
ron, y ahogaronla.*

8 וְאַחֵר נָפַל בְּאַרְץ טוֹבָה וַיֵּתֶן
פֶּלֶא וְזֶה מֵאָה וְזֶה שְׁשִׁים וְזֶה
שְׁלוֹשִׁים:

*Y parte cayó en buena tierra, y dió fruto, v-
no de a ciento, y otro de a sesenta, y otro de a
treynta.*

9 אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ אָזְנוֹת לְשִׁמְעָא
יִשְׁמַע:

Quien tiene oydos para oyr, oyga.

10 וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו הַתְּלָמִידִים
וַיֹּאמְרוּ לוֹ לָמָּה בְּמִשְׁלִים תְּדַבֵּר
אֵלֵיהֶם:

*Entonces llegandose los Discipulos, dix-
ronle: Porque les hablas por parabolas?*

יג'.

3. Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ
ἐν παραβάσις. λέγων ἰδοὺ ἐξέλ-
θιν ὁ σείρας ὁ σείρας.

*Adonc il leur dit plusieurs choses par
similitudes, disant, Voici, un semeur est
forti pour semer.*

4. Καὶ ἐν τῷ σείρει αὐτῷ, αἱ
ὄρνιθες ἐπῆσαν τὴν ἐσθίαν, καὶ ἔφα-
γον τὴν πτῖνάν τε καὶ τὸ φάρμακόν τε.

*Et comme il semoit, vne partie de la
semence cheut auprès du chemin, & les
oiseaux vindrent, & la mangèrent
toute.*

5. Ἀλλὰ ὅ ἐστιν ὁ περὶ τῆς πε-
τρῆς, ὅτι ἐστὶν ἐκεῖ ἡ γῆ πετρεῖα, καὶ
ὁ σείρας ἐξανατίθει, ἀλλὰ τὸ μὴ ἔχει
βαθὺς ῥιζας.

*Et l'autre partie cheut es lieux pier-
reux, où elle n'auoit guere de terre, &
soudain se leua, pource qu'elle n'entroit
pas profondement en terre.*

6. Ἡ δὲ ὅ ἐστιν ἀνατίθει τὸ ὅτι οὐκ
ἔστιν ἐκεῖ ἡ γῆ, καὶ ὁ σείρας ἐξανατίθει,
καὶ ἔχει ῥιζας.

*Et le soleil estant leué, elle fut hauee:
& pource qu'elle n'auoit nulle racine,
elle se secha.*

7. Ἀλλὰ ὅ ἐστιν ὁ περὶ τῆς ἀκάν-
θας, καὶ αἱ ἐκείνου αἱ ἀκανθῆς, καὶ
ἀνέπτειξαν αὐτὴν.

*Et l'autre partie cheut entre les espi-
nes. Et les espines monterēt, & l'effou-
lerent.*

8. Ἀλλὰ ὅ ἐστιν ὁ περὶ τῆς γῆς
καλῆς, καὶ ἐκεῖ ἡ γῆ καλὴ, καὶ ὁ
σείρας ἐκείνην, ὅ ἐστιν ἐκείνην, ὅ ἐστιν
ἐκείνην.

*Et l'autre partie cheut en bonne ter-
re, & rendit fruit, vn grain cent pour
vn, l'autre soixante pour vn, & l'autre
trente pour vn.*

9. Ὁ ἔχων ὦτες ἀκούειν, ἀκού-
ει.

Qui a oreilles pour ouir, oyce.

10. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, εἰπὺν αὐτῷ, ὅτι ἐν
παραβάσις λαλῶς αὐτοῖς;

*Adonc les disciples s'approchant lui
dirent, Pourquoi parles-tu à eux par si-
militudes?*

CAP. XIII.

3. Et locutus est eis multa in parabolis, dicens, Ecce, exiit qui seminat, seminare;

Then he spake many things to them in parables / saying / Beholde / a sower went forth to sow.

4. Et dum seminat, quedam ceciderunt secus viam, & venerunt volucres celi, & comederunt ea.

And as he sowed / some fell by the wayes side / and the fowles came and devoured them up.

5. Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebat terram multam: & continuo exorta sunt, quia non habebant altitudinem terræ.

And some fell upon stonie ground / where they had not much earth / and as soon they sprung up because they had no depth of earth.

6. Sole autem orto aestuaverunt: & quia non habebant radicem, aruerunt.

And when the sunne rose up / they were parched / and for lacke of rooting withered away.

7. Alia autem ceciderunt in spinas: & creverunt spinæ, & suffocaverunt ea.

And some fell among thornes / & the thornes sprang up / and choked them.

8. Alia autem ceciderunt in terram bonam: & dabant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum.

Some againe fell in good ground: but they brought forth fruit / one corne an hundred fold / some sixty fold: and another thirty fold.

9. Qui habet aures audiendi, audiat.

Hee that hath eares to heare / let him heare.

10. Et accedentes discipuli dixerunt ei, Quare in parabolis loqueris eis?

Then the disciples came / and sayde to him / Why speakest thou to them in parables?

Das XIII. Capitel.

3. Vnd er redet zu ihnen mancherley / durch Gleichnisse / vnd sprach: Siehe / es gieng ein Seeman auß zu seen.

He handt sate to dem i mange maade ved signesser / oc sagde / See / der gief en Seemand ud at saa.

4. Vnd in dem er seet / fiel etlichß an den Weg / da kamen die Vogel vnd frassens auff.

So i der hand saade / sale noget haff Beyen / De Gule komme oc ode der op.

5. Etlichß fiel in das Steinichte / da es nicht viel Erden hatte / vnd gieng bald auff / daruñ / daß es nicht tieffe Erden hatte.

Noget salt paa stengrund / der som der haffde icke megen Jord / oc voxte snart op / fordi at der haffde icke dyb jord.

6. Als aber die Sonne auffgieng / verweletet es / vnd dieweil es nicht Wurzel hatte / ward es dürre.

Men der Solen gief op / viskede det / oc for der haffde icke Rod / bleff det tiurt.

7. Etlichß fiel vnter die Dörnen / vnd die Dörnen wuchsen auff / vnd erstickens.

Noget salt blant Torne / oc tornene voxte op / oc qualde det.

8. Etlichß fiel auff ein gut Land / vnd trug Frucht / etlichß hundertfeltig / etlichß sechzigfeltig / etlichß dreißigfeltig.

Noget salt i god Jord / oc bar frugt / Noget hundred fold / noget tressindstue fold / noget tredstue fold.

9. Wer Ohren hat zu hören / der höre.

Huo som haffuer Oren at høre mer / hand høre.

10. Vnd die Jünger tratten zu ihm / vnd sprachen: Warum redest du zu ihnen durch gleichnisse?

De Disciplene ginge til hantnem / oc sagde / Qui taler du til dem ved lignisser?

Kapitola XIII.

3. Vmluvil gim mnohě věcí v podobnostech / řka: Hle vyšel ten křesť rozšřvã / aby rozšřval Semeno své.

Imohl do nich viele præs podobnostw / řekac / Oto niers torp roz / šiewcã wyšedl ku sãmu.

4. A když rozšřval / některã padla podle Cesty / apřiletili Ptãci y zžobali je.

A kdy on sãl / některã žrãnã / když præs drodz / y přybiegli ptãci a po žrãli je.

5. Vjnã pak padla na mřsta skalnatã / kdežto nemãla mnoho země: a rychle wzřřla / proto / že nemãla hlubokost země.

Drugie žãstie pãdly nã mřec / sek opocřřly / gdje žemie niewielemãly / y wnet wzřřly / dla tego že niewielemãly glebokeści žemie.

6. A když Slunce wzřřlo / vřadla / a žemie lãkã / vřřla.

A kdy sloncc wzřřlo / wzřřly / ly / dla tego iž niewielemãly / vřřly.

7. Vjnã pak padla v trnã: y wzřřlo trnã / a vřřlo je.

Drugie tež pãdly v čierie / a čierie wzřřlo / ku gorze / y zãdušilo je.

8. A jinã padla v žemi dobrã: y dala vřřti / některã Cě / některã Sedesãt / a jiné Trideãt.

Drugie žãstie pãdly nã žemie dobrã / y daly owoc / čiedno tylo / sto / troc / drugie tylo / šescdstie / a troc / a drugie žãstie tylo / tressiedstie troc.

9. Kdo mã vřřti / slohã / slohã.

Kto mã vřřti / ku sluchãntu / nřs / chã / slucha.

10. Tedy přistãpivřři Bžedãnjcy / řekli gennu: Proč v podobnostech mluviřřs gimě?

Tedy přystãpivřřy vřzntor / wřřřekli mu / dla czego im præs podobnostw mluviřřs?

יג

11. הוּ דִּין צָנַף וְאָמַר
לְהוּן דְּלָכוֹן הוּ יְחִיב לְמַדַּע
אַרְנָא דְּמַלְכוּתָא דְּשָׁמַיָא
לְהַבּוֹן דִּין לֹא יְחִיב :

*Et egli rispondendo, disse loro, Perci-
oche a voi è dato di conoscere i segreti del
regno de' cieli: ma a loro non è dato.*

12. לָמָן צִיר דְּאִירָנָא לֵה
יְחִיב לֵה וְיִתְּנֵה לֵה ו
יָלָמָן דְּלִית לֵה נֶאֱמַר הוּ
דְּאִית לֵה יִשְׁתַּקֵּל מִנֵּה :

*Imperocché a ciascuno che ha, gli sarà
dato, & aumentata, ma a chi non ha, gli
sarà tolto ancor quello ch'egli ha.*

13. מְטוֹל הֵנָּה בְּבִלְאִתָּא
מִמְלָל אֲנָא עֲמַחוּן מְטוֹל
דְּחִוּוֹ וְלֹא חִוּוֹ וְשָׁמַיָא
וְלֹא שָׁמַיָא וְלֹא מ
מִסְתַּבְּלִין :

*Per questa cagione parlo io loro per
similitudini: perciocche vedendo non veg-
gono, & udendo non odono, ne intendono.*

14. וְשִׁלְמָא בְּהוּן נְבִייתָה
דְּאִשְׁעִיָּא דְּאָמַר דְּשָׁמַיָא
תְּשַׁמְעוּן וְלֹא תִסְתַּבְּלוּן
וְיִמְחִינָא תְּחִוּוֹן וְלֹא תִדְעוּן :

*E così l'adempie in essi la profetia d'E-
saia, qual dice, U' dendo u' daret, & non in-
tenderete: & riguardando riguardarete, &
non vedrete.*

15. אֲתַעֲבִי לֵה צִיר לְבָה
דְּעֲמַנָּא הֵנָּה וּבְאֲדִנְהוּן
יִקְרִיאִית שָׁמַיָא וְל
נְלַעֲיִנְהוּן עֲמַיָּא דְּלֹא
יִחוּן בְּעִינְהוּן וְשָׁמַיָא
בְּאֲדִנְהוּן וְיִסְתַּבְּלוּן בִּל
בְּלָבָהוּן וְיִתְּפִנוּ וְאִסְמָ
אֲבִנוּן :

*Perciocche il cuor di questo populo è in-
graffato: & hanno graueuente u' duto
con l'orecchie, & hanno chiusi gli occhi
loro, per non veder con gli occhi, & u' duto
con l'orecchie, & intendere col cuore, & con-
uertirsi, & così so glorificanti.*

16. דִּילָכוֹן דִּין טוֹבִיָּהוּ
לְצִינְקוֹן דְּמִינוּ וְלֹא דִינְקוֹן
דְּשָׁמַיָא :

*Ma beati sono i vostri occhi, perche
veggono: & le vostre orecchie, perche
odono.*

יד

17. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם כִּי לָכֶם
נָתַן לְהַבִּין סוּדוֹת מַלְכוּת
הַשָּׁמַיִם וְלֹאֵלֵה לֹא נָתַן :

Y el respondiendo, dixoles, Porque a vos-
tros es concedido saber los mysterios del Reyno
de los cielos: mas a ellos no es concedido.

12. כִּי כָל־אִשֶּׁר יֵשׁ לוֹ גֵּם
יִתֵּן לוֹ לְשִׁמְעָה וְאִשֶּׁר אֵין לוֹ
דָּבָר גֵּם אֶת־אִשֶּׁר לוֹ יִלְקַח
מִמֶּנּוּ :

Porque qualquiera que tiene, se le ha da-
do, y tendra mas: mas el que no tiene, aun lo que
tiene le será quitado.

13. עַל־כֵּן בְּמִשְׁלִים מְדַבֵּר
אֲנִי לָהֶם אֵת כִּי רוּאִים אֵינִם
רוּאִים וְשׁוֹמְעִים לֹא יִשְׁמְעוּ
וְלֹא יָבִינוּ :

Por esso les hablo por parabolas, porque
viendo no veen, y oyendo no oyen, ni enten-
dient.

14. לְהַמְלִאת בָּהֶם תְּנִיבֹאָה
יִשְׁעִיהוּ הָאֲמֵרָה שָׁמְעוּ שָׁמְעוּ
וְאֵל תְּבִינוּ וְרֹא' רֹא' וְאֵל תִּדְעוּ :

Demana que se cumple en ellos la pro-
phetia de Isaias, que dize, De oydo oy reys, y no
entenderays, y viendo vercys, y no mirarcys.

15. כִּי־הַשָּׁמֶן לֵב הָעָם חִוָּה
וְאֲנִינוּ חִבְדֵּר וְעֵינֵינוּ הִשָּׁע פֹּר יִדְאָה
בְּעֵינֵינוּ וּבְאֲנֵינוּ יִשְׁמַע וְלָבָבוּ יָבִינוּ
וְשֹׁב וּרְפָא לוֹ :

Porque el coraçon deste pueblo està engrof-
fado, y de los oydos oyen pesadamente, y de sus
ojos guinnam: porque no vean de los ojos, y oy-
gan de los oydos, y del coraçon enticadan, y se
conuertan, y yo los sane.

16. וְאִשְׁרֵי עֵינֵיכֶם כִּי־רֹא'
וְאִשְׁרֵי כִי־שָׁמְעוּ :

Mas bienauenturados vuestros ojos, por-
que veen: y vuestros oydos, porque oyen.

יד

17. Ο'τι ὁ δὲ δόξα τοῦ αὐτοῦ
ἐπὶ ὑμῶν δίδωται γινώσκειν τὰ μυστή-
ρια τοῦ βασιλείου τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ οὖτοις δὲ δίδωται.

Il respondit, & leur dit, Pourtant qu'il
vous est donné de cognoître les secrets
du royaume des cieus, mais il ne leur
est point donné.

12. Ὅστις ἔχει εἰς τὴν καρδίαν αὐ-
τοῦ, & ἀποδοῦναι τὴν ἐπιστήμην τὴν
ἐκ τῶν οὐρανῶν, οὗτος & εἰς τὴν
ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀποδοῦναι αὐ-
τῷ.

Car à celui qui a, il lui sera donné, &
il en aura tant plus: mais à celui qui n'a
rien, mesmes ce qu'il à lui sera osté.

13. Διὰ τούτου ἐν παραβολαῖς αὐ-
τοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες & βλέ-
ποντες, οὐκ ὁραοῦσιν, & ἀκούοντες,
οὐκ ὁρῶσιν.

Pour ceste cause parle ie à eux, par si-
militudes: pource qu'en voyant, ils ne
voyent point: en oyant, ils n'oyent &
n'entendent point.

14. Καὶ ἀναπαύσονται ἐν τῇ αὐ-
τοῖς ἡ καρδία ἡ σὺν τῇ λογίᾳ αὐ-
τοῦ, & μὴ συνήτη, &
βλέποντες βλέποντες, οὐκ ὁρῶσιν.

Ainsi est accomplie en eux la prophe-
tie d'Esaias, laquelle dit, En oyant vous
oyez, & n'entendrez point: & en vo-
yant vous verrez, & n'apperceurez
point.

15. Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τῶν
λαῶν τούτων, καὶ οἱ ὦτες ὥστε βαρύνως
ἤκουσαν, καὶ οὐκ ἐφθλάμυσεν αὐ-
τοῖς ἰκανέμενοι, μήποτε ἰδῶσι τοὺς
ἐφθλάμυσιν, καὶ τοὺς ὦτες ἀκούσαν-
τες, καὶ τὴν καρδίαν συνάψαντες, καὶ τὴν
συνάψαντες, καὶ ἰαζέμενοι αὐτοὺς.

Car le cœur de ce peuple est engrais-
sé, & ont ouï dur de leurs oreilles, & ont
digné de leurs yeux: afin qu'ils n'ap-
perçoient des yeux, & n'oyent des oreil-
les, & n'entendent du cœur, & ne se con-
uertissent, & que ie ne les guerisse.

16. Τίμεθα ὅτι μακάριοι οἱ ὀφθαλ-
μοί, ὅτι βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν,
ὅτι ἀκούετε.

Or sont vos yeux bien-heureux, car
ils apperçoient: & vos oreilles, car el-
les oyent.

11. Qui respondens, ait illis, Quia vobis datū est nosse mysteria regni cælorum illis autem non est datum.

And he answered and sayde vnto them: Because it is giuen vnto you to knowe the secretes of the kingdome of heauen: but to them it is not giuen.

12. Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.

For whosoever hath: to him shall be giuen: and he shall haue abundance: but whosoever hath not: from him shall be taken away: euen that he hath.

13. Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt.

Therefore speake I to them in parables: because they seeing, do not see: and hearing, they heare not: neither vnderstand.

14. Et adimpletur in eis prophetia Isaie dicens, Auditū audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis.

So in them is fulfilled the prophesie of Isaie: which prophesie saith: Thou hearing, wilt not hear: and seeing, wilt not vnderstand: and seeing, wilt not see: and seeing, wilt not perceive.

15. Incastratum est enim cor populi huius, & auribus graviter audierunt, & oculos suos clauferunt: nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & saluemur eos.

For this peoples heart is waxed fat: and their eares are dull of hearing: & with their eyes they haue winked: least then should see with their eyes: and heare with their eares: and should vnderstand with their heartes: and should returne: that I might heale them.

16. Vestri autem beati oculi quia vident, & aures vestre quia audiunt.

But blessed are your eyes: for they see: and your eares: for they heare.

11. Er antwortet vnd sprach: Euch ist gegeben: daß ihr das Geheimniß des Himmelreichs vernemet: diesen aber ist nicht gegeben.

Hand suarede: or sagde: der er oder giffuit: at mercke Himmerigis Hemmelighed: Men disse er der ick giffuit.

12. Denn wer da hat: dem wirdt gegeben: daß er die fülle habe: Wer aber nicht hat: von dem wirdt auch genommen: das er hat.

Thi huo som hassuer/hannem skal giffuit: at hand skal hassue nock: Men huo som ick hassuer/Hannem skal oc tagis fra: der hand hassuer.

13. Darumb rede ich zu ihnen durch gleichnisse: denn mit sehenden Augen sehen sie nicht: vnd mit hörenden Ohren hören sie nicht: denn sie verstehen nicht.

Der foreraler ieg til dem ved lignisser: Thi de see ick: mer seendis Øyen: oc høre ick mer herendis Øren: thi der forstaa de ick.

14. Vnd über ihnen wirdt die weis-sagung Esaie erfüllet: die da sagt: Mit den Ohren werdet jr hören: vnd werdet es nicht verstehen: vnd mit sehenden augen werdet ihr sehen: vnd werdet es nicht vernemen.

Der dem skal Esaie spaadom fuldkommis: som siger: I skulle høre mer Øerne: oc skulle der ick forstaa: oc mer seendis Øyen skulle i see: oc skulle der ick merke.

15. Denn dieses Volks hertz ist verstockt: vnd ihre Ohren hören übel: vnd ihre augen schlummern: auff daß sie nicht dermal eins mit den augen sehen: vund mit den Ohren hören: vnd mit dem Herzen verstehen: vnd sich bekehren: daß ich ihnen helffe.

Thi dette Folckis Herte er forherdet: oc deris øern høre ilde: oc deris øyen blunde: At de skulle ick see en gong mer deris øyen: Oc høre mer øerne: oc forstaa mer Øertit: oc omuende dem: at teg mottte hielpe dem.

16. Über selig sind eure Augen: daß sie sehen: vund eure Ohren: daß sie hören.

Men salige ere eders Øyen: at de see: oc eders øern: at de høre.

11. A on odpowědew / řekl jim: Neb vám dano jest znáti tajemství království Božího: ale jim není dano.

On odpowěděl jim / řekl jim: Přetož vám dano jest věděti tajemství království Božího: ale jim není dano.

12. Kdož jágistě má/bude gemu dano / a bude hogněgi misti: ale kdo nemá / y to což má/bude od něho odnato.

Abemiem Krolowick ma bez dnie mu dano / y shante sie obfity hem / a Krolowick nie ma / y to co ma / bzdiewziro od niego.

13. Protož w podoběstwjch mluwim jim: neb widauce newidij / a slyšec neslyšij / ani rozu męgij:

Dla tegoć im przez podobieństwa mowię: i widzące nie widzą: a słyszące nie słyszą: a rozumieć nie rozumieją.

14. Aby se naplnilo na nich Prorečtvo Izajáše / řkauchy: ho: Wšlyma slyšeti budete: a nebudete rozuměti: a widauce neviděti.

Przeto wypelnia sie w nich prorečtvo Izajaszowe / řkore mowi: Wšlyšeniem slyšać budete: a nie zrozumiecie: y widauce widzieć bezciecie: a nie obaczycie.

15. Neb gest zhrublo srdce tchdu tohote: a všlyma řěže slyšeti: a oči své zavrželi: aby ni ředj očima newiděli: a všlyma neslyšeli: a ředcem nesrozuměli: a neobratili se / abych gich neozdravil.

Abemiem rořthwlo serce ludu tego / a všlyma řezko slyšeti / y očima swymi mřugali / žebť řiesť y očima nie ořlādali / y všlyma nie slyšeti / a ředcem nie zrozuměti / a ne obratili sie / a aby ich nie ozdravil.

16. Ale wässe oči blaho slawes nę qsau / nebo widij: y všly wässe / nebo slyšij.

Ale očij wässe řesřslawe řa iž widja / y všly wässe iže slyša.

יב

17 אֲמַרְנָה עַד אֲמַר אֲנִי
לְכֹן דְּסִינְיָא וְנִיבָא וְדִקְרָא
אַתְרָא דְּדִחוּן מִדְּ
דִּחוּן אַתְרָא וְלֹא הָיָה וְלֹ
וְלִמְשִׁמֵּץ מִדְּ דְּשִׁמְעִין
אַתְרָא וְלֹא שְׂמִיעַ:

Perche io Vi dico in Verità, che molti Profeti & huomini giusti hanno desiderato di veder le cose che vedete Voi, e non l'hanno vedute: e Vider le cose che vedete Voi, e non l'hanno vedute.

18 אֶתְּחִיל דִּין שְׁמִיעָה בִּי
מִתְּחִיל דִּוְרָעַי

Ascoltate dunque voi la similitudine del seminare.

19 כל השמוע מלכותי /
ומלכותי לא מסתמי /
מה אלה פלש / והסר
מלתי הנריצא פלשה הו
הנריצא נא מלתי מלתי

Chiunque ode la parola del regno, e non la catechiza, viene il maligno, e rapisce ciò che era stato seminato nel suo cuore: questo è quello che fu seminato lungo la via.

20 חו' ה'ן דעל טענה:
אדער חו' ה' דשמוע מ'
מל' ו' ו' שעתה מ'
פדוקתא מקבל לה:

E quel che fu seminato ne luoghi sasciati, questo è colui che ode la parola, e subito la ricorre con all'everza.

21 לֵית לֵה דִּינֵי עֲקֵרָהּ הֵי
אֵלֵּהּ הִנֵּה הִי וְנִמָּה הִנֵּה
אֵלֵּהּ הִנֵּה הִי וְנִמָּה הִנֵּה
מִלֵּהּ אֵל מִלֵּהּ:

Enon ha radice in se stesso, ma è per poca tempo: talmente che sopravvenendo qualche tribulazione o persecuzione per conto de la parola, incontante si scandalizza.

22. הוֹיִן דְּפִית סִבְבָּהּ
אֲדִנְעִי הוּא הוֹדֵשְׁמֵי מִלְתָּא
הַיָּמָא דְעֵלְמָא הָא וְסִינְי
דְּעִתְרָא תִּקְרוּ לֵה לְמִלְתָּא
לֵאל פִּתְרָא הוּא 7

Quello che fusseminato sia le spine, è
colui che ode la parola: ma le cure di que-
sto mondo, e lo suamento de le ricchezze,
soffocano la parola, e così diuene infrut-
tuosa.

37

וְנֹאמַר אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי
 לְבָנִים וְנָתַתִּים וְצַדִּיקִים תִּפְעוּ
 לְרֵאוּת אֶת־אֲשֶׁר אֵתֶם רוֹאִים
 וְלֹא רֵאוּ וְלִשְׁמֹעַ אֲשֶׁר אֵתֶם
 שׁוֹמְעִים וְלֹא שָׁמְעוּ :

Porque decierto os digo, que muchos profetas y justos desearon ver lo que vosotros veys, y no lo vieron: y oyr lo que vosotros oys, y no lo oyeron.

18 וְאַתֶּם שִׁמְעוּ אֶת־מִשְׁלַּח הַדֹּדֶע :

Oyd pues vosotros la parabola del que siembra.

19 כֹּל־אֲשֶׁר שָׁמַע אֶת־דְּבַר
מַלְכוּת וְלֹא יָבִין בָּהּ הִשְׁטִין
וַיִּטְרֹף אֶת־אֲשֶׁר זָרַע בְּלִבּוֹ
וְהָיָה אֲשֶׁר זָרַע עַל־הַדָּרָךְ;

Oyendo qualquiera la Palabra del Reyno, y no entendiendola, viene el Malo, y arrebatado lo que fue sembrado en su coraçon. Este es el que fue sembrado junto al camino.

20 וְאִשֶּׁר גִּירָע עַל־חֲסִלָּע וְהָ
הוּא אִשֶּׁר שׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר
וְיִמִּיד בְּשִׂמְחָה יִקַּח אֹתוֹ :

Y el que fue sembrado en pedregales, este es el que oyó la palabra, y luego la recibe con gozo.

וְשָׂרֵשׁ לֹא הָיָה בּוֹ כִּי־אֵם
לְשָׁעָה יַעֲמִיד וּבְבוֹא תַּצְרִיחַ
רְדוּתָה בְּעֵבֶר תִּדְבֹּר אֶת־פְּתָאִים
יְכַשֵּׁל :

Mas no tiene rayz en si, antes es temporal
que venida la afliccion, ò la persecucion por la
Palabra, luego se offende.

22 וְאֲשֶׁר גִּזְרַע בְּקוֹצִים זֶה
הוּא אֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ אֶת־הַדָּבָר
וְדֹאֵת הַעוֹלָם הַזֶּה וְתוֹלַת
הַמִּזְוֹן יִחַק אֶת־הַדָּבָר וּבִלִּי
פִּי" הִיחַ :

Y el que fué sembrado en espinas, este es el que oye la Palabra: mas la congoxa deste siglo, y el enganno de las riquezas ahoga la Palabra, y hazefe sin fruto.

42.

17. Ἀλλὰ γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ περιφρονεῖτε καὶ θέλουσι ἐπιθῆναι πρὸς εἰς ὑμᾶς, καὶ οὐκ εἰδότες ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὁ ἀποκτενεύων τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἐν ᾧ οὐκ ἔχει δύναμιν.

Car en verité ie vous di, que plusieurs Prophetes & iustes ont desiré de voir les choses que vous voyez, & ne les ont pas veues: & ouir les choses que vous oyez, & ne les ont pas ouies.

18. Ὑμῶς ἔτι ἀκούσκει τῶν
παρεβολῶν ὧσπερ ἔρεται.

Vous donc voyez la similitude du se-
meur.

19. Πατέρες ἐκχύνοντες τὴν δόξαν τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνεί-
τουν, ἔρχεται ὁ πατήρ, καὶ ἀγαπᾷ
τὴν ἡμετέραν ἀγαπήν, ὡς τὴν καρδίαν αὐ-
τοῦ. ὁ πατήρ ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν ὁ δὲ υἱὸς ἀγα-
πᾷ.

Toute personne à qui il advient d'ouïr la parole du royaume, & qui ne l'entend point, le mauvais vient, & ruit ce qui est semé au cœur? c'est celui qui a reçu la semence auprès du chemin.

20. Ο ὁ Ἰησοῦς πάλιν πηγάδα πα-
ρῆς, ἔτις ἐστιν ὁ γὰρ λῶρον ἀκούων,
καὶ οὗτος μετὰ χαρῆς λαμβά-
νωσ' αὐτὸν.

Et celui qui a receu la semence es lieux pierreux, c'est celui qui oit la parole, & incontinent la reçoit avec ioye.

21. Οὐκ ἔχεται ῥιζαὶ ἐν αὐτοῖς,
ἀλλὰ προσκατεβόησεν. ἡμερομηνίας ἡ
θλίψεως ἡ δεικνύμενη εἰς τὸν λόγον,
ὅτι οὗτοι σκατοδελιζέτω.

Mais il n'a point de racine en soi-même, pourtant n'est-il qu'à temps : tellement qu'oppression ou persécution advenant pour la parole, il est incontinent scandalisé.

22. Ο ὅτι εἰς τὰς ἀκάνθια πα-
ρεῖς, ὡς ἐστὶν ὁ πῦρ λέγον ἀκρόνως
καὶ ἡ μέριμνα ὡς αἰὶν. (C) τὰς π. κ.
ἡ ἀπέτη. (F) αὐτὰς π. συμπαίδη τῶν
λέγον, καὶ ἀκρόνως (C) γὰρ π. κ.

Et celui qui a reçu la semence entre les épines, c'est celui qui oit la parole de Dieu, mais le souci de ce monde, & la faillace des richesses estouffent la parole : & elle devient infructueuse.

CAP. XIII.

17. Amen quippe dico vobis, quia multi prophetae & iusti cupierunt videre quae videtis, & non viderunt: & audire quae auditis, & non audierunt.

For verely I say vnto you / that many Prophets / and righteous men haue desired to see those things which ye see / and haue not seene them / and to heare those things which ye heare / and haue not heard them.

18. Vos ergo audite parabola[m] seminantis.

Hearke therefore the parable of the sower.

19. Omnis qui audit verbum regni & non intelligit, venit malus, & rapit quod seminatam est in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est.

Whensoever a man heareth the worde of the kingdome / and vnderstandeth it not / the euill one cometh / and catcheth away that which was sowne in his heart: and this is he which hath receiued the seede by the way side.

20. Qui autem super petrosa seminatus est: hic est qui verbum audit, & continuo cum gaudio accipit illud.

And hee that receiued seede in the stonie ground / is he which heareth the word / and incontinently receiue it with ioy.

21. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis, facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, continuo scandalizatur.

Yet hath he no roote in him selfe / and dureth but a season: for as soon as tribulation or persecution cometh because of the worde / by and by he is offended.

22. Qui autem seminatus est in spinis: hic est qui verbum audit, & sollicitudo seculi istius & fallacia diuitiarum suffocant verbum, & sine fructu efficitur.

And he that receiue the seede among thornes / is he that heareth the worde: but the care of this worlde / and the deceyfulness of riches chooke the worde / and hee is made vnfruitfull.

Das XIII. Capitel.

17. Warlich ich sage euch: vil Propheten vnd Gerechten haben begert zu sehen / das ihr sehet / vnd habens nicht gesehen / vnd zu hören / das jr höret / vnd habens nicht gehöret.

Sandelige siger ieg eder / Mange Propheter oc Kerfderige begerede at see / der i see / oc saae der icke / De at hore / der hore / oc hørde der icke.

18. So höret nun jr dise Gleichniß von dem Seeman.

Saa horenu i denne lignilse om den Seemand.

19. Wenn jemand das Wort von dem Reich höret / vnd nicht verstehet / so kombt der Arge / vnd reiisset es hin / was da geset ist in sein herz / vnd der ist / der am wege geset ist.

Naar nogen hører Ordet om Riget / oc forstaar det icke / Da kommer den Arge / oc rissuer bort / det som er saet i hans Herte / De der er den / som er saet haff Beyn.

20. Der aber auff das steinichte geset ist / der ist / Wenn jemand das Wort höret / vnd dasselbige bald auffnimbt mit freuden.

Men der som er saet paa Steenrud / er den / Naar som nogen hører Ordet / De anammer det snart med glæde.

21. Aber er hat nicht wurkeln in jm / sondern er ist wetterwendisch / Wenn sich trübsal vnd verfolgung erhebt vmb des Worts willen / so ergert er sich balde.

De hand haaffuer icke roed i sig / Men hand bliffuer ved til en tid. Naar som modgang oc forfølgelse begyndis for Ordens skyld / Da forarger hand sig snart.

22. Der aber vnter die Dörnen geset ist / der ist / wenn jemand das Wort höret / vnd die sorge diser Welt / vnd betrug des Reichthums / ersticket das Wort / vnd bringet nicht frucht.

Men der som er saet blant Dorne / er den / Naar som nogen hører Ordet / De denne Verdens omhyngelighed / oc Rigdoms besuigelse / quel Ordet / oc gør icke frugt.

Kapitola XIII.

17. Neb jagiste pravstijm vām / Je mnoho Prorocy a Spravedlivij žadali viděti co vy vidíte / a neviděli: a slyšeti což vy slyšíte / a neslyšeli.

Abowiem zprawde wam powiedam / iż wiele Prorokow y sprawiedliwych ludzi / žadali widzieć rzeczy które widzieli / a nie widzieli / y slyšeli rzeczy które slyšeli / a nie slyšeli.

18. Protož wy slyšite podobnostij rozsiewate.

Wy tedy slychajcie podobnostiw onogo rozsiewce.

19. Každý kdož slyší Slovo království a nerozumí / přichází šly ochvacuje to což jest vsáto w srdce geho: Toť jest ten kterýž podle cesty vsát jest.

Kdožkolivěk slo slyší slovo o onym království / a nie rozumie / přichodí on šly / y gwałtem bierze tho co jest vsáto w sercu tego / a ten jest kterýž przy drodze našimie przypal.

20. Ale kterýž na skalné zemi vsát jest: Ten jest kterýž slyší Slovo / a hned s radostí přijímá je.

A ten kterýž ná opocijšlych mievkách našimie přisal / ten jest kterýž slyší slovo / y zachází se s radostí přijímá je.

21. A nemá w sobě kořene / ale jest časný: a když přijde zarmaucení a protivnístij pro Slovo / y hned se pohorší.

Ale nie má korzená w sobie / owšim docesný jest / A gdy przyjdzie zarmawienie abo przeciwnost wánie dla słowa / wnet sic gorzy.

22. Ale kdož jest vsát mezi trnky / ten gž kterýž slyší Slovo Boží / než je přecování tohoto světa / a ošlamáníž zbožij / vdušuje Slovo / y hřívá včinně bez užitku.

Non kterýž w čierniu našimie přisal / jest ten kterýž slyší slovo / ale frajmel wčtu tego / y zarmawienie bogactw zadržá slovo / y slawa siemie pohyreczne.

יג

23. הוּ דִּין דְּעַל אֶרֶץ
טַבְתָּהּ אֲדֹנָי הוּ הוּ
דְּשָׁמַע מִלְּתִי וּמִסְתַּכְתִּי
וְיִהְיֶה בְּאֵימָה וְעֵבֶד
דְּמֵאָה וְאֵימָה דְּשִׁתִּין
וְאֵימָה דְּתַלְתִּין:

Ma quello che fu seminato nella buona terra, è colui che ode la parola, & intende ella, cioè, colui che fruttifica: e l'uno fa cento, l'altro sessanta, e l'altro trenta.

24. אַחֲרַנָּה מִתְּלָא אֲמַתְלָא
לְהוּן וְאִמְרַן דְּמֵנָה מ
מִלְכִּיתָא דְּשָׁמַיָא לְגִבְרָא
דְּדֹרַע וְרַעְנָה טַבְתָּהּ ב
בְּקִרְיָתָהּ:

Vn'altra similitudine propose lova dicendo, il reyno de cielo è assimigliato ad vno huomo, che haueua seminato buon seme nel suo campo.

25. וְכִד דְּמִכּוּ אֲנִשְׁנָה
אֲתָא בְּעַל דְּבִבְהָ וְדֹרַע
וְיִנָּה בְּנִית חֶסֶת וְאִמְרַן:

Ma mentre che gli huomini dormiuano, venne il suo nimico, e semino de la zizania fra'l grano, & andossene via.

26. כִּד דִּין יֵצֵא אֶסְתָּא
וְעֵבֶד בְּאֵימָה הִיבִין א
אֲתָחוּיוּ אֶה וְיִנָּה:

E quando l'herba hebbe germinato, e fuo fructo, allora apparvero ancor le zizanie.

27. וְתַרְבִּי עֲבָדֵי דְּמֵרָא
בִּיתָא וְאִמְרֵי לֵה מְרוּ לו
וְרַעַן טַבְתָּה וְרַעַן בְּקִרְיָתָהּ
מִן אֵימְכָה אֵימָה בֵּה
וְיִנָּה:

La onde i seruitori del padre de la famiglia Sennor, e dissero, Padrone, non seminasti tu buon seme nel tuo campo? Donde ha egli dunque le zizanie?

28. הוּ דִּין אֲמַר לְהוּן
זָכְרָא בְּעַל דְּבִבְהָ עֵבֶד
הָדָא אֲמַרִּין לֵה עֲבָדֵיהּ
זָכְרָא אֲתָת וְאִמְרַן זָכְרָא
אֲמַרִּין:

Et egli disse loro, Vn huomo nimico ha fatto questo. E i seruitori gli dissero, Vnoi tu dunque che noi andiamo a coglierle.

29. הוּ דִּין אֲמַר לְהוּן
דְּלִמָּא כִּד מִנְבָּא אֲמַרִּין
וְיִנָּה תַּעֲקֵרֵין עִמָּהּ אֶה
חֶסֶת:

Et egli disse, Non: acciòche intora cogliendo le zizanie, voi non s'uccidiate insieme con esse il grano.

יג

23. אֲךָ אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ חֲטֹבָה
זָרַע זֶה הוּא אֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ אֶת
הַדָּבָר וּמַבִּין וְעוֹשֶׂה פְּרִי
זֶה יֵמָּה וְזֶה שְׂשׂוּם וְזֶה שְׂלֵשִׁים:

Mas el que fué sembrado en buena tierra, éste es el que oye y entiende la Palabra, y el que lleva el fruto: y lleva vno à ciento, y otro à sesenta, y otro à treynta.

24. גַּם מִשְׁלֵא אַחֵר שָׂם לְפָנֵיהֶם
לְאִמְרַן גְּדֻמָּתָהּ מִלְכּוֹת הַשָּׁמַיִם
לְאָדָם הַזֶּה וְרַע טוֹב בְּשָׂדֵהוּ:

Otra parabola les propuso, diciendo, El Reyno de los cielos es semejante al hombre que siembra buena siemiente en su haça.

25. וְכִאֲשֶׁר יָשָׁן הָאֲנָשִׁים בֹּא
אֹיְבּוֹ וְזָרַע חֲרוֹל בֵּין הַחִטִּים
לֵךְ:

Mas durmiendo los hombres, vino su enemigo, y sembró Zizania entre el trigo y fuese.

26. וְכִאֲשֶׁר דָּשָׁא הַדָּשָׁה וּפְרִי
עָשָׂה אֹיְבּוֹ גְּרָא וְגַם חֲרוֹלִים:
לֵךְ:

Y como la yerua salió, y hizo fruto entonces la zizania pareció tambien.

27. וַיִּקְרְבוּ עֲבָדֵי בְעַל הַבֵּית
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֲדֹנָי הֲלֹא זָרַע טוֹב
זָרַעְתָּ בְּשָׂדֶךָ וַיֵּמָּאֵן חֲרוֹלִים בּוֹ:

Y llegandose los siervos del padre de la familia, dixeronle, Sennor, no sembraste buena siemiente en tu haça? Pues dedonde tiene zizania?

28. וַיֹּאמֶר לָהֶם אָדָם בְּלִיעַל
עָשָׂה הַזֶּה וְעֲבָדִים אָמְרוּ לוֹ
אֵם תִּרְצֶה גִלְךָ וַיִּנָּחֶם אֹתָם:

Y elles dixo, El enemigo hombre ha hecho esto. Y los siervos le dixeron, Pues quieres que vamos y la cojamos?

29. וַיֹּאמֶר לֹא פֶן תִּקְטִפוּ אֶת
חֲרוֹלִים וְתִקְטְפוּ יַחְדָּן אֶת־
הַחִטִּים:

Y el dixo, No: porque cogiendo la zizania, no arrancayes tambien con ella el trigo.

יג

23. οὗ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ τῷ
καὶ αὐτοῖς, ὁ τὸς ἐστὶν ὁ τὸς
ἀκούων καὶ συνιὼν, ὁ δὲ καρποφύ-
ρον, καὶ ποτὶς, ὁ μὲν ἐκατόν, ὁ δὲ ἑξή-
κοντα, ὁ δὲ τρεῖς.

Mais celui qui à receu la semence en bonne terre, c'est celui qui oit la parole, & qui l'entend: il fauoir celui qui porte & produit fruct, l'un cent pour vn, l'autre soix ante pour vn, & l'autre tren- te pour vn.

24. ἄλλω ἀποστολῶν πα-
ρεστῆσαν αὐτῷ, λέγοντες, ὡμοιωθή η
βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ αὐτῶν
αὐτοῖς καὶ αὐτῶν ἐν τῷ α-
γρῷ.

Il leur proposa vne autre similitude, disant, le royaume des cieus ressem- ble à vn homme qui à semé bonne se- mence en son champ.

25. Ἐν τῷ τῷ κατῆλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐ-
τῶν, καὶ ἔσπειρεν ἐν τῷ
σπέρματι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ
ἔσπειρεν.

Mais pendant que les hommes dor- moient, son ennemi est venu, qui à se- mé de fyuroye parmi le bled, puis s'en est allé.

26. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χορὸς, καὶ
κατέσπειρεν ἐπ' αὐτοῦ, τότε ἐφάνη καὶ
τὰ ζιζάνια.

Et apres que la semence fut venue en herbe, & eut produit du fruit, alors aussi s'apparut fyuroye.

27. Παρελθόντες δὲ οἱ δού-
λοι οὗτοι αὐτοῦ, εἰπὺν αὐτῷ, κύριε
ὡς καλὸν σπέρμα ἐσπείρας ἐν τῷ
σπέρματι καλοῦ καὶ κακοῦ, καὶ
ζιζάνια:

A doncles seruientes du pere de fa- mille estans venus vers lui, lui ont dit, Seigneur, n'as-tu pas semé bonne se- mence en ton champ? d'ou vient donc qu'il y à de fyuroye?

28. Οὗ δὲ εἰπὺν αὐτοῖς, ἐχθρὸς ἀν-
θρώπου ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς, οἱ δὲ δεδού-
κον αὐτῷ, ζιζάνια καὶ ἀπολεῖν τοὺς
σπέρματι καλοῦ αὐτοῦ:

Mais il leur dit, C'est l'ennemi qui à fait cela. Et les seruientes lui respondi- rent, Veux-tu donc, que nous y allions, & cueillions fyuroye?

29. Οὗ δὲ εἰπὺν, ὃ μὴ τι συλλέ-
γῃς τὰ ζιζάνια, ἀλλὰ κόψῃς τὴν ἁ-
μὴν αὐτοῖς καὶ σῇς.

Et il leur dit, Non: qu'il n'aduie- ne, qu'en cueillant fyuroye, vous arrachiez le bled quant & quant.

יג

30 שְׁבִיחֵי רַבִּי תְּרִיחוּ
אֶחָדָם עַד מָה לִּחְצֹמָה
וּבִנְיָם דִּחְצֹמָה אָמַר
אֵינָא לִחְצֹמָה גְּבוּ לִקְדָם
וּיְנַגְּמָה וְאֶסְדֵּר אֲנִי מֵהָ
מֵאסְרִינָא דִּיאֲקִדְדוּ חָטָא
דִּי בְּגִישִׁי אֲפִי לֹאֲפִירִי:

*Laissez croître ensemble
infus à la moisson, & al tempo de la mie-
tura dirò a i mietitori, Cogliete prima-
mente le zizzanie, & legatele in fascetti
per abbracciarle, & raccogliete il grano nel
mio granaro.*

31 אַחֲרֵינָא מִתְּלָא אֲמַתְלָא
לְהוּי וְאֶמַר דְּמִינָה מִ
מְלָכִיתָא דְּשָׁמַיָא
לְפִדְתָּא דִּחְדָּלָא דְּנִסְבָּ
גְּבִירָא וְרָעָה בְּקִרְיָתָהּ:

*Un'altra similitudine propose loro di-
cendo, il regno de' cieli è simile a un grano
di semenza, che un huomo prese, & seminò
nel suo campo.*

32 וְהָיָה וְעִירְיָנָה הִי מוֹ
בְּלִיחֵי וְרָעִינָא מִגְּדִי
דִּרְבֵּת רַבָּא הִי מוֹ בְּלִיחֵי
יִרְקִינָא וְהָיָה אֵילָנָא אִיךְ
דִּתְאָתָא בְּרִתְתָא דְּשָׁמַיָא
יִתְּקוּ בְּסוֹכִינָה:

*Ilquale è ben il minore di tutti i so-
mari: ma poi ch'egli è cresciuto, è maggior
de l'altre piante, & diventa arbore: in tal
modo che gli uccelli del cielo vengono, &
fanno i nidi ne suoi rami.*

33 אַחֲרֵינָא מִתְּלָא אֲמַר
לְהוּי דְּמִינָא מְלָכִיתָא
דְּשָׁמַיָא לְחִמְיָנָה הִי
דְּשָׁקֶלֶת אֲנִתְתָא טְמֵרָת
בְּתִלָּת סָאִי דְּמִתְּתָא עַד
מָה דְּפִלָּה תִּמְעָ:

*Un'altra similitudine disse loro, cioè,
il regno de' cieli è simile al fermento, il
quale una donna pigliò, & misce dentro a
tre misure di farina, in fin a tanto che sia
tutto lievitato.*

34 הָלֹי בְּלִיחֵי מִלָּה
יִשׁוּעַ בְּפִלְאָתָא לְבִנְיָנָא
נִדְלָא בְּפִלְאָתָא לֹא מִמֶּלֶל
הִנָּא עֲמַהוּ:

*Tutte queste cose parlò Iesus a le
turbe per similitudini, a senza similitu-
dini non parlano loro.*

יג

30 חֲנִיחוּ לְגָדוֹל אֶת־שְׁנֵיהֶם
עַל הַקָּצִיר וּבִעֵת קָצִיר אֹמַר
לְקָצִירִים אֲסֹפוּ בְּרֵאשֹׁנָה אֶת־
חֲדָלִים וְקָשְׁרוּ אֹתָם לְצִדְדוֹת
לְחֶשֶׁתָּהּ אֹתָם וְאֶת־הַחֲטִיטִים
אֲסֹפוּ לִי לְגֶרְנִי:

Dexad crecer juntamente lo vno y lo otro
hasta la siega, y al tiempo de la siega yo dire a los
segadores, Coged primero la zizania, y atalda
en manojos para quemar la: mas el trigo allegal-
do en mi alholi.

31 עוֹד אַחֲרֵי מִשְׁלֵשׁ שָׁם לְפִנְיָהֶם
לֵאמֹר גְּדַמְתִּיהָ מְלָכֹות הַשָּׁמַיִם
לְגֶרְעִין חֲדָלִים אֲשֶׁר לָקְחוּ אֲדָם
בְּיָרֵעַ בְּשִׂדְתָּהּ:

Otra parabola les propuso, diciendo, El
Reyno de los cielos es semejante al grano de
mostaza, que romandolo alguno lo sembró en
su haça.

32 וְהוּא קִטְוִן מְכָל וְרָעִים
וְכֵאֲשֶׁר יִגְדֹּל לְגָדוֹל מְכָל־עֲשָׂבוֹת
הוּא וְיִהְיֶה עֵץ אֲשֶׁר יָבֹאוּ אֲלָיו
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְקִנְיָו בְּסַעֲבוֹתָיו:

Elqual à la verdad es el mas pequenno de
todas las simientes: mas quando hà crecido, es
el mayor de todas las hortalizas: y haze se ar-
bol que vienen las aués del cielo y hazen nidos
en sus ramas.

33 עוֹד מִשְׁלֵשׁ אַחֲרֵי דִבְרֵי אֱלֹהִים
גְּדַמְתִּיהָ מְלָכֹות הַשָּׁמַיִם לְחִמְץ
אֲשֶׁר תִּקְחֶנּוּ אִשָּׁה וְטִמְנָה אֹתוֹ
בְּשֵׁלֶשׁ סָאִים קֶמַח סֵלֶת עוֹלָה
בִּי יִחְמָץ כָּלֹו:

Otra parabola les dixo, El reyno de los cie-
los es semejante a la leuadura, que romandola
la muger, la esconde en tres medidas de harina,
hasta que todo se leude.

34 כֹּל אֱלֹהֵי דִבְרֵי יֵשׁוּעַ בְּמִשְׁלֵי
אֶת־הָעָם וְכֵלֵי מִשְׁלִים לֹא
דִּבֶּר אֱלֹהִים:

Todo esto habló Iesus por parabolas a las
compannas: Y nada les habló sin parabolas.

יג

30. Ἀφετε συναυξάνεσθαι ἀμ-
φότερα μίγξις ἡ ζυμῆς καὶ ἡ
ἐκχυρῆς ἡ ζυμῆς ἐπὶ τῆς θυ-
ραμῆς, συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζαν-
ια, καὶ δεσμεύετε αὐτὰ εἰς δεσμίδας,
καὶ τὸ καὶ θάνατον αὐτῶν. τὸ δὲ
στὴν σαναράγειν εἰς τὴν δόξαν τοῦ κυρίου
μὴ.

Laissez-les croître tous deux en-
semble, iusques à la moisson: & en la
faison de la moisson, je dirai aux moi-
sonneurs, Cueillez premièrement l'hy-
roie, & la liez en faisceaux pour la
brûler: mais assemblez le bled en mon
grenier.

31. Ἄλλω παρομοιωτὶ παρήγα-
γον αὐτοῖς, λέγων ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ βα-
σιλεία τοῦ οὐρανοῦ ὡς σιναπίς,
ἣν λαβὼν ὁ θράς ἐκείνην ἐ-
τίθη ὀρεγῶν αὐτοῦ.

Il leur proposa une autre similitude,
disant, Le royaume des cieus est sem-
blable au grain de semence de mou-
starde, que quelcun a prins & semé en
son champ.

32. Ὁ μικρότερος μὲν ἐστὶ πάντων
τῶν σπορμάτων, ὅταν δὲ ἀνέξηται,
μείζων τῶν λαχάνων ἐστὶ καὶ πάντων
τῶν ὄρων, ὡς ἐλθόν τὸ πῦρ, ὃ ποῦ
ἐρεοῖται, καὶ καὶ κατακαύσει ἐν τῇ
καλλοῦς αὐτῆς.

Qui est bien la plus petite de toutes
les semences: mais quand il est creu, il
est plus grand que les autres herbes, &
devient arbre: tellement que les ois-
seaux du ciel y viennent, & font leur nids
en ses branches.

33. Ἄλλω παρομοιωτὶ ἐν ὧν ἡ-
σαν αὐτοῖς ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ οὐρανοῦ ὡς ζύμη ἢ λαβῆσαι γυνῆ
ἐκχυρῆν ἐν ἀλλοτρίῳ σάτῃ τριῶν,
ὡς ἐξ ὅλης τῆς ὄλης.

Il leur dit une autre similitude, Le
royaume des cieus est semblable au le-
uain q'une femme prend, & met parmi
trois mesures de farine, iusques à ce
qu'elle soit toute leuee.

34. Ταῦτα πάντα ἐλάλει Ἰησοῦς
τῷ ὄχλῳ ἐν παρομοίαις καὶ ἄλλαις
ἀποφύτοις.

Toutes ces choses dit Iesus aux trou-
pes en similitudes, & ne parloit point à
eux sans similitude.

CAP. XIII.

30. Sinite utraque cresce-
re usque ad messiem: & in tē-
pore messis dicam messori-
bus, Colligite primum ziz-
ania, & alligate ea in fasci-
culos ad comburendum,
tritricum autem congregate
in horreum meum.

Let both growe together untill the
haruest; and in time of haruest I will say
to the reapers, Gather ye first the tzi-
zies; and bind them in sheaves to burne
them: but gather the wheat into my
barn.

31. Aliam parabolam pro-
posuit eis, dicens, Simile est
regnum celorum grano si-
napis, quod accipiens homo
seminavit in agro suo.

An other Parable hee putte forth
unto them, saying, The Kingdome of
heaven is like unto a graine of mustar-
d seede; which a man satech and sow
with in his field:

32. Quod minimum qui-
dem est omnibus semini-
bus: cum autem creverit,
maius est omnibus oleribus,
& fit arbor, ita ut volucres
caeli veniant, & habitent in
ramis eius.

Which in deede is the least of all
seedes: but when it is growne, it is the
greatest among herbes; and it is a tree:
so that the birds of heaven come and
build in the branches thereof.

33. Aliam parabolam lo-
cutus est eis. Simile est re-
gnum celorum fermento,
quod acceptum mulier ab-
condit in farinae satis tribus,
donec fermentatum est to-
tum.

Another parable spake heere unto
them, The Kingdome of heaven is like unto
leaven, which a woman takech and hid-
deth in three peckes of meale: till all be
leavened.

34. Hæc omnia locutus est
Iesus in parabolis ad turbas:
& sine parabolis non loque-
batur eis:

All these things spake Iesus unto
the multitude in parables; and without
parables spake hee not to them.

Das XIII. Capitel.

30. Lassets beides miteinander
wachsen / bis zu der Erndte / vnd
vmb der Erndtezeit / wil ich zu den
Schnittern sagen: Sammlet zuvor
das vnkraut / vnd bindet es in Bünd-
lein / das man es verbrenne / Aber den
Weizen sammlet mir inn meine
Scheuren.

Lader dem baade vore tilsammen / in den Hosten.
Denaar der erndt at hoste / vil ieg sige til Høstfolkene /
Saa det først Klinten tilsammen / oc binder dem vdi
Knippe / at mand kand opbrende dem / Men samlet
mig Hveden ind i min Lade.

31. Ein ander Gleichniß leget er
ihnen für / vnd sprach: Das Him-
melreich ist gleich einem Senfkorn /
das ein Mensch nam / vnd setts auff
seinen Acker.

Hand sagde dem en anden lignisse saare / oc
sagde / Himmerigis rige lignis ved it Seneps korn
som it Menniste tog / oc saade / i sin Ager.

32. Welches das kleinst ist vnter
allem Samen / Wenn es aber er-
wechset / so ist es das grösst vnter dem
Hol / vnd wirdt ein Baum / das die
Vögel vnter dem Himmel kommen /
vnd wonen vnter seinen Zweigen.

Quilcket er minst blant al Sæd / Men naar der
vøxer op / da er det størst blant Kaalen / oc bliffuer it
Træ / at Fuglene vnder Himmelen komme / oc bo blant
grenene der paa.

33. Ein ander Gleichnis redet er zu
ihnen: Das Himmelreich ist einem
Sauerteig gleich / den ein Weib
nam / vnd vermenget ihn vnter drey
Scheffel Mehls / bis das es gar
durchseuert ward.

Hand sagde dem en anden lignisse. Himmerigis
rige lignis ved en Surdey / quilcket en Quinderog /
oc blandede hannem i tre stykker Mæel / indtil det bliff
aldeles suret igennem.

34. Solchs alles redet Iesus durch
Gleichnisse zu dem Volk / vnd ohn
Gleichnisse redet er nicht zu ihnen.

Ihesus talede dette altsammen til Folket ved
lignisser / oc vden lignisser talede hand indet til
dem.

Kapitola XIII.

30. Nechtesz al obě spolu ro-
ste až do žně: a včas žnědim
žencuom: Vytchantež nap-
rvo kaulol / a svažtež go v
snopky f spalenij / ale pšenicu
shromažďte do mē Stodoly.

Dopnšćie obopzu spolu rošć
až do žnva / & včas žnva rze-
jezcom / Vytchantež pšenicu kaulol /
& svažtež go v snopky f spalenij
& pšenicu shromažďte do gumi
mōiego.

31. Opět gine podobensvij
propověděl jim / řka: Podob-
no gēst Království Nebeské
Žnu horšćenmu / kterēž
vzav Ežlově / vspl na svēm
poli.

Druhé podoběství ho povie-
djal im mōiav / Podobne gēst
Kroľstvo niebieske žnau gō-
styczennu / Kterē vžav Ežlo-
viev / vspl na svēm poli.

32. Kteržto zajišć nanmens-
ij gēst mēg vssani Semeny.
A když vžroste / včěšć gēst
vssch vylin / a bývá Strm /
tak že Ptáci pověrnij přile-
tiev / hniždij sēna gēg Kato-
lestech.

Athore namniefšć test ze
vschego nšćienta / ale kedy vžrošćie
namniefšćie test včěšć laryn / y
stama sie dežewem / tak iž přy-
chdza ptacy niebiesky y gnižda
sve czynia na gšćlščich tego.

33. Gine podobensvij mlu-
vil jim / řka: Podobno gē
Království Nebeské Kwa-
su / kteržto vzavšć žna v
šćpila ve třech mēřćch mau-
ry / až iž vssalo vsschćo.

Druhé podoběství povie-
djal im mōiav / Podobne test
Kroľstvo niebieske vžvšći /
Kteržto vžavšć mēvšćšć / až
vylá mēřćy mēřćy mēřćy / až vžvšć
všć vsschćie.

34. Tnto vsschćny mēg
mluvil Gēšćij v podobens-
stvich f zajišćam / a bez po-
dobensvij nie gim nemlu-
vil.

By vžvšćie rzečy mōvšć Ies-
sus přez podoběšćivšć ocnim
zgromadjenim ludu / & From po-
doběšćivšć nie im nie mōvšć.

35 אֵלֶּיךָ דִּתְּחַלְּלָה מַלְאכָה
וְאֶתְחַלְּמֵךְ בְּדָ וְיִתְּנֵךְ
וְאֶמְרֵךְ אֶתְחַלְּמֵךְ בְּיָמֶיךָ
בְּמִתְלָה וְאֶמְרֵךְ בְּסִתְּךָ
דְּמִן קִדְּ וְתִקְדְּתֵךְ דְּ
דִעְלֵמֵךְ

Accioche s'adempiesse quella ch'era
stato detto per il Propheeta, che dice, Io
aprirò la mia bocca in similitudine, e
pronomincerò le cose che sono state occulte fin
da la fondatione del mondo.

36 תהיו שבת ושמי ל
לפנאם ואתם לבית
והבני לותה מלמדת
למוריו לה פסק לו מ
מתלה הו דיונה
דקרת:

Alor l'Esu lassate le turbe, venne a
casu, e i suoi discepoli se ne vennero a lui,
e dissero, Dichiaraci la similitudine de le
zucche del campo.

37 זה יין ענב ואמר
להן הו דורע ודעא טבא
איתקדי ביה דאנש:

Il quale rispondendo, disse loro, Col-
ni che semino al buon seme, e il Figliuol di
l'uomo.

38 קדושה אלהים
אלהינו ודעה כי סגולה
לפניהם ואלו המלכות
הזאת כי אלהינו פתח
לפניהם

*È il campo, è il mondo. Il buon seme
sono i figliuoli del regno: e le zizzanie so-
no i figliuoli del maligno.*

39 פלג דבגה דין
 פלג דבגה דין
 פלג דבגה דין
 פלג דבגה דין
 פלג דבגה דין

*È il nimico che le semina, è il Dia-
lo. La miseria, è la fine del mondo: e
misericordi, sono gli Angeli.*

40 אֵיכָנֶה הַכִּיל וְהַמִּתְעוֹ
יָנוּחַ וְהָרִיחַ בְּיָדָא דְּהַמִּתְעוֹ
הָרִיחַ בְּיָדָא דְּהַמִּתְעוֹ

*Si corre dunque si sciolgono le X^{te} anni
E subbrufesce si sciolgono: cose tutte me-
tate di questo secolo.*

4 יסדר ברה האסמ
מלאכותי ונפשו מן מל
מ לביתה פדיון מ גשמי
יכרחו עבדי צוה 7

*Il Figliuol de l'huomo mandara i suoi
Angeli, che raccogliaranno dal regno suo
tutti gli scandaſi, e quelli che operano
l'iniquità.*

לְהַמְלִיךָ אֶשֶׁר גָּמַר בְּיָדְךָ
לְאֹמֶר אֶפְתָּח בְּמִשְׁלִי פִי אֲבִיט
הַיְדוּת מִלִּי קָדָם :

Para que se cumplierse lo que fué dicho por el Profeta, que dixo, Abriré en parabras mi boca: regordaré cosas escondidas desde la fundacion del mundo.

וַיַּעֲזֹב יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעַלְמִים
 וַיֵּלֶךְ בְּבֵית לַיְיָ אֱלֹהֵי תְּלָמִידָיו
 לֵאמֹר פָּדֵשׁ לִּי אֶת־מִשְׁלַל
 חֲדָוְלֵי הַשָּׂדֶה :

Entonces, embiadas las compannas, Iesus se vino a casa: Y llegando a el sus discipulos, dixerone: Declaranos la parabola de la zizania de la haca.

37 וַיֵּץ וַיֹּאמֶר לָהֶם הוֹרֵעַ
רַע טוֹב יֵשׁ הוּא בֶן־הָאָדָם :

Y respondiendo el, dixo les, El que siembra buena simientes el Hijo de hombre.

וְהַשְׁכֵּדָה הוּא הַעוֹלָם וְזָרַע
הַטֹּב הַמָּחַ בְּלִי מַלְכוּת וְהַחֲרוּלִים
בְּנֵי בְלִיעַל הַמֶּדֶה ;

Y la faza es el mundo. Y la buena simiente
estos son los hijos del Reyno. Y la zizania son
los hijos del Malo.

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּב אֲשֶׁר זָרַע אֲלֵהֶם הוּא
 תִּשְׁטֹן וְתִקְצֹר תִּכְלִית הַעוֹלָם הוּא
 תִּצְרֹם הֵם הַמִּלְאֲכִים *

Y el enemigo que la sembró, es el diablo. Y la siega es la fin del mundo. Y los segadores son los Angeles.

40 וּבְאֶשֶׁר יִאָסֶפֶת חֲדָלִים
בְּאֵשׁ נִשְׂרָפוּ כֹן יִהְיֶה בְּחֻלֵּית
מֵצִילִם חֹה :

De manera que como es cogida la zizania,
quemada à fuego, así será en la fin deste siglo.

4 כִּי־יִשְׁלַח בְּרֹחַ־הַקָּדָשׁ
עַל־אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו וַיִּסְפָּר
מִמַּלְכוּתוֹ וְכָל־מַעֲלֵי עוֹל :

Embiará el Hijo del hombre sus Angeles, y cográn de su Reyno todos los estoruos, y los que hazen iniquidad.

35. Ὅπως πληρωθῇ τὸ εἶναι διὰ
τοῦ πνεύματος φέρει λαλοῦντες· ἀκούετε
ἐκ τοῦ στόματος καὶ καρδίας μου ἐρο-
ύμεθα κυρίου μέγα δόξα πάντοτε
καὶ ᾠαί.

Afin que fust accompli ce dont auoir esté parlé par le Prophete, disant, l'ouvrirai ma bouche en similitudes : ie delgorgerai les choses qui ont esté cachées des la fondation du monde.

36. Τότε ἡ Φύσις οὐκ ἔλατ-
την εἰς τὴν οἰκίαν οἰκοδόμου καὶ
ἐλάττην αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτῆς, λέ-
γοντες, Φερόμεν ἡμῖν τὴν παραθε-
λω ἢ ἡ ζωὴ αὐτῶν αὐτῆς.

Adonc Iesus ayant laissé les troupes, vint à la maison, & ses disciples vindrent à lui, disans, Declare-nous la similitude de syuroye du champ.

37. Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τοῖς, ὁ πατήρ μου τὸ καλὸν παρέρμα,
ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Lequel respondant leur dit, Celui qui
sème la bonne semence est le Fils de
l'homme.

38. Ο δὲ ἀνθρώπος, ἔστιν ὁ χυλὸς
τοῦ δὲ καλὸν ἀπεργάσατο, ὅτι εἶσιν οἱ μὲν
τῆς βασιλείας. τὰ δὲ ζῴδια, εἰσιν
οἱ μὲν τῶν πικρῶν.

Et le champ est le monde. La bonne
semence, ce sont les enfans du royaume.
L'yuroyè, ce sont les enfans du mau-
vais.

39. Ο δὲ ἐχθρὸς ὁ παίωνας αὐτοῦ,
ἐστὶν ὁ ἀφ' ὧν ὁ δὲ θεὸς ἱερὰ
σωτήριον τοῦ αἰσίου ἐστὶν· οἱ δὲ
θεοὶ, ἀγγελοὶ ἐστὶν.

Et l'ennemi qui s'a semee, c'est le diable. La moisson, c'est la fin du monde. Et les moissonneurs sont les Anges.

40. Ὡστερ οὖν συλλέγουσιν τα
 ζήτῃα, καὶ πωλεῖται αὐτὰ ἐν-
 τὼς ἑσθῆς ἐν τῇ σπουδαίᾳ τοῦ αἵθε-
 ρος τοῦ πνεύματος.

Tout ainsi donc qu'on cueille l'yn-
roye, & qu'on la brule au feu, ainsi
sera-il en la fin de ce monde.

41. Ἀποσπελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλ-
λέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ ἵδους ποικί-
λως τὴν ἀνομίαν.

Le Fils de l'homme enuoyera ses
AnGES, qui cueilliront de son royaume
tous les scandales, & ceux qui font in-
quité.

35. Vt impleretur quod dictum erat per prophetam dicentem, Aperiam in parabolis os meum, et cruciabo abscondita à constitutione mundi.

That it might be fulfilled / which was spoken by the Prophet / saying / I will open my mouth in parables / and will utter the things which have bene kept secret from the foundation of the world.

36. Tunc dimissis turbis venit in domum: & accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes, Ediflere nobis parabolam zizaniorum agri.

Then send Jesus the multitude away / and went into the house. And his disciples came unto him / saying / Declare vnto vs the parable of the tares of the field.

37. Qui respondens ait illis, Qui seminat bonum semen: est filius hominis.

Then answered he / and said to them / he that soweth the good seed is the Son of man.

38. Ager autem: est mundus. Bonum verò semen: hi sunt filii regni. Zizania autem: filii sunt nequam.

And the field is the world: and the good seed: they are the children of the kingdom: and the tares are the children of the wicked.

39. Inimicus autem qui seminavit ea: est diabolus. Messis verò: consummatio seculi est. Messores autem: angeli sunt.

And the enemy that soweth them / is the devil: and the harvest is the end of the world: and the reapers be the Angels.

40. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburantur: sic erit in consummatione seculi.

As then the tares are gathered and burned in the fire: so shall it bee in the end of this world.

41. Mittet filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem.

The Son of man shall send forth his Angels: and they shall gather out of his kingdom all things that offend / and them which do iniquity.

35. Auff daß erfüllet würde / das gesagt ist durch den Propheten / der da spricht: Ich wil meinen mund auffthun in Gleichnissen / vñnd will außsprechen die heimligkeit von anfang der Welt.

At der stulde fuldkommes / som er sagt ved Propheten / som siger / Jeg vil oplade min mund i lignelser / oc vdsige hemmelige ting fra Verdens begyndelse.

36. Da ließ Jesus das Volk von sich / vñd kam heim. Vñd seine Jünger tratten zu ihm / vñnd sprachen: Deute vns diese gleichnisse vom Vnkraut auff dem Acker.

Da forlod Jesus Folket fra sig / oc kom hjem. De hans Disciple ginge til ham / oc sagde / Fortælle oss den lignelse om Klinten paa ageren.

37. Er antwort / vñd sprach zu inen: Des Menschen Son ist / der da guten Samen seet.

Hand saarede / oc sagde til dem / Der er Menneskens Son / som saar god Sæd.

38. Der Acker ist die Welt. Der gute Same sind die Kinder des Reichs. Das vnkraut / sind die Kinder der bößheit.

Agren er Verden. Den gode Sæd / ere Rigens børn. Klinten ere ondskaffs Børn.

39. Der feind der sie seet / ist der teuffel. Die Erndte / ist das Ende der Welt. Die Schmitter sind die Engel.

Fienden som dem saade / er Dæmuelen. Høsten / er Verdens ende. Høst folcker / ere Englene.

40. Gleich wie man nun das Vnkraut außgettet / vñnd mit feuer verbrennet / so wirds auch am ende diser Welt gehen.

Lige som mand luger nu Klinten aff / oc opbrænder mer Tid / Saa skal der oc ske i denne Verdens ende.

41. Des Menschen Son wirdt seine Engel senden / vñd sie werden sammeln auß seinem Reich alle Ergernisse. Vñd die da vnrecht thun.

Menneskens Son skal vdsende sine Engle / Oc de skulle sancke aff hans Rige alle Forargelser / oc dem som gøre vret.

35. Aby senapnilo / cozpo wędjino strze Proroka / kierzij dij: Otworu w podobienstwach Wsta ma / wyprawowati bus du strze wcz od wstanowenij Swęta.

Aby sie wypelnilo to co jest rzeczone przez Proroka mowiac cego / Otworze wsta moie w podobienstwach / y opowiem strze rzeczy od zalozenia swęta.

36. Tedy rozpusztiv Jastus py / prissel do domu: Y prissau pili k nemu Wędjiny geho kauce: Wploz nam podobienstwij o kaulosi polnijn.

Tedy rozpuszcziv on o zgroz madzemu ludu Jastus / przypsed w dom / y przypshapili k niemu wcz mowie tego / mowiac / Rozpowiedz nam pol / otenstwo o kaulosi oncy roley.

37. Kierzij odpowij daj / kelt: Kdo sege dobre spire / gestil Syn Eslowęta.

Kon odpowiedziac rzekl im / Ten ktory sieie dobre nasienie / gestil Syn czlowieczy.

38. Apole / gest tento Swęta. Dobre pal spire / gšau Synow wē králowstwij. Ale kaulos / gšau Synowē sleho.

Kolajest swęta. A dobre nasienie / nie / ale sa synowie krolestwa / kas folze / sa synowie onego sleho.

39. A napřijel kierzij gep rozšwá / gestil Diabel. Ale Ję / gest skonánij Swęta. A jencu / gšau Angelé.

Nieprzyjaciel jásie ktory go nasłal / gestil dyabel / a jatno jest dołona nie swęta / jacy rejsa do miolowia.

40. Protoz nakez wytrhau wagij kaulos / a Dyrēm gep spalugij / tak bude skonánij Swęta.

Jako tedy kaulos zbieracia y pala gi w ogniu / tak bedzie w skonánij swęta tego.

41. Posle Syn Eslowęta Angelij swę / a wyderau z králowstwij geho wsset / a pohoršenij / y ty kierzij imij nepraw wosi.

Posle Syn czlowieczy Anioły swięci / oni zbiora z krolestwa tego wsset / y pogoršenacy / y ty kierzij czynia nieprawość.

יג

42 וְיִרְמִיּוֹן אֲנִי בְּאֶתְרוֹנָא
הַבּוֹרָא תִּמְנוּ יְהוָה בְּכִנּוֹרָא
וְחִוְרָא שְׁנִיָּה:

E gireranno in la fornace del fuoco, donc sarà pianta e stridor di denti.

43 הִדְּיוּ וְדִיקָא וְנִהְיוּ
אֵיךְ שְׂמִיטָא בְּמַלְכוּתָא
דְּאֲבוּדוֹן מִן דְּאִירָא לָהּ
אֲדִנָּא דְּשִׁמְעַע שְׂמַע:

Allora i giusti risplenderanno come il sole nel regno del Padre loro. Chishu orecchie da udire, o dia.

44 תִּבְּרָא דְּמִנָּא מַלְכוּתָא
דְּשְׂמִיטָא לְסִימְתָּא
דְּמִטְשָׁא בְּקִרְיָתָא הִיא
דְּאֲשְׁפַחָא גְבִרָא וְשִׁנְיָה
וְיִמּוֹ חֲדוּתָהּ אֲנִלְבּוֹן כִּי
דְּאִירָא לָהּ וְנִבְנָה לְקִרְיָתָא
הִיא:

Ancora, il regno de cieli è simile ad un tesoro nascosto in un campo, el quale un huomo hauendo trovato, l'occulta: e per l'allegrezza che n'ha, se ne va, e vende tutto quel ch'egli ha, e compra quel campo.

45 תִּבְּרָא דְּמִנָּא מַלְכוּתָא
דְּשְׂמִיטָא לְגִבְרָא תַּנְבְּרָא
דְּבִנְיָא הוּא מִרְגִּיזִיתָא
טְבִיָּתָא:

Ep in il regno de cieli è simile ad un huomo mercatante, che va cercando buone perle.

46 כִּד דְּיוֹ אֲשַׁכַּח מִר
מִרְגִּיזִיתָא תִּבְּרָא וְקִרְיָתָא
דְּמִנָּא אֲנִלְבּוֹן כִּי מִלָּא
דְּאִירָא לָהּ וְנִבְנָה:

Il quale hauendone trovata una di gran prezzo n'andò, e vendè tutto quel che egli haueua, e compròlla.

47 תִּבְּרָא דְּמִנָּא מַלְכוּתָא
דְּשְׂמִיטָא לְמַצְדֵּיתָא
דְּנִפְלֵת בִּימָא וְיִמּוֹ כִּי
גִּנְס כְּנִשְׁתָּא:

Il regno de cieli è ancor simile ad una rete pizzata nel mare, e che raccoglie d'ogni sorte di pesci.

48 וְכִד מַלְרָא אֲשַׁקִּיָּה
לְסַפְרֵי יִמָּא וִיחִבֵּי גִבּוֹ
וְטָבָא אֲדִמּוֹ בְּמַאֲנֵי
וְיִשָּׂא שְׂרוֹ לְבָר:

Laualle, com ella è piena i pescatori tirandola in se l'ito: e ponendoli a sedere scelerano a buoni ne i casti, e gitano fuore i tristi.

יג

42 וְיִשְׁלָכוּם אֶל־תַּנּוּר הַאֵשׁ
וְשֵׁם יְהוָה בְּכִי וְחִרוֹק שְׁנִיָּם:

Y echarlos han en el horno de fuego: alli ferá el lloro, y el batimiento de dientes.

43 אֲדִצְדִּיקִים יִוְהִירוּ בְּשִׁמְשׁ
בְּמַלְכוּת אֲבֹתָהֶם לְמִי אֲנִיִּים
לְשִׁמּוֹעַ יִשְׁמַע:

Entonces los justos resplandecerán, como el Sol, en el Reyno de su Padre. El que tiene oydos para oyr, oyga.

44 וְגַם גְּדִמְתָּה מַלְכוּת הַשְּׂמַיִם
לְאִוֶּצֶר הַסֵּסֶתֶר בְּשָׂדֶה אֲשֶׁר
אִם יִמָּצֵא אִישׁ יִסְתִּיר אוֹתוֹ
וּמִשְׁמַחְתּוֹ יֵלֶךְ וְיִמְכֹּר כָּל־אֲשֶׁר
לּוֹ וְיָקִינָה אֶת־הַשָּׂדֶה:

Item, El Reyno de los cielos es semejante al thesoro escondido en la haça: el qual hallado, el hombre lo encubre: y de gozo de el, va, y vende todo loque tiene, y compra aquella haça.

45 וְעוֹד גְּדִמְתָּה מַלְכוּת הַשְּׂמַיִם
לְאִנּוֹשׁ סוֹחֵר תִּמְבַּקֵּשׁ פִּינִיָּים
טוֹבִים:

Item, el Reyno de los cielos es semejante al hombre tratante que busca buenas perlas.

46 אֲשֶׁר אִם יִמָּצֵא פִּינִי יָקָר
אֶחָד יֵלֶךְ וְיִמְכֹּר כָּל־אֲשֶׁר לּוֹ
וְיָקִינָהוּ:

Que hallando una preciosa perla, fué, y vendió todo loque tenia, y compróla.

47 עוֹד גְּדִמְתָּה מַלְכוּת הַשְּׂמַיִם
לְמַכְמֶרֶת תְּשַׁלְּוֶהָ בָּיִם וּמַכְלָל
מִיָּנִים מֵאֲסַפְרָה:

Item, El Reyno de los cielos es semejante a la red, que echada en la mar, coge de todas fuertes.

48 אֲשֶׁר אִם מָלְאָה יוֹצִיאוּהָ
עַל־שֵׁפֶת הַיָּם וְיוֹשְׁבִים וּמַכְתָּרִים
אֶת־הַטּוֹבִים לְכַלִּיִּם וְרָעִים
לְחוּץ יִשְׁלָכוּ:

Laqual siendo llena, sacaronla a la orilla: Y sentados cogieron lo bueno en vasos, y lo malo echaron fuera.

יג.

42. Καὶ βαλεῖσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν
καμίνον τοῦ πυρός. ὅτε ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τοῦ ὀ-
δόντων.

Et les jetteront en la fournaise de feu: là il y aura pleur & grincement de dents.

43. Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψου-
σι, ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὠτὶ ἀκούει,
ἀκουέτω.

Adonc reluiront les iustes comme le soleil, au royaume de leur pere: qui a oreilles pour ouïr, oyé.

44. Πάλιν ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τοῦ ἔργου, ὡς θησαυρὸς κρυμ-
μένος ἐν τῇ ἀγρῷ, ὃν εἷς ἀνθρώπος
εὑρήσῃ, καὶ κρύψῃ τῆς χαρῆς
αὐτοῦ. ὁ ἀκούων, καὶ οὕτως ἔχει,
πωλεῖ τὰ πάντα, καὶ ἀγορεύει τὴν ἀγρὸν
ἐκείνην.

Derechet, le royaume des cieus est semblable à un thesor cache en un champ, que queicum a trouué caché. Puis de roye qu'il en a, il s'en va, & vend tout ce qu'il a, & achete ce champ-la.

45. Πάλιν ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ βασι-
λεία τοῦ ἔργου, ὡς ἀνθρώπου ἐμπορεύ-
ου, καλὰς μετρητέας.

Derechet, le royaume des cieus est semblable à un marchand qui cherche de bonnes perles.

46. Ὅς εἷς ἀνὴρ εἶα πλὴν τιμον
μετρητέων. ἀπὸ πλὴν πέντε δρακ-
μῶν εἰς αἰχρὴ, καὶ ἡρξάσθην αὐ-
τόν.

Lequel ayant trouué quelque perle de grand prix, s'en est allé, & a vendu tout ce qu'il auoit, & l'a achetée.

47. Πάλιν ὁμοίᾳ ἐστὶν ἡ βασιλεία
τοῦ ἔργου, ὡς ἀνθρώπου βλεβήσῃ εἰς
τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ πλέγης ὅλης
συναρπάξῃ.

Derechet, le royaume des cieus est semblable a un filé été en la mer, & amassant de toute sorte de choses.

48. Ἦν, ὅτε ἡ πλοῦρη ἦν, ἀναβί-
βασαντες εἰς τὴν ἀγκυρὰν, καὶ κα-
θίσαντες, πωλεῖσαν τὰ καλὰ εἰς
ἀγρία, καὶ δὲ τοὺς πονεῖς ἐξ ὕδατος.

Lequel étant plein, les pêcheurs le tirent en haut sur la riue, & étant assis mettent le bon à part en leurs vaisseaux, & jettent hors ce qui ne vaut rien.

CAP. XIII.

42. Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

And shall cast them into a furnace of fire. There shall be weeping & gnashing of teeth.

43. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.

Then shall the iust men shine as the Sonne in the kingdom of their Father. He that hath eares to heare, let him heare.

44. Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro: quem qui inuenit homo, abscondit, & praegaudio illius vadit, & vendit universa quae habet, & emit agrum illum.

Again the kingdom of heauen is like vnto a treasure hid in the field: which when a man hath founde, he hideth it: and for ioy thereof departeth & selleth all that he hath, and buyeth that field.

45. Iterum simile est regnum caelorum homini negotiatori, quarenu bonas margaritas.

Again the kingdom of heauen is like to a merchant man, that seeketh good pearles.

46. Inventa autem una pretiosa margarita, abiit, & vendidit omnia quae habuit, & emit eam.

Who hauing found a pearle of great price, went and sold all that he had, & bought it.

47. Iterum simile est regnum caelorum sagena misse in mare, & ex omni genere piscium congreganti.

Again the kingdom of heauen is like vnto a draine net cast into the sea: that gathereth of all kindes of things.

48. Quam, cum impleta esset, educentes, & secus litus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt.

Which when it is full, men draw to land, and sit and gather the good into vessels, & cast the bad away.

Das XIII. Capitel.

42. Vnd werden sie in den Feuer- ofen werffen/ da wird sein heulen vnd zeecklappen.

De stulle kaste dem i Jid onen/ Der skal vere graad oc reendgnidfel.

43. Denn werden die Gerechten leuchten/ wie die Sonne in jres Vaters Reich. Wer ohren hat zu hören/ der höre.

Da stulle de Kerferdige sinne/ som Solen i deris Faders Rige. Quo som hassuer oern at höre met hand höre.

44. Obermal ist gleich das Himmereich einem verborgen Schatz im Acker/ welchen ein Mensch fand/ vnd verbarg in/ vnd gieng hin für freuden über demselbigen/ vnd verkaufft alles was er hatte/ vnd kauffte den Acker.

Atter lignis Himmerigis rige ved it ligende for som er skult i en Ager/ huilket it Menneiste fant/ oc skultedeb/ oc giet hen for glæde/ som hand hassde der aff/ oc solde alt der hand hassde/ oc kobre den Ager.

45. Obermal ist gleich das Himmereich einem Kauffman/ der gute Perlen suchte.

Atter lignis Himmerigis rige ved en Kjøbmand/ som søgte efter gode Perler.

46. Vnd da er eine köstliche Perlen fand/ gieng er hin/ vnd verkauffte alles was er hatte/ vnd kauffte dieselbigen.

De der hand fant en kaaftelig Perle/ giet hand bort/ oc solde alt der hand hassde/ oc kobre den samme.

47. Obermal ist gleich das Himmereich einem Netze/ das ins Meer geworffen ist/ damit man allerley Gattung fehet.

Atter er Himmerigis rigelike som it Garn/ som kasts i Haffuit/ met huilket mand tager allehonde slag.

48. Wenn es aber voll ist/ so ziehen sie es heraus an das Ufer/ sitzen vnd lesen die guten in ein Gefäß zu sammen/ aber die faulen werffen sie weg.

De naar det erfuld/ da drage de det op paa bredden/ sidde oc sancke de gode til sammen i it Kar/ Men de raadne kaste de bort.

Kapitola XIII.

42. Vmhangendo pecu omniū. Tūc bude plāc a strīj penij zubūw.

A wozneca se w piec ognistw thām bedzie plācz y zgrzytanie zębów.

43. A thedāz sprawedliwīj strījū se budau jako Sūnce w Kralowstwi Dnie gezić. Kdo mā wssik strījū, strīj.

Tedy sprawiedliwi rozświeca sietako słońce w Krolestwie oycā swego/ kto mā wssik strījū, strīj.

44. Podobno jest Kralowstwi Niebistej potłacu skrowemu w poli: tćyżio tćyżio wśel nalegne/ skrowa pro radost geho gde a prodā wśelto coż mā/ a kaupij pole to.

Tāste podobne jest Krolestwu niebieistej skarbowi skrowu nā roli/ tćyżio nalegij cłowick/ strīj gij od radości skrowa ma z mego/ od tćyżio praezā wśelto co mā spraezācne rola kupi.

45. Opět podobno jest Kralowstwi niebistej Kłowstwu kupci/ hledagijemū dobrých Perel.

Tāste podobne jest Krolestwu niebieistej cłowickowi kupcowi/ hledagijemū cudných perel.

46. A tćyż nalegne gednu drahu Perlu/ odegde a prodā wśelty wěcy tćyż mā/ a kaupij gi.

Atory nāleisij tedne pecl- bāzso droga/ sedisij poprzedā wśelto comālij kupitā.

47. Opět podobno jest Kralowstwi niebistej Čtyřpustě: ne do Moke/ a ze wśelitěho plodu Rybišho zatahugij.

Tāste podobne jest Krolestwu niebieistej wlokwu zápustčonemū w morze/ tćyżio wśelācie rzec- sy bierze.

48. Kteružto tćyż naplněna byla/ wntāhse/ a nā břechu se dīce/ wbyřali dobře w Nadeb- by swē/ a gē preč zamītali.

Atory gdy jest nāplnēn/ w- cigneli go nā břech/ a wntāh- se/ wbyřali dobře rzecij w nāčymā/ ā zgnile preč zārūcili.

יג

49 הכנא יהוא בשולמה
דעלמה נפקון מלאכה
ויפרשון בישא מן ביני
נדקא:

*Così sarà ne la fine del mondo: Ger-
ranno gli Angeli, e separeranno gli in-
qui dal mezzo de giusti.*

50 וירמוון אמן באחיהא
דגנרא תמן יהוא בקרא
והיחך שגנא:

*E gittaranno gli ne la fornace del
fuoco: mi sarà pianto è stridor di denti.*

51 אמר להון ישוע אס
אסתכלתון פלהון הלון
אמרו לה און מכו:

*Iesv pui dice loro, Haucete voi intese
tutte queste cose? Essigli dicono, Sì Signo-
re.*

52 אמר להון מטול הנא
פרא ספרא דבתקלמוד
למלכיה שמיא דמא
לגנרא מרא פתא דמפוק
מן סימיה מדתתא
ועתקא:

*Et egli disse loro, Per tanto ogni Scri-
ba che è insignato nel regno de celi, è si-
mile ad un homo padre di famiglia, il
quale ha finit del suo tesoro esse nuove e
vecchie.*

53 ויהוא דכד שלם ישוע
מתלא הלון שני מן תמן:

*Et auenne che como Iesv hebbe fini-
to queste similitudini, si parti di la.*

54 ואתא למדינתה ו
ימלא הנא להון בכנ
בכנשתהון איפנא דית
דיתקרו ויאמרו אימכא
לה להנא חקמתא הנא
והנא:

*Et essendo venuto ne la sua pa-
trida, insegnava loro ne la lor sinagoga, in
modo che sene stupivano e dicevano, Don-
de ha costui questa sapientia e virtut?*

55 לא הנא הנא ברה
דגנרא לא אמה מתקרא
מרים ואחיה יקוב
ויסא ושמעון ויהוא:

*Non è costui figliuol d'un fabbro? Non
madre non si chiama ella M A R I A, e i
suoi fratelli Iacopo, Iosef, e Simone, e
Iuda?*

יג

49 בן יהיה בתכלית העולם
כ" יצאו מלאכים ויבדילו את
הרעים מבין הצדיקים:

*Ansi será en la fin del siglo: saldrán los An-
geles, y apartarán a los malos de entre los justos:*

50 וישלחו אותם אל תנור
האש שם יהיה בכ" והירוק
שנים:

*Y echarlos han en el horno de fuego: alli se-
rá el loro, y el batimiento de dientes.*

51 ויאמר להם ישוע הבינתם
כל האלה ויאמרו לו בן אדני:

*Dizeles Iesv, Aueys entendido todas estas
cosas? Ellos responden, Si Sennor.*

52 והוא אמר להם על בן
כל סופר מלמד אל מלכות
תשמים דומה הוא לאדם בעל
הבית אשר הוציא מאוצרו
הדשים ושנים:

*Y elles dixo, Por esso todo escriba docto en
el Reyno de los cielos es semejante a vn padre de
familia, que saca de su thesoro cosas nuevas y
cosas viejas.*

53 ויהי ככלות ישוע את
חמשלים האלה עבר משם:

*Y aconteció que acabando Iesv estas para-
bolas, passó de alli.*

54 ויבא אל תרץ מולדתו
ילמדם בבית כנשתם ותפעם
רוח כלם לאמר מאין לזה
החקמה הזאת והגבורה:

*Y venido à su tierra, enseñannolos en la syno-
ga dellos, que ellos estauan fuera de si, y dezian,
De donde tiene este esta sabiduria y estas mara-
uillas?*

55 הלא זה הוא בן חרש
אמן תקרא מרים ואחיו יעקב
ויוסה ושמעון ויהודה:

*No es este el hijo del carpintero? No se lla-
ma su madre Maria: y sus hermanos, Iacobo, y
Iosef, y Simon, y Iudas?*

יג

49. 'Οὕτως ἔσται ἐν τῇ σωτη-
ρίᾳ ὁ αἰὼν. ἔξελθόντες οἱ
ἄγγελοι, καὶ ἀφορμήσονται τοὺς πονη-
ροὺς ἐκ μέσου τοῦ δικαίου.

*Ainsi fera-il en la fin du monde: les
Anges viendront, & separeront les mau-
vais du milieu des iustes.*

50. Καὶ βαλῶσι αὐτοὺς εἰς τὴν
καίμαν πυρὸς· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθ-
μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τοῦ ὀδόντων.

*Et les ietteront en la fournaise du
feu: là il y aura pleur & grincement de
dents.*

51. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, σωτή-
κατι τοῦτο πάντα; λέγουσιν αὐτῷ,
ναὶ κύριε.

*Iesvs leur dit, Auez-vous entendu
toutes ces choses? Iisui respondirent,
Oui, Seigneur.*

52. 'Ο ὅτι εἰ πᾶν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔτι
πᾶς γραμματεὺς μαθητὴς τοῦ
κυρίου βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅμοιος
ἐστὶ ἀνθρώπῳ ἐκδεσπότῃ, ὅστις
ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ
καὶ παλαιά.

*Et il leur dit, Pourtant tout Scribe
qui est bien apprins quant au royaume
des cieus, est semblable à vn pere de fa-
mille, qui tire de son thesor choses
nouvelles & anciennes.*

53. Καὶ ἰγνέει ὅτι ἐτέλεσεν ὁ ἰη-
σοῦς πᾶς τὰς παραβολὰς ταύτας, μα-
τῆρεν ἐκείθεν.

*Et aduint que quand Iesvs eut ache-
ué ces similitudes, il se retira de ceste
contree-la.*

54. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατριδα
αὐτοῦ, ἐδιδάσκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συ-
ναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλησθέντες
αὐτοῦ, καὶ λέγοντες πόθεν τοῦτο ἢ
σοφία αὐτοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις;

*Et estant venu en son país, il les en-
seignoit en leur synagoge, tellement
qu'ils estoient estonnés, & disoient,
D'où vient à cestui-ci ceste sapience, &
ces vertus?*

55. Οὐχ ἔστις ἐστὶν ὁ υἱ τοῦ
ἄρτι ἢ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγουσι μα-
ριὰμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἰακώ-
βος καὶ ἰωσήφ καὶ σίμων καὶ ἰού-
δας;

*Cestui-ci n'est-il pas le fils du char-
pentier sa mere n'est-elle pas appelee
Marie: & ses freres, Iacques, & Iosef, &
Simon & Iude?*

49. Sic erit in consummatione seculi, exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum.

So shall it be at the ende of the worlde. The Angels shall go forth, and cure the bad from among the iust.

50. Et mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium.

And I shall cast them into a furnace of fire: there shall be weeping, & gnashing of teeth.

51. Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei, Etiam.

Jesus said unto them: Understand ye all these things? They sayde vnto him: Yea, Lord.

52. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in regno celorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova & vetera.

Then said he vnto them: Therefore euery scribe which is taught vnto the kingdom of heauen, is like vnto an householder, which bringeth forth out of his treasure things both new and olde.

53. Et factum est: cum consummasset Iesus parabolas istas, transiit inde.

And it came to passe, that when Iesus had ended these parables, he departed thence.

54. Et veniens in patriam suam, docebat eos in synagogis eorum, ita ut mirarentur, & dicerent, Vnde huic sapientia hæc, & virtutes?

And came into his owne country, and taught them in their synagogues, so that they were astonished, and said: Whence cometh this wisdom, and great wonders vnto this man?

55. Nōne hic est fabri filius? Nōne mater eius dicitur Maria, & frater eius, Iacobus & Ioseph, & Simon & Iudas.

Is not this the carpenters sonne? Is not his mother called Marie? & his brethren James and Ioseph, and Simon & Iudas?

49. Also wirdt es auch am ende der Welt gehen / die Engel werden außgehen / vnd die Bösen von den Gerechten scheiden.

Also saß skal der oc gaa til i Verdens ende / Engle ne skulde vdgaa / oc stillie de Onde fra de Retsfærdige.

50. Vnd werden sie in den Feuerofen werffen / da wirdt heulen vnd zecklappen sein.

De skulde faste dem i Ild onen / der skal vere graad oc tendgindsel.

51. Vnd Iesus sprach zu ihnen: Habt ihr das alles verstanden? Sie sprachen: Ja HERR.

De Ihesus sagde til dem: Forstode i dette alle sammen? De sagde: Ja HERRE.

52. Da sprach er: Datumb ein jeglicher Schriftgelerter zum Himmelreich gelert / ist gleich einem Haushater / der auß seinem Schatz Neues vnd Altes hersür tregt.

Da sagde han / Der saare / huer Eristillaag serd til Himmerigis rige / er lig som en Højsende, der bær frem / aff sit ligende sø / Nyt oc Gamelt.

53. Vnd es begab sich / da Iesus diese Gleichnisse volendet hatte / gieng er von dannen.

De det becaff sig / der Ihesus hadde giort ende paa disse lignisser / Gick han der fra.

54. Vnd kam in sein Vaterland / vnd lehret sie in ihren Schulen / also auch / daß sie sich entsaßten / vnd sprachen: Wo her kombt diesem solche Weißheit vnd Thaten?

De kom i sit Fæderne Land / oc serde dem i deris Scholer / saa at de oc forundrede dem / oc sagde: Huden haßuer denne saadan Visdom oc vnderlige Værtinger?

55. Ist er nicht eines Zimmermans Son? Heißt nicht seine Mutter Maria? Vnd seine Brüdere / Jacob vnd Ioses / vnd Simon / vnd Judas.

Er hand icke en Zimmermands son? Heder icke hans Moder Maria? De hans brødre / Jacob oc Iosef / oc Simon / oc Judas.

49. Tat bude při skonání světa: Wygdau Angeli / a oddělí zlé z prostředu spravedlivých.

Taká bude při do skonání světa / a vygdau aniołowie / a wyłaczą z łez pośród ludzi sprawiedliwych.

50. A vvrhau ge do peci ohnivě. Tu bude pláč a škrjpení zubů.

A vvrzua se v péc ognistý / thám budú pláč a škrjpanie zub.

51. Erozměšili jste omuto všemu? Řekli genu: D ovšem.

Řekli im Jezus: Vyrozumněš všechno? Řekli mu: D ovšem.

52. Řekl jim: Protož každý učitel v království nebes / podobný jest člověku hospodáři / kterýž vynášejí pokladu svého nově a starě věc.

A on im řekl: Přetom všelci náucy cíel vězomy v království nebie / um podobny jest člověku kowi gospeďarzowi / který vyne: me z kárby svého věcny nové a staré.

53. V šalo se / když dokonat Gejše tato podobensiv / šel odtud.

A šlo se kdy Jezus dokon: cýl tých podobensiv / přepráš: vil se z onad.

54. A přišel do Vlasti své / učil ge v školách jejich / tak že divili / a auce: Dokud tomu: to maudroš tato / a moc tytoš

A gdy przyszedł do oyczyzny swo: jey / nauczal ie w szkołach ich / tak iż sie zdumiewali / a mówili: Dok: d: z temu za mądrosć y cuda?

55. Vřak tento jest Syn Esakův? Vřak matka geho šlove Maria: a Bratři geho / Jakub / a Jozef / a Symon a Judas?

Isaž then nie jest on syn Ešak? Isaž matka jeho nie zove Maryja? a bratia jeho / Jakub / y Jozes / y Symon / y Judas.

יג

56 ואחותה כלתיו לה
הא ליתו אצלו אימכא לה
להנא הליו כלתיו:

E le sue sorelle, non sono elle tutte appresso di noi? Donde ha egli dunque tutte queste cose?

57 ומתכשלוו הוה פה הו
היו ישיבא אמר להון לית
נביא דעציר אללא
במדינתה ובביתיה:

E scandalizauansi in lui. Allora Iesu disse loro, Non è alcuno Profeta che sia dishonorato, se non ne la sua patria, e ne la casa sua.

58 ולא עבד תמן הילא
סגיא מטול ל
הימנותהון:

E non feci in molte virtù, per la loro incredulità.

יד

1 פחו היו ובניא שמיא
הרודס טטררפא שמיא
דישמיא:

In quel tempo Herode Tetrarca uolè la fama de Iesu.

2 ואמר לעבדוהו הו
יחנן מעמדנא הו קס מו
בית מיתא מטול הנא
הילא מסתערו פה:

E disse à i suoi seruitori, Questo è Giovanni Battista: egli è risuscitato da morte, e però la virtù sono fante da lui.

3 הו היו הרודס אחד הוא
ליותנ ואסרה וארמיה
בית אסירא מטול הרודא
אנתת פלפוס אחיה:

Perche Herode hauendo preso Giovanni l'hauena legato, e messo in prigione, per capion d' Herodias moglie di Filippo suo fratello.

4 אמר הילא גיד יוחנן
הילא שלט דתהון לה
אנתת:

Perche Ioan le dezia, Non te es licito habuerla.

5 ונכא הוה למקטלה
דחל הוא מו עפא דאר
דלנביא אחידיו הו לה:

Onde hauendo egli voluto di farlo morire, temeu la turba, perche lo senonmano come Profeta.

יג

56 ואחותיו הילא כללן למצו
הו ומאיו לחלו כל-האלה:

Y no estan todas sus hermanas con nosotros? Dedonde pues tiene este todo esto?

57 ויכשלו בו ויאמר ישוע
אלהם אין יש נביא בלי כבוד
כי אם בארץ מולדתו ובביתו:

Y escandalizauanse en el. Mas Iesus les dixo, No ay profeta sin honrra sino en su tierra y en su casa.

58 ולא עשה שם זכוות
רבות בעבור סדרותם:

Y no hizo alli muchas maravillas, à causa de la incredulidad dellos.

יד

1 בעת ההוא שמע הרודס
נשיא מארבעת את-שמע ישוע:

En aquel tiempo Herodes el Tetrarcha oyò la fama de Iesus:

2 ויאמר לעבדיו זה הוא
יוחנן הטובל אשר אני הרגתי
הוא קם ממיתים ועל כן חכוות
פעלו בו:

Y dixo à sus criados, Este es Ioan el Baptista: el hà resucitado de los muertos, y por esso virtudes hazen en el.

3 כי-הרודס החזיק ביוחנן
ויאסר אותו ניתן בבית הסור
בעבור יהודית אשר פליפוס
אחיו:

Porque Herodes auia prendido à Ioan, y lo auia aprisionado, y puesto en carcel por causa de Herodias muger de Philippo su hermano.

4 כי אמר אליו יוחנן לא תוכל
לקחת אותה לאשה לך:

Porque Ioan le dezia, No te es licito tenerla.

5 ואבה להרג אותו ויירא את
העם כי-נביא היה להם:

Y querialo matar, mas auia miedo de la multitud: porque lo tenian como à profeta.

יג

56. Καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐκ ἦσαν παρὲς ἡμᾶς ἵσται· πόθεν οὖν ταῦτα ποιεῖ πάντες;

Et ses sœurs ne sont-elles pas toutes parmi nous? D'où viennent donc à celui-ci toutes ces choses?

57. Καὶ ἐσκandalizοντο ἐν αὐτῷ. ὃ ἡ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ἐστὶν πρὸς φήτης ἅπαντες, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρὶδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ.

Tellement qu'ils estoient scandalizés en lui. Et Iesus leur dit, vn Propheete n'est sans honneur, sinon en son païs, & en la maison.

58. Καὶ ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ διωμά-
μεις πολλὰς, ἀλλὰ τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν.

Et ne fit guere de vertus à cause de leur incredulité.

Κ Ε Φ Α Λ. ιδ'.

Ε'Ν ᾧ καιρῷ τῷ καιρῷ ἤκουσεν ἡρωδῆς ὁ τετραρχὴς τὴν ἀκρόασις ἰησοῦ.

En ceteins-la Herode le tetrarque ouit la renommee de Iesus.

2. Καὶ εἶπε τοῖς πασι αὐτοῦ· ἵσται ἐστὶν ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτοῦς ἡ-
γέρθη ὅτι ἦν νεκρῶν, καὶ ἀλλὰ τοῦ-
το αἱ διωμάμεις ἐνεργούσιν ἐν αὐτῷ.

Et dit à ses seruiteurs, C'est Iehan Baptiste, il est resuscité des morts, & pourtant vertus monstrent leur force en lui.

3. Ὁ γὰρ ἡρωδῆς κρατήσας τὸν ἰωάννην, ἐδήσεν αὐτὸν, καὶ ἔθηκε ἐν φυλακῇ, ἀλλὰ ἡρωδίας ἡ θυγάτηρ τοῦ φιλιπποῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Car Herode auoit prins Iehan, & l'auoit lié & mis en prison, à cause d'Herodias femme de Philippe son frere.

4. Ἐλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ ἰωάννης· ὅτι ἐξέστι σοι εἶχεν αὐτὴν.

Car Iehan lui disoit, Il ne t'est pas loisible de l'auoir.

5. Καὶ θύλον αὐτὸν δεσχεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι αἶς πρὸς φήτῃ αὐτὸν εἶχον.

Eteust bien voulu le mettre à mort, mais il craignoit le populaire, pource qu'ils le tenoyent pour Prophete.

CAP. XIII.

56. Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista?

And are not his sisters all with us? Whence then hath he all these things?

57. Et scandalizabantur in eo. Iesus autem dixit eis, Non est propheta sine honore nisi in patria sua, & in domo sua.

And they were offended with him. Then Jesus said to them, A Prophet is not without honour, save in his own country, and in his own house.

58. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.

And he did not many great works there, for their unbelief's sake.

CAP. XIII.

IN illo tempore audivit Herodes tetrarcha famam Iesu.

At that time Herode the Tetrarche heard of the fame of Jesus.

2. Et ait pueris suis, Hic est Iohannes Baptista: ipse surrexit à mortuis, & idcirco virtutes operantur in eo.

And said unto his seruantes, This is John Baptist: he is risen againe from the dead: & therefore great works are wrought by him.

3. Herodes enim tenuit Iohannem, & alligavit eum: & posuit in carcerem propter Herodiam uxorem fratris sui.

For Herode had taken John, and bound him, and put him in prison for Herodias sake, his brother Philips wife.

4. Dicebat enim illi Iohannes, Non licet tibi habere eam.

For John said unto him, It is not lawfull for thee to haue her.

5. Et volens illum occidere, timuit populum: quia ficut prophetam eum habebant.

And when hee would haue put him to death, he feared the multitude, because they counted him as a Prophet.

Das XIII. Capitel.

56. Vnd seine Schwestern / sind sie nicht alle bey vns? Wo her kombt jm denn das alles?

De hans Sostere ere de icke alle hof off? Hueden haffuer hand da dette alsammen?

57. Vnd ergerten sich an jm. Iesus aber sprach zu inen: Ein Prophet gilt nirgend weniger / denn in seinem Vaterland / vnd in seinem hause.

De de forargede dem yaa hannem. Men Ihesus sagde til dem / En Prophete actis tingen sted mindre / end i sit Fæderne Land / oc i sit Hus.

58. Vnd er thet daselbs nicht vil zeichen / vmb jres vnglaubens willen.

De hand gjorde der icke mange Tegen / For deris vantro skyld.

Das XIII. Capitel.

Wder zeit kam das gerüchte von Iesu für den Vierfürsten Herodes.

Paa den tid / kom rødet om Iesu for Herodes en aff de store Forster.

2. Vnd er sprach zu seinen Knechten: Dieser ist Johannes der Tauffer / er ist von den todten auferstanden / darumb thut er solche Thaten.

De hand sagde til sine Tjenere / Denne er den Dødere Johannes. Hand er opstanden fra de døde / der saare got hand saadane vnderlige Væringer.

3. Denn Herodes hatte Johannem gegriffen / gebunden / vnd in das gefengniß gelegt / von wegen der Herodias / seines Bruders Philippi Weib.

Ihi Herodes haffde grebet Johannem / bundet oc lagd hannem i fængsel / for Herodias / sin Broders Philippi hustris skyld.

4. Denn Johannes hatte zu jm gesagt: Es ist nicht recht / daß du sie habest.

Ihi Johannes sagde til hannem / Det er icke ret / at du haffuer hende.

5. Vnd er hette in gerne getödtet / forchte sich aber für dem Volck / denn sie hielten in für einen Propheten.

De han haffde gerne slaget hannem ihel / men hand freetede sig for Folket / Ihi de hulde hannem for en Prophete.

Kapitola XIII.

56. A Gestrø gehø/wssat takē wssctm v nās glau? Ddē kawad tchdy mā tpo wsscty wēcy?

Gestrø te j tēgo wsscti tiaz v nas nie jā? & kadie tēdy tēmu ry wsscti tēcy?

57. V horssyli se nā nēm. A Gchis tētl gūm: Nēm Prorok bezici/gedine w wlasti swē a w domu swēm.

Agorssyli sie z nēgo / A Jezus tēcti m / Nie iest Prorok ofrom csi / edno w oyczynie swoicy a w domu swoim.

58. V neclini tu mnoho di wām / pro gegich neclwēru.

Nie vezynit thām cudow wies le dla niedowiarliwāch.

Kapitola XIII.

Dho kasu / wssctel Herodes / Tetrarcha powēst o Gchissowi:

Wn cjas przysedł słuch do Heroda Arola o Jezusie.

2. W tētl sluchnistkām swēm: Tēctel gēst Jan Křitel / onē gēwstā / nrtwpcy / a proto j se diwowēdēgij strze nēho.

A tēctel sluchnistkām swōim / Tēcti iest Jan tēctitel slory zmartwych wstā / y dla tēgo cū dā sie pręgend z nēho.

3. Neb Herodes byl pal Jan / a swāzal gey a wśadil do žalāci / pro Herodadu Man / želku Filipa Brātra swēho.

Abowiem byl Herod poimal Jan / y dāl go wriāzācy do wicjz enia wśadit / dla Herodady zony Filipa brātra swego.

4. Proto / že prawil genu Jan: Nēslusj tobē gij miji.

Do mu Jan mowil / Nie godziē siacy mēcē tobie.

5. A když chēl zabiti gey / bāl se idu: neb yako Proroka gey mēli.

A gdy go chēl zāmordowāć / bāl sie zgrōmādzēnia ludu / abowiem mēli go iako Prorokā.

יד

6 כד הוּא דִּין בֵּית יְלִדָּה
הַיְּהוּדִים קָדְשָׁהּ בְּנִתָּהּ
הַיְּהוּדִים קָדִים סְמִיכָה
וְשִׁפְרָתָהּ לֵהּ לַהֲרֹדֶס׃

*Celebrandosi poi il giorno del nasci-
mento d'Herode, la figliuola d'Herodiade
danzò in quel mezzo, e piacque ad He-
rode.*

7 מְטוֹל הָיָא בְּמוֹמֶתָא
יָמָא לָהּ דִּנְתַּל לָהּ כָּל—
מִדָּם דִּתְשַׁאֲלִי׃

*Onde egli promise con giuramento di
darle tutto ciò ch'ella gli domandasse.*

8 הִידִין מְטוֹל דְּמִלְכָּא
בֵּיתָא לְאַמְרָה אֲמַרְתָּ חֵב לִי
הִרְכָּא בְּפִינְכָה רִישָׁהּ
דִּיהִינָן מִצְמַדְנָא׃

*Et essendo stata prima induita da
sua madre, disse: Dammī qui in vn plat-
to la testa di Giovanni Battista.*

9 וּבְרִיתָ לָהּ לְמַלְכָּה
מְטוֹל דִּין מוֹמֶתָהּ
נְסִיכָהּ פְּקֹד דִּיהִינָה
לָהּ׃

*Diche il Re se contristò: ma per ri-
spetto del giuramento, e di quelli che se-
deuano insieme con lui à pigliare coman-
di che lo fusse data.*

10 וְשִׁדְרַת בְּסָקָה רִישָׁהּ
דִּיהִינָן בֵּית אֲסִירָה׃

*Et esumando à decapitar Giovanni
ne la prigione.*

11 וְאִתִּי רִישָׁהּ בְּפִינְכָה
וְאִתִּיהָ לְטִלְיָהּ וְאִתִּיהָ
לְאַמְרָה׃

*E la sua testa fu portata in vn piatto,
e data à la fanciulla, & ella la presentò à
sua madre.*

12 וְקָרְבוּ תַלְמִידֵיהּ שְׁ
שְׁקֵלֵי שְׁלֹחָה קָבְרוּ וְאִתּוֹ
חֲרִי לְשׁוּעָ׃

*Poi vennero i suoi discipoli, e porto-
ron via il suo corpo, e seppellironlo: poi an-
daron, e referiron la causa à Iesù.*

13 יְשׁוּעָ דִּין כְּד שְׁמַע שְׁנֵי
מִן תַּמְן בְּאַלְכָּה לְאַתְרָהּ
חֲרִיבָה פְּלַחְדִּיהּ וְכֵד
שְׁמַעוּ פְּנִשָׁא אֲנָלוּ בְּתֵרָה
בְּנִבְשָׁא מִן מִדְּנִיתָה׃

*Laqual come Iesù hebbe udito, se
partì di lì per nave, & andò in vn luogo
deserto da parte. Il che hauendo le turbe
inteso, il seguirono à piedi da le città.*

יד

6 וְבָיוֹם מוֹלֶדֶת הַיְּהוּדִים וְהַדִּלָּג
בֵּית הַיְּהוּדִים בְּתוֹךְ וְיִשְׁרָה בְּעֵינֵי
הַיְּהוּדִים׃

*Y celebrandose el dia del nacimiento de
Herodes, la hija de Herodias bayló en medio, y
agradó à Herodes.*

7 וְגַם כִּי בְּשִׁבּוּעָה יְבִטִּיהָ
אֲנִיתָה לְחַת לָהּ כָּל—אֲשֶׁר
תִּשְׁאֹל מִמֶּנּוּ׃

*Y prometió con juramento de darle todo
loque pidiesse.*

8 וְהָיָא כִּי גִוְהַרָה מֵאַמְרָה לְמֶן
לִי אֲמַרְתָּ פֹה בְּקַעֲרָה אֶת־רֹאשׁ
דִּיהִינָן הַטֶּבֶל׃

*Y ella, instruyda primero de su madre, dixo:
Dame aqui en vn plato la cabeça de Ioan el Ba-
ptista.*

9 וַיַּעֲצֵב הַמֶּלֶךְ וּבְעֵבֹד הַשְּׁבֻעָה
וַיִּשְׁלַח הַשִּׁלְחָן צִוָּה לְהַנְתֵּן לָהּ׃

*Entonces el Rey se contristeció: mas por el
juramento, y por los que estauan juntamente à la
mesa, mandó que se le diessse:*

10 וַיִּשְׁלַח וַיִּשְׁאֵל אֶת־רֹאשׁ
מֵעַל־יְהוֹנָן בְּבֵית הַסֵּהר׃

Y embiando degolló à Ioan en la carcel.

11 וַיִּצְשָׁא רֹאשׁוֹ בְּקַעֲרָה וְנָתַן
לְנַעֲרָה וְתִשָּׂא לְאַמְרָה׃

*Y fué trayda su cabeça en vn plató, y dada
à la moça: Y ella la presentó à su madre.*

12 וַיָּבִיאוּ תַלְמִידָיו וַיִּסְרוּ אֶת־
גּוֹבִי וַיִּקְבְּרוּהָ וַיָּבֹאוּ וַיִּגִּידוּ
לְיֵשׁוּעָ׃

*Entonces sus discipulos llegaron, y toma-
ron el cuerpo, y enterraronlo: y fueron y dieron
las nuevas à Iesus.*

13 וּבְשִׁמְעוֹ יֵשׁוּעָ סָר מִשָּׁם
בְּאַנְיָה אֶל־מְקוֹם הַחֲרִיבָה
לְבַדּוֹ וַיִּשְׁמְעוּ הָעָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו
בְּרַגְלֵיהֶם מִן־הָעִירִים׃

*Y oyendo lo Iesus apartóse de allí en vn
nauio à vn lugar desierto apartado: Y quando
las compannas lo yeron, signieronlo à pie de
las ciudades.*

יט.

6. Γενεσίων τῆ ἀρχιερέων τῆ ἡρω-
δίου, ἀρχιερέως τῆ θυγατρὸς τῆς ἡρω-
δίας ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ
ἡρώδῃ.

*Or au iour du festin de la naissance
d'Herode, la fille d'Herodias danla en
pleine sale, & pleura à Herode.*

7. "Ὅτι μετ' ὅρατος ἀπολόγησεν
αὐτῇ ὅσα αὐτὴ αἰτήσῃται.

*Dont avec serment il lui promit de
lui donner tout ce qu'elle demanderoit.*

8. Ἡ δὲ θυγατρίσ τινα ἔπει τῆς
μητρὸς αὐτῆς, ὅτι μετ', Φησὶν, ὡς
ἴπαι πίνακι τῷ κεφαλῇ ἰωάννου
τῷ βαπτιστῇ.

*Elle donc estant poussee au parauant
par la mere, dit, Donne-moi en vn
plat la teite de Iehan Baptiste.*

9. Καὶ ἐλυσθη ὁ βασιλεὺς ἀπὸ
τῆς ὁρκῆς, καὶ ὅτι σὺ σὺν αὐτῇ
ἐσθίεις, ἐκέλευσε δοῦναι αὐτῇ.

*Et le roy fut mari: mais à cause des
sermens, & de ceux qui estoient à ta-
ble avec lui, il comanda qu'on la lui
baillast.*

10. Καὶ πέμψας ἀπεκτέλειον
τῷ ἰωάννῳ ἐν τῇ φυλακῇ.

*Et ayant enuoyé l'exécuteur, il fit
decapiter Iehan en la prison.*

11. Καὶ ἰσχυρῇ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ
ἴπαι πίνακι, καὶ ἔδοθη τῷ πατρὶ, καὶ
ἡ θυγατρίσ τῇ μητρὶ αὐτῆς.

*Et fut la teste d'icelui apportee en vn
plat, & donnée à la fille, & celle la presen-
ta à la mere.*

12. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ ἔραν τὸ σῶμα, καὶ ἐτα-
ψαν αὐτό, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγε-
λαν τῷ ἰησοῦ.

*Puis les disciples d'icelui vindrent,
& emporterent son corps, & se seuechi-
rent: & vindrent l'annoncer à Iesus.*

13. Καὶ ἀκούσας ὁ ἰησοῦς ἰσχυρῶς
ἔσεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἐρημον
τόπον παρ' ἑσῆαν. καὶ ἀκούσαντες οἱ
ὄχλοι, ἰσχυρῶς ἠκολούθησαν αὐτῷ παρὰ τὰς πό-
λεις.

*Et Iesus l'ayant ouï dire, se retira de
là en vne nasselle, en vn lieu desert, pour
estre là à part soi. Et quand les troupees
eurent entendu cela, elles le suivirent à
pied des villes.*

CAP. XIII.

6. Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodias in medio: & placuit Herodi.

But when Herodes birth day was kept: the daughter of Herodias danced before them: and pleased Herode.

7. Vnde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo.

Wherefore hee promised with an othe: that he would give her whatsoeuer she would aske.

8. At illa pramonita à matre sua, Da mihi, inquit, hic in disco caput Iohannis Baptistæ.

And she being before instructed of her mother: saide: Give me here Iohn Baptists head in a platter.

9. Et contristatus est rex: propter iuramentum autem, & eos qui pariter recumbabant, iussit dari.

And the king was sorie: neuertheless because of the othe: and them that sat with him at the table: he commaunded it to bee given her.

10. Misitque & decollavit Iohannem in carcere.

And send: and beheaded Iohn in the prison.

11. Et allatum est caput eius in disco: & datum est puellæ, & illa attulit matri suæ.

And his head was brought in a platter: & given to the maide: and she brought it unto her mother.

12. Et accedentes discipuli eius, tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud: & venientes nuntiaverunt Iesu.

And his disciples came: and tooke up his bodie: and buried it: and went: and tolde Iesus.

13. Quod cum audisset Iesus, recessit inde in navicula, in locum desertum seorsum: & cum audisset turbæ, secutæ sunt eum pedestres de civitatibus.

And when Iesus heard it: he departed thence by shippe into a desert place apart. And when the multitude had heard it: they followed him a foote out of the cities.

Das XIII. Capitel.

6. Da aber Herodes seinen Tags tag begieng / da tangte die Tochter der Herodias für ihnen / das gefiel Herodes wol.

Men der Herodes holt sin Tags dag / da dānge de Herodias daatter saar dem. Der behagete Herodes vel.

7. Darumb verhieß er ihr mit einem Eid / er wolt jr geben / was sie fordern würde.

Der saare loffuede hand hende met en Eid / at hand vilde giffue hende / hand hun begarede.

8. Vnd als sie zuvor von irer Mutter zugerichtet war / sprach sie: Gib mir her auff eine schüssel das haupt Iohannis des Tauffers.

De som hun vaar tilforn vnderuist aff sin Moder / sagde hun / Giff mig hid Iohannis den Døberts Hoffsut paa et Skål.

9. Vnd der König ward traurig / doch vmb des Eides willen / vnd derte mit im zu tische saßen / befahl er jr zu geben.

De Kongen bleff bedroffuit / Dog for den Eid / oc for deris skold: som sade mer hannem til Bord: befal hand at giffue hende det.

10. Vnd schicket hin / vnd enthaupet Iohannes im gefengniß.

De hand sende hen / oc halff hug Iohannes i fengzelet.

11. Vnd sein haupt ward hergetragen in einer schüssel / vnd dem Meidelein gegeben / vnd sie bracht es irer Mutter.

De hans Hoffsut bleff baaret frem i et Skål / oc giffue Pigen / oc hun bar det til sin Moder.

12. Da kamen seine Jünger / vund namen seinen leib / vnd begruben in / vund kamen / vnd verkündigten das Iesu.

Da komme hans Disciple / oc toge hans legeme / oc iordede det / De de komme oc forkyndede Ihesu det.

13. Da das Iesus hörte / weich er von dannen auff einem Schiff in eine Wästen alleine. Vund da das Volck das hörte / folgete es im nach zu fuß auß den Stedten.

Der Ihesus det herde / vgaede hand der fra vdi et Skib til en ørøt alene. De der Jødelser der herde / fulde de hannem efter til fode aff Stæderne.

Kapitola XIII.

6. Na den paf narozenj Herodesowa / tancowala dcera Herodnyady v prosředku: Vlijbilo je Herodesowi.

Gdy tedy obchodzono dzien narozdzenia Herodowego / tancowala córka Herodyny przy przedwo / frytumi / y podobala sie Herodowi.

7. Tak jes prjissahu zaslij bil gj daci zaibn kosi ho pro / sola.

8 Fad pod przysiega obiecat sey dac czegobykolwiec zadala.

8. A ona gsauch nawedena od Materci swie / keta: Day mi zde na misje hlavu Jana Krtitelc.

A ona naprawiona od matki swej / rzekla: Day mi tu na misje glawy Jana Krtitelc.

9. Wzarmatil se Kral. Ale wssak pro prjissahu a pro ty kte / rjz spolu siolili / rozkazal gj daci.

A zasnucil sie Kral / ale dla przysiegi / ych ktorzy pospolu siedzieli / kazal dac.

10. Vposlal a stial Jana w zalati.

A poslawsky dal sciat Jana w wiezieniu.

11. V prinesena gest hlawa geho na misje / a dana Diewce / ce / a ona nesla gi Materci swie.

Przyniesiona jest glawa tes go na misje / a oddana dziewczet / ona to zas oslawala matce swej

12. A prjissawisse Wied / nisen geho / wzali Telo geho a pochowali ge / a prjississe powedeli to Gzysstowi.

Thedy przysli wesnowise tes go / y wzali cielo a pogrzebli isy / hedy opowiedzieli to Jezusowi.

13. To kdyz vstyslal Gzysst / odplawil se od tud na lodice na mjesto pustie saukromj. A kdyz vstysli zasnupow / stli za nim pestly s mjest.

A vstyslawsky to Jezus / od / sled z onad w lodzi namiesce pus / te / co gdy vstyslo z gromadze / nie ludji / stli za nim s mjest / piesto.

14 וַיִּפֶּק יֵשׁוּעַ חֲזֹק בְּ
כַּנְשָׁא סִינְאָא וְאֶתְרַחֵם
עַל־הֶהוּן זֵאסִי בְּרִיהֶהוּן:

Essi poi essendo sì forte cuore, vide una gran moltitudine, & hebbe compassione di loro, e sanò quelli che tra essi erano ammalati.

15 כִּד הָיָא דִּין רַמְשָׁא
הֶרְבֵּי לִתְחָה תִּלְמִידֵיהוּ
זֵאמְרוּ לֵה אֶתְרָא חֻדְבָּא
הוּ וַיַּעֲדֵנָּה עֶבֶר לֵה שְׂרִי
כַּנְשָׁא דַּנְּשָׂא דִּיאֻוּלָּהוּ
לְקִדְנָה וַיִּנְקְנוּ לֵהוּן
סִיבְרִתָּה:

Venuta che fu la sera, i suoi discipoli gli accostarono, dicendo, Questo luogo è deserto, e l'ora è già passata: da licentia n' gheste turbe, accorche sene vadano a le vilie, a comprarsi da mangiare.

16 הוּ דִּין זֵאמֵר לֵהוּן לֵא
מִתְבַּעֵא לֵהוּן לְמֵאֻזָּר
הֶבֶי לֵהוּן אֶנְתוּן לְמֵאֻזָּבֵל:

Elle y disse loro, Non è necessario che sene vadano: date vos loro da managiare.

17 הֶנּוּ דִּין זֵאמְרוּ לֵה
לִי־לוֹ תָּנִן אֶלֵּא חֲמִשׁ
וַיִּרְצוּ וַתְּכַרְזוּ נִינְיוּ:

Essi gli dicono, Noi non habbiamo qui senon cinque pani, e due pesci.

18 זֵאמֵר לֵהוּן יֵשׁוּעַ אֶתְמו
אֶנְנוּ לִי לְהִדְבָּא:

Allora egli disse, Portatemeli qua.

19 וַיִּפְקֵד לְכַנְשָׁא לֵמ
לְמִסְתַּמְכוּ עַל אֶרְצָא
וַשְׁקֵל הֶנּוּ חֲמִשָּׁא לְחֻמִּיו
וַתְּכַרְזוּ גִּינְיוּ וְחֵד בְּשָׂמְיָא
יִכְרֹךְ וַקְצֵא וַיִּהְיֶה לֵה
תִּלְמִידֵיהוּ וְהֶנּוּ
תִּלְמִידָא סְמִי לְכַנְשָׁא:

Et habendo comandato che le turbe se ponesse a seder sopra l'erba, presé i cinque pani, e i due pesci: e riguardando al cielo, rendé grazie, e spezzati che gli hebbe, dette i pani a i discipoli, & i discipoli a le turbe.

20 וַאֲכָלוּ בִּלְהֶוּן וּסְבִעוּ
וַשְׁקֵלוּ תִּתְרָא דְּהִבְיָא
תִּתְּ עֶסֶר קִיפִינְיוּ כִּד
מִלּוֹ:

E così mangiarono tutti, e saturorono, & levaron via quello ch'era avanzato de pezzi, dodici corbe pieues.

14 וַיֵּצֵא יֵשׁוּעַ וַיֵּרָא וְהָיָה עִם
לֵב וַיִּכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל־הֶם וַיִּדְבָּא
אֶת־חֻלֵּיהֶם:

Y saliendo Iesus, vido vna grande compaña, y vno misericordia de ellos: y sanò los que de ellos auia enfermos.

15 וַיְהִי־עֶרֶב וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו
תִּלְמִידָיו לֵאמֹר חֵרֵב תִּמְקֹם
הַזֶּה וְכִבֹּר עֲבֶרָה תִּשְׁלַח הַנַּח
נָא אֶת־הָעָם אֲשֶׁר יִלְכוּ אֶל־
הַכְּפָרִים וַיִּקְנֵי לָהֶם אֵכֹל:

Y quando fué la tarde del dia, llegaronse a el sus Discipulos, diciendo. El lugar es desierto, y el tiempo es ya passado, embia las compañas que se vayan por las aldeas, y compren para sí de comer.

16 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ לֵא
יֵצֵאֲכֶם לֵלְכֹת אִתְּהֶם תִּתְּנוּ לָהֶם
לֶחֶם לֵאכֹל:

Y Iesus les dixo, No tienen necesidad de yrse: dades vosotros de comer.

17 וַיַּעֲנוּ לוֹ אֵין לָנוּ פֶּה מֵאֻמָּה
כִּי־אֵם חֲמִשָּׁה לֶחֶם וּשְׁנֵי דָגִים:

Y ellos dixeron, No tenemos aqui sino cinco panes y dos peces.

18 וַיֹּאמֶר לָהֶם תְּשִׂיאוּם הַלֹּם
אֵלָּה:

Y el les dixo, Traedmelos acá.

19 וַיֵּצֵא אֶת־הָעָם לְשִׁבְתָּה
וְלֵאכֹל עַל־הַחֲצִיר וַיִּקַּח חֲמִשָּׁה
לֶחֶם וּשְׁנֵי דָגִים וַיִּשָּׂא עֵינָיו
אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיְבָרֵךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיֵּתֵן
לְתִלְמִידָיו אֶת־הַלֶּחֶם וְהַתְּלִמִּידִים
וְהָנוּ לֶעָם:

Y mandando a las compañas recostarse sobre la yerua, y tomando los dos panes y los dos peces, alçando los ojos al cielo bendixo, y partiendo los panes, dio los a los Discipulos, y los Discipulos a las compañas.

20 וַיֹּאכְלוּ כֻּלָּם וַיִּשְׂבְּעוּ וַיִּשְׂיאוּ
אֶת־שְׂאֵרֵי שְׁבָרֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר
סֵלִים מִלֵּאִים מִבֵּתִים:

Y comieron todos, y hartaronse: Y alçaron loq, sobró, los pedaços, doze esportones llenos.

14. Καὶ ἔβλεπεν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν
λίαν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη αὐτοὺς, καὶ ἔθηκεν αὐτοῖς αἰσῶν αὐτῶν.

Et Iesus fortant vidit vne grande multitude, & tur esineu de compassion enuers iceux, & guerit les malades d'en tre'eux.

15. Ὅψιας ᾗ ἡμερῆς, περὶ ἡλ-
θον αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγον-
τες, ἰησοῦς ἐστὶν ὁ πεπνυμένος ὁ
ῥῆθ παρὰ τὴν δύναμιν τοῦ ὄχ-
λου, ἢ ἂν ἀπολθῶν τις εἰς τὰς κω-
μας, ἀγοράσῃσιν αὐτοῖς βρω-
ματά.

*Or comme il se faisoit tard, les disci-
ples vindrent à lui, disans, Ce lieu est
desert, & l'heure est delà passée: de nne
congé à ces troupes: afin qu'elles s'en
aillent aux bourgades, & achètent des
viures.*

16. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὁ
ῥῆθ ἔχουσιν ἀπελθόντες: δότε αὐ-
τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

*Mais Iesus leur dit, Ils n'ont pas be-
soin de s'en aller: donnez-leur vous-
mesmes à manger.*

17. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι
ἔχουμεν ὅς ἐστι μὴ πέντε ἄρτοι, καὶ
δύο ἰχθύες.

*Et ils lui dirent, Nous n'auons ici que
cinq pains & deux poissons.*

18. Ὁ δὲ εἰπὼς Φέρετέ μοι αὐτάς
αὐτοῖς.

Et il leur dit, Apportez-les-moi ici.

19. Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους
ἀναλίσθαι ἐπὶ τῶν χοίρων, καὶ
λαβὼν πέντε τῶν ἄρτων, καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας, ἀραβώνας εἰς τὸν ἕρ-
πον, ἀλόγητος καὶ ἀλόως ἔδωκεν τοῖς
μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθη-
ται τοῖς ὄχλοις.

*Et apres auoir commandé que les
troupes s'arrangeassent sur l'erbe, il
print les cinq pains & les deux poissons,
& lenant les yeux au ciel, il rendit gra-
ces. Et apres auoir rompu les pains, il
les bailla aux disciples & les disciples
aux troupes.*

20. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ
ἐχέοντες ὑπερπερισσεύοντα
σύνον ἡνελαιματων, δωδεκα κο-
φίνες πληθεῖς.

*Dont ils mangèrent tous, & furent
rassasiés: puis recueillirent le residu
des pieces des pains, douze pleines pa-
nieres.*

יד

21 רביו דין אנשא דאכלה
היוו הוו אלפא חמש
סטר מן נשא וטל:

E quelli che mangiarono erano quasi cinque milia buomini, senza le donne e i fanciulli.

22 ומחנה אלץ דת
לתלמידיו דסקון דס
לספיקתו וואלון קד
המנהי לעבדו עד הו
שרא הנא דפנשא:

Subbito poi l'Ev. v. costrinse i suoi discepoli a salir ne la nave, e passar a l'altra riva lontano di lui, mentre ch'egli li cercava le tenebre.

23 ופד שרא לפנשא קלק
לטיבא דתחיבה דמבלי
ופד חשבור בלחיבה
הנא תמו:

E licentiate ch'egli hebbe le turbe, falo egli solo nel monte a fare oratione, e venuta la sera, era ancor mi solo.

24 ואלפא רחיקא הנת
מן ארצא אסטותא
סגיאא פד משתנשא סג
מן גלגל דחמא גר
לקובלה הנת:

El nauo cragia nel mezzo del mare, combattuto da l'onde: peroche el vento era contrario.

25 במשקתא דין רביצתא
דלגלא אמתא לנתהון
ישוע פד מהלך אל מנא:

Poi à la quarta veglia de la notte, l'Ev. se' ando à loro, camminando sopra'l mare.

26 וחואוהי תלמידיו
דמהלך אל מנא ווא
ואקתויעי ואמרין הו
דחונא הו דלגלא ומו
דחנתהון קצו:

Et i discipoli comelo videro camminare sopra'l mare, se turbarono, dicendo, Egli è una fantasma: e per la paura gridarono.

27 הו דין ישוע בר שעתה
מלך עמהון ואמר א
אתלכו אנא אנא לא
תדחלון:

Ma subito l'Ev. parlò loro, dicendo, Temete de buono animo, che son io: non habbate paura.

28 וענא באבא ואמר
לה מדי או אנת הו פקד
לי אמת לנתך אל מנא:

E Pietro rispondevoli, disse, Signore, se' sei tu, comanda ch'io venga a te sopra l'acqua.

יד

21 והאכלים היו בחמשת
אלפים איש בלתי חנשים וחטאי:

Y los que comieron fueron, varones, como cinco mil: sin las mugeres y mochachos.

22 ומיד פצד ישוע בתלמידיו
לעלותם באניה ללכתם לפני
עבד חם עד כלינית ארת
העם:

Y luego Iesus hizo à sus discipulos entrar en el nauio, y yr delante de el de la otra parte del lago, entreranto que el despedia las compannas.

23 ובאשר חניח את העם עליה
אלההר לבדו לתתפלל ויהי
ערב והוא לבדו היה שם:

Y despedidas las compannas, subió en el monte, apartado, à orar. Y como fué la tarde del dia, estaua alli solo.

24 ותאניה או היה בתוך חים
והדפה מן הגלים כלהרומ
היתה להם להפך:

Y ya el nauio estaua en medio de la mar, atormentado de las ondas: porque el viento era contrario.

25 ויהי ברביעית אשמורת
הלילה נבא אליהם ישוע
מתהלך על הים:

Mas à la quarta vela de la noche Iesus fué à ellos andando sobre la mar.

26 ובאשר ראו אותו תלמידיו
מתהלך על הים נבהלו מאוד
לאמר כלהוין הוא ויקראו
מידא:

Y los Discipulos, viendolo andar sobre la mar, turbaronse diciendo, Alguna Phantasma es: y diron bozes de miedo.

27 ופתאום דבר אליהם ישוע
לאמר חזקו כי אני הוא אל
תיראו:

Mas luego Iesus les habló, diciendo, Assc-guraos: yo soy, no ayays miedo.

28 ויען לו כיפא ואמר אדני
אם אתה הוא צוה לי לבוא
אליך על המים:

Entonces respondiòle Pedro, y dixo, Sennor, si tu cres, manda que yo venga à ti sobre las aguas.

יד

21. Oï ἰδοὺ τις ἔσται ἄνθρωπος
ὡς ἐν πλοιοῖς ἵσται, χωρίς γυ-
ναικῶν καὶ παιδῶν.

Or ceux qui avoyent mangé estoient environ cinq mille hommes, sans les femmes & les petis enfans.

22. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλεν ὁ ἱ-
σθὺς αὐτὸν μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβλεῖν
εἰς τὸ πλοῖον, καὶ παραγγῆναι αὐτοῖς
εἰς τὸ πέραν, ὥστε δὲ ἀπολυθῇ αὐτὸν
ὁ ἄλλος.

Incontinent apres, Iesus contraignit ses disciples de monter sur la nasselle, & de passer outre devant lui, cependant que il donneroit congé aux troupes.

23. Καὶ ἀπολυθὺς αὐτὸν ὁ ἄλλος,
ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἵδιαν περὶ
ἐξασθῆναι. Ὅψιαις δὲ ἡμερῶν, μό-
νος ὡς ἐκεῖ.

Et quand il leur eut donné congé, il monta en la montagne pour estre à part soi afin de prier. Et se loir venu, il estoit la seul.

24. Τὸ δὲ πλοῖον ἦν ἐν μέσῳ τῆς
θάλασσης καὶ βασανιζόμενοι ὑπὸ
τῶν κυμάτων, ὡς καὶ ἐκείνη ὁ
ὡμί.

Or la nasselle estoit ia au milieu de la mer tormentee des ondes: car le vent estoit contraire.

25. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυ-
κτὸς, ἀπῆλθεν περὶ αὐτοῦ ὁ ἱσθὺς,
περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Et sur la quatrieme veille de la nuit, Iesus vint vers eux cheminant sur la mer.

26. Καὶ ἰδοὺ τις αὐτὸν εἰ μαθη-
τῇ ἐπὶ τῷ θαλάσῃ περιπα-
τοῦντα ἰσθῆναι, λίγαντες, ἐπὶ
φαινεμαῖσι, καὶ ὅτι τοῦ φό-
βου ἐκράζον.

Lequel les disciples voyans cheminer sur la mer, furent troublés, disans, c'est un fantôme: & de la peur c'escrierent.

27. Εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ
ἱσθὺς, λίγαν, θαρσύνειν· ἐγώ εἰμι
μὴ φοβεσθῆτε.

Mais incontinent Iesus parla à eux, disant, Assentez-vous: ce' il moi, n'ayez point de peur.

28. Ἀπεκρίθεις δὲ αὐτῷ ἐπι-
τρεξάμενος, κύριε, εἰ σὺ εἶ, καὶ ὁ σῶ-
της πατρός σε ἐλθέτω ἐπὶ τὰ ὑδάντα.

Et Pierre lui respondant, dit, Seigneur, si c'est toi, commande que t'aille vers toi sur les eaux.

CAP. XIII.

21. Manducantium autem fuit numerus, quinque milia virorum, exceptis mulieribus & parvulis.

And they that had eaten / were about five thousand men / beside women and little children.

22. Et statim iussit Iesus discipulos ascendere in naviculam, & praecedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas.

And straight way Iesus compelled his disciples to enter into a ship / and to go over before him / while he sent the multitude away.

23. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi.

And as soon as he had sent the multitude away / he went up into a mountain alone to pray: and when the evening was come / he was there alone.

24. Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus, erat enim contrarius ventus.

And the ship was now in the midst of the sea / and was tossed with waves: for it was a contrary wind.

25. Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos ambulans super mare.

And in the fourth watch of the night Iesus went unto them / walking on the sea.

26. Et videntes eum super mare ambulantes, turbati sunt, dicentes Quia phantasma est. Et prae timore clamaverunt.

And when his disciples saw him walking on the sea / then were troubled / saying: It is a spirit / and cried out for fear.

27. Statimque Iesus locutus est eis, dicens, Habete fiduciam: ego sum, nolite timere.

But straight way Iesus spake unto them / saying: Be of good comfort. It is I: be not afraid.

28. Respondens autem Petrus dixit, Domine si tu es, iube me ad te venire super aquas.

Then Peter answered him / and said: Master, if it be thou / bid me come unto thee on the water.

Das XIII. Capitel.

21. Die aber gessen hatten / der waren bey fünff tausent Mann / ohn Weiber vnd Kinder.

Wen de som haffde oder / vaare ved sem tusinde Mand / vden Quinder oc Børn.

22. Vnd alsbald treib Iesus seine Jünger / daß sie in das Schiff traten / vnd für ihm herüber führen / biß er das Volck von sich liesse.

De strax kom Ihesus sine Discipulis / at de ginge i Skibet / oc fore offuer saare hannem / Indtil hand siel lader Folcket fra sig.

23. Vnd da er das Volck von sich gelassen hatte / steig er auff einen Berg alleine / daß er betet. Vnd am abend war er alleine daselbß.

De der hand haffde lader Folcket fra sig / gick hand alene op paa et Bierg at bede. De om aftenen vaare hand der alene.

24. Vnd das Schiff war schon mit ten auff dem Meer / vnd leid noth von den Wellen / denn der Wind war ihnen wider.

De Skibet vaare da allerede mit i Haffuet / oc leed nød aff Vølgerne / Thi Bøer vaare dem imod.

25. Aber inn der vierdten Nacht wachte kam Iesus zu ihnen / vnd gieng auff dem Meer.

De paa den fjerde Veer om natten / kom Ihesus til dem / oc gick paa Haffuet.

26. Vnd da ihn die Jünger sahen auff dem Meer gehen / erschracken sie / vnd sprach: Es ist ein Gespenst / vnd schryen für forcht.

De der Disciplene saae hannem gaa paa Haffuet bleffue de forfæddede oc sagde / Der er et Spøgelse / oc derobte aff redsel.

27. Aber alsbald redet Iesus mit ihnen / vnd sprach: Sent getrost / ich bins / fürchtet euch nicht.

Da talede Ihesus strax med dem / De sagde / Bøer vedte frø mod / der er ieg / Frættet imod.

28. Petrus aber antwortet ihm / vnd sprach: Herr bist du es / so heiß mich zu dir kommen auff dem Wasser.

Weder suarede hannem / oc sagde / HERRNE / Si det du / da biud mig komme til dig paa Vandet.

Kapitola XIII.

21. Tsch paf fterij gedli byl počet pět Tisícim mužim / kromě žen a dětí.

A tych ktorzy iedli bylo okolo piaci tysicy mužow / oprocz niewiastych a dzieci.

22. A hned rozkázal Iesdu učitim svým aby všaupili na loděku / a předešli gey přes More / aby rozpustil žástup.

Thedy Iesus přimůlil své rāsem včinte svoje všchapic w lodě / a tēc přede soba do drugého břegu / aby odprāvil ono zgro smāženie lidí.

23. A rozpustil žástup / všaupilna hāru sam / aby se modlit. A když byl wčer / sam tu žāstā.

A opuše wšy zgro smāženie lidí / vškapil nā gore z osobnā ās by se modlit / A kdy byl wieczor / thānje sam žāstā.

24. A loděka v prostřed More zmijstala se wlnami / nebo byl wčer odporný.

A lodz już był w pośrodku morza / wśchł mioranā od wālōw / ābowiem był wiātr przeciwny.

25. Při čtvrtém pač bdění nočním / přišel k nim chodě po moři.

Tedy cwarter straży nocney šedl do nich Iesus / chodzac po morzu.

26. A widauce gey an chodij po moři / zarmoutili se / kauce: Obluda gest. As strachem třiceli.

A vystrawšy go kdy chodzil po morzu / zarmoutili sie wzmioz wic / mowiac / Potu ja iest / y odbos iājni trzycneli.

27. A hned G. Jijis prouti luwil k nim / k: Wēgetež dāu fšānij. Jāč gsem / nebogtež se.

Me wnet mowil Iesus do nich / rzekac / Wadzcie do bregu / serch / iāciām iāci / me boycie sie.

28. W odpowēdew Petr / řekl: Pane gsyli ty s rozkāzāz mi k sobě přigijti po Wodě.

A Piotr odpowiedā iac mu / rzekł / Pānie iesli ty iest / Pāz mi przyc do siebie po wodach.

יד

29 וישוע דין אמר לה תא
ונחת כאפא מן אלפנה
והלך על מים דארתא לות
ישוע:

*Et egli disse, Vieni, Allora Pietro scese
de la nave, camminava sopra l'acqua, per
andare a Gesù.*

30 ופד חנה רחנה
דקשנה דחל ושדו למטבע
ואריום קלה ואמר מור
פרקני:

*Ma vedendo il vento gagliardo, heb-
be paura: e cominciando a sommergersi,
gridò, dicendo, Saluami Signore.*

31 ובר שעתה פשט ארתה
מיו וארתה ואמר לה ועוד
הקטנותא למנה אתפלגת:

*Et subito Gesù distese la mano, il
prese, e disse, Uomo di poca fede, perché
has tu dubitato?*

32 ופד סלקי לאלפנה
שלית רחנה:

*E saliti che furono ne la nave, il ven-
to cessò.*

33 ואתו חנון דבאלפנה
סגרו לה ואמר שדיראית
בדה אנת דאלפנה:

*Allora quelli che erano ne la nave,
Gennero, et inginocchiaronsi glia dandoli
dicendo, Veramente tu sei il Figliuol di
Dio.*

34 וידוואתו לארצה
הגגסר:

*Poi essendo passati di là, Gennero ne
la terra de Gennezareth.*

35 ואשתדעוהי אנשא
דארתא הו ושדו לפדון
קורא דחוריהו וקרבו לה
פלהו אליו דבש ביש ע
עבדיו:

*Et hauendolo gli huomini di quel
luogo conosciuto, mandaron per tutta
quella contrada circonuina: e portaro-
no a lui tutti quelli che erano ammalati.*

36 ובאין חו מיה דיקרבו
אפו לפנה בלחוד ד
דלמשה ואילו דקרבו א
אתאסיו:

*E pregauano di toccar solamente l'e-
stremità de la sua vesta, e quanti la toc-
corano, tutti furono sanati.*

יד

29 והוא אמר בוא נרד כיפא
מן הספינה וילך על המים
לכוא אל ישוע:

*Y el dixo, Ven. Y decendiendo Pedro del na-
uio, andauo sobre las aguas para venir a Iesus.*

30 ובאשר נאה אתדונה חולה
ידא וכחל לטבע צעק
לכוא אדני הושיעני:

*Mas viendo el viento fuerte, vuo miedo: y
començandose a hundir, dió bozes diciendo:
Sennor, saluame.*

31 ובתאם נטה ישוע אתידו
נאחו אותו ויאמר לו קטן
אמנה למה חרדנה:

*Y luego Iesus estendiendo la mano, trauó
deed, y dizele, O hombre de poca fe, porque du-
daste?*

32 ובאשר עלו אל הספינה
שתקה הדוח:

*Y como ellos entraron en el nauio, el vien-
to repós.*

33 ואשר בספינה חמה באו
וישקחו לו לאמר באמת בך
אלהים אמר:

*Entonces losque estauan en el nauio, vinie-
ron, y adoraronlo, diciendo, Verdaderamente
eres Hijo de Dios.*

34 ויעברו נבואו בארץ גנרת:

*Y llegando de la otra parte, vinieron en la
tierra de Gennezareth.*

35 ובאשר גודע לאנשי המקום
ההוא שלחו אל כל מדינה
הואת ויגשו אליו כלם אשר
חלי בהם:

*Y como lo conocieron los varones de aquel
lugar, embiaron por toda aquella tierra alder-
redor, y truxeron a el todos los enfermos.*

36 ויהתנו לו אשר לבדו תגעו
שפיה בגדו וכל אשר נגעו בו
נושעו:

*Y rogauanle que solamente tocassen el bor-
de de su manto: y todos losque tocaron, fueron
saluos.*

יד.

29. Ο δὲ εἶπεν, ἔλθε καὶ κα-
τέβη ἀπὸ τῆς ναυῆς ὁ πέτρος, καὶ πε-
πάτηκε ἐπὶ τῆς ὑδάτι, ἐλθὼν πρὸς
τὸν Ἰησοῦ.

*Il dir, Vien. Et Pierre descendu de la
nauelle, chemina sur les eaux pour aller
à Iesus.*

30. Βλέπων δὲ τὸν ἀνεμὸν ἰσχυ-
ρὸν, ἐφείνη. καὶ ἐρχόμενος κα-
ταπατήσας τὴν ἑαυτοῦ, λέγων, κύ-
ριε, σώσθη μου.

*Mais voyant le vent fort, il eut peur:
& comme il commençoit à s'enfoncer,
il s'écria, disans, Seigneur, sauue-moi.*

31. Εἰς ἡμέρας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνων
τὴν χεῖρα, ἐπέλαβε το αὐτόν, καὶ
λέγει αὐτῷ, ὀλίγο πιστε, τίς τίς ἐδὶ
σεύας;

*Et incontinent Iesus estendit sa main
& le print, lui disant, Homme de petite
foy, pourquoi as-tu douté?*

32. Καὶ ἐμβάσαντες αὐτοὶ εἰς τὴν
ναυῆα, ὁ ἀνέμους ὤκνησεν.

*Et quand ils furent montés en la na-
uelle, le vent s'appaisa.*

33. Οἱ δὲ ἐν τῇ ναυῇ, ἐλθόντες
προσκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες, ἀ-
ληθὲς ἦσθ ἰσὺς τοῦ Θεοῦ.

*Lors ceux qui estoient en la navel-
le, vindrent & l'adorerēt, disans, Vraye-
ment tu es fils de Dieu.*

34. Καὶ διαπεράσαντες ἡλθον
εἰς τὴν γλῶσσην Γεννησαρέθ.

*Puis estans passés outre ils vindrent
en la contree de Gennezareth.*

35. Καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐσ-
θρὸς ὁ ἰσχυρὸς ἐκείνου, ἀπὸ ἐξ αὐτοῦ
ἐκλυον τὴν περὶ χεῖρα ἐκείνου, καὶ
καταλύσαν αὐτοὺ πάντας τοὺς
κακὸς ἰσχυρὰς.

*Et quand les hommes de ce lieu-la
leurent recognu, ils enuoyerent par
toute la contree d'alentour: & lui pre-
senterent tous ceux qui se portoyent
mal.*

36. Καὶ παρακαλοῦν αὐτοὺ ἵνα
μόν ὁ ἱμάτιον ὁ προωθεν τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ὅσοι ἤψαντο, ἐθε-
λώσαν.

*Etle prioient que tant seulement ils
touchassent le bord de son vestement:
& tous ceux qui le touchèrent, furent
guetis.*

29. Atipsē ait, Veni. Et descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquā ut veniret ad Iesum.

And he said: Come. And when Peter was come downe out of the ship, he walked on the water, to go to Iesus.

30. Videns verò ventum validum, timuit: & cum cœpisset mergi, clamavit, dicens, Domine, saluum me fac.

But when he sawe a mightie winde, hee was afrayed: and as he began to sincke, he cryed, saying, Master, save me.

31. Et continuò Iesus extendens manum apprehendit eum: & ait illi, Modice fidei, quare dubitasti?

So immediatly Iesus stretched forth his hand / and caught him / and said to him / O thou of little faith, wherefore dost thou doubt?

32. Et cum ascendissent in naviculam, cessavit ventus.

And as soone as they were come into the ship, the winde ceased.

33. Qui autem in navicula erant, venerunt & adoraverunt eum, dicentes, Verè filius Dei es.

Then they that were in the ship, came to him and worshipped him, saying, Of a truth thou art the Sonne of God.

34. Et cum transfretassent, venerunt in Terram Genesar.

And when they were come over, they came into the land of Genesareth.

35. Et cum cognovissent eum viri locitillius, miserunt in universam regionem illam, & obtulerunt ei omnes malè habentes.

And when the men of that place knewe him, they sent out into all the countrey round about, and brought unto him all that were sicke.

36. Et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt.

And they sought him, that they might touch the hemme of his garment, onely: and as many as touched it, were made whole.

29. Vnd er sprach: Komm her. Vnd Petrus trat auß dem Schiff / vnd gieng auff dem Wasser / daß er zu Iesu keme.

De hand sagde / Kom hid / De Peder traadde aff Skibet / ob gick paa Vandet / at hand stulde komme til Ihesum.

30. Er sahe aber einen starken Wind / da erschrack er / vnd hub an zu sincken / schrey vnd sprach: Herr / hilff mir.

De hand saa it sterke Væder / da bleff hand forserdet / oc begynte at sincke / robre / oc sagde / Hæd. Hæ hielp mig.

31. Iesus aber recket bald die Hand auß / vnd ergreiff in / vnd sprach zu ihm: Du kleinglaubiger / warumb zweiffeltest du?

Ihesus vdraete strax sin haand / oc tog saa paa hannem / oc sagde til hannem / Du tilidit Troendis / hui vilde du?

32. Vnd sie tratten in das Schiff / vnd der Wind legte sich.

De de ginge ind i Skibet / oc Været stillebde.

33. Die aber im Schiff waren / kamen vnd fielen für ihm nieder / vnd sprachen: Du bist warlich Gottes Son?

Men de som vaare i Skibet / komme oc fulde ned for hannem / oc sagde / Du est sandelige Guds Søn.

34. Vnd sie schiffen hinüber / vnd kamen in das Land Genesareth.

De de fore hen offuer / oc komme til Genesareth land.

35. Vnd da die Leute am selbigen ort sein gewar worden / schickten sie auß in das ganze Land ombher / vnd brachten allerley vngesunden zu jm.

De der Folket paa samme Sted bleffue hannem var / sendede vdi det ganske Land trint omring / oc forde alle som siuge vaare / til hannem.

36. Vnd sie baten ihn / daß sie nur seines Kleides saum anrühreten. Vnd alle die da anrühreten / wurden gesund.

De bade hannem / at de maate eton røre ved Sammen paa hans Klæder. De alle / der som rørte der ved / bleffue helbrede.

29. Von seht: Pod. V wy skapio Pter z Lodzi / szel po wodę / aby przyszedł do Jezusa.

A on pomiedzial / Chodź / Wy skapio Pter z Lodzi / szel po wodę / aby przyszedł do Jezusa.

30. Alle wida wijsr welikę / balse: A kedyż pozał tonauć / szkilł kła: Pane / pomoż mi.

W widze wijsr gwałtowny / szkilł kła / A gdy już pozał tonąć / zawołał mówiąc / Panie / zachowaj mnie.

31. A y hneð Gęjs wyraży ruś / vnał gey / a seł genu: Wlaś wijsr / proś gę / pochy bował?

A wnet Iesus hciagnawsy z ręk / i chwycił go: A rzekł mu / O mało wstać / przyszedł do Jezusa.

32. A kedyż wstaupił na Łodzi / przestal wijsr.

A gdy oni wešli w łódź / wicher natwierał.

33. A kedyż na Łodzi / przestaupili a stanęli se genu / rkaue: Gęstę Syn Gęsi gę ty.

A ci którzy byli w łodzi / przyskoczyli dali mówiąc / mówiąc / Prawdziwieś jest syn Boży.

34. A kedyż se przelawili / przšli do Zeme Genesareth.

A przeprawili się / przšli do ziemi Genesaret.

35. Kedyż poznawše gę Wdużi mijsa toho / roz stali po wsi / wlaści te / a podawali gę mu w sech naniecnych:

A poznawsy go meżowie miesyca onego / posłali powzytkę / oney przyległy krainie / y przyniesli mu wsiytki frozy sie złe nacz.

36. A prosili ho / aby se as spoił podolka roucha gęho dotkli. A kedyż se kosił dotykali / gdrąwi gfa u wjnu.

A prosił go aby ściął rękę do / trzymał krawiec płaszcza jego / A którzy sie kłaniali dotknęli / są zachowani.

הדין קרבו לך יִשׁוּעַ
פְּרִישָׁה וּסְפָרָה דְּמוֹ
אוֹרְשָׁלַם וְאָמְרוּ:

*Allora vengono à Iesus de gli Scribi
e Farisei di Ierusalem, dicendo.*

לְמַנָּה תִּלְמִידֶיךָ עֲבֹדוּ
עַל מַשְׁלֵמֹתֶיךָ דְּקִישָׁה
וְלֹא מִשְׁיָדוֹן אֲדִיהוֹן מָה
דְּאִכְלוּ לְחֶמְדָּה:

*Perche trasgrediscano à tuoi discipoli
l'ordinazione de moysi anichet? conciossia
cosa che non si lavano le mani, quando
mangiano.*

עֲבָדָה יִשׁוּעַ וְאָמְרוּ לְהוֹן
לְמַנָּה אַף אֲנִתָּו עֲבֹדוּ
אֲנִתָּו עַל פִּי קִדְּשָׁה
דְּאֵלֹהִים מִטְהַר מִשְׁ
מַשְׁלֵמֹתֶיךָ אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ
אָמְרוּ:

*Egli rispondendo, disse loro, Perche
trasgrediscano il comandamento di Dio:
per la vostra tradizione. Conciossia cosa
che Iddio comando, dicendo.*

יְקַר לְאָבִיךָ וְלֵאֲמֹר דְּמוֹ
דְּמִצְחָה לְאִבִּיךָ וְלֵאֲמֹר
מִמֶּנִּי יָמוּת:

*Honora il padre e la madre, chi male
dira il padre o la madre morrà di morte.*

אֲנִתָּו דְּיוֹ אֲמֹרוֹן אֲנִתָּו
כָּל מִן דְּאָמְרוּ לֵאמֹר אֵי
לְאָמְרוֹ קִדְּשָׁה מִדָּם
דְּתַתְּבָנָה מִנֵּי:

*Egoi dico, Chiunque dirà al padre o
à la madre, Ogni dono che da me s'offeri-
rà, ti sarà utile.*

וְלֵאמֹר יְקַר לְאִבִּיךָ אֵי
לְאִמָּה וּבְשִׁלְהוֹן מִלְּתָה
דְּאֵלֹהִים מִטְהַר מִשְׁ
מַשְׁלֵמֹתֶיךָ:

*Ancora ch'ei non honori altrimenti
il padre, o la madre sua, sarà disobedi-
ente: e così hanete annullato il comandamen-
to di Dio, per la vostra tradizione.*

נִסְבִּי בִּפְתִי שְׂפִיר
אֲתִיבִי עֲלֵיכֶן אֲשַׁעֲרֶנָּה
גְּבִירָה וְאָמְרוּ:

*Hypocriti, bene habetis profectus E-
ia, dicendo.*

עֲמִיא הֵנָּה בְּסִפּוּרְתָּה הוּ
מִיָּקָר לִי לְבָהוֹן דְּיוֹ סִגִּי ר'
רַחֵם מִנִּי:

*Questo popolo mi s'appressa con la sua
bocca: & honoraui con le labbra: ma il
cuor loro è ben lungi da me.*

אֲנִי קָרְבִּי אֵל יִשׁוּעַ
מִירוּשָׁלַם סוֹפְרִים וּפְרִישִׁים
לֵאמֹר:

*Entonces llegaron à Iesus vnos Escribas y
Phariseos de Ierusalem, diciendo:*

לְמַנָּה תִּלְמִידֶיךָ יַעֲבֹדוּ אֶת-
צִוֵּי הַתּוֹקֵנִים כִּי לֹא יִכְבְּסוּ
אֶת-יְדֵיהֶם בְּאֹשֶׁר יֵאָכְלוּ אֶת-
הַלֶּחֶם:

*Porque tus Discipulos traspassan el precepto
de los Ancianos? porque no lavan su manos
quando comen pan.*

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם וְלֵמָּה
אַתֶּם עוֹבְרִים מִצְוַת אֱלֹהִים
בְּצִוֵּי הַתּוֹקֵנִים כִּי-אֱלֹהִים צִוָּה
לֵאמֹר:

*Y el respondiendo dixoles, Porque tam-
bien vosotros traspassays el mandamiento de
Dios por vuestro precepto? Porque Dios man-
dó, diciendo.*

כִּבְדוּ אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמָּךְ
וְהַמְקַלֵּל אֶבְיֹו וְאִמָּו מוֹת יוּמָת:
וְהוֹנֵר אֶת-אָבִיךָ אֵימָה
וְהוֹנֵר אֶת-אִמָּךְ מוֹת יוּמָת:

וְאַתֶּם אומרים כָּל-אֲשֶׁר
יֹאמֶר לְאָבִיךָ וְלֵאֲמֹר קָרְבִּי אֲשֶׁר
מִמֶּנִּי יוֹעִיל:

*Mas vosotros dezis, Qualquiera dirá al pa-
dre o à la madre, Toda offrenda mia à ti aproue-
chará:*

וְלֹא יִכְבְּדוּ אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-
אִמָּךְ וְהַמְקַלֵּל אֶת-אָבִיךָ
בְּעִבּוֹר צִוֵּי הַתּוֹקֵנִים:

*Y no honrará a su padre, o à su madre, y a-
ueys invalidado el mandamiento de Dios por
vuestro precepto.*

הַחֲנֻפִּים הֵיטִיב לְהַנְבִּיא
עֲלֵיכֶם יִשְׁעִיהוּ לֵאמֹר:

*Hypocritas, bien prophetizó de vosotros
Isaias diciendo.*

כִּי גִשַׁשׁ הָעַם הַזֶּה בְּפִי
וּבְשִׁפְתָיו כְּבֹדוֹ וְלִבּוֹ רַחֵק
מִמֶּנִּי:

*Este pueblo de su boca se acerca de mi, (y de la-
bios me honra:) mas su corazón está de mi.*

ΤΟΤΕ προσέρχονται τῷ ἰη-
σοῦ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμ-
ματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες.

*A donc vient à Iesus des Scribes &
Pharisiens qui estoient de Ierusalem,
disans.*

2. Διατί οἱ μαθηταὶ σου ὡς
καί ποτε τῶν ἀρχαίων ἦν πε-
ρὶ τῶν ἱερῶν; ὅτι οὐκ ἐντέλλεται
ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ὅταν ἄν τι ἐσθίσωσιν.

*Pourquoi tes disciples outrepassent
ils la tradition des anciens? Car ils ne
lavent point leurs mains, quand ils pre-
nent leurs repas.*

3. Οὗ ὁ ἀποκριθὲς εἶπεν αὐτοῖς,
Διατί καὶ υἱοὶς ἀρχαίων ἐστὶ τὸ
ἐκκαλεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ὡς
ἐντέλλεται ὁ γὰρ θεὸς ἐστὶ λατρεῖν,
λέγων.

*Mais lui respondant leur dit, Et vous,
pourquoi outrepasser vous le com-
mandement de Dieu pour vostre tra-
dition? Car Dieu à commande, disant.*

4. Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὸν μη-
τέρα, ὁ καθολογὸν πατρίαν
μητέρα, ἵνα εὖ σοι ᾖ.
Honore ton pere & ta mere. Item,
Qui maudira pere ou mere, meure de
mort.

5. Ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὅς ἐστι νόμος
τῷ πετρεῖ ἢ τῇ μητρί, ὃ ἐάν τις
ἐμὲ ἀφελθῇ.

*Mais vous dites, Quiconque aura dit
à son pere ou à sa mere, Tout don qui
sera offert de par moi, sera à ton profit.*

6. Καὶ ἐμὴ πηγή τὸν πατέρα
αὐτοῦ ἢ τὸν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἔκυ-
ρωσεν τὸν ἐκκαλεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον
ὡς ἐντέλλεται ὁ κύριος.

*Encore qu'il n'honore pas son pere,
ou sa mere, sera hors de coulpe: & ainsi
auez annullé le commandement de Dieu
par vostre tradition.*

7. Ὑποκριταί, καλῶς προφη-
τεῖται ἐν υἱοῖς υἱοῦ, λέγων.

*Hypocrites, E saie à bien prophetisé
de vous, disant.*

8. Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς ὅτι ἐκ τῆς
στόματός μου, καὶ τῆς χειρὸς μου τι-
μῶ, ὅτι κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ
καρδίας μου.

*Ce peuple ci s'approche de moi de la
bouche, & m'honore de ses leures: mais
leur cœur est bien fort esloigné de moi.*

TVnc accesserunt ad eum
ab Ierosolymis Scribae
& Pharisei, dicentes.

Then came to Jesus the Scribes
and Pharisees / which were of Ierusa-
lem / saying.

2. Quare discipuli tui
transgrediuntur traditionem
seniorum? non enim lavant
manus suas cum panem
manducant.

Why do thy disciples transgresse
the tradition of the Elders? for they
wash not their hands when they eat
the bread.

3. Ipse autem respondens
ait illis, Quare & vos trans-
gredimini mandatum Dei
propter traditionem vestram?
Nam Deus dixit.

But he answered & said unto them /
Why do ye also transgresse the com-
mandment of God by your tradition?
For God hath commanded / saying.

4. Honora patrem & ma-
trem, & qui maledixerit
patri, vel matri, morte mo-
riatur.

Honour thy Father and mother: and
he that curseth father or mother: let him
die the death.

5. Vos autem dicitis, Qui-
cunque dixerit patri vel ma-
tri, Munus quodcumque est
ex me, tibi proderit:

But ye say / who soever shall say to
father or mother / By the gift that is
offered by me thou mayest have profit.

6. Et non honorificabit
patrem suum aut matrem
suam: & irritum fecistis ma-
datum Dei propter tradi-
tionem vestram,

Though he honour not his father / or
his mother / he shall be free: thus have ye
made the commandment of God of
no authority by your tradition.

7. Hypocritae, bene pro-
phetavit de vobis Isaïas, di-
cens.

O hypocrites / Isaïas prophesied
well of you / saying.

8. Populus hic labiis me
honorat: cor autem eorum
longe est à me.

This people draweth nere unto me
with their mouth / and honoureth me
with the lips: but their heart is farre
off from me.

**Da kamē zu ihm die Schrifte-
gelehrten vnd Phariseer von Jerusa-
lem / vnd sprachen:**

**Wā komme de Schriftfoge oc Phariseer aff Jeru-
salem til hannem / oc sagde.**

2. Warumb übertretten deine Jün-
ger der Eltesten auffſätze? Sie wa-
schen ihre hende nicht wenn sie Brodt
essen?

Hui ossuerræde dine Disciple de eldſtis Skick?
De to icke deris hender / naar de æde Brod.

3. Er antwortet vnd sprach zu ih-
nen: Warumb übertrettet denn ihr
Gottes Gebot / vmb euer Auffſätze
willen? Gott hat gebotten /

Hand suæde / oc sagde til dem / Hui ossuerræ-
de i da Guds Bud / foreders Skickes skyld? Bud
haffuer budet /

4. Du sollt Vater vnd Mutter ehren.
Wer aber Vater vnd Mutter flüchet
der soll des tods sterben.

Du skalt ære Fader oc Moder. De hvo sen-
bænder Fader oc Moder / hand skalt døielige dæ.

5. Aber ihr lehret: Wer zum Vater
oder Mutter spricht (wenn ichs opffe-
re / so ist es dir vil nützer) Der thut
wol.

Men i lærer / Hvo som siger til Fader eller til Moder
(der som ieg offerer det / da er det dig meget nytteligere)
hand gør vel.

6. Damit geschieht es / daß nie-
mand hinfort seinen Vater oder seine
Mutter ehret. Vnd habt also Gottes
Gebot aufgehoben / vmb euer Auf-
ſätze willen.

De der met ſkeer det / at ingen lærer ſin Fader eller
ſin Moder mere. De der met hæfue i til inder godts
Guds Bud for eders Skickis skyld.

7. Ihr Heuchler / es hat wol Eſai-
as von euch geweiffaget / vmd ge-
sprochen:

I Øuenskalcke / Eſaias ſpaaede vel om eder / oc
ſagde.

8. Diß Volck nahet sich zu mir mit
seinem Munde / vnd ehret mich mit
seinem Lippen / aber ihr Herz ist ferne
von mir.

Deette folck holder ſig til mig med ſin Mund / oc
ærer mig med ſine læbe / Men deris Herte er langt
fra mig.

**Ehdy přistaupili k němu
od Jeruzaléma Židové
a Žakomjch / řkauce:**

Že dy přichodžili do Jezusa /
Jeruzalem měktořzy nauce-
čelowie y Žakymſkowie / mo-
wiac.

2. Proč Bědníky twogi
přestupují ustanovení Star-
šých? nebo neomyvají ru-
kau svých když chleba jedí.

Čemu vesníowie twogi přez-
stupují vſtawu: ſtárſchých? Abo-
wim nie wmywają rękú ſwých
gdy chleba jedzą.

3. A on odpowíjdaje řekl
jim: Proč? my přestupujeme
Přikázání Boží pro uſtano-
vení waſſe? Neb Dáň přis-
kázal / řka:

On odpowiedając rzekł im /
Cemuż wy przeſtupujecie roz-
kazanie Boże przez uſtawę waſz-
ę? Abowiem bog przykazał / mowiac.

4. Či otcey Matku: A kdož by
zlořečil Otci neb Matici / at
smrti vinně.

Či otcey twogoy mátky two-
je / A ktožy zlořečýl otcu abo
mátce / smrtelcá miedžy vinně.

5. Ale wy pravíte: Kdož by
řekl řek Otci aneb Matici /
Dar kterýž řekl geſt ode mne /
tož bude proſpeſſen.

A wy powiedacie / A ktořby
řekł ocy a abo mátce / Darem. tož
rykowiect bude oſławowal / wſpo-
možon będziect.

6. Je nemá čijſi Dce aneb
Mátke ſwě. A tak žruſſoli geſte
Přikázání Boží pro ſwá u-
ſtanowení.

Chočy nie czék ocy ſwego
abo mátki ſwojej (předſtawením
nten beďne.) A wimwieszećie o-
brocili rozkazanie Boże przez w-
ſtawę waſz.

7. Pokřten / dobřel geſt pro-
rokoval o waſ Žakajſkaj:

Pokřtěl ľudje / dobre o waſ
prorokoval Žakajſkaj / mowiac.

8. Lid tento vſtup toliſko mne
čij / ale Ořde geſtich daleko
geſt od mne.

Přichodží do mne ten lid
vſtupí ſworem / y čuťmne waſ-
gám / ale ſerce ich dáleko jeſt o-
d mne.

9 וסריקאית דחלין לי פד
מלכין יולכנא דפיקדנא
דפני נשוא:

Ma in vano mi honorano, insegnando dottrine, che son comandamenti d'huomini.

10 וקרא לפנשא ואמר
להון שמועין ואסתכלון:

E chiamate a se le turbe, disse loro, Videte & intendete.

11 לא הוא מדם דעא
לפוימא מסיב לבר נשא
אלא מדם דנפק מן פוימא
הו הו מסיב לבר נשא:

Non quello che entra ne la bocca, fa l'huomo immondo: ma quello che esce de la bocca, è quel che fa immondo l'huomo.

12 הידיו קרבו תלמידיו
ואמרין לה ידע אמת דב
דפרייתא דשמועין מלתא
דא אתפשו:

Allora i suoi discipoli accostandosi, gli dissero, Hai tu saputo che i Farisei & i Giudei ti scandalizzano?

13 הו דין ענא ואמר
להון כל גבתיא אידא
דלא גבתיא אבי דפשמא
תתקור:

Et egli rispondendo, disse, Ogni pianta, che non ha piantata il mio celeste Padre, sarà diradicata.

14 שביקו להון סמיא
אגון גודא דסמיא סמיא
דין לסמיא אן ידבר תרין
בגומא גבלין:

Lasciatgli, essi sono ciechi guide di ciechi. E se un cieco guiderà un altro cieco, amendue cadranno ne la fossa.

15 וענא שמועין כאפא
ואמר לה מדי פשק לו מ
מתלא הנא:

E Pietro rispondendo gli disse, Dichiaraci questa similitudine.

16 הו דין אמר להון עד
מא להשא אף אנתון לא
מסתכלין אנתון:

E Iesus v disse, Voi sete pur ancora senza intelletto.

9 ותהי ידאתם אותי מצוה
אדם מלמדה:

Mas en vano me honrran enseñando doctrinas, mandamientos de hombres.

10 ויצעק את העם ויאמר
להם שמועין ותבינו:

Y llamando a las compannas, dixoles, Oyed, y entended:

11 אשר יבוא לפה אינו מטמא
את האדם כי אם אשר יצא
מפה והו הוא יטמא את האדם:

No loque entra en la boca contamina al hombre: mas loque sale de la boca, esto contamina al hombre.

12 הו נשוא תלמידיו ויאמרו
לו הידעת כי המפרשים
בשמועין את הדבר הזה הפשו:

Entonces llegando a sus Discipulos, dixeronle, Sabes que los Phariseos oyendo esta palabra se offendieron?

13 ויען ויאמר כל מטע אשר
לא נטעו אבי אשר בשמים
ינתש:

Mas respondiendo el, dixo, Toda planta que no plantó mi Padre celestial será defarragada.

14 הניחו להם כי עורים חמה
ונהגי העורים ועור אם ינהג את
העור שניהם לבור יפלו:

Deixalos: guias son ciegos de ciegos: y si el ciego guiare al ciego, ambos caerán en el hoyo.

15 ויען כיפא ויאמר לו פתח
לני את המשל הזה:

Y respondiendo Pedro, dixole, Declaranos esta parabola.

16 ויאמר ישוע הגם עד
עתה אינכם מבינים את
הדבר:

Y Iesus dixo, Aun tambien vosotros soys sin entendimiento?

9. Ματτω ὁ σέβωντί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντολάς ἀνθρώπων.

Mais en vain m'honorent-ils, enseignant des doctrines, qui ne sont que commandemens d'hommes.

10. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούετε καὶ συνίετε.

Puis ayant appelé les troupes à soi, leur dit, Oyez & entendez.

11. Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἁνθρώπου.

Ce n'est pas ce qui entre en la bouche, qui souille l'homme: mais ce qui sort de la bouche, c'est cela qui souille l'homme.

12. Τότε προσελθόντες αἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπαν αὐτῷ, ἰδοὺ ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκαθάρτους τὸν λόγον, ἐσκευδαλίοντες;

Lors les disciples s'approchant lui dirent, N'as-tu pas connu que les Pharisiens ont été scandalisés, quand ils ont ouï ce propos?

13. Ὁ ὃς ἀνθρωπίνως ἐπιφυτεύει, ἐν φούδῳ οὐ παύσει· ἐν ἁγίῳ, ἐν ἁγίῳ.

Et lui respondant, dit, Toute plante que mon Pere celeste n'a point plantée, sera defracinee.

14. Ἀφῆτε αὐτοὺς ὁδηγοὶ εἰς τυφλοὺς τυφλοῦν. τυφλὸς ὃ τυφλὸν ἐάν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πτωπύται.

Laissez-les, ce sont aveugles conducteurs d'aveugles. Que si un aveugle conduit un autre aveugle, tous deux cherront en la fosse.

15. Ἀπεκρίθης ὁ πέτρος εἰπὼν αὐτῷ, φράσον ἡμῖν τὴν παροίαν ταύτην.

Adonc Pierre prenant la parole, lui dit, Expose-nous ceste similitude.

16. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, αἰμὼν καὶ ὑμεῖς αἰσώμεθα ἔτι;

Et Iesus dit, Vous aussi, estes-vous encore sans entendement?

17 לא ידעו אנתון דמדם
דעאל לפומא לכרס
הו אור ומו תמן בת
בתדפתא משתתא לבר:

Non intendere ancora, che tutto ciò che entra ne la bocca, se ne va nel ventre, e mandasi fuori nel luogo necessario?

18 מדם דין דמו פומא
נפק מן לבן נפק והיו
מסיב לה לבר נש:

Ma le cose che escono de la bocca, vengono dal cuore, e quelle fanno l'humano immondo.

19 מן לבא הו גיר נפקו
מחשבתא בישתא גנא
קטלא וניותא גנבותא
סהדות שיקרא גירפא:

Imperche dal cuore procedono i mali pensieri, gli homicidy, gli adulterij, le fornicationi, i furti, le false testimonianze, le infamazioni.

20 הלו אפן דמסובו ל
לבר נש או אנש דין
לסס פד לר משגין א
אידוהי לא מסתניב:

Queste son quelle cose che fanno l'humano immondo: ma il mangiare senza lavarsi le mani, non fa già l'humano immondo.

21 ונפק מן תמן ישוע
ואתא לתחומא דצור
ודצורו:

Partitosi poi Gesù di lì, si ritirò nelle parti di Tyro e di Sidon.

22 והו אנתתא פ
כנעניתא מן תחומא
הנו נפקת פד קצין
ואמרא אתרהם עלי מרי
ברה דדוד ברתא בישאית
מתדבא מן שאנא:

Eccola una donna Cananea, uscita da quei confini, gridava a lui, dicendo, Habbi misericordia di me Signore, Figliol di David, la mia figliuola è miserabilmente tormentata dal demonio.

23 הו דין לא פניו
פחזמא וקדו תלמידוהי
בצו מנה ואמרו שרה
דעניא בתו:

Ma egli non le rispose parola: e i suoi discipuli accostatisi, lo pregavano, dicendo, Mandala via, perciocchè ella ci grida dietro.

17 הלא תבנו כ כל אשר
בא לפה גם יבוא אל הבטן
ובמחנה ישלה:

No entendays aun, que todo loque entra en la boca, va al vientre, y es echado en la necessaria?

18 ואשר יצאו מפה גם מלבב
יצאו והמה יטמאו את האדם:

Mas loque sale de la boca, del mismo corazón sale, y esto contamina al hombre.

19 כי מלבב יצאו מחשבות
רעות רחצים גיאופים וטונים
גנבות צדות שקר וגדופים:

Porque del corazón salen los malos pensamientos: muertes, adulterios, fornicaciones, hurtos, falsos testimonios, maledicencias.

20 אלה הם אשר יטמאו
את האדם אבל אכול ולא
לרחץ דים לא יטמא את
האדם:

Estas cosas son las que contaminan al hombre: que comer con las manos por lavar no contamina al hombre.

21 ויצא משם ישוע ויבוא
בקצות צור וצידון:

Y saliendo Iesus de allí, fue a las partes de Tyro y de Sydon.

22 והנה אשה כנענית מבבלים
האלה יצאה ותצעק לאמר
הנני אדני בן דוד ככלי תענה
מאד מן השטן:

Y he aqui una muger Cananea que auia salido de aquellos terminos clamaba diciendole, Sennor, Hijo de David, ten misericordia de mi, mi hija es malamente atormentada del demonio.

23 והוא לא יענה לה דבר
ויקרבו תלמידיו ויתחננו לו
לאמר הנה אותה כי צעקה
אחריו:

Mas el no le respondió palabra. Entonces llegando sus Discipulos, rogaronle diciendole, Embiala, que da bozes tras nosotros.

17. οὐπω ἔτι πρὸς τὸ εἰ-
σέρχασθαι εἰς τὸ σῶμα, εἰς τὴν
καρδίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφύρωνα
ἐκβάλλεται;

N'entendez-vous pas encore que tout ce qui entre en la bouche, s'en va au ventre, & est jeté au reseau?

18. Ταῦτα δὲ ἐκ καρδίας ἐκ τοῦ
σώματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχου-
ται, καὶ αὐτὰ κρῶσι τὸν ἄνθρωπον;

Mais les choses qui sortent de la bouche, partent du cœur, & ces choses-là souillent l'homme?

19. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχου-
ται διλογισμοὶ πονηροί, Φοναί,
μοιχαῖαι, φροῖσαι, κλεπτῆρι-
σμοὶ, μαρτυρίαι, βλασφημίαι.

Car du cœur sortent pensées malignes, meurtres, adulteries, paillardies, larcins, faux témoignages, detractions.

20. Ταῦτα εἰσι τὰ κρῶνόντα τὸν
ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἀνίσχουσιν χεῖρσι φα-
γῆν, ἢ κρῶναι τὸν ἄνθρωπον.

Ce sont ces choses-là qui souillent l'homme: mais de manger sans avoir les mains lavées, cela ne souille point l'homme.

21. Καὶ ἐξελθὼν ἐκείθεν ὁ ἰησοῦς,
ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς κρη-
τῆς.

Après Iesus partant de là, se retira es quartiers de Tyr & de Sidon.

22. Καὶ ἰδοὺ ἑστὴν χειρὶ αἰα-
δοῦσά, ὅτε ἴδῃ ὁρῶν ἐκείθεν ἐξελθόντα
ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγοντα· ἔλθι-
σόν με κύριε, ἡ δαυὶδ, ἡ θυγάτηρ
μου κακῶς δαμνοῖται.

Et voici une femme Cananeene, partie de ces quartiers-là, qui s'escria, lui disant, Seigneur, Fils de David, ayez pitié de moi: ma fille est misérablement tormentée du diable.

23. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λό-
γον, καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· δόσ-
λυσεν αὐτῇ ὅτι κραῖς ὁπασάν
ἡμῶν.

Mais il ne lui répondit mot. Lors ses disciples s'approchant, le prièrent, disant, Donne lui congé: car elle crie après nous.

CAP. XV.

17. Non intelligitis quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in recessum emittitur?

Perceiue the not yet, that whatsoeuer entreat into the mouth, goeth into the belly, and is cast out into the draught?

18. Quae autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquant hominem:

But those things which proceed out of the mouth, come from the heart, and they defile the man.

19. De corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae.

For out of the heart come evil thoughts, murders, adulteries, fornications, thefts, false testimonies, blasphemies.

20. Haec sunt quae coinquant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquant hominem.

These are the things, which defile the man: but to eat with unwashen hands, defileth not the man.

21. Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis.

And Iesus went thence, and departed into the coasts of Tyrus and Sidon.

22. Ecce mulier Chanaan a sinibus illis egressa clamavit, dicens ei, Misere mei Domine fili David: filia mea male a demonio vexatur.

And behold, a woman a Canaanite came out of the same coasts, and cried, saying unto him, Have mercy on me, O Lord: the daughter of David: my daughter is miserably vexed with a devil.

23. Qui non respondit ei verbum: Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes, Dimitte eam: quia clamat post nos.

But he answered her not a word: Then came to him his disciples, and besought him, saying, Send her away, for she crieth after us.

Das XV. Capitel.

17. Mercket jr noch nicht, daß alles, was zum Munde eingehet, das gehet in den bauch, vnd wird durch den natürlichen gang außgeworffen?

Forstaa i tcke end nu? Itt alt der som indgaar i munden, der gaar i Bugen, oc bliffuer vdtast ved den naturlige gong.

18. Was aber zum munde heraus gehet, das komt auß dem hertzen, vnd das verunreiniget den Menschen.

Men der som gaar vdtast Munden, der kommer aff hertze, oc der besmitteer Menschen.

19. Denn auß dem hertzen kommen arge gedanken, mord, ehebruch, hureren, dieberen, falsche gezeugnuß, lesterung.

Itt aff hertze komme onde Tancher, Mord, Hoer, Starckheit, Ziffueri, falsche Bidnesbyrd, Despaatelse.

20. Das sind die Stuck, die den Menschen verunreinigen. Aber mit vngewaschen henden essen, verunreiniget den Menschen nicht.

Dise ere de ting, som besmitteer Menschen. Men at orde mer medene hender, der besmitteer icke Menschen.

21. Vnd Iesus gieng auß von dannen, vnd entweich ihm die gegend Tyro vnd Sidon.

De Ihesus gieng der vdsra, De drog bort i Tyri oc Sidons egn.

22. Vnd sihe, ein Cananeisch Weib gieng auß derselbigen grentze, vnd schrey im nach, Vnd sprach: Ach HERR, du Son David, erbarm dich mein, Meine Tochter wirdt vom Teufel ubel geplaget.

De see en Cananeisch Quinde giet aff densamme egn, oc robet effter hannem, oc sagde, Ah HERR, du Dawids son, forbarne dig, offuer mig, Min Daatter plagis ilde aff Dieffuelen.

23. Vnd er antwortet jr kein wort. Da Tratten zu im Seine Jünger, baten in, vnd sprachen: Laß sie doch von dir, denn sie schreyet vns nach.

De hand suarede hende icke et Ord. Da traadde hans Disciple til hannem, bade hannem oc sagde, Stil dig dog aff mee hende, tht him robet effter oss.

Koptola XV.

17. Merzumittelij, Je wsseddo coj w vsa wchazj, do bricha gde/a wppaussen se wen?

Jescezej merzumitelje, Je wsseddo ka rzecey fchora wchodzi w vska, w bruch id je/y do wychodu by: wa wy rzucona?

18. Alester wlecy, aust pochazegj, i srdecz gadu/a tyt pochazegj slowka.

Ale ty rzecey fchora wychodza i wst/ samego ierck pochodza/y po: kalata czloweka.

19. Nebo i srdecz wpchazegj zla mysleni/wkazj, czolojz swa/smiłswa/tradze/ kłwa swedecziw/rauhani.

Abowiem zserck wychodza zle mysl, morder swa/ cudzolojz wka/ nieczybkoj/ tradzijska/ falskwe swadecziw/ bliźniarska.

20. Ety psau wlecy fterezj posswrazegj slowka. Ale new: mytyma rukama gijsti/ toł ne: posswrazegj slowka.

Tye sarzecey fchora pokalata czloweka/ ale icke nie wmywizj rak/ czloweka nie pokala.

21. Amysed odud Gezijs/ stl do fragin Tyrskech a Ty: donskych.

Amysedby Iesus onad/ pos sedt w strony Tyru y Sydonu.

22. A ay fma Kananejska od kontin tch wsseddy/ wola: kłacy genu: Smilug se nadenmau Pante synu Dawi: dām/ Deera mā bjdne se od dābla trāpij.

A oto niewiśka Chānanejska wyszeddy z onych krałow/ za: wolala mōmrac tniemu/ Smilug se nadenma Pante synu Dawi: dām/ corlā mōlā ciāpko bywa ode dyal lā wdreczonā.

23. Kłāpjo neodpowēdēl gli slowa. Y pīstapwossē B: edniac geho/ presyli ho/ kłu: ce: Propušt gi/ nekt wola za nāmī.

A on nie odpowēdjal icy by slowa: Eedy pīstapwossē ycz: nrowie tego prosit go mōmrac/ odprowia/ Abowiem wola za nāmī.

24. הוּ דִּין עֲנֵנוּ וְאָמַר
לָהֶן לֹא אֶשְׁתַּדֶּרֶת אֵלֶּא
לֹתָ אֶרְבָּא דְּסִצְו מוֹ בֵּית
יִשְׂרָאֵל :

*Et egli rispondendo, disse, Io non son
mandato se non a le pecore perdute de la
casa d'Israël.*

25. הִי דִּין אֶתְּ סֵנְדֵר
לָהּ וְאָמַרְתָּ מִרִי צִדְרִינִי :

*Ma ella venne, & ingiunocchiossi
dimandando, dicendo, Soccorrimi Signore.*

26. אָמַר לָהּ יִשׁוּעַ לֵאמֹר
שְׁכִיר לְמִסְכָּ לְחֵמָה
דְּבִנְנָא וְלִמְדִּמִּי לְבִלְמָא :

*Et egli rispondendo, disse, Et non è
bene di pigliare il pane de figliuoli, & gir-
carlo a cagnoletti.*

27. הִי דִּין וְאָמַרְתָּ אִין מִרִי
אִף פִּלְבִּי אֶכְלוּ מוֹ
בְּרִיתָא דְּנִפְלוּ מוֹ פֶּתַח
בְּתִירָא דְּמִכְרִהוּ וְחֵאזִין :

*Et ella disse, Così è Signore, ma an-
cor i cagnoletti mangiano de minuz, & li
che cadeno de la mensa de lor Signori.*

28. הִידִין אָמַר לָהּ יִשׁוּעַ
אִין אֶתְרָתָא דְּבָא הִי הִימָּ
הִימְנוּתְכִי יִהְיֶה לְכִי אִין
דְּבִנְנָא אֶתְרִי וְאֶתְרִי
בְּרִיתָא מוֹ הִי שְׁעִתָּא :

*Allor Iesus respondendo le disse, O
donna, la tua fede è grande : fusti fatto
come tu vuoi. E da quella hora la sua fi-
gliuola fu risanata.*

29. וְשָׁנִי מוֹ תִּמְרָן יִשׁוּעַ
וְאֶתְרִי עַל גִּבִּי נִמְרָא דְּגִלְגָּלָא
וְסִלֵּק לְטוֹרָא וִיתֵב תִּמְרָן :

*E partito Iesus & di li sene venne prof-
fo al monte de Galilea : & salito nel mon-
te staua int' a sedere.*

30. וְקָרְבוּ לֹתָהּ בְּנֵי
סִנְיָא דְּאִיתָּ הִוֵּי עֲמָהּ
הַגִּירָא וְסִמְיָא וְחִרְשָׁא
וּפְשִׁינָא וְאֶתְרָא סִנְיָא
וְאֶתְרִי אֶתְרִי לֹתָהּ רִגְלוֹהִי
דְּיִשׁוּעַ וְאֶתְרִי אֶתְרִי :

*Allora vennero a lui molte turbe che
hauerano seco de coxpi, de ciechi, de mu-
ti, de gli stragpiati, & molti altri : & emes-
sero a i piedi de Iesus : & egli li risano.*

24. וְהוּא עָנָה וְאָמַר לֹא שְׁלַחְתִּי
כִּי־אֵם אֵל צִיּוֹן אֶבֶד מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל :

*Y el respondiend, dixo, No foy embiado si
no a las ouejas perdidas de la Casa de Israel.*

25. וְהִיא בָּאָה וְתַשְׁתַּחֲוֶה לוֹ לֵאמֹר
אֲדֹנָי הוֹשִׁיעֵנִי :

*Entonces ella vino, y adorólo diciendo,
Sennor soccorreme.*

26. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אִין טוֹב לְקַחַת
לֶחֶם מִבְּנִים וְלִדְמוֹתָ לְכָלְבִּים :

*Y respondiend el, dixo, No es bien tomar
el pan de los hijos, y echarlo a los perrillos.*

27. וְהִיא אָמַרְתָּ כִּן אֲדֹנָי אֶבֶל
אֵם הַכָּלְבִּים יֹאכְלוּ מִפֶּתִי
הַנּוֹפְלִים מִשְׁלַחַן אֲדֹנָיָם :

*Y ella dixo, Si Sennor : porque los perrillos
comen de las migajas que caen de la mesa de sus
sennores.*

28. אֲדֹעָנָה יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהּ
אִין אִשָּׁה גְּדוֹלָה הִיא אֶמְנוּתָךְ
יְהִי־לָךְ בְּאִשֶּׁר תַּחְבוּצִי וְתִרְבָּא
בְּרִיתָא בְּשַׁעָה תְּהִיָּא :

*Entonces respondiend Iesus, dixo, O mu-
ger, grande es tu fe : sea hecho contigo, como
quieres. Y fué sana su hija desde aquella hora.*

29. וַיַּעֲבֹר מִשָּׁם יִשׁוּעַ וַיֵּבֶא
עִירָם תְּגִלְיָה וַיַּעַל אֶל־
הָהָר וַיֵּשֶׁב שָׁם :

*Y partido Iesus de alli, vino junto al mar de
Galilea : Y subiendo en vn monte sentose alli.*

30. וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו עֲלֵם רֵב וַיְהִי
אֵתָם בְּסָחִים צוּרִים חֲרָשִׁים
חֲלָשִׁים וְאַחֲרִים רַבִּים וַיִּזְרוּ
אֹתָם לְרַגְלֵי יִשׁוּעַ :

*Y llegaron a el muchas compannas que ce-
nian consigo coxos, ciegos, mudos, mancos, y
otros muchos enfermos, y echaronlos a los pies
de Iesus, y sanólos :*

24. Ο' ὅ ὁ Σωτηρ τοῦ σώματος
ἀποστείλω εἰ μὴ εἰς τὴν οἰκίαν
τοῦ Δαυὶδ λέγοντι εὐαγγέλιον.

*Et il respondit, & dit, Je ne suis en-
voyé sinon aux brebis peries de la mai-
son d'Israël.*

25. Ἡ ὅ ἐλθὼν προσκυνοῦν ἀν-
τὶ, λέγουσιν· κύριε βοήθη μοι.

*Et elle vint, & l'adora disant, Sei-
gneur, aide moi.*

26. Ο' ὅ ὁ Σωτηρ τοῦ σώματος· οὐκ
ἐστὶ καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τοῦ
παιδός, καὶ βαλεῖν τοῖς κυνέμοις.

*Et lui respondant, dit, Il n'est pas bon
de prendre le pain des enfans, & le
jetter aux peris chiens.*

27. Ἡ ὅ ἔφη, καὶ κύριε περὶ τῶν
τοῦ κυνέμοι ἐσθ' ἵνα τὸν ἄρτον
τοῦ παιδὸς τῶν περὶ τῆς τραπέζης
τοῦ κυνέμοι αὐτοῦ.

*Mais elle dit, Il est bien vrai, Sei-
gneur : toutesfois les peis chiens man-
gent des miettes qui tombent de la ta-
ble de leurs maîtres.*

28. Τότε ὁ Σωτηρ εὐαγγέλιον εἶ-
πεν αὐτῇ· ὡ γυνὴ, μεγάλη σου ἡ
πίστις· ἵνα γένηται σοι ὡς ᾗς ἔφη· καὶ
ἐγένη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς τότε τῆς ὥ-
ρας ἐκείνης.

*Lors Iesus respondant, lui dit, O fem-
me, ta foy est grande : ainsi te soit fait,
comme tu veux. Et des ce meisme in-
stant, la fille fut guérie.*

29. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν οἶκον
σέθεν, ἦλθεν πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτῆς
καὶ λέγων· καὶ ἐταβέσθη εἰς τὸ ὄ-
μα, ἐκείνη το ἐκεῖ.

*Alors Iesus partant de là, vint pres
de la mer de Galilee : puis monta sur la
montagne & s'assit là.*

30. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί, ἔχοντες μετ' αὐτοῦ χωλούς,
τυφλούς, κωφούς, καὶ ἑπί-
λους πολλούς, καὶ ἐβόων αὐτὸν
λέγοντες· ὦ δαυὶδ τοῦ Δαυὶδ.

*Lors plusieurs troupes vindrent à lui,
ayans avec eux des boiteux, des aueu-
gles, des muets, des manchots, & plu-
sieurs autres : lesquels ils mirent aux
pieds de Iesus, & il les guérit.*

31 אִיךְ דִּנְתִּימְרוּן פִּנְשָׁא
הִגִּיו דִּתְיוֹן חֲרָשָׁא ד'
דִּמְמַלְלוּ וּפְשִׁיגָא ד'
דִּמְתַּחֲלִמִין וְהִגִּירָא
דִּמְרַלְכִין וְסַמְיָא דִּתְיוֹן
וְשִׁבְחִי לֵאלֹהֵא דִּי־סָרְלָא:

*In modo che le turbe si maraviglia-
mano, vedendo i muti parlare, li storpiati
offer salute, i ciechi camminare, i ciechi ve-
dere: e glorificavano l'Idio d'Israel.*

32 הוּ דִּיּוּ וְשׁוּעַ חֲרָשָׁא
לְתַלְמִידֵיהּ וַאֲמַר לְהוֹן
מִתְרַחֵם אֲנָא עַל-פִּנְשָׁא
הַנָּא דִּהֲרָא תִּלְתָּא יוֹמִין
קִדְיוּ לִנְתִי וְלִית דִּהוֹן מֵא
דִּיאֲכִלְיוֹן וְנִמְאֲשָׁא אֲנִין
כִּד פִּנְמוֹן לֹא אֲנָא אֲנָא
דִּלְמָא יַעֲיֹבִין פִּיאֲרִחָא:

*Il se poi chiamando à se i suoi disce-
poli, disse, Io ho compassione di questa
multitudine: perche che già tre giorni con-
tinuano di starmi appresso, e non hanno
che mangiare: e rimandarnele digiuni
non voglio, accioche non manchino nel
camino.*

33 אֲמַרְיוּ לֵה תַלְמִידֵיהּ
אֵימְכָא אִית לֹו פִּחוּרְבָּא
לְחֵמָא דִּי־סָבַע פִּנְשָׁא הַנָּא
כִּלְהָ:

*E i suoi discipoli gli dicono, D'onde
haueremo noi nel deserto tanti panes che si
gran turba si satia?*

34 אֲמַר לְהוֹן וְשׁוּעַ כ'
פִּשְׁא לְחֵמִין אִית לְכוֹן
אֲמַרְיוּ לֵה שְׂבַעָא וְהִלִּל
בִּנְיָא דִּהֲדִקְרָא:

*Et il se dice loro, Quanti panes haue-
te voi? Effi dissero, Sette, & alcuni pochi
pescetti.*

35 וּפְקַד לְפִנְשָׁא ד'
דִּי־סַמְכִין עַל אֲרָצָא:

*Allora egli comandò à le turbe che
si mettesseano à sedere in terra.*

36 וְשָׂקַל לְהוֹן שְׂבַעָא
לְחֵמִין וְלִגְזִיגָא וְשִׁבְחָ
וְהִקָּא וַיְהִי לְתַלְמִידֵיהּ
וְתַלְמִידָא יְהִי לְפִנְשָׁא:

*Et habendo pressé sette panes, & i pes-
ci, et egli hebbe vendute gratis, & gli pec-
ci, & deditela a suos discipoli, & discipoli
à la turba.*

31 וַיִּרְפָּא אוֹתָם וַיְתַמְחוּ הָעָם
בְּרֵאוּתָם אֶת-הַרְשִׁים מִדְּבָרִים
וְהַלְשִׁים גִּרְפָּאִים פִּסְתִּים
מִהֲלָכִים עוֹרִים רוּאִים וַיִּכְבְּדוּ
אֶת-אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

*Que las compannas se marauillaron vien to
hablar los mudos, los mancos sanos, andar los
coxos, ver los ciegos, y glorificaron al Dios de
Israel.*

32 וַיִּזְעַק יֵשׁוּעַ אֶת-תַּלְמִידָיו
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וַיִּכְמְרוּ רַחֲמֵי עַל-
הָעָם כִּי מִתְמוֹל שְׁלֹשׁוֹם עַל-
עֲתֵרָה יֵשְׁבוּ אֲתִי וְלֹא הָיָה לָהֶם
אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ וַאֲנֹכִי לֹא אֶנִּיחָמוּ
צָמִים בֹּן יִתְעַלְבוּ בְּדֶרֶךְ:

*Y Iesus llamando sus Discipulos, dixo, Ten-
go misericordia de la companna, que ya ha tres
dias que perseveran conmigo, y no tienen que co-
mer: y embiar los ayunos, no quiero, porque no
desmayen en el camino.*

33 וַיֹּאמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו מֵאֵין
לָנוּ בְּמִדְבָּר כִּמְהָ לֶחֶם לְהַשְׁבִּיעַ
אֶת-עָם זֶה הַגָּדוֹל:

*Entonces sus discipulos le dizen, Donde te-
nemos nosotros tantos panes en el desierto que
harteremos tan gran companna?*

34 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ כִּמְהָ
כִּבְרִי לָהֶם יֵשׁ-לֵבָם וַיֹּאמְרוּ
שְׂבַעָה וּמַעַט דְּגָיִים קְטַנִּים:

*Y Iesus les dizc, Quantos panes teneys? Y el-
los dixeron, Siere, y vnos pocos de pecezillos.*

35 וַיִּצְעַק אֶת-הָעָם לְשִׁבְתָּ
עַל-הָאָרֶץ:

*Y mandó à las compannas que se recostas-
sen en tierra.*

36 וַיִּקַּח אֶת-שְׂבַעָה כִּבְרִי
לֶחֶם וַיְהַדְּגֵם וַיִּבְרַךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיִּתֵּן
לְתַלְמִידָיו וְתַלְמִידִים נִתְּנוּ
לָעָם:

*Y tomando los siere panes y los peces, ha-
ziendo gracias, partió, y dió à sus Discipulos, y
los Discipulos à la companna.*

31. Καὶ ἰσθεραπεύον αὐτοὺς·
ὡς δὲ οὗτοι ὄχλοις θυμῶσιν ἐλπίσιν-
τας, καὶ φωνῶν λαλοῦντας, καὶ ἡλῶ-
ντες, χαλῶνς περιπατοῦντας, καὶ
τορλῶνς βλεπόντας καὶ ἰδοῦσας
τὸ θεὸν ἰσθῆναι.

*Tellemét que les troupes s'emuerel-
lerét, voyans les muets parler, les man-
chots crier sans, les boiteux chemmer,
& les aveugles voir: & glorifierent le
Dieu d'Israel.*

32. Ὁ δὲ ἰησοῦς πρὸς τὰς μαθη-
τάς· οὗτοι μαθηταὶ αὐτοῦ, ἱππῶν,
παλαγκινοῦμαι ὅτι οὗτοι ὄχλοι, ὅτι
ἡδὴ ἡμεῖς τρεῖς ἡμέρας (μὴ μοι
καὶ σὺ ἐχῶσι τὴ φάγωσιν) & ἀπο-
λύνται αὐτοὺς τρεῖς ἡμέρας, μή ποτε
ἐκλυθῶσι ἐν τῇ ὁδῷ.

*Lors Iesus ayant appelé à soi ses dis-
ciples, dit, le suis esmeu de compassion
envers cette multitude: car si y à desia
trois iours qu'ils ne bougent d'avec
moi, & n'ont que manger, & de les re-
nouyer à iufin ie ne le vuoi point, qu'ils
ne defaillent en chemin.*

33. Καὶ λίσουσιν αὐτῷ εἰς μαθη-
τῶν αὐτοῦ, πόθεν ἔσται ἰσχυρία εἶ-
ναι ποσὸν τοῦ, ὡς χορῶσιν ὄχλοι ἰε-
σοῦ;

*Et ses disciples lui dirent, D'où nous
viendroyent au desert tant de pains,
pour rassasier telle multitude?*

34. Καὶ λίξη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς·
τίσους ἄρτους ἐχῶσι; οἱ δὲ εἶπαν·
ἑπτὰ, καὶ ἑλίξας ἰχθυόδια.

*Et Iesus leur dir, Combien auez-
vous de pains? ils lui dirent, Sept, &
quelque peu de petis poissons.*

35. Καὶ ἐκέλευσεν τοῖς ὄχλοις
ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῇ γῇ.

*Adonc il commanda aux troupes de
s'arranger par terre.*

36. Καὶ λαβὼν οὗτον ἑπτὰ ἄρ-
τους καὶ οὗτον ἰχθυόας, δι' ἡραση-
ζας ἐκλασεν, καὶ ἰδοὺς πῶς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ, εἰς ὅμιλον ἔθηκε τῶν ἰχθυῶν.

*Et ayant prins les sept pains & les
poissons, apres qu'il eut rendu grâces,
les rompit, & les bailla à ses disciples,
& les disciples au peuple.*

CAP. XV.

31. Ita ut turbæ mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, cecos videntes: & magnificabant Deum Israel.

In so much that the multitude wondered / do see the dumb speake / the maimed whole / the halt to go / and the blind to see: and then glorified the God of Israel.

32. Iesus autē convocatis discipulis suis, dixit, Misereor turbæ: quia triduo iam perseverant mecum, & non habent quod manducent: & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficient in via.

Then Iesus called his disciples unto him / and said / I have compassion on this multitude / because they have continued with me already three dayes / and have nothing to eate: and I will not let them depart fasting / least they faint in the way.

33. Et dicunt ei discipuli, Vnde ergo nobis in deserto panes tantos, ut saturemus turbam tantam?

And his disciples said unto him / Whence should we get so much bread in the wilderness? as should suffice so great a multitude?

34. Et ait illis Iesus, Quot habetis panes? At illi dixerunt, Septem, & paucos piseiculos.

And Iesus said unto them / How many loaves have ye? And they said / Seven, and a few little fishes.

35. Et præcepit turbæ ut discumbarent super terram.

Then he commanded the multitude to sit down on the ground.

36. Et accipiens septem panes, & pisces, & gratias agens fregit, & dedit discipulis suis, & discipuli dederunt populo.

And took the seven loaves / and the fishes / and gave thanks / and brake them / and gave to his disciples / and the disciples to the multitude.

Das XV. Capitel.

31. Daß sich das volck verwunderte / da sie sahen / daß die Stummen redeten / die Kräppler gesund waren / die Lamen giengen / die Blinden sahen / vnd preiset den Gott Israel.

Als Jhesu forundrede sig der de saae / ar de Dumm / me raledde / Krepplinge vaare / heilbrede / Halte ginge / Blinde saae / oc de prisede Israells Gud.

32. Vnd Jhesus rieß seine Jünger zu sich / vnd sprach: Es jammere mich des volcks / den sie nun wol drey tage bey mir beharren / vnd haben nichts zu essen / vnd ich wil sie nicht vngessen von mir lassen / auff daß sie nicht verschmachten auff dem wege.

De Jhesus kalledde sine Disciple til sig / oc sagde / Mig jammert offuer Jolcker / Eht de hassue nu vel toff / ut haffue mig i tre dage / oc haffue inied at aede / De ieg vil icke lade dem fra mig / før end de saa mad / Paa der de skulle icke vansmetris paa vejen.

33. Da sprachen zu im seine Jünger: Wo her mögen wir so vil brodts nemen in der Wüsten / daß wir so vil volcks settigen?

Da sagde hans Disciple til hannem / Huor skulle vi tage saa meget Brød i Ørten / at vi mette saa meget Jolck?

34. Vnd Jhesus sprach zu ihnen: Wie vil brodts habt jr? Sie sprachē: Siben / vnd ein wenig Fischlein.

De Jhesus sagde til dem / Huor mange Brød haffue i? De sagde / siben / oc saa smaa fiske.

35. Vnd er hieß das Volck sich lagern auff die Erden.

De hand bad folket sette sig ned paa jorden.

36. Vnd nam die siben brodt / vnd die Fische / dancket / brach sie / vnd gab sie seinen Jüngern / vnd die Jünger gaben sie dem volck.

Saa tog hand de siben Brød / oc fiske / rackede / brod dem / oc fiek sine Disciple dem / De Disciple ne gaffue Jolcker dem.

Kapitola XV.

31. Tak se se žastupowēd i wili / widaue nēmē ani mlturij / mde ani ždrawij / kulham? ani chodij / slepē ani widij. V wiles bisi Pāna Boga Israelske ho.

Tak se se wile se žgromādze nte lada dymowāto / widaue nte em mowa / medolej ni ždrowi / sa / chodni / chodja / slepi / widza / A chwalili Boga Israelskego.

32. Tedy Bęzijs swolaw Wędnijch swę / kęll: Ljto mi žastupaw / nebo giž tři dni trwagij semnau / a nemagij co by gebli / a rozpusti gich lač nęch nęchcy / aby nęhynuli na cestę.

A Jezus wezwawszy weznow swoich / rzekł / Miam litość nad tym žgromādzeniem ludu / ābo s wtem tuż trzy dni trwāta przy mte / ā nie mōia co by icbli / ā mę chęci opuszcic bez pożarcia / ā by w drodze nie wstęli.

33. Wękli gemu Wędnijch: V fęchychom wzali tak mnoho chleba na poustij / abychom naspyli žastup tak wielę?

Tedy mu rzekli weznow te go / ā lędję mōjem męc chęk wiele chlebowā poustyni / ābył my tak wielkie žgromādzenie nęs karmili?

34. Wękl gim Bęzijs: Kōlik chlebow mōte? A oni odpowędli. Sedm / a nękro ma lo Rybick.

A rzekł im Jezus / Wiele mac cie chlebow? A oni rzekli / Siedm / a trochę rybek.

35. V rozkāzal žastupu aby sedl na zem.

Tedy rozkāzal onemu žgromādzeniu ludu sięs c na ziemi.

36. A wzaw sedm chlebow a Ryby / wcinw dęsi lāmā / a dal Wędnijch swym / a Wędnijch dāwali ludu.

A wzial ono siedmoro chlebow / a ryby / āgdę podzi / kowal / slāmal / y dāt weznow swoim / ā węznow onemu žgromādzeniu ludu.

טו

37 וַיֹּאכְלוּ כָּלֵהוּן וְסִבְעוֹ
וַשְׁקֵלוּ מִתְּרֵא דְקִצְיָא
מִלֵּא שְׂבָעָא אִסְפְּרִידוּ:

E così mangiarono tutti, e farironse le loro via quella che era avanzata del peccato, fece storie piene.

38 הָיוּ דִין דְּאֹכְלוּ הָיוּ
הָיוּ אֲרִבְעָא אֶלְפִין גְּבֵרָא
סֵטֶר בְּיוֹן נָשָׂא וְטִלְגָּה:

E quelli che hanno uno mangiato, erano quatro mila huomini forti e le donne e i fanciulli.

39 וְכֵן שָׂנָא לְכִנְשָׁה
סִלָּה לְאֶלְפָא וְאֶת־
לְתַחֲוִימָא דְמַגְדָּלָה:

E un poi mandate di egli, hebbe via le turbe, feli no la mene, e vennefene ne conjunt de Magdala.

י

1 וְהָיוּ פְּרִישָׁא וְדוּדִיקָא
מִנְסִין לָהּ נִשְׁאֲלוּ לָהּ א
אֵתָא מִן שְׂמִינָא דְתַחֲוִימָא
אֲמִין:

Et essendo venuti a lui i Farisei, e i Sadducei, tentandolo il si huedevano, che mostrasse loro qualche segno dal cielo.

2 הוּ דִין עֵנָא וְאִמְרֵהוּ
מָה דְהָיָא רְבִישָׁא אֲמִרֵין
אֲנִתְּהוּ צִהֲתָא הוּ סְמִקָּתָא
גִּיד שְׂמִינָא:

Et egli rispondendo disse loro, Quando la sera è venuta, voi dite, Sera jerevo, perche il cielo rosseggia.

3 וּבְצַפְרָא אֲמִרֵין אֲנִתְּהוּ
יוֹמָנָא סְתֵנָא הוּ סְמִקָּתָא
גִּיד שְׂמִינָא כְּמִירְתָּא
גִּסְבִּי בִּאֲפָא פְּרִימִינָא
דְּשְׂמִינָא יִדְעִין אֲנִתְּהוּ דָּת
דְּתַבְּקִין אֲנִתְּהוּ דּוֹבְנָא
הָנָא לֹא יִדְעִין אֲנִתְּהוּ ד
דְּתַבְּרִטִין:

Et la mattina dite, Oggi sarà tempesta, perche il cielo rosseggia, turbandosi. Hipocriti, voi sapete giudicare l'aspetto del cielo, e non potete giudicare i segni de tempo?

4 שְׂרַפְתָּא בִּישְׁתָּא וְגִירְתָּא
אֵתָא בְּצִינָא וְאֵתָא לֹא מ
מִתְּרֵבָא לָהּ אֵלֵא אֵין א
אֵתָא דְּהָיוּ גְּבֵרָא נִשְׁבָּק
אֲמִין וְאִמְרֵין:

La maluglia e adultera genera tuone ricerca segno, e segno alcuno non le sarà dato, senon il segno di Iona Profeta. E lafandoli, sen andò via.

טו

37 וַיֹּאכְלוּ כָּלֵהוּן וַיִּשְׁבְּעוּ וַיִּשְׁאֲלוּ
שְׂאֵרֵית חֲפָתִים סִלִּים שְׂבָעָה
מִלֵּאִים:

Y comieron todos, y hartaronse: y alçaron loque sobró, pedaços, siete espuertas llenas.

38 וְאַשֶׁר אָכְלוּ הָיוּ אַרְבַּעַת
אֶלְפִים אִישׁ בִּלְתִּי נָשִׁים וְטִלְגָּה:

Y eran losque anian comido, quatro mil varones, sin las mugeres y los ninnos.

39 וַיִּנְיַח אֶת־הָעָם וַיַּעַל אֶל־
הַסִּפְיָה וַיִּבֶּא אֶל־גְּבִיל מַגְדָּלָה:

Enronces despedidas las compannas, subió en vn navio, y vino en los terminos de Magdala.

י

1 וַיִּבֶּא אֶל־הַמִּפְרָשִׁים
וַיַּעֲדֻקֵם מִנְסִים וַיִּשְׁאֲלוּ לֵא
לְתַרְוִיתָּ לָהֶם אוֹת וּמוֹפֵת
מִן הַשָּׁמַיִם:

Y llegandose los Phariseos y los Sadduceos, tendando, pedianle que les mostrasse fennal del cielo.

2 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אֵם יְהוֹ
עֲרֵב תֵּאמְרוּ צִהֲתִים יְהוֹה כִּי־
מִתְאַדְמִים הַשָּׁמַיִם:

Mas el respondiendole, dixoles, Quando es la tarde del dia, dezis, Sereno: porque el cielo tiene arreboles.

3 וּבִבְקֵר הַיּוֹם סְעָרָה יְהוֹה
כִּי־מִתְאַדְמִים וְקוֹדְרִים הַשָּׁמַיִם
הַחֲנֻפִּים אֶת־פְּנֵי הַשָּׁמַיִם יִדְעוּם
לְחִבִּיר וְאוֹתוֹת הָעֲלִיּוֹת לֹא תוֹכְלוּ
לְחִבִּיר:

Y a la mañana. Oy, tempestad: porque tiene arreboles el cielo triste. Hipocritas, que sabeys hazer diferencia en la fez del cielo, y en las fennales de los tiempos no podeys?

4 דוֹר רָע וּמִצָּאָה מִבְּקֵשׁ אוֹת
וְאוֹת אֶחָד לֹא יִתֵּן לוֹ כִּי־אֵם
אוֹת יוֹנָה הַגִּבִּיָּא וַיַּעֲזֹב אֶת־
יִפְתָּר:

La generacion mala y adulterina demanda fennal: mas fennal no le será dada, sino la fennal de Iona profeta. Y dexandolos fuefe.

טו

37. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ
ἔχοντες τὸ περισσὸν τῆς
συνῆψεως ἔλαβον, ἑπτὰ σφύ-
ρας πληρεῖς.

Et tous en mangerent, & furent satisfaites: & en leurent du residu des pieces de pain, sept pleines corbeilles.

38. Οἱ δὲ ἑσθόντες ἦσαν τετραμύριαί αὐτοὺς, καὶ ἑπτὰ χίλιαι παῖδες.

Or ceux qui en auoyent mangé, estoient quatre mille hommes: sans les femmes & les petits enfans.

39. Καὶ ἀπολύσας αὐτὸν ἔχλας, ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς πόλιν μαγδαλᾶ.

Adonc Iesus ayant donné congé aux troupes, monta sur une neflette, & vint es marches de Magdala.

Κ Ε Φ Α Λ. ις.

Καὶ προσελθόντες οἱ φαρι-
σαῖς καὶ οἱ σεδουκαῖοι πειρά-
ζοντες ἡ παρατήσαν αὐτὸν σημεῖον
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῖς.

Lors des Pharisiens & Sadduceens vindrent à lui, & le tentansie requierent qu'il leur monstroit quicque signe du ciel.

2. Οὗ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
ὁ ἰησοῦς ἡμερὴς λιγυτε, ὁδία
πύρρᾳ ζῶσιν ὁ οὐρανός.

Mais lui respondant leur dit, Quand le soir est venu, vous dites, Il sera beau-temps, car le ciel est rouge.

3. Καὶ αὐτοὶ, σήμερον χερμῶν. πύρ-
ρα ζῶσιν οὐρανὸν ὁ οὐρανός.
ὑποκριταί, τὸ μὲν περὶ τοῦ οὐ-
ρανοῦ γινώσκοντες διακρίνετε τὰ
σημεῖα τοῦ καιροῦ καὶ οὐρανός.

Et au matin vous dites, Il sera aujourd'hui tempeste: car le ciel malplaisant est rouge. Hypocrites, vous saluez bien iuger de l'apparence du ciel: & ne pouvez iuger des signes des saisons:

4. Γενεὰ πορνικὴ καὶ μοιχαλὶς ση-
μεῖον οὐ ζητεῖ· καὶ σημεῖον ἂν δο-
θῇ αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰω-
νά τοῦ Φητιῦ. καὶ καταλιπὼν
αὐτοὺς, ἀνέηλθεν.

La nation meschante & adulterelle demande d'abondant signe: & signe ne lui sera point donné, sinon le signe de Ionas le Prophete. Et les laissant s'en alla.

CAP. XVI.

5. Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere.

And when his disciples were come to the other side / they had forgotten to take bread with them.

6. Qui dixit illis, Intuemini & cavete à fermento Phariseorum & Sadduceorum.

Then Jesus said unto them / Take heed and beware of the leaven of the Pharisees and Sadducees.

7. At illi cogitabant inter se, dicentes, Quia panes non accepimus.

And they thought in them selves / saying / It is because we have brought no bread.

8. Sciens autem Iesus, dixit, Quid cogitatis inter vos modicæ fidei, quia panes non habetis?

But Jesus knowing it / said unto them / O ye of little faith / why think you thus in your selves / because ye have brought no bread?

9. Nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum, in quinque millia hominum, & quod coplinos sumpstis?

Do ye not yet perceive / neither remember the five loaves / when there were five thousand men / and how many baskets were full?

10. Neque septem panum, in quatuor millia hominum, & quot portas sumpstis?

Neither the seven loaves when there were four thousand men / and how many baskets were full?

11. Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis. Cavete à fermento Phariseorum & Sadduceorum?

Why perceive ye not / that I said not unto you concerning bread / that ye should beware of the leaven of the Pharisees and Sadducees?

12. Tunc intellexerunt quia non dixerit cavendum à fermento panum, sed à doctrina Phariseorum & Sadduceorum.

Then understood they that hee had not said / that they should beware of the leaven of bread / but of the doctrine of the Pharisees and Sadducees.

Das XVI. Capitel.

5. Vnd da seine Jünger waren hinüber gefahren / hatten sie vergessen Brodt mit sich zunemen.

Der hans Disciple vaare farne hen offuer / haffte de glemt / at tage Brod med dem.

6. Jesus aber sprach zu ihnen: Sehet zu / vnd hütet euch für dem Sauerteig der Phariseer vnd Saduceer.

De Ihesus sagde til dem / Seer til / oc tager eder vare for Phariseernes oc Saduceernes Surdey.

7. Da dachten sie bey sich selbs / vund sprachen: Das wirdts sein / daß wir nicht haben brodt mit vns genommen.

Da tenckte de ved dem self / oc sagde / Der bliffuer det / at vi toge icke Brod med oss.

8. Da das Jesus vernam / sprach er zu ihnen: Ir Kleinglaubigen / was bekümmert jr euch doch / daß jr nicht habt brodt mit euch genommen?

Der Ihesus der fornam / sagde hand til dem / Ir der Troendis / hui bekumre i / Der dog / for i toge icke Brod med eder?

9. Vernemet ihr noch nichts? Gedencet ihr nicht an die fünff brodt / vnter die fünff tausent / vnd wie vil Körbe ihr da auffhubt?

Forstaa i icke end nu? Komme i icke ihw de sem Brod / blant de fem tusinde / Oc huor mange Kurfue i toge da op?

10. Auch nicht an die sieben brodt / vnter die vier tausent / vund wie vil Körbe jr da auffhubt?

Icke heller de sju Brod / blant de fire tusinde / oc huor mange Kurfue i toge da op?

11. Wie verstehet jr denn nicht / daß ich euch nicht sage vom brodt / wenn ich sage / Hütet euch für dem Sauerteig der Phariseer vnd Saduceer?

Hui forstaa i da icke / at ieg siger eder icke om Brod naar ieg siger / Tager eder vare for Phariseernes oc Saduceernes Surdey?

12. Da verstunden sie / daß er nicht gesagt hatte / daß sie sich hüten solten für dem Sauerteig des brodts / sondern für der lehre der Phariseer vund Saduceer.

Da forstode de / at hand haffde icke sagt / at de skulde vocre dem vor Brodens Surdey / men for Phariseernes oc Saduceernes lerdom.

Kapitola XVI.

5. A když se přelawili přes Moře / zas pomenuh s sebou wždy chlebuow.

A kdy wejniowie przysli do drugiego brzegu / zapamietali wziac chlebow.

6. Kteržto řekl jim: Ešte se a warugte se kwasu Zákonijho a Saducejského.

A řekl im Jezus / Wazyte a strzežte se kwasu Zákonijhow y Saducejhow.

7. A oni myslili mezi sebou / řkuci: Že jsme chlebuow navedli.

A oni rozmawiali między sobą rzekac / Że wzięliśmy chleba.

8. A wěda to Ježíš / řekl: Co myslíte mezi sebou / máte wštro / že chlebuow nemáte?

Co wiedzac Jezus řekl im / Což między sobą mawicie / málo wštro / že chlebow nie wzięli?

9. Ešte nerozumíte ani pamatujete na pět chlebuow a na pět Tisíců Lidj / a koliko gste kofnow sebrali?

Ještěž nerozumíte ani pámitate onogo pětorga chleba / y pět tisíců lidí / a kolikost kofnow nabrali?

10. Ani na sedm chlebuow / a na čtyry Tisíce Lidj / a kolik gste kofnow / sebrali?

Ani siedmorga chleba / y cztery tysíce ludzi / a kolikost kofnow nabrali?

11. Pročž nerozumíte / že ne o chlebu řekl jsem wám: Warugte se od kwasu Zákonijho a Saducejského?

Jakož nie rozumíte / že mawam nie o chlebie powiedzial / abyście się strzeżli kwasu Zákonijhow y Saducejhow?

12. Tedy tepruwo zrozumeli / ženež řekl aby se warowali od kwasu chlebuow / ale od učení Zákonijhow a Saducejhow.

Tedy porozumeli / že nie mawil aby się strzeżli kwasu chlebowego / ale nauki Zákonijhow y Saducejhow.

י

13 כר דין אתה ישיע
לא תרא דקסר לא דבלי פוס
משיא לא לתלמידיו
ואמר מנן אמרין עלי א
אנשי לא דאיתי בניה דא
דאנשי :

Et essendo Iesus venuto ne le parti di Cefarea di Filippo, domando i suoi discipoli, dicendo, Chi dicono gli huomini che io, Figliuol del huomo, sia?

14 הנני דין אמרו איה
דאמרין דיתתן מעמדנא
אחרנא דין אליא ואחרנא
אחרנא אי חד מן נביא :

Egli disse, Alcuni Giovanni Battista, altri Elia, altri Ieremia, o uno de Profeti.

15 אמר להון אנתון דין
מנן אמרין אנתון דאיתר :

Egli diceloro, E voi chi dite che io sono?

16 ענא שמעון כאפא
ואמר אנת הו משיח
בניה דאלהא תיא :

Rispondendo Simon Pietro, disse, Tu sei Christo il Figliuol di Dio vivente.

17 ענא ישיע ואמר לה
טובך שמעון בניה דיונא
דבסרא ודמא לא גלא לך
גלא אבי דבשמייא :

E Iesus rispondendo, disse a lui, Ben-to sei tu Simone figliuol di Iona: perche non te l'ha rivelato la carne e il sangue, ma il Padre mio che e ne cieli.

18 אף ענא אמר אנת לך
דאנת הו כאפא וכל הדיא
כאפא אבניה לאדתי
ותראא דשיל לך
דחטונתא :

Et ancor io dico a te, che tu sei Pietro, e sopra questa pietra edificaro la Chiesa mia: le porte de l'inferno non potranno niente contra essa.

19 לך אתל תלדיא דמ
דמלכותא דשמייא וכל
מידם דתאסור בארצא
יהיא אסור בשמייא ומדם
דחטונתא בארצא יהיא
שלא בשמייא :

E darotti le chiavi del regno de cieli: tutto quel che tu legarai in terra, sarà legato ne cieli: e tutto quel che tu scioglierai in terra, sarà sciolto ne cieli.

י

13 ויבוא ישוע בגבול קיסריאה
בילפוס וישאל לתלמידיו לאמר
אתמי יאמרו האנשים אותי
להיות את בן האדם :

Y viniendo Iesus en las partes de Cefarea de Philippo, preguntó a sus Discipulos, diciendo, Quien dicen los hombres que es el Hijo del hombre?

14 ויאמרו קצתם את יוחנן
חטובל ואחרים את אליהו
ואחרים את ירמיהו או אחד
מן הנביאים :

Y ellos dixeron, Vnos, Ioan el Baptista: y otros, Elias: y otros, Ieremias, o alguno de los prophetas.

15 ויאמר אליהם ישוע ואיתם
אותי מי תאמרו להיות :

Dizeles, Y vosotros quien dezis que soy?

16 ויען שמעון כיפה ויאמר
אתה הוא המשיח בן אליהו הקי :

Y respondiendo Simon Pedro, dixo, Tu eres el Christo, el Hijo del Dios viviente.

17 ויען ישוע ויאמר לו אשכך
שמעון בריינה כי בשך ודם
לא גלה לך כי אם אבי אשר
בשמייא כסא :

Entonces respondiendo Iesus, dixole, Bienauenturado eres Simon hijo de Ionas: porque no te lo reuelo carne ni fangre: mas mi Padre que está en los cielos.

18 ואני אומר לך כי אתה כיפה
ועל זאת הכיפה אבנה את
קהלתי ושערי שאול לא יוכלו
עליה :

Mas yo tambien te digo, que tu eres Pedro: y sobre esta piedra edificaré mi Igle'a: y las puertas del inferno no preualecerán contra ella.

19 ואתן לך את מפתחי מלכות
השמייא וכל אשר תאסור על
הארץ אסור יהיה בשמייא וכל
אשר תאסור על הארץ מותר יהיה
בשמייא :

Y a ti dare las llaves del Reyno de los cielos; que todo lo que ligares en la tierra, será ligado en los cielos: y todo lo que defatares en la tierra, será defatado en los cielos.

15.

13. Ἐλθὼν εἰς τὴν κισαρίαν
καὶ ἐπὶ τοῦ Φιλίππου, ἤρωτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων, τί αἰ
λεγοῦσιν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου;

Et Iesus venant és parties de Cefaree, de Philippe, interroguá les disciples, disant, Que disent les hommes qui se suis moie le Fils de l'homme?

14. οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν ἰωάννην τὸν
βαπτιστῆν, ἄλλοι δὲ ἑλίου ἢ ἱερμίου,
ἢ εἰς ἓν τῶν προφητῶν.

Et ille lui respondirent, Les vns, Iehan Baptiste: les autres, Elie: & les autres, Ieremie, ou vn des Prophetes.

15. Ἀλλ' αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς εἶπεν, τί αἰ
λεγετέ μοι;

Il leur dit, Mais vous, qui dites-vous que ie suis?

16. Ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος
εἶπεν, σὺ εἶ ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ.

Simon Pierre respondant, dit, Tu es le Christ, le Fils du Dieu vivant.

17. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτῷ, μακάριος εἰ σίμων
βάρθολομαῖ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ
ἀποκάλυψεν σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Et Iesus respondant lui dit, Tu es bien heureux, Simon fils de Iona: car la chair & le sang ne t'a pas reuelé, mais mon Pere qui est es cieus.

18. Καὶ γὰρ δὲ σὺ λίθων εἶ, καὶ ἐπὶ
τῇ πέτρᾳ αὐ-
τὴν κτιθήσομαι τὴν ἐκκλησίαν μου, καὶ
τὰς θύρας τοῦ ἀδου οὐ καταχύσουσιν αὐ-
τήν.

Et ie te di ausi, que tu es Pierre, & sur ceste pierre i' edifierai mon Eglise: & les portes d'enfer, n'auront point de force a l'encontre d'elle.

19. Καὶ δίδωμι σοι τὰς κλεῖδας τοῦ
βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅ ἐὰν
δὲς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεσμευμένον
ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ
τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς.

Et ie te donnerai les clefs du royaume des cieus: & quoi que tu auras lié en terre, il sera lié es cieus: & quoi que tu auras deslié en terre, il sera deslié es cieus.

י

20. הִידִּיּוּ בְּקֹדֶשׁ לְתַלְמִידוּהִי
דִּלְאִישׁ לֹא יֵאמְרוּן דִּ
דִּהְיוּ מְשִׁיחָהּ:

Allora comandò à i suoi discipoli, che non dicessero ad alcuno che egli fusse Iesù Christo.

21. וַיְמַאֲרֵהֶם שָׂרִי וְשׁוֹעַ
לְמַחְנֵי לְתַלְמִידוּהִי דִ
דִּצְתִּיד הוּא דִּיֵּאמֹר לֹא
לְאִירֹשְׁלָיִם וְסִגִּי יִחְשָׁמוּ
קְשִׁיטָא וּמֹן רַבִּי כְּהֵנָּה
וְסִפְרָא וְיִתְקַטֵּל וְלִיּוֹמָא
דִּתְלִתָּא יְקוּם:

Da quell'hora incominciò Iesù à mostrare à i suoi discipoli, che gli bisognava andare in Ierusalem, e patir molte cose da i Seniori, e da i principali Sacerdote, e da gli scribi, & esser occiso, e risuscitare il terzo giorno.

22. וַתִּבְרָךְ כְּאֶפֶס וְשָׂרִי
לְמַכְאֵהָ בָּהּ וַאֲמַר חֵם
לָךְ מִרִּי וְתִבְרָא לָךְ הַדָּא:

Et Pierre l'ayant delo menato da parte, comencio à riprendelo, dicendo, Signor, habbete riguardo: non t'auerrà già questo.

23. הוּא דִּיּוּ אֶתְפִּנִי וַאֲמַר
לְכַאֲפָא וְלָךְ לְפִסְתִּירִי
סִטְנָא תִּתְּקַלְתָּ אֲנִי לִי
דִּלְנָא מִתְּבַצָּא אֲנִי
דִּבְאֵלֵהּ אֶלָּא דִּבְנִי נִשְׂא:

Egli risoluitosi, disse à Pietro, Vanne dietro à me, satanas, tu mi sei como scandalo: perché non intendi le cose de Dio, ma quelle de gli homini.

24. הִידִּיּוּ אֲמַר וְשׁוֹעַ ל
לְתַלְמִידוּהִי מִן דִּצְבֵּי
דִּיֵּאמֹר בְּתִרִי יִכְפֹּד בִּנְיָ
בְּנִפְשָׁהּ וְיִשְׁקוּ וְקִיבָהּ
וְיֵאמֹר בְּתִרִי:

Aller Iesù disse à i suoi discipoli, Se alcuno vuol venire dietro à me, rimontij se stesso, e togli la sua croce, & seguitimi.

25. מִן דִּצְבָּא צִיר דִּיֵּבֵהּ
בְּנִפְשָׁהּ יִבְדִּיקָהּ וּמִן דִּיּוֹבֵד
בְּנִפְשָׁהּ מְטִלָּתִי נִשְׁכַּחִיהּ:

Imperò che chi vorrà salvar l'anima sua la perderà: e chi perderà l'anima sua per amor mio, la ritroverà.

י

20. אָו צִוָּה לְתַלְמִידוּי בֶּן יֵאמְרוּ
לְאִישׁ כִּי יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ הוּא:

Entonces mandó à sus Discipulos que à nadie dixessen que el era Iesus el Christo.

21. וַיְמַאֲרֵהֶם יֵהָלֵל יִשׁוּעַ לְהוֹדִיעַ
לְתַלְמִידוּי כִּי יִצְטָרֵךְ לוֹ לָלֶכֶת
אֶל־יְרוּשָׁלַם וְלִסְבּוֹל רַבּוֹת
מִן־חֲזָקִים וְשָׂרִי הַכֹּהֲנִים
וְסוֹפְרִים וְלִהְרֹג וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי
יָקוּם:

Desde aquel tiempo comencò Iesus, à declarar à sus Discipulos, que le conuenia yr à Ierusalem, y padecer mucho de los Ancianos, y de los principes de los Sacerdotes, y de los Escribas: y ser muerto, y resuscitar àl tercero dia.

22. וַיִּקְהֵהוּ כִּיפָּה וַיִּהָלֵל לְעֵד
לוֹ לְאִמֹר קָלִילָה לָךְ אֲדֹנִי אֶל־
תִּהְיִי לָךְ וְדָא:

Y Pedro, romandolo à parte, comencò à reprehender, diciendo, Sennor, ten compassiõ de ti: en ninguna manera esto te acontezca.

23. וַיִּפֹּן וַיֵּאמֹר לְכִיפָּה לָךְ לָךְ
אַחֲרֵי הַשָּׁטָן כִּי אַתָּה מִכְשׁוֹל לִי
הוּא כִּי־לֹא חֲכַמְתָּה אֶת־אֲשֶׁר
לְאֱלֹהִים כִּי־אִם אֶת־אֲשֶׁר
לְאִנְשִׁים:

Entonces el boluiendose, dixo à Pedro, Quitate de delante de mi aduersario; efforuo me cres, porque nõ entiendes loque es de Dios, si no loque es de los hombres.

24. אָו אֲמַר יִשׁוּעַ לְתַלְמִידוּי
אִישׁ אֲשֶׁר תֵּאָבֶה לָלֶכֶת אַחֲרַי
יֵמַאס לְנַפְשׁוֹ וַיִּשָּׂא אֶת־צִלְבּוֹ
וַיִּלֶּךְ אַחֲרַי:

Entonces Iesus dixo à sus discipulos: Si alguno quiere venir en pos de mi, nieguese à simismo, y tome su cruz, y sigame.

25. כִּי־כָל־אֲשֶׁר יַחְמוֹץ לְהוֹשִׁיעַ
אֶת־נַפְשׁוֹ הוּא יֵאָבֵד אֲוֵתָהּ
וְאֲשֶׁר יֵאָבֵד אֶת־נַפְשׁוֹ לְמַעַנִי
הוּא יִמְצָאָהּ:

Porque qualquiera que quisiere saluar su vida, la perderà: y qualquiera que perdiere su vida por causa de mi, la hallará.

י

20. Τὸτε διετείλατο τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδεὶς ἐπαλάσῃ ὅτι
αὐτὸς ἐστὶν ἰησοῦς ὁ χριστός.

Lors il commanda expressément, qu'ils ne dissent à personne qu'il fust Iesus le Christ.

21. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰησοῦς δε-
κνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐ-
τὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ πα-
λᾶσθαι ἐκεῖ καὶ τελευτᾶν, καὶ ὑψωθῆναι, καὶ
κατακληθῆναι υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ
ἀποσταθῆναι ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα
ἐκστρέψῃ αὐτὸν.

Dès lors Iesus commença à declarer à ses disciples, qu'il lui falloit aller en Ierusalem, & souffrir beaucoup de choses de la part des Anciens, & des princel-paux Sacrificateurs, & des Scribes: & estre mis à mort, & resusciter au troi-sieme iour.

22. Καὶ προσλαβόμενος αὐ-
τὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο διτιμημαὶ
αὐτὸν, λέγων, ὁ κύριός σι καὶ εἰς ἡ-
μῖν ἐστὶς καὶ ὁ θεός.

Adonc Pierre l'ayant prins à part, se print à le ranter, disant, Seigneur, aye pitié de moi: ceci ne t'aduennera point.

23. Οὗ δὲ σταθεῖς ἵππε τὸν πέτρον
ὁ κύριος ὁ κύριός μου καὶ εἰς ἀποκρί-
σιν μου εἶπεν, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ,
ἀλλὰ τὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Mais lui s'estant retourné, dit à Pier-re, Va arriere de moi, Satan, tu m'es en scandale: car tu ne comprends point les choses qui sont de Dieu, mais les choses qui sont des hommes.

24. Τότε ὁ ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ, εἰ τις θέλῃ ὀπίσω μου ἵλ-
θαι, ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀρά-
τω τὴν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθί-
τω μοι.

Lors Iesus dit à ses disciples, Si quel-cun veut venir apres moi, qu'il renonce à soi-mesme, & charge sur soi la croix, & me suive.

25. Ὃς ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν: ὃς δὲ
ἀν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑ-
πὲρ μου, ἔσται αὐτῷ.

Car quiconque voudra sauuer son ame, il la perdra: & quiconque perdra son ame pour l'amor de moi, il la trou-uera.

CAP. XVI.

20. Tunc præcepit discipulis suis ut nemini diceret quia ipse esset Iesus Christus.

Then he charged his disciples that they should tell no man that he was Jesus the Christ.

21. Exinde cœpit Iesus ostendere discipulis suis, quia oporteret eum ire Ierusalem, & multa pati à senioribus & scribis & principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere.

From that time forth Jesus began to shew unto his disciples that he must goe unto Jerusalem, and suffer many things of the Elders, & of the hie Priests, & of Scribes, and bee slaine, and rise againe the thirde day.

22. Et assumens eum Petrus cœpit increpare illum, dicens, Absit à te Domine, non erit tibi hoc.

Then Peter tooke him aside, & began to rebuke him, saying, Master, this thy selfe this shall not be unto thee,

23. Qui conversus, dixit Petro, Vade post me satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum.

Then he turned backe, and saide vnto Peter, Get thee behinde me: Satan: thou art an offence vnto mee: because thou vnderstandest not the things that are of God: but the things that are of men.

24. Tunc Iesus dixit discipulis suis, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

Jesus then said to his disciples, If any man will followe me, let him forsake him selfe, and take vp his crosse, and follow me.

25. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam,

For who soeuer will saue his life, shall lose it: and who soeuer shall lose his life for my sake, shall finde it.

Das XVI. Capitel.

20. Da verbot er seinen Jüngern/ daß sie niemand sagen solten/ daß er Jesus der Christ were.

Da forbød hand sine Disciple/ at de skulde ingen sige/ at hand vaar Ihesus/ den Christus.

21. Von der zeit an/ fieng Jesus an/ vnd zeiget seinen Jüngern/ wie er müste hin gen Jerusalem gehen/ vnd vil leiden von den Eltesten vnd Hohenpriestern vnd Schrifftgelehrten/ vnd getödtet werden/ vnd am dritten tag auferstehen.

Gra den tid/ begynte Ihesus/ at giffue sine Disciple til kende/ Huorlunde hand skulde gaa til Jerusalem/ oc lide meget/ aff de Eldste oc ypperste Prester oc Schrifftloge/ oc slaa thiel/ oc opstaa tredie dag.

22. Vnd Petrus nam ihn zu sich/ fuhr ihn an/ vnd sprach: HERR/ schone dein selbs/ das widerfare dir nur nicht.

De Peder tog hannem til sig/ oc straffede hannem oc sagde/ HERR/ Spar dig self/ Der skee dig ingelunde.

23. Aber er wandte sich vmb/ vnd sprach zu Petro: Heb dich Sathan von mir/ du bist mir ergerlich/ denn du meinst nicht was Göttlich/ sondern was Menschlich ist.

Men hand vende si som/ oc sagde til Peder/ Digge fra mig Sathan/ Du est mig til forargelse/ thi du oeter icke huad Gud hører til/ men det som menniskelig er.

24. Da sprach Jesus zu seinen Jüngern: Will mir jemand nachfolgen/ der verleugne sich selbs/ vnd neme sein Creutz auff sich/ vnd folge mir.

Da sagde Ihesus til sine Disciple/ Vil nogen efter følge mig/ hand skal forsage sig self/ oc tage sit Raast paa sig/ oc følge Mig.

25. Denn wer sein Leben erhalten will/ der wirdts verlieren/ Wer aber sein Leben verleuret vmb meinent willen/ der wirdts finden.

Thi huo som vil beholde sit leff/ hand skal miste det. Men huo som mister sit leff/ for min skyld/ Hand skal finde det.

Kapitola XVI.

20. Tedy přikázal Bědkníkům svým/ aby žádněmu nepravili/ by on byl Kristus Křesťus.

Tedy přikázal vězňom svým/ aby nikomu nie poviedali/ že on jest Jezusem Křesťusem.

21. A od té chvíle počal Bědkník oznamovati Bědkníkům svým/ že musy jíti do Jeruzalema/ a že mnoho musy trpěti od Staršých a od Větelův Žákona a Kněží a že zabiti bude/ a že třetjho dnež vstane.

A od onego času počal Jezus oznamovati vězňom svým/ že musy iść do Jeruzalema/ y wiele ci trpěti od staršých/ y od kněží a od kapláních/ y od náučycielow/ a býti zabiti/ y třetjeho dnež vstane z mrtvých.

22. Podmedw geť Petr pošal ho trestati/ kľa: Odstup to od mbe Pane/ Nebudeť tobě to ho.

Nodwiedby go Piotr ná strojne/ počal go suľac/ mowiac/ Dabž nad teba milošćiw Pane/ žádnym obyčajem nie przypoďie to ná cie.

23. Kteržto obrátiv se řekl Petrowi: Goj za mnau Sathan/ pohoršetiť qšy mi: nebo nejmašťlijs řěč wřěť/ kteržť gšau Boží/ ale kteržť lidště gšau.

Non obeyzrawšy sleř řekl Pisotrowi/ Podž ode mnie sathanie/ řesthes mi ná žánědnie: Abomien nie rozumieš co iest Božego/ ale co iest ludži.

24. Tedy řekl Bědkník Bědkníkům svým: Chceli kdož za mnau přijíti/ opřť se sám sobě/ a wezmie kříž svůj/ a ná sledug mne.

Tedy Jezus řekl vězňom svým/ Akoby chcel za mna iść/ Trechay se sám siebie zápryť/ y wezmie křyzj swoj/ a za mna idzie.

25. Nebo kdo bude chťiti žiwoť svůj zachowati/ ztratíť geť: a kdož ztratíť žiwot svůj pro mne/ naleźnet geť.

Bo křoby chcel zachowac dušu swoju/ stráciť ja/ a křoby stráciť dušu swoju dľa mnie/ nabydzie ja.

26 מִנָּה צִיר יִתְהַנֵּה בָרֶגֶל
יִשָּׂא אוֹ צִלְמָה כְּלֵה יִקְנֶה
וְנִבְשָׂה יִחְסֹר אוֹ מִנָּה
יִתֵּל בְּרִגְשָׁה תִּחְלוּפֶהָ
דְּנִבְשָׂה :

*Che guadagni a l'huomo, se ben haue-
rà guadagnato tutto il mondo, & faccia
perdita de la sua anima? O vero, che da-
rà l'huomo in ricompensa de l'anima sua?*

27 צֵתִיד הוּ צִיר בְּרֵה ד
דְּאִנְשָׁה דִּיאֲתָהּ ב
בְּתִשְׁבּוּחָהָ דְּאִבּוּהִי עִם
מַלְאֲכֵהָ דִּקְדִּישָׁה וְהִיבִין
נִפְרֻצִּי לְאִנְשֵׁי אִנְשֵׁי אִיהַ
עֲבָדֵיהִי :

*Perche il Figliuel de l'huomo dee ve-
nire nella gloria di suo Padre con gli An-
geli suoi: & allora venderà à ciascuno se-
condo le sue opere.*

28 אֲמִין אָמֵר אָנִי לָכֵן הִיוּ
דְּאִית אֲנִישָׁה דְּקִנְיִין תָּנוּ
דְּלֹא לְעִמּוֹן מִיָּתָה עַד
מָה דִּיחְיוֹן לְבָרָה דְּאִנְשָׁה
דְּאֲתָהּ בְּמַלְכוּתָהָ :

*Io vi dico in Verità, che sono alcuni di
quei che son qui presenti, i quali non gu-
staranno la morte infino à tanto che veg-
gano il Figliuel de l'huomo Venire nel re-
gno suo.*

1 וְבִמָּחָר שְׁתֵּי יוֹמִין דְּבִר
יִשׁוּעַ לְפִאפֶּסָה וְלִיעֻקֹּב
וְלִיֹּחֲנָן אֲחֻיָּהּ וְאִסְקָה
אֲמִין לְטִרְגָּהּ נִמְנָה
בְּלִחְוִירָהּ :

*Il sexto giorno appresso Iesus piglia
seco Pietro e Iacopo e Giouanni suo frate-
lo, e conduceli separatamente in un alto
monte.*

2 וְאִשְׁתַּחֲלַה יִשׁוּעַ קֹד
קִדְמֵיהֶן וְנִהַר פְּרָצוּבָה
אִיהַ שְׁמֵשָׁה נִתְהַוִּי דִּין
חֲוֵי אִיהַ בִּרְעִיבָה :

*Et ius se transformò in lor presentia: &
la sua faccia risplende como el sole, & i suoi
vestimenti dimostrarono bianchi como la
luna.*

3 וְאַתְחִילוּ לְהִין מוֹשֶׁה
וְאֵלִיָּהּ פֶּד מִמֶּלְכֵי צִמְחָה :

*Eteco apparuero loro Moïse & Elias,
che parlauano con lui.*

26 כִּי מָה יִזְעִיל לְאָדָם אֵם
יִקְנֶה אֶת-כָּל הָאָרֶץ וְאֶת-נַפְשׁוֹ
יַעֲנֵשׂ אוֹ מָה יִתֵּן אָדָם תְּלִיפָת
נִבְשׁוֹ :

*Porque de que aproueche al hombre, si gran-
geare todo el mundo, y perdiere su alma? O que
recompensa dará el hombre por su alma?*

27 כִּי יֵשׁ עֲתִיד בֶּן-הָאָדָם
לָבוֹא בְּכְבוֹד אֲבִיָּה אֵת תְּמַלְאָכִים
וְאִוִּי יִשָּׁיב לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂיו :

*Porque el Hijo del hombre vendrá en la
gloria de su Padre con sus Angeles: y entonces
pagará à cada vno conforme à sus obras.*

28 אָמֵן אָמֵר אָנִי לָכֵן הִיוּ
מִהַעֲוֹמִדִים בְּהָ אִשְׁרֵי לֹא יִטְעֲמוּ
אֶת-הַמּוֹת עַד אִשְׁרֵי יֵרְאוּ בֶּן-
הָאָדָם לָבוֹא בְּמַלְכוּתוֹ :

*Decierto os digo, que à y algunos de losque
están aqui, que no gustarán la muerte hasta que
ayan visto al Hijo del hombre viniendo en su
Reyno.*

1 וְאַחֲרֵי שֵׁשֶׁת יָמִים לָקַח
יִשׁוּעַ אֶת-כִּיפָה וְיַעֲקֹב וְיוֹחָנָן
אֲחֵיו וַעֲלִי אֹתָם אֶל-הַר גִּבְרָה
לְבָרָה :

*Y Despues de seys dias Iesus toma à Pedro,
y à Iacobo, y à Ioan, su hermano, y facalos à par-
te à vn monte alto.*

2 וַיַּעֲטִיד לְפָנֵיהֶם וְנִהַר פָּנָיו
כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וּבִגְדָיו הָיוּ לְבָנִים
כְּאִשְׁרֵי הָאוֹר :

*Y transfiguróse delante de ellos: y resplan-
dezió su rostro como el Sol: y sus vestidos fue-
ron blancos como la luz.*

3 וְהִנֵּה נִרְאוּ אֵלֵיהֶם מוֹשֶׁה
וְאֵלִיָּהּ תְּמַדְבְּרִים אִתּוֹ :

*Y heaqui les apparecieron Moysen y Elias
hablando con el.*

26. Τί γὰρ ὠφελεῖται ὁ ἄνθρω-
πος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ,
τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί
δώσει ἄνθρωπος αὐτὴν πολλὰ γινώ-
σκῃ, ψυχῆς αὐτοῦ;

*Car que profite-il à l'homme, s'il ga-
gne tout le monde, & qu'il face perte de
son ame; ou que donnera l'homme pour
recompense de son ame?*

27. Μᾶλλον γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ἐρχόμενος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, κα-
τὰ τὸ ποσὸν ἑκάστου κατὰ τὴν ἔργα
αὐτοῦ.

*Car le Fils de l'homme doit venir en
la gloire de son Pere avec les Anges, &
lors il rendra à chacun selon ses œu-
res.*

28. Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες
Ἰσὺ ὧδε ἵστασθαι, οἱ τινες δὲ μὴ γεύ-
σονται θανάτου, ἕως ἃν ἴδωσι τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ
βασιλείᾳ αὐτοῦ.

*En verite ie vous di, qu'il y à quel-
ques vns de ceux qui sont ici prezens,
qui ne gouteront point la mort, iuf-
ques à tant qu'ils ayent veu le Fils de
l'homme venir en son regne.*

Κ Ε Φ Α Λ Η.

Καὶ μετ' ἡμέρας ἑξῆς, ὡς ἔ-
λαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον,
& ἰακώβον, & ἰωάννη τὸν ἀδελ-
φόν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς
ὄρεα ὑψηλόν, καὶ ἰδοὺ αὐτοὺς.

*Et le sixieme iour apres, Iesus prend
Pierre, & Iacques, & Iehan son frere, &
les mene en vne haute montagne à
part.*

2. Καὶ μεταμειψάμενοι ἐμπρο-
σθεν αὐτοῦ, καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ ὡ-
ραίου αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τοὶ δὲ ἱμάτια
αὐτοῦ, ὡς λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

*Et fue transfiguré en leur presence:
& sa face resplendit comme le soleil, &
ses vestimens deuinrent blancs com-
me la lumiere.*

3. Καὶ ἰδοὺ ὡφθησαν αὐτοῖς μοϋ-
σης καὶ ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλα-
λοῦντες.

*Et voici Moïse & Elie furent veus
parlans avec lui.*

CAP. XVI.

26. Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Aut quā dabit homo commutationem pro anima sua.

For what shall it profite a man / though he should winne the whole world / if he lose his owne soule? or what shall a man give for recompence of his soule?

27. Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum opera eius.

For the Sonne of man shall come in the glorie of his Father with his Angels / and then shall he give to every man according to his deedes.

28. Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo.

Verely I say unto you / there be some of them that stande here / which shall not taste of death / till they haue seene the Sonne of man come in his kingdom.

CAP. XVII.

ET post dies sex assumit Iesus Petrum & Iacobum & Iohannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelsum seorsum.

And after sixe dayes Iesus toke Peter / and James / & John his brother / and brought them vp into an hie mountaine apart.

2. Et transfiguratus est ante eos. Et replendit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.

And was transfigured before them / and his face did shine as the Sonne / and his clothes were as white as the light.

3. Et ecce aparuerunt illis Moyſes & Elias cum eo loquentes.

And beholde / there appeared vnto them Moyses / and Elias / talking with him.

Das XVI. Capitel.

26. Was hülfss den Menschen / so er die ganze Welt gewünne / vnd neme doch schaden an seiner Seele? Oder was kan der Mensch geben / damit er seine Seele wider löse?

Wad hülpser der Menschen / om hand vinder den gancke Werden / De toge dogstade paa sin Siel? Eller huad kand it Menniske giffue / som hand kand igen löse sin Siel mer?

27. Denn es wirdt je geschehen / daß des Menschen Son komme inn der Herrligkeit seines Vaters / mit seinen Engeln / vnd alsdenn wirdt er vergelten einem jeglichen nach seinen Wercken.

Thi der skal i see at Menniskens Son skal komme i sin Faders Herlighed / mer sine Engle / De da skal hand betale huer effter sine gerninger.

28. Warlich ich sage euch / Es stehen etliche hie / die nicht schmecken werden den Todt / Bisß daß sie des Menschen Son kommen sehen inn seinem Reich.

Sandelige siger ieg eder / Her staa nogle / som icke skulle smage døden / før end de see Menniskens Son komme i sit Rige.

Das XVII. Capitel.

Vnd nach sechs tagen / nam Iesus zu sich Petrum vnd Iacobum vnd Iohannem seinen Bruder / vnd füret sie beseyts auff einen hohen Berg.

De sex dage der effter / tog Ihesus Peter oc Jacob / oc hans Broder Iohannem til sig / oc førde dem offuer en hie op paa it høyt Berg.

2. Vnd ward verkleret für ihnen. Vnd sein Angesicht leuchtet wie die Sonne / vnnnd seine Kleider wurden weiß als ein Licht.

De bleff forklarert saar dem. De hans ansicte skinde som Solen / De hans Klader bleffue huide som it Luss.

3. Vnnnd sihe da erschienen ihnen Moſes vnnnd Elias / die redeten mit ihm.

De see / da obenbaredis Mose oc Elias saar dem / de taledemet hannem.

Kapitola XVI.

26. Co zagist platno gest člověku / by pak veškeren svět zjst / a na své dušy kdyby štodu trpěl: Aleb / ktes rau dá člověk odměnu za dušy svou?

Abowiem coż pomoże człowiekowi / tešby wšytket świat zyskal / a na duszy swej był karan? Albo co da człowiek cymdy okus pól duše swojej?

27. Syn zagist člověka přijiti máv Glavě Otce svého s Angely svými / a tehdy dážt odplatit jedemu každému mu wedle skutkuow jeho.

Gdyž přijde Syn člověka / v čem chvilě ovč svého z Anjely svými / a tehdy odda každému wedugvčinow jeho.

28. Zagist pravim vám: že gšau něterij z těch kteříž tuto stojí / kteříž neofuší širti / až vžij Syna Člověka přicházejícího v Království svém.

Já pravda vám poviedam / že sa nikto z tých co tu stoja / ktoriž nie vfušia šinterci / až vyzjra Syn Človeka / ktorý prjide do Kráľovstva svojego.

Kapitola XVII.

Vd šesti pak dnech pozal Iesus Petra / a Jakuba a Jana Bratra jeho: Vwedlge na hůru vysokau sautromij:

V šestého dně / pothym vjzal Iesus Petrá / a Jakub / a Ján na bráthá tego / v vprovádzil ie osobno ná gore vysokú.

2. A proměnil se před nimi. Vzakřověla se tvář jeho jako Slunce / a Naucha jeho včel něno bjše jako sněž.

A przemienion test przed nimi / a oblicze jego śniado sie jako slonce / odsteme rzech tego śhalo sie biale jako światłość.

3. A p okazali se jim Moyses a Elias / mluvice s nim.

A otho včazali se im Moyses / a Elias / s nim rozmarovaly.

י

4 צנח דיו כנפא ואמר
לישוע מרי שפיר הו לו
דחנן נהוא ואו צבא אנת
בצבד חנן תלד: מטליו
תנא לך וחדא למוסא:
וחדא לאלף:

Allor Pietro entrando a parlare, disse a Iesus, Signore, egli è bene che noi ci stiamos qua: se tu vuoi facciamos qua tre tabernacoli, uno a te, & uno a Moise, & uno ad Elia.

5 וצד הו ממלל הא עגנא
נהירתא מטליו עליהון
וקלף: תנא מו עגנא:
ואמר חנן ברי חביבא:
דבא אדקבית לה שמוע:

Mentre che egli ancor parlava, ecco che vna nuvola lucida gli adombrò: poi ecco sciar de la nuvola vna voce che diceua, Questo è il mio Figliuol diletto, nel quale io mi son compiaciuto, udite int.

6 ופד שמועו תלמידא
נפלו על פניהון ונהלו
סב:

Et che vedendo i discipoli, caddero con la faccia loro a terra, & habbero gran timore.

7 ואחקרב לתתיו לישוע
וקרב לחו ואמר קומי
לא תדחלו:

Et Iesus acceptans, gli toccò, & disse, Leuantaui su, & non temere.

8 וארימו עליהון נאנש
לחנן אלא מו לישוע
פלחיהנה:

Et essu alzando gli occhi, non videro alcuno, se non Iesus solo.

9 ופד נחתיו מו סוכא
פקד אמו לישוע ואמר ל
לחנן לציו אגש לך
תאמרו חננא: תנא עד
מא דיקום ברה דאנשא
מו מיתה:

Per scendendo essi del monte, Iesus remando loro, dicendo, Non dite questa visione ad alcuno, insin a tanto che il Figliuol de l'huomo resusciti de morte.

10 ושאליה תלמידיה
ואמרו לה מנא חביר
ספרא אמרו דאלף:
ולא דאמא לקרב:

Et i suoi discipoli il domandarono, dicendo, Perché dicen dunque gli Scribi, che debbe venir prima Elia?

י

4 ויען כיפה ואמר לישוע
אדני טוב יש להזות לנו פה
אם תרצה נעשה פה שלשה
אהל'ם לך אחד ולמשה אחד
ולאליהו אחד:

Y respondiendo Pedro, dixo a Iesus, Sennor, Bien es que nos quedemos aqui, si quieres, hagamos aqui tres cabannas, parati vna, y para Moysen otra, y para Elias otra.

5 עוד הוא מדבר והנה ענן
גבה סבך עליהם והנה קול מענן
לאמר זה הוא בני ידידי אשר
בו רציתי אותו שמוע:

Estando aun hablando el, heaqui vna nuue de luz que los cubrió: y heaqui vna boz de la nuue que dixo, este es mi Hijo amado, enel qual como contentamiento: a el oyd.

6 ובראשר שמועו תלמידים
נפלו על פניהם ויראו מאד:

Y oyendo los Discipulos, cayeron sobre sus rostros: y temieron en gran manera.

7 ויש ישוע ויצעבם ואמר
קומו ואל תיראו:

Entonces Iesus llegando, tocólos, y dixo, Leuantaos, y no temays.

8 וישאו עיניהם ואיש לא ראו
כי אם אלה יושוע לבדו:

Y alzando ellos sus ojos, a nadie vieron, sino a solo Iesus.

9 ובדרתם מן תהרצנה אותם
ישוע לאמר לאיש לא תאמרו
לן את תמקאה עד אשר בן
האדם יקום ממיתים:

Y como descendieron del monte, mandóles Iesus, diciendo, No digays a nadie la visio, hasta que el Hijo del hombre resuscite de los muertos.

10 וישאלו לן תלמידיו לאמר
ומה אמרו חסופים כי יצטרך
אלהו לבוא בראשונה:

Entonces sus Discipulos le preguntaron diziendo, Que pues dicen los Escribas, que es menester que Elias venga primero?

י

4. Ἀπεκρίθας ὁ κύριος· λέγει
τῷ Ἰησοῦ· κύριε, καλόν ἐστι ἡμεῖς
ἔσθαι ἔνθα· εἰ θέλεις ποιῆσαι ἡμεῖς
τρεῖς σκηνάς, σὺ μίαν, καὶ μωϋσῆ
μίαν καὶ ἑλίου ἑλίαν.

Adone Pierre prenant la parole, dit a Iesus, Seigneur, il est bon que nous soyons ici: si tu veux, faisons ici trois tabernacles, vn pour toi, & vn pour Moysé, & vn pour Elie.

5. Ἐπὶ αὐτῷ λαλοῦντι, ἰδοὺ
ἐμφάνη φωτὴν ἐπισκιάσαν αὐτούς·
καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὡς τῆς ἐμφάνης λέ-
γουσας· αὗτός ἐστι ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπη-
τός, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτὸς ἀκούετε.

Et comme encore il parloit, voici vne nuue resplendissante qui les enombra: puis voila vne voix qui vint de la nuue, disant, Celui-ci est mon Fils bien-aimé, auquel j'ai prins mon bon plaisir, escoutez-le.

6. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταί,
ἵπτον θῆτι προσώπων αὐτῶν, καὶ
ἐφοβήθησαν φόβῳ.

Ce que les disciples ayant ouï, cheurent sur leur face en terre, & eurent treigrand peur.

7. Καὶ περιστὰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἔψα-
λε αὐτούς, καὶ εἶπεν· ἡγέρθητε, καὶ μὴ
φοβῶσθε.

Adone Iesus vint vers eux, & les toucha, leur disant, Leuez vous & n'ayez point de peur.

8. Ἐπείρουσιν ὁ αὐτὸς ὁ θεὸς πα-
λιν αὐτοῖς, λέγων· εἰ μὴ τὸν ἡ-
συχῶ μόνον.

Et iceux esleuans leurs yeux, ne virent personne, sinon Iesus tout seul.

9. Καὶ κατὰβαινόντων αὐτῶν ἐκ
τῆς ὄρεις, ἐειπάλετο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
λέγων· μηδὲν εἰπῆτε τῷ ὄρει ἢ
ἐκείνῃ· ὅτι υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐκ νεκρῶν ζήσεται.

Et comme ils descendoient de la montagne, Iesus leur commanda, disant, N'é dites à personne la vision, jusques à tant que le Fils de l'homme loit resuscité des morts.

10. Καὶ ἐπερωτῶντων αὐτὸν οἱ
μαθηταί· αὐτῷ, λέγοντες· τί εἶπεν οἱ
γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι ἑλπίμα
δεῖ εἰλθεῖν πρῶτον;

Et ses disciples l'interroguèrent, disant, Pourquoi donc disent les Scribes, qu'il faut qu'Elie vienne premierement?

CAP. XVII.

4. Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum, Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, & Moyfi unum, & Eliae unum.

Then answered Peter: & said unto Iesus: Master, it is good for vs to be here: if thou wilt, let vs make here three tabernacles: one for thee: and one for Moses: and one for Elias.

5. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube, dicens, Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: ipsum audite.

While hee yet spake: beholde / a brighte cloude / shadowed them: and beholde / there came a voice out of the cloude / saying: This is my beloved Sonne: in whome I am well pleased: heare him.

6. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde.

And when the disciples heard that: they fell on their faces: and were sore afrayde.

7. Et accessit Iesus, & tetigit eos: dixitque eis, Surge, & nolite timere.

Then Iesus came and touched them and said: Arise: and be not afrayed.

8. Levantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum.

And when they lifted up their eyes: they sawe no man: save Iesus onely.

9. Et descendantibus illis de monte, præcepit eis Iesus, dicens, Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.

And as they came downe from the mountaine: Iesus charged them / saying: Shewe the vision to no man: vntill the Sonne of man rise againe from the dead.

10. Et interrogaverunt eum discipuli, dicentes, Quid ergo Scribæ dicunt quod Elias oporteat primum venire?

And his disciples asked him / saying: Whoe them say the Scribes that Elias must first come?

Das XVII. Capitel.

4. Petrus aber antwortet / vñnd sprach zu Jesu: HERR / hie ist gut sein / wilt du / so wollen wir drey Hütten machen / Dir eine / Moysi eine / vñnd Elias eine?

Da suarede Peter / oc sagde til Ihesum: HERR / Her er gaat at vere Bist du / da villem vi gøre tre Høtge / Dig en / Moyses en / Elias en.

5. Da er noch also redete / sihe / da überschattet sie eine liechte Wolcken. Vñnd sihe / eine stimme auß der Wolcken sprach: Dis ist mein lieber Sohn / an welchem ich wolgefallen habe / den solt ihr hören.

Der hand end saa talsede / see / da offuerstuggede en klar Sky dem. De see / en rost aff styen sagde / Denne er min elstelige Son / i huietken ieg hæffuer behagelighed / hannem skullet høre.

6. Da das die Jünger höreten / sielen sie auß ihr Angesichte / vñnd erschrocken sehr.

Der Disciplene hørde det / sulde de ned paa deris Ansichte / oc bleffue saare forferdede.

7. Iesus aber trat zu ihnen / rüret sie an / vñnd sprach: Stehet auß / vñnd fürchtet euch nicht.

Men Ihesus traadde frem til dem / rørde ved dem / oc sagde / Staar op / oc frøetier inder.

8. Da sie aber ihre Augen aufhuben / sahen sie niemand / denn Iesum alleine.

Men der de opløstte deris øyen / saae de ingen / vden Ihesum alene.

9. Vñnd da sie vom Berge herab giengen / gebot ihnen Iesus / vñnd sprach: Ihr solt die Gesicht niemand sagen / biß des Menschen Son von den Todten auferstanden ist.

De der de ginge ned aff Bierget / bad Ihesus dem / oc sagde / I skulle ingen sige denne Syn / for end Menneskens Son / er opstanden fra de Døde.

10. Vñnd seine Jünger fragten ihn / vñnd sprachen: Was sagen denn die Schriftgelerten / Elias müsse zuvor kommen?

De hans Disciple spurde hannem at / oc sagde / Hvad sige da de Skrifstloger / Elias skal tilførn come?

Kapitola XVII.

4. Vpromluvivo Petr / řekl k Běhřššomi: Pane / debrěť gest nám zde býti: chcessi vde: layme tuto tři Stánky: tobě geden / Moysi geden / a Eliáš geden?

A odpovídětiac Piotr řekl Jezusovi: Pane / Dobře nám tu byčteli: dobré včynimy tu trzy przybyti: tobie ieden / Moyses geden / a Eliáš geden?

5. A když on gesset mluvil / a on Oblak světlý zastijnil je. A hle hlas z Oblaku / hlas: Tento gest Syn můj milý / v němž mi se dobře zastijbilo / poslauchajtež ho.

A kdy on řešše mluvil / oto oblok iasav světlý / oto hlas z obloku řek mluviac: Ten jest můj syn milý / v němž mi se dobře zastijbilo / poslauchajtež ho.

6. V oslššavšše to Věděl nijen / padl na twář svou / a ba li se velmi.

A oslššavšši to včyniowie / v padl na obličje svoje / y skřel si barzo.

7. V přistupiv Běhřšš do: tell segich / řeká jim: Vstaš: tež / nebojte se.

Tedy přistupivšši Jezus do: řekal si: chřšš / Vstaš: tež / a ne bojte se.

8. A pozdvihšše oči svých / žádného neviděl / gedině sa mňho Běhřšš.

A oni podniošši oči své / nřko go ne viděli / ofrom Jezus / sa sámeho.

9. A když eslupovali s Hůry / přikazal jim Běhřšš / řeká: Nižádněmu nepravie widěti: / oc kůž Syn Ešlowěka z mrtwých nřvřššane.

A kdy sšlupovali: gory / přizř: kazal im Jezus / mluviac: Žádnomu nie powiedzieć widzenia / až Syn ešlowiecy smrtwých wřłá: me.

10. Votázali ho Věděl nijen / řkuce: Proč ichy Věděl žádného pravě / že pravě Eliáš musy přigijti?

A pyřali go včyniowie tego / mluviac: Což tħedy nřncij: telos: wie powiedzia / až Eliáš musy přicřšć?

י

11. עֲנֵה יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן
אֵלֶיָּה אָתָּה לֹקְדֶם דָּבָל
מִדָּם יִשְׁלָם:

*Et respondendo, disse loro, Elia
venrà ben prima, e ridurrà tutte le cose
in loro stato.*

12. אָמַר אֲנִי לְכוּן הוֹן
דְּהָא אֵלֶיָּה אָתָּה וְלִי
דְּעֵרִי וְגַבְדֵּי בֵּה כָּל מָא
דְּעֵבְרֵי הַכְּנָעִי אֲרֵי בְּנֵה
דְּאִישׁ אֶתִּיר דְּנִתְשׁ
מִבְּהוֹן:

*Hor io ti dico, che Elia è già venuto.
E se non l'hanno conosciuto: ma hanno
fatto di lui ciò che hanno voluto. Così an-
cora il Figliuol de l'huomo patirà di essi.*

13. הִדְרִין אֶסְתַּכְּלוּ תַל
תַּלְמִידֵיהּ דְּעִי יִיחָנָן
מִצְמַדְנָא אָמַר לְהוֹן:

*Allora i discepoli, che egli ha-
veva detto loro di Giovanni Battista.*

14. וְכַד אָתִיר לִית פְּנִשָּׁא
הָרֵב לֵה גִבְרָא וְכַד עֵר
בִּזְכּוֹנֵיהּ:

*E come essi furono arrivati a latu-
ba, venne a lui un homo, che si giin-
gocchie dinanzi, dicendo*

15. וְאָמַר לֵה בְּרִי אֶתְרַחֵם
עָלֶיָּה בְּרִי דְאִירָה לֵה בְּרִי
אֶתְרַחֵם וּבִשְׂאִירָה עֲבִיד
פְּנִשָּׁא אִיר וּבְנִין בְּנִינָה
נִבְל וּכְמָא וּבְנִין בְּמִיָּה:

*Signore, habbi misericordia del mio
figliuolo, perche egli è lunatico, & è
malamente tormentato: quacosa cosa
che bene spesso cade nel fuoco, o spesso an-
cor ne l'acqua.*

16. וְקַדְבַּתְהָ לְתַלְמִידֵיהּ
וְלֹא אֶשְׁכַּחֵהּ לְמַאֲסִייתָהּ:

*Et holla condotta a i suoi discipoli, &
essi non l'hanno potuta riconoscere.*

17. עֲנֵה יֵשׁוּעַ וְאָמַר אֲוֹן
שְׂרָפְתָא דְּלֹא מִהִימָנָה
וּמַעֲקֻלְתָּא עֲדֵי מָה
לְאִמְרֵי אֶתְרַחֵם לְנִתְכּוֹן
וְעֵד מָה לְאִמְרֵי
אֶסְבִּיכִיו אֶתְרַחֵם לִי
לְכָה:

*Jesus respondendo, disse, O genera-
tione incredula e peruersa, usque a quanto
saris? con quai infirmitas quanto tu tolera-
ris? Conducetelo qua a me.*

י

11. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אַל־יֵלְכוּ
יְבִנֵּה בְּרִאשׁוֹן וְכָל תְּקוּמָם:

*Y respondiendo Iesus, dixoles, A la verdad
Elias vendra primero, restituyrà todas las cosas.*

12. וַאֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי־אֵלֶיָּהוּ
כָּבֹד בָּא וְלֹא יָדַעוּ אֹתוֹ כִּי־אִם
עֲשֵׂי בֹי אֲשֶׁר הִפְצוּ וְגַם כֹּן בִּן
הָאָדָם יֵשׁ עֲתִיד לַעֲנֹתָ מֵהֶם:

*Mas digo os, que ya vino Elias, y no lo con-
ocieron: antes hizieron en el todo loque qui-
sieron. Ansi tambien el Hijo del hombre pade-
cera de ellos.*

13. אִזְּ הַתְּבוּנוֹת הַתַּלְמִידִים כִּי
עַל־יוֹחָנָן הַטּוֹבֵל דִּבֶּר אֵלֶיהֶם:

*Los Discipulos entonces entendieron que
les dezia de Ioan el Baptista.*

14. וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ אֶל־הָעָם קָרַב
אֵלָיו אִישׁ וַיִּבְרַךְ עַל־בְּרָכָיו:

*Y como ellos llegaron a la compaña, vino
a el un hombre hincandosele de rodillas.*

15. וְאָמַר אֵלָיו הֵנִי לְבִנִי כִי־
בִן־רַחֵם הוּא לִיעֲנֵה מְאֹד כִּי־הִרְבֵּה
יָבֹל בָּאֵשׁ וּבַעֲמִים רַבִּים בְּמִים:

*Y diciendo Sennor, ten misericordia de mi
hijo, que es lunatico y padece malamente: por-
que muchas vezes cae en el fuego, y muchas en
el agua:*

16. וַאֲנִי שָׂגִי אֶל־תַּלְמִידֵיךָ וְלֹא
יָכֹל לְרַפָּא אֹתוֹ:

*Y helo presentado a tus Discipulos, y no lo
han podido sanar.*

17. וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר הַדּוֹר
סוֹרֵר וְעֵקֵשׁ עַד־מָה אֶתְרַחֵם
עֲמֻכָּם וְעַד־מָה אֶסְבִּל אֶתְכֶם
הִבִּיאוּהוּ פֹה אֵלָי:

*Y respondiendo Iesus, dixo, O genera-
cion infel y torcida, hastaquando tengo de estar con
vosotros? Hasta quando os tengo de sufrir?
Traedme lo acá.*

י

11. Ο ὅτι ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν
αὐτοῖς, ἡλίας μὲν ἐρχεται πρῶτον,
καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.

*Et Iesus respondant leur dit, De vrai,
Elie viendra premierement, & restabli-
ra toutes choses.*

12. Λέγω ὑμῖν ἐπὶ ἡλίας ἦδη
ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν,
ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠέλη-
σαν. Ἔτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
μὲν πείσθῃ ὑπὸ αὐτοῦ.

*Mais ie vous di qu'Elie est desia ve-
nu, & ils ne l'ont point cognu: mais lui
ont fait tout ce qu'ils ont voulu: ainsi
aussi le Fils de l'homme doit souffrir
par eux.*

13. Τότε συνῆκαν οἱ μαθηταί,
ὅτι οὕτως ἔβλεπον εἰς τὸ
αὐτοῦ.

*Adonc les disciples entendirent bien
que c'estoit de Iehan Baptiste qu'il leur
auoit parlé.*

14. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς
τὸ ὄχλον, προσήλθεν αὐτῷ ἄνθρω-
πος, καὶ προσέκυρτο αὐτῷ.

*Et quand ils furent venus vers les
troupes, un homme vint à lui, s'age-
nouillant deuant lui:*

15. Καὶ λέγων αὐτῷ, ἐλέησόν
μεν τὸν υἱόν, ὅτι σελήνιαζται καὶ
κακῶς πείσθῃ. πολλὰ καὶ γὰρ πῖπῃ
εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλὰ καὶ εἰς τὸ ὕ-
δωρ.

*Et disant, Seigneur, aye pitié de mon
fils, car il est lunatique, & est miserable-
ment affligé: car souvent il tombe au
feu, & souvent en l'eau.*

16. Καὶ προσέειπεν αὐτὸν τοῖς
μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
αὐτὸν ἡγεπῶσαι.

*Et ie l'ai présenté à tes disciples, mais
ils ne l'ont peu guerir.*

17. Ἀποκριθεὶς δὲ ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς ἀπεστρέψατε μετὰ ὑμῶν, ἕως
ὅτε ἐσται μετὰ ὑμῶν; ἕως ὅτε
ἀνέξωμεθ' ὑμῶν; Φέρτε μοι αὐτόν
ᾧδε.

*Et Iesus respondant, dit, O genera-
tion incredula, & de sens renuëllé, jus-
ques à quand serai-je avec vous? jusques
à quand finalement vous supporterai-
je? amenezle moi ici.*

י

18 וּבָאָה בָּהּ יֵשׁוּעַ וַתִּבְקַע
מִיָּה שְׂאֵתָא וַתֹּאמַר אֲסִי טְלִיָּה
מִן הָי שְׂעִתָּהּ:

*Era v lo minacciò, & il demonio
si cacciò da esso: e da quell' hora fu risanato
il fanciullo.*

19 הִדְרִין קָרְבוּ תַלְמִידָא
לִית יֵשׁוּעַ בְּלִהְיוֹתֵהּ וַאֲמָרוּ
לֵיה לְמָנָה הֵן לֹא אֶשְׁכְּחוּ
לְמַאֲסִיּוֹתֶיהָ:

*Allora i discipoli accostandosi da
parte d'esso, dissero, Perché non habbi-
am potuto sfacciarti noi.*

20 אָמַר לְהֵן יֵשׁוּעַ מִטּוֹל
לֹא הִימְנוּתְכֶון אִמְרִין גִּיד
אָמַר אֲנִי לִכּוֹן דָּאן תְּהִיָּה
בְּכֹון הִימְנוּתְךָ אִידִּי בִּ
פְּרִדְתָּא דְחִדְלָא תִאמְרוּן
לְטוֹרָא הָנָא דְשִׁנִּי מִפְּ
וְיִשְׁנָא וַיִּמְדֵּם לֹא יִחְסְבוּן:

*Era v disse loro, Per la vostra in-
credulità, Onde io vi dico certo, che se voi
hauerete fede come vn grano di fenugrec,
direte a questo monte, Passa di qui a co-
là, & egli passerà: e niente vi sarà impos-
sibile.*

21 הֵנָּה דִין גִּנְסָא לֹא נִבְקַ
אֲלֵא בְּצִימָא וּבְצִלּוֹתָא:

*Ma questa sorte di demonij non esce
fuore, se non per oratione e digiuno.*

22 כִּד מִתְהַפְּכוּ דִין בִּג
בְּגִלְלָא אָמַר לְהֵן יֵשׁוּעַ
עֲתִיד הֵן בְּרִיה דְּאִנְשֵׁי
דִישְׁתִּלֵּם בְּאִידִי בְּנִי יִשָּׂא:

*E mentre essi conuersauano nela Ga-
lilea, Era v disse loro, Il Figliuolo de l'huo-
mo debbe esser dato ne le mani de gli hu-
mini.*

23 וַיְהִי וַתִּבְּרֵךְ וַיִּלְוִימוּ
דִתְלִתָּא יָקוֹם וּפְרִית לְהֵן
טָב:

*Et occiderunt eum, & il terzo di resur-
scitauit. Di che essi grandemente contri-
storno.*

24 וּפִד אֲתוּ לְכַפֵּר נַחוּם
קָרְבוּ הֵנוּן דְּנִסְבוּן תִּרְיוֹן ת
תִּרְיוֹן וְהֵן דְּפִסְקוּ דִישָׂא לְוֵת
פִּאֲפִי וַאֲמָרוּ לֵיה רִבְבוּן
לֹא יִהְיֶה תִרְיוֹן וְהֵנוּי:

*Essendo poi venuti in Capernaum,
quelli che riceuano le didramme, sene
vennero a Pietro, e dissero, Il vostro ma-
estro non paga egli le didramme?*

י

18 וַיִּגְדַּר בּוֹ יֵשׁוּעַ וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ
הַשָּׁטָן וַיִּרְפָּא הַנַּעַר מִשְׁעָה הַהִיא:

*Y reprehendiólo Iesus, y falió el demonio
de el: y el moço fue sano desde aquella hora.*

19 אֲדִי קָרְבוּ תַלְמִידִים אֵלָּה
יֵשׁוּעַ בְּלִבְדוֹ לֵאמֹר לְמָה אֲנַחְנוּ
לֹא רָכְנוּ לְהוֹצִיאָו:

*Entonces llegandose los Discipulos a Iesus
a parte, dixeron, Porque nosotros no lo pudi-
mos echar fuera?*

20 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֲלֵיהֶם עֲלֵי
כִי לֹא מַאֲמִינִים אַתֶּם כִּי
בְּאֵמֶת אָמַר אֲנִי לָכֶם אֲנִי יֵשׁוּ
לָכֶם אֲמוּנָה כִּמְדוֹ גִּדְעִין חִדְלָ
וַאֲמָרוּ לְהֵן חֲזָה עֲבוֹר מִפְּ
שְׁמִיָּה וַיַּעֲבֹר וְכָל דְּבַר לֹא יִמְנַע
מִמֶּכָּם:

*Y Iesus les dixo, Por vuestra infidelidad:
porque decierro os digo, que si tuuiedes fe, co-
mo vn grano de mostaza, dyreys a este monte,
Passate de aqui acullà: y passarseha, y nada os
serà impossibile.*

21 וּמִן הֵנָּה אֵינְנוּ יִשְׁלַךְ כִּי
אֲנִי בְּתַפְלָה וּבְצוּם:

*Mas este linage de demonios no sale sino
por oracion y ayuno.*

22 וּבְאֵשֶׁר תִּתְּחַלְכוּ בְּגִלְלִיל אָמַר
אֲלֵיהֶם יֵשׁוּעַ יֵשׁוּ עֲתִיד בֶּן-
הָאָדָם לְהִמָּסֵד בְּיַדִּי הָאָדָם:

*Y boluiendo ellos a Galilea, dixoles Iesus,
El Hijo del hombre será entregado en manos de
hombres peccadores:*

23 וַיְהִי דְרִבְּוֹתוֹ וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי
יָקוֹם וַיִּתְּעֲצְבוּ מָאֵד:

*Y matar lo han: mas al tercero dia resur-
scitará. Y ellos se entrastecieron en gran manera.*

24 וּבְאֵשֶׁר בָּאוּ אֲלֵי כַפֵּר נַחוּם
קָרְבוּ אֲלֵי בִּיפָה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
לָקְחוּ אֶת דְּרַכְמָנִים וַיֹּאמְרוּ לוֹ
הִמְלִימָדְכֶם לֹא מִשְׁלֵם דְּרַכְמָנִים:

*Y como llegaron a Capernaum, vinieron a
Pedro los que cobrauan las dos dragmas, y dix-
ron, Vuestro maestro no pagalas dos dragmas?*

י

18. Καὶ ἐπιτίμησεν αὐτῷ ὁ ἱ-
εὺς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαι-
μόνιον, καὶ ἰσχυρώθη ὁ παῖς ἀπὸ
τῆς ὥρας ἐκείνης.

*Et Iesus tanta le diable, lequel sortit
hors d'icelui: & dès ce meisme instant
l'enfant fut guéri.*

19. Τότε προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ τῷ ἱησοῦ λέγοντες, εἰποῦν δι-
ατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβα-
λεῖν αὐτόν;

*Adonec les disciples vindrent à part à
Iesus, & lui dirent, Pourquoi ne l'auons-
nous peu ietter hors?*

20. ὁ ἱησοῦς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέ-
γων ἀπορεῖτε ὑμῶν. ἀμυνεὶ γὰρ λί-
γος ὑμῶν, καὶ ἐχρεῖται πίστις αἰς κατα-
στροφήν, ὡς ἐρεῖ τὸ εὐαγγέλιον, μα-
κάριοι οἱ ἐνδοξοῦντες ἐκεί, καὶ μὴ ἐκεί-
σταν, καὶ οὕτως ἀδυνατήσῃ ὑμεῖν.

*Et Iesus leur respondit, C'est à cause
de vostre incredulité: car en verité ie
vous di, que si vous auiez foy autant
gros comme est vn grain de semence
de mostarde, vous diriez à ceste mon-
tagne, Trauerse d'ici là, & elle traue-
reroit: & rien ne vous seroit impossi-
ble.*

21. Τοῦτο γὰρ τὸ πνεῦμα οὐκ ἐκ-
τείνεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ
νηστείᾳ.

*Mais ceste sorte de diables ne sort
point, sinon par oraison & iusne.*

22. Ἀναστρέψαντες δὲ αὐτοὶ ἐν
τῇ γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἱησοῦς,
μὴ λέγετε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
δοσεται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

*Et comme ils conuersoyent en Ga-
lilee, Iesus leur dit, Il aduendra que le
Fils de l'homme sera liuré es mains des
hommes.*

23. Καὶ ὁπορευόμενοι εἰς τὴν, καὶ
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐ-
πιθήσονται αὐτῷ ὀδράκμα.

*Et ils le mettront à mort, mais au
troisieme iour il resuscitera. Et les di-
sciples en furent grandement contris-
tés.*

24. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς κα-
περναῦμ, προσελθόντες οἱ τὰ δίδραχ-
μα λαμβάνοντες τὸ πέντε, καὶ
εἰπὺς ὁ δίδρακμα ὑμῶν οὐ πλεονέ-
κει δίδραχμα;

*Et quand ils furent venus en Cap-
ernaum, ceux qui recevoient les didrach-
mes, s'adresserent à Pierre, & lui dirent,
Vostre maistre ne paye-t-il pas les di-
drachmes?*

CAP. XVII.

18. Et increpavit illum Iesus, & exiit ab eo dæmonium, curatus est puer ex illa hora.

And Iesus rebuked the devil / and he went out of him: and the child was healed at that houre.

19. Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secretò, & dixerunt, Quare nos non potuimus eiicere illud?

Then came the disciples to Iesus apart / and said: Why could not we cast him out?

20. Dixit illis Iesus, Propter incredulitatem vestrâ. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc: & transibit, & nihil impossibile erit vobis.

And Iesus said unto them / Because of your unbelief: for verily I say unto you / if ye have faith as much as is a graine of mustard seede ye shall say unto this mountaine / Remove hence to yonder place: and it shall remove: and nothing shall be impossible unto you.

21. Hoc autem genus non eiicitur nisi per orationem & ieiunium.

Howbeit this kinde goeth not out / but by prayer and fasting.

22. Conversantibus autem eis in Galilea, dixit illis Iesus, Filius hominis tradendus est in manus hominum.

And as they abode in Galilee / Iesus said unto them / The Sonne of man shall be delivered into the hands of men.

23. Et occident eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer.

And they shall kill him: but the third day he shall be risen againe: and they were verie sorrowful.

24. Et cum venissent Capernaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei Magister vester non solvit didrachma?

And when they were come to Capernaum / then that received pence money came to Peter: and sayde / Doest not your Master pay tribute?

Das XVII. Capitel.

18. Vnd Iesus bedrohete ihn / vnd der Teufel fuhr auß von ihm / vnd der Knabe ward gesund zu derselbigen stund.

De Ihesus truete hainem / De Diffuelen soer vð aff hannem / De dreitgen bleff karst i den samme stund.

19. Da tratten zu ihm seine Jünger besonders / vnd sprachen: Warumb kondten wir ihn nicht austreiben?

Da gieng Hans Disciple til hannem serdelis / oc sagde / Hui funde wi icke vðdriffue hannem?

20. Iesus aber antwortet / vnd sprach zu ihnen: Vmb euers vnglaubens willen. Denn ich sage euch warlich / so ihr Glauben habt / als ein Senfkorn / so müget ihr sagen zu diesem Berge / Heb dich von hinnen dort hin / so wirdt er sich heben / vnd euch wird nichts vnmöglich sein.

Ihesus suarede / oc sagde til dem / For eders Dantroskold. Ichi sandetige hager ieg eder / Der som i haiff ue troen / som ic Seneps korn / da muet i sige til dette Bierge / Iste dig her fra der hen / Saa skal der flytte sig / De eder skal inred vere vnmueligt.

21. Aber dise art feret nicht auß / dein durch beten vnd fasten.

Men denne Art far icke vð / vden mer bøn oc fast.

22. Da sie aber ihr wesen hatten in Galilea / sprach Iesus zu ihnen: Es ist zukünftig / daß des Menschen Son überantwortet werde inn der Menschen hende.

Der de hadde deris omgengelse i Galilea / sagde Ihesus til dem / Der skal ste / Ar Menniskens Son skal anuordis i Menniskens hender.

23. Vnd sie werden ihn tödten / vnd am dritten tage wirdt er auferstehen. Vnd sie wurden sehr betrübt.

De de skulle sla hannem ihuel / oc hand skal opstaa den tredie dag. De de bleffue saare bedrøffuede.

24. Da sie nun gen Capernaum kamen / giengen zu Petro die den Zinsgroschen einnahmen / vnd sprachen: Pfllegt euer Meister nicht den Zinsgroschen zu geben?

Der de kofte nu til Capernaum / ginge de til Peder som toge Skat op / oc sagde / Pleyer icke eders Mester at giffue Skat?

Kapitola XVII.

18. Vpohrozt genu Beshis. V wyslo od něho šabeljow / a vðrawneno gest Dije w tu hodinu.

A řukal go Iesus / a wysedl z ně go šabeljy vðrawnione jest dylec od ony godziny.

19. Tedy přistoupili Bredbničij k Beshislowi saukromij / a řekli genu: Proč gšine my nemohli ho wyproch?

Tedy přysědšy večinowie do Jezusa osobno / řekli mu / Čje mužiny my go wygnat nemogli?

20. Řekl jim Beshis: Pro nawěru wasši. Neč řagist pravijm wám. Budeteli nijsi wijsu nato žmo hordičně / dije hoře řeto: Bdi odsud / a pľigdet / a nebude wám nic nemožněho.

A Iesus řekl im / Dla miedos wiary wá waszego / Do wam jaś prawde powiedam / byćcie mieli wiare jako żarno gorczyżnej / rzeżcie they gorze / Przeydźcie żad tam / tedy przeydźcie / Nic nie podobnego wám nie będzie.

21. Toto pať pokolenij ne wymijra se / gegně strze moś blitbu a pľiši.

A tená rodzaj nle wychodzi ředno przez Młodotwe y post.

22. A ředž byli w Galilei / řekl jim Beshis / Syn řlowž / ka má býti jrazen w ruce řloře.

A gdy oni przebrwali w Galilei / řekl do nich Jezus / Będzie syn řlowieczyj wydan w ręce ludzkie.

23. A żabigij gen / a řkietij ho dneż mrtwych wřtane. Y żar: mautili se naramně.

A řabito go / ale trzećiego dnia wřbudożon będzie / A řařmucili se bęřo.

24. A ředž přišli do Kapernaum / přistupili řkietij řlo wybratit Petrowi / a řekli genu: Wijsť wás / coż neplati řla?

A gdy oni przysli do Kapernaum / przistupili do Piotra ři řkietij wybratit řlę y řekli řa / Wijsť wás nle plati řla?

י

25 ואמר להם איז וכד על
באבא לביתא קדמא
ישוע ואמר לה מנא
מקחא לך שמעון מלכא
דארצא מן מן נסבין
מכסא נכסא רישא מן
בניהן או מן גויכרי:

Egli disse, Sì. E come fu entrato in casa, Gesù gli si fece innanzi, dicendo, Che ti pare Simone? i Re de la terra da chi pigliano i tributi, o il censo? da i lor figliuoli, o da gli stranieri?

26 אמר לה שמעון מן
גויכרי אמר לה ישוע
מדיו בני הארצא אגון
בני:

Pietro gli dice, Dagli stranieri. E Gesù gli disse, Adunque i figliuoli son liberi.

27 דלא דיו נכסל אגון
ול ליבא וארמא פלוצא
וגונא קדמנא דסלק
פתח פומיה ותשבה א
אסתרא הי סב וקרוב תלפי
ותלפי:

Ma accioche noi non gli scandaliziamo, scatenò al mare, e girò l'hamo, e pigliò il primo pesce che veniva su: & aprendoli la bocca, tronarò uno statere: piglia quello, e dallo loro per me e per te.

ח

1 כהי שעתא קרבו
תלמידא לורא ישוע
ואמר מן כי רב במ
במלכותא דשמא:

In quella hora vennero i discipoli a Gesù, dicendo, Chi è il maggiore nel regno de cieli?

2 וקרא ישוע סלק
ואקרימה בניהן:

E Gesù chiamando a se gli fanciulli, il messé nel mezzo di loro.

3 ואמר אמין אמר אמא
לכן דא לך תתקבון
ותהיון אר סליא לך
תעלו למלכותא דש
דשמא:

E disse, Io vi dico in verità, che se voi non vi convertite, e diventate come piccioli fanciulli, non entrarete nel regno de cieli.

י

25 ויאמר גם וכאשר בא אל
חבית קדמו ישוע לאמר מה
נראה לך שמעון מלכי הארץ
במי יקחו מם או תרומה
מבניהם או מן גויכרי:

Y el dize, Si. Y entrado el en casa, Iesus le habló antes diziendo, Que te parece Simon? Los reyes de la tierra de quien cobran los tributos o el censo? de sus hijos, o de los estrannos?

26 ויאמר לו כיפה מן גויכרי
ויאמר אליו ישוע לכן חפשים
היו חכמים:

Pedro le dize, de los estrannos. Dizele entonces Iesus, Luego francos son los hijos?

27 ולמען אשר לא נכעיסם
לך אל הים ושלח מצודה וקח
את הדג אשר בראשון יעלה
ותפתח את פיהו ותמצא לטר
אותו תקח ותמן להם בעבורי
ובעבורך:

Mas porque no los offendamos, vé a la mar, y echa el anzuelo, y el primer pece que viniere, tomalo, y abierta su boca hallarás vn estatero, da selo por mi y por ti.

י

1 בשעה ההיא קרבו תלמידים
אל ישוע לאמר לכן מי גדול
יהיה במלכות השמים:

En aquel tiempo llegaronse los Discipulos a Iesus, diziendo, Quien es el muy grande en el Reyno de los cielos?

2 ויקרא ישוע לגער ויעמידהו
בתוכם:

Y llamando Iesus vn ninno, pufolo en medio de ellos:

3 ויאמר אמר אמר לכם אם
לא תתהפכו ותהיו כמו הגער
אניכם תבואו במלכות השמים:

Y dixo, De cierto os digo que sino os bolnieres, y fuerdes, como ninnos, no entrareys en el Reyno de los cielos.

י

25. Αἰγ. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς
τὴν οἰκίαν, προσέφηκεν αὐτῷ ὁ
ἰησοῦς, λέγων τί σοι δοκεῖ σίμων, οἱ
βασίλεις τῆς γῆς δὲ ποῦν λαμ-
βάουσιν τὰ τέλη, ἢ ἀπὸ τῶν υἱῶν
τοῦ αὐτοῦ, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;

Il dit, Oui. Et quand il fut entré en la maison, Iesus le peuint, disant, Que te semble, Simon? Les rois de la terre, de qui prennent-ils tributs ou impôts? d'eux de leurs enfans, ou des estrangers?

26. Αἰγ. αὐτῷ ὁ πέτρος ἀ-
πεκρίσθη λέγων, ἐφ' αὐτῷ ὁ ἰησοῦς
ἔειπεν ἐλθέτε μετὰ εἰ ἡμί.

Pierre dit, Des estrangers. Iesus lui respondit, Les enfans donc sont francs.

23. Ἰσαῖ μὲν σκανδαλίζουσιν
αὐτοὺς, προσθίς εἰς τὴν θάλασ-
σαν, βάλλει ἄγκιστρον, καὶ τὸ ἀνα-
στρέψασθαι ἔχουσιν ὅσον ἔσσει-
ξας τὸ σμα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ σπλη-
νος, ὡς κείνη λαβὼν δὲς αὐτοῖς ὡς τὴν
ἐμὴ καὶ σὺ.

Mais afin que nous ne les scandalizions, va-t'en à la mer, & jette le hameçon: & pren le premier poisson qui montera: & quand tu lui auras ouvert la gueule, tu trouveras vn statere: prend-le, & le leur baille pour moi & pour toi.

Κ Ε Φ Α Α. ιη.

Ε'Ν ἑκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον
οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ λέγοντες
τίς ἄρα μείζων ἐστὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ υἱοῦ;

En ceste mesme heure les disciples vindrent à Iesus, disant, Qui est le plus grand au Royaume des cieus?

2. Καὶ προσκαλεσάμενον ὁ ἰη-
σοῦς πῦδιν, ἔστηκε αὐτὸ ἐν μέσῳ
αὐτῶν.

Et Iesus ayant appelle à soi vn petit enfant, le mit au milieu d'eux.

3. Καὶ εἶπεν ἀμὲν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ στραφῇτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ
παιδιά, ἢ εἰσέλθετε εἰς τὴν βα-
σιλείαν τοῦ υἱοῦ.

Pais dit, En verité le vous di, que si vous n'êtes changés, & ne devenez comme les petits enfans, vous n'entre- rez point au royaume des cieus.

CAP. XVII.

25. Ait, Etiam. Et cum intrasset in domum præuenit eum Iesus, dicens, Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filiis suis, an ab alienis?

He said: Yes. And when he was come into the house / Iesus præuenit him / saying: What thinkest thou Simon? Of whom do the Kings of the earth take tribute / or polle money? of their children / or of strangers?

26. Et ille dixit, Ab alienis. Dixit illi Iesus, Ergo liberi sunt filii.

Peter said unto him: Of strangers. Then said Iesus unto him: They are the children free.

27. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & cum piscē qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies statērem: illum sumens, da eis pro me & te.

Whereofe / lest wee shoulde of fende them / goe to the sea / and cast in an angle / and take the first fische that cometh by / and when thou hast opened his mouth / thou shalt finde a peece of twentie pence: that take / and giue it vnto them for mee and thee.

CAP. XVIII.

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes, Quis putas maior est in regno cælorum?

The same time the disciples came vnto Iesus / saying: Who is the greater in the kingdome of heauen?

2. Et advocans Iesus parvulum, statuit eum in medio eorum,

And Iesus called a little child vnto him / and set him in the middes of them.

3. Et dixit, Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, nō intrabitis in regnum cælorum.

And saide: Verely I say vnto you / except ye be converted / and become as little children / ye shall not enter into the kingdome of heauen.

Das XVII. Capitel.

25. Er sprach: Ja. Vnd als er heim kam / kam im Iesus zu vor / vnd sprach: Was dünckst dich Simon? Von wem nemen die Könige auff Erden den Zoll oder Zinse? von iren Kindern / oder von Frembden?

Hand sagde Ja. Deder hand kom hiem / da kott Iesus hannem tilforn / oc sagde: Huad tynkes dig Simon / Aff huem tage de Konger paa Jorden told eller skat? aff deris Børn / eller aff Fremmede?

26. Da sprach zu im Petrus: Von den Frembden. Iesus sprach zu ihm: So sind die Kinder frey.

Da sagde Peder til hannem / Aff de Fremmede. Ihesus sagde til hannem: Da ere Børnene fri.

27. Auff das aber wir sie nicht ergern / so gehe hin an das Meer / vnd wirff den Angel / vnd den ersten Fisch der auffer sehret / den nim / vnd wenn du seinen Mund auffthust / wirst du einen Stater finden / denselbigen nim vnd gib ihn für mich vnd dich.

Men paa der wi skulle icke forarge dem / da gaa hen til Haften / oc kast krogen / De tag den første Fiske / som kommer op / oc naar du lader hans mund op / skal du finde en Stater / Tag den samme / oc giff hannem faar mig oc dig.

Das XVIII. Capitel.

W derselbigen stunde traten die Jünger zu Jesu / vnd sprachen: Wer ist doch der grösser im Himmelreich?

Paa den samme stund / ginge Disciplene til Ihesum / oc sagde: Huo er dog den Største i Himmerigis rige.

2. Iesus rieß ein Kind zu sich / vnd stellet das mitten vnter sie.

Ihesus kallede et Barn til sig / oc stilled det mit blant dem.

3. Vnd sprach: Warlich ich sage euch: Es sey denn / das ihr euch umbkeret / vnd werdet wie die Kinder / so werdet ihr nicht in das Himmelreich kommen.

De sagde: Sandelig siger ieg eder / Vden saa er / at i omuende eder oc bliffue som Børn / da komme i icke i Himmerigis rige.

Kapitola XVII.

25. Væll: Tak gest. Afton vffel do domu / pædssel gen Gæffis fæll / fra: So se tobe pda Ssimone? Kralowæ zemstij od kterpæch berau Elo anech plat? od Synnwli swpæch / tili od cypæch?

Rezett / placi / A goy wffel w domu / wptæd jil go Iesus mowiac / Coj sic tobie pda Szymonier? Kralowie ziemscy od kow biora cla y cypæch? czyli od synow swowich abo od cypæch?

26. A on fæll: Od cypæch. Aftel genu Gæffis: Tæpdy gsa swobodni Synowæ.

Rezett mu Piore / Od obeych / Powiedz mi Iesus / Tædy / synowie sa wolni.

27. Alle abychom sich nepoherstelt: gdi fæll / a wrz w dicy / a tu rybu kteræz napprowadzæcæ wæzmi / a otwora wsta gegi / naleznefs w nich grofs / ten wæzma day gim ja nime j ja sibe.

A fællæ æbysiny ich nie obræz jili / siodby do morza / rzucæ wede / a one rybe kteræz napprowe wyndosæcæ wæzmi / y chtëworzywssy gebe tey nappowæz Stater / ktery wæzæ awssy day im ja nime j ja sibe.

Kapitola XVIII.

W tu hodinu / pæstapwili Wædlnijæ fæ Gæffiswori / fæuce: Kdo gest wætsij w kralowstwij Nebestæm?

W on cæs przyssido Iesusæ wæznowæ mowiac / A ktoz wætsij jest w Krolæstwie niebieskiem?

2. Apæwolaæ Gæffis mæ læfæho / postawil gen w prossæd nich.

A wæzwawssy Iesus dæciæto fæ / postawil iæ w postædki ich.

3. Aftel: Sagistæ prawisim wæm: neobrætiæti se / a nebus deteli wæinæni yako malickæ / newægete do kralowstwij Nebestæho.

Rezett / A prawde powiedam wæm / iæsti siæ nie næwrociæci / y nie stæniæci siæ takæ dæiæti / nie winde zæciæ do Krolæstwa niebieskiego.

יח

4 מן הכיל דממכר נפש
אך הנא טליא הו יחיה
רב במלכותא דשמיא :

Però c'è chiunque si sosterà come questo fanciullo, costui sarà il maggiore nel regno de' cieli.

5 וימן דיקבל איה טליא
הנא בשמי לי הו מקבל :

E chi riceverà un tal piccolo fanciullo nel Nome mio, siccome me.

6 וכל דיקשל לחד מן
הלון ועורא דמהמניו בי
פקח הוא לה דתהויה
תליא תחיה דתחיה
בצורה ומטבע בעומקוהי
דיפניה :

E chi scandalizza un di questi piccoli, che credono in me, sarebbe meglio per lui che gli fusse attaccata al collo una macina da asino, e fusse sommerso nel profondo del mare.

7 וי לעלמא מן מכשולא
אנקל גיד דיתתו מ
מכשולא נין דין לעבד
דבאידה יאתון מכשולא :

Guai al mondo per li scandali. Certo egli è necessario che vengano de gli scandali : nondimeno guai a quell'huomo, per cui lo scandalo auuiene.

8 ואו דין איה או דלק
מכשולא לך פסקיה
ושדיה מנה טב הו לך
דמחל לחיה פד תחיה
אנה או פשיע ולא פד אית
לך פתיו אידיו או תחיה
דלק תפל פנקיה
דלעלם :

Donc se la tua mano, o si tuo piede ti scandalizza, taglialo, e giratolo via da te : che meglio è per te entrar ne la vita zoppo o monco, che hauendo due mani, o due piedi, esser gittato nel fuoco eterno.

9 ואו הו דענה מכשולא
לך חסיה ושדיה מנה טב
הו לך דתחיה עינא תעיל
לחיה ולא פד אית
תחיה עינא תפל פנקיה
דבניה :

E se il tuo occhio ti scandalizza, caualo, e giratolo via da te : che egli è meglio per te entrar ne la vita con uno occhio solo, che hauendo due occhii, esser gittato ne la geenna del fuoco.

יח

4 לכן כל אשר ישחטל כמו
הנער הזה הוא יש גדול במלכות
השמים :

Antique qualquiera que se abaxare, como este minno, este es el muy grande en el Reyno de los cielos.

5 ואשר יקח את הנער הזה
בשמי הוא יקחני :

Y qualquiera que recibiere a vn tal ninno en mi nombre, a mi recibe.

6 ואשר יכשיל אחד מן
הנערים האלה המאמינים בי
טוב לו אשר יתלה רכב תחמו
בצנארו ויטבע במצלוח ים :

Y qualquiera que offendiere a alguno de estos pequennos, que creen en mi, mejor le fueraque le fuera colgada del cuello vna piedra de molino de asno, y que fuera anegado enel profundo de la mar.

7 אוי לעולם ממכשולים וצריך
הוא לבוא ממכשולים אך אוי
לאנוש ההוא אשר בו תמכשול
יבוא :

Ay del mundo por los escandalos : porque necessario es que vengán escandalos : mas ay de aquel hombre por el qual viene el escandalo.

8 ואם ידך או רגלך תכשילוך
קצץ אותך ותשלך ממך כי טוב
לך לבוא אל החיים חלש או
פסח מהיות לך ידים או רגלים
אלהשלך אל אש כל עולמים :

Portanto si tu mano o tu pie te fuere occasion de caer, cortalos y echa los de ti : mejor te es entrar coxo o manco a la vida, que teniendo dos manos o dos pies ser echado al fuego eterno.

9 ואם עינך תכשילך נקדך
ותשלך ממך כי טוב לך בעין
אחת לבוא אל החיים מהיות
לך עינים ותשלך אל
הגום האש :

Y si tu ojo te es occasion de caer, sacalo y echa lo de ti : que mejor te es entrar con vn ojo a la vida, que teniendo dos ojos ser echado al quemadero del fuego.

יח

4. Ὅτις οὗτος ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον ἔστω, ὁ μέγας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ ἔσται.

Parquoi quiconque se fera humilié soimême, comme est ce petit enfant, c'est celui la qui est le plus grand au royaume des cieus.

5. Καὶ ὁς εἰς διέχτην παιδίον ποιῇ τὸν ὄντα ἐν μέσῳ διέχτην.

Et quiconque reçoit, vn tel petit enfant en mon Nom, il me reçoit.

6. Ὅς εἰ ἂν scandalizῇ vn τῶν μικρῶν τούτων τοῦ σώματος, εἰς μέ, συμφέρει αὐτῷ ἡα χρεμασθῆναι μύλον ὄνου ὅτι τὸν τρεχέλλον αὐτόν, καὶ κατασθῆναι ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης.

Mais quiconque scandalize vn de ces petits qui croyent en moi, il lui vaudroit mieux qu'on lui pendist vne meule d'aine au col, & qu'il fust plongé au profond de la mer.

7. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ διὰ τῶν scandalon. ἀνάγκη γὰρ ἐστὶν ἑλθεῖν τὰ scandalα· πᾶσι δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ κερὶ δὲ τὸ scandalon ἔρχεται.

Mal-heur au monde à cause des scandales. Car il est nécessaire que scandales aduenent : toutesfoi mal-heur à l'homme par qui scandale aduenit.

8. Εἰ ἢ ἡ χεὶρ σου, ἢ ὁ πούς σου scandalizῇ σε, ἐκκοπήτω αὐτόν, καὶ βάλε δασὶ σου. καλὸν σοι εἶναι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλῶν, ἢ εἰς χεῖρας ἢ δύο ποδας ἔχειν, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τοῦ αἰῶνος.

Que si ta main ou ton pied te fait chopper, coupe-le, & le iette arriere de toi : car mieux te vaut entrer boiteux ou manchot en la vie, qu'auoir deux pieds ou deux mains, & estre ietté au feu eternal.

9. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου scandalizῇ σε, ἔξελε αὐτόν. καὶ βάλε δασὶ σου. καλὸν σοι εἶναι μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμούς ἔχειν, βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Et si ton œil te fait chopper, arrache-le, & le iette arriere de toi : car il te vaut mieux entrer en la vie, n'ayant qu'un œil, qu'auoir deux yeux, & estre ietté en la gehenne du feu.

CAP. XVIII.

4. Quicumque ergo humiliauerit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno celorum.

Whoſoever therefore ſhall humble himſelfe as this little child / the ſame is the greateſt in the kingdome of heauen.

5. Et qui ſuſceperit unum parvulum talem in nomine meo, me ſuſcipit.

And whoſoever ſhall receive ſuch a little child in my name / receiveth me.

6. Qui autem ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis qui in me credunt, expedit ei ut ſuspendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.

But whoſoever ſhall offende one of theſe little ones which beleave in me / it were better for him / that a miſtione were hangd about his necke / and that he were drowned in the depth of the ſea.

7. Væ mundo à ſcandalis. Neceſſe eſt enim ut veniant ſcandala: veruntamen væ homini illi per quem ſcandalum venit.

Wo becom to the worlde becauſe of offences: for it muſt needs be that offences ſhal come: but wo be to that man / by whom the offence cometh.

8. Si autem manus tua, vel peſtuus ſcandalizat te: abſcinde eum, & proiice abſte: bonum tibi eſt ad vitam ingredi debilem vel claudū, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.

Wherefore / if thine hande or thy foote cauſe thee to offende / cut them off / and caſt them from thee: it is better for thee to enter into liſe / halt / or maime / then hauing two handes / or two feete / to be caſt into eueraſting fire.

9. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proiice abſte: bonum tibi eſt unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.

And if thine eye cauſe thee to offend / plucke it out / and caſt it from thee: it is better for thee to enter into liſe with one eye / then hauing two eyes / to be caſt into hell fire.

Das XVIII. Capitel.

4. Wer nun ſich ſelbs nideriget / wie diß Kind / der iſt der gröſſeſt im Himelreich.

Huo ſom ſig nu ſelf ſorneder / ſom dette Barn / hand er den ſtørſte i Himmerigis rige.

5. Vnd wer ein ſolchs Kind auffnimbt / in meinem Namen / der nimbt mich auff.

De huo ſom anammer ſaadan te Barn i mit Naſſi / hand anammer mig.

6. Wer aber ergert diſer geringſten einen / die an mich glauben / dem were beſſer / daß ein Mühlſtein an ſeinen Hals gehenget würde / vnd erſeuſt würde im Meer / da es am tieffſten iſt.

Men huo ſom ſorarger en aff diſſe Ringiſte / ſom tro paa mig / Hannem vaare der bedre / at der hengdis en Mølleſtein om hans hals / oc hand bleſſue ſendte i Naſſi / ſom det er dybeſt.

7. Weh der Welt der Ergerniß halben. Es muß ja Ergerniß kommen / doch weh dem Menſchen durch welchen ergerniß kombt.

Ve Verden / ſor ſorargelſe ſind. Der ſkal io ſorargelſe komme / Dog ve det Menſke / ved hvilte ſorargelſe kommer.

8. So aber deine Hand oder dein Fuß dich ergert / ſo haue ihn abe / vnd wirff ihn von dir / Es iſt dir beſſer / daß du zum Leben lahm oder ein Krüpel eingehſt / denn daß du zwo hende oder zwen füſſe habſt / vnd werdeſt in das ewige Feuer geworffen.

Der ſom din Haand eller din Fod ſorarger dig / da hug hannem aff / oc kaſt hannem fra dig. Det er dig bedre / at du gaar halt ind i Eſſiuit eller en Krøbling / End at du haſſuer tho hender eller tho føder / oc kaſtis i den ewige Ild.

9. Vnd ſo dich dein Auge ergert / reiſſ es auß / vnd wirffs von dir / es iſt dir beſſer / daß du eindugig zum Leben eingehſt / denn daß du zwen augen habſt / vnd werdeſt in das Helliſche Feuer geworffen.

De der ſom dit Øye ſorarger dig / da riſſ det ud / oc kaſt det fra dig. Det er dig bedre / at du gaar ind i Eſſiuit med et Øye / end at du haſſuer thu Øyen / oc kaſtis i Helligeddis Ild.

Kapitola XVIII.

4. Protoſ kſoſſoli poniſſij ſe pako maličſy tento / tenč geſt wteſſy w kralowſtwy Nebeſſem.

Kto tedy ſie wniſy iako to diſeſ ciatko / tenč iſt wiceſſy w kroleſtwie niebieſtium.

5. A kſoſ pſigme gednoho maličſeho takoweho we Gmę / nu męm / nuncę pſigimę:

A Kto by przyſal ſedno dzieſ ciatko / takowę w imię moie / nuncę przyjmie.

6. Kdoby pak pohorſſyl gednoho / maličſch techto kſerij / we mne wniſy / wſiſcneby bylo gamu / aby zawieſſen był ſer nowoſtſicij na hrdlo geho / a wwrſzen był do hlubokoſij Morſke.

Kto by zaſ obręſil ſednego z tych to maličſch kſerij w mne wiceſſy / ſe / lepicy by mu bylo aby zawieſſo / no Famię mlyſſi w bſie tego / y ſatopiono go w glibokoſi morſkiey.

7. Będa Ewęu pro pohorſſenij. Wruſſę byti zagieſt aby pſichęzelo pohorſſenij: Ale wſſak będa klowętu tomu ſtręnehoſto pſichęz pohorſſenij.

Węda Ewęu dia zgorſſenia: abowiem muſſa przyſe zgorſſenia awſſęze biada człowiekowi onę mu przy krowego zgorſſenia przychođzi.

8. Protoſ horſſyli tebe Kula twę / aneb noha twę / wniſſy gi a wrę od ſebe: dobre gę tobe do ſiwota wgiſti męſſemu a kuſhawęmu / neſti dwę ruce a neſt dwę noze magieſtumu / wwręmu byti do męneho ognę.

A teſli teſk twoę / abo nogę twoę / ciebie w zgorſſenie przywoſ dſi / odetni ia / y ſęzrucod ſiebie: Lepicy tobie chrowym abo nieſ dole ſnym w niſ do ſywota / a niſli męſſe dwie ruce abo noſze / by: wwręconem w ogien wiceſny.

9. A pakli oko twoę horſſy tebe / wſwup ge a wrę od ſebe: doſ breſ gę tobe ſ gedniſm ofem do ſiwota wgiſti / neſti obę oči męge wwręmu byti do węneho ognę.

A teſli oko twoę / ciebie w zgorſſenie przywođzi / wſwup teſy / ſęzruc od ſiebie / Lepicy wwręconem do ſywota wgiſti / niſli dwie oči męſſe / by: wwręconem nę męſe ognę.

יח

10 חור לא תבסון על חור
מן הליו ועודא אמר אנא
לכון גיר ומלאכיהון בכל
וכו חיון פדיוסיה דאב
דבשמי:

*Guardatevi di non disprezzare in
di questi piccoli: perche io vi dico, che i lo-
ro Angeli ne cieli veggono sempre la faccia
del Padre mio celeste.*

11 אתא גיר ברך דאנשא
דיחא מרם דאביר הוה:

*Perche il Figliuel de l'homme è venuto
to à saluar quello che era perito.*

12 מנא מתחיה לבון וא
יהוין לאנשא מנא צדון
ותשא חר מנהון לא שפא
תשעין ותשעא בטרד
ואול פנא להו דשעא:

*Che vi pare? Se vna huomo haucta
cento pecore, & vna di quelle si sia smar-
rita, non lassu egli le novantaneoue & vas-
sene ue le montagne à cercar quella che è
smarrita?*

13 ואן ישכחה אפרו אמר
אנא לבון דהרא פה יתיר
מן תשעין ותשעא דל
טעו:

*E s'egli auuente ch'el la trouaui, io vi
dico in verità, ch'egli si rallegra più di
quella che de le novantaneoue che non
s'erano smarrite.*

14 הכנא לא אית אבין
חדם אבוכון דבשמי:
דיאבד חד מן הליו ועודא:

*Così non è la volontà del Padre vostro
che è ne cieli, che perisca vno solo di questi
piccoli.*

15 אנדיו אספל בר אחיך
ואכסיהי ביניך וליה
בלחד או שמעך ותרם
אחיק:

*For se il tuo fratello peccarà iussu
dore, & te lo reprendilo vna te e lui solo. S'egli
t'ascolterà, tu hai guadagnato il tuo fra-
tello.*

יח

10 ראו פן תבולו אחד מן
הצעירים האלה בלאומר לכם
כי מלאכיהם בשמים תמיד יראו
אחפני אבי אשר בשמים:

Mirad no tengays en poco à alguno de estos
pequennos: porque yo os digo que sus angeles
en los cielos veen siempre la faz de mi Padre
que esta en los cielos.

11 כי לא בר האדם להושיע
אח-האבד:

Porque el Hijo del hombre es venido para
saluar loque se aua perdido.

12 מה-נראה לכם אם יהיו
לאיש פלמוני מאה צאן ותעתה
אחת מהן תלא יעזב את-
התשעים ותשע על-ההרים
וילך לבקש את-התעה:

Que os parece? Si ruiessse algun hombre cien
ouejas, y se perdiessse vna decillas, no yria por los
montes, dexadas las nouenta y nueue, à buscar la
que se aua perdido?

13 ויהי-אם ימצאה אמן
אמר לכם כי ישמה על-היתר
מתשעים ותשע אשר לא תעו:

Y si aconteciesse hallarla, decierto os digo,
que mas se goza de aquella, que de las nouenta
y nueue que nose perdieron.

14 כן לא יש רצון לפני אביכם
אשר בשמים לאבד גם אחד
מן הצעירים האלה:

Ansi no es la voluntad de vuestro Padre, que
està en los cielos, que se pierda vno de estos pe-
quennos.

15 ואם יחטא בר אחיך לך
והוכיחתי אתך ועמו לבדו ואם
ישמעך הותרתה את-אחיק:

Portanto si tu hermano peccare contrati,
vé y redarguyelo entre ti y el solo: si re oyere,
ganado has à tu hermano.

יח.

10. Ὁρθε μὴ καταφρονῆσαι
τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γάρ
ὑμῖν ὅτι οἱ ἀγγελοὶ αὐτῶν ἐν ἑσ-
ραὶς αἰῶνι πάντες βλέπουσι τὸ
πρὸς τὸ πρὸς πατὸς μου ὃ ἐν οὐρα-
νοῖς.

Prenez garde que vous ne despri-
siez vn de ces petis: car ie vous di qu'vs
cieux leurs Anges voyent tousiours la
face de mon Pere qui est es cieus.

11. Ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

C'est le Fils de l'homme est venu pour
sauuer ce qui estoit peri.

12. Τί ὑμῖν δοκεῖ· εἰάν τις
ἔχῃ αὐθωπῶν ἑκατὶ περὶ ἑκατὶ
ἀποσπῇ· εἰς αὐτῶν, ἢ εἰς αὐτοῖς πε-
ντήκοντα· καὶ εἰάν τις τῶν πεν-
τήκοντα αὐτῶν ἀποσπῇ, οὐκ ἐπὶ τῇ
ἐκείνης ζητεῖ τὸ ἀπολωλός;

Que vous semble? si vn homme à
cent brebis, & qu'il y en ait vne elgaree,
ne laisse-t-il pas les quatre vingts & dix-
neuf, & s'en va aux montagnes chercher
celle qui est elgaree?

13. Καὶ εἰάν τις ἔχῃ ἑκατὶ
ἀμνοὺς λέγων ὑμῖν, ἔτι χαίρει ἔσ-
τω ὡς πολλοῦ ἢ ὅτι πεντήκοντα
ἔσονται τοῖς μὴ ἀποσπασμένοις;

Et s'il aduient qu'il la trouue, en ve-
rité ie vous di, qu'il à plus de ioye d'elle,
que des quatre vingts & dixneuf qui
n'ont point esté elgarees.

14. Οὐτως οὐκ ἐστὶ θέλημα τοῦ
πατρὸς ὃς πατὴρ ὑμῶν τοῦ ἐν
οὐρανοῖς, ἵνα ἀποληται εἰς ἓξ μι-
κρῶν τούτων.

Aussi la volonté de vostre Pere qui
est es cieus, n'est pas qu'aucun de ces
petis periât.

15. Ἐάν τις ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ
ἀδελφός σου, ὑπάγε, καὶ ἐλεγξέ
αὐτὸν μετὰ ἑνὸς καὶ αὐτοῦ μόνου.
εἰάν σου ἀκούσῃ, ὁ κέρδις σου ὁ
ἀδελφός σου.

Que si ton frere à peché enuers toi,
va & le reprend entre toi & lui seul: s'il
t'escolte, tu as gagné ton frere.

CAP. XVIII.

10. Videte ne contemnat unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angelorum in caelis semper vident faciem patris mei qui in caelis est.

See that we despise not one of these
little ones: for I say unto you, that in
heaven their Angels al wayes beholde
the face of my Father which is in heaue.

II. Venit enim filius hominis salvare quod perierat.

For the sonne of man is come to
saue that which was lost.

12. Quid vobis videtur? si fuerint tibi centum oves, & erraverit una ex eis: nonne relinquit nonaginta novem in montibus, & vadit querere eam quæ erravit?

How thinke ye? If a man haue an hundred sheepe/ and one of them bee gone astray/ doeth he not leaue ninetie and nine/ and go into the mountaines/ and seeke that which is gone astray?

13. Et si contigerit ut inve-
niat eam : amen dico vobis,
quia gaudet super eam ma-
gis, quam super nonaginta-
novem quę non erraverunt.

And if so be that he find it / bereft
I say unto you / hee receiveth more of
that sheepe / then of the ninetie and nine
which went not astray.

14. Sic non est voluntas ante patrem vestrum, qui in cælis est, ut pereat unus de pusillis istis.

So is it not he will of our Father
which is in heauen; that one of these lies
le ones should perish.

15. Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corrip eum inter te & ipsum solum, si te audierit: lucratus eris fratrem tuum.

Moreover: if thy brother trespass
against thee / go and tel him his fault
betweene thee and him alone: if he hea-
re thee / thou hast wonne thy brother.

Das XVIII. Capitel.

10. Gehet zu / daß ihr nicht jemand von disen kleinen verachtet / denn ich sage euch : Ihre Engel im Himmel sehen allezeit das Angesicht meines Vaters im Himmel.

Seer til / at i icke forætte nogen aff disse Smaa /
Thi ieg siger eder / deris Engle i Himmelen / see altid
min Faders Ansiet i Himmelen.

11. Denn des Menschen Sohn ist kommen/ selig zu machen/ das verlorren ist.

Thi Menniskens Søn er kommen/ at gøre det sa-
liet / som er fortabt.

12. Was düncket euch? Wenn irgend ein Mensch hundert Schafe hette/ vnd eins vnter denselbigen sich verirret? Lasset er nicht die neun vnd neunzig auff den Bergen/ gehet hin/ vnd suchet das verirrete?

Hvad trofies eder? Om ic Menniske hafde hun-
 drede Gaar/oc ic aff dem fore vild? Forlad her hand ic
 da de ni oc halffemtesinds tiue paa Biergene/ gaar
 hen/ oc leder efter det som far vild?

13. Vnd so sichs begibt / daß es
findet / Warlich sage ich euch / er freu-
et sich darüber / mehr denn über die
neun vnd neunzig / die nicht verirret
sind.

De hender det sig saa / at hand finder det / Sandelig
siger ieg eder / hand gleder sig der aff / mere end
aff de ni oc halffemtesinds tiue / som icke fore bild.

14 Also auch ist's für eurem Vater
im Himmel nicht der wille/das jemand
von diesen kleinen verloren werde.

Eige ſaa er oc icke den vilie ſaar eders Fader i Him-
melen / at nogen aff diſſe Smaa ſkal fortælis.

15. Sündiget aber dein Bruder
an dir / so gehe hin / vnd straffe ihn
zwischen dir vnd ihm alleine. Höret
er dich / so hast du deinen Bruder ge-
wonnen.

Synder din Broder mod dig / da gac hen / oc
straffe hannem mellem dig oc hannem alene. Hø-
rer hand dig / da haffuer du baader din Broder.

Savitola XVIII.

10. Wyteż abyscie nepotus
powalił gednoho z malickych
ręcho: neboż prawym wam/
Je Angete gegich w Nebesich
wżonych widi twa. Dce mę/
ho/sterz w Nebesich gę.

Bądźcież abyście nie wzgar-
dzali jednego z tych to matych / Je-
bowiem wam powiem / iż Anioł
tenie idy na niebie zawsze widza
oblicze Ojca mego który jest w
niebie.

11. Nebo přišel Syn Tělo
věta / aby spasyl to co bylo
zahynulo.

Do Syn ciłowiejzy przyśled!
aby zachował to co było zginieło.

12. Co se wám zdá? řady
někdo měl? Sto Dvéc/a řady
by zblaudila gedna z nich/w
řak opustil? Dewadesat dweřet
na horách/a gde hledat? té řez
rá? poblaudila?

A coż sie wam zda? Jesliby
 miał kto sto owiec / A zabłądziłaby
 jedną z nich / A zaż opuszczałby dziesięć
 wieścią / I szedłby w dziesięć / I idzie
 na góry / Bułże onę / Którą zabłądził
 dilla?

17. Apřitřesřijši se žegi nale-
žne/zagisťe prawišim wám / že
se radowati bude nad niji/wiže
ce než nad Demadesati dewi-
ti/řterez nepoblandiřy.

Wiesz sie thA kreffi/3 ta naye
dzie/saprawda powiedam wam/ze
sietey miecey radnie mzi onym
dziewiacdziesiath y dziewiaci
ethorenie bliadszy.

14. Tak neníj wšile před Ot-
cem wšim kterýž gest w Nes-
běšch/aby šynul geden; ma-
ličněch řečto.

Takci nie jest wola Dycia w
 sieg który jest na niebie / aby zgi-
 nał ieden z tych miłych.

15. Gestli žepať žhřesť proti tobě Bratr twój/gdi a potre-
stěj ho mezy sebou a mezy nim
samým: Uposlechneš tebe/
žstál gš Bratra twého.

A jeśli by zgrzeszył przeciwko
tobie brat twój / idź / i karz go
miedzy chobą y onym samym / Je-
śli nie słucha / zyskaj brata
swójego.

יב

16 וְהָאֵם לֹא שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים
עוֹד אֶחָד אִו" שְׁנַיִם כִּי עַל פִּי
שְׁנַיִם אִו" שְׁלֹשִׁים עֲדִים יָקוּם
כָּל־דָּבָר :

Mas fino te oyere, toma aun contigo vno o dos: para que en boca de dos o de tres testigos consista toda la cosa.

וְיִשְׁמְעוּם יְיָ לְאֵלֵיהֶם לְעֵדוּתָם יְיָ שֹׁמֵר הַבְּרִית לְשִׁמּוֹעַ
וְיִשְׁמְעוּם יְיָ לְאֵלֵיהֶם לְעֵדוּתָם יְיָ שֹׁמֵר הַבְּרִית לְשִׁמּוֹעַ
וְיִשְׁמְעוּם יְיָ לְאֵלֵיהֶם לְעֵדוּתָם יְיָ שֹׁמֵר הַבְּרִית לְשִׁמּוֹעַ

Y fino oyere à ellos, di lo à la Congregacion:
Y si no oyere à la Congregacion, tenlo por vn
ethnico, y vn publicano:

18 אָמַר אֱלֹהִים לָכֶם כֹּל אֲשֶׁר
תֹּאמְרוּ עַל־הָאָדָם גַּם בְּשִׁמְיֹם
אֲסוּרִים הֵמָּה וְכֹל אֲשֶׁר תִּתְּרוּ
עַל־הָאָדָם גַּם בְּשִׁמְיֹם מִתְּרוּם
הַמִּזְבֵּחַ :

Decierto os digo que todo loque ligardes en la tierra, será ligado en el cielo: y todo loque desatardes en la tierra será desatado en el cielo.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְנָתָן בְּנֵי־אֵלֶיךָ
שֵׁנִים מִבְּנֵי מִיִּשְׁכָּן אֲנִי לָהֶם בְּאֶרֶץ
עַל־כָּל־דְּבַר אֲשֶׁר יִשְׁאַל יְהוָה
לָהֶם מֵאֵת אֲבִי אֲשֶׁר בְּשֵׁמִי :

Item, digo os, que si dos de vosotros constintieren en la tierra, de toda cosa que pidieren, serles ha hecho por mi Padre que esta en los cielos.

כִּי־בָכַל מַקּוֹם אֲשֶׁר שְׁנֵיהֶם
אֵין שְׁלֹשָׁה יִקְהֻלֻּ שְׂפָה בְּשִׁמְיָה
שָׁם אֵין בְּתוֹכָם :

Porque donde estan dos o tres congregados
en mi nombre, alli estoy en medio de ellos.

21 אֶל־קִרְבִּי אֵלַי כִּי־כִהֵן יִהְיֶה אֲמֹר
אֲדֹנָי כִּי־כִהֵן תַּעֲמֹד יִהְיֶה לְךָ אֵת
מִלְחָתְךָ הַזֶּה שִׁבְעַת פַּעֲמִים :

Entonces Pedro llegando a el, dixo, Sennor, quantas vezes perdonaré a mi hermano que pecare contra mi? Haftasiete?

22 וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶינֶנּוּ
אֹמְרִים לָךְ שִׁבְעַת פְּעָמִים כִּי־אֵם
נִזְכָּרִים שִׁבְעַת פְּעָמִים :

Iesus le dize, No te digo hasta siete, mas aun hasta setenta vezes siete.

474

Mais s'il ne t'écoute, prends-en avec
toi encores vn ou deux: afin qu'en la
bouche de deux ou de trois tefmoins
toute parole soit ferme.

17. Ἐάν τις ἀποκριθῇ πάντων, ἐπιστῇ ἐκκλησίᾳ. ἐάν τις ἡσυχῇ ὁ ἐκκλησίᾳ, ἀποκριθῇ, ἔσται ὡς ὁ ἀποκριθὼς καὶ ὁ πλῶτος.

Que s'il ne daigne les escouter, di-le
à l'Eglise : & s'il ne daigne escouter
l'Eglise, qu'il te soit comme les payens
& péagers.

18. Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν
 δεήσῃτε πατρὸς τῆς χάριτος, ἔσται δοθεῖν ὑμῖν
 ἐν τῷ ὅρῳ· καὶ ὅσα ἐὰν λήσῃτε
 πατρὸς τῆς χάριτος, ἔσται λαλῆναι ὑμῖν ἐν τῷ
 ὅρῳ.

En vérité je vous di, que quoi que vous ayez lié sur la terre, il sera lié au ciel : & quoi que vous ayez délié sur la terre, il sera délié au ciel.

19. Πάλιν ἀμείνω λέγω ὑμῖν, ὅτι
ἐὰν δύο ὑμεῖς συμφωνήσωσιν ἐπὶ
τῆς γῆς, πᾶσι πάτερ πληρώματι
καὶ ἐγὼ ἀκούσω καὶ ποιήσω αὐτοῖς.
ὃ ἂν ἀκούσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς,
ἐγώ εἰμι παρ' οὐρανοῦ καὶ ἐγὼ ποίημι.

Derechef ie vous di, que si deux d'entre vous s'accordent sur la terre, de toute chose qu'ils demanderont, il leur sera fait de mon Pere qui est es cieux.

20. Οὐ γὰρ ἐστὶν διὸς ἡ τρυφὴ σαρ-
ρηγυῖαι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, σκεῖ ἡ-
μεῖς ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Car là où il y a deux ou trois assem-
blés en mon Nom, là je suis au milieu
d'eux.

21. Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ πῖ-
τος, εἶπε· κύριε, ποσάκις ἀμαρτή-
σας εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφῆ-
λω αὐτῷ; ὥς ἐπὶ αἰκίς;

Lors Pierre s'approchant de lui, dit,
Seigneur jusques à combien de fois
mon frere pechera-t-il contre moi, & ie
le lui pardonnerai ? sera-ce bien jusques
à sept fois ?

22. Διὰ αὐτῶ ὁ ἰησῦς· ἔ λέγει
σοι, ἕως ἐπ' αἰκίς, ἀλλ' ἕως ἐξ ὁδοῦ
κοντάκις ἐπ' αὐτόν.

Jésus lui répondit, Je ne te dis point, jusqu'à sept fois, mais jusqu'à sept fois septante fois.

16. Si autem te non audierit: adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testimonium stet omne verbum.

But if hee heare thee not: take yet with thee one or two; that by the mouth of two or three witnesses every worde may be confirmed.

17. Quod si non audierit eos: dic ecclesiae. si autem ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

And if hee will not vouchsafe to heare them: tell it unto the Church: and if hee refuse to heare the Church also: let him bee unto thee as an heathen man / and a Publicane.

18. Amen dico vobis, quaecunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo: & quaecunque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo.

Verely I say unto you: Whatsoever ye binde on earth: it shall be bound in heauen: and whatsoeuer ye loose on earth: it shall be loosed in heauen.

19. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo qui in caelis est.

Again: Verely I say unto you: that if two of you shall agree in earth upon any thing: whatsoeuer they shall desire: it shall be given them of my Father which is in heauen.

20. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

For where two or three are gathered together in my Name: there am I in the middes of them.

21. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies?

Then came Peter to him: and says he: Master: how oft shall my brother sinne against me: and I shall forgive him? vnto seven times?

22. Dixit illi Iesus, Non dico tibi usque septies: sed usque septuagies septies.

Iesus sayd vnto him: I say not to thee: vnto seven times: but vnto seuen times / seuen times.

16. Höret er dich nicht / so nim noch einen oder zwey zu dir / Auff daß alle sache bestehet / auff zweyer oder dreyer Zeugen munde.

Hörer hand dig ick / da sag end en eller tho til dig / Paa det al Sagen skal bliffue fast i tho eller tre Vidnis Mund.

17. Höret er die nicht / so sage es der Gemeine. Höret er die Gemeine nicht / so halt ihn als einen Heiden vnd Zölnier.

Hörer hand dig ick / da sig det saar Menigheden. Hörer hand ick Menigheden / Da holt hannem for en Hedning oc Zoldere.

18. Warlich ich sage euch: Was ihr auff Erden binden werdet / sol auch im Himmel gebunden sein / Vnd was ir auff Erden lösen werdet / soll auch im Himmel los sein.

Sandelsige siger ieg eder / Huad som i binde paa Jorden / Skal oc vere bunden i Himmelen. Oc huad som i lose paa Jorden / Skal oc vere losd i Himmelen.

19. Weiter sage ich euch: Wo zwey vnter euch eines werden auff Erden / warum es ist / das sie bitten wollen / das soll ihnen widerfahren von meinem Vater im Himmel.

Fremdelis siger ieg eder / Der som tho aff eder bliffue enst paa Jorden / Huor om det er / at de ville bede / Der skal vederfares dem / aff min Fader i Himmelen.

20. Dem wo zwey oder drey versamlet sind in meinem Namen / da bin ich mitten vnter ihnen.

Thi at huor som tho eller tre ere forsamlede i mit Naavn / Der er ieg mit blandt dem.

21. Da trat Petrus zu ihm / vnd sprach: HERR / wie oft muß ich den meinem Bruder / der an mir sündiget / vergeben? Ihs gnug siebenmal?

Da traadde Peter frem til hannem / oc saade: HERR / Huor ofte skal ieg da vorlade min Broder / som synder mod mig? Er det nock siu gange?

22. Iesus sprach zu ihm: Ich sage dir nicht siebenmal / sondern siebenzig mal siebenmal.

Ihesus sagde til hannem / Jeg siger dig ick siu gange / Men haffierdesindt tiue gange siu gange.

16. Apakli tebe nevpoflechnie / prignij & sobe gednoho aneb dva / aby v vslech dvau nebo trij Swedlow stalo kazde slovo.

Alle testi tie nie vsluchaj / wojmi & soba ick je tebnego abo dvu / as by v vslech dvu abo trech swis abfow stanet ka zda rjecz.

17. Pakli gich nevpoflechnie / powez Chrkwi: a pakli Chrkwi nevpoflechnie / budiz tobz pako Pohan a zgornj hrij snijt.

Atesliby ich nie vsluchaj / powiedz zgromadzeniu / A testiby v zgromadzeniu nie vsluchaj / nidech / a budzie takto ktery pogani y cele nst.

18. Sagiste praviim vam: Coz soli swijzete na zemi / budeť swazano y na Nebi: a coť rozwižzete na zemi / budeť rozwažano y na Nebi.

Saprawde powiedam wam / Co byście soliwie związali na ziemi / budecie związani y na niebie: A co byście rozwiązali na ziemi / budecie rozwiązani y w niebie.

19. Spet praviim wam: Gestizje dwa z was swoliliby se na zemi / o wselek wacy za kicrauzby keli proshli / stanet se gim od Otce meho ktery w Niebesch gosi.

Saprawde powiedam wam / iz gdy by sie z was dwaz zeswolili na ziemi / o wselek rzech kteryby proshli / stanie sie im od Oycame ktery test na niebie.

20. Nebo kde se sejdau dwa nebo trij we Gmnu mem / tut gsem ya v prosted nich.

Abowiem gdzie sa dwa abo trzy zgromadzeni w imie moim / thamem test w posrodek ich.

21. Sedny prisaupiw Petr test gemu: PAnc / kolitrat zhřestj Bratr mlg proti mnz / a odpustijm gamu: do sedmi litrat?

Tedy Piotr przystapiwszy do niego rzekł: Pane! Je kroc brat mój zgzesz przeciwko tomiem / mamli mu odpuszcac? izali do siedmi krot?

22. Njell gamu Gzizje: Ne praviim tobz az do sedmitrat / ale az do Sedmidesatitrat a sedmitrat.

Rzekł mu Jezus: Nie powiesz damci az do siedmi krot / ale az do siedmi dziesiat krot siedmi.

יח

23. מִטֵּל הָיָא אֶתְדִמִּית
מִלְכוּתָא דִּשְׁמַיָא לְעִבְרָא
מִלְכָּא דְעִבְרָא דְיִשְׁבָּ
הוֹשִׁבָנָא מִן עִבְדוּרָא:

*Per questo il regno de cieli è affini-
gliato ad vn homo che era Re, il qual
volse far conto co i suoi seruitori.*

24. וְכֵן שְׂרִי לְמַסָּב קִרְבֵּי
לֵה חֵד דְּחִיבֵי רַבֵּי פְּכָרִיו:

*Et hauendo cominciato à far conto,
gliene fu appresentato vno che gli era de-
bitore di dieci milia talenti.*

25. וְכֵן לִירֵת הָיָא לֵה
לְמַסָּב עֲקֵד מִרְיָה דְּיִשְׁבָּ
הוּא וְאֶתְתָּהּ וּבְנֵיהּ וְכָל
יָמֵם דְּאִית לֵה וְיִפְרֹג:

*Ma non hauendo egli di che pagare,
al suo signore comandò che fosse venduto
esso, e la sua donna, e i suoi figliuoli, tut-
to ero ciò egli hauema, e così si faceffe il pa-
gamento.*

26. וְנִפְל הוּא עֲבֵדָא סִגְדָּה
וְאָמַר מִרְיָ אֶנֶךְ עָלֵי דְּחִיבָא
וְכָל יָמֵם מִרְיָ עֲבֵדָא אֶנֶךְ לֵה:

*Allora quel seruitore, gittandosi à
terra, et supplicaua, dicendo, Signore, heb-
bi patientia immenso di me, che io te pagaro
ogni cosa.*

27. וְאֶתְרַחַם מִרְיָה דְּעִבְרָא
הוֹשִׁבָרִי וְחִוְבָּתָהּ שָׁבַק
לֵה:

*Ornde il signore hauendo compassion
di quel seruitore, il lasse andare, e rimise
segl il debito.*

28. נִפְקָה דִּין עֲבֵדָא הוּא
וְאֶשְׁבַּח לְהַד מִן פְּנִיתָהּ
דְּחִיבֵי הָיָא לֵה דִּינָרָא
מִנָּא וְאֶתְרַחַם וְחִינֵק הָיָא
לֵה וְאָמַר לֵה חֵב לִי מִיָּם
דְּחִיבֵי אֶתְתָּהּ לִי:

*Essendo poi quel seruitore & seco suo
re, troua vno de gli altri seruitori suoi
compagno, il quale gli era debitoro di cen-
to denari: e missegl le mani addosso, gli
stringema la gola, dicendo, Pagami quello
che tu mi debbi.*

29. וְנִפְל הוּא פְּנִיתָהּ עָלֵי
רַגְלֵיהּ בְּעָא מִנָּא וְאָמַר
אֶנֶךְ עָלֵי דְּחִיבָא וְכָל יָמֵם
פְּרַע אֶנֶךְ לֵה:

*Allora quel seruitore suo compagno
gittandosi a terra, lo pregaua, dicendo,
Stasoi patientia immenso di me, che io te
pagaro il tutto.*

יח

23. וְעַל כֵּן נִדְמָתָהּ מִלְכוּת
הַשְּׁמַיִם לְאָדָם מֶלֶךְ אֲשֶׁר רָצָה
לַעֲשׂוֹת חֲשׁוֹנָא עִם עֲבָדָיו:

*Por loqual el Reyno de los cielos es seme-
jante à vn hombre Rey, que quiso hazer cuentas
con sus sieruos.*

24. וּבִהְחֵלֹו לַעֲשׂוֹת חֲשׁוֹנָא הָגֵשׁ
אֶלְיוֹ אֶחָד אֲשֶׁר חֵיב לוֹ רַבֵּי
כֶּכָרִים:

*Y comenzando à hazer cuentas, fuele pre-
sentado vno que le denia diez mil talentos.*

25. וְכֵאֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם
צִוָּה אֹתוֹ אֲדֹנָיו לְמַכֵּר וְאֶת-
אִשְׁתּוֹ וְחִבָּיו וְכָל אֲשֶׁר לוֹ
לְשַׁלֵּם:

*Mas aeste, no pudiendo pagar, mandò su
sennor vender, à el y à su muger y hijos, con todo
loque tenia, y pagar.*

26. וְנִפֵּל הָעֵבֶד עַל הָאָרֶץ
וְהִתְחַנֵּן לוֹ לֵאמֹר אֲדֹנָי אֲרַךְ אַפְּךָ
עָלַי וְכָל אֲשֻׁלָּם לִי:

*Entonces aquel sieruo prostrado adoraua-
lo, diciendo, Sennor detea la ira para conmigo,
y todo telo pagaré.*

27. וַיִּכְמְרוּ רַחֲמֵי הָאֲדֹנָן עָלָיו
הָעֵבֶד הַהוּא וַיִּנָּתֵר אֹתוֹ וְאֶת-
מִשְׁאֶרָה נָשָׂא לוֹ:

*El sennor mouido à misericordia de aquel
sieruo, soltólo, y perdonóle la deuda.*

28. וַיֵּצֵא הָעֵבֶד הַהוּא וַיִּמְצָא
אֶחָד מֵעֲבָדָיו אֲדֹנָיו אֲשֶׁר חֵיב
לוֹ מֵאָה מַעֲוֹת וַיֵּאָחֵז אֹתוֹ וַיִּתְּנֵק
לֵאמֹר שַׁלֵּם לִי אֶת-
חֵיב אֶת:

*Y saliendo aquel sieruo, halló vno de sus
compañeros que le denia cien dineros: y tra-
uando deel apretaualo, diciendo, Paga loque
deues.*

29. וַיִּכְרַע הָעֵבֶד אֲדֹנָיו אֶל-
רַגְלָיו וַיִּתְחַנֵּן אֶלְיוֹ לֵאמֹר אֲרַךְ
אַפְּךָ עָלַי וְכָל אֲשֻׁלָּם לִי:

*Entonces su compañero, prostrandose à
sus pies, rogauale diciendo, Deten la ira para
conmigo, y todo relo pagaré.*

יח

23. Δια τὸ ὁμοιωθῆναι τῇ βασιλείᾳ
τοῦ ἄρσαν ἡθροῦ πω βασιλεῖ, ὃς
ἠθέλησε ποιεῖν λογον μετὰ τοῦ
δούλου αὐτοῦ.

*Pourtant le royaume des ciex est
acomparé à vn roy, lequel vouloit faire
conte avec les seruiteurs.*

24. Ἀρχόμενος δὲ αὐτὸς συναί-
ρει, παρουλήθη αὐτῷ ὅς ἐφείλα-
το μύρια τέσσαρα τάλαντα.

*Et quand il eut commencé à faire
conte, on lui en presenta vn qui lui de-
uoit dix mille talents.*

25. Μὴ ἔχοντα δὲ αὐτὸς ὑπο-
δαῖσαι, κελεύει αὐτὸν ἐκτελέσαι
αὐτῷ πᾶσι πωλῆσαι, καὶ τὴν γυναῖ-
κα αὐτοῦ, καὶ τοὺς τέκνα, καὶ πάντα
τὰ ἔσθλα αὐτοῦ, καὶ υποδιδῶναι.

*Et d'autant qu'il eut de quoi
payer, son seigneur comanda qu'il
fust vendu, lui & sa femme, & les en-
fans, & tout ce qu'il auoit, & que ia de-
te fust payee.*

26. Προσὼν οὖν ὁ δούλος πρὸς-
κυύει αὐτῷ, λέγων κύριε, μα-
κροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ παύει σε
ὑποδιδῶν.

*Parquoi ce seruiteur se iettant en
terre, le supplioit, disant, Seigneur, aye
patience enuers moi, & ie te rendrai le
tout.*

27. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος
τῷ δούλῳ ἐκέλευεν αὐτὸν, καὶ
τὸ δέειν ἀφῆκεν αὐτῷ.

*Adonc le seigneur de ce seruiteur es-
men de compassion, le relascha, & lui
quitte la dette.*

28. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκῆ-
ρει, καὶ εἰς τὸ συνδύον αὐτοῦ,
ὃς ὠφείλου αὐτῷ ἑκατὸ δηνάρια,
καὶ κρατήσας αὐτὸν ἐπιήκει, λέγων
ὑποδιδῶ με ἐπιφύσεις.

*Mais quand ce seruiteur fut parti, il
trouua vno de ses compagnons en serui-
ce, qui lui deuoit cent deniers: lequell
il saisi, & lestrangloit, disant, Paye moi
ce que tu me dois.*

29. Προσὼν οὖν ὁ συνδούλος αὐ-
τοῦ ἐκῆρει πᾶσι τοῖς αὐτοῦ, παρεκάλει
αὐτὸν, λέγων μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ υποδιδῶ σοι.

*Et son compagnon en seruite se ier-
tant à ses pieds, le prioit, disant, Aye
patience enuers moi, & ie te rendrai le
tout.*

23. Ideo assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis.

Therefore is the kingdom of heaven likened unto a certain King, which would rake a count of his servants.

24. Et cum cepisset rationem ponere, oblatuſt ei unus qui debebat ei decem millia talenta.

And when he had begun to reckon, one was brought unto him, which ought him ten thousand talents.

25. Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum Dominus eius venditari, & uxorem eius & filios, & omnia quae habebat, & reddi.

And because hee had nothing to pay, his master commaunded him to be sold, and his wife and his children, and all that hee had, and the dette to be paid.

26. Procidens autem servus ille, orabat eum, dicens, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

The servant therefore fell downe, and besought him, saying, Master, have patience unto me, and I will pay thee all.

27. Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei.

Then that servants master had compassion, and loosed him, and forgave him the dette.

28. Egredius autem servus ille, invenit unum de servis suis qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum, dicens, Redde quod debes.

But when the servant was departed, he found one of his fellows which ought him an hundred pence: and he layed hands on him, and tooke him in the throte, saying, Pay me that thou owest.

29. Et procidens conservus eius, rogabat eum, dicens, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.

Then his fellowe fell downe at his feete and besought him, saying, Have patience towards me, and I will pay thee all.

23. Darumb ist das Himmelreich gleich einem Könige / der mit seinen Knechten rechnen wolt.

Der saare ligens-Himmerigis rige ved en Konge / som vilde holde regenskaft mer sine Suenne.

24. Und als er anfieng zu rechnen / kam ihm einer für / der war ihm zehen tausent pfundt schuldig.

De der hand begynde at regne / kom en saar hantnem / som vaar hannem zhi tusinde Pundt skyldig?

25. Da ers nun nicht hatte zu bezahlen / hieß der Herr verkaufen ihn / vnd sein Weib / vnd seine Kinder / vnd alles was er hatte / vnd bezahlen.

Der hand hafde nu icke at betale mer / da bod Herren at selte hannem oc hans Hustru / oc hans Børn / oc alt der hand hafde / oc betale.

26. Da fiel der Knecht nider / vnd betet ihn an / vnd sprach: Herr habe gedult mit mir / ich wil dir's alles bezahlen.

Da fald den Svend ned / oc tilbad hannem / oc sagde / Herre / Haff tolmødighed med mig / ieg vil betale dig det altsammen.

27. Da jammert den Herren desselbigen Knechts / vnd ließ ihn los / vnd die Schuld erließ er ihm auch.

Da yndedid Herren offuer den samme Svend / oc hand gaff hannem loff / oc forlod hannem oc saa Gielden.

28. Da gieng derselbe Knecht hinaus / vnd fand einen seiner mitknechte / der war ihm hundert Groschen schuldig / vnd er greiff in an / vnd würget ihn / vnd sprach: Bezale mir was du mir schuldig bist.

Da gik den samme Dienere hen vd / oc fand en aff sine Medienere / hand vaar hannem hundrede Pening skyldig / De hand greb fat paa hannem / oc vilde quæle hannem / oc sagde / Betale mig det du est mig skyldig?

29. Da fiel sein Mitknecht nieder / vnd bat ihn / vnd sprach: Hab gedult mit mir / ich will dir's alles bezahlen.

Da fald hans Medienere ned / oc bad hannem / oc sagde / Haff tolmødighed med mig / ieg vil betale dig det altsammen.

23. Protož podobno gest Království Nebeské / které ku králi / který chtel počet kláski a služebníky svým.

Dla rege przypodobano jest Królestwo niebieskie królowni / Królowi Ktory chciał liczyć oddać od slug swoich.

24. A kdž počal počet kláski / podán gest genu jeden kterýž dlužen byl defet tisícem Hřivem.

A kdž počal oddávat kláski / onomu nešťorec co byl winen dostal od ryšec talentem.

25. A kdž neměl odslužby zaplati / kázal go Pán geho prodati / v ženu geho / v děti geho / v vselco což měl / a zaplatiti.

A kdž on nie moał zapłacić / kázal go Pán tego zaprzódac / v žonę tego / v dzieci / v vsycho co miał / a płacić.

26. V padl služebníč ten / a prosil ho křa: Páne / počkaj mi / a vselco zaplatim tobě.

A on sluga vpadl / a prosil ho křa: Páne / počkaj mi / a vselco zaplatim tobě.

27. V šitowaw se Pán nad služebníkem tihm / propustil go / a dluž genu odpustil.

Tedy Pán šitowawšy si nad onym sluga / wypustil go / a dluž mu odpustil.

28. A vysed služebníč ten / našel gednoho z spolu služebních svých / který byl genu dluž sto peněz / a chopiv go / řekl mu: Zaplať co gš dluž.

A on sluga wysedl / našel sednego z tyh co z nim služil / Ktory mu byl winen sto Groš / v popadl go / a řekl mu: Zaplať co gš dluž.

29. V padl spolu služebníč ten / a prosil ho křa: Popočkaj mē / a vselco zaplatim tobě.

Vpadl mu towarzysz tego / a prosil go mowiac / Odlož gniew svoj przeciwko mně / a oddám ti vsycho.

יח

30. הוּ דִּין לֹא חָבַא אֱלֹהִים
אֶת־אֲדֹמִיָּה בֵּית אֲסִינְיָה
עַד־מָה דִּימֵל לֵה מִי
דְּחִיב לֵה:

*Maggi non volle: anzi andò, e mes-
selo in prigione, infino a tanto ch'ei paga-
sse il debito.*

31. כִּד הָיוּ דִּין פְּנוּתָהוֹן
מִדֵּם דְּהוּא פְּדִית לְהוֹן סָב
וְאִתִּי אֲדֹעִי לְמִדְחִין כִּי
מִי דְּהָיָה:

*Et habendo gli altri servitori fatti com-
pagni veduto questo fatto, li hebbero mol-
to per male, & andorono a manifestare
alor signore tutto il fatto.*

32. חֲדָיו חֲרִיבִי מִרְיָה ו
וְאִמֵּר לֵה עֲבָדָה בִּישָׁא הִי
כִּלָּה חֲבִיבָתָא שְׁבִיקָהּ לֵךְ
דְּבִצִּית מִי:

*Allora il suo signore chiamatolo a se,
gli dice, O mi quo servitore io t'ho messo
tutto quel debito, perche tu meo has pre-
gato.*

33. לֵבֵל וְלֹא הוּא לֵךְ
דְּתַחֲוֹ לְפָנֶיךָ אֵיכְבִּיָּה
דְּאִמָּא תִּתֵּן:

*Non era egli dovere che ancor tu ha-
nessi compassione del tuo servo, si come
io habendo habuto compassione di te?*

34. וְהָיוּ מִרְיָה וְאֶשְׁלֹמֶה
לְמַנְדָּנָא עַד־מָה דִּיפְרוּצִי
כִּל מִדֵּם דְּחִיב לֵה:

*Et admiratosi il signor suo, lo dette a i
tormentatori, infino a tanto che esso gli
havesse pagato tutto il debito.*

35. חֲבִיבָא יַעֲבֹד לְכִין אֲבִי
דְּבִשְׁמִיָּה אִין לֹא תִשְׁבְּקוּן
אִנְשׁ לְאֲחֵיהִי מִן לְפָסוֹן
סְבִלִיתָה:

*Così farà ancor a voi il mio Padre ce-
leste, se non perdonarete di cuore, e infino
a voi al suo fratello i suoi errori.*

יט

1. וְהוּא דְּכִד שְׁלֹם יִשְׁוּעַ
מִלָּא הִלִּין שְׁקֵל מִן גִּלְיָלָא
וְאִתָּה לְתַחֲוִימָא דִּיהוּדָא
לְעֲבָדָה דִּיהוּדָא:

*Poi che l'Ev. hebbe finito queste pa-
role, se partì de la Galilea, e venne ne-
gli confines de la Giudea, per l'altra parte del
Giordano.*

יח

30. וְהוּא לֹא חָבַא כִּי־אִם
הִלֵּךְ וַיִּשְׁלַךְ אֹתוֹ בְּבֵית הַסֵּהוּ
עַד־כִּי יִשְׁלַם אֶת־מִשְׁכָּנָה:

*Mas el no quiso, si no fue, y echólo en la
carcel hasta que pagasse la deuda.*

31. וַיִּקְרָא עֲבָדֵי אֲדֹנָיו אֶת־אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה וַיַּחֲזִעְצִבּוּ מֵאֵד וַיָּבֹאוּ וַיִּבְכְּרוּ
לְאֲדֹנֵיהֶם כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

*Y viendo sus compañeros loque passaua
entristecieronse mucho: y viniendo declararon
à su fennor todo lo que auia passado.*

32. וַיִּקְרָא אֹתוֹ אֱלִיִּי אֲדֹנָיו
וַיֹּאמֶר לוֹ הָעֶבֶד בְּלִיעַל הָיָה
אֶת־כָּל הַמִּשְׁכָּנָה מִן־אֶת־נִשְׁאֲתֵיהִי
כִי־תִתְּנֶנָּה לִּי:

*Entóces llamandolo su fennor, dizele, Mal
seruo, toda aquella denda te perdoné, porque
me rogaste:*

33. הֲלֹא תִשְׁוֶה גַם לֵךְ לְחַנּוּ
עַל־אֲשֶׁר עֲבַד אִתְּךָ הוּא וְכִבְּאֲשֶׁר
אֲנֹכִי חֲנִינִי עָלֶיךָ:

*No te conuenia tambien a ti tener miseri-
cordia de tu compañero, como tambien yo
tuue misericordia de ti?*

34. וַיַּחֲלֵ אֶף אֲדֹנָיו וַיִּמְסַר אֹתוֹ
לְעֹנָשִׁים עַד־כִּי יִשְׁלַם כָּל־
מִשְׁכָּנָתִּי:

*Entonces su fennor enojado, entrególo à
los verdugos hasta que pagasse todo lo que le
deuia.*

35. וְלִכְרָה אֲבִי אֲשֶׁר בְּשָׂמִיָּה
יַעֲשֶׂה לָכֶם אִם לֹא יִשְׂאוּ אִישׁ
לְאָחִיו מִלְּבַבְכֶּם אֶת־שָׂגִיאֵיהֶם:

*Ansi tambien hará con vosotros mi Padre
celestial, si no perdonades de vuestros cora-
nes cada vno à vuestros hermanos sus offensas.*

יט

1. וַיְהִי־כֵאֲשֶׁר כָּלָה יֵשׁוּעַ אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּסַע מִגִּלְיָלָא
וַיָּבֹא אֶל־גִּבְלֵי יְהוּדָה לְעֲבֹד
תִּירָתוֹ:

*Y aconteció que acabando Iesus estas pa-
bras, passóse de Galilea, y vino en los terminos
de Iudea, passado el Iordan.*

יח

30. Ο δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀ-
πελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλα-
κὴν, ὥστε ἂν ὑποδῷ τὸ ἐφ' ὀφείλου-
μεν.

*Mais il n'en voulut rien faire: ains
c'en alla, & le mit en prison, iusqu'à tant
qu'il eust payé la dette.*

31. Ἰδοὺ οἱ δὲ οἱ συνδούλοι αὐτοῦ
ταῖς ἡγομέναις, ἐλυπηθησαν (Φέδρα,
καὶ ἑλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ
αὐτοῦ περὶ τὰς ἡγομένας.

*Or ses autres compagnons en serui-
ce voyans ce qui auoit esté fait, furent
fort marries: dont ils s'en vindrent, &
declarerent à leur seigneur tout ce qui
auoit esté fait.*

32. Τότε προσκαλεσάμενος
αὐτὸν ὁ κύριος, λέγει αὐτῷ·
δὸς μοι τὴν, πᾶσαι γὰρ ἐφ' ὧν
ἐκίλευς ἀφῆκά σοι, ἐπὶ παρακά-
λαις με.

*Lors son seigneur l'appela à soi, &
lui dit, Seruiueur méchant, ie t'ai quit-
té toute ceste dette, pourautant que tu
m'en as prié.*

33. Οὐκ ἔδιδ' καὶ σὺ ἐλεῖσαι τὸν
συνδούλον σου, ὡς καὶ ἐγὼ σε ἠλέη-
σα;

*Ne te falloit-il pas aussi auoir pitié
de ton compagnon en seruiue, ainsi que
j'auoy' eu pitié de toi?*

34. Καὶ ἐργαζόμενος ὁ κύριος αὐ-
τοῦ, παρεδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανι-
στῆς, ὥστε ἂν ὑποδῷ, ὡς αὐτὸ ἐφ' ὀφεί-
λοι αὐτοῦ.

*Adonc son seigneur courroucé le
lura aux sergens, iusques à ce qu'il lui
eust payé tout ce qui lui estoit deu.*

35. Οὕτως ὁ πατήρ μου ὁ ἐσσυ-
νός, ποιήσει ὑμῖν ἂν μὴ ἀφῆτε
ἑαυτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὅτι
ᾧ παρεδῶν ὑμεῖς τὰς ὀφειλάς, ὡς
αὐτοῖς.

*Ainsi vous'en fera aussi mon Pere
celeste, si vous ne pardonnez de cœur
chacun à son frere ses fautes.*

Κ Ε Φ Α Λ. ιθ.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰη-
σοῦς οὗς τοὺς λόγους τούτους, με-
τήρην ἀπὸ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἦλ-
θεν εἰς τὰ ὄρια τῆς ἰουδαίας, παρά
την ἰερδάνην.

*Aduint que quand Iesus eut acheué
ces propos, il se partit de Galilee, &
vint es quartiers de Iudee, par outre le
Iordain.*

CAP. XVIII.

30. Ille autem noluit: sed abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum.

Yet he would not: but went and cast him into prison: till he should pay the dette.

31. Videntes autem conseruicij quæ fiebant, contristati sunt valde: & venerunt, & narraverunt domino suo omnia quæ facta fuerant.

And when his other seruices sawe what was done: they were very sorry: & came: and declared vnto their master all p^r was done.

32. Tunc vocavit illum dominus suus: & ait illi, Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me:

Then his master called him: and sayde to him: O thou seruant: I forgave thee all that dette: because thou praydest me.

33. Nōne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui miserus sum?

Quaerest nōt thou also to haue had pittie on thy seruants: such as I had pittie on thee?

34. Et iratus dominus eius, tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet uniuersum debitum.

So his master was wroth: and deliuered him to the taskers: till he should pay all that was due to him.

35. Sic & pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

So likewise shall mine heauenly Father doe vnto you: except ye forgive from your hartes: & eue one to his brother their trespasses.

CAP. XIX.

ET factum est, cum conuenerunt Iesus sermones istos, migravit à Galilæa, & venit in fines Iudææ trans Iordanem.

And it came to passe: that when Iesus had finisshed these sayings: he departed from Galilee: and came into the coastes of Iudæa beyond Iordan.

Das XVIII. Capitel.

30. Er wolte aber nicht / sondern gieng hin / vnd warff ihn ins Gefengnis / biß daß er bezalet was er schuldig war.

De hand vilde icke / men gief hen / oc faste hannem i Fængsel / indtil hand betalede / der hand vaar skyldig.

31. Da aber seine Mitknechte solchs sahen / worden sie sehr betrübt / vnd kamen / vnd brachten für iren Herrn alles das sich begeben hatte.

Men der hans Medtjenere saae det / blefue de saare bedrøffuede / oc de komme oc forde saar deris Herre alt der som steed vaar.

32. Da fodert in sein Herr für sich / vñ sprach zu im / Du schalcksknecht / alle dise schuld hab ich dir erlassen / dieweil du mich batest.

Da fattede hans Herre hannem saar sig / oc sagde til hannem / Du skalcksknecht / Al denne Geld forlod ieg dig / fordi du badst mig.

33. Soltest du denn dich nicht auch erbarmen über deinen Mitknecht / wie ich mich über dich erbarmet habe?

Stude da du icke oc saa forbarme dig offuer din Medtjenere / lige som ieg haaffuer forbarmet mig offuer dig?

34. Vnd sein Herr ward zornig / vnd überantwortet ihn den Peinern / biß daß er bezalet alles was er im schuldig war.

De hans Herre blef vred / oc anrode hannem dem som pine / indtil hand betalede alt sammen / der hand vaar hannem skyldig.

35. Also wirdt euch mein himlischer Vater auch thun / so jr nicht vergebet von euerm herzen / ein jeglicher seinem Bruder seine fehle.

Saa skal oc min Himliske Fader gøre med eder / om i icke forlade aff eders herte hver sin Broder hans Vres.

Das XIX. Capitel.

Vnd es begab sich / da Jesus dise rede volendet hatte / erhub er sich auß Galilæa / vnd kam inn die grenze des Jüdischen Lands / jenseit des Jordans.

De der hende sig / der Ihesus haaffde giort ende paa denne tale / rensede hand aff Galilæa / oc kom i der Jødiske Land: landemere: paa sin side Jordan.

Kapitola XVIII.

30. Non negavit: ale odffel a vsadil ho do žalare / do kudj by ne zaplatil dluzhu.

Alc on nie chciat / ewsem steds by / vsadil go do ciennice / mowis aciz by mu oddat co byl winien.

31. Tedy widauce spoli sluzebnij co se dalo / zarman: tili se wdm / y priffli a powe: diti Panu swemu wffecto co se bylo stalo.

Wozawusy to wacyse te do se stalo: a sinu ali se darsy / y steds by oznaymili Panu swemu wffect: to co sic bylo stalo.

32. Tedy powolat ho Pan geho / a fcll gamu: Sluzbnij: tenepraw / wffieren dluz ob: pusil gsem robe / neb gfy mne profyl.

Tedy wezwawusy go Pan tes go: tcll mu / Slugo: slociwy: Jani wffierbe on dlug odpustil: tse me procll.

33. Idali ja y ty nemel se stis tomati nad spolusli zbnij: kem twym / nato y na stitowal gsem se nad tebau?

Ja zed y tly nie mcll se zmi: lowac nad towarystem twoin: ukom stia tcl zmi lowal nad to bau?

34. Y rozhuwaw se Pan geho / dal gen Katuom / do kudj by nezaplatil wffeho dluzhu.

Xrozntewawusy sic Pan tego / pedat go oprawcom / ja zby oddat wffier to co mu winien byl.

35. Takt y Dtermuog Nes besty wclnij wam / gestize nes odpustije gedenkafon Bratru swemu: Erdey waffych.

Takt y Dfice moynebesti ve zmi wam: scilby scie me odpustis: l: kadoy bratru swemu: sere was sych wpadkow ich.

Kapitola XIX.

Y Stalo se kdyz dokonat Ges: zysse fcll tpo: / ffcl: Galilæa / a priffel do Kragin Judo: fcllch za Jordan.

Y Stalo sic gdy dokonajl Jas: zys rych tacy / pofcl: Galilæa / y priffcl do granic Judo: za Jordanem.

יט

2 וְאֵתוּ בְּתֵרָה כְּנִשְׁתִּי
סָבְאָה וְאִסִּי אֲבוֹן תָּמוֹן:

E molte turbe il seguitoro, ed egli le rispose.

3 וְקָרְבוּ לוֹתָהּ פְּרִישֵׁי
וּמְנַסִּין הָיוּ לָהּ וְאָמְרוּ אֵין
שְׁלִיט לְאִישׁ דִּישְׁרָא
אֲתַתָּה בְּכָל יַעֲלֵלָהּ:

Eri Farisei vennero a lui, tentandolo e dicendoli, E egli lecito à l'hommo ripudiare la sua moglie per qualunque cagione?

4 הֵן דִּין עָנָה וְאָמַר לָהֶן
לֹא קִרְיתָן דְּהֵן דְּעָבַד מִן
פְּרִישֵׁי דְּכִרְא וְנִקְבְּלָהּ
עָבַד אֲבוֹן:

Egli rispondendo, disse loro, Non habete voi letto, che il Creatore da principio gli fece maschio e femina?

5 וְאָמַר מִטְוָה הִנֵּנִי
יִשְׁבּוּק גְּבֻרָה לְאִבּוּהִי
וּלְאִמָּהּ וְיָקוּף לְאִתְּתָהּ
וְיִהְיוּ תְרֵיהֶן חֵד בְּסַר:

E disse, Per questa cagione l'hommo lassava, il padre e la madre, e congiungevasi con la sua moglie, e le due saranno una carne.

6 מִדִּין לֹא הָיוּ תְרֵין אִלָּא
חֵד פְּנֵי מַדָּם הִכִּי
הָאִלָּהּ נִיגַד בְּנִשְׂאָה לָהּ
יִפְרֹד:

Pertanto già non son più due, ma una carne. Quello dunque che è dedito ha congiunto, l'hommo non lo separa.

7 אָמְרוּ לָהּ לְמָנָה הִכִּיל
מוֹיֶשֶׁה פֶּקֶד דְּגִתָּל כְּתָבָא
דְּשׁוֹבְקָנָא וְנִשְׁרִיָּה:

Illi gli dicano, Perché dunque comandò Moise che si desse il libello del ripudio, ch'ella si mandasse via?

8 אָמַר לָהֶן מוֹיֶשֶׁה
לְקַבֵּל קִשְׁיָת לִבְכוּן אִפְסֵי
לְכוּן דְּתִשְׁרִין נִשְׁכִּין מִן
בְּרִישֵׁי דִין לֹא הָיוּ
הִכִּי:

Egli dice loro, Perciò che Moise per la durezza del vostro cuore vi permise il ripudiare le vostre mogli: ma da principio non fu già così.

יט

2 וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו עִם רַב וְנִרְפְּאִים
שָׁם:

Y siguieronle muchas compannas, y sanó los alli.

3 וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו הַמִּפְרָשִׁים וַיִּנְסִיחֻ
וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲלֵא יֻכַּל אִישׁ לְשַׁלַּח
אֶת-אִשְׁתּוֹ בְּעִבּוֹר כָּל-דָּבָר:

Entonces llegaronse à ellos Phariseos tentandolo, y diziendole, Es licito al hombre embiar à su muger por qualquier causa.

4 וְהוּא עָנָה וַיֹּאמַר לָהֶם הֲלֵא
קִרְאתָם בִּי הַבְּרָה מִרְאשִׁית
דָּבָר וְנִקְבְּרָה עֲשֵׂה אֹתָם:

Y el respondiendole, dixoles, No aueys leydo que el que los hizo à principio, macho y hembra los hizo?

5 וַיֹּאמַר עַל-כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת-
אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ
וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם לְבָשָׂר אֶחָד:

Y dixo, Portanto el hombre dexará padre y madre, y llegarse ha à su muger: y serán dos en vna carne.

6 וְעַתָּה אֵינָם שְׁנַיִם כִּי-אִם
בָּשָׂר אֶחָד הֵן וְנֹאשֶׁר חֵדֵר אֱלֹהִים
אָדָם לֹא יִפְרֹד:

Ansi que no son ya mas dos, sino vna carne. portanto lo que Dios juntó, no lo aparte el hombre.

7 וַיֹּאמְרוּ לוֹ וּלְמָהּ מֹשֶׁה צִוָּה
לְהַנְתֹּן סֵפֶר כְּרִיתוֹת וּלְשַׁלַּח
אֹתָהּ:

Dizienle: Porque púes Moyses mandó dar carta de diuorcio, y embiarla?

8 וַיֹּאמַר לָהֶם כִּי-מֹשֶׁה בְּעִבּוֹר
מִצְוַת לִבָּם הֵנִיחַ לְשַׁלַּחָם
אֶת-נִשְׁיָם אֲךָ מִרְאשִׁית לֹא
הָיָה כֵן:

Dixoles, Por la dureza de vuestro corazón Moyses os permitió embiar vuestras mugeres: mas à principio no fue así.

יט

2. Καὶ ἡκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐβόρᾶν αὐτοῦς ἐκεῖ.

Et grandes troupes le suivirent, & là il les guerit.

3. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὁμοφροῦνοι παραίοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ· εἰ ἐξεστὶν ἀνθρώπῳ, διαλῦσαι τὴν γυναικα αὐτοῦ κατὰ πάσαν αἰτίαν;

Lors des Pharisiens vindrent à lui le centans, & lui disans, Est-il loisible à l'homme de repudier la femme pour quelque occasion que ce soit?

4. ὁ δὲ διακριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὅσα ἀέγνωτα ἔτι ὁ ποιητὴς ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσει καὶ θήλει ἐποίησεν αὐτούς;

Lequel respondant leur dit, N'avez-vous point leu que celui qui les à faits dès le commencement les fit masle & femelle?

5. Καὶ εἰπὺν ὅτι καὶ ταύτην λέγει ὁ ἀνθρώπος· ὃς ἐπὶ πατρί, καὶ τῷ μητρὶ, καὶ τὸς συνελθόντων τῇ γυναικι αὐτοῦ, καὶ ἔσονται εἰς ὅνο εἰς σάρκα μία.

Et qu'il dit, Pour celle cause l'homme delaissera pere & mere, & s'adjoindra à la femme, & les deux feront vne mesme chair.

6. Ὡς ὅτι ἔτι εἰσι δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· ὁ δὲ ὅς τις συνελθόντων, ἀνθρώπος μὴ χωρίζεται.

Par ainsi ils ne sont plus deux, mais sont vne mesme chair. Ce donc que Dieu à conjoinct, que l'homme ne le separe point.

7. Λέγουσιν αὐτῷ, τί τὸν Μωϋσῆς ἐπέταξε δοῦναι βιβλίον διαφύσεως, καὶ διαλῦσαι αὐτὴν;

Ils lui dirent, Pourquoi donc Moise a-t-il commandé de luiier la lettre de diuorce, & repudier la femme?

8. Λέγει αὐτοῖς, ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, ἐπέτρεψεν ὑμῖν διαλῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν ὡς ἀρχῆς ὅς ἐγένοντο ἕνα.

Il leur dit, C'est que Moise pour la dureté de vostre cœur, vous à permis de repudier vos femmes: mais du commencement il n'eût pas ainsi.

CAP. XIX.

2. Et secuta sunt eum tur-
bæ multæ, & curavit eos ibi.

And great multitudes followed
him: and he healed them there.

3. Er accesserunt ad eum
Pharisæi tentantes eum, &
dicentes, Si licet homini di-
mittere uxorem suam, qua-
cunque ex causa?

Then came unto him the Pharisees
tempting him: and saying to him, Is it
lawfull for a man to put away his wife
for euery cause?

4. Qui respondens, ait eis,
Non legistis, quia qui fecit
ab initio, masculinum & femi-
nam fecit eos?

And he answered and sayde vnto
them, Haue ye not read, that he which
made the beginning / made them
male & female.

5. Et dixit, Propter hoc
dimittet homo patrem &
matrem, & adhærebit uxori
sue: & erunt duo in carne
una.

And said, For this cause / shall a
man leaue father and mother: & clea-
ue vnto his wife: and they twaine / hal-
be one flesh.

6. Iraque iam non sunt
duo: sed una caro. Quod
ergo Deus coniunxit, ho-
mo non separet.

Wherefore they are no more twain:
but one flesh. Let not man therefore
put asunder that / which God hath
coupled together.

7. Dicunt illi, Quid ergo
Moyse mandauit dare li-
bellū repudiū, & dimittere?

They said to him, Why did then
Moyse command to give a bill of di-
uorcement: and to put her away?

8. Ait illis, Quoniam
Moyse ad duritiam cordis
vestri permisit vobis dimit-
tere uxores vestras: ab initio
autem non fuit sic,

He said vnto them, Moyse because
of the hardness of your heart / suffered you
to put away your wives: but from the
beginning it was not so.

Das XIX. Capitel.

2. Vnd solgete im vil Volcks nach/
vund er heilet sie daselbst.

De meger Volck sulde hannem effier: oc hand
heilbredede dem samme sieb.

3. Da tratten zu im die Phariseer/
versuchten in / vund sprachen zu im:
Ist es auch recht / das sich ein Mann
scheidet von seinem Weibe / vmb ir-
gend eine vrsache?

Da traadde Phariseerne til hannem / oc fristede
hannem / oc sagde til hannem / Er der oc ret / At en
Mand stel sig fra sin Hustru / for huad som helst aar-
sage?

4. Er antwortet aber / vnd sprach
zu inen: Habt jr nicht gelesen / das/
der im anfang denn Menschen ge-
macht hat / der macht / das ein Mann
vund Weib sein solt:

Hand su arede / oc sagde til dem / Haffue i tele last /
At den som haffuer gjort Menniskent begyndelsen /
hand gjorde / at der skulde vere en Mand oc Qvinde?

5. Vund sprach: Darumb wirdt
ein Mensch Vater vnd Mutter lassen
vnd an seinem Weibe hangen / vund
werden die zwen ein fleisch sein.

De saade / Der saare skal ic Menniske forlade
Fader oc Moder / oc bliffue hos sin Hustru / De de
tho skulle vere ic Rod.

6. So sind sie nun nicht zwen / sondern
ein fleisch. Was nun Gott zusam-
men gefüget hat / das soll der mensch
nicht scheiden.

Saa ere denu icke tho / men ic Rod / Huad som
Gud nu haffuer til sammen soyet / der skal Menniskent
icke adskille.

7. Da sprachen sie: Warum hat
denn Moses gebotten / einen Scheid-
brief zu geben / vund sich von ihr zu
scheiden?

Da sagde de / Hvor saare bod da Mose / at giffue
ic Skilsmassbreff / oc stille sig aff med hende?

8. Er sprach zu ihnen: Moses hat
euch erlaubt zu scheiden von euern
Weibern / von euers Herzen hertig
keit wegen / Von anbegin aber ist
nicht also gewesen.

Hand sagde til dem / Mose tilstedde eder at skille
fra eders Hustruer / for eders hertis haardhed skyld /
Men aff begyndelsen haffuer der icke saa veret.

Kapitola X I X.

2. Vñli za nim Zástupové
ninoj: a vjdrawoval ge tam.

Vñlo za nim vñelkie zgromá-
dzene ludu / y vjdrawoval ic tam.

3. Tedy přistoupili k němu
Zakonníci pokauševjící ho / a
řkauce: Můžeti člověk Man-
želu propustiti pro kterakoli
přčinu?

Tedy přysli do něgo Sáry-
zeuřevie / kúřac gosy mowiac k
němu / Gody si sic člověka o-
puštic žone dla každey přyciny?

4. Kteržto odpověděl /
řekl jim: Čoaliž gste nečtli / že
řkož stvoril člověka o počá-
tu / Ruže a ženu vñimil ge?

V on odpovědžiamy řekl
im / Žic čyralicie / iž stvorzytel
od počátku mežczyne y niewia-
stę vñymil ter

5. A řekl: Protož opustij
člověk Otce a Matku / a bude
se přidrjeti Manželi svě / y
budau dva v jednom těle.

Przešli / Przechy opuści člo-
wiek oycę y matkę / y będzie przy-
słazony / wjenie swę / a będą dwá
byli / w jedno ciele.

6. A tak již nejsou dva / ale
jedno tělo. A protož což geť
Bůh spojil / člověk ne roztu-
ží.

A tak již niefi dwá / ale jedno-
ciele: Co thedy Bog slaczył / cło-
wiek niechay nie rozłaczá.

7. Měli oni: Proč geť pak
Mojšes rozkázal dáti list za-
pušcm / a propustiti gi?

Měli mu / Przechy tedy Mo-
jše rozkázal dávat list rozvodny /
y opuścici?

8. Měli jim: Mojšes pro
tvrdost srdce vašeho dopustil
vám propustiti Manželi
vaše / ale o počátku tak nebýlo.

A on řekl im / Mojšes pře-
stvárdžalo sercá vašeho do-
pusťil vám opuściti žony vaše /
áč o počátku nie bylo tak.

CAP. XIX.

9. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur.

I say therefore unto you, that who soever shall put away his wife / except it be for whoredome / and marry another / commiteth adultery: and who soever marryeth her which is divorced / doeth commit adultery.

10. Dicunt ei discipuli eius, Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere.

Then said his disciples to him / If the matter be so betwene man and wife, it is no good to marrie.

11. Qui dixit illis, Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.

But he said unto them / All men cannot receive this thing / save they to whom it is given.

12. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt: & sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus: & sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt propter regnum celorum. Qui potest capere capiat.

For there are some chaste / which were so borne of their mothers belly: and there be some chaste / which be made chaste by men: and there be some chaste / which have made them selves chaste for the kingdome of heauen. He that is able to receive this / let him receive it.

13. Tunc oblatis sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret, & oraret. Discipuli autem increpabant eos.

Then were brought to him little children: that he should put his hands on them / and pray: and the disciples rebuked them.

14. Iesus vero ait eis, Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium enim est regnum celorum.

But Iesus said / Suffer the little children / and forbid them not to come to me: for of such is the kingdome of heauen.

Das XIX. Capittel.

9. Ich sage aber euch: Wer sich von seinem Weibe scheidet (Es sey denn umb der Hurerey willen) vnd frehet ein andere der bricht die Ehe. Vnd wer die abgescheidete frehet / der bricht auch die Ehe.

De ieg siger eder / Huo som stil sig ved sin Hustru (vden der er for Høer skuld) oc tager en anden / Hand bryder Ectesskaff. De huo som tager den afftilde / hand bryder oc Ectesskaff.

10. Da sprachen die Jünger zu ihm: Stehet die sache eines Mannes mit seinem Weibe also / so ist nicht gut Ehelich werden.

Da sagde Discipulene til hanem / Staa en Mand sag saa med hans Hustru / da er det icke gaat at gifte sig.

11. Er sprach aber zu ihnen: Das wort fasset nicht jederman / sondern denen es gegeben ist.

Hand sagde til dem / dette Ord fatter icke hver Mand / men de som der er giffuit.

12. Denn es sind etliche verschnitten / die sind aus Mutterleib also geboren / vnd sind etliche verschnitten / die von Menschen verschnitten sind / vnd sind etliche verschnitten / die sich selbst verschnitten haben / vmb des Himmelreichs willen. Wer es fassen mag / der fasse es.

Thi der ere nogle Gillinge / som ere saa fødte af Moders liff / De nogle ere Gillinge / som ere gilledte af Menneksten / De der ere nogle Gillinge / som haaffue gillet dem self / for Himmerigis rige skyld. Huo der fand begribe / hand begribe det.

13. Da wurden Kindlein zu ihm gebracht / daß er die hende auff sie leget / vnd betet. Die Jünger aber fuhren sie an.

Da bleffue der smaa Børn førde til hannem / at hand skulde legge Henderne paa dem / oc bede. De Discipulene straffede dem.

14. Aber Iesus sprach: Lasset die Kindlein / vnd wehret ihnen nicht zu mir zu kommen / denn solcher ist das Himmelreich.

Da sagde Ihesus / Lader de smaa Børn betem / oc formenter dem icke at komme til mig / Thi Himmerigis rige hører saadane til.

Kapitola XIX.

9. Proteroj prawijm wam: Jekdożkoli propuścił żonę swoję / a gi / nau pogme / człozłżst. A kdoż propuścił nau pogme / takż cz / łozłżst.

Ai a powiebam wam / Jż Ero / bykolwieć opuścił żonę swoję / a / procs dla nieczyści / a / infab / y / potal / cudzozłż / a / koby kolwie / the / opuścił żonę swoję / a / cudzozł / ż.

10. Kżelligemu Wiedlnijcy geho: Poněwadż geři takowā pre s Wanzelkau / Ełlowku / neni dobrę je żeniti.

Kżelli mu wezniołte tego / Jesti / tak sic ma sprawa / ełlowie / a / jo / na / nie jest pożyteczna / rzeż sic oc / żeniti.

11. Kterżto řekl gim: Ne wsslychni pochopti moħau / slowa toħoto / ale ti kterymż geři dāno.

Non tim rzeři / Nie wsslyscy po / ymnia ry / slowa / ale ktorym jest / dano.

12. Neboť gřau Panicowě / kterij gřau se tak / Matčina / brřcha / roditi / a gřau Panico / wě / kterij wřnēn gřau od / E / di / a gřau Panicowě / kterij / gřau se sami w Panicowij / o / dali pro / Křalowřij / Nebesře. / Kdo muože pochopti / pocho / p.

Abowiem sa rzeřāci / ktorzy / z / ymota / mātē / tak sic naroditi / y / sa / reż rzeřāci / ktorzy / od / lud / zi / sa / wzeřāci / sa / reż rzeřāci / ktor / zy / sa / sami / wzeřāci / dla / Křoleř / wa / niebieřtego / křho / može / potac / nie / chaj / poymuie.

13. Eħdy / podāny / gřau / ge / mu / Diřty / aby / na / ně / ruce / wřłādal / a / modli / se, / Wied / ni / cy / pak / přimlauwāti / gim.

Eħdy / mu / ořārowāno / dī / křti / aby / rece / wlożył / na / ně / y / modli / si / a / wezniołte / su / kati / ie.

14. Ale Geřijř / řekl / gim: / Neħte / Diřte / giřti / kenne / a / nebrañteř / gim / wch / takowřch / geři / křalowřwř / Nebesře.

Ale / Jezus / řekl / Kāñie / chaj / ie / dī / křti / sam / im / zabřāñayē / př / y / z / do / diti / do / mne / abowiem / tha / kom / y / jest / Křoleř / wa / niebieřte.

יט

15 וְכַתְּבָה עֲלֵיהֶם
וְאֵל מִן תִּמְנָה:

*E poi ch'egli hebbe posto le mani sopra
essi si partì di là.*

16 וְאַתָּה חַד קָרֵב וְאָמַר
לָהּ מַלְפָּנַי טָבָא אֲנִי
דְּטָב אֲפֻכְדִּי דִּיהוּן לִי תִּיָּא
דְּלֵצְלָם:

*Et ecco venne uno, e disse li, Maestro
buono, che bene farò te per haver la vita
eterna?*

17 הוּ דִּין אָמַר לָהּ מִנָּה
תִּרָא אֲנִי לִי טָבָא לִי
טָבָא אֲלֵא אֵן חַד אֲלֵהָ
אֵן דִּין עָבָא אֲנִי דִּתְעֻבָּה
לְחַיָּא טַר פִּיקְרָנָא:

*Egli disse à lui, Perché mi chiami tu
buono? Nissuno è buono, senon tu solo, et
tu solo. E se tu vuoi entrar me la vita offer-
me i comandamenti.*

18 אָמַר לָהּ אֵלִין הוּ
דִּין וְשׁוּעָא אָמַר לָהּ דְּלֵצְ
תְקַטִּיל וְלֵא תַעֲבֹד וְלֵא
תִּגְבֹּה וְלֵא תִסְתַּד סְהַדוּת
שִׁיקְרָנָא:

*Colui gli dice, Qual è l'ev disse,
Non fare homicidio. Non fare adulterio.
Non far furto. Non dir falso testimonio.*

19 וְיַקֵּר לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ
וְיִתֵּב לְקָרְבָּנֵי אֵין גִּבְשָׁר:

*Honora tuo Padre e tua madre: &
ama il tuo proximo como te stesso.*

20 אָמַר לָהּ הוּ עֲלִימָא
הָלִין בְּלִהּוּן נְסֻחַת אֲנִין מִן
טְלִייתִי מִנָּה חֲסִיד אָנָּה:

*Il giovane gli dice, Tutte queste cose
ho osservate fin de la mia giovanezza:
che mi manca egli ancora?*

21 אָמַר לָהּ יִשׁוּעָא אֵן עָבָא
אֲנִי גְמִירָא לְמַהֲיָא וְלֵא
נִפְּו קִנְיָנִי וְקָב לְמַסְכִּינָא
וְתִתְּנֵנִי לָךְ סִימְתָּ
בְּשִׁמְיָא וְתִיא בְּתִרִי:

*Iesus li disse, Setu vuoi esser perfetto,
va, vende que che tu hai, e dalo a los pobres,
et habetura tu regno in cielo: poi veni, e
seguimmi.*

22 שְׁמַע דִּין הוּ עֲלִימָא
מִלְתָּא דְּקָא וְאָנִי כִּד
כְּדִיָּא לָהּ אֵית הוּא לָהּ גִּיד
קִנְיָנָא סִימְתָּ:

*Il giovane s'adira questa parola, sen-
tendo mal contento: perché egli haueva
molte possessioni.*

יט

15 וְכַתְּבָה עֲלֵיהֶם
יְדֵים וְלֵךְ מִשָּׁם:

*Y auiedo puesto sobre ellos las manos, par-
tióse de allí.*

16 וְהָיָה אֶחָד קָרֵב וַיֹּאמֶר לֵא
רַבִּי טוֹב מִה־טוֹב אֲעֲשֶׂה לְהוֹתִי
לִי תִי לְעוֹלָם:

*Y he aqui vno llegandose, dixole, Maestro bu-
eno, que bien haré para auer la vida eterna?*

17 וְהוּא אָמַר לֵא מַה קוֹרָא לִי
טוֹב גַּם אֶחָד לֵא טוֹב כִּלְאִים
אֱלֹהִים לְבָדוֹ וְאִם תִּתְּפֹץ לְבוֹא
אֶל־תְּחִיִּים שְׁמֹר אֶת־הַמִּצְוֹת:

*Y el le dixo, Porque me dizes bueno? Ninguno
es bueno sino vno, es à faber, Dios. Y si quieres
entrar à la vida, guarda los mandamientos.*

18 וַיֹּאמֶר לֵא מַה אֲלֵה וַיֹּאמֶר
יִשׁוּעָא וְאַתָּה לֵא תִרְצָח לֵא תִנְאֹף
לֵא תִנְאֹף לֵא תִעֲנֶה עַד שְׁקֵר:

*Dizele, Quales? Y Iesus dixo, No mataras.
No adulteraras. No hurtaras. No diras falso tes-
timonio.*

19 כִּפֹּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ
וְתִאָהֵב אֶת קָרְבֶּךָ כְּמוֹךָ:

*Honra al padre y à la madre. Item, Amaras
à tu proximo, como à ti mismo.*

20 וַיֹּאמֶר לֵא תִבְחֹד כִּלְאֵה
שְׁמִךְ־ךָ מִנְעוּרִי מַה עוֹד יִחְסֹד־
לִי:

*Dizele el mancebo, Todo esto guardé desde
mi mocedad. Que mas me falta.*

21 וַיֹּאמֶר לֵא יִשׁוּעָא עִם תִּאָהֵב
לְהוֹת תְּמִים לָךְ לָךְ וּמִכֹּר אֶת־
כִּלְאֵשְׁךָ לָךְ וְתִן לְאֶבְיֹנִים
וְהָיָה לָךְ אוֹצָר בְּשָׁמַיִם וְאֵין
לָךְ בּוֹא תִבוֹא אַחֲרַי:

*Dizele Iesus, Si quieres ser perfecto, Anda,
vende lo que tienes, y dalo à los pobres: y ren-
drás thesoro en el cielo: y ven, sigueme.*

22 וּבְשִׁמְוֵעַ תִּבְחֹד אֶת־תְּדַבֵּר
הָלָךְ אֶת־דְּרָכֵי גִעְצָב כִּי־הָיָה
לֵא מִקְנֶה רַב:

*Y oyendo el mancebo esta palabra, fue se
triste: porque tenia muchas possessiones.*

יט

15. Καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς χεῖ-
ρας, ἐπεὶ ἔκλειπεν.

*Et leur ayant imposé les mains, il se
partit de là.*

16. Καὶ ἰδοὺ ἓξ προσελθὼν εἶπεν
αὐτῷ· διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ὀφεί-
λω ποιῆσαι, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰών-
ιον;

*Et voici, vn certain s'approchant lui
dit, Maître qui es bon, que bien ferai-
ie, afin que j'aye la vie éternelle?*

17. Ὁ ἰησοῦς ἀντὶ αὐτοῦ, τί μαλ' ἔλε-
γες αὐτῷ; εὐδὲς ἀγαθὸς, εἰ μὴ αἱ, δ
ἐν τῷ. εἰ γὰρ θελῇς εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωὴν, τηροῦν τὰς ἐντολάς.

*Il lui respondit, Pourquoi m'appel-
les-tu bon? il n'y a nul bon qu'un: à sa-
voir Dieu: que si tu veux entrer en la
vie, garde les commandemens.*

18. Λέγεις αὐτῷ· τίς εἰς; ὁ ἰησοῦς
εἶπεν, τὸ, καὶ φησὶς· εἰ μὴ καὶ σὺ
ἐκλογίσῃ· οὐ ψευδομαρτυροῦ-
σής.

*Il lui dit, Quels? Et Iesus lui respon-
dit, Tu ne tueras point. Tu ne com-
mettras point adultere. Tu ne defrob-
beras point. Tu ne diras point faux
testimonige.*

19. Τίμα τὸν πατέρα & τὴν μητέρα καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.

*Honore ton pere & ta mere: item,
Tu aimeras ton prochain comme toi-
même.*

20. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πῶς ταῦτα ἔσται, ἐφ' ὃν λαχόντα ἐν
ἐσότητι μου; τί ἐγὼ ἔσται;

*Le ieune homme lui dit, J'ai gardé
toutes ces choses dès ma jeunesse: que
me defaut-il encore?*

21. Ἐφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, εἰ θέλεις
τελεῖν, ἔρχου, ὁπάγε, πᾶσα ἔχουσιν
τὰ ὡς ἀγαπήσεις, καὶ ὁς πτωχεύεις καὶ
ἐξέδωκεν ταῦτα ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦ-
ρο ακολουθή με.

*Iesus lui dit, Si tu veux estre parfait,
va, ven ce que tu as, & le donne aux
poures: & tu auras vn thesot au ciel,
puis vien, & me suis.*

22. Ἀκούσας ὁ νεανίσκος ἐν-
λόγησεν, ἀπῆλθεν λυπημένος· καὶ
ὁ ἰησοῦς κατήμαρτο πάλιν.

*Mais quand le ieune homme eut en-
tendu cette parole, il s'en alla tout tri-
ste: car il auoit de grands biens.*

CAP. XIX.

15. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.

And when he had put his hands on them, he departed thence.

16. Et ecce unus accedens, ait illi, Magister bone, quid boni faciam ut habeam vitam æternam?

And behold one came, and said unto him, Good Master, what good thing shall I do, that I may have eternal life?

17. Quid dixit ei, Quid me interrogas de bono? unus est bonus, Deus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata.

And he said unto him, Why callest thou me good? there is none good but one, even God: but if thou wilt enter into life, keep the commandments.

18. Dicit illi, Quæ? Iesus autem dixit, Non homicidium facies, Non adulterabis, Non facies furtum, Non falsum testimonium dices.

He said to him, Which? And Jesus said, Thou shalt not kill: Thou shalt not commit adultery: Thou shalt not steal: Thou shalt not bear false witness.

19. Honora patrem tuum & matrem tuam, & Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Honour thy father and mother: and thou shalt love thy neighbour as thyself.

20. Dicit illi adolescens, Omnia hæc custodivi à iuventute mea: quid adhuc mihi deest?

The young man said unto him, I have observed all these things from my youth: what lacketh yet?

21. Ait illi Iesus, Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo: & veni sequere me.

Jesus said unto him, If thou wilt be perfect, go, sell that thou hast, and give it to the poor: and thou shalt have treasure in heaven: and come and follow me.

22. Cum audisset autem adolescens verbum, abiit tristis: erat enim habens multas possessiones.

And when the young man heard that saying, he went away sorrowful: for he had great possessions.

Das XIX. Capitel.

15. Vnd leget die hende auff sie/ vnd zog von dannen.

De hand sagde/ Henderne paa dem/ oc drog der fra.

16. Vnd sihe einer trat zu ihm/ vnd sprach: Guter Meister/ was sol ich guts thun/ daß ich das ewige Leben müge haben?

De see/ Der traadde en til hannem/ oc sagde/ Gode Meistere/ Huad gaar skal ieg gøre/ at ieg sandt haaffue det ewige lif?

17. Er aber sprach zu ihm: Was heissest du mich gut? Niemand ist gut/ denn der einige Gott. Wilt du aber zum Leben eingehen/ so halte die Gebot.

Hand sagde til hannem/ Hvil kalder du mig god? Ingen er god/ vden aleniste Gud. Men vilst du ingaa til Lifvit/ da hold Budene.

18. Da sprach er zu ihm: Welche? Iesus aber sprach: Du solt nicht tödten. Du solt nicht Ehebrechen. Du solt nicht stelen. Du solt nicht falsch gezeugniß geben.

Da sagde hand til hannem/ Hvilke? Ihesus sagde/ Du skal icke thielsla. Du skal icke bedriffue Hoer. Du skal icke stiele. Du skal icke bære falske vidnesbyrd.

19. Ehre Vater vnd Mutter. Vnd du solt deinen Nächsten lieben als dich selbst.

Ere Fader oc Moder. De du skal elste din Næste/ som dig self.

20. Da sprach der Jüngling zu ihm: Das hab ich alles gehalten von meiner Jugend auff/ was fehlet mir noch?

Da sagde Drengen til hannem/ Der haaffue ieg hulder altsammen fra min Ungdom/ Huad faatis mig end nu?

21. Iesus sprach zu ihm: Wilt du vollkommen sein/ so gehe hin/ verkauffe was du hast/ vnd gibs den Armen/ so wirst du einen schatz im Himmel haben/ vnd kom vnd folge mir nach.

Ihesus sagde til hannem/ Vilst du vere fuldkommen/ Da gaaf hen/ oc sel huad du haaffue/ oc giff Rættige der/ da skalst du haaffue et ligende sæt i Himlen/ oc kom/ oc efterfølg mig.

22. Da der Jüngling das wort hörte/ gieng er betrübt von ihm/ denn er hatte vil Güter.

Der Drengen hørde det ord/ gief hand bedriffuit fra hannem/ Thi hand haaffde meget Gods.

Kapitola XIX.

15. A kdyz vykladal na nřuce/ odšel odtud.

A wlozywŝy náńcie ruce/ poszedł znowu.

16. A hle geden přistoupiv/ řekl genu: Mistré dobrý/ co dobrého budu činiti/ abych měl život věčný?

A oto seden přistupivŝi/ řekl iemu/ Mistré dobrý/ co dobrého mam czyniti aby mial żywot wieczny?

17. Kterž řekl genu: Co mine nazýwáš dobrým: Všedněh jest dobrý/ totiž Bůh. Ale chceš-li do života wjít/ zaš chowaj Příkázání.

A on řekl iemu/ Přezčímě 30? wicŝ dobrým? žádně jest dobrý/ oprocz jedného/ to jest Boga/ A tebe chceš do żywota wjít/ 3ácho? wáŝ přikázání.

18. Dž genu: Která? A Bůh řekl genu: Nežabiješ/ Nežazoložíš/ Neopotradeš/ Nepromluvíš křivého swědectví.

Rzekł iemu/ Ktore? A poswiedził Jezus/ Żeć bęć zabijać/ al/ nie bęć żięć cudzoloży/ nie bęć żięć kradli/ nie bęć żięć mówić fałszywego świadectwa.

19. Eť Dž twého n Matř tu twau/ a milowa ti budeš/ bližního twého jako tebe samého.

Eť oycá mātř: a bližniego twego milować bęć żięć jako samego siebie.

20. Dž genu Mladence: Wŝeho teho oŝrňhal gsem od mladosti mē/ tehož mi se gŝŝe nedostává?

Rzekł mu młodzieńcze/ Jam tŝego wŝyřkego strzegł z młodości mojej/ Czegoż mi teŝe nie dostawa?

21. Řekl genu Běžíš: Chceš-li dokonaly býti/ gdi a rozprodáš wŝecko což máš/ a rozdáš chudým/ a budeš mjetí pokladu Nebi: A poď/ a následuj mne.

Rzekł mu Jezus/ Jesli chceš býć dokonaly/ idž prodáw co tebe dno máš/ y dáw ubogim/ a bęć žięć mial skarb w niebie/ a pŝyŝedŝy/ poď 3a mną.

22. A kdyz vŝlyŝal Mladence to slovo/ odšel smuten gŝa/ neb měl statíu mnoho.

A gdy ty słowa młodzieńcze vŝlyŝal/ poszedł smutny/ abowiem mial mianetność wiele.

יט

23 יִשׁוּעַ דִּין אָמַר לֵתִלְמִידָיו אָמַר
אֲנִי לָכוֹן דַּעֲטֵלָהּ הִי
לְעִתִּידָא דְנִעוּל לְמַלְכוּת
שְׁמַיָּהּ:

Onde Iesù disse a' suoi discipoli, Io vi dico in verità, che il ricco difficilmente entrerà nel regno de' cieli.

24 תִּיב דִּין אָמַר אָנֹכִי
לָכוֹן דְּדָלִיל הוּא לְמַלְכוּת
לְמַעַל בְּחַדוּרָא דְמַחֲסָא
אוּ עִתִּידָא דְנִעוּל לְמַלְכוּתָא דְאֵלֹהִים:

E di nuovo vi dico, e gli è più facile che un cammello passi per il pettajo di una ago, che un ricco entri nel regno di Dio.

25 תִּלְמִידָא דִּין פִּד שְׁמַעֵי
תִּהְרִין הֵנוּ טַב וְאִמְרִין
מִבְּרִי מִשְׁפַּח דְּיִשְׂרָאֵל:

Viendo questo i suoi discipoli si stupirono grandemente, dicendo, Chi può dunque esser salvo?

26 חָר בָּהוֹן יִשׁוּעַ וְאָמַר
לֵהוֹן לֵית גְּנִי—נִשְׂאָה הָדָא
לֹא מִשְׁפָּחָא לֵית אֵלֹהִים
דִּין כָּל מִדָּם מִשְׁפָּחָא:

E Iesù riguardandoli, disse loro, Appresso de' gli huomini questo è impossibile, ma appresso Iddio son possibili tutte le cose.

27 הָדִין עָנָא בְּאַפְסִי
וְאָמַר לֵה הָדָא חֲנוּ שְׂבָקוּ
כָּל מִדָּם וְאִתְּיוּ בְּתֵרָה
מִנָּה דִּי יִהְיָא לֵנוּ:

Allor Pietro rispondendo, gli disse, Ecco noi habbiamo lassato il tutto, & habbiamo seguito, che cosa dunque habbiamo noi?

28 אָמַר לֵהוֹן יִשׁוּעַ אֲמִין
אָמַר אָנֹכִי לָכוֹן דְּאִתְּיוּ
דְּאִתְּיוּ בְּתֵרָה בְּעִלְמָא
חֲדָתָא מֵא דִּיתָב בְּרָה
דְּאִנְשֵׁי עַל תְּרִינוּס
דְּשׁוּבָחָה תִּתְּבוּן אִתְּיוּ
עַל תְּרִי—עֶסֶר פּוֹדָסֵן
וְתִדְּוִנוּ תְּרִי—עֶסֶר שְׂבָטָא
דִּי־סִדְּוִי:

E Iesù disse loro, Io vi dico in verità, che voi che mi habete seguito, ne la regeneratione, quando il Figliuol de l'huomo sedrà nel seggio de' suoi gloria, sedrete a meco voi sopra dozei seggi, & giudicare le dozei tribus d'Israel.

יט

23 יִשׁוּעַ אָמַר אֶל־תִּלְמִידָיו אָמַר
אֲנִי אֹמַר לָכֶם כִּי יַעֲצֹל עֲשִׂיר
לְבוֹא אֶל־מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם:

Entonces Iesus dixo a sus discipulos, Dicierto os digo, que el rico difficilmente entrara en el Reyno de los cielos.

24 וְעוֹד אָנִי אֹמַר לָכֶם קֹל
הוּא לְעֵבֹר תִּזְמַל בְּעַד חוֹר
תִּמְחֹט מִבּוֹא עֲשִׂיר אֶל־מַלְכוּת
אֱלֹהִים:

Mas os digo, que mas liniao o trabajo es pasar vn cable por el ojo de vna aguja, que el rico entrar en el Reyno de Dios.

25 וּבְאִשֶּׁר שָׁמַעַי תִּלְמִידָיו אָתָּה
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִבְהָלוּ מְאֹד
לֵאמֹר וּמִי יוֹכֵל לְהַנְשִׁיעַ:

Sus discipulos oyendo estas cosas espantaronse en gran manera, diciendo, Quien pues podrá ser salvo?

26 בֵּית יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
אֶת־הָאֲנָשִׁים וְאֵת לֹא תוֹכֵל
לְהוֹלִית אֶבֶל אֵת הָאֱלֹהִים כֹּל
תוֹכֵלָה לְהוֹלִית:

Y mirando los Iesus, dixoles, Acerca de los hombres imposible es esto: mas acerca de Dios todo es posible.

27 אֲוִי־עֵנָה כִּי־פָה וַיֹּאמֶר אֲלֵי
הֵנָּה אֲנִיחֵנוּ עֹבְדֵנוּ אֵת־כָּל אִשֶּׁר
לָנוּ נִזְלֹךְ אַחֲרֵיָהּ וּמֵה יִהְיֶה לָנוּ:

Entonces respondiendo Pedro, dixole, Heaqui, nosotros hemos dexado todo, y te seguimos, que pues auremos?

28 וַיֹּאמֶר יִשׁוּעַ אֲלֵיהֶם אָמֵן
אֲנִי אֹמַר לָכֶם כִּי־אַתֶּם אִשֶּׁר
הִלַּכְתֶּם אַחֲרַי בְּחִלְיָפָה אִם יֵשֵׁב
בְּנִי־אָדָם עַל־כִּסֵּא כְבוֹדוֹ תֵּשְׁבוּ
גַם אַתֶּם עַל־שֵׁנִי עֲשֶׂרֶת כִּסְאוֹת
וְתִשְׁפֹּטוּ אֶת־שְׁנֵי עֶשֶׂר שְׁבָטֵי
יִשְׂרָאֵל:

Y Iesus les dixo, De cierto os digo, que vosotros que me aueys seguido, quando en la regeneratione se assentara el Hijo del hombre en el throno de su gloria, vosotros tambien os sentareys sobre doze thronos para juzgar a los doze tribus de Israel.

יט

23. Ο' ὅ ἰησοῦς ἐἴπαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι δύσκολως εἰσέλθουσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ·

Adonc Iesus dit à ses disciples, En vérité ie vous di, qu'un riche entrera difficilement au royaume des cieus.

24. Πάλιν ὁ λέγων ὑμῖν, ὁ καὶ πάλιν ἐστὶν καμῆλον διὰ τὴν ἀντιπερὶ τὸν ραφιδόν διελθόν, ἢ πτωχόν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθόν.

Et derechef ie vous di, Il est plus aisé qu'un chameau passe par le pertuis d'une aiguille, que qu'un riche entre au royaume de Dieu.

25. Ἀκούσαντες οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξέπληκτοι ἐγένοντο, λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;

Ces choses ouïes, les disciples s'estonnerent fort d'ilans, Qui est-ce donc qui peut estre sauvé?

26. Ἐμβλέψας ὁ ἰησοῦς, εἶπεν ὑμῖν, ὅτι ἀνθρώποις ἔστι ἀδύνατον ἐστὶν ὁ θεὸς ὅτι πάντα δύναται.

Et Iesus les regardant leur dit, Quant aux hommes, cela est impossible: mais quant à Dieu toutes choses sont possibles.

27. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφῆκα πάντα, καὶ ἠκολούθησέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

Adonc Pierre prenant la parole lui dit, Voici nous auons tout delaissé, & t'auons suivi: que nous en aduientra-il donc?

28. Ο' ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθεῖσάντες μοι, ἐν τῇ μελλούσῃ γενεᾷ καθίσετε ἐπὶ δώδεκα θρόνοις, καὶ θίσετε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνοις, κρινόντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ.

Et Iesus leur dit, En vérité ie vous di, que vous qui m'auiez suivi, en la regeneration, quand le Fils de l'homme sera assis au throne de la gloire, vous aussi serez assis sur douze thronos, iugeans les douze lignees d'Israel.

CAP. XIX.

23. Iesus autem dixit discipulis suis, Amen dico vobis, quia dives difficilè intrabit in regnum cælorum.

Then Iesus said vnto his disciples/
Verely I say vnto you/ that a rich man
shal hardly enter into the kingdome of
heauen.

24. Et iterum dico vobis, facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum celorum.

And againe I say vnto you / It is
easier for a camel to go through ye eye of
a needler then for a rich man to enter in
to the kingdome of God.

25. Auditis autem his, discipuli mirabantur valde, dicentes, Quis ergo poterit salvus esse?

And when his disciples heard it, they were exceedingly amazed, saying, Who then can be saved?

26. Aspiciens autem Iesus, dixit illis Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possible sunt.

And Iesus behelde them / and said
vnto them / Withmen this is imposs-
ible / but with God all things are po-
ssible.

27. Tunc respondens Petrus, dixit ei, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?

Then answered Peter / and sayde
to him / Behold / we haue forsaken all /
and followed thee: what shall we haue?

28. Iesus autem dixit illis, Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël.

And Iesus said vnto them / Verely I
say to you that when the Sonne of man
shall sit in the throne of his maiestie / he
which followed me in the regeneration
shall sit also vpon twelue thrones / &
iudae the twelue tribes of Israel.

Das XIX. Capitel.

23. Jesus aber sprach zu seinen Jüngern: Wahrlich ich sage euch / ein Reicher wird schwerlich ins Himmelreich kommen.

Da sagde Ihesus til sine Disciple / Sandelige /
Jeg siger eder / En Rig kommer Deppelige i Him-
merigis rige.

24. Und weiter sage ich euch / Es ist leichter daß ein Kamel durch ein nadelohr gehe / den das ein Reicher ins Reich Gottes komme.

De ydermere siger ieg eder / Det er lettere / at ic
Kamel gaar gennem et Naale øye / Endt at en Rig
kommer i Guds rige.

25. Da daß seine Jünger höreten/
entsakten sie sich sehr / vnd sprachen :
Ze / wer kan denn selig werden?

Der hans Disciple hørde det / bleffue de saare
forferdede / oc sagde / Huo land da bliffue satig?

26. Jesus aber sahe sie an / vnd sprach zu jnen: Bey den menschen ist es vnmöglich / aber bey Gott sind alle ding möglich.

Da saa Ihesus paa dem / oc sagde til dem / Hoff
Mennicken er det temueligt / Men hoff Gud / ere alle
ting mueltigt.

27. Da antworttet Petrus/ vnd sprach zu jm: Siehe/ wir haben alles verlassen/ vnd sind dir nachgefolget/ was wirdt vns dafür?

Da suarede Peder / oc sagde til hannem / See:
 Vi haſſue offergiſſuit alting / oc offerſult dig / Hvad
 ſkulle wi haſſue iagen?

28. Jesus aber sprach zu ihnen: Warlich ich sage euch / daß ihr / die ihr mir seitd nachgefolget / in der Wibergeburte / da des menschen Son wird sitzen auf dem Stul seiner Herr- licheit / werdet ihr auch sitzen auff zwölff Stülen / vnd richten die zwölff geschlechter Israel.

Ihesus sagde til dem / Sandelige siger ieg eder /
At som haaffue effterfulde mig / i skule vdi Gensødel-
sen naar Menniskens Gen skal sids paa sin Hertlig-
heds stol / oc saa sids paa tolfst Stole / oc demme de
tofst Israells fleeter.

Capitola XIX.

22. Tchdy Gejšs řekl V
čednístům svým : Zagistě
pravím vám / že bohatý ne-
nadně pfigde do království
Nebestěho.

Tedy Jezus rzekł do nich
swoim / Zaprawdę powiadam
wam / iż boga rby trudno wnieść
do Królestwa niebieskiego.

24. A opět pravijim vám :
Snáz ješť Welblaudu strže
všhn gehtn progijti / nežli bohas
tému wogiti do frášojwíj Nes
bestého.

Zasę powie dam wam / Łatwiej
jest Wielbładowi przez dziurę ig-
ielną prześć / niż bogatemu
windz do Królestwa niebieskiego.

25. Vyslyšawšecž Medla
nijen / diwili se welni / kauce :
N ichdy kdo bude moč spasi
bñti ?

Co wstyflamſzy wczniowie też
go ſłeli ſie bārzo mowiac / A toż
thedy może być zbawion?

26. Aposledně Bezisjs/řest:
 Zlidij gest to nemožně/ale r
 Boha wsecký wěcy gřau mo
 žně.

A Jezus tweytrawszy na nie-
rzecz i im/ O ludzi to nie podobno
jest/ Ale w Bogu wszytki rzeczy po-
dobne sa.

27. Tchdy odpowědem
 Petr / řekl gmu: Hle wy opu-
 stili gšme wssecký wěš / a sli-
 gšme za tebau / což tchdy miji-
 budeme?

Tedy Piotr odpowiedział /
rzekliemu / Grosziny my opuścić
wszystko y poślidiemy za tobą: Co
sic nam tedy dostanie?

28. A G:jsi: f:st glin: Za
g:jsz prawym w:am / J:wy kre
t:jsz g:ste n:śledowali imne / w
druhem narozenij / k:dsz jedno
Syn cłow:ca na stolicy w:el
bnośli sw: / sednate y wy na
dwanaści stolicych / Źaudzice
dwanaćteru Pokolenij Izra
helst:.

A Jezus rzekł im / Zaprawdę
 powiadam wam / iż wy Erozycie
 ziemna fili w odrodzeniu / gdy uście
 dziecie się / wy głowicie / na / szole
 chwały / syry / bobydzie / wy sta
 dziecie na dwanaście / szolech / sz
 dzac dwanaście / połenta / Jy
 elste.

29 וְכָל אֲשֶׁר יַעֲזֹב אֶת-בֵּיתוֹ
אוֹ אֶת-אָבִיו אוֹ אֶת-אִמּוֹ
אוֹ אֶת-אִשּׁוֹ אוֹ אֶת-בְּנָיו
אוֹ אֶת-בָּתָּיו אוֹ אֶת-אֶתְרֵי
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָלַךְ אַחֲרַי
וְהָיָה לִי לְעַלְמָה יְהוּדָה

*Et chiunque ha uerà l'assaro case, o fra-
telli, o fratelli, o padre, o madre, o moglie,
o figliuoli, o campi, per il Nome mio, ne-
cessaria per ogni vno tanto, & hereditaria
La vita eterna.*

36 סָגָנָא דִּין קְדָמָא
דִּיקוּן אַחֲרָנָא נֶאֱחָרָנָא
קְדָמָנָא:

*Ma molti che son primi, faranno & l-
timi: e gli ultimi faranno primi.*

כ

1 דָּמָא זִיר מַלְכוּתָא
דְּשָׁמַיָא לְגִבְרָא מִדְּ
בֵּיתָא דְּנִפְקָא בְּפִתְחָא
דִּיאַתֵּר בְּצִלָּא לְקָרְמָה:

*Imperache il regno de cieli è simile ad
vn homo padre de famiglia, il quale & fu
fuore, subbito: & fu giorno ad allogar de
gli operari ne la sua vigna.*

2 קָץ דִּין עִם בְּצִלָּא מִן
דִּינָנָא בְּקִנְיָנָא וְשִׁדְרָא אֲנִין
לְקָרְמָה:

*Et essendosi accordato con gli operari
per vn denario il giorno, gli mandò ne la
sua vigna.*

3 וּנְפִיק בְּתֵלַת שְׁעֵין וְהָיָה
אַחֲרָנָא דִּיקוּמִין בְּשׁוּקָא
וּבִשְׁלִין:

*Poi & sendo fuore circa l'hora terza,
ne caddo de gli altri che si chiamano nel
mercato orisoli.*

4 וְאָמַר לְהוֹן וְלִי אֶהָ
אֲנִתִּין לְקָרְמָא וּמִדְּ
דָּלָא יִהְיֶה אֲנִי לְכוּ:

*E disse a quelli ancora, Andate ancor
voi ne la mia vigna, & io vi darò tanto
quello che sarà giusto.*

5 הָיוּ דִּין אֲנִין וּנְפִיק
וְהָיָה בְּשִׁדְרָא וּבְתֵשַׁע שְׁעֵין
וְעֵבֶר הַכְּנָרָה:

*Et essi andorno. Et essendo di nouo
fuore circa la sesta & nona hora, fecer il si-
mile.*

29 וְכָל אֲשֶׁר יַעֲזֹב אֶת-בֵּיתוֹ
אוֹ אֶת-אָבִיו אוֹ אֶת-אִמּוֹ
אוֹ אֶת-אִשּׁוֹ אוֹ אֶת-בְּנָיו
אוֹ אֶת-בָּתָּיו אוֹ אֶת-אֶתְרֵי
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָלַךְ אַחֲרַי
וְהָיָה לִי לְעַלְמָה יְהוּדָה

Y qualquiera que dexare casas, o herma-
nos, o hermanas, o padre, o madre, o muger, o
hijos, o tierras, por mi nombre, recibira cien-
to tanto, y la vida eterna aura por heredad.

30 וְרַבִּים יְהוּ רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר
הָיוּ אַחֲרוֹנִים וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר
הָיוּ רִאשׁוֹנִים:

Mas muchos primeros, serán postreros: y
postreros, primeros.

כ

1 כִּי גִדְמָתָהּ מַלְכוּתַת הַשָּׁמַיִם
לְאָדָם בַּעַל הַבַּיִת אֲשֶׁר יָצָא
מִשְׁכָּנִים בְּבִקְרָא לְשֹׂכְרֵי
אֶל-כֶּרְמִי:

Porque el Reyno de los cielos es semeiante
à vn hombre, padre de familia, que salió por la
manñana à coger peones para su vinna.

2 וּבְאֲשֶׁר יָאֵחַ לְפַעֲלִים בְּיוֹמָהּ
לְיוֹם וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְכֶרְמִי:

Y concertado con los peones por vn dinero
al dia, embiólos à su vinna.

3 וַיֵּצֵא בְּשַׁעֲהַת הַשְּׁלִישִׁית וַיִּרְאֵהוּ
אֲחֵרִים עֹמְדִים בַּשּׁוּק וּבְטִילִים:

Y saliendo cerca de la hora de las tres, vido
otros que estauan en la plaça ociosos:

4 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לָכוּ גַם אַתֶּם
לְכֶרְמִי וְאֲשֶׁר צִדְקָהּ הִיא אֲמִן
לָכֶם:

Y dixoles, Id tambien vosotros à mi vinna,
y daroshe loque fuere justo.

5 וּבְאֲשֶׁר הָלְכוּ עוֹד וַיֵּצֵא בְּשַׁעֲהַת
הַשְּׁשִׁית וְהַשְּׁעִית וַיַּעַשׂ כַּמֶּלֶךְ:

Y ellos fueron, Salió otra vez cerca de las
seys, y de las nueue horas, y hizo lo mismo.

29. Καὶ πᾶς ὁς ἀφῆκεν οἰκίαν
ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα
ἢ μητέρα, ἢ γυναικα, ἢ τέκνα, ἢ ἀ-
ξίους, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἐκα-
τακολουθήσονται μοι εἰς τὸ ζῶεν
αἰῶνα κληρονομήσῃ.

Et quiconque aura delaié maisons,
ou freres, ou soeurs, ou pere, ou mere,
ou femme, ou enfans, ou champs à cau-
se de mon Nom, il en recuera cent fois
autant, & heritera la vie éternelle.

30. Πολλοὶ γὰρ ἔσονται πρῶτοι, ἔ-
σονται ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι, πρῶτοι.

Mais plusieurs qui sont premiers, se-
ront derniers: & les derniers seront pre-
miers.

Κ Ε Φ Α Λ Ο Σ.

ΟΜΟΙΑΣ ἔστιν ἡ βασιλεία
τοῦ θραυνοῦ τοῦ πατρὸς οἰκο-
δομητοῦ, ὅς τις ἐξῆλθεν ἀπὸ πρῶ-
τοι καὶ ἔσχατοι ἐργαζοὺς εἰς τὴν ἀμπε-
λῶνα αὐτοῦ.

Cui le royaume des cieus est sem-
blable à vn pere de famille, lequel est
sorti incontinēt au point du iour pour
loer des ouuiers pour la vigne.

2. Συμφωνήσας γὰρ μετὰ τῶν ἐρ-
γαζῶν ἐκ δηνάρων πλὴν ἡμίραν,
ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀμπελῶ-
να αὐτοῦ.

Et quand il eut accordé avec les ou-
uiers à vn denier par iour, il les envoya
à la vigne.

3. καὶ ἐξελθὼν ὡσεὶ πλὴν τῆς τρίτης
ὥρας, εἶλεν ἄλλους ἐργάτας ἐν τῇ
ἀγορᾷ ἀργούς.

Puis estant sorti enuiron les trois
heures, il en vid d'autres qui estoient
sans besongne au marché.

4. Καὶ αἰνοῦς εἰπὼν Ὑπάγετε καὶ
ὕμεις εἰς τὴν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἰσχυρὸς
ἢ δὲ ἰσχυρὸς, δώσω ὑμῖν.

Auxquels il dit, Allez-vous en aussi à
ma vigne, & ie vous baillerai ce qui se-
ra de raison.

5. Οἱ γὰρ ἀπελθόντες πρῶτον ἐξελθόντες
ὡσεὶ ἑκτῶν καὶ ὡσεὶ ὡσεὶ ὡσεὶ, ἔ-
παύσαντο ὡσεὶ τῶς.

Et ils s'y en allerent, Puis sortit de-
rechef enuiron six & neuf heures, & fit
de mesme.

CAP. XIX.

29. Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

And whosoever shall forsake house / or brethren / or sisters / or father / or mother / or wife / or children / or lands / for my Names sake / he shall receive an hundredfold more / and shall inherit everlasting life.

30. Multi autem erunt primi, novissimi: & novissimi primi.

But many that are first / shall be last / and the last / shall be first.

CAP. XX.

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam.

For the kingdom of heaven is like unto a certain householder, which went out at the dawning of the day to hire labourers into his vineyard.

2. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam.

And hee agreed with the labourers for a penny a day / & sent them into his vineyard.

3. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos.

And he went out about the third hour / and saw other standing idle in the market place.

4. Et dixit illis, Ite & vos in vineam: & quod iustum fuerit, dabo vobis.

And said unto them / Go ye also into my vineyard / and whatsoever is right / I will give you: and they went in.

5. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam & nonam horam: & fecit similiter.

And hee went out about the sixth and ninth hour / and did likewise.

Das XIX. Capitel.

29. Und wer verläset Heuser oder Brüder / oder Schwester / oder Vater / oder Mutter / oder Weib / oder Kinder / oder äcker / umb meines Namens willen / der wirdts hundertfältig nemen / vnd das ewige Leben ererben.

De huo som offuer giffuer / Huse / eller Bræder / eller Søster / eller Moder / eller Moder / eller Hustru / eller Børn / eller Ager / for mit Nafn skuld / Hand skal tage det hundred foldt / oc arffue det ewige Liff.

30. Aber vil die da sind die ersten / werden die letzten / Vnd die letzten werden die ersten sein.

Men mange som ere de første / bliffue de sidste / De de sidste / skulle bliffue de første.

Das XX. Capitel.

Als Himmereich ist gleich einem Hausvater / der am morgen außgieng Arbeiter zu mieten in seinen Weinberg.

Himmerichs riges lignis ved en Høstbonde / som vdgick om morgenen / at leue Arbejdere i sin Vingaard.

2. Und da er mit den Arbeitern einward / umb einen groschen zum Tagelohn / sandte er sie inn seinen Weinberg.

De der hand bleff forliat met Arbejdene / om en Penging til daglon / da sende hand dem i sin Vingaard.

3. Vnd gieng auß umb die dritte stunde / vnd sahe andere an dem Markt müßig stehen.

De hand gick ud ved den tredie stand / oc saa andre staa ledige paa Torstuet.

4. Vnd sprach zu iuen: Gehet ihr auch hin inn den Weinberg / ich wil euch geben was recht ist.

De sagde til dem / Gaa i oc saa boref Vingaauden / Jeg vil giffue eder hvad ret er.

5. Vnd sie giengen hin. Abermal gieng er auß / umb die sechste vnd neunte stunde / vnd thet gleich also.

De de ginge hen. Hand gick atter ud / ved den sechste oc niende stand / oc gjorde lige saa.

Kapitola XIX.

29. Alkaddi kdoz opustiš dñi / neb Bratři / neb Sestry / neb Dce / neb Matku / neb Mame / Jaku / neb Syny / a neb Pole pro gměno mē / štofrat wjce wżme / a žywotem wěčnym wladnauti bude.

2. Wskeli fhorby opušt domy / abo bracia / abo šestry / abo oycy / abo matku / abo žone / abo dčci / abo rodu dlameniā / mo / teho / ryle štofrat wjce / žywot wěczny wladnauti otrzyma.

30. Wnož paf prwnij / budou poslednij: a poslednij prwnij.

2. Wiele pierwszych beda ostatni / a ostatnich pierwszych.

Kapitola XX.

Wdobno gest Kráľowstwj Nebeské Ešlowětu Hospodari / který wysel hned ráno / aby napalďmšty na Winicy swau.

2. Wdobno podobně gest Kráľowstwj Nebeské Ešlowětu / Hospodari / který wysel hned ráno / aby napalďmšty na Winicy swau.

2. A když se šla smlauwa a dñmšty / Denije dñmšty / poslal gma Winicy swau.

2. A když se šla smlauwa a dñmšty / Denije dñmšty / poslal gma Winicy swau.

3. A wysel w hodinu třetij vžďl gñď na nāgmu ani šlogij prādnij.

3. A wysel w hodinu třetij vžďl gñď na nāgmu ani šlogij prādnij.

4. Wřekl gñm: Wdřďť w wy na Winicy mau: a co bude sprawedliwěho / dām wām.

4. Wřekl gñm: Wdřďť w wy na Winicy mau: a co bude sprawedliwěho / dām wām.

5. A oni šli. Dpět paf wysel při šestě a dewātě hodině / a w tñm tēž.

5. A oni šli. Dpět paf wysel při šestě a dewātě hodině / a w tñm tēž.

כ

6 ולאפי חד-עשרא שציו
נפק ואשכח אחרינא
דקימיו ובטלו ונאמר להון
מינא קימיו אנתון ונמא
כלה ובטלו:

*Poi circa l'hora Undecima, Vendo
fiore, ne trouvo de gli altri che si stanno
pure otiosi, e dice loro, Perche vi state voi
qui tutto i di otiosi?*

7 אמרו לו לא אש לא שכר
אנתו אמר להון גלי אף
אנתון לכדמא וימד
דנלא נסביו אנתון:

*Essi gli dicono, Perche nuno ci ha
allogati. Egli dice loro, Andatiene an-
cora voi ac la mia vigna, e comencete tutto
quello che fara frutto.*

8 כד הניא דיו רמשי
אמר מרא פרמא לרב
ביתא קרי לפצל ויהב
להון אגרהון ושכר
אחרא נאדמא לחדמא:

*Venuta che fu la sera, il padron della
vigna dice al suo fattore, Chiama gli ope-
rai, e paga loro la mercede, commen-
do da gli ultimi infino a i primi.*

9 ואנתו הניו דחד-עשרא
שציו נסביו דינר דינר:

*Ei arrivati quelli che erano venuti cir-
ca l'undecima hora, riceuerono ciascuno
un denaro.*

10 וכד אתו חדמי
סביו דינר שחלו נשקלו
דינר דינר אף הניו:

*Poi venendo i primi, si pensavano di
dover ricevere piu: e riceuerono pur an-
ch'essi, ciascuno un denaro.*

11 וכד שקלו רגבו ער
מרא ביתא:

*E riceuuto lo mormorauano contra il
padre di famiglia.*

12 ואמרו הליו אחרא
היא שצא עבדי נאשיות
אביו צמו נשקלו ויקרה
דינמא וחומא:

*Dicendo, Questi ultimi hanno lau-
rato un' hora sola, e tu gli hai fatti pari a
noi che habbiamo portato il peso del gior-
no, & il calore.*

כ

6 וכעשתי עשרה שעה יצא
וימצא אחרים עומדים בטלים
ויאמר להם מה פה עומדים
אתם כל-היום בטלים:

Y saliendo cerca de las onze horas, halló
otros que estauan ociosos, y dixoles, Porque es-
tays aqui todo el dia ociosos?

7 אמרו לו כי איש לא שכר
אנתו אמר אליהם לכו גם
אתם בכרמי ואשר צדקה היא
תקחו:

Dizenle ellos, Porque nadie nos ha cogido.
Dizeles, Id tambien vosotros a la vinna, y reci-
bireys lo que fuere justo.

8 וכאשר היה ערב אמר אדון
הכרם לאיש אשר נצב על-
הכרם קרא לפועלים ונתן להם
את השכר תחל מאחרונים
על-הראשונים:

Y quando fue la tarde del dia, el fennor de la
vinna dixo a su procurador, Llama los peones, y
págales el jornal comenzando desde los postreros
hasta los primeros.

9 והאלה אשר בשעה עשתי
עשרה באו איש איש את-דונתו
לקחו:

Y viniendo los que auian venido cerca de
las onze horas, recibieron cada vno vn dinero.

10 ויבואו הראשונים ויחשבו
כי יותר מאלה לקחתם ויקחו
גם תמא איש את-דונו:

Y viniendo tambien los primeros, pensa-
ron que auian de recibir mas: mas tambien ellos
recibieron cada vno vn dinero.

11 וכאשר לקחו הלינו ער
בעל-הבית:

Y comando lo murmurauan contra el padre
de la familia.

12 לאמר כי-האלה האחרונים
אחת שעה בעלי ותשורה אותם
לגו אשר את-משנת היום ואת-
תחב נשאו:

Diziendo, Estos postreros han hecho vna
hora, y has los hecho iguales a nosotros, que a-
uemos lleuado la carga y el calor de dia.

כ

6. Παρεῖτις ἐνδεκάτῃ ὥρῃ
ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἐστῆσθαι
ἐξωτός, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἐστῆ-
κατε ἔλθον τιλεῖν ἡμέραν ἀργίας;

Et enuiron les onze heures il sortit,
& en trouua là d'autres qui estoient
sans besongne, auxquels il dit, Pourquoi
vous tenez-vous ici tout le iour à rien
faire?

7. Αἰχουσιν αὐτῷ, ὅτι εὗρεν ἡ-
μᾶς ἐμειώσασθαι. λέγει αὐτοῖς, ὑ-
πάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἀμπελῶ-
να, καὶ ὁ αὐτὸς ἡμεῖς λαψέσθαι.

Ils lui responderent, Pource que
personne ne nous a loës. Et il leur dit,
Allez-vous-en aussi à ma vigne, & vous
receurez ce qui sera de raison.

8. Ὁ ψάλας τῇ ἡμέρῃ λέγει ὁ κύ-
ριος τῷ ἀμπελῶνι· τὸ πᾶν
τὸ ἐργαζόμενον αὐτῷ, κάλεσον· ὅτι ἡμέ-
ρα ἐστὶν, καὶ δότε τῷ αὐτοῖς τὴν μισθῶ-
ν, ἀρχὰς καὶ ἔσχατος ἡμέρας
τῶν περὶ αὐτῶν.

Quand donc le soir fut venu, le mai-
stre de la vigne dit à celui qui auoit
charge de ses affaires, Appèle les ou-
uiers, & leur paye leur loyer: commen-
çant de puis les derniers iusques aux
premiers.

9. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν
καὶ τὴν ὥραν, ἔλαβον ἑκάδ ὀλίαν
ἐκαστος.

A donc ceux deuers les onze heures
estans venus, ils receurent chacun vn de-
nier,

10. Ἐλθόντες τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐσχα-
του ὅτι πᾶσι ναὶ ληΐσονται· καὶ ἔλα-
βον καὶ αὐτοὶ ἑκάδ ὀλίαν ἐκαστος.

Or quand les premiers furent venus,
ils cuiroyent plus recevoir: mais ils re-
ceurent aussi chacun vn denier.

11. Λαβόντες δὲ ἐγγιγνύσιν κτύπον
τῷ οἰκονομῶντι.

Et faysans receu, murmuroyent con-
tre le pere de famille.

12. Αἰχόντες, ὅτι ὁ αὐτὸς εἰς ἔσχατος
μῖαν ὥραν ἐποίησεν, καὶ ἴσους ἡμῖν
αὐτοῖς ἐποίησεν, τοῖς βραδέουσιν τῷ
βραδὲ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τοῖς καύ-
λαις.

Difans, Ces derniers-ici n'ont befon-
gné qu'une heure, & tu les as faits pa-
reils à nous, qui auons porté le faix du
iour & le hasie.

CAP. XX.

6. Circa undecimam verò exiit, & inuēnit alios stantes, & dicit illis, Quid hic statis tora die otiosi.

And he went about the eleventh houre, & found other standing idle, & said vnto them, Why stand ye here all the day idle?

7. Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit, Dicit illis, Ite & vos in vineā, (& quòd iustum fuerit, accipietis.)

Then said vnto him, Because no man hath hired vs. He said to them, Soe ye also into my vinegarde, and whatsoeuer is right, that shall ye receive.

8. Cum serò autem factum esset, dicit dominus vinearum procuratori suo, Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à novissimis usque ad primos.

And when euen was come, the Master of the vinegarde said vnto his steward, Call the labourers, and giue them their hire, beginning at the last, till thou come to the first.

9. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios.

And they which were hired about the eleventh houre, came and received euery man a penny.

10. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios.

Nowe when the first came, they supposed that they should receive more: but they likewise received euery man a penny.

11. Et accipientes murmurabant aduersus patrem familiam.

And when they had received it, they murmured against the Master of the house.

12. Dicentes, Hi novissimi una hora fecerunt: & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & aestus.

Saying, These last haue wrought but one houre, and thou hast made them equall vnto vs, which haue borne the burden, and heate of the day.

Das XX. Capitel.

6. Vmb die eilffte stunde aber gieng er auß / vnd fand andere müßig stehen / vnd sprach zu ihnen: Was stehet ir hie den ganzen tag müßig?

Men ved den ellefte stund giel hand ud / oc saar andre staa ledige / oc sagde til dem, Hui staa i her den gantze tag ledige?

7. Sie sprachen zu ihm: Es hat vns niemand gedinget: Er sprach zu ihnen: Gehet ir auch hin in den Weinberg / vnd was recht sein wirdt / soll euch werden.

De sagde til hannem, Der sende ingen off-hand sagde til dem, Gaa i oc saa hen i Vingarden, oc haaber et / skulle i saa.

8. Da es nun Abend ward / sprach der Herr des Weinbergs zu seinem Schaffner: Ruffe den Arbeitern / vnd gib ihnen den Lohn / vnd heb an / an den letzten / biß zu den ersten.

Der der bleiff nu auffen / sagde Herren for Vingarden til sin Jøget / Kalde Arbeiderne / oc giift dem løn / De begynde paa de sidste / indtil de første.

9. Da kamen die vmb die eilffte stunde gedinget waren / vnd empfieng ein jeglicher seinen Groschen.

Da komme der først vaare sendet den ellefte stund / oc finge huer sin Pending.

10. Da aber die ersten kamen / meineten sie / sie würden mehr empfangen / vnd sie empfiengen auch ein jeglicher seinen Groschen.

Men der de første komme / mente de at de skulde faa et mere / De de finge oc saa huer sin Pending.

11. Vnd da sie den empfiengen / murreten sie wider den Hausvater.

Men der de finge den / murrede de mod Høshanden.

12. Vnd sprachen: Dese letzten haben nur eine Stunde gearbeitet / vnd du hast sie vns gleich gemacht / die wir des tages Last vnd die Hitze getragen haben.

De sagde, Disse sidste haaffue et en arbejder en stund / oc du haaffuer giord dem lige mer off / vi som haaffue baaret dagens Byrde oc Hebe.

Kapitola XX.

6. Přigedenáče pať hodině vyšel / a našel jiné ani stojící / řekl jim: Proč tuto stojíte celý den prázdni?

Porým okolo sedennácté hodiny vyšel / a našel druhé / a řekl jim, proč stojíte tady celý den prázdni?

7. Řekli mu: Než žádný nás nemáhl. On jim: Odětež se na vinici mou / a což bude spravedlivého odměna.

Řekli mu / Již nás žádný nímáhl: Řekl jim / Odětež se na vinici / a což bylo spravedlivého odměny.

8. Když byl večer / řekl Pán vináři svému: Povolej dělníky / a zaplať jim mzdu / počna od posledních až do prvních.

Kdy večer přišel / řekl pán vinice svému: Povolej robotníky / a oddaj jim zaplác / počavši od ošádných až do prvních.

9. Když přišli ti kteříž byli přigedenáče hodině přišli / vzal dělníky po desíti.

Kdy přišli oni / vzal je o desedennácté hodině byli zomies / a vzal je po desíti.

10. Když přišli první / domnívali se že by měli více vzíti: ale vzali všau / a oni se den každý po desíti.

Přišedši teč / a přemysli / mniemali že by více vzít měli: ale vzali / a oni každý po desíti.

11. Ažavš / reptali proti hospodáři.

Ažavš / semráli přeciv gospodarzovi.

12. Řaue: Tito poslední jedni hodinou toliko dělali / a rovně sly se nám včel / řekniž nám / proč jsou dle nás horši.

Řaue: Ti ošádní sedne hodinou toliko / a ty se nám včel / řekniž nám / proč jsou dle nás horši.

כ

13. הוּ דְיוּעֵנָה וְאָמַר לָהּ
מִנְהֵן חֲכָרִי לֹא מִיִּנְיָ
אֲנִי בָר לָךְ הִנֵּה בְדִינִי
הָיָה עִמִּי:

*Et egli rispondendo, disse ad ſua di lo-
vo, Amico, io non ti ſo giurto: non t'ac-
cordaſti tu con meco per ſun denaro?*

14. סָב דִּילָךְ וְנָל עָבַד אֲנִי
דְיוּ דִלְהֵנָה אֲחֵרָה אֲמַל
אִיה דְּלָךְ:

*Togli il tuo, e ſtattenetio: io ſoglio dare
à queſſ'ultimo tanto quanto a te.*

15. אִוְלָא שְׁלִיט לִי דִמְדָּם
דְּעָבַד אֲנִי אֲעִבֵּד בְּדִילִי
אִוְ עֵינֵךְ בִּישָׁא דְאֲנִי טַב
אַתָּה:

*Non è egli lecito far de le coſe mie quel
ch'io ſoglio? L'occhio tuo è egli maligno,
perche io ſon buono?*

16. הַכְּנָה יְהוֹנָן אֲחֵרָה
קְדָמָה וְקְדָמָה אֲחֵרָה
סִנְאִין אֲנִי קְדָמָה וְיִעֲדוּן
אַתָּה:

*In queſto modo gli ſolimi ſaranno
primi, & i primi ſolimi. Perciache molti
ſon chiamati, e pochi eletti.*

17. עֲתִיד הוּא דְיוּ יִשׁוּעַ
דִּינֵסָק לְאוּרִשְׁלַם וְדִבֵּר
לְתַתְּ עֶסֶר תַּלְמִידוּהִי
בִּינְהִי וְלָהוֹן בְּאוּרִשְׁלַם
וְאָמַר לָהוֹן:

*E ſubiendo Ieſu in Ieruſalem, prece-
dit a parte nel camino i ſuoi dodici diſcepo-
li, & diſſe loro,*

18. הִנֵּה סִלְחוּ בְּנֵי ל
לְאוּרִשְׁלַם וּבְכֹהֵן דְּהַגְשָׁה
מִשְׁתַּלֵּם לְרֵבִי פְּהִי
וְלִסְפָּרֵי וְנִחְיִיבִינְהִי ל
לְמִיתָה:

*Ecco noi ſagliamo in Ieruſalem, & el
Figliol de l'uomo ſarà dato ne le mani
de principali Sacerdoti, & de gli Scribi, &
condannavanno à morte.*

19. וְיִשְׁלַחֲנוּהִי לְעַמֻּמָּה
וְיִבְחֹנוּן בָּהּ וְיִגְדִּינְהִי
וְיִקְרְבוּהִי וְיִלְוִינָהּ
דְּתַלְתָּא יְהוֹנָן:

*E daranno in poter de Gentili, ad
eſſer ſcherzati, flagellati, & crucifiſſi, & il
terzo di reſuſcitarà.*

כ

13. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לְאַחַד מֵהֶמָּה
מִלְעֵי אֲנִי עוֹשֶׂה לָּךְ חֲמֵס הָלֹא
בְּזוּזָה תִּחְזֹר לִי:

*Y el respondiendō dixo à vno de ellos, Ami-
go, no te hago agrauio. No te concertaſte con-
migo por vn dinero?*

14. קָח אֲשֶׁר לָךְ וְלֶךְ פִּי־רַצְיָתִי
לְאַחֲרוֹן הִנֵּה לָחֵת כְּמוֹ לָךְ:

*Toma lo que es tuyo, y vete: y quiero dar
à eſte poſterero como à ti.*

15. אִוְ תֵּלֵא אֹכֵל לַעֲשׂוֹת אֲחֵר-
אֲשֶׁר אֲרַצֶּה בְּעֵינֶיךָ אִוְ אִם עֵינֶךָ
תִּרְוֹעַ כִּי־אֲנִי מְטִיב הוּא:

*No me es licito à mi hazer lo que quiero
en mi coſas? Es malo tu ojo, porque yo ſoy
bueno?*

16. לָכֵה יְהוֹי תֵּאֲחֲרוּנִים רֵאשׁוֹנִים
וְהָרֵאשׁוֹנִים אֲחֲרוֹנִים כִּי רַבִּים
יִקְרָאוּ וּמַעֲטִים יִבְחָרוּ:

*Ainſi los primeros ſeran poſtereros: y los poſ-
tereros primeros: porque muchos ſon llamados,
mas pocos eſcogidos.*

17. וַיַּעַל יֵשׁוּעַ אֶל־יְרוּשָׁלַם
וַיִּקַּח אֶת־שְׁנַיִם עָשָׂר תַּלְמִידִים
בְּסֵתֶר בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם:

*Y ſubiendo Ieſus à Ieruſalem, tomó ſus do-
ze Diſcipulos à parte en el camino, y dixoles.*

18. הִנֵּה אֲנִיחֵנוּ עוֹלִים יְרוּשָׁלַיִם
וּבֶן־הָאָדָם יִמְסַר לְשָׂרֵי הַכֹּהֲנִים
וְלִסְוֹפְרִים וַיַּחְיבוּהוּ לָמוֹת:

*Heaqui ſubimos à Ieruſalem: y el Hijo del
hombre ſerà entregado à los principes de los ſa-
cerdotes, y à los Eſcribas: y condenarlo han
à muerte?*

19. וַיִּמְסְרוּהוּ לְגוֹיִם לְתַלְיָ
לְהָסֵר וּלְתַלֹּת וּבִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
יָקִים:

*Y entregarlo han à las Gentes para que lo
eſcarnézcan, y açoten, y crucifiquen: mas al ter-
cero dia reſuſcitarà.*

κ.

13. Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐ-
τῷ· Ἐταῖρε, οὐκ ἀνέκαυον σε. ὡς δὲ δὴν α-
εὶς συνενόησάς μοι;

*Et il respondiſt à l'un d'eux, & dit.
Compagnon, ie ne te ſai point de tort:
n'as-tu pas accordé avec moi à vn de-
nier?*

14. Ἀρον τὸ σὸν, κ. ὕπαγε. ἔλαβόν
τὸ ἐξ ὧν δέωμαι ὡς καὶ
σε.

*Pren ce qui eſt tien, & t'en va: mais ſi
ie veux donner à ce dernier autant
comme à toi.*

15. Ἡ σὺν ἐξέρχεται μοι ποιῆσαι ὅθι-
λω ἐν τοῖς ἑμοῖς; σὶ δὲ ἐφθαλμῶς
σε ποιῶνός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός
εἰμι;

*Ne n'eſt-il pas loſſible de faire ce
que ie veux de mes biens? Ton œil eſt-
il malin de ce que ie ſuis bon?*

16. Οὕτως ἔσονται καὶ ἔσχατοι,
πρῶτοι καὶ πρῶτοι, ἔσχατοι καὶ
πρῶτοι ὡς καὶ κληθεὶς, ἐλθόντες ἐκ κλη-
καί.

*Ainſi les derniers ſeront premiers,
& les premiers, derniers: car pluſieurs
ſont appeles, mais peu eſeus.*

17. Καὶ ἀναβάντων ὁ ἰησοῦς εἰς
ιεροσόλυμα, παρελαβὼς ὡς δώδε-
κα μαθητάς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ εὐδοκίᾳ
εἶπεν αὐτοῖς.

*Et Ieſus montant en Ieruſalem,
print à part ſur le chemin ſes douze di-
ſciples, & leur dit.*

18. Ἰδοὺ ἀναβαίνοντες εἰς ἱερο-
σόλυμα, καὶ ὃς ἐστὶ υἱὸς ἀνθρώπου πα-
ρεδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεσὶ καὶ γραμ-
ματέσιν· καὶ κατακλιθήσονται αὐτὸν
θανάτῳ.

*Voici, nous montons en Ieruſalem,
& le Fils de l'homme ſerà livré aux
principaux Sacrificateurs & aux Scri-
bes, & ils le condamneront à mort.*

19. Καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς
ἐθνέσιν εἰς τὸ ἐμπαίζεσθαι, καὶ μαρτυ-
ροῦναι, καὶ γελοιοῦναι, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἀναστήσειται.

*Et le livreront aux nations pour s'en
moquer, & le fouetter, & crucifier:
mais au troiſieme iour il reſuſcitera.*

כ

26. לא דין הכנה יהוה
בניתכון אלא מן דעכב
בכין דיהוה רבא יהוה
לכין משכשכנא:

Non sarà già così tra voi: ma chiunque vorrà tra voi divenir grande, sia vostro ministro.

27. וימן דעכב בכין דיהוה
קדמנא יהוה לכין עכבא:

E chiunque vorrà tra voi esser primo, sia vostro servitore.

28. איכנא דפרה דאנשא
לא אחא דישכמש אלא
דישמש דיהוה נבשה
פירקנא חלף סגנא:

Si come il Figliuol de l'huomo non è venuto per esser servito, ma per servire, e dare l'anima sua in redenzione per molti.

29. ופד נפק ישוע מן א
איריהו אתא הוא בתרה
בנשא סגנא:

E partendosi essi da Ierico, una gran turba il seguiva.

30. והו סגנא דתרו
יתכין הו על ד אוריהו
ופד שמועו דישוע עבר יה
יהבו קלל ואמרו מ
אתרחם עלו מרי ברה
דדוד:

E ecco due ciechi che sedevano lungo la via, dicendo che Iesus passava, gridavano dicendo, Habbi misericordia di noi, Figliuol de David.

31. בנשא דין פאין הו
בהון דישתקין והגון ית
יתראו ארבו קלהן
ואמרו מן אתרחם עלו
ברה דדוד:

E la turba gli riprendeva, perche incessano, ma essi maggiormente gridavano, dicendo, Habbi misericordia di noi, Figliuol de David.

32. תם ישוע וקרא אגון
ואמר מנא עבין אתתון
אעבר לכין:

E Iesus fermatosi li chiamò, e disse, Che volete voi che io vi faccia?

33. אמרו לה מן דית
דיתפתון עינו:

Elli gli dicono, Signore, che ci siano aperti gli occhi.

כ

26. וכלכה לא יהיה ביניכם כ
אם אשר יחפץ להיות בכם
גדול יהי משתתבם:

Mas entre vosotros no será así: sino el que quisiere entre vosotros hazerle grande, será vuestro servidor.

27. ואשר יחפץ בכם להיות
קדמון יהי עבדכם:

Y el que quisiere entre vosotros ser el primero, será vuestro siervo.

28. כאשר גם הוא בן האדם
לא בא להשדח כן אם לשדח
ולתת את נפשו פדיון לרבים:

Como el Hijo del hombre no vino para ser servido, sino para servir: y para dar su vida en rescate por muchos.

29. ויצאו מיריחו גלגלכו אחריו
עם רב:

Entonces saliendo ellos de Iericho, seguia le gran compaña.

30. והגה שני עורים ישובו אל
הדרך וישמעו כישוע יעבור
ויצעקו לאמר חננו אדונינו בן
דוד:

Y heaqui dos ciegos sentados junto al camino, como oyeron que Iesus passava, clamaron, diciendo, Sennor, Hijo de David, ten misericordia de nosotros.

31. והעם צערו אותם להשויה
והמרה יותר צעקו לאמר חננו
אדונינו בן דוד:

Y la compaña les rennia que callassen: mas ellos clamauan mas, diciendo, Sennor, Hijo de David, ten misericordia de nosotros.

32. ויעמד ישוע ויקרא להם
ויאמר מה תרצו לעשה לכם:

Y parandose Iesus, llamólos, y dixo, Que querays que haga por vosotros?

33. ויאמרו לו אדני אשר
תפקחנה עינינו:

Dizele ellos, Sennor, que sean abiertos nuestros ojos.

כ

26. Οὐχ ὡς ἐσὶν ἐν ὑμῖν
ἀλλ' ὅς ἐστις ἐν ὑμῖν μὲν γὰρ
ἄλλος, ὡς ὁ ὑμῶν ἀρχιεπίσκοπος.

Mais il ne sera point ainsi entre vous: ains quiconque voudra estre grand entre vous, soit vostre ministre.

27. Καὶ ὅς ἐστις ἐν ὑμῖν ὁ
πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δούλος.

Et quiconque voudra estre premier entre vous, soit vostre serviteur.

28. Ὡς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ
διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
ἀντὶ λύτρων ὑπὲρ πολλῶν.

Tout ainsi que le Fils de l'homme n'est point venu pour estre servi, mais pour servir, & donner la vie en rançon pour plusieurs.

29. Καὶ ὡς ἐπεὶ ἐξέρχοντο ἀπὸ
Ιερουζαλὴμ, ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλος πολλός.

Et comme ils se partoyent de Ierico, grande troupe le suivit.

30. Καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι
ἐν τῇ ὁδῷ, ἀκούοντες
ὅτι ἦσαν ἐκτὸς ἰεροσολέων λέγοντες,
Ὁ υἱὸς τοῦ δαυὶδ, ἔλεος ἔχεις ἡμῶν.

Et voici, deux aveugles qui estoient assis pres du chemin, ayans oui que Iesus passoit, crierent, disans, Seigneur Fils de David, aye pitié de nous.

31. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπιτίμησιν αὐτοῖς,
ὡς ἀπαρτίζουσιν αὐτὸν λέγοντες,
ἔλεος, λέγουσιν, ἡμῶν κύριος
δὲ δαυὶδ.

Et la troupe les tansa, afin qu'ils se teussent: mais ceux crierent tant plus fort, disans, Seigneur, Fils de David, aye pitié de nous.

32. Καὶ σὺς ὁ ἰησοῦς ἐφώνησεν
αὐτοὺς, καὶ εἶπεν, τί θέτε ποιῆσαι
ὑμῖν;

Et Iesus s'arrestant les appela, & dit, Que voulez-vous que ie vous face?

33. Αἰτοῦσιν αὐτῷ κύριε, ἵνα
ἀνοίχθωσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.

Ils lui dirent, Seigneur, que nos yeux soyent ouverts.

CAP. XX.

26. Non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister.

But it shall not bee so among you: but whosoever will bee great among you: let him be your servant.

27. Et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus:

And whosoever will bee chiefe as mong you: let him be your servant.

28. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.

Even as the sonne of man came not to be served: but to serve: and to give his life for the redemption of many.

29. Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est eum turba multa.

And as they departed from Iericho, a great multitude followed him.

30. Erecce duo caeci sedentes secus viam, audierunt quia Iesus transiret: & clamaverunt dicentes, Domine, miserere nostri, fili David.

And beholde: two blinde men sitting by the way side: when they heard that Iesus passed by: cried saying: O Lord, the Sonne of David, have mercy on vs.

31. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant, dicentes, Domine, miserere nostri, fili David.

And the multitude rebuked them: because they should holde their peace: but they cried the more: saying: O Lord, the Sonne of David, have mercy on vs.

32. Et stetit Iesus, & vocavit eos, & ait, Quid vultis ut faciam vobis?

Then Iesus stood still: and called them: and said: What will ye that I should doe to you?

33. Dicunt illi, Domine, ut aperiantur oculi nostri.

They said to him: Lord: that our eyes may be opened.

Das XX. Capitel.

26. So soll es nicht sein unter euch: sondern so jemand will unter euch gewaltig sein: der sey euer Diener.

Soa skal det icke vere blant eder: Men der som nogen vil vere mechtig blant eder: hand skal vere eders Dienere.

27. Vnd wer da will der fürnemeſt sein: der sey euer Knecht.

De huo som vil vere den Ypperste: hand skal vere eders Dienere.

28. Gleich wie des Menschen Son ist nicht kommen: daß er ihm dienen lasse: sondern daß er diene: vnd gebe sein Leben zu einer erlösung für viele.

Lige som Menniskens Son er icke kommen: at lade sig tiene: Men at hand vilde tiene: oc giffue sit Liff til en Betslæſſe for mange.

29. Vnd da sie von Jericho außzogen: folgete ihm vil Volcks nach.

De der de droge ud fra Jericho: fulde meget Folk efter hannem.

30. Vnd sihe: zwen Blinden saßen am wege: vnd da sie hörten: daß Iesus fürüber gieng: schrien sie: vnd sprachen: Ach HERR du Son David: erbarm dich vnser.

De see: der sadetho Blinde hofvenden: De der de hørde: at Ihesus gief frem: robt de: oc sagde: Ah HERR: du Davids Son: Forbarne dig ossuer oss.

31. Aber das Volk bedrohet sie: daß sie schweigen sollten. Aber sie schrien vielmehr: vnd sprachen: Ach HERR: du Son David: erbarm dich vnser.

Da truede Folket dem: at de skulde tie. Men de robt meget mere: oc sagde: Ah HERR: du Davids son: Forbarne dig ossuer oss.

32. Iesus aber stund stille: vnd rief ihnen: vnd sprach: Was wolt ihr: daß ich euch thun soll?

Da stod Ihesus stille: oc kaldede at dem: oc sagde: Hvad villet: at ieg skal gøre eder?

33. Sie sprachen zu ihm: HERR: daß vnser augen auffgethan werden.

De sagde til hannem: HERR: at vore øyner funde opladis.

Capitola XX.

26. Net al bude mezy wami: Ale kdozkoli mezy wami bude chytí byti wěřſſy: budíť ſluſes kníř wáſo:

Alen etáľ bedzie miedzy wami / owſiem: Kto byt koľwieť miedzy wami: chcaľ wieľſim zoſtáť / miedzy bedzie ſluſa wáſym.

27. A kdozbykoli mezy wami chytí byti prwnij / budíť wáſo ſluſebnijk:

A kto byt koľwieť miedzy wami: chcaľ byt prwnij byt / miedzy bedzie ſluſebnijkem wáſym.

28. Jako ſto Syn Cľlowěka nepřijel: aby genu ſlaužil: ale aby on ſlaužil / a aby dal žití wot ſwětlí na wſkaupenij ža umohě.

Jáko Syn cľlowěczy nře přyz: ſed: aby muſi ſluſo ſale aby ſluſ: žitij dal žywot ſwoj wěſup: ža wleleť.

29. A kdoz wycházeli z Jericho: ſli za nim záſtupowě umohě:

A kdo oni wýchodili z Jericha: ſlo ža nim báz: žo wleleť.

30. A an dwa ſlepí ſedjice u ceſty: wſlyſeli řebý Gěřſſa: ta: dy řel: Ž wſolali: řrauce: Pane: ſmiluj ſe nad námi: Synu Dawidow.

A an dwa ſlepi ſiedzace przy drodze: wſlyſali řebę Gěřſſa: ta: dy řel: Ž wſolali: řrauce: Pane: ſmiluj ſe nad námi: Synu Dawidow.

31. Záſtup paľ přimauwal gim: aby mľkeli. A oni wſice wſolali: řrauce: Pane: ſmiluj ſe nad námi: Synu Dawidow.

Alle oná wleľſo ſľubě ſuľáľ: te aby mľreľu: A oni řym: wſice wſolali: řrauce: Pane: ſmiluj ſe nad námi: Synu Dawidow.

32. Ž záſtawio ſe Gěřſſo: powſolal gich k ſobě: a řel gim: Co chćte: at wám oćinim?

A řľ nawſy Iesus: / záwſolal řchř: řel: Co chćte: aby m wám wěřynil?

33. Řľľli genu: Pane: at ſe oćawrau oći náſe.

Řľľli mu: Pane: aby ſe oć: wſřyly oći náſe.

2

34. Σπαραγμοῦ δὲ ἡ ὁλκή
 ἦν αὐτῷ ὡς ὁ φθάλμιος αὐτῶν καὶ
 ὡς ἡ ἀντιβολή αὐτῶν οἱ ὁ-
 φθαλμοί, καὶ ἡ κολῆσθαι αὐτῶν.

Et Jesus mē de compassion toucha
leurs yeux : & incontinent leurs yeux
recoururent la veüe, & ils le suivirent.

42

Κ Ε Φ Α Λ. κα'.

ΚΑΙ ὅτι ἤρξαμεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς βιβλῶνα, ὡς εἶπε τὸ ὄραμα τοῦ ἐλαιῶν, τότε ὁ ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς.

Or quand ils furent pres de Ierusalem, & furent venus à Beth-phagé, au mont des Oliviers, lors Iesus enuoya deux disciples.

2. Λέγων αὐταῖς, πορεύθητε εἰς
τὴν καμὴν τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, ἣ
ὄψεσθε ὄρεσσι ἑὸν διδιδόμενον.
καὶ πᾶσαν μετ' αὐτῆς· λυσσάτω
ἀνάγκη μοι.

Leur disant, Allez en la bourgade
qui est vis à vis de vous, & incontinent
vous trouverez une aiglelle attacher, &
son poulain avec elle: détachez les, &
me les amenez.

3. Καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἐπιζητῇ, εἰρήνη
ὅτι ὁ κύριός ἐστιν ὁ θεὸς ὁ
ἀγαθός ὁ δόξασθαι αὐτοῦ.

Que si quelqu'un vous dit quelque chose, Vous direz que le Seigneur en a à faire : & incontinent il les enuoyera.

4. Τοῦτο ὅσον γέγραπται, ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ρηγεῖν αἱ εὐφροσύνη, λί-
γιστον.

Or tout cela se fit, afin que fust accompli, ce dont auoit esté parlé par le Prophete, disant.

5. Εἴπατε τῇ θυγατρὶ σαρὼν, ἰδοὺ
ὁ βασιλεὺς ἐξ ἔρχεται πρὸς σὲ καὶ
καὶ ἐπιβιβηκὼς ἐπιθρόνῳ καὶ πάλ-
λον μὲν ἕσθῃσιν.

Dites à la fille de Sion, Voici, ton
Roy vient à toi, debonnaire, & monté
sur vne asneſſe, & le poulain de celle qui
est ſous le ioug.

6. Πολλοὶ γὰρ οἱ μαθηταὶ καὶ
πιστοὶ αὐτοῦ καθὼς ἔγραψεν ἡ
ἐπιστολὴ οὕτως.

Les disciples donc s'en allerent, & firent ainsi que Iesus leur auoir ordonné.

כא

7 ואיתו לחמרא ולעילא
וסמו על עילא נחתהון
ורכב עלהי יסוע:

Emenarano Lascina e il pollastro, e posero sopra essi i lor mantelli, e messerui sopra lui a sedere.

8 וסוואא דפנשא משוין
הון מאנהון באחרת
אחרת דין פסקון הון
סוכא מן אלנא ורמון
באחרת:

Et una grandissima moltitudine discesero i lor vestimenti ne la via: & altri degli arbori de vami de gl' arbori, distendevano ne la via.

9 פנשא דין אליו דאלון
הון קדמוני נאמן בתרה
קצין הון נאמרון אושענא
לפרה דדוד ברך הון דאמא
פנשא דמרון אושענא
במרון:

E la turba che andavano innanzi e quella che seguivano, gridavano, dicendo, Hosanna al Figliol di David, benedetto sia colui, che viene nel nome del Signore, Hosanna tu che sei ne luoghi alti.

10 ופד על לאהשלם
אתתועת פלה מדנתא
נאמרון הון משוין:

E come fu entrato in Ierusalem, tutta la città se commosse, dicendo, Chi è costui?

11 פנשא דין אמרון הון
הון יסוע נביא דמון נבית
דגליל:

E la turba dicevano, Questo è Iesus, el Profeta de Nazareth de Galilea.

12 ופל יסוע להיכלא
דאלהא נאפק לבקחון
אליו דקבון ומכבון בה
בהיכלא וסחה פתחא
דמכבא ופוסכות
דקבון דמכבון יבני:

Et Iesus poi entrò nel templo di Dio, e scaccio fuor tutti quelli che vendevano e compravano nel templo: e tirando fuori sopra i banchi de cambiatori, e le sedie di coloro che vendevano le colombe.

כא

7 ויגישו את אחוהו ואת העיר
וישימו עליהם את בגדיהם
וירכב עליהם:

Y truxeron el asna y el pollino, y pusieron sobre ellos sus mantos, y hizieronlo sentar sobre ellos.

8 ולבים מהעם הציעו את
בגדיהם בדרך ואחרים ברתו
את עצמם מהעצים ויציעו
בדרך:

Y muy mucha compaña tendian sus mantos en el camino: y otros cortauan ramos de los arboles, y tendian por el camino.

9 והעם אשר הלכים לפניו
ואחריו קראו לאמר הושיע
לברך דוד ברוך הלא בשם יהוה
הושיע לא בעליונות:

Y las compannas que yuan delante, y las que yuan detrás acclamauan diciendo, Hosanna, al Hijo de David. Bendito el que viene en el nombre del Sennor: Hosanna, en las alturas.

10 ובהאשר בא אל ירושלים
והרעש כל העיר לאמר מי
זה הוא:

Y entrando el en Ierusalem, toda la ciudad se alborotó diziendo, Quien es este?

11 והעם אמרו זה הוא יסוע
הנביא מן נצרת הגליל:

Y las compannas dezian, Este es Iesus el Profeta de Nazareth de Galilea.

12 ויבוא יסוע אל היכל
אלהים ויגדש כל מכרים
וקונים בהיכל ואת שלחנות
השלחנים הפך ואת מושבות
המכרים את היונים:

Y entró Iesus en el Templo de Dios, y echó fuera todos los que vendian y comprauan en el Templo, y trasformó las mesas de los cambiadores, y las sillas de los que vendian palomas.

כא.

7. ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν ὄν-
λον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὸν αὐτῶν τὰ
ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς ἁρτέρας ἐπά-
νον αὐτῶν.

Et amenerent l'asne, & le poulain & mirent leurs vestemens dessus, & le firent asséoir sur iceux.

8. οἱ δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν ὄχλων ἔσπα-
ραν αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ·
ἄλλοι δὲ ἐκτέτταν κλάδους δάσος Ἰη-
σοῦ δὲ ὁδῶν, καὶ ἔσπασον ἐν τῇ ὁδῷ.

Adonc grandes troupes estendirent leurs robes par le chemin, & les autres coupoyent des rameaux des arbres, & les estendoyent par le chemin.

9. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προερχόμενοι καὶ
οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες,
ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαυὶδ· δόξα σοι
μὲν ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς υψίστοις.

Et les troupes qui alloient devant, & qui suivoient, crioient, disans, Hosanna, au Fils de David, benit soit celui qui vient au Nom du Seigneur: Hosanna es lieux tres-hauts.

10. Καὶ εἰσέλθοντες αὐτοὶ εἰς
ἱερουσόλυμα ἐξέτασαν αὐτῶν τὰς
λεγουσας τὰς ἐξωνύτιους:

Et quand il fut entré en Ierusalem, toute la ville fut émue, disant, Qui est celui-ci?

11. οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον, ὁ τοῦτος ἐστὶν
Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ ναζαρέτ
τῆς γαλιλαίας.

Et les troupes, disoyent, C'est Iesus le Prophete, de Nazareth de Galilee.

12. Καὶ εἰσέλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱε-
ρόν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς
πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τράπεζας τῶν καλ-
λυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς κα-
θίδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περιστε-
ρας.

Et Iesus entra au temple de Dieu, & chassa dehors tous ceux qui vendoyent & achetoient au temple, & renuersa les tables des changeurs, & les selles de ceux qui vendoyent les pigeons.

7. Et adduxerunt asinam & pullum: & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere fecerunt.

And brought the asse and the colt, and put on them their clothes, and set him thereon.

8. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii autem caedebant ramos de arboribus, & sternebant in via:

And a great multitude spread their garments in the way: and other cut downe branches from the trees: and strowed them in the way.

9. Turbae autem quae praecedebant & quaequebatur, clamabant, dicentes, Hosanna filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini: hosanna, in altissimis.

Moreover / the people that went before / and then also that followed / cryed / saying / Hosanna the sonne of David: blessed be hee that cometh in the Name of the Lord: Hosanna thou which art in the highest heavens.

10. Et cum intrasset Ierosolymam, commota est universa civitas, dicens, Quis est hic?

And when he was come into Ierusalem / all the cite was moved / saying / What is this?

11. Populi autem dicebant, Hic est Iesus propheta, à Nazareth Galilae.

And the people sayde / This is Iesus the Prophet of Nazareth in Galilee.

12. Et intravit Iesus in templum Dei: & eiciebat omnes videntes & euentes in templo, & mensas numulariorum, & cathedras vendentium columbas evertit.

And Iesus went into the Temple of God: and cast out all them that sold and bought in the Temple: and overthrew the tables of the money changers: & the seats of them that sold doves.

7. Vnnd brachten die Eselin vnnnd das Füllen / vnd legten ihre Kleider drauff vnd saßen ihn drauff.

De hende Asseninden oc Föller / De sagde deris Kleider der paa / oc sette hannem der paa.

8. Aber viel Volcks breitet die Kleider auff den Weg. Die andern hieben Zweige von den Bäumen / vnnnd streueten sie auff den Weg.

De mange aff Föller breidde Kleider paa veyen. De andre Hugge Grene aff Træne / oc strödde dem paa veyen.

9. Das Volk aber / das vorgienge vnnnd nachfolget / schrey vnnnd sprach: Hosanna dem Son David / Belobet sey der da kombt in dem Namen des HERREN / Hosanna inn der höhe.

Men Föller / som gick faare oc fulde effter / robre / oc sagde / Hosanna Davids Son / löffuet vere den som kommer i HERRENS Ræssa / Hosanna i der høye.

10. Vnnnd als er zu Jerusalem einloch / erreget sich die ganze Stadt / vnnnd sprach: Wer ist der?

De der hand drog ind i Jerusalem / da oprørdis den ganske Stadt / oc sagde / Hvo er den?

11. Das Volk aber sprach: das ist der Iesus / der Prophet von Nazareth auß Galilea.

Föller sagde / der er Ihesus den Propheten aff Nazareth vdaß Galilea.

12. Vnnnd Iesus gieng zum Tempel Gottes hinein / vnnnd treib heraus alle Verkäufer vnnnd Käufer im Tempel / vnnnd stieß vmb der Wechslertische / vnnnd die Stüle der Taubenkrämer.

De Ihesus gick ind i Guds Tempel / oc vddreff alle dem som solde oc købte i Templet. De omstøtte Bedsternis bord / oc Dues kremeris stole.

7. A přivedli Oslicy v Dv slátka / a vložili na ně Raucha svá / a gey na vrchu posadili.

A přivedli oslicy osle / a vložymy ná mešský švovc / wšs / djiu go ná me.

8. Mnohý pak zástup státi raucha svá na cestě Gmij pak Natolest / a dřimolj sekali / a metalu na cestu.

Mnoho wielkie zebranie ludu stálisty švovc na drodze / a druzdy rabali gálazli / a drzew y ná drodze sekali.

9. A zástupové křesťj nas předsli / a ti křesťj nazad sli / volali křauce. Spasenij Synu nan Davidovym / poslychny křesťj se běže ve Gmijenu Páně / spasoj nás na výsostech.

Zebranie thej ludi křesťj předsli / a ti křesťj nazad sli / volali křauce. Spasenij Synu nan Davidovym / poslychny křesťj se běže ve Gmijenu Páně / spasoj nás na výsostech.

10. A křesťj do Jeruzalema / a baurilo se vsěcko Město / křa: Pdogt tento?

Kdy všedli do Jeruzalema / a baurilo se vsěcko město / křa: Pdogt tento?

11. A lidé pravili: Tentoť jest Gmijů Profo od Nazarethu Galilejského.

Apospolity lud mohl / Tentoť jest Iesus on Profo / a Nazareth Galilejského.

12. Všel Gmijů do Chrámu Božího / a vymýštal vsěckym Prodavacem a Kupcem / a Chránem / a stoly Peněžovníků / a stoly prodávajících Holubice přewracel.

Tedy Iesus všedl do Chrámu Božího / a vymýštal vsěckym prodávajícím a kupcům / a stoly peněžovníků / a stoly prodávajících holubice přewracel.

כא

13 ואמר להון כתיב הו
דפית בית צלותא יתקרא
אנתון דין עבדתניהו מ
מערתא הלסטין:

*Et disse loro, Egli è scritto, La casa mia
si chiamerà la casa d'orazione: e voi l'ha-
vete fatta vna spelunca de ladroni.*

14 וקרבו לה בהיכל
סמריא וחגיגתא ואסי אגון:

*E vengnero à lui de ciechi, e de xoppi
nel templo, & egli li guarì.*

15 כד חנו דין רבי כהנא
ופרישא תרמדנתא דעבר
וטלא דקצין בהיכל
ואמרו אזענא לפרה
דדוד אתאבש להון:

*Allora i principali Sacerdoti e gli
Scribi vedendo le cose maravigliose che
egli faceua fatte, & i fanciulli che grida-
uano nel templo, e diceuano, Hosanna al
Figliuolo di David, sene indignarono.*

16 ואמרו לה שמע אנת
מנא אמרו הליו אמר
להון ישוע אין מומתום לא
קריתו דמון פומא דטלא
דילתא תקנת תשפוחתא:

*Edissergli, Odi tu quello che costor
dicono? E l'è v dice loro, Sì. Non hauete
voi mai letto, per bocca de fanciulli e di
quei che lattinos facesti perfetta la laude.*

17 ושבק אגון ופקה לה
לבר מן מדינתא לבית
עגרא ובת תפון:

*E lassandoli, se n'isfior de la cit-
tà, & andò in Betania, & siu alloggiò.*

18 בעברא דין כד הפך
למדינתא כפון:

*La mattina poi ritornando egli à la
città hebbe fame.*

19 וחוא תתנא חדר
באורתא ואתא לותה ולא
אשכח בה מן אלא אן
טרפא בחדוד ואמר לה
לא יהוון ככי תב פארא
לעל ומחידא יבשר
תתא הי:

*E vedendo un fico ne la via accosto
ad esso, e non si trouò niente su, se non le
foglie solamente, e disseli, Non nasce di
te mai piu frutto da hora innanzi, e subito
il fico seccò.*

כא

13 ויאמר להם וכתב כתיבתי
בית התפלה יקרא ואתם עשיתם
אותו למערת פריצים:

*Y dizeles, Escripto està, Mi Casa, Casa de
oracion sera llamada: mas vosotros cueua de la-
drones la auays hecho.*

14 ויקרבו אליו עורים ופסחים
בהיכל וירפא אותם:

*Entonces vinieron à el ciegos y coxos en el
Templo, y sanólos.*

15 ובאשר ראוי שליח הכהנים
וסופרים את התפלה אשר
עשה ואת הנערים קוראים
בהיכל לאמר הושע נא לבן
דוד יבצעו:

*Mas los principes de los Sacerdotes y los E-
scribas, viendo las marauillas que hazia, y los
mochachos acclamando en el Templo, y dizien-
do, Hosanna al Hijo de David, enojaronse:*

16 ויאמרו אליו הלא תשמע
את אשר האלה אמרים וישוע
אמר אליהם אך הלא קראתם
כי מפי עזללים וזנקים יסדק עו:

*Y dixerone, Oyes lo que estos dicen? Y Iesus
les dize, Si. Nunca leyistes, De la boca de los ninnos
y de los que mamen perficionaste el alabança?*

17 ויעזב אותם ויצא לחוץ
העיר אל בית עניה וילן שם:

*Y dexandolos, salióse fuera de la ciudad à
Bethania: y posó alli.*

18 וישב בבקר אל העיר
הרעב:

*Y por la mannana boluiendo à la Ciudad,
tuuo hambre.*

19 וירא תאנה אחת על הדרך
ויבא אליה ולא מאומה מצא
בה כי אם העלים לבדם
ויאמר לה לא עוד ממך פרי יהיה
לעולם ותבש פתאם התאנה:

*Y viendo vna higuera cerca del camino, vi-
no à ella, y no halló nada en ella, sino hojas sola-
mente: y dixole, Nunca mas nazca de ti fruto pa-
ra siempre. Y luego la higuera se secó.*

כא

13. Καὶ λέγει ἀποτὶς ἡγεσθησιν
ὁ οἶκος μου, οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή-
σατε σπηλαιον ληστῶν.

*Et leur dit, Il est escrit, Ma maison sera
appelee maison de priere: mais vous en
auez fait vne cauerne de brigands.*

14. Καὶ προσελθόντες αὐτῷ τυφλοὶ
καὶ χωλοὶ ἐστώσαντες, καὶ ἰσχυ-
ρυνθησιν αὐτούς.

*Adonc des aueugles & des boiteux
vindrent à lui au temple, & il les gue-
rit.*

15. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς τὰ τεύχεα αὐτοῦ ἐπι-
στὰς, καὶ οὗτοι παιδας κερχόντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας, Ὁ υἱὸς τοῦ
δαυὶδ, ἡγαλίζου.

*Mais quand les principaux Sacrifica-
teurs & les Scribes eurent veules mer-
ueilles qu'il auoit faites, & les enfans
criens au temple, & difans, Hosanna
au Fils de David, ils en furent indi-
gnés.*

16. Καὶ εἶπον αὐτῷ ἀκούεις τί
οἱ λέγουσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς λέγει ἐν-
τοῖς, καὶ ἀκούει ἀνέγνωται, ὅτι ἐκ
στόματός ἐστιν καὶ ἡγιασμένων
καταστρέφω αἰῶνι;

*Et lui dirent, Ois-tu ce que ceux-ci
disent? & Iesus leur dit, Ouïne leuies-
vous iamais, Tu as accompli la louan-
ge par la bouche des enfans, & de ceux
qui tentent?*

17. Καὶ καταλιπὼν αὐτὸς ἐξῆλ-
θεν ἐξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ
ἐκλήθη ἐκεῖ.

*Et les ayant laissés, il sortit hors de
la ville, pour s'en aller en Bethanie, &
logea.*

18. Πρωίως δὲ ὑποαναίχων εἰς τὴν
πόλιν, ἐπείνασε.

*Or le matin comme il retournoit en
la ville, il eut faim.*

19. Καὶ ἰδὼν συνελὼ μίαν φῖτιν
τῆς ὁδοῦ, ἤλθεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ ἀδέν
ἄραν ἐν αὐτῇ, οἷ μὴ φύλλα μόνον.
καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σὲ καρ-
πὸς ἔσται, ὅτι τὸν αἰῶνα. καὶ ἔξη-
ρασθη τὸ ἄκρον ἡμῶν καὶ σπυγῆ.

*Et voyant vn figuier, qui estoit sur
le chemin, ils s'y adressa, & n'y trouua
rien sinon des feuilles seulement, & lui
dit, Que plus ne naïsse aucun fruit de
toi à iamais, & incontinent le figuier
secha.*

13. Et dicit eis, Scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum.

And saide to them / It is written / Mine house / shal be called the house of prayer: but ye haue made it a denne of theues.

14. Et accesserunt ad eum caeci, & claudi in templo: & sanauit eos.

Then the blinde & the hale came to him in the Temple / and he healed them.

15. Videntes autem principes sacerdotum & Scribae mirabilia quae fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes, Hosanna filio David: indignati sunt.

But when the chiefe Priests & Scribes sawe the maruells that hee did: and the children crying in the Temple / and saying / Ho, anna the Sonne of David: they were indigne.

16. Et dixerunt ei, Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit eis, Vtique, nunquam legistis, Quia ex ore infantium & lactentium pertecisti laudem?

And said vnto him / Hearest thou what these say? And Iesus said vnto them / Yea: read ye neuer / By the mouth of babes and sucklings thou hast made praise the prais?

17. Et relictis illis, abiit foras extra Civitatem in Bethaniam: ibique mansit.

So he left them: and went out of the citie vnto Bethania / and lodged there.

18. Mane autem revertens in Civitatem, esuriit.

And in the morning as he returned into the citie: he was hungrie.

19. Et videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam: & nihil invenit in eam: si folia tantum, & ait illi, Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Fatarefacta est continuò ficulnea.

And seeing a figge tree in the way / hee came to it: & found nothing there: but leaues onely / and sayde to it / Neuer fruite growe on thee hence forwarde. And anon the figge tree withered.

13. Und sprach zu ihnen: Es stehet geschrieben: Mein Haus soll ein Bethaus heißen. Ihr aber habt eine Mördergruben drauß gemacht.

Och sagde til dem / Der staar fereffuer / Mit huss / skal kaldis it Bedehuss / Men i hassue gjort en Morder re Kule der aff.

14. Und es giengen zu ihm Blinden vnd Lamen im Tempel / vnd er heilete sie.

De der ginge Blinde oc Halte til hannem i Tempel / oc hand helbrede dem.

15. Da aber die Hohenpriester vnd Schriftgelehrten sahen die Wunder / die er that / vnd die Kinder im Tempel schreyen vnd sagen: Hosanna dem Son David: wurden sie entrüset.

Men der de Høppest Prester oc Scribes saae de vnderlige Gerninger / sem hand gjorde / oc at Vorne robre i Tempelen oc sagde / Hosanna Davids Son / da toge de der til mistycke.

16. Und sprachen zu ihm: Hörest du auch / was diese sagen? Iesus sprach zu ihnen: Ja / habt ihr nie gelesen / Aus dem munde der Vnmündigen vnd Seuglingen hast du lob zugerichte?

De saade til hannem / Hører du oc hvad disse si? Ihesus sagde til dem / Ja / Haffue i aldri læst / Aff de Vmyndigis oc Diendismund haffuer du bered loff?

17. Und er ließ sie da / vnd gieng zur Stadt hinaus gen Bethanien / vnd blieb daselbst.

De hand forlod dem til der / oc gief hen vdaß Staden Bethanien / oc bleff der.

18. Als er aber des Morgens wider in die Stadt gieng / hungerte ihn.

Der hand om morgenen gief til Staden igen / hungrede hannem.

19. Und er sahe einen Feigenbaum an dem Wege / vnd gieng hinzu / vnd fand nichts daran / denn alleine blätter / vnd sprach zu ihm: Nun wachse auff dir hinfort nimmermehr keine Frucht. Vnd der Feigenbaum verdorret als balde.

De hand saa it Figen træ haff veyen / oc gief der til / oc fant intet der paa / vden aleniste Bladene / De hand sagde til der / Du voxer aldri mere nogen fruct paa dig. De Figen træet vifnede strax.

13. Aftel gim: Psanot gest / Dām mīg / Dām Mōdlichy stauti bue: ale wy včinnili ghe gepetešij lotrowjau.

A rzełł im / Mōpisano tešij / Dem moy / dom modliwy nāz / wōm bedziešā wyšcie gi včynili / kšuma / bōycow.

14. Ppřistupili k němu slepij a kulhavij v Chrámě / a vždravili je.

Tedy pppřistupili k němu slepij a kulhavij v Chrámě / a vždravili je.

15. Witauce pať včechuší knězi a žakoničej dnoy křesťanů / a diti / ani volagij v Chrámě / a pravij: Spaseni synu Davidovym / rožbňemali se.

A obacypuší žakazethā kšā plāstie / y nāucy / celowie dnoy křesťanů / a diti / ani volagij v Chrámě / a pravij: Spaseni synu Davidovym / rožbňemali se.

16. A kalli gamu: Slyšijš liž co rito pravij? A Gēšijš kalli gim: V ovostni / v doli ghe nēdij nēti / žej aut / Nei mluvnāci a kšch kšchij / ppiš pošij / v gij / v doli / ghe nēdij nēti.

A rzełł mu / Slyšijš liž co rito pravij? A Gēšijš kalli gim: V ovostni / v doli ghe nēdij nēti / žej aut / Nei mluvnāci a kšch kšchij / ppiš pošij / v gij / v doli / ghe nēdij nēti.

17. A opuštiv ge / šel vven / v Města do Bethanij / a tu zmoštal.

A opuštiv ge / šel vven / v Města do Bethanij / a tu zmoštal.

18. Ano pať nāwrauge se do Města / statnēl.

Tedy rano gdy se vracel do města / statnēl.

19. A wida gden řisťomj Stom podlě řisť / ppiš k němu / a nēgalež na něm nē / gedinē lišij / toliko / y kšch / mu: Nidij wije nerod se / te be owoce na wěty. V vřchlo hued dnoy řisťomj.

Voyzrawšy mēkrore figore drzewo nādroditi / ppiš k němu / y nē / galež na něm nē / gedinē lišij / toliko / y kšch / mu: Nidij wije nerod se / te be owoce na wěty. V vřchlo hued dnoy řisťomj.

20 יתנו תלמידא ונתהרו
ואמריו איפגא פד שעתה
יפשת תתל:

*Il che vedendo i discepoli, si mara-
gliarono, dicendo, Come s'è in un subito
seccato il fico.*

21 עָנָה יִשְׂרָעֵל וַאֲמַר לַיהוָה
אֲמִין אָמַר אֲנִי לְכוּן הָאֵל
תְּהִיָּה בְּכֹחַ הַיְּמִינוֹתָיִךְ וְלֹא
תִּתְּלַגֵּן לֹא בְּלִחְדֵּי הָדָא
הִתְתָּא תַּעֲבִדוּן אֵלֵּא אִפּוּ
לְסִידָא הַגָּדֹל תֵּאֲמַרְוּ
הָאֵשְׁתִּדִּיל וְכַל בְּנֵימָר
תְּהִיָּה

E Ixay rispondendo, disse loro, io vi dico in Verità: che se voi haavete fede, e non dubitarete, non sol farete questo ch'è stato fatto al fico, ma anco se voi direte à questo monte, Levati, e spostati nel mare, sarà fatto.

22 וְכָל יָמָם דִּתְשָׁאֲלוּ
בְּעֻלְתָּם וְנִתְחַנְּנוּ
תִּשְׁבֹּנוּ:

*E tutte le cose che Voi domanderete
ne l'orazione, credendo, le otterrete.*

23 וְכַד אֶתֵּן יְשׁוּעָה לִּי
לְחַיִּיכָל־קִרְבֵּי לֹה רַבִּי
כִּהְיֵה וְקִשְׁיָא דְעַמִּי
פִּד מִלֵּךְ וְאַמְרִיו לֹה בֵּא
בְּאַיָּה שׁוֹלֵטֵן הָלִין עֲבֵד
אַתָּה וּמַנֵּה יְהִי לֵךְ שׁוֹל
שׁוֹלֵטֵנָה הַבְּנִי :

Essendo egli poi venuto nel tempio, s'accostarono a lui, mentre ch'egli insegnava, i principali Sacerdoti, & i Vecchy del popolo dicendo, Con quale autorità fai queste cose? e chi t'ha data questa autorità?

24 עַבְדְּךָ יִשְׁעִי וְאַמֵּר
לְהֵן אֲשַׁלְכֶן אֶת אֵמָה
מִלְּתָא חֲדָא וְאֵן תִּאמְרוּ
לִי אֵת אֵמָה אֲמַר אֲנִי
לְכֹן בְּאַיְתָא שְׁוֹלְטָנָא דְּלִין
עַבְדְּ אֲנִי :

Il re rispondendo, disse loro, se ancora domanderò voi a' miei usi: laqual se voi mi direte, ancor io dirò a' voi con quale autorità io fo queste cose.

25 מִצְמוֹרֵיכֶם יִיחַנּוּ
מִן אִימֵכֶם אֵתֶיכֶם מִן
שְׁמֵיכֶם הִי אֵל מִן בְּרִינְשָׁא
הִנֵּן דִּין מִתְרַצֵּן הֵנוּ בִּי
בִּנְשָׁתֵינוּ נֹאמְרֵנוּ דָּאן
נֹאמְרֵנוּ מִן שְׁמֵיכֶם נֹאמְרֵנוּ
עַל מִנָּה לֹא הִימְנִתֵּנוּהִי:

Il Battesimo di Giovanni donde era egli? dal cielo, o da gli huomini? Et effi discorrenno tra se medesimi, discendo, Se noi diciamo, dal cielo, egli ci dirà, Perché dunque non gli haucte voi creduto?

20 וַיֹּאמֶר הַתְּלָמִידִים וַיִּתְמַהוּ
לֵאמֹר אֵיךְ פִּתְאוֹם יָבֹשׁ הַתְּאֵנָה:

Entonces viendo esto los Discipulos, maravillados dezian, Como se fecó luego la higuera.

21 וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲמֹר
אֲנִי אֹמֵר לָכֶם אִם תְּהִיָּה
לָכֶם אֱמוּנָה וְלֹא תִסְתַּפְקוּ אִין
וְלֹא תִלְבֹּד בְּתַאנּוּהָ תַעֲשׂוּ כִּי־אִם
לְהֹר חַיָּה תֹאמְרוּ הַגֵּשָׁא וְהַשְׁתַּלֵּךְ
בָּיִם וְהִיָּה:

Y respondiendo Iesus dixoles, Decierdo os digo, que si tuvierdes fe, y no dudares, no solo hareys esto a la higuera, mas si a este mōte dixerdes, Quitate, y echate en la mar, sera hecho.

22 וְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַל בְּתַפְלָה
מֵאֲמִינִים תִּקְחוּ :

Y todo lo que pidiereis con oracion creyendo, lo recibereys.

23 וַיִּבְרָא אֱשֶׁר בָּא אֶל־חֹהֵל
וַיִּלְמְדוּ נָשָׁא אֵלָיו שְׁלֵי חֲכָמִים
וּזְקֵנֵי הָעָם לֵאמֹר בְּמֵה שְׁלֹטוֹן
אַתָּה עֲשֵׂה הָאֵלֶּה וּמִי נָתַן לָךְ
אֶת־שְׁלֹטוֹן הַזֶּה:

Y como vino al Templo, los principes de los Sacerdotes, y los Ancianos del Pueblo, enseñando el, llegaron à el diziendo, Conque autoridad hazes esto? y quien te dió esta au-

24 וַיֵּץ יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
אֲשַׁלְכֶם גַּם אֲנִי דָבָר אֶחָד
אֲשֶׁר אִם הִיאֲמֶרֶה לִּי גַם אֲנִי אֶמַר
לָכֶם בְּמֵה שְׁלֹחַן אֵלֶיָּה עֲשֵׂה יְהוָה :

Y respondiendo Iesus, dixoles, Yo tambien os preguntare vna palabra: la qual si me dixerdes, tambien yo os dire con que autoridad hago esto.

25 הַטְּבִילָת יוֹחָנָן מֵאֵין הִיא
אִם מִן הַשָּׁמַיִם אִי מִן הָאָדָמָה
וְהֵם חֲשָׁבוּ בְּנַפְשָׁם לֵאמֹר אִם
נֹאמַר מִן הַשָּׁמַיִם יֹאמַר לָנוּ
וְלִמָּחָה לֹא חֲמַנְתָּם לָנוּ :

El bautismo de Ioan de donde era? del cielo, o de los hombres? Ellos entonces penfaron entre fi, diciendo, Si dixeremos, Del cielo; dezir nos há, Porque pues no le creyftes.

20. Καὶ ἰδόντες εἰμαθητὰ ἱκανοῦ-
μασαν, λέγοντες, ὡς περὶ ἐκεί-
νου ἐξήραυθη ἡ σικυή;

Les disciples ayans veu cela, s'esmerueillèrent, disans, Comment est le figuier à l'instant deuenu sec.

21. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἰησοῦς εἰπὼν
αὐτοῖς. ἀμείν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις
πιστεύῃ, καὶ μὴ ἀπιστήσῃ, ἐμοί-
νοι τε τῆς σῆς ἀνάγκης ᾗσθε, ἀλλὰ καὶ
τῶ ὅτι ἐγὼ ἐκ τῆς ἀνάγκης, καὶ
βλήθημι ἐν τῷ γαλατῆαν, ἵνα
σωθῶμαι.

Iesus respondant leur dir, En verité
ie vous di, pourueu que vous ayez foy,
& que vous ne foyez point en doute,
non seulement vous ferez ce qui a esté
fait au figuier : mais aussi si uous direz
à ceste montagne : Oufte-toi, & te iette
à la mer, cela se fera.

22. Καὶ ἄνωγα ὅπου αὐτὸς ἐστὶν
 ὁ τῆς ἀποκάλυψης πατερνότης, λή-
 ψαυσι.

Et quoi que vous demandiez en priant, si vous croyez, vous le recevrez.

23. Καὶ ἄλθοι τὸ αὐτὸν εἰς τὴν ἑρῶν, προσήλθοι αὐτὰ διδασκοῦν τὴν ἐκδοχὴν, καὶ οἱ προσώποι τοῦ ἁγίου. λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξήσια ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σὺ εἶδωκε τίς ἐξήσια ταῦτων;

Puis quand il fut venu au temple, les principaux Sacrificateurs, & les Anciens du temple vindrent à lui comme il enseignoit, & dirent, De quelle autorité fais-tu ces choses ? & qui est celui qui t'a donné cette autorité ?

24. Ἀπεκρίθεις ὁ ἰησοῦς, εἶπεν
αὐτοῖς, ἐρωτῆτε τὴν ἡλίκην καὶ μὴ λόγον
εἶναι, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, καὶ γὰρ ὑμῶν
ἐστὶν ὃν πάντα ἐξέσται ταυτὶς ποιῆσαι.

Jesus respondant leur dit, Je vous interroguerai aussi d'une chose, laquelle si vous me dites, ie vous dirai aussi de quelle autorité ie fai ces choses.

25. Το βάπτισμα ἰωάννου πρῶτον
 ἐστὶν ἕρπαιον, ἢ ἐξ ἀνθρώπων· οἱ
 δὲ διολογίζονται περὶ αὐτοῦ, λέγον-
 τες· εἴαν ἐκ πωλῶν, ἐξ ἕρπαι· εἰ
 ἤμῃν, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ὁπλισμένον
 αὐτῷ.

Le Baptême de Jehan d'où estoit-il du ciel, ou des hommes ? Or il disputoyent en eux-mêmes, disans, Si nous disons, Du ciel: Il nous dira, Pourquoi donc ne l'avez-vous point creü ?

20. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes, Quomodo continuo aruit?

And when his disciples saw it they marvelled / saying / Howe soone is the figge tree withered.

21. Respondens autem Iesus, ait eis, Amen dico vobis, si habueritis fidē, & non hæsiteritis non solum de ficulnea facietis, sed & si monti huic dixeritis, Tolle & iacta te in mare: fiet:

And Iesus answered and said vnto them / Verely I say vnto you / if ye haue faith / an doute not / nee shall not onely doe that which I haue doner to the figge tree / but also if ye say vnto this mountaine / Take thy selfe away / and cast thy selfe into the sea / it shal be done.

22. Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis.

And whatsoeuer ye shall aske in prayer / if ye beleue / ye shall receiue it.

23. Et cum venisset in templum, accesserunt ad eum docentem, principes sacerdotum, & seniores populi, dicentes, In qua potestate hæc facis? Et quis tibi dedit hanc potestatem?

And when hee was come into the Temple / the chiefe Priests / and the Elders of the people came vnto him / as hee was teaching / & sayd / Wh what authoritie doest thou these things? and who gaue thee this authoritie.

24. Respondens Iesus dixit eis, Interrogabo vos & ego unum sermonem: quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua potestate hæc facio.

Then Iesus answered and sayde vnto them / I aske you of you a certaine thing / which if ye tell me / I like wise will tell you by what authoritie I doe these things.

25. Baptismus Iohannis, unde erat? è cælo, an ex hominibus? At illi cogitabant inter se dicētes, Si dixerimus è cælo, dicet nobis, Quare ergo non credidistis illi.

The baptisme of Iohn whence was it? from heauen / or of men? Then they reasoned among themselves / saying / If we shall say / From heauen / he will say vnto vs / Why did ye not then beleue him?

20. Vnd da das die Jünger sahen / verwunderten sie sich / vnd sprachen: Wie ist der Feigenbaum so bald verdorret?

De der Discipulene saa der / forundrede de dem / oc sagde / Huorledis viskede Figen træer saa snart?

20. Jesus aber antwortet / vñnd sprach zu ihnen: Warlich ich sage euch / so ihr glauben habt / vñnd nicht zweiffelt / so werdet ihr nicht allein solchs mit dem Feigenbaum thun / sondern so ihr werdet sagen zu disem Berge / heb dich auff / vñnd wirff dich ins Meer / so wirds geschehen.

Iesus suarede / oc sagde til dem / Sandelige siger ieg eder / der som i haaffue troen / oc icke tvile / Da skal icke alensie gøre saadant med Figen træer / Men der som i sige til dette Bierg / Løst dig op oc kast dig ned i Haaffuer / da skal det ske.

22. Vñnd alles was ihr bittet im Gebet / so ihr glaubet / so werdet irs empfangen.

De alt det i bede om i eders bæn / der som i tro / da skulle i saa det.

23. Vñnd als er in den Tempel kam / tratten zu ihm / als er lehret / die Hohenpriester / vñnd die Ältesten im Volk vñnd sprachen: Aufwaser macht thust du das? Vñnd wer hat dir die macht gegeben?

De som hand kom i Tempel / da traabde til ham / nem som hand lærde de Ypperste Prester oc de Äldste blant Folket / oc saade / Aff huad maet gør du dette? De hvo haaffuer giffuer dig denne maet?

24. Jesus aber antwortet / vñnd sprach zu ihnen: Ich will euch auch ein wort fragen / so ir mir das saget / will ich euch sagen / aufwaser macht ich das thu.

Ihesus suarede / oc sagde til dem / Jeg vil oc spørre eder at ic ord / Der som i sige mig det / da vil ieg sige eder / aff huad maet ieg gør dette.

25. Wo her war die Tauffe Johannis? war sie vom Himmel / oder von den Menschen? Da gedachten sie bey sich selbst / vñnd sprachen: Sagen wir / sie sey vom Himmel gewesen / so wirdt er zu vns sagen: Warum glaubet ihr ihm denn nicht?

Huden vaar Johannis Daab? Vaar hand aff Himmelen / eller aff Menntisten? Da tænkte de ved sig self / oc sagde / Sige vi / hand vaar aff Himmelen / Da siger hand til oss / Hui trode i hannem da icke?

20. A widauce Biedniſcy diuili se / fauce: Kieral geſt y hneď vſchlo?

To theby vytrawſy vcznoſ wie / diuowali / ie mowiac / Jakož náychmiſi vſchlo figowe drze wo?

21. A odpowěďem Geſiſy / řekl gim: Žagiſť pravim vām / budeteli miſti Vſjru / a nebudeteli pochybowati / neto: liko to ſiſkowěmu dřevu včt nſte / ale řopbyſten řěto Hoře řekli: Ždvihnj ſe a wrz ſebau do Moře / ſanct ſe.

A odpowěďiac Iezus / řekl im / ſa prawda powieďam vām / i eſte ſlaby ſcie / mieti wiere: a nie warcho pili / mierzylko to ſie ſtalo: ſi gowym drzewem vczynie / ale teſz gdybyſcie thę gorę rzekli / Poda mę ſe a rzucię w morze / ſtama ſie.

22. A wſſectny wčęp za kte řęſtoli proſyti budete na Moř / libě wčęſſe / wčęmete.

A wſyřki rzeczy ofkore proſić będęcie w moſilitwie wiery: ſac / wczyniecie.

23. A řdyž přiſſel do Chrámu / přiſtaupili k němu Knězi / ſata Kněſtá a Starſſi řidu řdyž včt / řauce: W kterę moſe pto wčęp řiniſi? a řdo geſt řobě tu męc dal?

A řoy on přyſſel do Roř / i oſta / řa ſata řepkaniſte y ſtáři y ludu / přyſſapili k němu / řdy včt / řy / mowili / Ktora moca to čyſi niſi? a řhoc da ře mierz chnoſ?

24. Odpowěďem Geſiſy / řekl gim: Řiſiſť ſe y vā wās o ředně wčęp / o kteręto powiſteli mi / y vā vām ponjm kte rau mocz tyto wčęp řinim.

A Iezus odpowěďiac řekl im / Spyrám řa teſz wās o ředne rzeczy / Ktora teſt mi powiećie / i řa teſz wām powiem Ktora moca to čyſia.

25. Řeſť Januow ořlud geſt byl / z Niebā řili? řidy? A oni myſlili męp ſebau / řauce: řijmeli z Niebā / řiſť nám: Proč gſte pař newčřili gimu?

Řreſť Janow? řad byl / z niebā čyřli? řlud? A oni myſlili řam w řodie / mowiac / Jeſť powiećny z niebā / rzeczeć nám / Čemuž řećie ředy nie wierzylim?

כא

26 וְנֹאמְרוּ מִן בְּנֵי-נִשְׂאָה
הַחֲלִילִין מִן כְּנִשְׂאָה כְּדִהֲוֹן
גִּיר אִיךְ נִבְנָא אֲחִידֵין הֵנוּ
לִיּוֹתָנִין:

E se diciamo, Dagli huomini, noi temiamo la turba, perciocche tutti hanno Giovanni per Profeta.

27 וַעֲנוּ וְאָמְדִין לֵהּ לֹא
יִדְעִין אֲמַר לֵהֶון יִשׁוּעַ
אֲךְ לֹא אֲנִי אֲמַר לָכֵן
בְּאֵינָא שׁוֹלֵטִנָא הֵלִין עֲבֵד
אֲנִי:

E così rispondendo a Iesus disse, Noi non lo sappiamo. Et egli disse a loro, Ne so ancor dico a voi con quale autorità io so queste cose.

28 מָנָא דִין מִתְרַגְמָן
לָכֵן וְכִדָּא חַד אֵית הוּא
לֵה כְּנִיָּא תְבִין וְהִרְבַּ לְוֵת
הַדְמִיָּא וְאֲמַר לֵה בְרִי וְלִ
יִבְמָנָא בְּלֹחַ בְּכַרְמָא:

Hor che si pare? Un homine ha uenuto due figliuoli: Et accostatosi al primo disse, Figliuol mio, Waitene hoggi a lavorar ne la mia vigna.

29 הוּ דִין עֲנָנָא וְאֲמַר
לֹא עֲבָא אֲנָא בְּתַדְתָּא דִין
אֲתִיתִי וְאֵין:

Et egli rispondendo disse, Io non so: Et accostatosi al primo disse, Io ando.

30 וְהִרְבַּ לְוֵת אֲחֵרָגְמָנָא
וְאֲמַר לֵה כְּנִיָּא הוּ דִין
עֲנָא וְאֲמַר אֲנָא מְרִי וְלֹא
אֲנִי:

Et accostatosi a l'altro, disse il simile. Et egli rispondendo disse, Io ando, signore: e non ando.

31 מִנֵּן מִן הֵלִין תְּבִיָּהֵון
עֲבֵד עֲבִינָנָא דְאִבְיָהִי א
אֲמַרְדִין לֵה הוּ הַדְמִיָּא
אֲמַר לֵהֶון יִשׁוּעַ אֲמִין א
אֲמַר אֲנָא לָכֵן הַדְמִיָּא
וְנִיָּתָנָא הַדְמִיָּא לָכֵן
לְמַלְכוּתָא דְאֵלֵהָא:

Qual de due fece la volontà del padre? Essi gli dicono, il primo. Iesus dice loro, Io vi dico in verità, che i publicani e le meretrici si saranno innanzi nel regno di Dio.

32 אֲתִנָּא גִיר לְנִתְכוּן
יִתְנֹן בְּאִתְרָה דְּכִאֲנוּתָא
וְלֹא הִימְנוּתָּהִי מְבָסָא
דִין וְנִיָּתָנָא הִימְנוּתָּהִי
אֲתִנָּא דִין אֲךְ לֹא כִד
הִיָּתָנָא אֲתִתְּיָתָנָא בְּתַרְתָּא
בְּתִרְיָמָנוּן בְּהִי:

Imperocche Giovanni venne a voi per la via de la giustizia, e non gli credeste: ma i publicani e le meretrici gli credettero: e voi cio vedendo, non si pentiste poi per crederli.

כא

26 וְאֵם נֹאמְרוּ מִן בְּנֵי-נִשְׂאָה
יִרְאָה אֲתִתְּהֵם כִּי-בְּעִינִי כָלֵם
הָהּ יוֹחֲנָן כְּנִבְיָא:

Y si dixeremos, De los hombres, tememos el volgo: porq, todos tienen a Ioan por propheta.

27 וַעֲנוּ לִישׁוּעַ וַיֹּאמְרוּ לֹא
יִדְעִין וַיֹּאמְרוּ גַם הוּא אֵלֵהֶם
וְגַם אֲנִי לֹא אֲמַר לָכֵם בְּמִרָה
שְׁלִטוֹן עֲשִׂיתִי הָאֵלֵהָ:

Y respondienddo a Iesus dixeron, No sabemos. Y el tambien les dixo, Ni yo os diré conque autoridad hago esto.

28 וְמָה נִרְאָה לָכֵם אָדָם הָהּ
לֹא שְׁנֵי-בָנִים וְיִשְׁשׁ אֶל-הַדְמִיָּא
וַיֹּאמְרוּ בְּנִי לֵךְ הִזֶּם וְכַעַל בְּכַרְמִי:

Mas que os parece? Vn hombre tenia dos hijos: y llegando al primero, dixole, Hijo ve oy a trabajar en mi vinna.

29 וְהוּא עָנָה וַיֹּאמְרוּ לֹא אֲעֲשֶׂהָ
וְאַחֲרֵי כֵן יָשׁוּב וַיֵּלֶךְ:

Y respondienddo el, dixo, No quiero. Mas despues arrepentido, fue.

30 וַיֵּשֶׁשׁ אֶל-הַשְּׁנִי וַיֹּאמְרוּ
לָכֵה וְהוּא עָנָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָּךְ—
אֲדִנִּי וְלֹא הֵלֶךְ:

Y llegando al otro, dixole de la misma manera. y respondienddo el, dixo, Yo sennor voy. Y no fue.

31 מִי מִשְׁנֵיִם הָאֵלֵהָ עֲשֶׂה דְצוֹר
אֲבִין אֲמַרְדִין לֹא הַדְמִיָּא וַיֹּאמְרוּ
אֵלֵהֶם יִשׁוּעַ אֲמִין אֲמַר
לָכֵם כִּי בְעָלִי עֲבִידָה וְזִנְוִתָה
יִלְכוּ לְפָנֵיכֶם בְּמַלְכוּת אֵלֵהֶם:

Qual de los dos hizo la voluntad del padre? Dizen ellos, El primero. Dizeles Iesus, De cierto os digo que los publicanos y las rameras os van delante al Reyno de Dios.

32 כִּי בֹא אֵלֵיכֶם יוֹחֲנָן בְּדֶרֶךְ
הַצְדָּקָה וְלֹא הֵאֱמִינְתֶּם לוֹ וּבְעָלִי
עֲבִידָה וְזִנְוִתָה הֵאֱמִינֵנוּ לוֹ וְאַתֶּם
רִאשִׁיתֶם וְלֹא עֲשִׂיתֶם תְּשׁוּבָה
אַחֲרֵי כֵן לְהֵאֱמִין לוֹ:

Porque vino a vosotros Ioan por via de justicia, y no le creyistes: y los publicanos y las rameras le creyeron: y vosotros viendo lo nunca os arrepenstistes para creerle.

κα.

26. Ἐὰν ᾗ ἐπὶ ὧν, ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ἄνθρωπον, πάντες γὰρ ἐχουσιν τὸν ἰσχύοντα ὡς ἀποφθίτῳ.

Et si nous disons, Des hommes: nous craignons les troupes: car tousientien Iehan pour Prophete.

27. Καὶ ἀποκριθεὶς τῷ ἰησοῦ εἶπεν, ὅτι οὐκ ἴδωμι. Ἐφ' αὐτοῖς καὶ αὐτὸς, ἀδὲ ἐγὼ λογίζομαι ἐν τοῖς ἐχούσι πρὸς τὸν θεόν.

Adonc ils responderent à Iesus, disans, Nous ne sauons. Et lui ausi leur dit, Je ne vous di point ausi de quelle autorité ie fai ces choses.

28. Τί δὲ ὑμῶν δοκεῖ; ὁ ἄνθρωπος ἔχει τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρῶτῳ, εἶπεν, τέκνον ἔσθι, καὶ σήμερον ἐργάζομαι μετὰ ἀμπελωνί μου.

Mais que vous semble? Vn homme auoit deux fils: & venant au premier, lui dit, Mon fils va-t'en, & belongsne auec moi en ma vigne.

29. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὅτι οὐ θέλω ὑπερβαίνειν ἐν τῇ ἀμπελωνί.

Et icelui respondant dit, Je n'y veux point aller: mais puis apres s'estant repenti, il s'y en alla.

30. Καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν αὐτῷ, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἐγὼ οὐκ εἶμι μετὰ ἀμπελωνί.

Puis vint à l'autre, & lui dit de mesme, lequel respondit, & dit, J'y vai. Seigneur: mais il ne s'y en alla point.

31. Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων, ὁ πρῶτος. λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἀπορροῦσιν ὑμᾶς εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ θεοῦ.

Lequel de ces deux fit la volonté du pere? Ils lui disent, Le premier. Iesus leur dit, En verité ie vous di, que les peagers & les paillardes vous devancent au royaume de Dieu.

32. Ἦλθεν γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἰωάννης ἐν δὲ τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ οὐκ ἔχετε ὑπακούειν αὐτῷ, εἰ δὲ τῶν τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπὶ τῇ σαρκαὶ αὐτοῦ, ὑμεῖς δὲ ἰδόντες ἔχετε μετὰ ἡμετέρῃ ὑπακούει, καὶ μετασθεν αὐτοῦ.

Car Iehan est venu à vous par la voye de iustice, & vous ne l'avez point creu: mais les peagers & les paillardes l'ont creu: & vous ayans ven cela, ne vous estes point repentis puis apres pour le croire.

כא

33 שְׁמוֹעֵי אַחֲרָנָה מִתְּלָא
עֲבָדָא חַר אֵיתִי הוּא מִדְּרָא
פִּירָא וְנִצָּב פִּדְמָא וְאַחֲרָה
סִיגָא וְחִפֵּד פִּה מִצְעָרָתָא
וְכָנָא פִּה מִתְּלָא וְאַחֲרָה
לְפִלְחָא וְחִוּק:

Ascolate un'altra similitudine. Egli era un homo padre de famiglia, il qual plantò una vigna, e circondolla d'una siepe: e caudo, e fece in essa un torulo: & edificò una torre: & allegolla a i lavoratori, & andò sene via.

34 פִּדְרִין מִטָּא וְכָנָא
וְפִרְמָא שְׂדֵר לְעֲבָדֵיהּ לֵית
פִּלְחָא וְשִׁדְרִין לֵית מִן
פִּרְמָא וְכָנָא:

Quando poi è venuto il tempo de' frutti, mandò a' suoi servi a i lavoratori, per ricevere i suoi frutti.

35 וְאַחֲרֵי פִלְחָא לְעֲבָדֵיהּ
וְאֵיתִי דְּמִתְּלָא וְאַחֲרֵי
וְכָנָא וְאֵיתִי וְקִטְלוּהִי:

Et i lavoratori pigliando i suoi servi, uno ne batterono, & altro ammazzarono, & altro lapidarono.

36 וְהָיָה שְׂדֵר עֲבָדֵיהּ
אַחֲרָנָה וְסִיגָא מִן קִדְמָא
וְהִפְתֵּי עֲבָדֵיהּ לַחֲוִי:

Di nuovo si mandò de' altri servi, più che i primi: & effecero loro il simile.

37 אַחֲרֵי כֵן שְׂדֵר ל
לִיתְהִי לְבִירָה כִּד אֶמֶר
כִּד וְכָנָא מִן כִּרִי:

Ultimamente mandò loro il suo figliuolo, dicendo, Essi hanno avuto rispetto al mio figliuolo.

38 פִּלְחָא כִּד כִּד הוּא יִרְמֵי
לְבִירָה אֶמֶר בִּנְיָהֵן כִּד
יִרְמֵי מִן קִטְלוּהִי וְגַ
וְאַחֲרֵי יִרְמֵי:

Et i lavoratori come videro il figliuolo, dissero fra loro medesimi, Questo è l'erede: Venite, occidiamolo, & occupiamo la sua heredità.

36 וְאַחֲרֵי אֶפְקֵיהּ לְבִירָה
מִן פִּרְמָא וְקִטְלוּהִי:

Et habundans presb, lo scacciaron fuer de la vigna, & ammazaronlo.

כא

33 אַחֲרֵי מִשְׁלֵי שְׁמוֹעֵי אֲדָם
פִּלְמוֹנִי הָיָה בַּעַל חֵבֵית אֲשֶׁר
נִשְׁע כְּדָם וּמִשְׁכָּח חֲקִיקָה לֹא יִתֵּן
יִקָּב חֲצֵב בֹּו וְיִבְרֵי מִגְדֵּל בְּחִוּכֵי
וְיִמְסַר אוֹתוֹ לְכַרְמִים וְיִלְךְ לְגֹזֵר:

Oyd otra parabola. Fue vn hombre padre de familia, el qual plantó vna vinna: y cercola de vallado, y fundó en ella la gar, y edificó torre; y diola à renta à labradores, y partiósse lexos.

34 וְיִקָּב עֵלֵי חֲבִצִיר וְיִשְׁלַח
אֶת עֲבָדָיו אֶל-הַכַּרְמִים
לְקַחַת אֶת-פְּרִיָּהֶם:

Y quando se acercó el tiempo de los frutos, embió sus siervos à los labradores, para que recibiesen sus frutos.

35 וְיִאָּחֲזוּ הַכַּרְמִים אֶת עֲבָדָיו
אֶחָד מֵהֶם חָכַם אֶחָד הִדְגֵּי וְאֶחָד
סִקְלֵי:

Mas los labradores, tomando los siervos, al vno hirieron, y al otro mataron, y al otro apedracaron.

36 עוֹד שְׁלַח עֲבָדִים אֲחֵרִים
לְבֵים מִדְּאֲשֻׁנִּים וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
גַּם-כֵּן:

Embió otra vez otros siervos masque los primeros: y hizieron con ellos de la misma manera.

37 וְלְאַחֲרָיו שְׁלַח אֶלֵיהֶם אֶת
בְּנוֹ לְאֶמֶר אוֹלִי יִרְמֵי אֶת-בְּנִי:

Y à la postre embióles su hijo diciendo, Tenedran respeto de mi hijo.

38 וְהַכַּרְמִים כַּאֲשֶׁר רָאוּ אֶת
בְּנוֹ אֶמְרוּ בְּקִרְבָּם וְהוּא יִרְשֵׁ
הַבֵּרָה וְהַדְּגֵי וְיִאָּחֲזוּ אֶת-
יִרְשֵׁיהִי:

Mas los labradores, viendo al hijo, dixeron entre si, Este es el heredero, venid, matemoslo, y y tomemos su heredad.

39 וְיִאָּחֲזוּ אוֹתוֹ וַיַּצִּיאוּ לַחֲוִי
הַכַּרְמִים וַיִּהְרְגוּהוּ:

Y romado, echaronlo fuera de la vinna, y mataronlo.

κα.

33. Ἀλλὰ πάλιν ἀποστείλει ἄλλους παρὰ τοὺς πρῶτους, καὶ οὗτοι ἀποκτενοῦνται, ὅτις φυτεύσει ἀμπέλωνα, καὶ φραγμὸν αὐτῇ περιθήσει, καὶ ἀρξάμενος αὐτῇ λατρεῖν, καὶ ὡς δόμητος πύργου, καὶ ἰξέδωκε αὐτῇ γεωργούς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ.

Escoutez vne autre similitude. Il y avoit un pere de famille, qui planta vne vigne, & l'environna d'une haye, & creusa en icelle un pressoir, & y bailla vne tour; puis le loua à des vigneron, & s'en alla dehors.

34. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τοῦ καρποῦ, ἀπέστειλεν κύριος δούλους αὐτοῦ γεωργούς, λαβὼν κύριος καρπὸς αὐτοῦ.

Or la saison des fruits estant prochaine, il envoya les serviteurs vers les vigneron, pour en recevoir les fruits.

35. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἐδίδαξαν, ὃν δὲ ἀπέκτεναν, ὃν δὲ λίθισαν.

Mais les vigneron, ayant prins les serviteurs souciterent l'un, & tuèrent l'autre, & assommerent de pierres l'autre.

36. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πολλοῦς, καὶ πρῶτον, καὶ ἐπέστη αὐτοῖς ὡς αὐτοῖς.

Derechef il envoya d'autres serviteurs en plus grand nombre que les premiers, & ils eurent en firent de mesmes.

37. Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πάλιν αὐτοῖς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων, Ἐκτενοῦνται τὸν υἱὸν μου.

Finalemēt il envoya vers eux son propre Fils, disant, Ils porteront violence à mon Fils.

38. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν αὐτοῖς ὡς ἐστιν ὁ κληρονομός, δεῦτε, δαπανήσωμεν αὐτὸν, καὶ κατέχευον τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

Mais quand les vigneron virent le fils, ils dirent entre eux, Celui-ci est l'heritier: venez mettons-le à mort, & nous saisissons de son heritage.

39. Καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἔξωβαλον εἰς ἀμπέλωνα, καὶ ἀπέκτενον.

Et l'ayant prins, le jeterent hors de la vigne, & le tuèrent à mort.

CAP. XXI.

33. Aliam parabolam audite: Homo erat paterfamilias qui plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & edificavit turrum, & locavit eam agricolis: & peregrè profectus est.

Hearc another parable: There was a certaine householder / which planted a vinegarde, and hedged it rounde about, and made a winepresse therein / and built a towre / and let it out to husbandmen / and went into a strange countrey.

34. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agricolas, ut acciperet fructus eius.

And when the time of the fruites drew neere / he sent his servants to the husbandmen to receive the fruites thereof.

35. Et agricolae apprehensis servis eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium verò lapidaverunt.

And the husbandmen tooke his servants and beat one, and killed another, and stoned another.

36. Iterum misit alios servos plures prioribus: & fecerunt illis similiter.

Again he sent other servants / more then the first: and they did the like unto them.

37. Novissimè autem misit ad eos filium suum, dicens, Verebuntur filium meum.

But last of all he sent unto them his owne sonne / saying / They will reverence my sonne.

38. Agricolaè autem videntes filium, dixerunt intra se, Hic est hæres, venite, occidamus eum, & habebimus hereditatem eius.

But when the husbandmen sawe the sonne / they said among themselves / This is the heire: come, let vs kill him / and let vs take his inheritance.

39. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam, & occiderunt.

So they tooke him / and cast him out of the vinegarde, and slew him.

Das XXI. Capitel.

33. Höret ein ander Gleichniß. Es war ein Hausvater / der pflanzet einen Weinberg / vnd führet einen Zaun drum / vnd grub eine Kelter drinnen / vnd bauet einen Thurn / vnd thet in den Weingärtnern auß / vnd zog überland.

Höret en anden signesse. Der vaar ein Hoshouder / som plantede en Dingaard / oc gjorde ic Gierde der omkring / oc groff en Pers der vdi / oc bygde ic Zaarn / oc siel Dingaards mend hannem / oc soer vdenlandt.

34. Da nun herben kam die zeit der Früchte / sandte er seine Knechte zu den Weingärtnern / daß sie seine Früchte empfiengen /

Der Fructens tid kom nu / sende hand sine Tjenere til Dingaards mendinge / at de skulde anamme hans Fruct.

35. Da namen die Weingärtner seine Knechte / einen steupen sie / den andern tödten sie / den dritten steinigeten sie.

Da toge Dingaards mendinge hans Tjenere / Den ene Hustruge de / den anden sloge de ihuel / den tredje stenede de.

36. Abermal sandte er andere Knechte / mehr denn der ersten waren / vnd sie theten ihnen gleich also.

Hand sende atter andre Tjenere / flere end de første vaare / De de gjorde lige saa mod dem.

37. Darnach sandte er seinen Son zu ihnen / vnd sprach: Sie werden sich für meinem Son scheuen.

Der efter sende hand sin Søn til dem / oc sagde / De skulde frøctre for min søn.

38. Da aber die Weingärtner den Son sahen / sprachen sie vntereinander: Das ist der Erbe / kombt / laßt uns ihn tödten / vnd sein Erbgut an uns bringen.

Der Dingaards mendinge saae Sømmen / sagde til huer andre / Det er Arffuungen / kommer / Lader oss sla hannem ihuel / oc vende hans Arffuegods til oss.

39. Vnd sie namen ihn / vnd stießen ihn zum Weinberg hinaus / vnd tödten ihn /

De de toge hannem / oc støre hannem vdaß Dingaarden / oc sloge hannem ihuel.

Kapitola XXI.

33. Eine podobenskijski slove. Głowit geden byl hospodar / dár kierz rozdelal Winic / a opelil giploem / a wlopal w ni lis / a vdelal Wesi / y osadil Winari: a odssel prec cestan.

Drugiego podobienstwa slus chajcie / Byl niektorzy gospodarz / ktory naklasz winnice / y ploschem ia ogrodzil / y wlopal w niey prase / a zabudowal wieze / y naklasz ia rozbornikom / y poiechal precz.

34. A kdyz se priblizil cas Dwoice / poslal Sluzebniky swet Winarum / aby wzali v jich gregi

A kdyz se priblizil cas dwow / poslal slugi swoie do onych robotnikow aby odebrali pozysk tiego.

35. Winari pak zagnawosze Sluzebniky, gcho / gincho zmykali / a gincho zabili / ginehopak wstamenowali.

A robotnicy poimawszy slugi te / tednego wbili / drugiego zas mordowali / drugiego zas wstami onowali.

36. Dwie poslal ginich Sluzebnikow wiece negli prwe / y wemili gim tiez.

Powtore poslal inze slugi / ktorych wiecey bylo niz pierwszych / a oni takze im wczynili.

37. Naposledy pak poslal k nim Syna swetcho / aka Snadse wstawi Syna tieho.

Wzostharel poslal do nich syna swetcho / inowiac / Wzda sie wstydac syna mego.

38. Winari pak wzawosze Syna gcho / tekli mezo sebau: Temot gzi Dedic / podime zas bijme gen / a budame miji dsi dicu w gcho.

Ale robotnicy wyzawoszy syna / rzekli somi w sobie / Tenciest dzic / dzic / podiecie zabymy go / y posladzimy dziedzictwo tego.

39. Wprawdzie gen / wprawdzie ho wem / Winic / a zabili.

Tedy poimawszy gos / wyrzucili precz winice / y zabudowali.

כא

40 כִּי דַאֲתָא הִכִּי
מִרְה דְּכִרְמָא מִנָּה יַעֲבֹד
לְפִלְחָא דְּנִינִי:

Quando dunque sarà venuto il Signore della vigna, che sarà egli a quei lavoratori?

41 אָמְרוּ לֵה דְבִישׁ בִּישׁ
יִכְבַּד אֲנִי וְכִרְמִי וְיִחַד
לְאֲחֵינוּ פִלְחָא וְאִלֵּין
דִּיחֲבִין לֵה פִלְחָא בְּ
כִנְיָהֶוּ:

Egli dicono, Farà malamente perire quei malamente, & allora la sua vigna ad altri lavoratori, & quelli gli renderanno i frutti a i tempi suoi.

42 אָמַר לְהוֹן יְשׁוּעָה לֹא
מִימֵתִים קִרְתוֹן בְּכַתְבָּא
דְּנִינִי דַאֲסֵלוֹ בְּנִינִי הִי
בְּנִית לְרִשָּׁא דְּיוֹתָמוֹן לֹת
מִרְה הִוֵּת הָרָא וְאִתְּוֹתָה
תְּ מִיכְתָּא בְּכִנְיָהֶוּ:

Il non dice loro, Non haueste voi letto mai ne le Scritture, La pietra che edificaua non fu edificatoria, & siate posta ne la testa de l'angulo? Questo è stato fatto dal Signore, & è cosa mirabile ne gli occhi vostri.

43 מַטְוִי דִּנָּה אָמַר
אֲנִי לְכֹן דְּתִשְׁתַּחֲוִי
בְּכִנְיָהֶוּ מִלְכּוּתָא דַּאֲלֵהָא
וְתִתְּיָבִיב לְאַמְרֵי דְּעִבְד
פִּלְחָא:

Per questo io vi dico, che il regno di Dio sarà tolto a voi, & dato a gente che faccia i giusti di esso.

44 וְיִסֵּן דְּנִיפֵל אֶל פִּלְחָא
הָרָא וְתִרְצַע וְכָל מִן דְּהִי
תִּפְּל עֲלֵיהִי תְּ רִינְיָהֶוּ:

E chi cadrà sopra questa pietra, si fracasserà: & sopra chi essa cadrà, lo trarrà.

45 וְכַד שְׂמִיעוּ דְּבִי פִּהֵנָה
וּבְרִישָׁא מִתְּלֵוּהִי יִדְעוּ
דְּעֲלֵיהֶוּ אָמַר:

Et hauido i principali Sacerdotes & i Phariseos videro le sue similitudini, conobbero che egli diceuano loro.

46 וְכַד שְׂמִיעוּ דְּבִי פִּהֵנָה
וּבְרִישָׁא מִתְּלֵוּהִי יִדְעוּ
דְּעֲלֵיהֶוּ אָמַר:

Et cercando di pigliarlo, temerono le turbe perché elle si temevano come Propheta.

כא

40 וְכַאֲשֶׁר יִפְּלֵא אֲדוֹן הַכֶּרֶם
מִה יַעֲשֶׂה לְכֹרְמִים:

Pues quando viniere el fennor de la vinna, que hara à aquellos labradores?

41 אָמְרוּ לוֹ אֶת־חֲרָעִים פִּלְחָה
יִאֲבֹדֻם וְאֶת־כִּרְמֹו יִשְׁבִּיר
לְכֹרְמִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר יִשְׁבִּיר
לוֹ פִרְיָ לְעִתּוֹתָם:

Dizene ellos A los malos destruyrà malamente, y su vinna darà à venta à otros labradores que le paguen el fruto à sus tiempos.

42 נִינִי אָמַר אֶל־הֵם יְשׁוּעָה הָלֵא
קִרְאָתָם בְּכַתְוִבִּים אֲכֹן מֵאִסֵּו
חֲבֻלִים הִתְּתָה לְרֹאשׁ פִּנְהָ מֵאֵת
יְהוָה הִתְּתָה וְאֶת־הִיא נִפְלְאָתָה
בְּעֵינֵינוּ:

Dizele Iesus, Nunca leystes en las Escripturas. La piedra que desecharon los que edificauan, esta fue hecha por cabeça de esquina? Por el Senyor es hecho esto, y es cosa maravillosa en nuestros ojos.

43 עַל־כֵּן אָמַר אֲנִי לָכֶם כִּי
תִּוֹסַר מֵהֶם מַלְכוּת אֱלֹהִים וְיִתֵּן
לְגֹוִי עֹשֶׂה פִרְיָה:

Portanto os digo, que el Reyno de Dios será quitado de vosotros: y será dado à gente que haga el fruto del.

44 וְכַאֲשֶׁר יִפְּלֵא עַל־הָאֲבֹן
הַזֶּה יִשְׁבִּיר וְכָל־אֲשֶׁר תִּפְּל
עָלָיו תִּשְׁבִּיר אֹתוֹ:

Y elque cayere sobre esta piedra, será quebrantado: y sobre quien ella cayere, desmenuzalloha.

45 וְשָׁמְעוּ שְׁלֵי הַכֹּהֲנִים
וּמִפְּדֻשִׁים אֶת־בְּשָׁלְיוֹ הַבִּינּוּ
כִּי־עֲלֵיהֶם דִּבֶּר:

Y oyendo los principes de los Sacerdotes, y los Phariseos, sus parabolos, entendieron que hablaua de ellos.

46 וּבְקִשׁוֹ לֶאֱחֹז אֹתוֹ נִירְדּוּ
אֶת־הָעָם כִּי בְּנִינֵא הִיָּה לָהֶם:

Y procurauan prenderlo, mas temian la multitud porque lo teneam como à propheta.

κα.

40. Ὁταν ὁ κύριος ἔρχεται
ἐν ἀμπελῶνι, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς, οἰκέτοισι;

Quand donc le Seigneur de la vigne sera venu, que fera-t-il à ces vigneronniers?

41. Αἰνέουσιν αὐτῷ, καὶ οὖτος καὶ
καὶ δοκίμοι αὐτοῖς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα
ἐκδοῦσιν αὐτοῖς γεωργοῖς, οἱ οἱ δὲ δοκίμοι αὐτῶν οὐκ
κατανοήσαντες αὐτῶν.

Ils lui disent, Il les fera perir malheureusement comme mellechans, & loera la vigne à d'autres vigneronniers, qui lui rendront les fruits en leurs saisons.

42. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀδελφοί
ἀκούετε ἐν τοῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀποδοκίμασαν οἱ οἰκοδομηταί,
ἐστὶν ἡ γωνία κεφαλῶν γωνίας, ὃς ὁ κύριος ἐκτίσεται αὐτῇ,
καὶ ἐστὶ γενησὶ ἐν φθιγγαῖς ἡμῶν;

Et Iesus leur dit, ne leustes-vous jamais és Escriitures, La pierre que les edifiens ont reietee, est devenue la maistrasse pierre du coin. Ceci à esté fait par le Seigneur, & est chose merueilleuse deuant nos yeux.

43. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ
ἰησοῦς ἐφ' ἡμῶν ἡ βασιλεία τοῦ
ἰησοῦ, ὁ δὲ ἰησοῦς ἐφ' ἡμῶν οὐκ
κατανοήσαντες αὐτοῖς.

Pourtant vous di-ic, que le royaume de Dieu vous sera utile: & sera donné à une nation qui s'appropriera les fruits d'icelui.

44. Καὶ ὁ πῦλῶς ὅστις πέσῃ ἐπὶ
τὸν λίθον, συνθλασθήσεται. καὶ ὁ ἐπὶ
αὐτῷ πεσὼν, συνθλασθήσεται αὐτῷ.

Or celui qui cherra sur ceste pierre, sera du tout houlé: & celui sur qui elle cherra, elle le brisera.

45. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δόκίμοι,
καὶ οἱ φαρισαῖοι τοῖς ῥησιν
βόλῃς αὐτοῦ, ἐγίνωσκον ὅτι περὶ αὐτοῦ
λεῖπει.

Et quand les principaux Sacrificateurs & les Pharisiens eurent entendu ces similitudes, ils apperçurent qu'il parloit d'eux.

46. Καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρα-
τῆσαι, ἐφοβήθησαν οὗτος ἐχθρούς
ἐπιδρῶν ὡς περὶ φάρμακον αὐτῶν ἔχον.

Et cerchans de l'empoigner, ils craignirent les troupes, pour ce qu'on le tenoit pour Propete.

כב

ו וַיָּבֹא תוֹב יֵשׁוּעַ בְּמַתְלָא
וַאֲמַר:

*Allora rispondendo Iesv di nuovo:
parlo loro per similitudini, dicendo.*

2 אֲתִידְמִית מִלְכוּתָא
דְּשָׁמַיָא לְעֵבְרָא מִלְכָּא
דְּעֵבְרָא מִשְׁתִּיתָא לְעֵבְרָא:

*Regno de cieli è assigliato ad vn
huomo che era Re, il qual fece la nozze
al suo figliuolo.*

3 וַיִּשְׁלַח לְעֵבְדֵּיהּ דִּיקְרוּ
לְמוֹמֵנָא לְמִשְׁתִּיתָא וְלֹא
עָבְדוּ לְמַתְנָה:

*E mandò i suoi seruitori à chiamar
quelli che erano iuuentati à le nozze, &
non vollero venir.*

4 וְתוֹב שְׂדֵר עֲבָדֵיהּ
אֲחֵרִים וַאֲמַר אֲמַר
לְמוֹמֵנָא דְּהֵי שְׂדֵרֵי
מִסִּיבָא וְתִירִי וּמַפְסָמִי
קִטְלִיו וְכָל מִדָּם מִסִּיב
תִּירִי לְמִשְׁתִּיתָא:

*Di nuovo mandò degli altri seruito-
ri, dicendo, Dite à gli iuuentati, Ecco, io ho
apparechiato il mio desinare: i miei tori,
e gli altri grassii animali sono occisi: tutte
le cose sono apparecchiate, venite à le
nozze.*

5 הֵבִנוּ דִּין בְּסוּ נֹאֲלִי אִית
דְּלִקְרִיתָא וְאִירָא
דְּלִמְאֻקְרָתָא:

*Ma essan curando sene, s'en'ando-
raro, eis a la sua villa, & eis a la sua mer-
cantia.*

6 שְׂרָבָא דִּין אֲחֵרִי ל
לְעֵבְדֵּיהּ וַאֲצֵרִי וּמִסִּלִּי:

*E gli altri presero i suoi seruitori, &
inghiattarogli, & ammazzarogli.*

7 כִּד שָׁמַע דִּין מִלְכָּא
רָגַז וַשְׂדֵר חִילּוּתָא אֲבָד
לְקִטְלָא הֵבִנוּ וְלִמְדִּינְתָּהּ
אֲמַר:

*Laqual cosa il Re habuendo intese,
s'adivò: & mandò i suoi exerciti, & am-
mazzò quelli homicidi, & abbatteu la
lor città.*

8 הִידִין אֲמַר לְעֵבְדֵּיהּ
מִשְׁתִּיתָא מִסִּיבָא וְהֵבִנוּ
דְּמוֹמֵנִין הֵו לִי שִׁין
הֵו:

*Poi disse à i suoi seruitori, Le nozze
sono apparecchiate, ma quelli che erano
fuori iuuentati, non n'erano degni.*

כב

ו וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַעֲזֹד אָמַר אֲלֵיהֶם
בְּמַשְׁלִים לֵאמֹר:

*Y respondiendò Iesus, boluiólos à hablar en
parabolas, diziendo.*

2 גִּדְמַתָּה מִלְכוּתַּת הַשָּׁמַיִם לְאָדָם
מֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה חֲתֻנָּה לְבָנוֹ:

*El Reyno de los cielos es semejante à vn
hombre Rey, que hizo bodas à su hijo.*

3 וַיִּשְׁלַח עֲבָדָיו לְקַרְא קְרוֹאִים
אֲלֵי-חֲתֻנָּה וְלֹא אָבִו לְבָנָא:

*Y embió sus siervos para que llamassen los
llamados à las bodas: mas no quisieron venir.*

4 עֲזֹד שְׁלַח עֲבָדִים אֲחֵרִים
לֵאמֹר אֲמַר לְקְרוֹאִים הֵי
בְרִיתִי הַכִּינֹתִי שׂוֹרִי וּמְדִינָא
נִטְבָּחָו וְכָלִם וְכוֹנִים בּוֹאִו אֲלֵי-

*Boluió à embiar otros siervos, diziendo, De-
zid à los llamados, Heaqui, mi comida he apare-
jado, mis toros y animales engordados son mu-
ertos, y todo esta aparejado: venid à las bodas.*

5 וְהָבֵנָה מֵאִסוּ וְלִכּוּ אֶחָד אֲלֵי-
שְׁלַח אֲשֶׁר הֵי לֹ לְבָדוּ וְאֶחָד
אֲלֵי-סִיחָדוּ:

*Mas ellos no curaron, y fuéronse vno à su
labrança, y otro à sus negocios.*

6 וּשְׂאֵרִים אֲחֵרִים אֶת-עֲבָדָיו
וַיַּבְעֵשׂק הָרָגוּם:

*Y otros, tomando sus siervos affrentaron-
los, y mataronlos.*

7 וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ וַיַּחַר אַפּוֹ
וַיִּשְׁלַח צְבָאָתָיו וַיֹּאבֵד אֶת-
הָרוֹצְחִים הָאֵלֶּה וְאֶת-עִירָם
שָׂרָה בָּאֵשׁ:

*Y el Rey, oyendo esto, enojóse: y embiando
sus exercitos, destruyó à aquellos homicidas, y
puso à fuego su ciudad.*

8 אִוֹ אָמַר אֲלֵי-עֲבָדָיו הַחֲתֻנָּה
אֲךְ גְּכוּנָה הִיא וְהַקְרוֹאִים לֹא
הֵו שְׂוִיִּים:

*Entonces dize à sus siervos, Las bodas à la
verdad estan aparejadas: mas los que eran llama-
dos, no eran dignos.*

כב.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, πα-
λιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παροι-
αῖς, λέγων.

*Lors Iesus prenant la parole, leur
parla derechef en similitude, disant.*

2. Ὁμοιωθή η βασιλεία τοῦ
οὐρανοῦ ὡς βασιλεὺς, ὅστις ἐ-
ποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

*Le royaume des cieus est semblable
à vn roy qui fit les nopces de son fils.*

3. Καὶ ἀπέστειλε οὗτος δούλους αὐτοῦ
καλέσαι οὗτος κεκλημένους εἰς οὗτον
γάμους, καὶ οὗτοι ἤθελον εἰλθεῖν.

*Et enuoya les seruiteurs pour appe-
ler ceux qui auoyent esté conuies aux
nopces, mais il n'y voulurent point ve-
nir.*

4. Πάλιν ἀπέστειλε ἄλλους δού-
λους, λέγων· εἰπατε τοῖς κεκλη-
μένοις, ὅτι ἡ ἀρχὴ μου ἡ τσίμα-
σι, οἱ παῖδοί μου καὶ τὰ σκυτά τ-
αυτῶν, καὶ πάντα ἐτοιμα. δεῦτε
εἰς οὗτον γάμους.

*Derechef il enuoya d'autres serui-
teurs, disant, Dites à ceux qui estoient
conuies, Voici, j'ai appresté le disner: mes
taureaux, & mes bestes engraisées
font tuées, & tout est prest, venez aux
nopces.*

5. Οἱ δὲ ἀμελεῖσαντες, ἀπεχθή-
σαν, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν
ἐμπορίαν αὐτοῦ.

*Mais iceux n'en tenans conte, s'en al-
lerent l'un à sa metairie, & l'autre à sa
trafique.*

6. Οἱ δὲ λοιποὶ κρατοῦσαντες οὗτον
δούλους αὐτοῦ, ὕβριζαν, καὶ ἀπέ-
κτενον.

*Et les autres preindrent les seruiteurs,
& les outragerent, & tuèrent.*

7. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠρ-
γίσθη, καὶ πέμψεν τὸ στρατόμα-
χον αὐτοῦ, ἀποκτείνειν τοὺς ἐκεί-
τους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέ-
πρησεν.

*Quand le roy l'entendit, il se mit en
colere, & y ayant enuoyé les genar-
mes, fit perir ces meurtriers-là, & brusla
leur ville.*

8. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὁ
μὲν γὰρ ἐτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κε-
κλημένοι οὗτοι ἦσαν ἄδικοι.

*Alors il dit à ses seruiteurs, Or bien,
les nopces sont apprestées, mais ceux
qui estoient conuies n'en estoient pas
dignes.*

22

וְלֹא הָבִיל לְמַפְקָהָ
וְאִוְרָחָתָהּ וְכָל מִן הַ
דְּמַשְׁכָּיו אֶתְּנוּ קָרוֹל
לְמַשְׁחֹתָהּ:

Andate dunque d'ipassi de le strade,
e quando voi trovate tutti chiamate a
le porte.

וַיִּבְרָךְ אֶת־עַבְדֵּי ה' הַהֵם
לְאִימָתָהּ וְכַנְשֵׁי הָאֵשֶׁת
הָאֲשֶׁכָּהּ בִּישָׁא וְטַבָּחַ
וְאֶת־מְלֵי בֵית מִשְׁתַּחֲוִיָּתָא
סְמוּכָה:

E quei servitori v'siti fuore à le strade, rannorron tutti quei che trovavano, cossacchini, come buoni: e cossì morze si ricuperevo de commessati.

ו ואל מלכא דנחמיה
סמיטא ויחזק תמן ונרמ
דלא לביש לנפש
נמשתינת:

*Il Re poi entrando dentro per vedere
il cominciante, vide lui un huomo che non
era vestito di vesta da nozze.*

12. ואמר לה חברי איכמא
עלה לכבד פד נחתה
במשותפתא לית לך הנידון
אשתתק:

E diceli, Amico, come sei tu entrato qua, non havendo vestimenta? E egli si truove.

13 תִּדְוֹן אָמַר מֶלֶךְ
לְשִׁמְשֹׁן אֲסִירִי אֶ
אֲבִירִי נִדְלָוְחִי וְאֶפְקֵדִי
לְחֻשְׁבָּא בְּדִיא תִּמְן יִהְיֶה
בְּבִיא וְחֹרֶק שֹׁן :

*Allora il Re disse a' ministri, Lega-
velsi i piedi e le mani, e giratelo ne le tene-
bre più oscure: int' sarà pianto e stridor
di denti.*

14 סעידן און אידן קומט
דערין געבט:

Imperocchè molti son chiamati, ma pochi eletti.

15. קידון אלו פריש
16. מלכא דאיתא
17. יצאנוהו פלגא:

Allora i Fattisi si partirono, e consi-
gliarono come l'haueffero a pigliare in
parot.

כב

לְכֹן לְכֹן לָבֹא אֶל־הַיְּהוָה אֱלֹהֵינוּ
דְּרָבִים וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא קְרֵא
אֶל־חֲתָנָה :

Id pues á las salidas de los caminos: y llamad á las bodas á quantos hallardes.

10 וַיֵּצְאוּ הָעֲבָדִים הָאֵלֶּה עַל־
הַדְּרָכִים וַיֵּאָסְפוּ כָּל־אֲשֶׁר מִצָּאֵה
גַּם רָעִים וְגַם טוֹבִים וַתִּפְלֹא
הַחֲתוּמָּה בְּיוֹשְׁבֵי בִמְסֻכָּה:

Y saliendo los fieruos por los caminos, juntaron todos los que hallaron, juntamente malos y buenos: y las bodas fueron llenas de comodidades.

וַיִּבְרָא תְּמַלֵּךְ לִרְאוּת אֱלֹהֵי אֱמֶת
הַיּוֹשְׁבִים בְּרֵאשִׁית שְׁמֵי אָדָם וְיֵאֱמָר
מִלְּבָשׁ לְבוֹשׁ חֲתָנָה :

Y entró el Rey para ver los combidados, y
vido allí vn hombre no vestido de vestido de
boda:

20 וַיֹּאמֶר לוֹ רֹעֵי אֶרֶץ כְּנָעַן
 הֵלֶם נִצִּיץ לָךְ לְבוֹשׁ חֲתָנָה
 וְהָיָה אֵלֶיךָ

Y díxole, Amigo, como entraste acá no teniendo vestido de boda? Y a él se le cerró la boca.

אָז אָמַר הַמֶּלֶךְ לַמְּשֻׁרְתִּים
אִסְרוּ יְדֵי הַיָּדוּגְלִי שְׂאוּהוּ וְשַׁלְכוּ
לַחֲשֹׁךְ הַחַיִּצּוֹן שָׁם יִהְיֶה בְּכִי
מִתְרוֹק שְׁנַיִם †

Entonces el Rey dixo à los que servian. Atado de pies y de manos tomadlo y echadlo en las tinieblas de à fuera : alli será el lloro y el batimiento de dientes.

14 כִּי רַבִּים הָיוּ קְרֹאִים
מִמֶּעַטִּים וּבַחֲרִים :

Porque muchos son llamados, y pocos Escogidos.

אִי הָלַכְוּ הַמִּפְרָשִׁים וְיִצְחָק
אִי לִפְדוֹתוֹ בַּדְּבַר :

Entonces y los Phariseos, consultaron como lo tomarian en alguna palabra.

x.13.

9. Πορεύεσθε ὡς ἡπὶ τοῖς δεξιό-
δοις τοῦ ὁδοῦ, καὶ ὅλως αὖ ὁδηγοὶ
καλέσαστε εἰς τοὺς γάμους.

Allez donc aux quatre coins des chemins, & autant que vous en trouverez, conduisez les aux nocces.

10. Καὶ ἐξεληγόντες οἱ δούλοι
ἀκούσῃ εἰς τὰς ὁδοὺς, σπυρίχαρον
καὶ ἄλγας ὄσους ὄβρον, πηχέας τε καὶ
ἀράβας· καὶ ἐπλήσθη ἡ γαστήρ
αὐτακμύων.

Adonc les seruiteurs sortirent vers les chemins, & assamblèrent autant qu'ils en trouverent, tant mauuais que bons: tellement que le lieu des nopces fut rempli de gens qui estoient à table.

11. Εἰσπλῖν' ὅ βασιλεὺς θ' αὖ-
 σπασεν ὅτ' ἀνακλινόμενος, εἶδεν ἐκεί-
 νον ἄνθρωπον ὃν ἐκεῖθεν ἔδωκεν ἡ δούρα
 γαίῳ.

Et le roy y estant entré pour voir
ceux qui estoient à table, vid là un hom-
me qui n'estoit pas vestu de robe de
noirce.

12. Καὶ λέγει αὐτῶν· ἐπὶ ἑρ. π. αἰ.
εἰσῆλθες ὡς, μὴ ἔχων ἑσθῆμα γα-
μου; ὁ δὲ ἐΦιμώθη.

Et lui dit, Compagnon, comment es-tu entré ici sans avoir une robe de nocces? & il eut la bouche close.

13. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς
 Σικκόνου· διὰ ταῦτα αὐτὸ πῶς
 καὶ ἡἱρεῖς, ἀρατὶ αὐτὸν, καὶ ἐκ-
 βάλετε ἐς τὸ σκότος τὸ ἐξώπριον.
 ἐκτὴ ἐστὶ ἐκλαθμός καὶ ὁ βρυ-
 γμός τῶν ὀδόντων.

Adoncleroy dît aux seruiteurs, Liez
le pieds & mains, & se iettez es tenebres
de dehors, là y aura pleur & grincement
de dents.

14. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὅλιγοι ὅμως ὁκλειστοί.

Car plusieurs sont appelés, mais peu
sont esleus.

15. Τότε πρῶτον οἱ Φαρι-
σαῖοι συμβῆλιν ἔλαβον, ὥσως αὐ-
τὸν παρὰδῶσωσιν ἐς λόγον.

Alors les Pharisiens s'étant retirés, prirent conseil comment ils l'enlace-
raient en parole.

CAP. XXII.

9. Ite ergo ad exitus viarum: & quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias.

Goene therefore out into the high waies / and as many as ye finde / bid them to the marriage.

10. Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt, malos & bonos: & impletæ sunt nuptiæ discumbentium,

So those servants went out into the hie waies and gathered together all that came thence: both good and bad: so the wedding was furnished with guests.

11. Intravit autem rex ut videret discumbentes: & vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali.

Then the King came in / to see the guests: and saw there a man which had not on a wedding garment.

12. Erat illi, Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit.

And he said unto him / Friend / how camest thou in hither / & hast not on a wedding garment? And he was speechlesse.

13. Tunc dixit rex ministris, Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium.

Then saide the King to the servants / binde him hande and footes: take him away / and cast him into utter darkness: there shall bee weeping and gnashing of teeth.

14. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

For many are called / but fewe chosen.

15. Tunc abeuntes Pharisei, consilium inierunt ut caperent eum in sermone.

Then went the Pharisees and took counsell howe they might tangle him in talke.

Das XXII. Capitel.

9. Darumb gehet hin auff die strassen / vnd ladet zur Hochzeit / wen ihr findet.

Gaar der saare hen paa Beyene / oc biuder til Broilupp / huem i finde.

10. Vnd die Knechte giengen auß auff die Strassen / vnd brachten zusammen wen sie funden / böse vnd gute / vnd die Tische wurden alle vol.

De Suemene ginge ud paa Beyene / oc saffne de til sammen huem de funde / Vnde oc Gode / De borden bleffue alle fulde.

11. Da gieng der König hinein / die Gäste zu besuchen / vnd sahe allda einen Menschen / der hatte kein Hochzeitlich Kleid an.

Da gick Kongen ind / at besee Gæsterne / Oc hand saa der en Menneske / som haaffde icke broilups Kladder paa.

12. Vnd sprach zu ihm: Freund / wie bist du herein kommen / vnd hast doch kein Hochzeitlich Kleid an? Er aber verstummte.

De hand sagde til hannem / Ven / Huorledis est du kommen hid ind / och haaffuer dog icke broilups Kladder paa? De hand togde stille.

13. Da sprach der König zu seinen Dienern: Bindet ihm Hände vnd Füße / vnd werffet ihn in das Finsterniß hinaus / da wird sein heulen vnd zerknirschen.

Da sagde Kongen til sine Tjenere / Bind hendene oc føder paa hannem / oc kast ham hender ud i Mørket / Der skal vere graad oc rendgindsel.

14. Denn vil sind beruffen / aber wenig sind auserwelet.

Thi mange ere kaldede / Men faa ere vdualede.

15. Da giengen die Phariseer hin / vnd hielten einen Rath / wie sie ihn fiengen in seiner rede.

Da ginge Phariseerne hen / oc hulde et Raad / huorledis de skulde gribe hannem i hans tale.

Kapitola XXII.

9. Protoż góde na cesty / a kterżkoli nalegnete / zovietż na Swatbu.

A przeto idźcie na roztanie drog / a ilebyście należeli / zwołacie na wesela.

10. Wyssłedźcie Służebnicy / geho na cesty / i skromajdili wsłedź kterżkoli należeli / dobre y złe / a naplniona gęst swatba / hodowniży.

A wysłedź Służebnicy oni na drogi / zebrałi wsłedź i leich należeli / złe y dobre / y naplnione jest wesela tymi / którzy siedzieli przy stole.

11. Tedy wśfel Król aby pohledel na hodowniży / y wśfel Głowęka neodnēho raucha Swatebnijm.

A wśfedby Król aby ogladł głowęce / obaczyl tam cłowięk / który nie miał na sobie śaty wesela.

12. Y řekl genu: Příteli / kterak žšy sum wśfel nemage raucha Swatebnijho? A on onēměl.

A řekl mu / Towaryšy / táže / a ty wśfel nie maješ śaty wesela? A on sám ml.

13. Tedy řekl Král služebníkům: Swěťšice Kuce / geho y nohy / y wrzetež / geho do temno / slij / zewnět nich / tamť bude plác a štěpenij zubow.

Tedy řekl Król příslužným / Zvia zavěšy / nohy y ruce / geho / wěšy / mčie / geho / y wrzuccie / w ciemnośc / zewnět / zna / tamť / budie / plác / y / szczytanie / zubow.

14. Neho mnoho gęst powo / laných / ale mało Wywołanych.

Abowiem / wiele jest / wzwolanych / ale mało / wywołanych.

15. Tedy obśledł Jákoni / cy / w radu / wśfli / aby / polapili / Gęzi / w řek.

Tedy obśledł Stryzenbowie / řek / slij / sie / aby / go / podchwycili / w / mowie.

כב

16 וְשִׁדְרוּ לוֹתָהּ תַּלְמִידֵיהֶון עִם דְּבִירֵי הַיְּהוּדִים וַאֲמָרוּ לָהּ מִלִּפְנֵי־נֹדְעִין דְּשִׁרִיר אֵת וְאִתְּרָחָא דִּאֲלֵהָ־בְּקוּשְׁתָּא מִלִּיךְ אֵת וְלֹא שְׁחִיל אֵת צִפְתָּא לֹאֲשֵׁי לֹא צִד נִסְבִּי אֵת בִּאֲפִי־הָ דִּאֲשֵׁי:

Embandagli i lor discipoli insieme a congi Herodiani, dicendo, Maestro, noi sappiamo che tu sei huomo serace, & insegna la via di Dio in verità, e non ti curi d'alcuno: perche tu non riguardi a la persona de gli huomini.

17 אָמַר לוֹ הֵכִיל אֵיבָנָא מִתְחַוָּא לָךְ שְׁלִיט לְמַטְל פְּסָרָא רִישָׁא לְקִסְרָא אֵי לֹא:

Dici dunque, che ti pare? è egli lecito dare il tributo a Cesare, o no?

18 וַיֹּשִׁיעַ דִּין יָדַע בִּישׁוּתֵיהֶון וַאֲמַר מִנָּא מְנַסִּין אֲתֵיהֶון לִי נִסְבִּי־בִאֲפִי־הָ:

Et s'v. hauendo conosciuta la lor malitia disse, Perché me tentate voi, hypocriti?

19 חֲוֹאֲנִי דִּינָא דְּפִסְקָא רִישָׁא דִּינֵון דִּין קְרִבִּי לָהּ דִּינָרָהּ:

Mostratemi la moneta del tributo: Et essi gli portarono un denaro.

20 וַאֲמַר לֵיהֶון וַיֹּשִׁיעַ דְּבִירֵי צִלְמָא הָא וּפְתִיבָהּ:

Et egli dice loro, Di chi è questa imagine, e la sopraiscrizione?

21 אָמְרוּ דְּקִסְרָא אָמַר לֵיהֶון רִבִּי הֵכִיל דְּקִסְרָא לְקִסְרָא וְדִאֲלֵהָ לֹאֲשֵׁי:

Essi gli dicono, Di Cesare, Allora egli dice loro, Rendete dunque a Cesare, le cose che son di Cesare, & a Dio quelle che son di Dio.

22 וְכֵד שְׂמַעֵי אֲתִדְמָרוּ וַשְּׁבִקוּהָ וַאֲנָלוּ:

Il che essi udendo si marauigliarono: e lassandola, se n'andarono via.

23 בְּהַיְּוִמָּהּ קְרִבִּי לָהּ וְדִקְרָא וַאֲמָרוּ לָהּ לִידִית חֵית מִיתָא וְשִׁאֲלֵיהָ:

In quel giorno vennero a lui i Sadducei, e quali dicono che non è resurrettione, e domandarangli.

כב

16 וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו אֶת־תְּלַמִּידֵיהֶם עִם עַבְדֵי הַיְּהוּדִים לֵאמֹר רַבִּי יָדַעְנוּ כִּי אִישׁ אֱמוּנִים אַתָּה וְאֶת־דָּרֶךְ אֱלֹהִים בְּאַמְתְּ תִּלְמַד וְלֹא תַשְׁעֶה אֶל־כָּל־אִישׁ כִּי לֹא תִשָּׂא אֶת־פְּנֵי־הָאָדָם:

Y embian a el sus Discipulos con los de Herodes, diciendo, Maestro, sabemos que eres amador de verdad, y que ensennas con verdad el camino de Dios? y que no te curas de nadie, porque no tienes, accepcion de persona de hombres.

17 לָכֵן אָמַר לָנוּ מַה נִּרְאָה לָךְ הַיְּכָשָׁר לְתַת־מָס לְקִיסְרָא אִם לֹא:

Di nos pues, que te parece? Es licito dar tributo a Cesar, o no?

18 וְכִי יָדַע וַיֹּשִׁיעַ אֶת־דִּבְרֵיהֶם אָמַר לָמָּה תִּנְסִינִי הַחֲזִיבִים:

Mas Iesus entendida su malicia, dize les, Porque me tentays hypocritas?

19 הִרְאֵנוּ אֶת־טַבַּע תַּלְמִס וְתַפְתָּהּ הֲגִישׁוּ לוֹ זֶוֹ אֶחָד:

Mostradme la moneda del tributo. Y ellos le mostraron un dinero.

20 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וַיֹּשִׁיעַ לְמִי יִשְׁתַּצֵּלִם הָאָה וְתַתְּכִרָהּ:

Entonces dizeles, Cuya es esta figura, y lo que esta encima escripto?

21 אָמְרוּ לוֹ לְקִיסְרָא אִזְ אָמַר לָחֵם לָכֵן תִּנְעוּ לְקִיסְרָא אֲשֶׁר לְקִיסְרָא וְלֹאֲלֵהִים אֲשֶׁר לֹאֲלֵהִים:

Ellos le dizen, De Cesar, Y dizeles, Pagad pues a Cesar lo que es de Cesar: y a Dios, lo que es de Dios.

22 וְכִי־אֲשֶׁר שְׂמַעֵי תִמְהוּ וַיַּעֲזְבוּהָ וַיֵּלְכוּ:

Y oyendo esto, marauillaronse: y dexaronlo, y fueronse.

23 בְּיוֹם תְּהוּא קְרִבִּי אֲלֵיהֶם צְדוּקִים אֲשֶׁר אֹמְרִים כִּי לֹא תִהְיֶה תְּקוּמַת נִישְׁאָלוּ לוֹ:

A quel dia llegaron a el los Sadduceos, que dizen no auer resurreccion, y preguntaronle.

כב.

16. Καὶ ἀποστείλασιν αὐτῷ ὅτι μαθητὰς αὐτοῦ μετὰ ἧς ἦσαν ἡρώδης οὐκ ἀποκρίσας, οὐδ' ἀμύβοντες αὐτὸν εἰ, καὶ πάλιν ὁδοῦ ὅτι ἐν ἀληθείᾳ διδάσκει, καὶ ὁ μὴ σκεπτομένης αὐτοῦ βλάβος ἐκ τῶν ἀνθρώπων.

Er lui enuoyerent leurs disciples avec des Herodiens, disans, Maître, nous savons que tu es véritable, & que tu enseignes la voye de Dieu en vérité, & ne te chaut de personne: car tu ne regardes point à l'apparence des hommes.

17. Εἰπὶ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔστι δυνάμις κλέπεν καίσαρα, ἢ οὐκ;

Di nous donc que te semble? est-il loisible de donner le tribut à Cesar, ou non?

18. Ὡς δ' ὁ ἰησοῦς τὴν ποιηρίαν αὐτῶν, εἶπε· τί με πειράζειτε ὑποκριταί;

Et Iesus cognossant leur malice, dit, Hypocrites, pourquoi me tentez-vous?

19. Ἐποδείξατέ μοι τὸ νόμισμα ὃ κλέβει· οἱ δ' ἀπεκρίσαντο αὐτῷ δυνάμιον.

Montrez-moi la monnoye du tribut. Et ils lui presenterent un denier.

20. Καὶ λέγει αὐτοῖς, τί ἐκείνη εἰκὼν αὐτῆς, καὶ ἡ ἐπιγραφή;

Et il leur dit, De qui est cette image, & celle a'écriture.

21. Αἰσχροὶ αὐτῷ, καίσαρ· οἱ δὲ λέγει αὐτοῖς, ἀπέδοτε οὖν καίσαρι, καίσαρα, ὅτι τὰ ἐξ ἑσού, τῷ ᾧ;

Ils lui disent, de Cesar. Lors il leur dit, Rendez donc à Cesar les choses qui sont à Cesar: & à Dieu celles qui sont à Dieu.

22. Καὶ ἀκούσαντες ἱζανύμασθαι καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπεῖλθον.

Oyans cela, ils s'esmeruillerent, & le laissans s'en allerent.

23. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσελθόντες αὐτῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτόν.

Ce jour-la les Sadduceens, (qui disent qu'il n'y a point de resurreccion) vindrent à lui & l'interrogerent.

כב

24 וְאָמְדוּן לָהּ מִלְפָּנַי
מוֹשֶׁה אָמַר לוֹ דָּאן אִשְׁתִּי
יָמוּת כִּד לִית לָהּ בְּנִי
וְסָב אַחֲרָי אֲנִיתָהּ בְּיָקִים
וְרָצָא לֹאֲחֻזָּי:

Dicendo, Maestro, Moise disse, Se alcuno morrà senza haver figliuoli, il suo fratello pigli la donna di lui per moglie, e suscita il seme al suo fratello.

25 אִיתָּהּ הָיוּ דִּין לִיתָּהּ
אָחִיא שְׂבָעָא קְדָמָיָא וְסָב
אֲנִיתָהּ וּמִית וְלִיתָּהּ הָיוּ
לָהּ בְּנִי שְׂבָעָה אֲנִיתָהּ
לֹאֲחֻזָּי:

Hor appressò di mozerano già sette fratelli, e il primo preso ch'egli hebbe moglie, si morì, e non hauendo seme lasciò la sua moglie al suo fratello.

26 הַפְּרִיטָא אָף הוּ דִּיתָּהּ
אָף הוּ דִּיתָּהּ וְרָצָא
לִשְׂבָעָתָהּ:

Similmente fece ancor il secondo, e il terzo, infìn al settimo.

27 בְּחִיתָּהּ דִּין וְכָלְהוֹן
מִיתָהּ אָף אֲנִיתָהּ:

Finalmente doppo tutti morì ancor la donna.

28 בְּקִוְמָתָהּ הִכִּירָהּ
לְאִיתָּהּ מִן הַלֵּוֹי שְׂבָעָה
תָּהוּ אֲנִיתָהּ כָּלְהוֹן צִיר
נִסְבָּהּ:

No la resurrezione dunque, di quali di quei sette sarà ella moglie? conciosia cosa che tutti l'hebero.

29 עָנָה וַיֹּשֶׁעַ וְאָמַר לְהוֹן
טָעוּ אֲנִיתוּן דָּלִין וְדָעוּן
אֲנִיתוּן כְּתָבָא וְלֵא הִלִּיתָ
דְּאִלְהִי:

Ella s'è rispondendo, disse loro, Voi errate, non intendendo le Scritture, nè la Virtù di Dio.

30 בְּקִוְמָתָהּ צִיר דְּמִיתָהּ
לֹא נִסְבִּין נָשָׂא אֶחָדֵיהּ
נָשָׂא הָיוּ לְגִבְרָא אֶלֶּא אֶחָד
מִלְּאִכָּא דְּאִלְהִי נִסְבִּין
אֲנִיתָהּ:

Imperache ne la resurrezione non pigliano moglie, ne si danno a marito: ma sono come Angeli di Dio in cielo.

31 עַל קְדָמָתָהּ דִּין דְּמִיתָהּ
לֵא קְרִיתוּן מִדָּם דִּין
דְּאִתָּאֲמַר לְכוּן מִן אִלְהִי
דְּאִמַר:

Quanto poi à la resurrection de mortis, non hanno Voi letto quel che Dio detto ha Dio, il qual dice.

כב

24 לְאָמַר לְבִי מִשֶּׁה אָמַר אֲמִי
אִישׁ יָמוּת וְלֹא הָיָה לוֹ בֵּן יָקָה
אֲחִיו אִשְׁתִּי הָיָה לוֹ לְאִשְׁתִּי
לְתָקִים לְאֲחִיו וְרָע:

Diziendo, Maestro, Moyse dixo, Si alguno muriere sin hijos, su hermano se case con su muger, y despcrará simiente à su hermano.

25 וַיְהִי־אֲתָנָּה שְׂבָעָה אֲחֵים
וְדָאֲשׁוֹן אִשְׁתִּי לָקָה אִשְׁתִּי בְּלִי
וְרָע וַיַּעֲזֹב אֶת־אִשְׁתּוֹ לְאֲחִיו:

Fueron pues entre nosotros siete hermanos: y el primero tomó muger, y murió. Y no teniendo generacion, dexó su muger à su hermano.

26 וְכֵן גַּם הַשֵּׁנִי גַּם שְׁלִישִׁי
עַד־הַשְּׁבִיעִי:

De la misma manera tambien el segundo, y el tercero, hasta los siete.

27 וְאַחֲרֵי־כֵלָם מָתָה אִשְׁתִּי
גַּם הִיא:

Y despues de todos murió tambien la muger.

28 וּבְקִוְמָתָהּ לְמִי מִן־הַשְּׂבָעָה
תָּהִיָּה אִשְׁתִּי כִּי כֻלָּם הָיוּ בְּעֻלֶיהָ:
En la resurreccion pues, cuya de los siete será la muger? porque todos la tuvieron.

29 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמַר אֲלֵיהֶם
תוֹעִים אַתֶּם אֵינְכֶם יוֹדְעִים
גַּם אֶת־מִכְתָּבִים וְגַם לֹא אֶת־
סִבּוֹת אֱלֹהִים:

Entonces respondiendo Iesus, dixoles, Errays ignorando las escripturas, y la potencia de Dios.

30 כִּי בְּקִוְמָתָהּ לֹא יִתְחַתְּנוּ
וְלֹא תִאֲרָשְׁגוּ כִּי אֵם בָּמוֹ
מִלֵּאכֵי אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם יִהְיוּ:

Porque en la resurreccion ni maridos tomarán mugeres, ni mugeres maridos: mas son como los Angeles de Dios en el cielo.

31 וְעַל־הַתְּקוּמָתָהּ הֵלְתִּים הִלֵּא
קְרִיתָם אֶת־אִשְׁרִי וַיֹּאמַר לָכֵם
מִן־הָאֱלֹהִים לְאָמַר:

Y de la resurreccion de los muertos, no aueys leydo loque os es dicho de Dios à vosotros, que dize.

כב.

24. Λέγοντες· οὐδὲ σκαλε, μὲν-
της εἶπεν, εἰάν τις ὄνοτιός, ἢ μηδὲ ἰχθύν
τεκεν, ὁπότε γαμεῖται ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
στήσῃ παρ' αὐτὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ.

*Difans, Maistre, Moyse à dict, si quel-
cun vient à mourir sans auoir enfans,
son frere, prendra la femme d'icelui, &
suscitera lignee à son frere.*

25. Ἡ (αὐτὸν παρ' ἡμῶν ἐνθάδε ἀ-
δελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας
ἐτελεύτησεν· καὶ μὴ ἔχων πατέρα,
ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀ-
δελφῷ αὐτοῦ.

*Ory acceit il parmi nous sept freres:
dont, le premier apres qu'il fut marié,
trepassa: & n'ayant point eu de lignee,
laissa la femme à son frere.*

26. Ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ
ὁ τρίτος καὶ οἱ ἄλλοι.

*Semblablement aussi le second, puis
le troisieme, iusques au septieme.*

27. Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανε
καὶ ἡ γυνή.

*Or apres eux tous mourut aussi la
femme.*

28. Ἐν τῇ ὥρᾳ ἀναστήσῃ, τί
ἔσθι ἐνθάδε ἰσχυγυνή; πάντες γὰρ
ἔχον αὐτήν;

*En la resurreccion donc, duquel des
sept sera-elle femme? car tous l'ont
eue.*

29. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· πᾶσι δὲ καὶ οὗτοι, τὰς
γραφαῖς, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ
θεοῦ.

*Mais Iesus respondant, leur dit, Vous
errez, ne sçachez point les Escriptions,
ne la vertu de Dieu.*

30. Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει ὅτε γα-
μήσονται, ἢ καὶ συγγαμίζονται, ἀλλ' ὡς
ἀγγέλους· καὶ οὐ εἰς ἄνδρας ἢ ἰστοί.

*Car en la resurreccion on ne prend
ni ne donne-on femmes en mariage:
mais ils sont comme les Anges de Dieu
au ciel.*

31. Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως ἡμεῖς
ἀναγινώσκοντες τὰς γραφὰς οὐκ
εἴδομεν· καὶ τὴν δύναμιν τοῦ
θεοῦ.

*Et quant à la resurreccion des morts,
n'auuez-vous point leu ce dont vous à
parlé Dieu meisme, difant.*

CAP. XXII.

24. Dicentes, Magister, Moyses dixit, Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, & suscitetur semen fratri suo.

Saying / Master / Moses saide / If a man die / having no children / let his brother marrie his wife / and raise up seed unto his brother.

25. Erant autem apud nos septem fratres: & primus uxore ducta defunctus est: & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo.

Now there were with vs seven brethren: and the first married a wife / and deceased: and having no issue / left his wife unto his brother.

26. Similiter secundus & tertius usque ad septimum.

Likewise also the seconde / and the thirde / vnto the seuenth.

27. Novissimè autem octimum & mulier defuncta est.

And last of all the woman died also.

28. In resurrectione ergo, cuius erit de septem, uxor? omnes enim habuerunt eam.

Therefore in the resurrection / whose wife shall she be of the seven? for all had her.

29. Respondens autem Iesus, ait illis, Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei.

Then Iesus answered / and said vnto them / Ye are deceived / not knowing ye Scriptures / nor the power of God.

30. In resurrectione enim neque nubent, neque nubentur: sed sunt sicut angeli Dei in celo.

For in the resurrection they neither marry wives / nor wives are bestowed in marriage: but are as the Angels of God in heaven.

31. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est à Deo dicente vobis.

And concerning the resurrection of the dead / haue ye not read what is spoken vnto you of God / saying.

Das XXII. Capitel.

24. Vnd sprachen: Meister / Moyses hat gesagt / so einer stirbt / vnd hat nicht Kinder / so soll sein Bruder sein Weib freyen / vnd seinem Bruder Samen erwecken.

He sagde / Meistere / Moyses hassuet sagd / Maar nogen deer / or hassuet icke woen / da skal hans Broder tage hans hustru til eete / or opuecke sin Broder Sæd.

25. Nun sind bey vns gewesen sieben Brüder / Der erste freyet vnd starb / vnd dieweil er nicht Samen hatte / ließ er sein Weib seinem Bruder.

Now hassue veret hoff off sin Brodre / Den første giffte sig / or dode / De effterde hand hassde icke sæd / loed hand sin broder sin hustru effter sig.

26. Desselben gleichen der ander / vnd der dritte / bis an den sibenden.

Den anden giorde lige saa / or den tredie / indtil den siuende.

27. Zu letzt nach allen starb auch das Weib.

Naar det sidste effter dem alle dode or quinden.

28. Nun in der Auferstehung / welches Weib wird sie sein vnter den sieben? Sie haben sie ja alle gehabt.

Hues Hustru aff disse siu / skal hun da vere i Opstandelsen? De hassue io alle haffte hende.

29. Jesus aber antwortet / vnd sprach zu ihnen: Ir irret / vnd wisset die schrift nicht / noch die kraft Gottes.

Ihesus suarede / or sagde til dem / I fare vild / or vide icke Scrifften / och en heller Guds kraft.

30. In der Auferstehung werden sie weder freyen / noch sich freyen lassen / sondern sie sind gleich wie die Engel Gottes im Himmel.

I Opstandelsen skulle de huereken tage til eete / or en lade sig tage til eete / Men de ere lige som Guds engle i Himmelen.

31. Habet ihr nicht gelesen von der Todten auferstehung daß euch gesagt ist von Gott / da er spricht:

Hassuet icke last om de dodes opstandelse / der er sagd aff Gud / der hand siger.

Kapitola XXII.

24. V otázali seho řkauce: Múste / Moyses řekl: vmečel byš kdo nemaje syna / aby bratr jeho povzal ženu jeho / a aby vzbudil jmě bratru svěmu.

Nowia / Mústbrz / Moyses řekl / Jestby řeho vmečel nie máe syna / niech brat iego práe wem powinowáchym powie joe me iego / y wzbudzi potomstwo bratu swemu.

25. V bylo v nás sedm bratrů: první povzal ženu / y vmečel. Anemaje semene / zůstavil ženu bratru svému.

Býl tedy sedm bráćy v nás / a první oženil se ženou / a kdy nie měl potomstva / zůstavil žene svoje bratu swemu.

26. Tež v druhých / y třetích / až do sedmého.

Takže třetím / y třetím až do sedmého.

27. Naposledy pak zůstala žena.

A po všech vmečelá tež y žoná.

28. Protož při vzkříšení / tůbude žena z těch sedmi / nebo všichni jí měli.

W smrtwých wstáníu tedy / křorego / oných sedmi bedzie jo ná / gdyž io všicy měli.

29. V odpovědi Gezijs / řekl jim: Bloudíte / neznajícce Písem / ani moey Boží.

Odpowiediac Jezus / řekl im / Bloudíte nie vmečiac písm / ani moey Boží.

30. Nach dem / y mrtwých wstanau / ani se budau ženit / ani wdawati / ale budau jako Angeli Boží w Nebi.

Abowiem w smrtwých wstáníu ani sie oženia / ani sa maž dawaia / ale sa takto Aniolowie Boží w nebi.

31. V wzkříšení pak z mrtwých / zůstá gste někdo co gest porědijno od Boha / kterého praví wam:

A z mrtwých wstáníu nie / zjraťacie / co wam powiechiano / jest od Boha / gste mowí.

כב

32 וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים
וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים
וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים
וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים
וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים
וְאֵלֹהִים אֲנִי וְאֵלֹהִים

*Io son l'Iddio d' Abraham, e l'Iddio
d' Isaac, e l'Iddio di Jacob? Ididio non è
già l'Iddio da morte, ma di vivi.*

33 וְכִּי שָׁמַעְתִּי בְּנִשְׁמָה
מִתְמַחֲיוֹתָיִי בְּיֹדְכֶם

*E le turbe sciendo questo si stupivano
de la doctrina.*

34 פְּרִישָׁא דִּין פֶּד שְׁמַעִי
דְּשִׁתִּיק לְדִינָא אֲתִפְנִישׁוּ
אֶפְרָח

*Mor i Farisei havendo scido' ch'egli
hauva fatto tacere i Sadducei, s'adunaro-
no insieme.*

35 וְשָׁאַל חֵד מִמֶּהֶן הָ
הִדְעָ נְמוּסָא פֶּד מִנְּשָׂא
לָהּ

*E un di loro ch'era dottore de la Leg-
ge, lo domando, tentandolo, e dicendo.*

36 מִלְּפָנַי אֵינָא פּוֹקֶדְנָא
רַב בְּנִמוּסָא

*Maestro, qual è il gran comandamen-
to ne la Legge?*

37 יִשׁוּעַ דִּין אָמַר לָהּ
דִּתְרַחֵם לְמִרְיָא אֱלֹהִי
מִן כָּלָה לְבָר וּמִן כָּלָה
נַפְשָׁךְ וּמִן כָּלָה חִינְךָ וּמִן
כָּלָה רַעֲיוֹנְךָ

*Iesv gli disse, Amas il Signore l'Idio
tuo come tuoi cuore, con tutta l'ani-
ma tua, e con tutta la tua mente.*

38 הֵנּוּ פּוֹקֶדְנָא רַבָּא
וּמִדְּמִיָּא

*Questo è il primo e gran comanda-
mento.*

39 וְדִתְרַחֵם דְּמִיָּא לָהּ
דִּתְרַחֵם לְקָרִיבָךְ אִיךְ
נַפְשָׁךְ

*Et le second simile ad esso, è, Amas il
tuo prossimo come te medesimo.*

40 בְּחִיזוֹ תִּרְוּ פּוֹקֶדְנֵי
תִּלְיָא אִוִּירִיתָא נְבִיָּא

*Da questi due comandamenti depen-
de tutta la Legge e i Profeti.*

כב

32 אֲנִי אֱלֹהִי אֲבֹרְהָם וְאֱלֹהִי
יִצְחָק וְאֱלֹהִי יַעֲקֹב וְאֱלֹהִים אֲנִי
הוּא אֱלֹהִי הַמַּתִּים כִּי—אֲנִי
הַחַיִּים

*Yo soy el Dios de Abraham, y el Dios de
Isaac, y el Dios de Jacob? Dios, no es Dios de los
muertos, mas de losque viven.*

33 וְכִּי שָׁמַעְתִּי הָעָם תִּמְהוּ
עַל־תְּלַמּוּדוֹ

*Y oyendo esto las compannas estauan fuera
de si de su doctrina.*

34 וְכִּי שָׁמַעְתִּי הַמְּפָרְשִׁים
כִּי־תַחֲשֶׂה אֶת־צְדֻקִּים בְּזִסְדֵּי
נַחַד

*Entonces los Phariseos oyendo que auia
cerrado la boca a los Sadduceos, juntarose a vna:*

35 וַיִּשְׁאַל אֶחָד מֵהֶם וּמַלְמֵד
הוּא מִנְּסָה אֹתוֹ וַיֹּאמֶר

*Y preguntó vno dellos, interprete de la Ley,
tentandolo, y diciendo.*

36 רַבִּי אֵיזוֹ מִצְוָה גְּדוּלָּהּ הִיא
בְּחֻזְרָה

*Maestro, qual es el mandamiento Grande
en la Ley?*

37 וַיִּשְׁוֹעַ אָמַר לוֹ תֵּאָהֵב אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־
נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ

*Y Iesus le dixo, Amarás al Sennor tu Dios
de todo tu coraçon, y de toda tu alma, y de toda
tu mente.*

38 וְזוֹאת יֵשׁ רִאשׁוֹנָה וְגְדוּלָּהּ
מִצְוָה

Este es el Primero y el Grande mandamiento.

39 וְהִשְׁגִּיתָ תְּשׁוּהָ לָהּ תֵּאָהֵב
אֶת־דְּעֶךָ כְּמוֹךָ

*Y el Segundo es semejante a este: Amarás a
tu proximo, como a ti mismo.*

40 בְּשִׁתְּלִי מִצְוֹת הָאֱלֹהִים כָּל
תְּחֻלָּתָהּ וְגַם תְּנַבְּאִים כָּלָם
תִּלְיָא

*De estos dos mandamientos depende toda
la Ley y los prophetas.*

כב.

32. Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ
ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ· ὁ Θεὸς
ὅστις ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζών-
των.

*Je suis le Dieu d'Abraham, & le Dieu
d'Isaac, & le Dieu de Jacob: Dieu n'est
pas le Dieu des morts: mais des vi-
uans.*

33. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι
ἐξέστησαν ἐν τῇ ἐκδοχαῇ αὐτοῦ.

*Et les troupes oyans cela, s'eston-
noient de sa doctrine.*

34. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαν-
τες ὅτι ἐφίμωσεν αὐτὸν σπυδακταῖς,
συνήχθησαν εἰς τὸ αὐτό.

*Or quand les Pharisiens entendirent
qu'il auoit fermé la bouche aux Saddu-
ceens, ils s'assemblerent d'un accord.*

35. Καὶ ἐπερωτήσας ἓξ ἐξ αὐτῶν
νομικοῦς, πηροῦν αὐτὸν, καὶ λέ-
γων.

*Et vn d'entr'eux, docteur de la Loy,
l'interroqua en le tentant, & disant.*

36. Διδάσκαλε, ποία ἐστὶν ἡ
μεγίστη ἐν τῷ νόμῳ;

*Maître, lequel est le grand comman-
dement de la Loy?*

37. Ὁ δὲ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτῷ ἀν-
ταποκρίσας τὴν ἑαυτοῦ λέγει ὅτι
ἡ πρώτη ἐστὶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.

*Iesus lui dit, Tu aimeras le Seigneur
ton Dieu de tout ton cœur, & de toute
ton ame, & de toute ta pensée.*

38. Αὕτη ἐστὶν πρώτη καὶ μεγίστη
ἐν νόμῳ.

*Celui-ci est le premier & le grand
commandement.*

39. Δεύτερη δὲ ὁμοία αὐτῇ ἀ-
νταποκρίσας τὸν πλησίον σου λέγει ὅτι
αὐτή.

*Et le second semblable à icelui, est,
Tu aimeras ton prochain comme toi-
même.*

40. Ἐν ταῖς ταῖς δυσὶν ἐπι-
λααῖς ὅλαις οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆ-
ται κρέμονται.

*De ces deux commandemens depen-
dent toute la Loy & les Prophetes.*

CAP. XXII.

32. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed viventium.

I am the God of Abraham / & the God of Isaac / and the God of Jacob? God is not the God of the dead / but of the living.

33. Et audientes turbæ, mirabantur in doctrina eius.

And when the people heard it / they were astonished at his doctrine.

34. Pharisei autem audientes quoddam silentium imposuisset Sadduceis, conveniunt in unum.

But when the Pharisees had heard / that he had put the Sadducees to silence / they assembled together.

35. Et interrogavit eum, unus ex eis legis doctor, tentans eum,

And one of them / which was an expounder of the Law / asked him a question / tempting him / and saying.

36. Magister, quod est mandatum magnum in Legge?

Master / which is the great commandment in the Law?

37. Ait illi Iesus, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.

Iesus saide to him / Thou shalt love the Lord thy God with all thine heart / with all thy soule / and with all thy minde.

38. Hoc est maximum & primum mandatum.

This is the first and the great commandment.

39. Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

And the seconde is like unto this / Thou shalt love thy neighbour as thy selfe.

40. In his duobus mandatis universa Lex pendet & Prophetæ.

On these two commandments hangeth the whole Lawe and the Prophets.

Das XXII. Capitel.

32. Ich bin der Gott Abraham / vnd der Gott Isaac / vnd der Gott Jacob? Gott aber ist nicht ein Gott der Todten / sondern der Lebendigen.

Ieg er Abrahams Gud / oc Isaacs Gud / och Jacobs Gud: Saa er Gud icke de Døds / Men de levendes Gud.

33. Vnd da solches das Volck höret / entsagte sie sich über seiner lehre.

De der Folket der hørde / forundrede de dem paa hans Lærdom.

34. Da aber die Phariseer hörten / daß er den Sadduceern das Maul gestopft hatte / versammelten sie sich.

Der Phariseerne hørde / at hånd hæfde stoppet munden paa Sadduceerne / da forsamlede de dem.

35. Vnd einer vnter ihnen / ein Schriftgelerter / versucht ihn / vnd sprach:

De en aff dem som vaar en Scrifftsleg / fristede hannem / oc sagde.

36. Meister / welches ist das fürnemste Gebot im Gesetz?

Meistere / Hvilket er det høyeste Bud i Louen?

37. Iesus aber sprach zu ihm: Du solt lieben Gott deinen H E R R N / von ganzem Herzen / von ganzer Seelen / von ganzem gemüte.

Ihesus sagde til hannem / Du skal elske Gud din H E R R E / aff ganske Hjerter / aff ganske Siel / aff ganske sind.

38. Dis ist das fürnemste vnd größte Gebot.

Dette er det høyeste och største Bud.

39. Das ander ist dem gleich: Du solt deinen Nächsten lieben / als dich selbst.

Dette ander er lige som dette / Du skal elske din Næste / lige som dig self.

40. In disen zweyen Gebotten hanget das ganze Gesetz vnd die Propheten.

Idi disse thu Bud henger al Louen oc Propheterne.

Kapitola XXII.

32. Ják gsem Bůh Abraham / muom / Bůh Isák / a Bůh Jakob / A není Bůh oh mrtvých / ale živých.

Jám jest Bóg Abrahámow / Bóg Isákow / y Bóg Jakobow? Bóg nie jest Bógiem umarłych / ale żywych.

33. Protož slyšíc Žasupos / wě / diwili se věcní jeho.

A gdy to onó zgromadzenie ludu slyšalo / zdumiało się dlas naucej.

34. Tedy Žátonijci vslýšavše Jého k mŕtvenj přivodl / Saducejské / sešli se w hromadu.

Když slyšavši Sárysenšowice / k mŕtvi záměři / Saducejskom / sešli si sešpolu.

35. V otázal se ho jeden z nich Žátona Bítel / porašše / jeho / a řka:

Tedy go spytal jeden z nich do ktor w Żátonie / kusał go y mówiąc.

36. Mistr / které gest přikázání / welké w Žátoně?

Mistr / Ktoré jest náležející / k Žátoně / w Žátoně?

37. Řekl genu Běžíš: Milovati budeš Pána Bůha / twého / k celého / Srdece / twého / a / ze / wšeho / Duse / twého / a / ze / wšeho / myslu / twého.

A Jezus řekl mu / Będziesz miłował Pána Boga / twego / ze / wšeho / serca / twego / y ze / wšego / cię / twego / y ze / wšego / myśli / twego.

38. To gest napředšší a první přikázání.

To jest pierwsze y wielkie rozkazanie.

39. Druhé pak gest podobné tomu: Milovati budeš Bližního / twého / jako / tebe / samého / ho.

A wtore podobne jest temu / Będziesz miłował bliźniego / twego / jako / samego / siebie.

40. Na těch dwau přikázáních / weskoren Žáton / záležij / y Prorocy.

Na tym dwuogú rozkazaniu / wšytek Žáton / y Prorocy záwisi.

כב

41 כד פנישו דין פרישא
שאל אבון ישוע :

Et essendo i Farisei congregati insieme, le v. domando loro.

42 ואמר מנחם אמרין
אנתון על משיחא כד
מנו אמרין לה כד דוד :

Dicens, Che opinione haete voi di Christo? di chi è egli figliuolo? Essi gli dicono, Di David.

43 אמר להון ואיכנו
דוד פרוח קרא לה מרנא
אמר גיר :

Egli dice loro, come dunque David in spirito il chiama Signore, dicendo.

44 אמר מרנא למדי
דבב לך מן ימיני עד מנא
דאסים בעל דבבך תחית
הלך :

Dixit il Signore al mio Signore, Siedi a la mia dextra, usque a tanto chi non ponga i suoi inimici per iscabello de piedi tuoi?

45 או הביל דוד קרא
לה מרנא איכנא פרוח הו
לה מרנא איכנא פרוח הו :

Se a dunque David il chiama Signore, come è egli suo figliuolo?

46 וכל אגש אשכח
דחיל לה פתגמא וכל
אגש אמרנא חוב מן הו
נמא למשאלותה :

E nullo gli poteva rispondere parola, ne alcuno da quel giorno in poi hebbe ardore di domandarlo piu di cose scruvane.

כב

1 הורין ושווע מלל עם
כנשא נעם תלמידיה :

Allora i v. v. parlo a de turbe & a i suoi discipoli.

2 ואמר לחון על פוקסא
דמושא ותבו ספר
ופרישנא :

Dicens, Gli Scribe & Farisei seggono ne la cathedra di Moise.

3 כל מדם הביל דיאמרין
לכון דתשרון טרו וצבדו
אך צבדיהון דין ל
תצבדון אמרין גיר ולא
צבדין :

Tutte le cose dunque che si comandavano che osservate, osservatele, e fatele : ma non fate guà secondo l'opere loro, perciocche dicono, e non fanno.

כב

41 וכל אשר נקבצו המפרשים
שאל להם ישוע :

Y estando juntos los Phariseos, Iesus les preguntó.

42 לאמר מה נראה לכם על
המשיח בן למי יש הוא נאמר
לו לדוד :

Diziendo, Que os parece del Christo? Cuyo hijo es? Dizenle ellos, De David.

43 נאמר אליהם ואיך דוד
פרח קורא לו אדוני לאמר :

Elles dize, Pues como David en Espiritu lo llama Sennor, diciendo.

44 נאם יהיה לאדני שב לימיני
עד אשית אויביך הדם לרגליך :

Dixit el Sennor a mi Sennor, Assientate a mis diestras, entretanto que pongo tus enemigos por estrado de tus pies?

45 ואם דוד קורא לו אדון
היך בנו הוא :

Pues si David lo llama Sennor, como es su hijo?

46 ואיש לא יוכל להשיב לו
דבר ואיש לא היה מיום ההוא
אשר מלאו לבו לשאול לו עוד
מאומה :

Y nadie podia responder palabra: ni oyo alguno desde aquel dia preguntarle mas.

כב

1 או דבר ישוע אל תלמידים
ואל תלמידיו :

Entonces Iesus habló a las compannasy a sus Discipulos.

2 לאמר על מושב משה ישבו
הסופרים והמפרשים :

Diziendo, Sobre la cathedra de Moyses se assentaron los Escribas y los Phariseos:

3 וכל אשר יאמרו לכם לשמר
שמרו ועשו אך במעשיהם אל
תעשו כי יאמרו ולא יעשו :

Anfique todo lo que os dixerén, que guardays, guardaldo y hazeldo : no hagays conforme a sus obras: porque dizen y no hazen.

כב

41. Συνοχόμενοι ὃι Φαρι-
σαῖων, ἐπερωτῶν αὐτοὺς ὁ ἰη-
σοῦς.

Et les Pharisiens estans assemblés Iesus les interroguait.

42. Λέγων· τί υἱοῦ δαυὶδ ποιεῖς
ζητοῦ; τὸ· ὅς ἐστι λέγων αὐ-
τῷ, ὃς δαυὶδ.

Disant, Que vous semble-il du Christ? de qui est-il Fils? Il lui répondirent, De David.

43. Λέγει αὐτοῖς, πῶς οὖν δα-
υὶδ ἐκ τοῦ κυρίου αὐτῶν κα-
λεῖται.

Et il leur dit, Comment donc David l'appelle-il en Esprit, Seigneur? dilant.

44. Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως αὐθι-
ᾶς ἐχθρῶν σου ὑποπόδιον πο-
δῶν σου.

Le Siegneur a dit à mon Seigneur, Sieds-toi à ma dextre iusques à tant que j'aye mis tes ennemis pour marchepied de tes pieds.

45. Εἰς αὐτὸν δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύ-
ριον, πῶς ὅς ἐστι αὐτοῦ υἱός;

Si donc David l'appelle Seigneur, comment est-il son fils?

46. Καὶ εἰς αὐτὸν οὐδεὶς αὐτοῦ
ἀποκρίθη, οὐδὲν ἔτι ἐλάλησεν
αὐτῷ ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκεί-
νης.

Et nul ne lui pouvoit respondre ni seul mot, ni perfonne ne l'osa plus interroguer depuis ce jour-là.

Κ Ε Φ Α Λ. κγ'.

ΤΟΤΕ ὁ ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς
ῥαββίσι καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

Adonc Iesus parla aux tropes, & à ses disciples.

2. Λέγων· ὅτι τῆς μεσότητος μα-
θητῶν ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

Disant, les Scribes & Pharisiens, sont assis en la chaire de Moÿse.

3. Πάντες οὖν ὅσοι αὐτοῖς ἐπαγγελ-
μὴν ποιῶν, τηρεῖτε καὶ ποιῶτε, κατὰ
τὸ ἔργον αὐτῶν μὴ ποιῶτε· λέγουσιν
γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσιν.

Toutes les choses donc qu'ils vous diront que vous gardiez, gardez-les, & les faites : mais ne faites point selon leurs œuvres : car ils disent & ne font pas.

CAP. XXII.

41. Congregatis autem Phariseis, interrogavit eos Iesus.

While the Pharisees were gathered together, Jesus asked them.

42. Dicens, Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? Dicant ei, David.

Saying, What think ye of Christ? whose sonne is he? They said unto him, David.

43. At illis, Quomodo ergo David in Spiritu vocat eum Dominum, dicens.

He said unto them, Howe then doeth David in spirit call him Lord? saying.

44. Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

The Lord said to my Lord, Sit at my right hand: till I make thine enemies thy footstool.

45. Si ergo David vocat eum Dominum; quomodo filius eius est?

If then David call him Lord; how is he his sonne?

46. Er nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

And none could answer him a word: neither durst any from that day forth ask him any more questions.

CAP. XXIII.

Tunc Iesus locutus est ad turbas & ad discipulos suos.

Then spake Jesus to the multitude, and to his disciples.

2. Dicens, Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei.

Saying, The Scribes and the Pharisees sit in Moses seat.

3. Omnia ergo quaecunque dixerint vobis, servare & facite: secundum opera vero eorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt.

All therefore whatsoever they bid you observe, that observe and do: but after their works doe not: for they say, and doe not.

Das XXII. Capitel.

41. Da nun die Phariseer beyein-
ander waren / fraget sie Jesus.

Der Phariseer were nu tilsammen / Spurde / Ihesus dem at.

42. Vnd sprach: Wie dünckt euch vmb Christo? Wes Son ist er? Sie sprachen: Davids.

De sagde / Hvad tænkt eder om Christo? Hues son er hand? De sagde / Davids.

43. Er sprach zu ihnen: Wie nennet ihn denn David im Geist einen HERREN: da er sagt:

Hand sagde til dem / Huorledis kalder da David hannem i Anden en Herre? der som hand siger.

44. Der HERRE hat gesagt zu meinem HERREN: Setze dich zu meiner Rechten / bis daß ich lege deine Feinde zum Schemel deiner Füße.

HERREN sagde til min Herre / Set dig hos min høyre haand / Indtil ieg legger dine Fiender til en skammel vnder dine fødder.

45. So nun David in einem HERREN nennet / wie ist er denn sein Son?

Effterdi David nu kalder hannem en Herre / huorledis er hand da hans Son?

46. Vnd niemand kontd ihm ein wort antworten / vnd dorfft auch niemand von dem tage an hinfort ihn fragen.

De ingen kunde suare hannem et ord / Der torde oc ingen ydermere spørre hannem at noget effter den dag.

Das XXIII. Capitel.

Da redete Jesus zu dem Volck / vnd zu seinen Jüngern:

Da talede Ihesus til Folket / oc til sine Disciple.

2. Vnd sprach: Auf Moyses Stul sitzen die Schriftgelehrten vnd Phariseer.

De sagde / paa Mose Stool side Skrifteleere oc Phariseer.

3. Alles nun was sie euch sagen / das ihr halten sollet / das haltet vnd thut / aber nach ihren wercken solt ihr nicht thun / sie sagens wol / vnd thuns nicht.

Alt det som de nu sige eder / at i skulle holde / det holdt der oc gøre det / Men effter deris geringere skulde i icke gøre / De sige det vel / ogøre det icke.

Kapitola XXII.

41. Aldorj se sessi Zákentjcy otázal se gich Gefjisse.

Agdy sie Sarys cussowie zebraš lišpytalich Jezus.

42. Křá: Co se vám zdá o Křistu? Či geš Syn? Křekli gamu: Davidův.

Mowiac / Co sie wam zda o Krystusie? Či test Syn? Křekli mu: Dawidow.

43. Křekli gamu: Kterak techdy David wdachu nazpřwáho Pánem / křa:

Křekli gamu / Jakž techdy David wdachu zowie go Pánem? mowiac.

44. Křekli Pán Pánu mé: mu / sed na Prawicy mé / doka: wadž nepoložim nepřátel twých podnož noly twých.

Křekli Pán Pánu memu / Sed na po práwicy mé / až polože nepřátele twé podnožkám nož twých.

45. Poněwadž techdy David nazpřwáho Pánem / p křerak Synem geho geš?

Jeli tedy David zowie go Pánem / jakž test Synem jeho?

46. Anižádny nemohli geš mu odpovědět slova / aniž se ho směl domýšlet od toho dne tážati.

Niaden nie mogl mu nte odpowiedzieć / ani smiał żaden od onego dñia ni oń go pytać wiescey.

Kapitola XXIII.

Techdy Gefjisse mlauvil k Zákupim a k Wědomjím tām swým.

Agdy Jezus mowil onemu z gromadzeniu ludu y wešniom swetm.

2. Křa: Na Stolicu Moysi zisšowni wsedli Wědci a Zákentjcy.

Křekac / Na stolu Mojškos wým siedza Doktorowie y Sarys cussowie.

3. Protož wšecko cožbykřli rozkázali wám / zachowáwajete a činite / ale podlé skutkām geš gich nečiníte / neboť prawij a nečinij.

Wš ecť tedy rčecy Proreby wám powiedali / abyčie zachowáste / zachowáwajete y čínáte / Ale wedle věšnykow ich nie čínáte / š bowiem powiedali / a nie čínali.

כג

4. ואסרין מובלא יקרתא
וסימין על פתפתא דבני
גשם — הניון דין בצבעהון
לא צבין דיקרבין להון:

*Cincozia che legano de pesi gravi e
difficili a portare, e ponganli sopra le spalle
de gli huomini: ma essi non li vogliono
per mouere col dito loro.*

5. וכלהון צבדיהון צבדון
דיקרתון לבני גשם מפתון
ציר תכליהון וימורבון ת
תכלתא דמרטוטיוון:

*E fanno tutte l'opere loro per esser ri-
guardati da gli huomini: imperoche al-
legano le lor filatteres, e fanno ben
grandi le frange de lor vestimenti.*

6. ורחמין ריש סמכא
במשמיתא וריש מותבא
בבנושתא:

*Et amant les premiers seges ne le cene, e i
primi luoghi ne le congregations.*

7. ושלמין בשוקא
ודיהון מתקדון מואבשא
רבי:

*E le salutazioni ne le piazze, e d'ef-
fer chiamati Maestri da gli huomini.*

8. אנתון דין לא תתקדון
רבי חד הו ציר נפכון מ
משיחא אנתון דין פלכון
אחא אנתון:

*Ma voi non vogliate giam esser chiama-
ti Maestri, perioche ou solo è il vostro
Maestro, cioè, Christo: e voi tutti siete
fratelli.*

9. ואבא לא תקדון לכון
באדשא חד הו ציר אבוכון
דבשמין:

*Ne chiamate alcuno per vostra padre
sopra la terra: perioche ou solo è il Padre
vostro, cioè, quello che è ne cieli.*

10. ולא תתקדון מדבנא
מטול דחד הו מדבנכון
משיחא:

*Ne vogliate esser chiamati dottori:
perioche ou solo è il vostro dottore, cioè
Christo.*

11. הו דין דרב בכון יגוא
לכון משמשנא:

*Ma chi di voi è il maggiore, sarà vo-
stro seruitore.*

כג

4. כי יקשו מ'שאות כבדות
וסבלים וישימו על שכם
האנשים ובאצבעם לא יאבו
להניע אותם:

Porque atan cargas pesadas, y difficiles de
lleuar, y ponē sobre los ombros de los hombres:
mas ni aun con fu dedo las quieren mouer.

5. כי כל מעשיהם עושים רק
להראות לאנשים כי ירחיבו
את טטפותם וידלו כנפות
כסיותם:

Antes todas sus obras hazen para ser mira-
dos de los hombres: porque ensancham sus phi-
lacterias, y estenden los fluocos de sus mantos:

6. ואהבו מסבות ראשונות
במשתי הערב ואת מושבות
ראשונות בעדות:

Y aman los primeros asientos en las cenas,
y las primeras sillas en las synagogas:

7. ואת בקות פשוק ולהקרא
מאנשים רבי רבי:

Y las salutaciones en las plaças, y ser llama-
dos de los hombres, Rabbi, Rabbi.

8. ואתם אל תקראו רבי רבי
אחד הוא לבדו רבי ומלמדכם
המשית וכלכם אחים אתם:

Mas vosotros, no querays ser llamados Rab-
bies, porque vno es vuestro Maestro, el Christo:
y todos vosotros soys hermanos.

9. וגם לאב לא תקראו לכם
על תארץ כי אחד הוא אב לכם
אשר בשמים:

Y vuestro Padre no llameys a nadie en la
rierra: porque vno es vuestro Padre, el qual esta
en los cielos.

10. ולא תקראו מלמדים כי
אחד הוא מלמדכם המשית:

Ni os llameys doctores: porque vno es vuestro
Doctore, el Christo.

11. ואשר גדול בכם יהי
משרתכם:

El que es el mayor de vosotros, sea vuestro
seruitor:

כג.

4. Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βα-
ρὰ καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέου-
σιν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἀνθρώπου
τῷ ᾧ δὲ αὐτὸν αὐτοὶ οὐ θέλουσι κιν-
ῆσαι αὐτόν.

Car ils lient ensemble des fardeaux
pesans & importables, & les mettent
sur les espauls des hommes: mais ils
ne les veulent point remuer de leur
doigt.

5. Πάντα ᾧ τὸ ἔργον αὐτοῦ ποιῶσι
ὡς τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις.
ὡλαστύνουσιν ᾧ τὸ φουλακτήριον
αὐτοῦ, καὶ μεγαλύνουσιν τὸ κρῖνον
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

Et font toutes leurs œuures pour
estre regardés des hommes: car ils eslar-
gissent leurs phylacteres, & allongent
les franges de leurs vestemens.

6. φιλοῦσι τὰ πρῶτα καὶ ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰς πρῶτας κα-
θέδρας ἐν ταῖς συναγωγαῖς.

Et aiment les premières places es
banquets, & les premières seances es
synagogues.

7. Καὶ οὗτοι ἀσπάζονται ἐν ταῖς
ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὡς τοῖς
ἀποστόλοις ῥαββί, ῥαββί.

Et les salutations es marchés, & estre
appelés des hommes, Notre maistre,
Notre maistre.

8. Ὑμεῖς ᾧ μὴ καλεῖσθαι ῥαββί· ὅτι
γὰρ ἓστιν ὁ μαθητὴς τοῦ ῥαβ-
βί πάντες ᾧ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε.

Mais vous, ne soyez point appelés,
Notre maistre: car vn seul est vostre
docteur, assauoir Christ, & quant à vous,
vous estes tous freres.

9. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὁ-
μῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ὅτι γὰρ ἓστιν ὁ πα-
τήρ ὁ μόνος ὁ ὢν τοῖς υἱοῖς.

Et n'appellez aucun en la terre vostre
Pere: car vn seul est vostre Pere, assa-
uoir celui qui est es cieus.

10. Μηδὲ καλεῖσθαι μαθητὰς· ὅτι
γὰρ ἓστιν ὁ μαθητὴς τοῦ ῥαββί.

En ne soyez point appelés docteurs:
car vn seul est vostre docteur, assauoir
Christ.

11. Ὁ δὲ μείζων ὑμῶν, ἔστω ὑμῶν
δούλος.

Mais celui qui est le plus grand en-
tre vous, soit vostre seruiteur.

כג

12 מן זיר דירם גפשה
יתמכר ומון דימך גפשה
יתתירם :

E chiunque s'inalzará, sarà abbasso: e chiunque s'humiliará, sarà inalzato.

13 וי לכו ספרא ופרישא
נסכי באפגא דאחלין
אנתון פתא דאחמליתא
באלתא דמורכין אנתון
פלו תכון מטול התא
תקבלון דינא ותיבא :

Quia à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi dimorate la casa de le vedove, e questo farà ombra di lunghe orationi: per tanto Voi ne riceverete maggior condannaçione.

14 וי לכו ספרא ופרישא
נסכי באפגא דאחלין
אנתון מלכותא דשמיא
קדם בני נשא אנתון גיר
לא עאלין אנתון ללא חלין
דעאלין לא שפיקון אנתון
למעט :

Hor quia à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi chindere il regno de cieli dimandate, & gli huomini: che non entrate Voi, ne lassate entrar quelli che V'entrano.

15 וי לכו ספרא ופרישא
נסכי באפגא דמתפדכין
אנתון ימא ויבשה
התעדכון חד גיורא וימא
ההוא עכדון אנתון לה פרא
הגהה אעפא עליכון :

Quia à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi circuite il mare e la terra, per far voi profeta, e poi chi egli è fatto, il fate figliuol de la geenna, il doppio più che Voi.

16 וי לכו גיורא סמיא
דאמרון אנתון דמן דימא
פהיכלא לא הוא מדם מן
דין דימא פדהכא
דפהיכלא האב :

Quia à Voi guide cieche, che dite: Chinnque giurará per il tempio, questo è niente, ma chi giurará per l'oro del tempio, è debitore.

17 סכלא וסמיה מנא
גיר רב דהבא או היכלא
דהו מקדש ליה לדתבא :

Sed si e ciechi, quale è maggiore, l'oro o il tempio che santifica l'oro?

כג

12 כי כל אשר יהרום ישפל
ואשר ישפל ירום :

Porque el que se enalteciere, será humillado: Y el que se humillare, será enaltecido.

13 ונאוי לכם הסופרים והמכרשים
החנפים כי תאכלו את פתי
האלמנה ובעלילות הדברים
תאריכו תפלות על כן תקחו
משפט יותר :

Ay de vosotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque comeys las casás de las viudas aun con color de luenga oracion: por esto llenareys más graue juyzio.

14 ונאוי לכם סופרים ומכרשים
החנפים כי תסגרו את מלכות
השמים למי האנשים כי אתם
לא תבאו בה ותבאים לא
תגיהו לבוא :

Mas ay de vosotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque cerrays el Reyno delos cielos delante de los hombres: que ni vosotros entrays, ni à los que entran dexays entrar.

15 ונאוי לכם סופרים ומכרשים
הנפים כי תספו תים ויבשה
לעשות גר אחד ואם געשה
תעשו אותו ברגיהם כפלים
עליכם :

Ay de vosotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque rodeays la mar y la seca por hazer vn conuertido: y quando fuere hecho, hazeyslo hijo del quemadero doblado mas que vosotros.

16 ונאוי לכם מנהיגים עורים
אשר תאמרו כל אשר ישבע
בהיכל אינו מאומה ואשר ישבע
בזהב תהיכל הוא נהבל :

Ay de vosotros guias ciegas, que dezis, Qualquiera que jurare por el Templo, es nada: mas qualquiera que jurare por el oro del Templo, deudor es.

17 ובלים ועורים מה גדול
הוא אם תהב או תהיכל אשר
יקדש את ההב :

Locos, y ciegos, qual es mayor, el oro, o el Templo que santifica al oro?

כג.

12. Οτις δε υψώσῃ ἑαυτὸν, ὑποτα-
θήσεται. καὶ οὗτος ὑποτάξῃ ἑαυτὸν,
ὑψωθήσεται.

Car quiconque s'esleuera sera abbaissé, & quiconque s'abbaissera, sera esleué.

13. Οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι, ὅτι κατα-
δίετε τὰς οἰκίας τοῦ χηρῶν, καὶ
παραφάσι μακρὰν παραχόρμη-
σιν, ὥστε λαλῆτε περὶ πολλοῦ
καίμῃ.

*Mal-heur sur vous, Scribes & Phari-
siens hypocrites: car vous mangez tout
entièrement les maisons des veufes,
vous en faisant semblant de prier beau-
coup: pour cela, en recurrez-vous plus
grande condamnation.*

14. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι, ὅτι κλείετε
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐν μέ-
σῳ, ὥστε οὐδεὶς δύναται εἰσέλ-
θει εἰς αὐτήν, καὶ οὐδεὶς εἰσέρχεται
αὐτὴν εἰσελθεῖν.

*Mais mal-heur sur vous, Scribes &
Pharisiens hypocrites, d'autant que
vous fermez le royaume de dieux au
deuant des hommes: car vous-mêmes
n'y entrez point, & ne souffrez point,
que ceux qui y entrent, y entrent.*

15. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι, ὅτι διεσπ-
ρατε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν,
πολλοὺς ἐναποθέλυτον, ὥστε ὅταν
ἐξηγῆται, ποιῆτε αὐτὸν ἐν ἑνὶ μένῃ
διπλοῦτερον, ὑμεῖς.

*Mal-heur sur vous, Scribes & Phari-
siens hypocrites: car vous tournoyez
la mer, & la terre, afin de faire vn pro-
fite: & quand il l'est devenu, vous le ren-
dez fils de la gehenne au double plus
que vous.*

16. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδοῖς τυφλοὶ, οἱ
λαλοῦντες, ὅς ἐστιν ὁ θεὸς ἐν τῷ
ναῷ, καὶ οὐκ ἐστὶν, ὅς ἐστιν ἐν τῷ χρυ-
σῷ, ὅτι οὐκ ἐστὶν.

*Mal-heur sur vous, conducteurs aueu-
gles, qui dites, Quiconque aura juré par
le temple, ce n'est rien: mais qui aura
juré par l'or, du temple, il est redeua-
ble.*

17. Μᾶλλον καὶ τυφλοὶ τίς γὰρ
μεῖζον ἐστὶν, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ
ἀγιαζὼν τὴν χρυσόν;

*Fols, & aueugles: car lequel est plus
grand, l'or, ou le temple qui sanctifie
l'or?*

12. Qui autem se exaltaverit, humiliabitur: & qui se humiliaverit, exaltabitur.

For whosoever wil exalt him selfe /
I shall be brought low : & whosoever will
humble him selfe / I shall be exalted.

13. Vx vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis iudicium?

Woe antenon Scribes and Pharisees: for ye deuoure widows houses: and cutt vnder a colour of long prayers: wherefore ye shal receiue the greater damnation.

14. Væ autem vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia clauditis regnum cælorum ante homines, vos enim nō intratis: nec introeuntes finitis intrare.

Who therefore be vnto you Scri-
bes & Pharisees hypocrites/because ye
shut vp the kingdome of heauen before
men: for ye your selues goe not in nei-
ther suffer ye them that would enter to
come in.

15. Væ vobis Scribæ & Pha-
rifæi hypocritæ: quia circui-
tis matrem & aridam, ut facia-
tis unum profelytum: & cum
fuerit factus, facitis eum fi-
lium gehennæ duplo quàm
vos.

Woe bee vnto you / Scribes and
Pharisees / hypocrites : for ye compasse
sea & lande to make one of your profes
sion: and when he is made ye make him
two fold more the child of hel: then your
neighbour.

16. Væ vobis duces cæci,
qui dicitis, Quicumque iura-
verit per templum, nihil est:
qui autem iuraverit in auro
templi, debet.

We be unto you blinde guides :
which say/ Whosoever sweareth by the
Temple / it is nothing : but whosoever
sweareth by the golde of the Temple / hee
offendeth.

17. Stulti & cæci, quid enim maius est, aurum, an templū quod sanctificat aurum?

Yee fooles and blinde / whether is
greater / the golde / or the Temple that
sanctifieth the golde?

12. Denn wer sich selbst erhöhet /
der wirdt ernidriget / vnd wer sich
selbst ernidriget / der wirdt erhöht.

Thi huo sig selff ophøner / hand skal nedryckes/
Oc huo sig selff nedrycker / hand skal ophønes.

13. **W**eh euch Schriftgelehrten und
Pharisæer / ihr Heuchler / die ihr der
Witwen Häuser fresset / vnd wendet
lang Gebet für / darumb werdet ihr
desse mehr verdammisß empfangen.

Be eder Schrifstkloge of Pharisceer / i On-
 skafte / i sem opvæde Viduerschijff / of giffte saare en-
 bedelenge / der saare skulde i anamme dijs sterre for-
 demmisse.

14. Wehe euch Schriftgelehrten und Pharisæer / ihr Heuchler / die ihr das Himmelreich zuschließet für den Menschen / Ir kommet nicht hinein / vnd die hinein wollen / laßet ir nicht hinein gehen.

Be eder Scrifftiløge oc Phariſæer/ Dyrenſkald/
 I ſom tilude/Hummeiges rige for Menſchen/ I
 komme der icke ind/ oc dem ſom vilde der ind/ lade i ſel
 aa der ind.

15. Beh euch Schriftgelerten vnd
Phariseer/ jr Heuchler/ die jr Land
vñ Wasser umbzieheth/ daß jr einen
Juden genossen machet/ vnd wen ers
worden ist/ machet jr auß jm ein kind
der Hellen/ Zweiseltig mehr denn
ihr seide.

De der Scrijftkloge er Phariseer / i Ogenstake /
 Isom drage om Land oc Vand at i kunde gøre en
 Fremmet til henger. De naar hand er bleffuen / da
 gøre i it Hellsuedis Wærn aff hannem / dubbelt mere
 end i it.

16. Geh euch verblendete leiter/die
ir sagt: Wer da schweret bey dem
Tempel/ daß ist nichts/ wer aber
Schweret bey dem golde am Tempel/
der ist schuldig.

Be eder forblindede ledere / i som sigt / Huo som
fuer ved Tempelen / der er innd / Men huos som fuer
om der quid i Tempelen / hand er skyldig.

17. Ir narren vnnnd blinden/Was
ist größer? das Gold / oder der Tempel/
der das Gold heiligt?

3 Daarer oc Blinde / Hviſket er ſtorre / Guldet
eller Tempelen / ſom helliger Guldet?

12. A kdo se povýšil / bude
ponižen: a kdo se ponižil / po-
výšen bude.

Abowiem Pro sic wywyżsā/ bez
dzie wniżon/ā krobys: wniżył/ bez
dzie wywyżsem.

12. Věda vám Bůžek a
Zákonijey pokřtěný / kteříž
žijírate Domy Wdowstě/
dlaughť Wodlitby činitce. Pro
tož wěstij odsauzenij wczmete.

Widok wam Doktorowie y
Stryczuśowie pokryć iż da fan-
cia pożywanie demy wdowa to pod
pokrywką długich modlitw / dla
tego obnieściecie cięższe karanie.

14. Ale bĕda wám Bĕstěle a
 Zákoniſkej pokroty / nebo za-
 whráte Královſtwi Nebestě
 před lidmi. Sami tam nero-
 cházejte / a těm ſtřeſh jby wghſti
 chĕteli nedopauſſijte.

A biada nam Doktorowie y
Sarzyszkowie pokrzyś! abowiem
samy facie Brolestwo niebieskie
przed ludmi / gdy wy śmiecie
wchodzić / ani wchodzićym do
posiedzacie wnic.

15. Věda vám Bůhové a
 Zákony vyrozuměti / nebo ob-
 cházíte Zemi y Moře / aby jste
 učinili gedneho Novoměsece:
 a když bude učiněna, učiníte ge-
 dný ztracení / dva krát
 více nežli jste sami.

Widziawszy doktorowicy Sa-
ryzeuſowie poſtąpił iſt frążyte
morzeſy ziemi / a tyſcie rczyml
iedne nowego bydowina / a gdy
zeſtłanie / czynicie go ſynem po-
chłapienia dwaſtroc wiecy niſz wy-
ſam teſciecie.

16. Věda vám vůdcově
 slepi / třeňj řístate: Kdoby
 toli přisáhl srže Chram / nic
 nenij : ale kdoby přisáhl srže
 Zlato Chramově/winen qf.

Wiadź wam medzowie ślepi
 Frorzy powiedacie / Frorzy przysia-
 gi na Fościel / nie miecie / A Fror-
 zy przysięgli na złoto Fościelne /
 test wiucien.

17. Blázní a slepí / y co gē
většyho / Blatoli / čili Chrámy
který / posvěcuge Blata ?

Głupi & ślepi / Abowiem co
wiecej tego iest / słoto / czy wosć
ktory poświęca słoto ?

כג

18 ויבן דנימא במדבחה
לא הוה מדבחה מן דין
דנימא בקורבנא דלעיל
מניה קאב:

E più, chiunque giurava per l'altare, questo dicitur non è niente: ma chi giurava per i doni che è sopra esso, è obbligato.

19 סבלא וצורא מנא עיר
רב קורבנא או מדבחה
דמחבש לקורבנא:

Sottili e ciechi, qual è maggiore, il dono o l'altare che santifica il dono?

20 מן דנימא דהכיר
במדבחה ימא ביה ובכל
דאית לעיל מניה:

Chi giura dunque per l'altare, giura per esso, e per tutte le cose che vi son sopra.

21 ויבן דנימא בהיכלא
ימא ביה ובמון דעמר ביה:

E chi giura per il tempio, giura per esso, e per colui che vi habita.

22 ויבן דנימא בשמיא
ימא בבירסיה דאלה
ובמון דיתב לעיל מניה:

E chi giura per il cielo, giura per il trono de Dios, e per colui che vi siede su.

23 וי לכון ספרא ופרישא
נסבי באפיה דמצטרין
אנתון נצטא ושבתת
ובמונא ושבקתון יקריתת
דנמוסא דינא וחננא
והימנותא הלון דין ולא
הנא דתקדו והלון לא
תשקו:

Quai a voi Scribi e Farisei hypocriti: percioche voi decimate la menta, e l'aneto, e l'cumino, & lassate le cose più importanti de la Legge, cioè, il giudicio, e la misericordia, e la fede. Queste cose bisognava fare, e non lassare quelle.

24 בגידא סמיא דמצלון
בקה ובלעיו וצמל:

Guide cieche, che scolate la zanza-La, & inghiottite il camello.

כג

18 ואשר ישבע במדבחה איננו
מאומה ואשר ישבע במתנה
אשר עליו גהבל הוא:

Item, Qualquiera que jurare por el altar, es nada: mas qualquiera que jurare por el Presente que esta sobre el, deudor es.

19 ובלים ועורים ומה גדול
אם המתנה או המדבחה אשר
יקדש את המתנה:

(Locos y) ciegos: porque qual es mayor, el Presente, o el altar que sanctifica al Presente?

20 הנשבע במדבחה ישבע באותו
ובכלם אשר עליו:

Pues el que jurare por el altar, jura por el, y por todo lo que esta sobre el.

21 ואשר נשבע בהיכל ישבע
באותו וביושב בו:

Y el que jurare por el Templo, jura por el, y por el que habita en el.

22 ואשר נשבע בשמים ישבע
בכסא אלהים ובאותו אשר
יושב עליו:

Y el que jurare por el cielo, jura por el throno de Dios, y por el que esta sentado sobre el.

23 אוי לכם סופרים ופרישים
החגבים כח עשרו את מנת
שבת וכמוז ועובתם את אשר
יותר בתורה את משפט וצדקה
ואמונה אלה הצטרכו לעשות
ואלה לא לעזב:

Ay de vosotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque dezmayas la menta, y el eneldo, y el comino, y dexastes lo que es lo mas graue de la ley, es à saber, el juyzio, y la misericordia, y la fe. esto era menester hazer, y no dexarlo otro.

24 מנהגים עורים אשר תוקקו
את בקא ותבלעו את צמל:

Guias ciegas, que colays el moxquito, mas tragays el camello.

כג.

18. Καὶ, ὅς τις ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅθεν ἴσται ὅτι αὐτὸς ὁμολογῇ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ὁφείλει.

Et quiconque, dites vous, aura iuré par l'autel ce n'est rien: mais qui aura iuré par le don qui est sur icelui, il est redevable.

19. Μᾶλλον καὶ τοῦ Φλοιῶ· τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον;

Fols, & aveugles: car lequel est plus grand, le don, au l'autel qui sanctifie le don?

20. Ὁ ὅς τις ὁμολογῇ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὁμολογῇ ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν παντί τοῖς ἐπὶ αὐτῷ.

Celui donc qui iure par l'autel, iure par icelui, & par toutes les choses qui sont dessus icelui.

21. Καὶ ὁ ὁμολογῇ ἐν τῷ ναῷ, ὁμολογῇ ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτῷ.

Et quiconque iure par le temple, iure par icelui, & par celui qui y habite.

22. Καὶ ὁ ὁμολογῇ ἐν τῷ θρόνῳ, ὁμολογῇ ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ καθήμενῳ ἐπ' αὐτοῦ.

Et quiconque iure par le ciel, iure par le throno de Dieu, & par celui qui est assis dessus.

23. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι δεκάτε καθετε τὸ ἕδυσμα, καὶ τὸ ἀνηθόν, καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύνοντα τὸ νόμον, τὴν κρίσιν, καὶ τὴν ἐλεῖσιν, καὶ τὰ πρῶτα. ταῦτα ἐδὲ ποιῆσαι, καὶ καθεῖναι μὴ ἀφήναί.

Mal-heur sur vous, Scribes & Pharisiens hypocrites: car vous diémez la menta, l'anet, & le cumin, & delaisiez les choses de la Loy, qui sont de plus grande importance, allavoir iugement, misericorde, & loyauté: si falloit faire ces choses-ici, & ne laisser point celles-là.

24. Ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ δουλιζόμενοι τὸ καὶ αὐτῶν, τὴν καμήλον κατεπίοντες.

Conducteurs aveugles, qui coulez le moufcheton, & engloutissez le chameau.

CAP. XXIII.

18. Et quicumque iuraverit in altari, nihil est: quicumque autem iuraverit in dono quod est super illud, debet.

And whosoever sweareth by the altar: it is nothing: but whosoever sweareth by the offering that is upon it, offendeth.

19. Cæci, quid enim maius est, donum, an altare quod sanctificat donum?

Ye fooles and blind: whether is greater, the offering, or the altar which sanctifieth the offering?

20. Qui ergo iurat in altari, iurat in eo & in omnibus quæ super illud sunt,

Whosoever therefore sweareth by the altar, sweareth by it, and by all things which are thereon.

21. Et quicumque iuraverit in templo, iurat in illo & in eo qui habitat in ipso.

And whosoever sweareth by the Temple, sweareth by it, & by him that dwelleth therein.

22. Et qui iurat in cælo, iurat in throno Dei & in eo qui sedet super eum.

And he that sweareth by heaven, sweareth by the throne of God, and by him that sitteth thereon.

23. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia decimatis mentam & anethum & cuminum, & reliquistis quæ graviora sunt legis, iudicii, & misericordiam, & fidem, hæc oportuit facere, & illa non omittere.

Wo be to you, Scribes and Pharises hypocrites: for ye choke mint, and anise, and cummin, and leave the weightier matters of the Law, of judgement, and mercy, and fidelity. These ought ye to have done, and not to have left the other.

24. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.

Ye blinde guides, which straine out a gnat, and swallow a camel.

Das XXIII. Capitel.

18. Wer da schweret bey dem Altar das ist nichts / wer aber schweret bey dem opfer / das droben ist / der ist schuldig.

Huo som fuer om Altaret / der er inted / Men huo der fuer om Offeret / som der er paa / hand eer skyldig.

19. Ir Narren vnd blinden / was ist grösser? das opfer / oder der Altar / der das opfer heiliger?

3 Daarer oc blinde / Huilket er større? Offeret eller Altaret / som heiliger Offeret?

20. Darumb / wer da schweret bey dem Altar / der schweret bey demselben / vnd bey allem das droben ist.

Der saare Huo som fuer om Altaret / hand fuer om der samme / oc om alt: der der er paa.

21. Vnd wer da schweret bey dem Tempel / der schweret bey demselben / vnd bey dem / der drinnen wonet.

De huo som fuer om Tempelen / hand fuer om der samme / oc om den / der boer vdi.

22. Vnd wer da schweret bey dem Himmel / der schweret bey dem thron Gottes / vnd bey dem / der drauff sitzet.

De huo som fuer om Himmelen / hand fuer om Guds Stool / oc om den / som der sidet paa.

23. Weh euch Schriftgelehrten vnd Phariseer / ir heuchler / die ir verzeihendet die Müng / Till vnd Kümel / vnd lasset dahinden das schwerest im Geseh / nemlich / das Gerichte / die Barmherzigkeit vnd den Glauben / Dis solt man thun / vnd jennes nicht lassen.

De eder Scritfftløge oc Phariseer / i dyen / talcke / som rinde Mynde / Dild oc Kommin / oc lade tilhage / der suariste i loven / som er / Dom / Barmhertighed oc Troen / Dette skulde mand gøre / oc icke forsamme der andet.

24. Ihr verblendte Leiter / die ihr Mücken seuket / vnd Kameel verschluckt.

3 forblindebe ledere 3 som sij Mugget aff oc opsluge Kamelet.

Kapitola XXIII.

18. A kdožkoli přísahá strže Altar / nic není: ale kdož přísahá strže dar kterýž na něm jest / winen jest.

A kdožby prysahá ná oltarz / nic nie jest / ale kdožby prysahá ná dar který jest / ná nim / winien jest.

19. Blázní a slepi / y cožž věstí / ho / dar / i / tili Altar kterýž posvěcuje daru?

Glupi a slepi / Abowiem / Což wiecejšego jest? Dar / czyli oltarz / który poświęca dar?

20. Protož kdož přísahá strže Altar / přísahá strže něž / y strže to wšestco cožž na něm jest.

Ktožby prysahá ná oltarz / prysahá gac ná / y ná wšytko co ná nim jest.

21. A kdož přísahá strže Chrám / přísahá strže něž / y strže toho kterýž přebývá w něm:

A kdožby řekwíel prysahá ná kóstiel / prysahá gac ná / y ná tego který w nim miewá.

22. A kdož přísahá strže Nebe / přísahá strže stolice Boží / y strže toho kterýž na ní sedí.

3 Ktožby prysahá ná niebo / prysahá gac ná stolice Boží / y ná tego který ná micy sedí.

23. Wěda wám Wětelé a Zakonien pokřepcy / nebo dá wáte Defakty / Wátu / a Kopr / a Kmijn / a opaušitje to wěcy kterýchž gaw řekwíel Zákona / pas ko Gaud / a Milosřdenst wí / a Wíru: Toto wěcy gířé mēli gířé číniti / a oněch neopaušitěti.

Wěda wám dořetowíe y řáry / zensowíe pokřepcy / dáwacie dyes řekwíel mietř / a ny / y / kmijn / a opaušitje powožníe řecy zakonien / tho jest / ad / milosřdenstje y wířé / řecy řecy bylo číniti / a oněch neopaušitěti.

24. Wědowě slepi / kterýchž cedířte Komára / a Wěblauda požířate.

Wědowíe slepi přecědžacie Komára / a wěblauda požířacie.

25 וְיִלְכוּ סֵפֶרָא וּפְרִישָׁא
נִסְבִּי פֶאֶפְסָא דְּמִדְבּוֹן
אֶתְתִּין לְבֵרָא דְּכֶסֶף ו
וְדִבּוּרָא לִזְוִי מְלִין
חֲטִיפְתָּא וְעֹלָא:

Gani à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi nati,ate quel che è di fuore del piatto, e del piatto: ma dentro son pieni di rapina e di imtempérance.

26 פְּרִישָׁא צִירָא דְּכֹו
לִקְדָם צִירָא דְּכֶסֶף וְדִבּוּרָא
דְּבִנְתָּא אֶתְּ צִירָא דְּכֶסֶף:

Fariseo cieco, netto primamente quello che è dentro del calice e del piatto: anzi anche quello ancora che è di fuor di essi sia netto.

27 וְיִלְכוּ סֵפֶרָא וּפְרִישָׁא
נִסְבִּי פֶאֶפְסָא דְּמִדְבּוֹן א
אֶתְתִּין לְקִבְרָא מְכֻלָּשָׁא
דְּמִין לְבֵרָא מִתְּחִיזִין שְׁפִירָא
מִן לִזְוִי מְלִין גְּרָמָא
דְּמִיתָא וְכֹלָה טִיפְתָּא:

Gani à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi sete simili a i sepulchri imbiancati, a quali parono ben belli di fuore, ma dentro son pieni d'ossa di morti, e di ogni sporcizia.

28 חֲכָמָא אֶתְּ אֶתְתִּין לְבֵרָא
לְבֵרָא מִתְּחִיזִין אֶתְתִּין לְבֵרָא
נִשָּׂא אֶתְּ וְדִיקָא וְיָמִין לִזְוִי
מְלִין אֶתְתִּין צִירָא וּמִסָּב
פֶּאֶפְסָא:

Così Voi ancora, di fuore parete benigni a gli huomini: ma dentro sete pieni di hipocrisia e d'iniquità.

29 וְיִלְכוּ סֵפֶרָא וּפְרִישָׁא
נִסְבִּי פֶאֶפְסָא דְּמִדְבּוֹן אֶתְתִּין
קִבְרָא דְּנִבְיָא וּמִצְבֵּתִין
אֶתְתִּין בֵּית קִבְרִית
דְּנִבְיָא:

Gani à Voi Scribi e Farisei hypocriti: perche voi edificate i sepulchri de Propheti & ornate i monumenti de iusti.

30 וְאֶמְרִין אֶתְתִּין דְּאֵלֵינוּ
הִיוּ בְּיָמֵינוּ אֶתְתִּין לְבֵרָא
הִיוּ חֲכָמָא לְהִיוּ שִׁיתְפִּתָּא
דְּכֶסֶף וְדִבּוּרָא:

Edite, Se noi fussimo stati ne giorni de nostri Padri, non foremmo già stati lor compagni nel sangue de Propheti.

25 אֹחִי לָכֵם סוֹפְרִים וּמִפְרָשִׁים
חֲנֻפִּים כִּי־תִטְהֹרוּ אֶת־אֲשֶׁר
לְחוּץ תְּכֹס וְהִקְעֵרָה וּמִבֵּית
מִלֵּאִים אַתֶּם גּוֹלָה וְטִמְאָה:

Ay de vofotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque limpiays loque está de fuera del vaso, ó del plato, mas de dentro está todo lleno de robo y de inmundicia.

26 הַמִּפְרָשׁ עֹר טָהוֹר בְּרֵאשׁוֹן
אֶת־אֲשֶׁר מִבֵּית לָכֹס וְלִקְעָרָה
וְגַם זֶה אֲשֶׁר בַּחוּץ טָהוֹר יִהְיֶה:

Phariseo ciego, limpia primero loque está dentro del vaso y del plato, paraque tambien loque está fuera se haga limpio.

27 אֹחִי לָכֵם סוֹפְרִים וּמִפְרָשִׁים
חֲנֻפִּים כִּי־דוֹמִים אַתֶּם לְקִבְרִים
מְלֻבָּיִם אֲשֶׁר מַחוּץ גֵּרָא
הַדּוֹרִים וּבְתוֹכָם מָלֵא עֲצָמוֹת
הַמֵּתִים וְכָל־טִמְאָה:

Ay de vofotros Escribas y Phariseos, hypocritas: porque soys semejantes, a sepulchros blanqueados: que se fuera, a la verdad, se muestra hermosos a los hombres: mas de dentro estan llenos de huesos de muertos, y de toda suziedad.

28 לָכֵן גַּם אַתֶּם מַחוּץ תִּכְרְאוּ
לְאִנָּשִׁים כְּמוֹ צִדִּיקִים וּבְתוֹכָכֶם
מִלֵּא אַתֶּם חֲנֹף וְחָמָס:

Ansi tambien vofotros, de fuera, a la verdad os mostrays iustos a los hombres: mas de dentro, llenos estays de falsedad y iniquidad.

29 אֹחִי לָכֵם סוֹפְרִים וּמִפְרָשִׁים
חֲנֻפִּים כִּי־בְנֵיהֶם אֶת־קִבְרֵי
חֲנֻבִּיִּים וְתַעֲדוּן אֶת־קְבוּרוֹת
צִדִּיקִים:

Ay de vofotros Escribas y Pariseos, hypocritas: porq; edificays los sepulchros de los prophetas, y adornays los monumentos de los iustos-

30 וְתֹאמְרוּ אִם הָיִינוּ בְּיָמֵינוּ
אֲבוֹתֵינוּ וְאִנָּנוּ הָיִינוּ חֲבֵרֵיהֶם
בְּדֹם הַנְּבִיִּאִים:

Y dezis, Si fueramos en los dias de nuestros padres, no ouieramos sido sus companneros en la sangre de los prophetas.

25. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθα-
ρίζετε τὸ ἔξωθεν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς
περὶ τοῦ σώματος, ἡ δὲ καρδία ὑμῶν
ἀρεσκῆς καὶ ἀκαθάρτος ἐστί.

Mal-heur sur vous, Scribes & Phari-
siens hypocrites: car vous nettoyez le
dehors de la coupe & du plat: mais par
dedans ils sont pleins de rapine & d'ex-
ces.

26. Φαρισαῖος τυφλὸς καὶ καθαρίζων
τὸ ἔξωθεν τῆς ἐν τῇ ἐνδοῦ καὶ τῆς
περὶ τοῦ σώματος, ἡ δὲ καρδία
αὐτοῦ ἀκαθάρτος.

Pharisien aveugle, nettoye premie-
rement le dedans de la coupe & du
plat, afin que le dehors aussi d'iceux soit
net.

27. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρο-
μοιαζέσθε τοῖς τάφοις κακοῦ καὶ μέρους ὁ-
σίων ἔξωθεν μὲν φαίνοντα ἀκαθάρτοι,
ἡ δὲ καρδία ὑμῶν ἀσύνετος καὶ
καὶ ἀκαθάρτος ἐστί.

Ma-heur sur vous, Scribes & Phari-
siens hypocrites: car vous estes sem-
blables aux sepulchres blanchis, qui ap-
paraissent beaux par de hors, mais par
dedans ils sont tout pleins d'ossements
de morts, & de toute orduce.

28. Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν εὖ καὶ
φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δικαιοῦς,
ἡ δὲ καρδία ὑμῶν ἐστὶ ὑποκριτικὴ καὶ
ἀνομία.

Pareillement aussi vous monstrez-
vous iustes par dehors aux hommes,
mais par dedans vous estes pleins d'hy-
pocrisie & d'iniquité.

29. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδο-
μεῖτε τὰς τάφους τῶν προφητῶν καὶ
κατασκευάζετε τὰς μνημεῖα τῶν δικαίων.

Mal-heur sur vous, Scribes & Phari-
siens hypocrites: car vous babiliez les
tombeaux des Prophetes, reparez les
sepulchres des iustes.

30. Καὶ λέγετε εἰ ἦμαρ ἐν ταῖς
ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν
ἦμαρ καὶ σὺν αὐτοῖς ἐν τῷ αἵματι
τῶν προφητῶν.

Et ditez, Si nous eussions esté es iours
de nos peres, nous n'eussions point esté
leurs compagnons au sang des Prophe-
tes.

CAP. XXIII.

25. Vx vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis: intus autem pleni estis rapina & immunditia.

Wo be to you / Scribes and Pharisees / hypocrites: for ye make cleane the vtter side of the cuppe / and of the platter: but within they are ful of bribes and exesse.

26. Pharisee cæce, munda prius quod intus est, calicis & paropsidis, ut fiat & id quod de foris est, mundum.

Thou blinde Pharisee / cense first the inside of the cuppe & platter: that the outside of them may be cleane also.

27. Vx vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia.

Wo be to you / Scribes and Pharisees / hypocrites: for ye are like unto whitened tombs / which appeare beautiful outward / but are within ful of dead mens bones / & of filthines.

28. Sic & vos à foris quidè pareris hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocriti & iniquitate.

So are ye also: for outwardly ye appeare righteous vnto men / but within ye are ful of hypocrisie and iniquitie.

29. Vx vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum.

Wo be vnto you / Scribes & Pharisees / hypocrites: for ye build the tombs of the Prophets / and garnish the sepulchres of the righteous.

30. Et dicitis, Si fuissimus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum.

And say / If we had bene in the dayes of our fathers / we would not haue bene parteners wth the in the blood of the Prophets.

Das XXIII. Capitel.

25. Weh euch Schriftgelehrten vnd Phariseer / ihr Heuchler / die ihr die Becher vnd Schüssel außwendig reinlich haltet / innwendig aber ist vol raubes vnd frasses.

Be eder Scrifftelege oc Phariseer / i Denskalck / I som holde Begere oc Fad rene vduoris / Men in den til ere de sulde aff roff oc soedjert.

26. Du Blinder Phariseer / reinge zum ersten das innwendige am Becher vnd Schüssel / auff daß auch das außwendige rein werde.

Du Blinde Phariseer / rense først det som er in den i Begere oc Fad / at det som er vden til kuld oc bliffue rent.

27. Weh euch Schriftgelehrten vnd Phariseer / ihr Heuchler die ihr gleich seht wie die übertünchte Gräber / welche außwendig hübsch scheinen / aber innwendig sind sie voller Todtenbein / vnd alles Unflats.

Be eder Scrifftelege oc Phariseer / i Denskalck / I som ere lige som talcke de Graffuer / som synis deylige vduoris / Men in den til ere de sulde aff døde Deen / oc al wrenlighed.

28. Also auch ihr / von aussen scheinet jr für den Menschen fromm / aber innwendig seht jr voller heuchelen vnd vnugend.

Lige saa ere oc i / vduoris synes i fromme saar Mennecken / Men in duoris er i sulde aff dysskalckert oc vdygd.

29. Weh euch Schriftgelehrten vnd Phariseer / ihr Heuchler / die ihr der Propheten Gräber bauet / vnd schmücket der Gerechten Gräber.

Be eder Scrifftelege oc Phariseer / i Denskalck / I som opbygge Propheternes graffuer / oc pryde de Herferdigis graffuer.

30. Vnd spricht: Weren wir zu unser Väter zeiten gewesen / so wolten wir nicht theilhaftig sein mit ihnen an der Propheten Blut.

De lige / Haffde vi veret til vaare Forfedris tid / da vilde vi icke veret delagtige med dem / i Propheternes blod.

Kapitola XXIII.

25. Vēda wām Wētēl a Jātonijcy pokrtycy / nebo čisijite což zernit gēst / Konwe a Wišš / alewnit gēst plnij Laupeže anezdželwositi.

Wēdā wām doktorowie y šaryzenšowie pokrtyci / i očyščiacie kubek y misy / a wewnatrz pelne sa drapciwskā y wbytu.

26. Jātonijē slepy / wptišt prwē což wnīt gēst / Wišš a Konwe / aby y to což gēst zernit bylo čisio.

Šaryzenšy slepy / Očyščaj erwey co uest wewnatrz kubka y misy / aby y to co zewnatrz uest čyštem bytalo.

27. Wēda wām Wētēl a Jātonijcy pokrtycy / nebo gēst yodebnij grobom zbileny mterij se zdagij zernit lidem krasnij / alewnit gēst plnij kosiij wmlēijch / y wišš nečisio ty.

Wēdā wām doktorowie y šaryzenšowie pokrtyci / i uestācie yodebnij grobom pobelēnym / krasore / wierzchu zdagaja se byč čudne / a wewnatrz pelne sa kosišči wmarlych / y wiščlākiey nečyšt oči.

28. Tak y wy zernit zdate se lidem sprawedliwij / alewnit gēst plnij pokrtyciw y a neprawosij.

Čakajey wy z wierzchu zdagacie se ludjom sprawedliwym / a wewnatrz pelni uestācie obludnosč y nieprawosč.

29. Wēda wām Wētēl a Jātonijcy pokrtycy / nebo wzdēlāwātē groby Prorečē / a oždobugetē groby sprawedliwycy.

Wēdā wām doktorowie y šaryzenšowie pokrtyci / i buduiete groby prorečow / y prydučdogajcie pāmiatke sprawedliwycy.

30. Ačistāte: Bychme byli za dnuow Otanow nassych / nebolibychom towaršij gich wē kwi Prorečē.

Upowiedācie / Byšmy my byli žakowow nassych / ne byliby šmy towaršijimi sč wē kwi prorečow.

31 מִדִּין מִסְחָדִין אֲנִתֶּן
עַל־נַפְשִׁכֶּם וְדִבְרֵי אֲנִתֶּן
דִּתְנוּ דִּקְטִלוּ לִבֵּי־אֵם

*E così sete testimoni a voi medesimi,
d'effergimola di coloro che ammazzar-
ono i Profeti.*

32 וְאִם אֲנִתֶּן מֵרוֹ מִשְׁחָתָה דִּאֲבִיכֶם :

*Empete ancora a voi la misura de pa-
dri vostri.*

33 חֲנוּתָה יִלְדָּה דִּאֲבִיכָה
אֵיכָנָה תִּקְדָּקוּ מִן דִּינָה־
דִּתְנָה :

*Serpenti, generationi di vipere, come
scomparete voi dal giudizio de la geoma.*

34 מִטָּה הֵנָּה הֵנָּה אֲנָה
מִשְׁחָר אֲנָה לִדְחִיכֶם בְּבִיאָה
וְחִי־מָה וְסִפְרָה מִנְהֶן
קִטְלוּ אֲנִתֶּן וְקִפְּנוּ אֲנִתֶּן
וּמִנְהֶן מִנְדָּקוּ אֲנִתֶּן בִּי
בְּנַפְשִׁיכֶם וְתִדְבְּנוּ אֲנִתֶּן
מִן מִדְּנָה לְמִדְּנָה :

*Per questo, ecco, io vi mando de Pro-
feti, e de Saniti, e de gli Scribi, e di quelli
a e i: a'ammazzarete e crucifigete,
et alcuni batterete ne le vostre sinagoghe,
e perseguitate gli da città in città:*

35 אֵיכָנָה דִּיאֲתָה עֲלֵיכֶם
כֻּלָּה דִּמְרָה דִּיהִקָּה
דִּיאֲתָה עַל אֲרָצָה מִן
דִּמְרָה דִּבְבִּיל וְדִיקָה עַד
מִמְרָה דִּבְבִּיל דִּיכְרִיא בִּר
בְּרִכְיָהוּ הֵן דִּקְטִלְתִּין בְּנֵי
הַיִּכְלָה לְמִדְּנָה :

*Acriche sopra voi venga tutta la san-
gue giusta, che e stato sparsa sopra la ter-
ra, dal sangue del giusto Abel, infino al
sangue de Zacharia figlioel de Barachia
il qual voi occideste intra il tempo e l'al-
tare.*

36 אֲמִין אֲמַר אֲנָה לְכֶן
דִּיאֲתִין הֵלִין כֻּלָּהִין עַל־
שְׂרֵפְתָה דִּהֵרָה :

*Io vi dico in verita, che tutte queste
cose verranno sopra questa generatione.*

37 אֲרוּשָׁלַם אֲרוּשָׁלַם
קִטְלַת גִּבּוֹר וְרִנְמוֹת לֹאֲלִין
דִּשְׁלִיחִין לִיתָה כִּמָּה וּבְנִין
בְּכִירִי דִּאֲכִישׁ בְּנִיבִי אִין
דִּכְנָשָׁה תִּרְנַגְלוּתָה פְּרוּגָה
תִּחַת גִּפְתָּה וְלֹא בְּבִיתִין :

*Ierusalem, Ierusalem, che ammaz-
zi i Profeti e lapidi quelli che te son man-
dari, quanto volte ho in vostro raccoglie-
re i tuoi figliuoli, come la gallina raccoglie
i suoi pulcini sotto l'ale, e tu non hai ve-
luto?*

31 אֲבָל עֲדִים אֲתֶם עַל־יְכֶם כִּי־
בְנֵי־הֶם אֲשֶׁר תִּרְגְּזוּ אֶת־הַנְּבִיאִים
אֲתֶם :

*Antiq; testimonio days a vosotros mismos que
soys hijos de aquellos q mataron a los pphetas.*

32 תִּם אֲתֶם מִלְּאוּ מִדֹּת
אֲבוֹתֵיכֶם :

*Vosotros tambien henchid la medida de vus-
tros padres.*

33 נַחֲשִׁים צִאצִּיאִי הֲאִפְעִים אִין
תִּבְרָחוּ מִמִּשְׁפַּט צִיְהֻנִים :

*Serpientes, generacion de biioras, como
cuitareys el juyzio del quemadero?*

34 לִכֹּן חֲנוּתָה אֲנִי שׁוֹלַח אֲלֵיכֶם
אֶת־הַנְּבִיאִים וְחֲכָמִים וְסוֹפְרִים
וּמִתְנַמָּה תִּרְגְּזוּ וְתִתְּלוּ מֵתָם תְּלוּ
בִּשְׁוִטִים בְּעִרְתְּכֶם וְתִרְדְּפוּם
מִעִיר לְעִיר :

*Portanto heaqui, yo embio a vosotros pro-
phetas, y sabios, y escribas, y de ellos vnos mata-
reys y crucificareys: y otros de ellos acotareys
en vuestras synogas, y perseguireys de ciudad en
ciudad.*

35 לְמַעַן יָבוֹא עַל־יְכֶם כָּל־דָּם
נָקִי אֲשֶׁר נִשְׁפַּךְ עַל־הָאָרֶץ מִדְּבִי
הַבֵּל וְצַדִּיק עַד־דָּם וּבְרִיָּהוּ בִּר
בְּרִכְיָהוּ אֲשֶׁר תִּרְגְּזֶם בֵּין הַיִּכְלָה
וּבֵין הַמִּצְבֵּחַ :

*Paraque venga sobre vosotros toda la san-
gre justa que seha derramado sobre la tierra des-
de la sangre de Abel el justo hasta la sangre de
Zacharias hijo de Barachias, alqual matastes en-
tre el Templo y el altar.*

36 אֲמִין אֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי־
יָבוֹאוּ כָל־הָאֵלֶּה עַל־דֹּר הַזֶּה :

*Decierro os digo, que todo esto vendra so-
bre esta generacion.*

37 יְרוּשָׁלַם יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר
תִּהְרָגִי אֶת־הַנְּבִיאִים וְחֲסִקְלִי אֶת־
אֲשֶׁר נִשְׁלַחְוּ אֲלֵיךְ כִּמָּה פְּעָמִים
דְּצִי־תִי לְקַבּוֹץ אֶת־בְּנֵיךְ בִּאֲשֶׁר
מִקְבָּצָה תִּרְגְּזוּתָה אִפְרוּחֶיהָ תַּחַת
כְּנָפֶיהָ וְלֹא אֲבִיָּה :

*Ierusalem, Ierusalem, q matas los pphetas, y
apedreas a los que son embiados a ti, quantas ve-
zes quise juntar tus hijos, como la gallina junta
sus pollos debaxo de las alas, y no quisistes.*

31. Ὡς μετ' ὑμῶν ἐαυτοῖς, ὅτι
ὑμεῖς ἐστὶ τῷ Φοιδουσιν τῶν αὐ-
τῶν.

*Ainsi estes-vous temoins contre
vous-mêmes, que vous estes enfans des
Meurtriers des Prophetes.*

32. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὴν μέ-
τρην τῆς πατρὸς ὑμῶν.

*Vous donc aussi acheuez de remplir
la mesure de vos peres.*

33. Ὅφεις, ῥηνύματα ἐχιδνῶν,
πὺς φέρετε τὸν δὲ τῆς κελύσεως τῆς
γῆς:

*Serpens, engancee de viperes, com-
ment euiterez-vous le iugement dela
gehenne?*

34. Διὰ τὸ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
πρὸς ὑμᾶς προφῆτας, καὶ σοφί-
ας, καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπο-
κτενεῖτε καὶ σταυρώσατε, καὶ ἐξ αὐ-
τῶν μαρτυρεῖτε ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς ὑμῶν, καὶ διδύκατε τὸν πῶ-
λιν εἰς πᾶν.

*Pourcec voici, ie vous enuoye des
Prophetes, & des sages, & des Scribes,
& vous en tuerez, & en crucifierez, &
en fouetterez, en vos synagogues, &
les pourfaisirez de ville en ville.*

35. Ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν
αἷμα δίκαιον, ἐκχυμ. ὑπομ. ὅτι
τῆς γῆς, ἀπὸ τῆς αἱματὸς Ἀβὲλ
δικαίου, ἕως τῆς αἱματὸς Ζαχα-
ρίας ὁ βαρὺς, ἐν ἐφείδουτε
μὴ ἐξυπακούετε καὶ τὴν στασίαν.

*Afin que viene sur vous tout le sang
juste qui a esté respandu en la terre, de-
puis le sang d'Abel le iuste, iusques au
sang de Zacharie, filz de Barachie, le-
quel vous auez mis a mort entre le
temple & l'autel.*

36. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα
ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεάν, καὶ τίνω.

*En verité ie vous di que toutes ces
choes viendron sur cette generation.*

37. Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλὴμ, ἡ
ἀποκτείνουσα τῶν προφῆ-
τῶν καὶ τῶν σοφῶν, καὶ ἐκτελέ-
ουσα τὸν πῶλιν ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς σου, καὶ ἐκτελέουσα τὸν
πῶλιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς σου, καὶ ἐκτε-
λέουσα τὸν πῶλιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς σου.

*Ierusalem, Ierusalem, qui tuas les
Prophetes, & lapides ceux qui te sont
enuoyés: combien de fois as-tu voulu
assembler en un reueynais, comme la
pouille assemble les poussins sous ses
ailes, & vous ne l'auée point voulu?*

38 הִנֵּה מִשְׁתַּבֵּק לָכֵן
בְּיָתְכֶם חֲרָבָה:

Ecco la vostra casa si è lassata deserta.

39 אָמַר אֲנִי לָכֵן צִיר
דְּלֹא תִחוּנְנִי מִן הַשָּׁר
עַד־מָה דְתֹאמְרוּ בְּרוּךְ
הוּא דְאֵתָא בְּשֵׁמִיהּ דְּמַרְיָא:

Perche io vi dico che da hora innanzi a voi non mi vederete, insin a tanto che voi diciate, Benedetto sia colui che viene nel nome del Signore.

1 וְנִפְקַד יִשׁוּעַ מִן הַיְכָלָא
לְמֵאנִי וְקִרְבוּ תַלְמִידֵיהּ
מִחִיּוּלָא בְּנִינָה דְהַיְכָלָא:

Et exiit Iesus del templo, sen' andans: et sui discipuli si gli accostarono per manifestargli la fabbrica del templo.

2 הוּא דִּין אָמַר לְהוֹן לֹא
הֵיכָל הַזֶּה אֶתְרוּ הַזֶּה
כִּלְהוֹן אֲמִין אָמַר אֲנִי
לָכֵן דְּלֹא תִשְׁתַּבֵּק הַרְפָּא
כֹּאף עַד־כֹּאף דְּלֹא
תִסְתַּתֵּר:

Et Iesus disse loro, Vedete voi tutte queste cose? Io vi dico in verita, che qui non fui a lassare pietra sopra pietra, che non sia distrutta.

3 וְכַד יִתֵּב יִשׁוּעַ עַל־
טוֹרָה דְּנִתְּנָה קִרְבוּ
תַלְמִידֵיהּ וְאָמְרוּ בִּי
בְנִינָהוּ וְלֹא אָמַר לוֹ
אֲמִין הָלֹץ יִהְיוּ וּמִנֵּה
הִי אֶתְנָה דְּמֵאִתֵּיהּ
וְדִשְׁוֹמֵה דְּעֵלְמָא:

Et sedendo episcopus ad monte de gli Olivis, i suoi discipuli gli si accostarono da parte, dicendo, Dices, quando saranno queste cose? e qual sarà il segno del tuo avvenimento, e de la consumation del mondo.

4 עֲנֵא יִשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן
אֲדִקְרוּ לֹא אָנֹכִי יִשְׁעִיכֻן:

Et Iesus respondendo, disse loro, Guardate che alcun non vi inganni.

5 וְסִנְאָא צִיר יֵאָתֵרוּ בְּשֵׁמִי
וְאָמְרוּ דְאֵנָּה אֲנִי
מְשִׁיחָא וְסִנְאָא נִסְעִין:

Perche molti verranno nel nome mio: dicendo, Io son Christo, & ingannaranno molti.

38 הִנֵּה יַעֲזֹב לָכֶם בֵּיתְכֶם
שׁוּמֵם:

Heaqui, vuestra Casa os es dexada desierta.

39 וְאֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי־לֹא־
תִרְאוּנִי מֵעַתָּה עַד־כִּי־תֹאמְרוּ
בְּרוּךְ הָבָא בְּשֵׁם יְהוָה:

Porque yo os digo que desde agora no me vereys, hasta que digays, Bendito el que viene en el nombre del Sennor.

1 וַיֵּצֵא יִשׁוּעַ וַיֵּלֶךְ מִן־הַיְכָל
וַיִּקְרְבוּ תַלְמִידָיו לְחַרְאוֹת אוֹתוֹ
אֶת־בְּנֵי הַיְכָל:

Y salido Iesus del Templo, yua se: y llegaron se sus Discipulos para mostrar le los edificios del Templo.

2 וַיֹּאמֶר לָהֶם יִשׁוּעַ הַתִּרְאוּ
כֹּל־הָאֵלֶּה אֲמֵן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם
לֹא תֵעָזֹב פֶּה אֶבֶן עַל־אֶבֶן
אֲשֶׁר לֹא תִשְׁבֵּר:

Y respondiendo el, dixoles, Veys todo esto? Decierro os digo, que no será dexada aqui piedra sobre piedra que no sea destruyda.

3 וְכַשְׁבֵּתוֹ עַל־הַר הַזֶּה תִּיֵּתִים
בָּנִשׁוּ אֵלָיו תַלְמִידָיו לֵבָדוֹ לֵאמֹר
אָמַר לָנוּ מָתִי יְהוָה הָאֵלֶּה וּמֵה
אוֹת בְּאַתָּר וְתִכְלִית הָעוֹלָם:

Y sentandose el en el Monte de las Olivas, llegaron se el sus Discipulos a parte, diciendo, Dinos quando serán estas cosas, y que fennal aurá de tu venida, y de la fin del siglo.

4 וַיַּעַן יִשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם רֵאוּ
כִּי־יִשְׁנֶה אִישׁ:

Y respondiendo Iesus, dixoles, Mirad que nadie os enganne.

5 כִּי־רַבִּים יָבוֹאוּ בְּשֵׁמִי לֵאמֹר
אֲנִי הַמָּשִׁיחַ וְלַרַבִּים יִתְעִי:

Porque vendrán muchos en mi nombre, diciendo, Yo soy el Christo: y a muchos engannarán.

38. ἰδοὺ ἀφίσταται ὑμῖν ὁ οἶκος
ὕμῶν ἱερῶν.

Voici, vostre maison s'en va vous estre laissée deserte.

39. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι μετ' ἐστὶν
ἀπ' ἀρτι, ὡς ἐὰν πηδῇ, ὁ λαὸς
κύριος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
κυρίου.

Car, vous di-je, dès ceste heure vous ne me verrez plus, jusqu'à ce que vous disiez, Benir soit celui qui vient au Nom du Seigneur.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ προσῆλθον αὐτῷ τινες εὐσεβεῖς ἄνθρωποι.

Adonc Iesus sortant s'en alloit hors du temple: & lors les disciples vindrent pour lui monstrier les bastimens du temple.

2. Ὁ ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτοῖς ἡ βλάπτει πάντα ταῦτα; ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι μετ' ἐστὶν ὡς ἀπὸ νῦν ὁ ναὸς τῆς εὐσεβείας ἔσται ἱερὸν.

Et Iesus leur dit, Voyez-vous pas toutes ces choses? en verité ie vous di, qu'il ne sera icilaisé pierre qui ne soit demolie.

3. Καθήμενος ὁ κύριος ἐπὶ τῆς ὀlivas, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ καὶ εἰπὺν, λέγοντες αὐτῷ ὕμῖν, πῶς ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;

Et lui estant assis sur la montagne des Oliviers, les disciples vindrent à lui a part, disans, Di-nous quand adviendront ces choses, & quel sera le signe de ton aduenement, & de la fin du monde?

4. Καὶ δὲσπερ εἰπὺς ὁ ἰησοῦς αὐτοῖς, βλάπτει μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

Et Iesus respondant leur dit, Prenez garde que quelcun ne vous seduise.

5. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐν τῷ ὀνόματι μου, λέγοντες, ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλὰς πλανάουσιν.

Car plusieurs viendront en mon Nom, disans, Je suis le Christ: & en seduiront plusieurs.

CAP. XXIII.

38. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

Sehold / your habitation / shall be left vnto you desolate.

39. Dico enim vobis, non me videbitis à modo donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine Domini.

For I say vnto you / ye shall not see mee henceforth till that ye say / Blessed is hee that cometh in the Name of the Lord.

CAP. XXIII.

ET egressus Iesus de templo, ibat. Et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei ædificationes templi.

And Iesus went out / and departed from the Temple / and his disciples came to him / to show him ye building of the Temple.

2. Ipse autem respondens dixit illis, Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruat.

And Iesus said vnto them / See ye not all these things? Verely I say vnto you / there shall not be here left a stone vpon a stone / that shall not be cast downe.

3. Sedente autem eo super Montem oliuerti, accesserunt ad eum discipuli secretò, dicentes, Dic nobis, quando hæcerunt? & quod signum adventus tui, & consummationis seculi?

And as he sat vpon the mount of Oliues / his disciples came vnto him apart / saying / Tell vs when these things shall bee / and what signe / shal be of thy coming / and of the end of the world.

4. Et respondens Iesus, dixit eis, Videte ne quis vos seducat:

And Iesus answered / and saide vnto them / Take heede that no man deceiue you.

5. Multi enim venient in nomine meo, dicentes, Ego sum Christus: & multos seducunt.

For many shal come in my Name / saying / I am Christ / and shall deceiue many.

Das XXIII. Capitel.

38. Siehe/euer Hauss soll euch wüß gelassen werden.

See / eders Hüss skal forladis eder ede.

39. Denn ich sage euch / Ir werdet mich von jetzt an nicht sehen / bis ihr sprecht: Gelobt sey der da kommt im Namen des HERREN.

Iht ieg siger eder / I skulle her effter icke see mig for end i sigt / Iossuer vere den som kommer i HERRENS Naamn.

Das XXIII. Capitel.

VND Jesus gieng hinweg von dem Tempel / vnd seine Jünger tratten zu ihm / daß sie ihm zeigten des Tempels gebäu.

DE Ihesus gieck bort aff Tempeln / oc hans Discipule traadde til hannem / at de vilde vise hannem Tempels bygning.

2. Jesus aber sprach zu ihnen: Sehet ihr nicht das alles? Warlich ich sage euch: Es wirdt hie nicht ein stein auff dem andern bleiben / der nicht zu brochen werde.

Da sagde Ihesus til dem / See icke alle dette? Sandelige siger ieg eder / Her skal icke bliffue en steen paa den anden / som ey skal fenderlaas.

3. Vnd als er auß dem Oelberg saß / tratten zu ihm seine Jünger besunders / vnd sprachen: Sage vns / wenn wirdt das geschehen? Vnd welches wirdt das Zeichen sein deiner zukunfft vnd der Welt ende?

De som hand sad paa Oliebierger traadde hans Discipule enlige til hannem / oc sagde / Sig oss / naar skal der ske? De huad Tegen skal der vere paa diu til kommelse oc Verdens ende?

4. Jesus aber antwortet / vnd sprach zu ihnen: Sehet zu / daß euch nicht jemand verführe.

Ihesus suarede / oc sagde til dem / Seer til / at der bedrager ingen eder.

5. Denn es werden vil kommen vnter meinem Namen / vnd sagen: Ich bin Christus / vnd werden vil verführen.

Iht der skulle komme mange i mit Naamn / oc sigt / Jeg er Christus / oc de skulle bedrage mange.

Capitola XXIII.

38. Hezanechan bude wam dām wās pūst.

Oro wam iostāie dem wās pūst.

39. Nebo pravim wam / že mne giž wice neozrite / a ž n diše: Požehnan ž kerpž gde we Gmēnu PAnē.

Abowiem powiedam wam / nie wyzrycie mne od tego cjasu / a ž rze cie / Błogosławiony kerpž idzie w imie PAnie.

Capitola XXIII.

Y Woffed Ghejs / Chrami / Wiffel odtud. Y přisaupli Bredniy geho / wáfazali genu staweni Chramowě.

Y wysedy Iesus z koscioła / sedl přez y přisaupli w cmiu mie tego / aby mu wáfazali budo / wania koscilne.

2. A on odpowědew / řekl gim: Wiedzieli tyto wffecty wěcy? Zagisze prawim wam / nebude tuto ostawen kámen na kámeni / kerpžby nebyl jhočen.

Řekl im Iesus / A ž nte wś dżiae thych wffectych rzeczy / I ża prawde powiedam wam / że żyha nie bedzie zostawion kámen na kámeniu / ktoroby nie byl roztawion.

3. A kerpž se posadil na hūře Oliuiste / přisaupli k němu Bredniy geho saufromij / řkauc: Powěž nám / kerpž tyto wěcy budau? a ktera žnamenti budau přichodu twěho / a sto nání Swěta?

Agdy on siedział na górze oliwney / przysławili k niemu ośo bno wczinowie tego / rzekac / Powiedz nam kiedy ty rzeczy budau / y co ża znać przyscia twego? y do kosa nání swiata.

4. Y odpowědew Ghejs / řekl gim: Wiedz / aby was žas dny neswedl.

Odpowěděl Iesus / řekl im / Wiedz / aby was žas dny neswedl.

5. Nebo mnoz přigdau we Gmēnu mēm / řkauc: Já ž gsem Kristus / a swedau inno žě.

Abowiem wśle ich przysdżte w imie moie / rzekac / Já ž gsem Kristus / y wśle ich w blad żawioda.

כד

6 צהידיו אנתו דין ל
למשמע הארסא ושמיא
דקרבא חנו לא תתדו
גיר דפלחיו יהונו
אלא לא עד כיל שולמא:

Hor vos sera per soldar de le guerre, e de romari di guere: guardate di non vi turbare: perche bisogna che tutte queste cose auengano, ma non è ancora il fine.

7 יהוים גיר עמא ער
עמא ומלכותא ער
מלכותא ויהונו כפונא
ומותנא ונוצא כדוכא
דוכא:

Imperio che si leuara gente contra gente, e regno contra regno, e saranno pestilentie, carestie, e terremoti in ciuecbedun luogo.

8 תליו דין פלחיו רישא
אזיו דחבלא:

E tutte queste cose sono un principio di dolori.

9 הדין ושלמינכו לא
לאילצנא וקטלונכו
ותהונו סנאין מן פלחיו
עמימא מטול שמי:

Allora gli huomini vi metteranno in tribulationi, & aueranno per cagion del mio Nome.

10 הדין יתפשו סנאין
ויסנו חד וחד ושלמין
חד לחד:

E molti allora si scandaliz auanno, e tradiranno se l'un l'altro.

11 וסנאין נבא דגלא
יקימון ויסעון לסנאין:

Molti falsi profeti ancora si leuaueranno su, & tradiranno molti.

12 ומטול סנאין עולא
תפוג חובא דסנאין:

E perche l'iniquita abbondara, se resfriada la charita di molti.

13 מן דסיכר דין עד
מא לחרתא הו יחא:

Ma chi perseverara infini al fine, colui sara salvo.

כד

6 כ' תשמעו מלחמות ושמועות
המלחמות ראו פן תבבלו כ'
צריך להעשה כל הדברים האלה
אך עד הנח לא בא קץ:

Y oyreys guerras, y rumores de guerras: mirad que no os turbeys: porque es menester que todo esto acontezca: mas aun no es la fin.

7 כ' יקום גוי על גוי וממלכה
על ממלכה ויהיה דבר קצב
ירעש בכל מקומות:

Porque se leuantara nacion contra nacion, y reyno contra reyno: y seran pestilencias, y hambres, y terremotos por los lugares.

8 וכל אלה ראשית ההבלים:
Y todas estas cosas, principio de dolores.

9 אז יסגירו אתכם בצרה
ויהרגו אתכם ותשנאו לכל
הגוים בעבור שמי:

Entonces os entregaran para ser afligidos: y mataroshan: y serays aborrecidos de todas naciones por causa de mi nombre.

10 ואז יבשלו רבים ואש את
לעתה יסגירו ובלבכם ישנאו:

Y muchos entonces seran escandalizados: y entregarsehan vnos a otros, y vnos a otros se aborrecceran.

11 ורבים וביאי שקר יקומו
ויחעו רבים:

Y muchos falsos prophetas se leuantarán, y engannaran a muchos.

12 וכי ירבה פשע תפוג אהבת
רבים:

Y por auerse multiplicado la maldad, la charidad de muchos se resfriara.

13 ואשר יחל עד קץ הוא
ישוע:

Mas elque perseverare hasta la fin, este sera salvo.

כד

6. Μαλλήστε ὅτι αὐτοὶ πολέμους, καὶ ἀγῶας παλῆμας ὁρᾶτε μὴ θροῖσθε· διὰ γὰρ πᾶσι γινώσκω ὅτι ἔσται τοῦτο.

Or vous auez à ouïr des guerres, & bruits de guerres: prenez garde à vous, ne soyez point troublés: car il faut que toutes ces choses aduenient: mais encore ne sera-ce pas la fin.

7. Ἐγερθήσεται γὰρ ἑθνος ἐπὶ ἑθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσται λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ, καὶ σεισμοὶ καὶ ῥέθυς.

Car nation s'esleuera contre nation, & royaume contre royaume: & y aura famines, & pestilences, & tremblemens de terre de lieu en lieu.

8. Πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὁδοῦ πόνης.

Mais toutes ces choses sont commencement de douleurs.

9. Τότε πείσονται ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ δώσαντες ὑμᾶς ἔσονται ἐμὲ μισοῦντες ὡς ἐπὶ τὸ ῥήμα μου.

Alors ils vous liureront pour estre affliges, & vous iureront: & vous serez haïs de toutes nations à cause de mon Nom.

10. Καὶ τότε σαλευθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους πείσονται καὶ ἀλλήλους.

Lors plusieurs aussi seront scandalizés, & trahiront l'un l'autre, & se haitront l'un l'autre.

11. Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς.

D'auantage, plusieurs faux Prophetes s'esleueront, & en seduiront plusieurs.

12. Καὶ ὅτε περισσεύσῃ ἡ ἀνομία, ἡ ἀγάπη πολλῶν ἐσθραφήσεται.

Et pource que l'iniquité sera multipliee, la charité de plusieurs se refroidira.

13. Ὅτι ὁ ἀπομείνων εἰς τέλος, σῶνται.

Mais qui aura perseveré iusques à la fin, celui-la sera sauué.

CAP. XXIII.

6. Audituri enim estis praelia & opiniones praeliorum. Videre ne turbemini. oportet enim hæc fieri: sed nondum est finis.

And ye shall heare of warres; & rumors of warres; see that ye be not troubled: for all these things must come to passe; but the ende is not yet.

7. Consurget enim gens in gentem, & regnum in regnum: & erunt pestilentia, & fames, & terræ motus per loca.

For nation shall rise against nation, and realme against realme: and there shall bee pestilence, and famine, and earthquakes in diuers places.

8. Hæc autem omnia, initia sunt dolorum.

All these are but the beginning of sorowes.

9. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.

Then shall they deliver you up to bee afflicted: and shall kill you: and ye shall bee hated of all nations for my Names sake.

10. Et tunc scandalizabuntur multi; & invicem tradent: & odio habebunt invicem.

And then shall many bee offended: & shall betray one another: and shall hate one another.

11. Et multi pseudoprophetae surgent: & seducunt multos.

And many false Prophets shall arise: and shall deceive many.

12. Et quoniam abundabit iniquitas: refregescet charitas multorum.

And because iniquitie shall be increased, the love of many shall be colde.

13. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

But he that endureth to the ende, he shall be saved.

Das XXIII. Capitel.

6. Ihr werdet hören Kriege vnd geschehen von Kriegen / Sehet zu / vnd erschreckt nicht / daß muß zum ersten alles geschehen / aber es ist noch nicht das ende da.

I shall heare Strid or warre om Strid / Seer til / or forferdis icke / Derre skal al rammem forst se / Men be chaffuer icke end alligenel da ende.

7. Denn es wirdt sich empören ein Volck über das ander / vnd ein Königreich über das ander / vnd werden sein Pestilenz vnd theure zeit / vnd Erdbeben hin vnd wider.

Ihi at it Jolck skal sette sig ov offuer der ander / or it Konge rige offuer der ander / Or der skal vere Pestilence / or Dyr tid / or Jord stel alle regne.

8. Da wirdt sich erst die noth anheben.

Da skal bedrøffuelsen forst begyndis.

9. Als denn werden sie euch überantworten / in trübsal / vnd werden euch tödten / vnd ihr müßet gehasset werden / vmb meines Namens willen von andern Völkern.

Or da skulle de fore edert genuordighed / or sia edert ihel / Or skulle habis aff alle Jolck / for mit Naffn syld.

10. Denn werden sich vil ergern / vnd werden sich vnter einander ver-rathen / vnd werden sich vntereinander hassen.

Da skulle mange forargis / or foraa de huer andre indbyrdis / or hade huer andre indbyrdis.

11. Vnd es werden sich vil falscher Propheten erheben / vnd werden vil verführen.

Or der skulle da mange falske Propheter opstaa / or de skulle forfore mange.

12. Vnd die weil die Ungerechtigkeit wird überhand nemen / wird die Liebe in vilen erkalten.

Or effterdi at vretferdighe skal da saa offuer haand / da skal Kierlighed bliffue Kold i mange.

13. Wer aber beharret biß ans ende / der wirdt selig.

Men huo som bliffuer bestandig indtil enden / hand bliffuer salig.

Kapitola XXIII.

6. Vilssyfte jagisfe boge / a possity bogum. Wize abysse se nermantili / nebo musy gi tyto wecy byti / alene y hno fonec.

Vylsyfte walfy / wiecio walfach / patrzciez Alysie soba nie trwojyli: kbowiem musa sie stacy wysyti rzeczy / Ale icke me iet fonec.

7. Powstane jagisfe lid proti lidu / a králewstwi proti králewstwi: a budau morow / a hladow / a zme itese ni po miffcech.

Ibawiem powstanie narod przeciwko narodom / y krolestwu przeciwko krolestwu / y beda morzy / glody / y drzenia ziame po wielumieyscach.

8. Ale tyto wssedny wecy gsau pocatkowẽ bolstij.

A ty wysyti rzeczy sa pocata ktem boleci.

9. A tehdaze was wydadij w zarmaneni / a budau was mordowati: a budete w nenaz wisti wssam lidem / pro Gme nomẽ.

Edy podobza was wdrzejes nie / y zabia was / y bradacie narodziẽ od wssch narodow dla imienia mego.

10. A tehdaze budau horssy i mnoz / a wsspolek se budau prazowati a nenawideti.

A teby wiele sie ich obrazi / a seden drugiego wyda / y beda sie miewie nawisati spoli.

11. Amnozy sfalestij Pro-rocy powstana / a sweda mnoz.

Wiele falskych prorefow powstane / y wielech w bladaz wioda.

12. A ise rozmnozy neprawos / slydne laska mnozch.

A dla tego iz sie rozmnozy nieprawos / o slydnie mlosc wiela ich.

13. Ale kdoz setwa az do fonec / ten spasen bude.

A iho wytrwa do fonec / ten bedzie zachowan.

כד

14 וְהִתְפַּדּוּ הָרָא סְבִירָא
דְּמִלְכּוּתָא בְּכִלְהָ עֲלִמָּא
לְסִיחָדוּתָא וְלִכְלָחוּן עֲמִמָּא
וְהִידּוּ יֵאֵתָא טַלְמָא:

*E questo Evangelio del regno si predica-
rà per tutto il mondo in testimonianza a
tutte le genti: & allora verrà il fine.*

15 מָא דִּין הִידּוּ אֲנִתָּן
אֵתָא סִנְפָתָא דְּחִידְכָּא
דְּאֵתָא מִדּוּ בְּדִיָּאִיל נְבִיא
דְּקִיָּמָא בְּדוּכְתָא קְדִישָׁתָא
הוּ דִּקְרָא יִסְתַּכֵּר:

*Quando dunque viderete l'abomi-
nazione de la desolation, che è detta per
il Profeta Daniel, stare nel luogo santo
(che legge consideri bene.)*

16 הִידּוּ אִילֵּין דְּבִיהוּד
אֲבִין יַעֲרִקוּן לְטִירָא:

*Allora quei che sono in Giudea fug-
gano a i monti.*

17 וְהוּ דְּבִאֲנָרָא הוּ לֹא
יֵחֵת לְמִסְבָּ דְּבִבְיָתָא:

*Chi è sopra il tetto, non discenda per
toglier cosa alcuna di casa sua.*

18 וְאֵינָא דְּבִחֻקְלָא הוּ
לֹא יֵחֵת לְבִסְתִּינְהָ לְמִסְבָּ
לְבִישָׁא:

*E chi è nel campo, non torni in die-
tro a toglier i suoi vestimenti.*

19 וְיִידֵין לְבִסְתָּתָא וְלֵאִילֵין
דְּמִיָּקוּן בְּהִינוּ וְיִמְתָּא:

*Guni a le donne gravide, & a quelle
che lattaranno in quei giorni.*

20 צִלוּ דִּין דְּלֹא יִהְיֶה
צְרִיכָא בְּסִתְּוָא וְלֵאִילֵין
בְּשִׁבְתָּא:

*Prestate per che la vostra fuga non sia
d' inverno, né in giorno di sabbato.*

21 יֵהֵא צִיר הִידּוּ אִילְכָּא
דְּכָא אֵינָא דְּלֹא הוּא מִן
הַיְשִׁימָה דְּעֲלָמָא וְעַד מָא
לְהֵשֵׁא וְלֹא יִהְיֶה:

*Imperche allora sarà gran tribula-
zione, qual non fu mai dal principio del
mondo usque ad hora: & tunc più sarà.*

כד

14 וְהִקְרָא וְאֵת בְּשׂוּרָה
הַמְּמַלְכָּה בְּכָל-תִּבְלָל לְעִדּוּת
לְכָל-הַגּוֹיִם וְאֵין תְּבוּאָה הַתִּכְלִית:

*Y será predicado este Evangelio del Reyno
en toda la tierra habitable por testimonio a to-
das las naciones: y entonces vendrá la fin.*

15 וְאִם תִּרְאוּ אֶת שִׂקְוֵי מְשׁוּמִים
הַנֶּאֱמָר בְּדִנְיָאֵל תְּנַבִּיא הַעֲוִמִּד
בְּמָקוֹם הַקָּדֵשׁ אֲשֶׁר קִרְא יִבִּין:

*Portanto quando vierdes la abominacion
de assolamiento, que fué dicha por Daniel pro-
pheta, que estará en el lugar Sancto, el que lee,
entienda.*

16 אֵין אֲשֶׁר יֵהֵא בִּיהוּדָה גֵּוֹסֵר
אֶל-הַהָרִים:

*Entonces losque estuviere en Judea, huyan
a los montes.*

17 וְאֲשֶׁר עַל-הַגֶּגֶץ לֹא יֵרֵד
לְקַחַת מֵאוֹמָה מִן-בֵּיתוֹ:

*Y el que sobre la techumbre, no decienda a
tomar algo de su casa.*

18 וְאֲשֶׁר בְּשָׂדֵה לֹא יִתְרַפֵּךְ
לְקַחַת אֶת-בְּגָדָיו:

*Y el que en el campo, no vuelua otra vez a to-
mar sus ropas.*

19 וְאֵין לְהָרוֹת וּלְמִיָּיקוֹת
בְּיָמִים הָהֵמָּה:

*Mas ay de las preñadas y de las que crian en
aquellos dias.*

20 וְאַתֶּם תִּתְפַּלְלוּ בְּיוֹמֵי-
מְנוּסָכְכֶם בְּחֹרֶף אֵין בְּשִׁבְתָּ:

*Orad pues que vuestra huya no sea en in-
vierno, ni en día de fiesta:*

21 כִּי אֵין תִּהְיֶה צָרָה גְּדוֹלָה
כַּאֲשֶׁר לֹא הָיְתָה מֵרֵאשִׁית
הָעוֹלָם עַד-עַתָּה וְעוֹד לֹא תִהְיֶה:

*Porque aura entonces grande affliction, qual
no fué desde el principio del mundo hasta aora,
ni será.*

καθ'.

14. Καὶ κηρυχθήσεται ἔτι τὸ
εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
τῇ οἰκουμένῃ ἕως μὲν τοῦ εὐαγγελίου
τοῦ ἐθελῶτος καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος.

*Et cest Euangile du royaume sera
preche en toute la terre habitable, en
testimoignage a toutes nations, & lors
viendra la fin.*

15. Ὅταν εἴω ἰδῇτε τὴν βδελυ-
γμὰν τῆς ἐρημώσεως, ἣν ᾠσε ὁ
δανιὴλ ἔν τῳ φηρη, ἐστω ἐν τῷ ὁ-
ρατῇ ὁ ἀναγινώσκων νοήσας.

*Quand donc vous verrez l'abomina-
tion de la desolation, que est dite par
Daniel le Prophete, estre establie au
lieu saint, (qui l'entende.)*

16. Τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φε-
γόμενοι δεῦν τὰ ὄρη.

*Adonc ceux qui seront en Judee,
s'enfuyent aux montagnes.*

17. Ὁ δὲ περὶ τῶν δώματων μὴ κα-
ταβαινέτω ἀρεῖα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ
αὐτοῦ.

*Et que celui qui sera sur la maison,
ne descende point pour emporter aucu-
ne chose de la maison.*

18. Καὶ ἐν τῷ ὄρει μὴ πε-
ριπατεῖτε ὅτι ἐν ἀρεῖα τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ.

*Et que celui qui est au champ, ne re-
tourne point en arriere pour emporter
ses habillemens.*

19. Οὐαὶ ᾧ τῷ ἔν τῳ γαστρὶ ἔχ-
οντι, καὶ τῇ ἡμετέρῳ ἐν και-
νῇ τῇ ἡμέρῃ.

*Mais mal-heur sur les femmes en-
ceintes, & sur celles qui allaiteront en
ces iours-là.*

20. Προσέχετε ἵνα μὴ γένη-
ται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνι, καὶ
ἐν σαββάτῳ.

*Or priez que vostre fuite ne soit en
hyuer ni au iour du Sabbat.*

21. Ἐσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη,
ὥς ὅτι οὐ γέγονεν αἶψα ἀρχὴ τοῦ
κόσμου ὥς ἐν τῷ, καὶ μὴ γένη-
ται.

*Car lors il y aura grande affliction,
telle qu'il n'y en a point eu de sembla-
ble depuis le commencement du mon-
de iusques a maintenant, ni ne sera.*

14. Et prædicabitur hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio.

And this Gospell of the kingdome shall be preached throug the whole worlde for a witness unto all nations: and then shall the ende come.

15. Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta, stantem in loco sancto (qui legit intelligat.)

When wee therefore shall see the abomination of desolation spoken of by Daniel the Prophet: standing in the holy place: (let him that readeth: consider it.)

16. Tunc qui in Iudea sunt, fugiant ad montes:

Then let them which be in Iudea: flee into the mountaines.

17. Et qui in templo, non descendat tollere aliquid de domo sua.

Let him which is on the house top: not come downe to fetch any thing out of his house.

18. Et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.

And he that is in the fild: let not him returne backe to fetch his clothes.

19. Vx autem prægnantibus & nutriendibus in illis diebus.

And wo shalbe to them that are with child: and to them that give sucke in those dayes.

20. Orate autem, ut non fiat fuga vestra in hyeme vel fabbatho.

But pray that your flight be not in the winter: neither on the Sabbath day.

21. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.

For then shall bee great tribulation: such as was not from the beginning of the world to this time: nor shall be.

14. Vnd es wirdt geprediget werden das Euangelium vom Reich / in der ganzen Welt / zu einem zeugniß über alle Völker / Vnd denn wirdt das Ende kommen.

De Euangelium om Regem / skal predickes i den ganske Verden / Til et Vidsbyrd / offuer alle Folk: oc da skal enden komme.

15. Wenn ihr nun sehen werdet den Greuel der verwüstung / davon gesagt ist durch den Propheten Daniel / daß er stehet an der heiligen stete / Wer das liest der mercke drauff.

Naar som i nu see edelægghens Væstgællighed / som er sagt aff ved Propheten Daniel: at den staar / i den hellige Sted: / Hvo som der læss / hand giffue æt der paa.

16. Als denn fliehe auff die Berge / wer im Jüdischen Lande ist.

Da fly sig oppaa Biergene / hvo som er i Jødeland.

17. Vnd wer auff dem Dach ist / der steige nicht ernider / etwas auß seinem Hause zu holen.

De hvo som er paa Taget / hand stige icke ned at hente noget aff sit Huus.

18. Vnd wer auff dem Felde ist / der fere nicht vmb / seine kleider zu holen.

De hvo som er paa marken / hand vende icke tilbage: at hende sine Klæder.

19. Weh aber den Schwangern vnd Seugern zu der zeit.

Ve de fructsommelige: oc som giffue de paa den tid.

20. Bittet aber / daß euer Flucht nicht geschehe im Winter oder am Sabbath.

Bedet: at i skulle icke fly om Vinteren: eller om Sabbathen.

21. Denn es wird alsdenn ein groß Trubsal sein / als nicht gewesen ist von anfang der Welt / bis her / vnd als auch nicht werden wirdt.

Thi at der skal da bliffue saa stor en bedrøffuelse: som der icke haaffuer været fra Verdens begyndelse: hid indtil: oc som icke heller skal bliffue.

14. A bude kázáno toto Evangelium království po všem světě / na svědectví všem národům / a tedy přijde konice.

A bedzie przepowiedziana tchā Ewangelia Królestwa po wšyrych kiej ziem / na świadectwo wšyrym narodom / a tedy przyjdzie konice.

15. Protož když uvidíte ohavost: poslánu od Daniele Proroka / ana stojí na místě Svätém (kdo čte rozumě.)

Čdy tedy uvidíte brzyblivé spustošenie / ktere jest přeposláno od Daniele Proroka / stoje na místě svätym (kdo čyta nechaj rozumie.)

16. Tehdáž ti kterj jsou v Židstvu / at utečau k Horám:

Tedy k horám byti / kteří jsou v židstvě / at utečau na gory.

17. A kdo na střeše / necht puz dolů / aby něco vzal z domu svého:

A koby byl na domě / nechaj nie sčepuic aby co vzal z domu svého.

18. A kdo na poli / nevracaj se aby vzal roucha swá.

A koby byl na roli / nechaj na zad nie wraca bráčhat svo ich.

19. Věda pak těhotným a těm kterj jsou v těh dnech.

A vědať bedzie brzemenným / y pieršiam karmiacym w ony dni.

20. Protož modltse / aby v tich dniach wasser nebylo w zimě / auch w den Swätelnj.

A prosíte / aby w těch dniach wasser nie bylo w zimie ani w sobote.

21. Nebo bude tehdáž trápě nij velká / než nebylo od počátku světa až do nowad / a nij bude.

Abowiem ná on čās bedzie wielká wstř / ičkí nie byl od počátku swiata až do teď / a nij bedzie.

כד

22 ואלולא אתפריו
וומתא הנו לא חיא הוא
פל פסד פטול גבאי דין
לתפריו וומתא הנו:

E se quei giorni non fusseno stati abbreviati, nißuna carne si saluarebbe: ma per cagion de gli electi, quei giorni saranno abbreviati.

23 חידיו אן אנש ואמר
לכיו הא הרפא הוא משיחא
אן הרפא לא תהימבון:

Allora se alcun vi dirà, Ecco qui Christo, o eccolo là, non lo crediate.

24 יקומון גיר משיחא
דגלא נבנא דכרביה
ויתלון אתתא דרבתא
אך דנשעו אן משפחא
אך לנבנא:

Perciò che si leuaueranno su de falsi Christis e de falsi profeti, e faranno gran segni e miracoli, da ingannar, se possibi fosseno, ancor gli electi.

25 הא קדמת אמרת
לכיו:

Ecco, io ve l'ho predetto.

26 אן הכיליאמרון לכיו
הא בחורפא הוא לא תפקון
אן דהא פתנא הוא לא
תהימבון:

Se adunque vi diranno, Ecco, egli è nel deserto: non andate: Ecco gli è nelle stanze segrete, non lo crediate.

27 איכנא דברקא נפק
מן מדרגתא ומתחוא עד
מא למערבא הכנא
תהוון מצתיתא דברה
דאנשא:

Imperò che si come il folgore esce da Oriente, & apparisce insin ad Occidente, così sarà l'auuenimento del Figliuol de l'huomo.

28 איכא דין דיהוה
פגורא תמן יתפושון
נשרה:

Perche donec sarà il cadauero, insi si congregaranno le aquile.

29 מתדן דין פתר
אולגנא דומתא הנו
שמשא יחשך וסהרא לא
יחיא נורה ופוקבא
יפלון מן שמיא ויחיל
דשמיא יתחויעון:

Subbito doppo la tribulation di quei giorni, il sole s'oscurerà, e la luna non renderà il suo lume, e le stelle cadranno dal cielo, e le virtut de cieli si commoueranno.

כד

22 ואם לא קצרו הלימים האלה
לא יושע כל בשר אך בעבור
הבחירים יקצרו הלימים האלה:

Y si aquellos dias no fussen acortados, ninguna carne seria salua: mas por causa de los Escogidos, aquellos dias serán acortados.

23 און אם איש יאמר לכם
הנה פה המשיח און בנה לא
תאמינו:

Entonces si alguien os dixere, Heaqui es el Christo, o alli, no creays.

24 כי יקומון משיחי שקר ונביאי
שקר ויתנו אותות גדולות
ומזבחים להטעות און וכל גם
את הבחירים:

Porque se leuantarán falsos Christos, y falsos profetas: y darán fennales grandes y prodigios: de tal manera que eggannarán, si es posible, aun à los Escogidos.

25 הנה קדמתי לאמר לכם:
Heaqui os lohe dicho antes.

26 לכן אם יאמרו לכם הנה
במדבר הוא אל תצאו הנה
בחדרים אל תאמינו:

Ansique si os dixerén: Heaqui, en el desierto está: no salgays. Heaqui, en camaras: no creays.

27 כי כמו ברק יצא ממזרח
ונראה עד מערב בן תהיה
ביאת בן האדם:

Porque como relampago que sale del Oriente, y se muestra hasta el Occidente, así será también la venida de hijo del hombre.

28 ובכל מקום אשר תהיה
הנבלה שמה יאספו הנשרים:

Porque donde quiera que estuviere el cuerpo muerto, allí se juntarán también las aguilas.

29 ופתאום אחר צרת הלימים
האלה יחשך השמש ולבנה לא
תהי אורה וכוכבים יפלו מן
השמים וגבורות השמים ימוטו:

Y luego despues de la affliccion de aquellos dias, el Sol se escurecerà: y la Luna nó dará su lumbré: y las estrellas caerán del cielo: Y las virtudes de los cielos serán commouidas:

כד.

22. Καὶ εἰ μὴ ἐκολλῶμεθα αἱ
ἡμέραι ἐκείναι. ὅτι ἂν ἡμεῖς
οὐκ ἔσμεν ἐκλεκτοὶ καὶ
λοῦσθαι αἱ ἡμέραι ἐκεί-
ναι.

Que si ces iours-la n'eussent esté abbregez, nulle personne ne seroit sauué: mais à cause des elects, ces iours-la seront abbregez.

23. Τότι ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ
ὁ θεὸς ἔρχεται, ἢ ὁ δεσπότης
ἐστίν.

Lors si quelcun vous dit, Voici le Christ est ici, ou il est là, ne le croyez point.

24. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδο-
χριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται καὶ
ὡσπου σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα,
ὅςτις πλανᾷται, ἐδιδαται, καὶ ὁ
ἐκλεκτός.

Car faux Christis & faux Prophetes s'eueueront, & ieront grands signes & miracles: voire pour seduire les eueus mêmes, s'il estoit possible.

25. Ἰδοὺ πορεύεται ὑμῖν.

Voici, le le vous ai predit.

26. Ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ
ἐν τῷ ἔρημῳ ἐστίν, ἢ ἐν
ἐν τοῖς θάλασσιν, μὴ πιστεύετε.

Si donc on vous dit, Voici, il est au desert: ne sortez point: voici, il est es cabinets: ne le croyez point.

27. Ὡς περὶ γὰρ ἡ ἀστὴρ ἔξ-
έρχεται ἀπὸ ἀνατολῆς, καὶ φαίνεται
ὡς ὅτι μὲν ἔσται καὶ ἡ πα-
ρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Car comme l'esclair sort d'Orient, & se montre iusques en Occident, autant en sera il ausi de l'aduenement du Fils de l'homme.

28. Ὅπου γὰρ ἐν ἡ τὴν θλίψιν,
ἐκεῖ συναχθήσονται αἱ ἀετοί.

Car où sera le corps mort, là s'assembleront ausi les aigles.

29. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν θλίψιν
τοῦ ἡμεῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος σκο-
πῶσεται, καὶ ἡ σελήνη αἰσθήσεται
τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ αἱ ἀστὲς πα-
συνται ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῶν, καὶ αἱ
δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ καταλυθήσονται.

Or incontinent apres l'affliction de ces iours-la, le soleil deuiendra obscur, & la Lune ne donnera point sa lumiere, & les estoilles chertont du ciel, & les vertus des cieus seront esbranlees.

CAP. XXIIII.

22. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: sed propter electos breuiabuntur dies illi.

And except those daies should be shortend; there should no flesh be saved: but for the electes sake those daies shall bee shortend.

23. Tunc si quis vobis dixerit, Ecce hic est Christus, aut illic: nolite credere.

Then if any shall say vnto you: See here is Christ: or there: beleeue it not.

24. Surgent enim pseudo-christi, & pseudoprophetae: & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.

For there shall arise falsse Christes / & falsse Prophets: & shall shewe great signes and wonders: so that if it were possible: they should deceiue the very elect.

25. Ecce praedixi vobis.

Behold: I haue tolde you before.

26. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est: nolite exire, ecce in penetralibus: nolite credere.

Wherefore if they shall say vnto you: Beholde: he is in the desert: goe not forth: Beholde: he is in the secret places: beleeue it not.

27. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & patet usque in Occidentem: ita erit & aduentus filii hominis.

For as the lightning commeth out of the East: and shined into the West: so shall also the coming of the Sonne of man be.

28. Vbiunque fuerit corpus, illi congregabuntur & aquila.

For wheresoeuer a dead carke is: thither will the Eagles resort.

29. Statim autem post tribulationem dierum illorum Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellae cadent de caelo, & virtutes caelorum commovebuntur.

And immediatly after the tribulations of those daies: shall the sunne bee darkened: and the moone shall not giue her light: and the starres shall fall from heauen: and the powers of heauen shall be shaken.

Das XXIIII. Capitel.

22. Vnd wo dise Tage nicht würden verkürzt/so würde kein Mensch selig/ aber vmb der Außertwehltten willen/ werden die Tage verkürzt.

Der som disse dage iche bleffue forsaarrede / da bleffue inred Wemnisse salte / Men for de Vdualdis styld / stulle de dage forsaarrede.

23. So als denn jemand zu euch wird sagen: Siehe / hier ist Christus / oder da / so solt ihrs nicht glauben.

Der som nogen da siger til eder / See / Her er Christus / eller der / da stulle i der iche tro.

24. Denn es werden falsche Christi vnd falsche Propheten auffstehen / vnd grosse Zeichen vñ Wunder thun / daß verführet werden in den irthumb (wo es möglich were) auch die Außertwehltten.

Ihi der stulle opstaa falske Christi oc falske Propheter / oc gøre store Tegen oc vnderlige Beretninger / At de vdualde stulle oesaa forførtis (der som der vaare muelige) i Vildfarelse.

25. Siehe ich habß euch zuvor gesagt.

See / Ieg haßuer nu tilforn sagt eder det.

26. Darumb wenn sie zu euch sagen werden: Siehe / er ist in der Wüste / so gehet nicht hinaus / Siehe / er ist in der Kammer so glaubts nicht.

Der saare / naar som de siage til eder / See hand er i Ørten da gaar iche hen vð / See hand er i Høvedet da troer iche.

27. Denn gleich wie der Blitz aufgehet vom Aufgang / vnd scheinet biß zum Niedergang / Also wirdt auch sein die zukunfft des Menschen Sons.

Ihi at siage som stimer vðgaar aff Øien / oc skinner hen indtil Vesten / Saa skal oc Menniskens Søn tilkomme seere.

28. Wo aber ein Aß ist / da samlen sich die Adler.

Hvor om it Aadzel er / der forsamles Ørnene.

29. Bald aber nach dem trübsal der selbigen zeit / werden Son vnd Mond den schein verlieren / vnd die Sterne werden vom Himmel fallen / vnd die kreffte der Himmel werden sich bewegen.

Men strax efter den samme droffuelstis tid / stulle Soel oc Maanemiste skinner / Oc Stærnerne stulle falde aff Himmelen / oc Himmelenis kraffter stulle roere sig.

Kapitola XXIIII.

22. A byt nebyli vfráccni dnómě ti / nebylby spasen já: dně člowěk: Ale pro vyvolos ně vfráccni budau dnómě ti.

A gdyby nie byli strocone ony dni / żadne ciało nie było by zácho- wane ale dla wybranych będą strocone dni ony.

23. Ehdy řekli by vám kdo: Hle / tuo gř Kristus / aneb tamto: navěšte.

Teď řekli by vám kdo řekl / Oto tu Kristus / kdo owděje / nie wierzyć.

24. Nebo povstanau ffaless- niy Krystowě a ffalessniy Pro- rocy: a čimti budau diwo we- liť a zážrať / tak aby w blud vvedeni byli (by to mohlo bý- ti) takě y Wyvoleni.

Abowiem powstanau ffalessniy Krystowscy a ffalessniy Pro- rocy: a čimti budau známona wielkie y cudá / tak iż by swiebli (by mogło być) y same wybrane.

25. Až přepovědiť jsem vám.

Otomci wem opowědział.

26. Protož budauťi vám praviti: Hle na pouští gest / nawycházge: Hle w skraj- szych gest / nawěšte.

Řekli by tedy vám řekli / Ocho ná pouščy jest / Hle wychodzie / Ocho w mýscách strych jest / nie wierzyć.

27. Neb pako blest wycházž od východu slunce / a vložge se až najapad / tak bude y přij- choo Syna člowěka.

Abowiem takto blystáwica wy- chodzie od wschodu słońca y oświe- znie się aż na zachodzie / tak będzie y przysie Syn człowieczego.

28. Aděfeli bude Čelo / tu se steti y Orlice.

Do gdjeby byl čelw / tam se setlowie / gromadza.

29. A hned po žarmaučeni- tech dnij Slunce se zatmi / a Měsíc nedá světla svého / a Hwězdy budau padati s Nebe / a mocy Nebeřte budau se hý- bati:

A nářychmiash po vřápieniu onych dni / Slonce zacmi sie / y Měsíc yčnie da światłości swojej / a gwiazdy upadnú z nieba / y mocy niebieřte poruřone będą.

37

30 וְהִדְיוּ יְתֵהוּא גִישָׁה
דְּבִרָה וְהִנֵּשָׁה בְּשֵׁמִי
וְהִדְיוּ יִרְחוּוֹ בְּלִהְיוֹ שֶׁ
שָׂרְבָתָה דְּאֶרְעֵי וְהִנֵּה
לְפָנֶיהָ וְהִנֵּשָׁה וְהִתָּה עַל
עֵינֵי שְׂמִיָּה עִם תִּלְלֵי
וְשִׁוְבָתָה סִגְמָה :

Et allora apparirà nel cielo il segno del Figliuolo de l'uomo: & allora affliggeranno tutte le tribù de la terra, e vedranno il Figliuolo de l'uomo venire ne le nuvole del cielo con potenza e con molta gloria.

31 וישמר מלאכה עם
שומר רב ויבטחון
לעבד ה' מן ארבעת
הקנה מן רישתיו ושמר
וצדמה לרישתו:

*Emanderà i suoi Angeli con un gran
fiume di trombe, che congregaranno i suoi
eletti dal quattro Vento, dal l'uno estremo
de' cieli infino à l'altro estremo di essi.*

32 מן תתבין הן ילפי
פלאותא דמחנה דסוכה
דכו יתעצו טרפיה יתעצו
אנתון דמטא קטא

*Non imparate la similitudine del l'ar-
bore del fico: quando il suo ramo è già te-
nere, e le sue foglie son mature, voi sapete che
la state a vicina.*

33 הַכֹּהֵן אֵלֶּיךָ מֵאֲנִתָּו מֵאֵל
דִּחְיֹתָתָו הָלֹוּ כְּלָהִיו נִעַן
הַמִּטָּה לֵּאמֹר לְתַרְעָמָה:

*Così Voi ancor, quando vedrete tut-
te queste cose, sappiate che egli è vicino in-
fis le porte, il regno di Dio.*

34 אָמרוּ אָמַר אֱלֹהִים
לְמִן דָּלָא תַעֲבֹד שְׂרָפָתָא
תַּבָּא עַד מָא דְהָלִין פְּלִיין
דְּהָלִין

*Io Vi dico in Verità, che non trapassa-
rà questa età, insin a tanto che tutte que-
ste cose sian fatte.*

38 שְׁמִיָּה וְאַדְעָה יִגְדְּלוּ
יִמְלִי לֹא יַעֲבֹרֵן

Il cielo e la terra trapasseranno be-
ne, ma non passeranno gl'a mie
parole.

36 על יומא דין הו' ועל
שעת ה' ה' ענין לא ידע
מה לא מלאכה דשמויה
מלא מלא מלא מלא:

*Ma di quel giorno e di quell'ora non
una ne sai ne ancor gli Angeli del cielo
se non mio l'padre solo.*

כד

[illegible]

Y entonces se mostrará la señal del Hijo del hombre en el cielo; y entonces lamentarán todos los tribus de la tierra, y verán al Hijo del hombre que vendrá sobre las nubes del cielo con grande poder y gloria.

וַיִּשְׁלַח אֶת־מַלְאָכָיו בְּשׁוּבָר
 וַיִּקּוּל גְּדוֹל וַיֵּאסְפוּ אֶת־בְּחֵי־רֵיו
 מֵאֶרְבַּע רוּחוֹת בְּמִדְרוֹמֵי הַשָּׁמַיִם
 עַד קִצּוֹתָם :

Y embiará sus Angeles con trompeta y gran
boz: y juntaran sus Escogidos de los quatro vi-
entos del vn cabo del cielo hasta el otro.

וַתֵּלֶךְ לְמַדּוֹת הַתְּמָשְׁלִים
עֲתִידָה עֲנֹכָה יְהוָה רַךְ וְהַעֲלִים
וַעֲמִידוֹ יִדְעָתָם כִּי קָדֵב קִיץ׃

Del arbol de la higuera aprende la comparacion. Quando ya su rama se enternee, y las hojas brotan, sabey's que el verano está cerca.

וְלֹא-תִלְוֶהָ וְלֹא-תִשָּׁאֶה וְלֹא-תִשָּׂא וְלֹא-תִשָּׂא
וְלֹא-תִשָּׂא וְלֹא-תִשָּׂא וְלֹא-תִשָּׂא :

Ansi tambien vosotros quando vierdes todas estas cosas, sabed que esta cercano, à las puertas.

עֲבַד דְּהַד הָיָה עַד אֲשֶׁר כָּל־
הָאֱלֹהִים יִהְיֶה :

... Dicierto os digo que no pasará esta edad que todas estas cosas no acontezcan.

שְׁמִי : מִי יֵעָבֶה : יֵעָבֶה : יֵעָבֶה :

El cielo y la tierra perecerá, mas mis palabras no perecerán.

30 וְעַל־חַיִּים הָיוּ וְעַל־
הַשָּׁמַיִם אִישׁ לֹא יוֹדֵעַ וְגַם אֲנִי
מִלִּאֲבֵי הַשָּׁמַיִם פֶּלֶא־אֵם אֲבִי
כִּדְלָה ;

Mas del dia ò hora, nadie lo sabe, ni aun lo Angeles de los cielos, si no mi Padre solo.

॥३॥

30. Καὶ τότε Φανήσεται τὸ ση-
μεῖον τῆς ἡμέρας τῆς ἀνθρώπων ἐν τῷ ὀ-
φθαλμῷ καὶ τότε κηρύσσεται πάντων αἰ-
φύλαξ τῶν γένων καὶ οἱ τοὶ τὴν ἡμέραν
τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενοι εἰπὶ ἑα-
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, μεταδιωμέ-
μενοι καὶ ὀδοῦς πολλῆς.

Et adonc apparoitra au ciel le signe
du Fils de l'homme: lors aufsi se lamen-
teront en frapant la poitrine toutes les
nations de la terre, & verront le Fils de
l'homme venir es nuées du ciel, avec
puissance & grande gloire.

31. Καὶ ὁποσείη σὺ ἀγέλης
αὐτοῦ μετὰ σολπηγῶ καὶ Φοι-
νης μεγάλης, καὶ ὅπισθ' ἄξι σὺ
ὀκλύεας αὐτῶν ἐκ τῶν ποσσῶν
ἀνέμων, ἀπὸ ἀκρῶν ἐραιῶν ἕως
ἀκρῶν αὐτῶν.

Le quel enuoyera ses Anges avec grand son de trompette, qui assembleront en un les esleus des quatre vents, depuis l'un des bouts des cieux iusques à l'autre bout.

32. Ἀπὸ τῆς συκῆς μέγιστε πλὴν
ἀξιοβουλία ὅταν ἡδὴ σκλαβώ-
σῃς γρηγορὰ πάλος, καὶ τὰ φύλ-
λα σκαφυρῇ, γινώσκεις ὅτι ἐγγύς τὸ
τέλος.

Or apprenez la similitude du figuier.
Quand deſſus ſon rameau eſt en ſeuë, &
qu'il jette les feuilles, vous cognoiſſez
que l'eſté eſt prochain.

33. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἰδέτε
πάντα ταῦτα, καθύστετε ὅτι ἐγγύς
ἐστὶν ἡ ἡμέρᾴ ὑμῶν.

Vous aussi pareillement, quand vous verrez toutes ces choses, sachez qu'il est prochain à la porte.

34. Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν· ὁ μὴ πα-
ρελθὼν ἢ ἡμεῖς αὐτῇ ἕως ἂν πάντες
ταῦτα ᾖμεν.

En vérité je vous di, que cette génération ne passera point, tant que toutes ces choses-la soyent faites.

35. Ο ἄρρωστος καὶ ἡ θυγάτηρ παρα-
 λένοντες· αἱ δὲ λόγοι μου ἔμνη πνε-
 υματώσι.

Le ciel & la terre passeront, mais mes paroles ne passeront point.

၃၆. နေ့ရက်တို့ကိုမူလက ငါတို့အား
 နှစ်သက်စေသော နေ့ရက်တို့ကို၊ နှစ်သက်စေသော
 နေ့ရက်တို့ကို နှစ်သက်စေသော နေ့ရက်တို့ကို
 မှတ်တမ်း

Or quant à ce iour-la & à l'heure
nul ne le fait, non pas les Anges du ciel
mais mon père seul.

CAP. XXIII.

30. Et tunc parebit signum filii hominis in celo, & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa & maiestate.

Then shall appear the sign of the Son of man in heaven: and then shall all the tribes of the earth mourn: and they shall see the Son of man come in the clouds of heaven with power and great glory.

31. Et mittet angelos suos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cælorum usque ad terminos eorum.

And he shall send his Angels with a great sound of a trumpet: and they shall gather together his elect from the four winds and from the one end of the heaven unto the other.

32. Ab arbore autem sici discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit, & folia nata, scitis quia propè est æstas.

Now learne the parable of the fig tree: when her bough is now tender, and it bringeth forth leaves, ye knowe that summer is nere.

33. Ita & vos, cum videritis hæc omnia, scitote quia propè est in ianuis.

So likewise ye, when see all these things, knowe that the kingdom of God is nere: even at the doores.

34. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.

Verely I say unto you, this generation shall not passe till all these things be done.

35. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.

Heaven and earth shall passe away: but my wordes shall not passe away.

36. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cælorum, nisi solus pater.

But of that day and howe knoweth no man: no not the Angels of heaven: but my Father onely.

Das XXIII. Capitel.

30. Vnd als denn wird erscheinen das zeichen des Menschen Söns im Himmel. Vnd als denn werden heulen alle Geschlecht auff Erden / vund werden sehen kommen des Menschen Söns in den Wolcken des Himmels / mit grosser krafft vnd herrligkeit.

De da skal Menniskens Söns tegen obenbaris i Himmelen. De da skulle alle Gletter paa toorden græde / oc de skulle see Menniskens Söns komme i Himmels skyer / med stor Krafft oc herlighed.

31. Vund er wird senden seine Engel mit hellen Posaunen / vnd sie werden sammeln seine Außgewählten von den vier Winden / von einem ende des Himmels zu dem andern.

De hand skal vdsende sine Engle med en klar lydende Basune / oc de skulle forsamlé hans vdsvalde af de fire Væd / fra den ene ende paa Himmelen / til den anden.

32. An dem Feigenbaum lernet ein Gleichniß. Wenn sein Zweig jetzt safftig wirdt / vnd Bletter gewinnet / so wisset jr / daß der Sommer nahe ist.

Lærer en lignelse paa Figen træet / Naar der kommer vedste i grenen der paa / oc saar blad / Da vide i / at Sommeren er hart hof.

33. Also auch / wenn ihr das alles sehet / so wisset / daß es nahe für der Thür ist.

Saa skulle de lige saa / naa i see altsammen derse / vide / at det er nær saar døren.

34. Warlich ich sage euch / diß Geschlecht wirdt nicht vergehen / biß daß dises alles geschehe.

Sandeltæ / ieg siger eder / Denne Sker skal icke forgaa / før end dette skeer altsammen.

35. Himmel vund Erden werden vergehen / Aber meine Wort werden nicht vergehen.

Himmelen oc Jorden skulle forgaa / Men mine Ord skulle icke forgaa.

36. Von dem Tage aber / vnd von der stund weiß niemand / auch die Engel nicht im Himmel / sondern allein mein Vater.

Der ved ingen aff den Dag oc aff den Stund / icke heller Englene i Himmelen / men min Fader alene.

Capitola XXIII.

30. A tchdážje vřážena Nebi znamenij Syna člověka: A tchdáž budau světiť všeschna pokolenij země: A vřáží Syna člověka přicházejícího v obláčech Nebeských / s mocí veličau a s veličností.

Tedy se vřáží syn člověka: a všeschna ná nebie / v tchdy rej budau světiť všeschna pokolenia země / vřáží Syna člověka přicházejícího v obláčech nebies / s mocí v chvala velika.

31. V posse Angelo své a blásem veličím traubí: a shromáždí Wolenté geho od čtyř větrů / od vrchu Nebes až do konce země.

V posse Anoly své a blásem veličím glosím / v shromáždí vrbráne zego ze čtyřech větrů / od konce kraj neba až do drugého.

32. Od stromu pal Jhřko věřo nauče se podobnostij. Když již ratolci geho odmladné / a listy již vyrostly / víte že již blížko jest léto.

A od figi učete se podobnostě věř / když již glosy již odmladné / v listie vyrostly / víte že již blížko jest léto.

33. Takéž nyní / když vřážíte tyto věci / víte že již blížko jest a ve dveřích.

Takéž nyní / když vřážíte tyto věci / víte že již blížko jest a ve dveřích.

34. Jágistě pravím vám / že nepřemine Pokolenij toto / až jest tyto věci stanau.

Já pravde povídám vám / že nepřemine toto pokolenie / až by stály tyto věci.

35. Nebe a země pomínau / ale slova má ne pomínau.

Viebo y země přemina / Ale slova mé ne přemina.

36. O tom pak dní a hodině nřádně nřá / ani Angeli Nebeskij / gedině sám Otce můj.

O onym dně / y godině nřá / ani Angeli Nebeskij / gedině sám Otce můj.

כד

37. איכנא היו דיומי נוח
הכנא תהוה מאתיתה
דפריה דאנשא:

E come già furono i giorni di Noè, così sarà ancora l'annunziamento del Figliuolo de l'huomo.

38. איכנא גיר דא תהוה
היו קדם טופנא אכלין
ושתיין וסבין נשא ונהבין
לזכרא עד מא ליומא
דעל בית לכווא:

Imperioche si come ne i giorni innanzi al diluuiio: mangiavano & beueuano, pigliauan moglie, e dauano a marito, infino al giorno che Noè entrò ne l'arca.

39. ולא ידעו עד מא
דאתה טופנא ושקא
לסלהו הכנא תהוה
מאתיתה דפריה דאנשא:

Enon fen accorsero, infino à tanto che al diluuiio uenire, e colseglu tutti uia: così sarà ancora l'annunziamento del Figliuolo de l'huomo.

40. חידו תרו יהוה ב
בקריתא חד יתבר וחד
ישתבק:

Allora due faranno nel campo: l'uno ne sarà preso, u l'altro sarà lasciato.

41. ותתיו יהוה טהו ב
בדחא חדא מתבר
וחדא משתבק:

Di due che macinano nel mulino, l'una ne sarà presa, e l'altra sarà lasciata.

42. אתתציהו הכיל הלא
ידעין אנתון באידא שעתא
אתא מרכון:

Vegliate dunque, percioche Voi non sapete à che hora il Signor Voſtro debbe uenire.

43. תדעין דין דעו דאדא
ידע הנה מרא ברתא
פאידא מרתא אתה
עבא מתתעד הוא ולא
שכך הוא דיתפלס ברתא:

Voi sapete ben questo, che ſe il padre di famiglia ſapeſſe à qual veglia il ladro doueſſe uenire, vegliarebbe, e non laſſarebbe ſcalfar la ſua caſa.

44. מטול דנא אה אנתון
היו מטיבין דפשעתא הלא
סברין אנתון ואתא ברתא
דאנשא:

Però ſtate ancor Voi apparecchiati: percioche il Figliuolo de l'huomo uerrà à quel l' hora che Voi non penſate.

כד

37. כִּי בֹאֲשֶׁר הָיָה בַּיָּמִים נֹחַ
תְּהִיָּה בִּיָּאת בְּרֵךְ הָאָדָם:

Más como los dias de Noe, así ſerá la uenida del Hijo del hombre.

38. כִּי בֹאֲשֶׁר הָיוּ בְּלִמִּים הָהֵם
לִפְנֵי הַמָּבּוּל אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים
וּמִתְחַתְּנִים וְנוֹתְנִים לְחֶתֶנָּה עַד
הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרַח בָּא אֱלֹהֵי הַתִּיבָה:

Porque como eran en los dias del Diluuiio, comiendo, beuiendo, romando mugeres los maridos, y dandolas los pādres, hasta el dia que Noe entró en el arca.

39. וְלֹא יָדְעוּ עַד כִּי בֹא הַמָּבּוּל
וְיֵשָׁא כָּלֶם וְכֹן יִהְיֶה בִּיָּאת בְּרֵךְ
הָאָדָם:

Y no conocieron, hasta que vino el Diluuiio, y lleuó à todos, así ſerá tambien la uenida del Hijo del hombre.

40. אִין שְׁנַיִם יֵהוּ בַּשָּׂדֶה אֶחָד
יִלְקַח וְאַחֵר יַעֲזֹב:

Entonces eſtarán dos en el campo: vno ſerá tomado, y otro ſerá dexado.

41. שְׁתֵּימֹס טוֹחֲנוֹת בְּרוֹחַ אֶחָת
תִּלְקַח וְאַחֶרֶת תַּעֲזֹב (שְׁנַיִם בָּעֵרֶשׁ
אֶחָד אֶחָד יִלְקַח וְאַחֵר יַעֲזֹב):

Dos mugeres moliendo à vn molinillo: la vna ſerá tomada, y la otra ſerá dexada.

42. לָכֵן שְׁקִדּוּ כִּי לֹא יָדַעְתֶּם
בְּאִיּוֹן שְׁעָה אָדוֹנֵיכֶם יָבוֹא:

Velad pues, porque no ſabays à que hora hã de venir vuestro Sennor.

43. וְדַעוּ וְאַתְּ אִם יָדַע בַּעַל־
חֵבֶרֶת בְּאִיּוֹן אֲשֶׁמֹכְרָה תַּחֲבֹב
יָבוֹא וְאַלֶּם יִשְׁקַד וְלֹא יָצִיחַ
לְחַתֵּךְ אֶת־בֵּיתוֹ:

Esto empero ſabed, que ſi el padre de la familia ſupieſſe à qual vela el ladron auria de venir? velaria, y no dexaria minar ſu caſa.

44. עַל־כֵּן גַּם אַתֶּם תִּהְיוּ
עֹמְדִים כִּי בָּהּ בְּשַׁעֲרָה אֲשֶׁר
אֵינְכֶם הוֹשְׁבִים יָבוֹא בְּרֵךְ הָאָדָם:

Portanto tambien voſotros eſtad apercebidos, porque el Hijo del hombre hã de venir à la hora que no penſays.

כד

37. ὡς ὅτε αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, ὥτως ἔσται καὶ ἡ παρασία τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου.

Mais comme eſtoient les iours de Noé, ainſi en prendra-il auſſi de l'aduenement du Fils de l'homme.

38. ὡς ὅτε γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πρὸς τοῦ κατακλυσμοῦ, τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμουῦντες καὶ ἀγαμίζοντες, ἄχρι ὅς τις ἡμέρας ἐπέλθῃ τῶς υἱοῦ ἀνθρώπου.

Car ainſi qu'ils eſtoient es iours de deuant le deluge, mangeans & beuans, ſe marians & baillains en mariage, inſques à ce iour-la que Noé entra en l'arche.

39. Καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτε ἔρχεται ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἔρχεται ὁ ἀπαιθεὶς ὥς ὅτε ἔσται καὶ ἡ παρασία τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου.

Et n'apperceurent point le deluge inſqu' à ce qu'il ſoit uenu, & les emporta tous: ainſi en prendra-il auſſi de l'aduenement du Fils de l'homme.

40. Τότε δύο ἑσονται ἐν τῷ ἀγρῷ ὁ εἰς ἀρραβανεύωνται, καὶ ὁ εἰς ἀφίστηται.

Adont deux ſeront au champ: l'un ſera recueilli & l'autre laiſſé.

41. Δύο ἀλθροῦσαι ἐν τῷ μύλῳ: μία ἀρραβανεύωνται, καὶ μία ἀφίστηται.

Deux meudront au moulin: l'une ſera recueillie, & l'autre laiſſée.

42. Γρηγορεῖτε ὅτι, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ὥραν ἐκείνου ὃς ἔρχεται.

Veillez donc: car vous ne ſavez à quelle heure doit venir voſtre Seigneur.

43. Ἐπεὶ οὖν οἱ γινώσκοντες, ὅτι εἰ ὁ κύριος ἐπιείκους ὡς ὁ πατήρ, οὐκ ἐπιείκους ἔσται, ὡς ὁ πατήρ, καὶ οὐκ οἶσιν ὅταν ἐπιστρέψῃ τὸ πλῆθος αὐτοῦ.

Mais ſachez cela, que ſi le pere de famille ſaioit à quelle veille de la nuit le larron deuroit venir, il veilleroit & laiſſeroit point percer la maiſon.

44. Διὰ τούτου καὶ ὑμεῖς ἵνα ὦσιν ἐν τοῖς πυλῶνι, ὅτι ὁ υἱὸς ἀνθρώπου ἔρχεται.

Pourtant vous auſſi ſoyez prêts: car le Fils l'homme viendra à l'heure que vous ne cuiderez point.

CAP. XXIIII.

37. Sicut autem in diebus Noë: ita erit & adventus filii hominis.

But as the dayes of Noe were / so likewise shall the coming of the Sonne of man be.

38. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem quo intravit Noë in arcam.

For as in the dayes before the flood / they did eat and drinke / marry and give in marriage / unto the day that Noe entered into the Arke.

39. Et non cognoverunt donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & adventus filii hominis.

And knewe nothing / till the flood came / and tooke them all away: so shall also the coming of the Sonne of man be.

40. Tunc duo erunt in agro: unus assumetur, & unus relinquetur.

Then two men shall be in the field / the one shall be received / and the other shall be refused.

41. Duæ molentes in mola: una assumetur, & una relinquetur.

Two women shall be grinding at the mill: the one shall be received / and the other shall be refused.

42. Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus venturus sit.

Wake therefore: for ye know not what houre your master will come.

43. Illud autē scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, & non sincret perfodi domum suam.

Of this bee sure / that if the good man of the house knewe at what watche the thiefe would come / he would surely watch / and not suffer his house to be digged through.

44. Ideo & vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venturus est.

Therefore be ye alway ready: for in the houre that ye thinke not / will the Sonne of man come.

Das XXIIII. Capitel.

37. Gleich aber wie es zu der zeit Noe war / Also wird auch sein die zukunfft des Menschen Sohns.

Ige som der vaar i Noe tid Saa skal oc Menniskens Søn tilkommelse vere.

38. Denn gleich wie sie waren in den tagen / vor der Sündflut / sie assen / sie truncken / freyeten / vnd lieffen sich freyen / biß an den tag / da Noe zu der Archen eingieng.

Thi ligs som de vaare i de dage / saar Syndflooden / De oðe / de drucke / de roge til ette / oc lade sig tage til ette / Indtil den dag / der Noe gic ind i Arken.

39. Vnd sie achtens nicht / biß die Sündflut kam / vnd nam sie alle dahin. Also wirdt auch sein die zukunfft des Menschen Sohns.

De de acte de der icke / Indtil Syndflooden kom / oc tog dem alle bort. Saa skal oc Menniskens Søn tilkommelse vere.

40. Denn werden zwen auff dem Felde sein / Einer wirdt angenommen / vnd der ander wirdt verlassen werden.

Da skulle Tho vere paa marken / Den ene skal anammis / De den anden skal forladis.

41. Zwo werden malen auff der Møle / Eine wirdt angenommen / vnd die ander wirdt verlassen werden.

Tho skulle male paa en mølle / Den ene skal anammis / De den anden skal forladis.

42. Darumb wachet / denn jr wisset nicht / welche stunde euer HERR kommen wirdt.

Baager der sove / Thi i vide icke / paa huad stund eders Herre skal komme.

43. Das solt jr aber wissen / wenn ein Hausvater wisse / welche stunde der dieb kommen wolt / so würde er ja wachen / vnd nicht im sein Haus brechen lassen.

Men der skulle i vide / der som en Høsbonde viste / paa huad stund Thifuen vilde come / Da skulle hand vel vaage / oc icke lade bryde ind i sit Hus.

44. Darumb seidt ihr auch bereit / denn des Menschen Son wirdt kommen zu einer stunde / da jr nicht meinet.

Der saare vere i ocsaa rede / Thi Menniskens Søn skal komme paa den stund / som i icke acte.

Kapitola XXIIII.

37. A pakož bylo za dnšw Noe / tak bude příchod Syna Člowěka.

Alle takto bylo za dni Noego / tak bude příchod Syna člozowieho.

38. Nebo pakož gsau byli za dnšw před Potopau / gedauce a pigice / ženije se a wdáwas gice se / až do toho dne / konž Noe wšel do Korbau.

Abowsem takto za časow Krbos redyli před potopem / iedli y pilili / oženišli sie sy za maž dawaši / až do onego dnia / Ktorego wšel Noe do archi.

39. A nepoznali až přišla Potopa / a potopila wsecky. Tak bude přišli Syna Člowěka.

A nie poznali / až przyszedł potop / y zabral wsię / tak też będzie przyszedł Syn człowieczy.

40. Tedyž budau dwa na poli / geden bude wjat / a druhý zanechán.

Tedy beda dwana roli / z Krbosych ieden bywa wjies / a drugi zostawion.

41. Dvě budau we Mlýně při žernowu / geden bude wjat / a druhý zanechán. (Dwa na loži gednom / geden bude wjat / a druhý zanechán.)

Dwie beda mlece we mlynie / iedna bywa wjies / a druga zostawion.

42. Protož bděte / nebyte w kterau hodinu Pán wás přigiti má.

Čyňte tedy / abowiem niewiete Kterey godiny wáspán přizide.

43. Toto pak wězte / že kdyby wěděl Hospodár / w kterau hodinu Zloběg mēlby přigiti / bdel by jagisti / a nedalby podkopati domu swěho.

Wiedźcie to / že gospodarz by byl wiedział Kterey godiny Zlobčicy miał przysci / czulby byl / aniby domu swoięgo podkopać dopuścił.

44. Protož wy budte hotowi / nebow kterau hodinu se nenadēgete / Syn Člowěka přigde.

Przeto wy bādźcie. gothowi / bo Kterey godiny nie mmiewacie / Syn człowieczy przyszie.

כד

45 מַגִּיד אֵתֵיךָ עֲבָדָא
מִהִימָנָא וְחַסִּימָנָא
דְּאִתְיָמָה מִרְה עַל בְּנֵי
בֵיתָה דְּיָתֵר דְּהוּן סִיבְרָתָא
בְּכִנְיָהּ

*Hor chi è quel fedele e prudente ser-
vitore, che il suo jaguare ha costituito so-
pra la sua famiglia, per dar loro il nutri-
mento al tempo.*

46 טַבִּיבִּי לְעֲבָדָא הֵן
דְּנִיתָא מִרְה יִשְׁכַּחֲיָהּ
דְּעֲבָד הַכִּנְיָהּ

*Beato quel servitore, el quale quando
il suo signor veruato troua che ja così.*

47 אֲמִין אָמַר אֲנִי
לְכוּ דִּיקִימִינִי עַל כָּל
דְּאִית לֵהּ

*Io vi dico in veritè, chi egli il constitui-
rà sopra tutti i suoi beni.*

48 אִו דִּין וְאָמַר עֲבָדָא
הֵן בִּישָׁא בְּלִפְנֵי דְּמִרִי
מִיִּסַּר לְמִיתָא

*Mise quel seruitore et effendo malua-
gio, auu a nel cor suo, si miso pòndre tar-
dita venìr.*

49 וְיִשְׂרָא לְמִמְחָא
בְּנִיתָה וְיִתָּא אָבֵל וְשָׂתָא
עִם רַעֲיָא

*E cominciarà à battere gli altri ser-
uitori, et à mangiare e beuer con gli im-
briachi.*

50 וְאִתָּא מִרְה דְּעֲבָדָא
הֵן בְּיִמְמָא דְּלֵא סִבֵּר
וּבְשָׂתָא דְּלֵא יָדַע

*Il padron di quel seruitore verrà in
un di che es non s'espera, e in un' hora che
egli non fa.*

51 וְנִפְלְגִינִי וְנִסִּים
מִנִּיתָא עִם נִסְבֵּי בְּאִפְסָא
תִּמְנוּ וְיִתָּא בְּכִנְיָהּ וְחִרֹק
שְׁנֵי

*E separaralla, e porrà la sua parte con
gli hypocritas: ius sarà piano e finiar de-
denti.*

כה

הֵדִין תְּקַדְמָא מַלְכִּיתָא
דְּשָׁמַיָּא לְעֶסֶר בְּתוּלֵן
הֵדִין דְּנִסְבֵּי לְמִפְדִּינֵיהּ
וְנִפְדֵּי לְאוֹרֵי חֲתָנָא
וּפְלִתָּא

*Allora il regno de cieli sarà simile à
dieci vergini, le quali, prese le loro lampar-
ne, ostarono incontro à lo sposo.*

כד

45 וְמִי יֵשׁ עֲבָד גִּאמָר וּמִשְׁכִּיל
אֲשֶׁר חֲשִׁימוּ אֲדוֹנֵיו עַל בְּנֵי
בֵיתוֹ לֵתֵת לֵהֶם מִזֶּן בְּעֵתוֹ

*Quien pues es el sieruo fiel y prudente al
qual el fennor pufo sobre su familia, para que les
da alimento à tiempo.*

46 אֲשֶׁר הָעֶבֶד הָהוּא אֲשֶׁר
בָּבוֹא אֲדוֹנֵיו יִמְצְאוּ עֲשׂוּת כֵּן

*Bienaventurado aquel sieruo, al qual, quan-
do su fennor veniere, lo hallare haciendo así.*

47 אָמַר אֲנִי אָמַר לְכֵם כִּי
עַל כָּל דְּכֹשֵׁי יִשְׁיִמָּנָה

*De cierto os digo que sobre todos sus bienes
lo pondrá.*

48 וְאִם יֹאמַר הָעֶבֶד הַזֶּה תָּהִה
כְּלָבִי יֵאָחַר אֲדוֹנִי לְבוֹא

*Y si aquel sieruo malo dixere en su coraçon,
Mi fennor se tarda de venir.*

49 וַיִּחַל לְהַכּוֹת אֶת עֲבָדֵי אֲדוֹנֵיו
וְגַם לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִם הַשְּׂכוּרִים

*Y començare à herir sus companneros, y aun
à comer y beuer con los borrachos.*

50 יָבוֹא הָאֲדוֹן הָעֶבֶד הָהוּא
בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֵינָם חוֹשִׁבִּים וּבְשָׂעָה
אֲשֶׁר לֹא יוֹדָע

*Vendrá el fennor de aquel sieruo el dia que
el no espera y à la hora que el no sabe.*

51 וַיִּנְתֵּן אֹתוֹ וְאֶת הַחֶלֶק
יֵשׁ עִם הַנְּפִיסִים שָׁם יִהְיֶה
כְּכִי וְחִירֹק שְׁנֵי

*Y apartarlo ha: y pondrá su parte con los hy-
pocritas. Allí será el lloro, y el batimiento de
dientes.*

כה

וְאִם תְּקַדְמָה מַלְכּוֹת הַשָּׁמַיִם
לְעֶשֶׂר בְּתוּלוֹת אֲשֶׁר לָקְחוּ אֶת
לִפְדֵּיהֶן וְהִצְאָנָה לְקִרְאָת הַחֲתָן

*Entonces el Reyno de los cielos será seme-
jante à diez virgines, que tomando sus lamparas
salieron à recebir al esposo.*

καθ'.

45. Τίς ἐστὶν ὁ ἐπιστὰς δού-
λος τοῦ κυρίου, ὁ παρῶν, ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ τῆς οἰκίας αὐ-
τοῦ, τοῦ δίδου αὐτοῖς τὴν τῆς φύ-
δος καὶ ὥρας

*Qui est donc le seruiteur fidele &
prudent, que son maistre à establi sur la
compagnie de ses seruiteurs, pour leur
bailier la nourriture en temps.*

46. Μακάριος ὁ δούλος ἐκεί-
νος, ὁ ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὖ-
ρησθαι πικρὸν ὅτι τῶν.

*Bien-heureux est ce seruiteur-la
que son maistre trouera ainsi faisant,
quand il viendra.*

47. Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς
ὁ πᾶσι τοῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ κα-
ταθήσεται αὐτοῦ.

*En verité ie vous di, qu'il l'establira
sur tous ses biens.*

48. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κύριος, ὁ δού-
λος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὅτι
ὁ κύριος μακρὸν ἐστὶν.

*Que si ce mauuais seruiteur-la dit
en son cœur, Mon maistre met long
temps à venir.*

49 Καὶ ἀρχήσεται τυπτεῖν ὁ κύριος τοὺς
συνεργούς, ἐὰν δὲ καὶ μετὰ
τῶν μεθύοντων.

*Et qu'il se prene à battre, les compa-
gnons en seruite, & mesmes à boire, &
à manger avec les yvrougnes.*

50. Ἢξῆ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεί-
νου ἐν ἡμέρᾳ ἣν οὐκ ᾔσκησεν, καὶ ἐν
ὥρᾳ ἣν οὐκ ᾔσκησεν.

*Le maistre de ce seruiteur-la vien-
dra au jour qu'il ne l'attend point, & à
l'heure qu'il ne fait point.*

51. Καὶ χωρήσονται αὐτὴν καὶ τὸ
αἶρος αὐτῆς μετὰ τῶν ὑποκριτῶν
ἵνα ὡς ἐκεῖ ἐστιν ἐκκαθαρίσῃ, ὁ
ὁριγμός, ὅτι οὐκ ᾔσκησεν.

*Elle separera, & le mettra au rang
des hypocrites: là y aura pleur & grin-
cement de dents.*

Κ Ε Φ Α Λ Α. Κ Ε .

Τὸτε ὁ βασιλεὺς τῆς βασι-
λείας τοῦ κυρίου ἔρχεται, καὶ
αἱ πρὸς λαοὶ αὐτοῦ τὰς λαμπά-
δας αὐτοῦ, ἐξήλθον εἰς αἰπύνησιν
τῶν νυμφῶν.

*Adonc le royaume des cieus sera
semblable à dix vierges, lesquelles ayans
pris leurs lampes, s'en alierent au de-
uant de l'espoux.*

45. Quisputas, est fidelis servus & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore.

Who then is a faithfull servant and wise, whom his master hath made ruler over his house, to give them meate in season?

46. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius, invenerit sic facientem.

Blessed is that servant whom his master, when he cometh, shall finde so doing.

47. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.

Verily I say unto you, he shall make him ruler over all his goods.

48. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo, Moram facit dominus meus venire:

But if that unfaithfull servant shall say in his heart, My master doeth defer his coming.

49. Et cœperit percutere conservos suos, manducet autem & bibat cum ebriolis.

And begin to smite his fellowes, and to eate and to drinke with the drunken.

50. Veniet dominus servi illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat.

That servants master will come in a day, when he looketh not for him, at an hour, that he is not ware of.

51. Et dividere eum, partemque eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & stridor dentium.

And will cut him off, & give him his portion with the hypocrites: there shall be weeping, and gnashing of teeth.

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus: quæ accipientes lampades suas exierunt obviam sponso (& sponzæ.)

Then the kingdom of heaven shall be likened unto ten virgins, which tooke their lampes, and went to meete the bridegrome.

45. Welcher ist aber nun ein treuer vnd kluger Knecht / den der Herr gesetzt hat über sein Gesinde / daß er ihnen zu rechter zeit Speise gebe?

Huſſen er nu en troe oc snid Suend / som Herren haffuer slicker offuer sit Diunde / at giffue dem Mad vortide?

46. Selig ist der Knecht / wenn sein Herr kombt / vnd findet in also thun.

Salig er den Suend / naar hans Herre kommer / oc finder hannem gore lige saa.

47. Warlich ich sage euch / er wirdt in über alle seine Güter setzen.

Sandelige siær ieg eder / Hand skal sette hannem offuer alt sit Gods.

48. So aber jener / der böse Knecht / wirdt ihm seinem herren sagen: Mein Herr kombt noch lange nicht.

Men der som en aff de ende Suenne siger i sit hierte / Min Herre tøffuer end nu lenge at komme.

49. Vnd sehet an zu schlagen seine Mitknechte / issen vnd trincket mit den trunkenen.

De begyndt at sla sine Medtjenere / æder oc dricker med de Druckene.

50. So wirdt der Herr desselbigen Knechts kommen / an dem tage / des er sich nicht versihet / vnd zu der stunde / die er nicht meinet.

Saa kommer den samme Suende Herre / paa den dag / som hand icke æter / oc skal sønder hugge hannem.

51. Vnd wirdt in zuscheitern / vnd wirdt im seinen lohn geben / mit den heuchlern / da wirdt sein heulen vnd zeeckflappen.

De hand skal giffue hannem sin løn / med Øyenkalder / Der skal vere graad oc tændergnidsel.

Wenn wird das Himmelreich gleich sein zehen Jungfrauen / die ihre Lampen namen / vnd giengen auß / dem Brutigam entgegen.

Da skal i Himmerigis rige ligis ved ti Jomfruer / som toge deris lamper / oc ginge ud mod Brudgommen.

45. Kdož se ja službuňt věrný a opatrný / kteréhož ustanovil Pán geho nad těmi lidmi svými aby jim dal pokrm ve čas?

Kterohyž jest služ věrný y opatrný kteréhož ustanovil Pán nad čeládími svými / aby im dal pokrm ve čas?

46. Blahoslavený jest službuňt ten / kteréhož tenž pánž de Pán geho / nalezně an tak čin.

Šestlidy sluga on ktere go pryzvedhy pan iego napdiz / a on tak czyni.

47. Zagiřte pravim vām / že nad všim statkām svými ustanoví gey.

Šaprawde poviedam vām / že go postavi nad všim statkām svými.

48. Pakli by řekl jh službuňt ten w srdci svém : Měsť ká Pán mlg přigiti.

A keli by řekl sluga w sercu svom / Odvolaja Pan moy pryzsac svoje.

49. V počalby biři spoluslužbuňt svy / a giřti a piři o pilcey.

A počalby bi tovaryšy svoje / a ktemisac y pčz pčanis sami.

50. Přigde Pán Službuňt nřka toho w den w kterž jene naděje / a w hodinu w kterauž nevij.

Přizdiz Pán slugi onego / dñi ktere go on nic očkawa / y w godžině ktere go nie wie.

51. Prožděli gey / a diřt gey ho položi o pokrpec : Tuť bude pláč a štěpenij zubu on.

Nedlacz golč cichčieho poslojy z obudnymi / tam bedzie pláč y zgrzytanie zubu.

Chdy podobno bude Království Nebeske deseti pannám / kteréhož ustanoví Pán svy / proti ženě choví (a Nevěstě.)

Chdy podobne bdyje Kroleství Nebeske deseti pannám / kteréhož ustanoví Pán svy / proti ženě choví (a Nevěstě.)

כה

2 חמש דיו מנחיו ה
הפיו דיו וחמש סבלו:

*E cinque di loro erano stolti, e cinque
sani.*

3 והיו סבלתה נסבי
למפידיהו ול נסבי
עפיהו משחא:

*Le stolti habuendo preso le lor lampar-
e, non tolsero seco de l'olio.*

4 היו דיו חפיתתה
נסבי משחא במאנא עם
למפידיהו:

*Ma le stolti presero de l'olio me s'essi
loro insieme con le lampare.*

5 פד אחר דיו חתה
נמי פלהו דמבי:

*Et arando lo sposo à venire, bebbeno
tutte sonno, & adormentaronsi.*

6 ובפלה דללא חתה
התה דא חתה אהא
פיהו לא חתה:

*Hor in su la meza notte fu fatto un
grido che diceua: Ecco, lo sposo viene, & si
apre gli incontro.*

7 חתה דמבי פלהו בת
בתה דמבי נחיה
למפידיהו:

*Allora si leuaron su tutte quelle Ver-
gini, & apparecchiarono le lor lampare.*

8 אמרו דיו חתה סבלתה
לחפיתתה דיו לו מו
משחביו דתה דמבי להו
למפידיו:

*E le stolti dissero à la sante, Datteli
del vostro olio, perche che le nostre lampar-
e si spengono.*

9 צני חתה חפיתתה
ואמרו למת לא יספק
לו חתה אלא וליו חתה
אילו דמבי חתה לו
למפידיו:

*Le stolti risposero, dicendo, Non gia,
accioche non auenga che non basti à noi
& à voi: ma andate pite tosto à quella che
ne vendeno, e comprateuene.*

10 ופד חתה למת חתה
חתה ואילו דמבי חתה
עלי חתה לבית חתה
ואתחיד חתה:

*E mentre ch'ella andauano à com-
prare, venne lo sposo: e quelle che erano
apprecchiate, entrarono con lui à la noz-
ze: e fu serrata la porta.*

כה

2 וחמש מחו היו משכילות
וחמש כסילות:

*Y las cinco deellas eran prudentes: y las cin-
co, locas.*

3 ואשר כסילות חן בקחתן את
לפידיהן לא לקחו אתה שמן:

*Las que eran locas, tomando sus lamparas,
no tomaron azeite configo.*

4 והמשכילות לקחו שמן בכליהן
עם לפידיהן:

*Mas las prudentes tomaron azeite en sus va-
sos juntamente con sus lamparas.*

5 ובאשר אחר חתה למו
ירשנו כל:

*Y tardandose el esposo, cabecearon todas, y
durmieronse.*

6 ובחצות לילה חתה זעקה
הנה חתה בא צאנה לקראתה:

*Y à la media noche fué hecho pregon, Hea-
qui, el esposo viene: salildo à recibir.*

7 או קמו כל בתולות האלה
והבינו את לפידיהן:

*Entonces todas aquellas virgines se leuan-
raron, y adereçaron sus lamparas.*

8 והכסילות אמרו אל
המשכילות תנה לנו משמן כן
לפידנו כן:

*Y las locas dixeron à las prudentes, Dadnos
de vuestro azeite: porque nuestras lamparas se
apagan.*

9 ותענינה המשכילות לאמר
כן יספיק לנו לכן לכן
אל תמכרת וקנינה לכן:

*Mas las prudentes respondieron diziendo,
Porque no nos falte à nosotras, y à vosotras yd
antes à los que venden, y comprad para vosotras.*

10 ובלכתן לקנות את
ואשר מבנות חתה באו עמו
אל חתה וגסר חתה:

*Y ydas ellas à comprar, vino el esposo: y las
que estauan apercebidas, entraron con el à las bo-
das: y cerrofe la puerta.*

כ פ י

2. Πέντε ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρό-
νιμοι, καὶ αἱ πέντε μωροί.

*Or d'icelles y en auoit-il cinq sages,
& cinq folles.*

3. Αἱ πέντε μωροὶ λαβόντες τὰς
λαμπάδας αὐτῶν, ὡς ἔλαβον
μετ' αὐτῶν ἔλαβον.

*Celles qui estoient folles, en prenant
leurs lampes, n'auoyent point prins auec
elles d'huile.*

4. Αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον
ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν, μετὰ τῶν
λαμπάδων αὐτῶν.

*Mais les sages auoyent prins de l'huile
en leurs vasseaux avec leurs lampes.*

5. Χρονίζοντ' ὁ γάμος, καὶ οὐκ
ἔρχετο, καὶ ἐκλείδοντο.

*Et comme l'espoux tarδοit à venir,
elles s'endormirent toutes, & s'endor-
mirent.*

6. Μέσης ἡ νυκτὸς, καὶ αὐτὴ γέ-
γεν. ἰδοὺ ὁ γαμος, ἔρχεται, ἔξερ-
χεται εἰς ὅ, πάντες ἀνοίξτε.

*Or à la minuit il se fit un cri, di-
sant, Voici, l'espoux vient, sortez au de-
uant de lui.*

7. Τότε ἡ γένησεν πᾶσαι αἱ παρ-
γέναι ἐκείναι, καὶ ἐκόμισαν τὰς
λαμπάδας αὐτῶν.

*Adonc se leuerent toutes ces vierges
là, & apprestèrent leurs lampes.*

8. Αἱ δὲ μωροὶ τὰς φρόνιμοις εἶ-
πον, δότε ἡμῖν ὅ, ἔλαιον ὑμῶν, ὅτι
αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.

*Et les folles dirent aux sages, Bail-
lez-nous de vostre huile: car nos lam-
pes s'effeignent.*

9. Ἀπεκρίθησαν αἱ φρόνιμοι,
λέγουσαι, μήποτε ὅ, δοκίμα
καὶ ὑμεῖς, παρὸς ὅ, πολλοὺς πο-
τεὺς πωλυνώμεθα, καὶ ἀγοράσωμεν
ἐαυτὰς.

*Mais les sages respondirent, disans,
nous ne pouons, depeur que nous n'en
ayons point assez pour nous & pour
vous: mais allez plustost vers ceux qui
en vendent, & en achetez pour vous-
mesmes.*

10. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγ-
γέλοι, ἤλθον ὁ γαμος, καὶ αἱ ἐ-
φρόνιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς
τὸν γάμον, καὶ ἐκλείδθη ἡ θύρα.

*Or cependant quelles en alloient
acheter, l'espoux vint: & celles qui
estoient pretes entrerent avec lui aux
noces, & la porte fut fermee.*

כה

11 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעוּ אֵלֶיךָ
הַיְּהוּדִים בְּתוֹלְתָא אֲחֵרָתָא
וְאָמְרוּ מִזֵּד מִזֵּד פִּתְחָה לָנוּ:

*Di poi s'engono ancora l'altre Sergi-
ni, dicendo, Signor, Signor, aprici.*

12 הוּא דִּין עֲנֵנוּ וְאָמַר
לְהִין אֲמִין אָמַר אֲמִין
לְבִין דְּלֵא יָדַע אֲנָא לְבִין:

*Ma egli rispondendo, disse, In verità
vi dico, ch'io non vi conosco.*

13 אֲתִתְּעִירוּ הַכִּיל דְּלֵא
יָדְעִין אֲנִיתִין לְנוֹמְרָא הוּא
וְלֵא לְשִׁמְתָא:

*Sente dunque Sigilanti: perischoe
Sot mna sapete nec d'isne l'horome laqua-
le il Figliuol de l'huomo debbe venire.*

14 אֵיךְ עָבְרָא צִיר דְּחִינָא
קָרָא לְעַבְדֵּיהּ וְאָשְׁלוּ
לְהִין קִנְיָנָה:

*Certamente egli è come un huomo che
andando sine in viaggio, chiamò i suoi
feruituri, e dette loro i suoi beni.*

15 אֵיךְ דִּיחָב לֵה חֲמִשׁ
בְּכִרְוֹ וְאֵיךְ דְּתִרְתִּין וְאֵיךְ
דְּתִרְתִּין אֲנָשׁ אֲנָשׁ אֵיךְ
חִלְהָ תִּזְקֵם מִחֲדָא:

*Et à l'Ono dette cinque talents, &
à l'autre deux, & à l'autre vno: & chacun
secondo la propria Virtù: e subito poi an-
dò via.*

16 אֲשֶׁל דִּין הוּא דִּנְגֵס חֲמִשׁ
בְּכִרְוֹ אֲתִתְּגַד בְּהִין וְיִתֵּר
חֲמִשׁ אֲחֵרָתָא:

*Hor quello che haueua riceuuto i cin-
que talents, andò, e traffico con effice gua-
dagno: & l'altro con perdita.*

17 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעוּ אֵלֶיךָ
הַיְּהוּדִים בְּתוֹלְתָא אֲחֵרָתָא:

*Similmente ancor quello che haueua
riceuuto i due, ne guadagnò ancor egli
due altri.*

18 הוּא דִּין דִּנְגֵס חֲמִשׁ
אֲשֶׁל חֲפֵר בְּאֶרְצָא וְטָשׁ
בְּסִפְפָּא דְּמִרְחָא:

*Ma quello che n'haueua riceuuto vno,
sen' andò à far vna fossa sot terra, e nas-
cose l'argente del suo padrone.*

כה

11 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעוּ אֵלֶיךָ
הַיְּהוּדִים בְּתוֹלְתָא אֲחֵרָתָא
וְאָמְרוּ מִזֵּד מִזֵּד פִּתְחָה לָנוּ:

*Y después vinieron tambien las otras virgi-
nes, diciendo, Sennor, Sennor, abrenos.*

12 וְהוּא יַעֲנֶה לָאמַר אָמַר אָמִין
אֲמִין לְכֶם לֹא יָדַעְתִּי אֲתִכְכֶּן:

*Mas respondiendo el, dixo, Decierto os di-
go, que no os conozco.*

13 עַל־כֵּן שְׁקִדוּ כִּי לֹא יָדַעְתֶּם
אֲתִיּוֹם וְאֲתִיּוֹתָא אֲשֶׁר בָּתָּה
בְּרִיחָאָדָם יָבוֹא:

*Velad pues, porque no sabays el dia ni la ho-
ra, en laqual el Hijo del hombre hà de venir.*

14 כִּי כְמוֹ אָדָם הוֹלֵךְ לְגִזְרָא קָרָא
לְעַבְדֵּיהּ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲתִתְּכֹשׁוּ:

*Porque el Reyno de los cielos es como vn
hombre que partiendose lexos llamó à sus sier-
uos, y entrególes sus bienes.*

15 וְלֵאחֶד מֵהֶם נָתַן חֲמִשׁ
בְּכָרִים וְלֵאחֶד שְׁתֵּי וְלֵאחֶד
אֶחָד אִישׁ אִישׁ לְחִילֹו וַיֵּסַע
מִיָּד:

*Y à estedió cinco talentos, y à l'otro dos, y à l'
otro vno: à cada vno conforme à su facultad, y
partióse luego lexos.*

16 וַיֵּלֶךְ נָה אֲשֶׁר חֲמִשׁ בְּכָרִים
לְקַח וַיִּסְחֹר בָּתֵּן וַיֵּקֶן חֲמִשׁ בְּכָרִים
אַחֲרֹתָא:

*Y partido el, el que auia recebido cinco ta-
lentos, granjeó con ellos, y hizo otros cinco ta-
lentos.*

17 וְכֹל אֲשֶׁר לְקַח שְׁתֵּי קָרָא
גַּם הוּא עוֹד שְׁתֵּי אַחֲרֹתָא:

*Semejantemente tambien elque auia rece-
bido los, ganó tambien el otros dos.*

18 וְאֲשֶׁר אֶחָד לְקַח הִלֵּךְ וְחָפַר
בְּאֶרֶץ וַיִּטְמֹן אֶת־כֶּסֶף אֲדִנְיוֹ:

*Mas elque auia recibido vno, fue y enterro-
lo en tierra, y escondió el dinero de su sennor.*

כז.

11. Ὅτε ἔρχονται αἱ λοι-
παὶ παρθένοι, λέγουσιν· κύριε, κύ-
ριε, ἀνοίξον ἡμῖν.

*Puis apres viennent aussi les autres
vierges, disant, Seigneur, Seigneur, ou-
ure-nous.*

12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἀπε-
κρίθη ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

*Mais il leur respondit, & dit, En veri-
té ie vous di, que ie ne vous cognoi
point.*

13. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδα
τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

*Veillez donc: car vous ne savez ne
le iour ne l'heure, en laquelle le Fils de
l'homme viendra.*

14. Ὡς ὁ ἀνὴρ ὁ ἀναβὰς ἀπο-
κρίθη· ὡς ὁ κύριος ἰδοὺς τοὺς
κῆρυς παρεδωκεν αὐτοῖς τὴν ἑα-
ραὶν αὐτῶν.

*Car c'est comme vn homme, lequel
s'en allant dehors appela ses seruiteurs,
& leur commit ses biens.*

15. Καὶ ὡς ἑκάστη ἐπέτυχε τὴν
ἐαυτῆς μερίδα, ὡς ὁ κύριος ἐκέρ-
θη τὴν ἑαυτοῦ διαταγὴν καὶ ἀπο-
κρίθη· ὡς ὁ κύριος.

*Et à l'en bailla cinq talens, & à l'aut-
re deux, & à l'autre vn à chacun selon
la portee: & incontinent s'en alla de-
hors.*

16. Παραβλῆς δὲ ὁ πρὸς πέντε τα-
λάντων, ἐκράτισεν ἐν αὐ-
τοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τα-
λάντων.

*Or celui qui auoit receu les cinq ta-
lens, s'en alla, & traffiqua d'iceux: & en
fit cinq autres talens.*

17. Ὡς ὁ αὐτὸς καὶ ὁ πρὸς δύο, ἐκέρ-
θη καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.

*Semblablement aussi celui qui auoit
receu les deux, en gagna aussi deux au-
tres.*

18. Ὁ δὲ πρὸς ἓν ταλάντων, ἀπελθὼν
ᾤκρυψε ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ
ἀργύριον ὑπὸ τοῦ σῦντος.

*Mais celui qui en auoit receu vn, se
partit, & s'enfouit en terre, & cacha l'ar-
gent de son maistre.*

CAP. XXV.

11. Novissimè verò veniunt & reliquæ virgines, dicentes, Domine, Domine, aperi nobis.

Afterwardes came also the other virgins / saying, Lord / Lord / open to us.

12. At ille respondens ait, Amē dico vobis, nescio vos.

But he answered / and said, Verò in I daye vno veni / I knew you not.

13. Vigilare itaque, quia nescitis diem neque horam, (in qua filius hominis veniet.)

Watch therefore: for ye know neither the day / nor the hour / when the Sonne of man will come.

14. Sicut enim homo peregrinè proficiscens, vocavit servos suos, & tradidit illis bona sua.

For the kingdom of heaven is as a man that going into a strange country / called his servants / and delivered to them his goods.

15. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum, unicuique secundum propriam virtutē: & profectus est statim.

And unto one hee gave five talents / and to another two / and to another one / the more man after his owne habilitie / and straight way went from home.

16. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque.

Then he that had received the five talents / went and occupied with them / and gained other five talents.

17. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo.

Likewise also he that received two he also gained other two.

18. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui.

But hee that received that one went and digged in the earth / and hid his masters money.

Das XXV. Capitel.

11. Zu legt kamen auch die andern Jungfrauen / vnd sprachen: HERR / HERR / thu vns auff.

Paa der fiste komme oc de andre Jomfruer / oc sagde / HERR E. HERR E. / tad op saar off.

12. Er antwortet aber / vnd sprach: Warlich ich sage euch / Ich kenne euer nicht.

Hand suarede oc sagde / Sandelige siger ieg eder / Jeg kender eder icke.

13. Darumb wachet / denn jr wißet weder tag noch stund / inn welcher des Menschen Son kommen wirdt.

Vaager der saare / Thi i vide huercken dag eller stund / paa huelken Menntens Son skal komme.

14. Gleich wie ein mensch der über Land zog / ruffete seinen Knechten / vnd thet inen seine Güter ein.

Saa som ic Menntte de soer vden lands / kaldede sine Suenne / oc thet dem sic gods.

15. Vnd einem gab er fünf Centner / dem andern zwen / dem dritten einen / Einem jedern nach seinem vermögen / vnd zog bald hinweg.

De hand thet den ene fem Pund / den anden thu / den tredje it / huer efter sin formue / oc hand drog strax bort.

16. Da gieng der hin / der fünf Centner empfangen hatte / vnd handelte mit denselbigen / vnd gewan andere fünf Centner.

Da giel den bort / som haafde anammet fem Pund / oc kaefte mer dem / oc vant andre fem Pund.

17. Des gleichen auch der zwen Centner empfangen hatte / gewan auch zwen andere.

Sige saa / vant oc den som haafde anammet de thu Pund / andre thu.

18. Der aber einen empfangen hatte / gieng hin / vnd machte eine Grube inn die Erden / vnd verbarg seines Herrn geld.

Men den som haafde anammet der ene / giel bort / oc gjorde en graff i iorden / oc skulte sin Herris Peninge.

Kapitola XXV.

11. Naposledy pak přišly y jiné Panmy / řkauce : Pane / Pane / otevři nám.

Potym przysły y drugie panmy / mówiac / Panie panie / otwórz nam.

12. A on odpowěděl / řekl : Žagistě pravím vám / než nám was.

On odpowěděl / řekl / Jáž přaveďe poviedam vám / Jáž znám was.

13. A protož bděte / nebo nevíste dne ani hodiny / vstřau Syn Člověka přijde.

Čyćie thedy / bo nie wściećie dnia ani godziny / Ktořy Syn Člověczy přijdzie.

14. Nebo jakož Člověk ge- den gda na cestu / povolal slu- žebníky / a rozdal jim statky své.

Nbowiem takie jest Krolestwo Boże / jako kdy Kto wdroze iśdzie / wezwał služebníky / a rozdal jim majetność swoję.

15. Y dal jednomu pět hřiv- men / druhému pak dvě / a třetímu jednomu / každému podle možnosti jeho / y odšel hned.

Jednému dal pět talentow / druhému dvě / třetímu jeden / každému wedle godności jeho / y wnet odchál přez.

16. Odšel pak ten kterýž wzał pět hřivmen / a řěkal jim / yž / skal ginych pět.

Potym ředšy on Ktořy byl wzał pět talentow / řekl jim / y řěkal drugie pět talentow.

17. Čěž y ten kterýž wzał dvě / řěkal jiné dvě.

Čakie y ten Ktořy byl wzał dvě / řěkal řěj y. u. d. i. g. e. dvě.

18. Ale ten kterýž wzał jednomu / odšel a zalopal si v zemi / a řřyl peníze Pána svého.

A ten Ktořy byl wzał jeden ředšy zalopal si v zemi / y řřyl řrebro Pána svého.

כה

19 בְּתֵר דִּין זָכָנָא סִגְנָא
אַתָּא מִרְהוּן דַּעֲבָדָא הֲנוּן
וְנִסֵּב מִנְהוּן חוֹשֵׁשׁ בְּנָא:

Dopo un lungo tempo il padron di quei servitori viene, e fa conto con essi.

20 וְקָרֵב הוּא דִּנְסֵב הָוָא
חֲמִשׁ כִּפְרִיו וְקָרֵב חֲמִשׁ
אַחֲרֵינוּ וְאָמַר מִדִּי חֲמִשׁ
כִּפְרִיו וְהִבֵּת לִי הֵא חֲמִשׁ
אַחֲרֵנוּ אֶתְתַּעֲבַרְתָּ עֲלֵינוּ:

E venendo quello che haueva riceuuto i cinque talenti, gli portò cinque altri talenti, dicendo, Signore, tu mi desti cinque talenti, ecco, io m'ho guadagnati con essi cinque altri.

21 אָמַר לֵה מִרְהוּן אִיו
עֲבָדָא טְבָא וּמִהוּמָא עַל
קָלִיל מִהוּמָו הָיִיתָ עַל־
סִגְי אֶקְמָר עוֹל דְּחִדְנָתָה
דְּמִרְהוּ:

E il suo padrone gli disse, Bene sta, seruitor buono e fedele: tu sei stato fedele sopra poche cose, io ti costituirò sopra molte: entra nel gaudio del tuo padrone.

22 וְקָרֵב הוּא דְּמִרְהוּן כִּ
כִּפְרוֹהִי וְאָמַר מִדִּי חֲמִשׁ
כִּפְרִיו וְהִבֵּת לִי הֵא חֲמִשׁ
אַחֲרֵנוּ אֶתְתַּעֲבַרְתָּ עֲלֵינוּ:

Poi venendo quello che haueva riceuuto i due talenti disse, Signore, tu mi desti due talenti, ecco, io n'ho guadagnati con essi due altri.

23 אָמַר לֵה מִרְהוּן אִיו
עֲבָדָא טְבָא וּמִהוּמָא עַל
קָלִיל מִהוּמָו הָיִיתָ עַל־
סִגְי אֶקְמָר עוֹל דְּחִדְנָתָה
דְּמִרְהוּ:

E il suo padrone gli disse, Bene sta, seruitor buono e fedele, tu sei stato fedele sopra poche cose, io ti costituirò sopra molte: entra nel gaudio del tuo padrone.

24 קָרֵב דִּין אֶתְהוּ דִּנְסֵב
חֲדָא כִּפְרִיו וְאָמַר מִדִּי חֲמִשׁ
כִּפְרִיו לֵךְ דַּעֲבָדָא אֲנִתָּ
חֲשִׁינָא וְחֲשָׁד אֲנִתָּ אִיכָא
דְּלֹא זִרְעָתָ וּמִכְנֵשׁ אֲנִתָּ
מִן אִיכָא דְּלֹא בִרְרָתָ:

E venendo ancor quello che haueva riceuuto un sol talento, disse, Signore, io conosciu che tu eri huomo rigido, che metti dove tu non hai seminato, e vacco gli di là dove tu non hai sparsa.

כה

19 בְּתֵר אַחֲרֵי עֲמֻת לְבוֹת
וַיָּשׁוּב אֲדוֹן הָעֲבָדִים הָאֵלֶּה
וַיַּעַשׂ אֲתָם חֲשׁוֹן:

Y despues de mucho tiempo vino el sennor de aquellos sieruos, y hizo cuentas con ellos.

20 וַיִּקְרַב זֶה אִשְׁר חֲמִשׁ כִּפְרִים
לָקַח וַיִּקְרַב עוֹד חֲמִשׁ כִּפְרִים
לֵאמֹר אֲדֹנִי חֲמִשׁ כִּפְרִים נִתְּנָה
לִי הִנֵּה עוֹד חֲמִשׁ כִּפְרִים בְּצַעֲתִי
עֲלֵיהֶם:

Y llegando el que auia recebido cinco talentos, truxo otros cinco talentos, diciendo, Sennor, cinco talentos me entregaste, he aqui otros cinco talentos he ganado con ellos.

21 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָיו הָאֵת עֲבָד
טוֹב וְנֹאמָן עַל־מַעֲשִׂים הָיִיתָ
נֹאמָן עַל־רַבִּים אֶמְקִידְךָ בְּאֵל־
שְׂמִיחָת אֲדֹנֶיךָ:

Y su sennor le dixo, Bien esta, buen sieruo y fiel: sobre poco has sido fiel, sobre mucho te pondré: entra en el gozo de tu sennor.

22 וַיִּקְרַב גַּם זֶה אִשְׁר שְׁתַּיִם
כִּפְרִים לָקַח וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי שְׁתַּיִם
כִּפְרִים נִתְּנָה לִי הִנֵּה עוֹד שְׁתַּיִם
כִּפְרִים בְּצַעֲתִי עֲלֵיהֶם:

Y llegando tambien el que auia recebido dos talentos, dixo, Sennor, dos talentos me entregaste, he aqui otros dos talentos he ganado sobre ellos.

23 וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנָיו הָאֵת עֲבָד
טוֹב וְנֹאמָן עַל־מַעֲשִׂים הָיִיתָ
נֹאמָן עַל־רַבִּים אֶמְקִידְךָ בְּאֵל־
שְׂמִיחָת אֲדֹנֶיךָ:

Su sennor le dixo, Bien esta buen sieruo y fiel: sobre poco has sido fiel, sobre mucho te pondré: entra en el gozo de tu sennor.

24 וַיִּקְרַב גַּם זֶה אִשְׁר אַחַת
כִּפְר לָקַח וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי יְדַעְתִּי כִּי־
אִישׁ קָשָׁה אַתָּה קוֹצֵר אִשְׁר שְׂם
לִי יְדַעְתִּי וּמִכְנֵשׁ אִשְׁר שְׂם
לִי בִרְרָתָ:

Y llegando tambien el que auia recebido vn talento, dixo, Sennor yo te conocia que eres hombre duro, que siegas donde no sembraste, y coges donde no derramaste.

מא.

19. Ματθᾶς δὲ ῥέγονι πάλιν ἔρχεται ὁ κύριος καὶ δέλων τοὺς αἰνοῦντας, καὶ συναρίμνει αὐτοῖς λόγον.

Or long temps après le maistre de ces seruiteurs vient, & fait conte avec eux.

20. Καὶ προσελθὼν ὁ τῷ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσκύνηκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐν αὐτοῖς.

Adonc celui qui auoit receu les cinq talens, vint, & presenta cinq autres talens, disant, Seigneur, tu m'as commis cinq talens: voici, j'en ai gagné cinq autres par deffus.

21. Ἐφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτῷ, ὁ δὲ εὖ λέει· καὶ πιστὸς, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλὰ σε καταθήσω, ἀσπάζομαι τὴν χάριν σου κύριε.

Et son seigneur lui dit, Cela va bien, bon seruiteur & loyal: tu as esté loyal en peu de chose, ie t'establirai sur beaucoup: entre en la ioye de ton seigneur.

22. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τῷ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐν αὐτοῖς.

Puis celui qui auoit receu les deux talens, vint, & dit, Seigneur, tu m'as commis deux talens: voici, j'en ai gagné deux autres par deffus.

23. Ἐφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτῷ, ὁ δὲ εὖ λέει· καὶ πιστὸς ἐστὶν ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλὰ σε καταθήσω, εἰσέλθεις εἰς τὴν χάριν τοῦ κυρίου σου.

Et son seigneur lui dit, Cela va bien, bon seruiteur & loyal: tu as esté loyal en peu de chose, ie t'establirai sur beaucoup: entre en la ioye de ton seigneur.

24. Προσελθὼν ἡ καὶ ὁ τῷ ἑνὶ τάλαντι ἐληφὼς, εἶπεν· κύριε, ἐγὼ φοβοῦμαι σκληρὸς εἶς ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἐστί σπέρμα, καὶ συνάγων ὅπου οὐκ ἐστὶν ἀποκόρυμνος.

Mais celui qui n'auoit receu qu'un talent vint, & dit, Seigneur, ie cognoissoy, que tu estois homme rude, moissonnant là où tu n'as point semé, & rassemblant là où tu n'as point éparé.

CAP. XXV.

19. Post multum verò temporis venit dominus servorum illorum, & posuit rationem cum eis.

But after a long season the master of those servants came, and reckoned with them.

20. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens, Domine, quinque talenta tradidisti mihi: ecce alia quinque superlucratus sum.

Then came hee that had received five talents, and brought other five talents, saying, Master, thou deliveredst unto me five talents: behold, I have gained with them other five talents.

21. Ait illi dominus eius, Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

Then his master said unto him, Thou hast been a good servant and faithful, because thou hast been faithful in little, I will make thee ruler over much: enter thou into thy masters joye.

22. Accessit autem & qui duo talenta acceperat, & ait, Domine, duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo lucratus sum.

Also he that had received two talents, came and said, Master, thou deliveredst unto me two talents: behold, I have gained two other talents with them.

23. Ait illi dominus eius, Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

His master said unto him, Thou hast been a good servant, and faithful, because thou hast been faithful in little, I will make thee ruler over much: enter into thy masters joy.

24. Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait, Domine, scio quia homo durus es; metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparxisti.

Then he which had received the one talent, came and said, Master, I knowe that thou wast an hard man, which reapest where thou sowest not, and gatherest where thou strawdest not.

Das XXV. Capitel.

19. Über eine lange zeit / kam der Herr diser Knechte / vnd hielt rechnung schafft mit ihnen.

En lang tid der effter / kom disse Siuend / & Herre / oc holdt regenscaff met dem.

20. Da trat herzu / der fünff Centner empfangen hatte / vnd legete andere fünff Centner dar / vnd sprach: Herr / du hast mir fünff Centner gethan / Sihe da / ich habe damit andere fünff Centner gewonnen.

Da gick den frem / som hadde anammer fem Pund / oc laagde andre fem Pund der til / oc sagde / Herre / Du antuordede mig fem Pund / See der / ieg haaffuer vundet der mer fem andre Pund.

21. Da sprach sein Herr zu ihm: En du frommer vnd getreuer Knecht / du bist über wenigem getreu gewesen / Ich will dich über vil setzen / Gehe ein zu deines Herrn freude.

Da saade Hans Herre til hannem / En du fromme oc tro Siuend / Du haaffuer veret tro offuer liden / Jeg vil sette dig offuer meget / Gack ind til din Herris glede.

22. Da tratt auch herzu / der zwen Centner empfangen hatte / vnd sprach: Herr / du hast mir zwen Centner gethan / Sihe da / ich hab mit denselben zwen ander gewonnen.

Da gick oc den frem / som hadde anammer thu Pund / oc sagde / Herre / du antuordede mig thu Pund / See der / ieg haaffuer vundet thu andre Pund mer dem.

23. Sein Herr sprach zu ihm: En du frommer vnd getreuer Knecht / du bist über wenigem getreu gewesen / Ich will dich über vil setzen / Gehe ein zu deines Herren freude.

Hans Herre saade til hannem / En du fromme oc tro Siuend / Du haaffuer veret tro offuer liden / Jeg vil sette dig offuer meget / Gack ind til din Herris glede.

24. Da tratt auch herzu / der einen Centner empfangen hatte / vnd sprach: Herr / ich wustte / daß du ein harter Mann bist / du schneidest wo du nicht geset hast / vnd sammlest / da du nicht gestreuet hast.

Da raadde oc den frem / som hadde anammer ie Pund / oc sagde / Herre / Jeg viste / at du est en streng Mand / Du hest der som du icke saade / oc samlet der som du icke spredde.

Kapitola XXV.

19. Po mnohem pak casu prisel Pan Sluzebnikow tech / y kladi po det s nimi.

Alpo niemalym czacie przyseol pan onych sluzebnikow / y vczynil liczbę z nimi.

20. A przystapiw ten tierz byl pet Hriwen wzal / podal gi nych peti Hriwen / tka: Pane / pet Hriwen dal ghy mi / hle gi nych pet Hriwen gim i zyskal ghem.

Tedy przystapiwszy ten trzeci byl wzial piec talentow / przyniosl drugie piec talentow / mowiac: Pane / poruczyłeś mi piec talentow / o tohom drugie piec talentow zyskal umi.

21. A zell genu Pan geho: Dopomogy Sluzebnikie wery ny a dobry / ze ghy nad malen byl werny / nad mnohem tebe ustanowim: Wegdyz w radost Pana twego.

A zell mu pan tego / Dobrzeć slugo dobry y wierny / nad malym wiernymes byl / nad wielim cie postanowie / wmidz do radości pana twego.

22. Przistapiw pak ten / tierz byl dwie Hriwen wzal / telt: Pane / dwie Hriwen ghy mi dal / hle gine dwie gim i zyskal ghem.

A przystapiwszy then trzeci byl dwa talenty wzial / rzekl: Pane / poruczyłeś mi dwa talenty / o tom drugie dwa imi zyskal.

23. A zell genu Pan geho: Dofugit sluzebnikie dobry a werny / ze ghy nad malen byl werny / nad mnohem tebe ustanowim: wegdyz w radost Pana twego.

A zell mu pan tego / Dobrzeć slugo dobry y wierny / nad malym wiernymes byl / nad wielim cie postanowie / wmidz do radości pana twego.

24. Przistapiw potom y ten tierz byl wzal gednu Hriwnu / telt: Pane / wim ze ghy ty slo: wyl vkrutny / znejs lde ghy nes rozsywal / a zbierals lde ghy nes rozsywal.

A przystapiwszy y ten trzeci byl jeden talent wzial / rzekl: Pane / nie znallem cie iz ty eses szlomek / fregi / troz jniech gdyś nie szal / y zbierał / a ty gdyś nie rozproszyl.

כה

25 וְהָיְתָה וְאֵלֶּה טְשִׁיתָה
בְּכֶדֶר בְּאֶרְצָה הָאֵת לָךְ
דִּילָךְ:

*Elemendo, menandai a nascondere
il tuo talento in terra: ecco qui, tu hai il
tuo.*

26 עֲנֵה מִדָּה וְאָמַר לָהּ
עֲבֹדָה בִּישָׁא וְחִסְנָה יָדַע
הָיְתָה לִי דְחָדָה אֲנִי אֵיכָה
דְּלֵא וְדָעִת וּמִכְפֵּשׁ אֲנִי
מִן אֵיכָה דְּלֵא בְּדִרְתָּ:

*Il suo padrone rispondendo, gli disse.
O maluzio e negligente servitore, tu
sapessi che questo danco non ho seminato,
e raccolto di la dove non ho sparso.*

27 וְלֹא הָיָה לָךְ דְּתַרְמֵא
בְּסִפִּי עַל פְּתוּרָה וְאֲחֵרָה
הָיְתָה אֲנִי וְהִבַּע הָיְתָה
דִּילָךְ עִם דְּבִרְתָּה:

*Adunque bisognava dare i miei de-
nari ai bianchieri, e come io fui venuto,
hanno essi raccontato il mio con viltà.*

28 סְבוּ הָבִיל מִנֵּה בְּכֶדֶר
וְהִבֵּיהּ לְהוּ דְּאֵיתָה לָהּ עֶסֶר
בְּכֶדֶר:

*Toglietegli dunque il talento, e date-
lo a quello che ha dieci talenti.*

29 לָכֵן גִּיד דְּאֵיתָה לָהּ
יְתִיבָהּ לָהּ וְיִתְחַסְקָהּ לָהּ הוּ
הָיְתָה דְּלֵיתָה לָהּ וְאָף הוּ דְּאֵיתָה
לָהּ יִשְׁתַּקֵּל מִנֵּה:

*Perche à ciascuno che ha gli sarà da-
to, & abbondara, & à chi non ha etian-
do quel ch'egli ha, gli sarà tolto.*

30 וְלַעֲבָדָה בְּטִילָה
אֶפְקֹדֶיהָ לְחִשְׁבָּה בְּרֹחַ
תַּמּוּ יִהְיֶה בְּכִיָּה וְהִנֵּק
שָׁנָה:

*E pèntate il servitor inutile ne le tene-
bre più estreme: lui sarà a pianto e stridor
di denti.*

31 מֵא דְּאֵיתָהּ בִּין בְּרָה
דְּאֵישָׁהּ פְּשׁוּבָהּ וּפְלִהוּ
מִלְּאֲכֹרֵיהּ קְדִישָׁה עֲמֹה
הָיְתָה יָתֵב עַל תְּרִבּוּס
דְּשׁוּבָהּ:

*Hor quando il Figliol de l'huomo
s'orrà ne la sua gloria, e tutti i santi An-
geles con lui, allora sedrà sopra il seggio de
la sua maestà.*

כה

25 וְיִרְאֵתִי וְהִלַּכְתִּי וְטִמְנֹתִי אֶת-
בְּכֶדֶר בְּאֶרְץ הַנֶּה אֲשֶׁר לִי:

Portanto vuc mido, y fue y escondi tu talen-
to en tierra; he aqui tienes loque es tuyo.

26 וַיַּעַן אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לּוֹ עֲבֹד
רַע וַיַּעַל יָדְעָה כִּי אֶקְצֹר אֲשֶׁר
שָׂם לִי וְדַעְתִּי וְאֵאֵסֶה אֲשֶׁר
שָׂם לִי בְּיָדִי:

Y respondiendó su señor dixole, Mal sier-
uo y negligente, sabias que siego donde no sem-
bré, y que coxgo donde no derramé.

27 לָכֵן צָרְכָה יְהִי לְתֵת אֶת-
בְּסִפִּי לְשִׁלְחָנִים וְאִם אֲנִי
אֶקַּח אֶת-אֲשֶׁר לִי בְּתַרְבִּית:

Portanto te conuenia dar mi dinero à los
vanqueros: y viniendo yo recibiera loque es
mio con vfura.

28 עַל-כֵּן יֵשׁוּ מִמֶּנּוּ אֶת-
הַבְּכֶר וְתִנּוּ אֲשֶׁר עֲשֹׂר בְּכָרִים לּוֹ:

Quitale pues el talendo, y daldó al que tie-
ne diez talentos.

29 כִּי-לְכָל-אֲשֶׁר יֵשׁ לּוֹ יִנָּתֵן לּוֹ
וַיִּשְׁפַּע וְלֹא-אֲשֶׁר אֵינּוּ דָּבָר גָּם
וְהָ אֲשֶׁר לּוֹ יָקָה מִמֶּנּוּ:

Porque à qualquiera que tuuiere le será da-
do, y rendrá mas: y àlque no tuuiere, aun loque
tiene le será quitado.

30 וְאֶת-עֲבֹד בְּלִיעַל הַשְּׁלִיכֵהוּ
לְחֶשֶׁךְ תְּחִיצֶנּוּ שָׂם יְהִי בְּכִי
וְחִירוֹק שָׁנִים:

Y al sieruo inutil echaldo en las tinieblas
de a fuera: alli será el loro, y el batimiento de
dientes.

31 וּבְאֲשֶׁר יָבֹוא בֶן-הָאָדָם
בְּכִבְדּוֹ וְכָל-מַלְאָכִים תִּקְדּוּ שָׁמָּה
אִתּוֹ אוֹ יֵשֵׁב עַל-כִּסֵּא כְבוֹדוֹ:

Y quando el Hijo del hombre vendrá en su
gloria, y todos los sanctos angeles conel, enton-
ces se sentará sobre el throno de su gloria.

כז.

25. Καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔ-
κρυψε τὸ πάλαι τὸν σου ἐν τῇ γῇ.
ὁ δὲ εἶπεν τὸ πᾶν.

Parquoi craignant, ie m'en suis allé,
& ai caché ton talent en terre: voici, tu
as ce qui est tien.

26. Ἀποκριθεὶς ὁ κύριος αὐ-
τῷ εἶπεν αὐτῷ, ποιηρὶ δόλος καὶ ὁμι-
λῶν, ὅτι ἐὰν ἐργάζῃς ὅπου σὺκ, ἰσχυ-
ρῶ καὶ σπασαγῇ ὅτι αὐτὸς ἐ-
στίν.

Et son seigneur respondant lui dit,
Mauuais seruiteur & iaché, tu faisois
que ie moissonnoye là où ie n'ai point
semé, & assembloye là où ie n'ai point
esparé.

27. Ἐδὲ εἰς σὲ βαλὼν τὸ δῶ-
ρον μου καὶ τοῖς τραπεζίταις, καὶ οὐ-
θὼν ἐργῶ ἐκμισθώσω αὐτὸν πρὸς ἐμὸν
σὺν τέλει.

Il te faisoit donc bailler mon argent
aux banquiers: & estant venu j'eusse
receu le mien avec vfure.

28. Ἀραγε εἰμι ἀπ' αὐτοῦ τὸ πᾶ-
λαι, καὶ ὁ κύριος εἶπεν αὐτῷ, τὰ δέκα
τάλαντα.

Oftes-lui donc le talent, & je donnerai
à celui qui a les dix talens.

29. Τῷ γὰρ ἔχοντι σὺ αὐτὸν τὸ δοῦ-
ναι, καὶ ὁ ποιεῖς ὅτι περισσεύει τὸ
πλεονέκτην, καὶ ὁ ἔχων ὅτι ἐλάττω-
ται ἀπ' αὐτοῦ.

(Car à chacun qui aurail il sera don-
né, & il en aura tant plus: mais à celui
qui n'a rien, cela manquera, qu'il lui se-
ra osté.)

30. Καὶ τὸν ἀργεῖον δέχων ἐκ-
βάλετε εἰς τὸ σκοτεινὸν τὸ ἐξώτερον·
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ-
γμὸς τοῦ ὀδόντω.

Mettez donc le seruiteur inutile és
tenebres de dehors: là y aura pleur &
gémissement de dents.

31. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάν-
τες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, τί-
να καθήσεται ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ.

Or quand le Fils de l'homme sera
venu, avec sa gloire, & tous les saints
Angeles avec lui, adonc il se serra sur le
throne de sa gloire.

כה

32 ויתכנסו קדמוני פ
כלהו עממא ויפרש
אנו חד מוחד ארך רענא
דמפרש צרנא מו צרנא:

E congregarannosi dinanzi a lui tutte le genti, che parava gli uni da gli altri, non altrimenti che il pastore se para le pecore da capretti.

33 ויקים ערבא מו ימינה
נצנא מו סמלה:

Emetterà le pecore da la sua destra & capretti da la sinistra.

34 הדין ואמר מלכא
להנו דמו ימינה תו בר
ברכיה דאמי ורתו מל
מלכותא דעתידא הנה
לכו מו פרמיתה ד
דעלמא:

Allor dirà il Re a quelli che saranno da la sua destra, Venite benedetti del Padre mio, possedete il regno che vi è apparecchiato fin da la fundatione del mondo.

35 כפנת צר ויהבתו לי
למאכל נבחיית וא
נאשקיתני אכסניא
היות וכנשתניני:

Perciòche io ho hauuto fame, & voi m'hauete dato mangiare: ho hauuto sete, & voi m'hauete dato bere: sono stato fore-stiere, & voi m'hauete raccolto.

36 צוטלנא היות
וכפיתני פריה הנה
וסערתני ובית אסירא
היות ואמתקני לות:

Sono stato ignudo, & voi m'hauete vestito: sono stato infermo, & voi m'hauete visitato: sono stato in prigione, & voi siete venuti a me.

37 הדין ואמר
נדיחא בינו אמי תינה
דכפו אנת ונתסינך או
דקרא אנת ואשקניך:

Allor ei giustigli risponderanno, dicendo: Signor, quando t'habbiam noi veduto hauer fame, & habbiamoti pascente? o hauer sete, & habbiamoti dato bere?

38 ואמתי תינה דא
דאכסניא אנת ונשתקני או
דערטלי אנת ונסינך:

Et quando t'habbiam noi veduto fore-stiere, & habbiamoti raccolto? o ignudo, & habbiamoti vestito?

כה

32 ויקהל ל פניו כל חגוים
ויפריד אותם אלה מאלה כמו
רועה יפריד את כבשים מאת
צדיים:

Y faràn juntadas delante de el todas las gentes: y apartarlos hà los vnos de los otros, como aparta el pastor las ouejas de los cabritos.

33 ויצא את כבשים אל ימינו
ואת צדיים אל השמול:

Y pondrà las ouejas a su derecha, y los cabritos a la yzquierda.

34 ואו" ואמר המלך לאלה
אשר אל ימינו לכו ברוכי אבי
ודשו את ממלכה תפולנה לכם
מראשית העולם:

Entonces el Rey dirà a los que estaran a su derecha, Venid benditos de mi Padre, poseed el Reyno aparejado para vosotros, desde la fundacion del mundo.

35 כי רעבתי ונתתני לי לאכל
צמאתי ונתתני גר היותי
נחאספוני:

Porque tuue hambre, y tifics me de comer: tuue sed, y distesme de beuer: fue huesped, y recogistme:

36 עירום היותי ונכסני חליתי
נתפקדוני בבית סהר היותי
ותבלני אלי:

Desnudo, y cubristesme: enfermo, y visitastesme: estuue en la carcel, y venistes a mi.

37 או" יענו לו הצדקים לאמר
אדני מתי ראינוך רעב ונאכילך
או צמא ונשקך:

Entonces los justos le responderàn, diciendo, Sennor, quando te vimos hambriento, y te sustentamos? o sediento, y te dimos de beuer?

38 ובתי ראינוך גר ונאספך או
עירום ונכסך:

Y quando te vimos huesped, y te recogimos? o desnudo, y te cubrimos.

כז.

32. Καὶ συναχθήσονται ἐμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ὁ ἀλλήλων, ὡς τὸ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων.

Et seront assamblees deuant lui toutes nations: & il les separera les vus d'avec les autres, comme le berger separe les brebis d'avec les boucs.

33. Καὶ στήσει τὰ μὲν περὶ δεξιᾶς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν.

Et mettera les brebis à sa main droite, & les boucs à la gauche.

34. Τότε ἔσται ὁ βασιλεὺς τοῦ ουρανοῦ αὐτῷ, δευτε οἱ ἀγαλλήμοι: ὅτι πάρος μὲν κληρονομήσατε τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν αἰὶν ἀποστόλων.

Alors dira le roy à ceux qui seront à sa droite, Venez les beaux de mon Pere, possedez en heritage le royaume qui vous à esté appretté dès la fondation du monde.

35. Ἐπείνασε γὰρ καὶ ἐδίψηκα καὶ μοι φάγετε τὸ ἐσθίον, καὶ ποτίσατέ με: ὅτι ἦμιν καὶ σωτηρίαν καὶ μέτρον.

Cat l'ai eu faim, & vous m'auiez donné à manger: j'ai eu soif, & vous m'auiez donné à boire: l'estoy' estrange, & vous m'auiez recueilli.

36. Γυμνὸς, καὶ περιεβλάστη με ἡ εὐσπνοία, καὶ ἐπισκεψάμενος ἐν φυλακῇ ἦμιν, καὶ ἤγαγεν ἡμᾶς με.

J'estoye nud, & vous m'auiez vestu: j'estoye malade, & vous m'auiez visité: j'estoy' en prison, & vous estes venus vers moi.

37. Τότε δεσπεύσῃσι πρὸς αὐτὸν οἱ δίκαιοι, λέγοντες, κύριε, πότε σε εὐδαίμονα ᾤκοῦμεν, καὶ ἐξέλειψαμεν; καὶ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς.

Adonc lui respondront les iustes, disans, Seigneur, quand t'auons-nous veu auoir faim, & t'auons repeu? auoir soif, & t'auons donné à boire?

38. Πότε δέ σε εὐδαίμονα ᾤκοῦμεν, καὶ σωτηρίαν καὶ μέτρον; καὶ ἀπε-βάλετο.

Et quand t'auons-nous veu estrange & t'auons recueilli? ou, nud, & t'auons vestu?

32. Et congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis.

Und before him shal be gathered all nations; and he shal separate them one from another / as a shepheard separateth the sheepe from the goates.

33. Et statuet oves quidem à dextris suis, hœdos autem à sinistris.

Und hee shal set the sheepe on his right hand / and the goates one the left.

34. Tunc dicet rex his qui à dextris eius erant: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

Then shal the King say to them on his right hande: Come ye blessed of my Father: inherite ye the kingdome prepared for you from the foundations of the worlde.

35. Esurivi enim: & dedisti mihi manducare. Sitivi, & dedisti mihi bibere, hospes eram: & collegisti me.

For I was an hungred; and ye gave me meate: I thirsted; & ye gave me drinke: I was a stranger; and ye lodged me.

36. Nudus: & operuistis me, infirmus: & visitastis me, in carcere eram: & venistis ad me.

I was naked; and ye clothed me: I was sicke; and ye visited me: I was in prison; and ye came unto me.

37. Tunc respondebunt ei iusti, dicentes, Domine, quâdo te vidimus esurientem, & pavimus te: sitientem, & dedimus tibi potum?

Then shal the righteous answer him / saying: Lord, when sawe we thee an hungred; and fed thee? or athirst; & gave thee drinke?

38. Quando autem te vidimus hospitem, & collegimus te: aut nudum, & cooperuimus te?

Und when sawe we thee a stranger; and lodged thee? or naked; and clothed thee?

32. Und werden für im alle Völcker versamlet werden / vnd er wird sie von einander scheiden / gleich als ein Hirte die Schafe von den Böcken scheidet.

De alle Völck stulle versamlet saar hannem / De hand skal stille dem fra huer andre / lige som en Hyrde stil Saar fra Geder.

33. Vnd wird die Schafe zu seiner rechten stellen / vnd die Böcke zur linken.

De hand skal stille Saarene hof sin Høgere Haand / oc Gederne hof den venstre Haand.

34. Da wird denn der König sagen zu denen zu seiner Rechten: Kommt her ihr gesegneten meines Vatters / ererbet das Reich / das euch bereitet ist von anbegin der Welt.

Saa skal da Kongen sige til dem / hof hans høgere Haand / kommer hid i min Faders velsignede / arffuer der Dige / som eder er bereede aff Verdens begyndelse.

35. Denn ich bin hungerig gewesen / vnd ihr habt mich gespeiset. Ich bin durstig gewesen / vnd jr habt mich getrencket. Ich bin ein Gast gewesen / vnd ihr habt mich beherberget.

Thi ieg hungrede / oc i gaffue mig mad. Ieg tørsted / oc i gaffue mig drick. Ieg vaar Fremmit / oc i lode mig huff.

36. Ich bin nackt gewesen / vnd jr habt mich bekleidet. Ich bin krank gewesen / vnd jr habt mich besucht. Ich bin gefangen gewesen / vnd jr seid zu mir kommen.

Ieg vaar Nogen / oc i kledde mig. Ieg vaar Sing / oc i besøgte mig. Ieg vaar i Fængsel / oc i lode til mig.

37. Denn werden im die Gerechten antworten / vnd sagen: HERRE / wenn haben wir dich hungerig gesehen / vnd haben dich gespeiset? Oder durstig / vnd haben dich getrencket?

Da stulle Reiserdige suare hannem / oc sige: HERRE / Naar saae vi dig hungtig / oc gaffue dig mad? Eller tørstig / oc gaffue dig drick?

38. Wenn haben wir dich einen Gast gesehen / vnd beherberget? Oder nackt / vnd haben dich bekleidet?

Naar haffue vi seet dig Fremmit / oc lode dig huff? Eller nogen / oc haffue kled dig?

32. A shromážděni budau před něho vschpěni národové. Provdělí je na ržno / tať nako pásheť odděluje ovce od kozlův:

Abda zgrómážděni předeň vschpěti národy / y oblacy iedny od drugich / táťo pásheť odděluje ovce od kozlův.

33. A postaví ovce na pravici své / a kozly na levice.

A postaví ovce po práwey ruce své / a kozly po lewey.

34. Tehdy bij král těm kteří na pravici jeho budau: Poděte požehnání Otce svého / vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa.

Tedy rечеť Król tym którzy buda po práwey ruce / Poděte blagosloviení oycá meho / poslastie dnyeděstie království vám zgotowane od zloženía světa.

35. Neb jsem lačen / a dali jste mi jísti. Žijmil jsem / dali jste mi pít. Hostem jsem byl / a přizvali jste mne.

Abowtem lačen / a vy dāte mi dālie / prāgnalem / y dālie / cī mī přizvali mē / y přizvali mē.

36. Náh jsem byl / a odliši jste mne. Nemocen jsem byl / a navštívil jste mne. V žaláři jsem seděl / a přicházeli jste k mně.

Bylem nágtm / a vy dāte mē pryzoděali / bylem nemočnym / a vy dāte mē návědžiti / bylem w mēčieniu / a vy dāte do mē přizvati.

37. Tehdy odpovďdí jim spravedliví / řkouce: Pane / kdy jsme tebe viděli lačeného / a krmlili jsme tebe? Žijmil jsme ho / a dávali jsme nápoje?

Tedy mu odpovědza sprāwědliví / řkauce: Pane / kdy jsme tebe viděli lačnācym / a krmlili jsme tě / a dāvali jsme nápoje?

38. A neb kdy jsme tebe viděli hostem / a přizvali jsme tebe? Anebo náčho / a odliši jsme tebe?

A kedy jsme tě / w dāžiti go dāci em / y přizvali jsme tě / a dāvali jsme přyzvati?

39 ואמתי חונק פדירה
או בירה אסירה ואמין
לחנק:

Quando l'abbiamo noi veduto infermo, o in prigione, e siamo venuti à lui?

40 ויצא מלפני ואמר
זהו אמין אמר אנא לכון
בפמא דעבדתון לחד מן
הליו אחי וצור לי הו
עבדתון:

Et il Respondendo, dixit eis, Le Roi dico in veritate, che inquanto che voi l'haveate fatto ad un di questi miei minimi fratelli, l'haveate fatto à me.

41 היבין ואמר אף להבין
המן סמלה נבי דכון מני
יטו דגידת דלעלם
המטובה לאכל נקרא
דמזאבה:

Alla dirà ancor à quelli che saranno da la sinistra, Partireni da me, mala detto, al fuoco eterno, che è apparecchiato al diavolo & à suoi angeli.

42 כפירת גיר ולג
הבתו לי למאכל ונחית
לא אשקיתוני:

Perche io ho havuto fame, & voi non mi haveate dato mangiare: ho havuto sete, & non mi haveate dato bere.

43 ואכסניה הוית ולא
פגשתני וערסליא הוית
ולא פגשתני ופדירה
הוית ובית אסירה הוית
ולא פגשתני:

Sono stato forastiere, & non mi haveate accolto: sono stato ignudo, & non mi haveate vestito: sono stato infermo, & non mi haveate visitato.

44 הידיו וצנינא ואף הבין
ואמר מרו אמתי חונק
בפמא או אפיה או
אכסניה או ערסליא או
פדירה או בית אסירה
ולא פגשתני:

Allora essi ancor gli risponderanno, dicendo, Signore, quando l'abbiamo noi veduto havere fame, o sete, o esser forastiere, o ignudo, o infermo, o in prigione, & non l'abbiamo servito?

39 או"מתי ראינוך חולה או"
בבית הסחר ונכח אלך:

O quando te vimos enfermo, o en la carcel, y venimos à ti?

40 ויצו המלך ויאמר אליהם
אמן אני ואומר לכם כל אשר
עשיתם לאחד מאחי הקטנים
האלה לי עשיתם:

*Y respondiendo el Rey, dezirles ha, Dezier-
to os digo que enquanto lo hezistes à vno de es-
tos mis hermanos pequennitos, à mi lo hezistes.*

41 ואו"י אמר גם לאלה אשר
לשמאל סודו ממני הארוכים
אל"א כל עולמים אשר
הזכנה לשטר ולמלאכיו:

*Entonces dirà tambien à los que estarán à la
yzquierda, Yd hos de mi malditos al fuego eter-
no que està aparejado para el diablo y sus an-
geles.*

42 כי רעבתי ולא נתת לי
לאכל צמאתי ולא השקיתוני:

*Porque tuue hambre, y no me distes de co-
mer: tuue sed, y no me distes de beuer.*

43 גר הייתי ולא הספתוני
ערום ולא כסיתוני חולה
ובבית אסורים ולא פקדתוני:

*Fue huésped, y no me recogistes: desnudo, y
no me cubristes: enfermo y en la carcel estuve, y
no me visitastes.*

44 או"יצנו" אותו גם המה
לאמר אדני מתי ראינוך רעב
או צמא או גר או ערום או
חולה או במשטרה ולא שרתנוך:

*Entonces tambien ellos le responderan, di-
ziendo, Sennor, quando te vimos hambriento,
o sediento, o huésped, o desnudo, o enfermo, o
en la carcel, y no te servimos?*

39. Πότε δε σε εἶδεμεν ἀσθενῆ ἢ ἐν
ἐν φυλακῇ, καὶ ἢ ἡμεῖς πρὸς σε ἦ

*Ou quand t'auons-nous veu malade,
ou en prison, & sommes venus vers toi?*

40. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς
εἶπεν αὐτοῖς ἀμείν λέγω ὑμῖν ἐφ'
ὅσον ἐποιήσατε ἐν τῶν ἡμῶν ἀδελ-
φῶν μὲν ἡμῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίη-
σατε.

*Et le roy respondant, leur dira, Em
verité ie vous di, qu'entant que vous
fauuez fait à l'un de ces plus petis de mes
freres, vous le m'auuez fait.*

41. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ ἀρι-
στερῶν, ἀποστῆτε ἀπὸ ἐμοῦ οἱ κατη-
ραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ὃ
ἡτοίμασμαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ.

*Lors il dira aussi à ceux qui seront à
gauche, Departez-vous de moi, mau-
dits au feu eternal, qui est preparé au
diable & à ses anges.*

42. Ἐπεὶ αὖτε ἔσθω καὶ οὐκ ἔδω-
κατέ μοι φαγεῖν, καὶ οὐκ ἔδω-
κατέ μοι ποτεῖν.

*Car j'ai eu faim, & vous ne m'auuez
point donné à manger: j'ai eu soif, & ne
m'auuez point donné à boire.*

43. Ἐπεὶ ἦμι μὴ, καὶ οὐκ ἐσυνελά-
κατέ με γυμνός, καὶ οὐκ ἐσκέλισά-
μεν ἀσθενῆ, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ
ἐπισκεψάμεν.

*T'es-toy estrange, & vous ne m'auuez
point recueilli: nud, & vous ne m'auuez
point vestu: malade & en prison, & ne
m'auuez point visité.*

44. Τότε ἀποκριθήσονται αὐ-
τῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες κύριε, πότε
σε εἶδεμεν πενθεῖν, ἢ διψῶντα, ἢ
ζῶντα, ἢ γυμνόν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυ-
λακῇ, καὶ οὐκ ἐσκηνοῦμεν σοι;

*Lors aussi ceux-la lui responderont,
disans, Seigneur, quand t'auons-nous
veu auoir faim, ou soif, ou estre estran-
ger, ou nud, ou malade, ou en prison, &
ne t'auons point subuenu?*

CAP. XXV.

39. Aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere: & venimus ad te?

Or when saw we thee sicke / or in prison / and came vnto thee?

40. Et respondens rex, dicit illis, Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

And the King shall answer and say vnto them / Verely I say vnto you / in as much as ye haue done it vnto one of the least of these my brethren / ye haue done it to me.

41. Tunc dicit & his qui à sinistris erunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius.

Then shall hee say vnto them on the left hande / Departe from me ye cursed / into euellasting fyre / which is prepared for the deuil and his Angels.

42. Esurivi enim: & non dedistis mihi manducare, sitivi: & non dedistis mihi potum.

For I was an hungred / and ye gave me no meate: I thirsted / and ye gave me no drinke:

43. Hospes eram: & non collegistis me, nudus: & non operuistis me, infirmus, & in carcere: & non visitastis me.

I was a stranger / and ye lodged me not: I was naked / and ye clothed me not: sicke / and in prison / and ye visited me not.

44. Tunc respondebunt ei & ipsi, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere: & non ministravimus tibi?

Then shall they also answer him / saying / Lord / when saw we thee an hungred / or a thirst / or a stranger / or naked / or sicke / or in prison / and did not minister vnto thee?

Das XXV. Capitel.

39. Wenn haben wir dich krank oder gefangen gesehen / vnd sind zu dir kommen?

Maar haffue wi seer dig siug eller fangen / oc eve comen til dig?

40. Vnd der König wirdt antworten / vnd sagen zu ihnen: Warlich ich sage euch / was ihr gethan habt einem vnter disen meinen geringsten Brüdern / das habt jr mir gethan.

De Koenig skal suare / oc sige til dem / Sande siqe siger ieg eder / Quad som i haffue gjort en aff disse mine minste Brødre / det haffue i gjort mig.

41. Denn wird er auch sagen zu denen zur Linken: Gehet hin von mir / jr verfluchten / in das ewige Feuer / das bereitet ist dem teuffel vnd seinen Engeln.

Da skal hand oc sige til dem haff den venstre haand / Gaar bort fra mig / i Forbandede / i den euige Ild / som er bered Dieffuelen oc hans Engle.

42. Ich bin hungerig gewesen / vnd ihr habt mich nit gespeiset. Ich bin durstig gewesen / vnd ihr habt mich nicht getrencket.

Jeg vaar hungriq / oc i gaffue mig icke mad. Jeg vaar tørstiq / oc i gaffue mig icke dricke.

43. Ich bin ein Gast gewesen / vnd jr habt mich nicht beherberget. Ich bin nackt gewesen / vnd jr habt mich nicht bekleidet. Ich bin krank vnd gefangen gewesen / vnd jr habt mich nicht besucht.

Jeg vaar Fremmet / oc i lonte mig icke herbere. Jeg vaar Nogen / oc i kledde mig icke. Jeg vaar Siug oc fangen / oc i besøgte mig icke.

44. Da werden sie im auch antworten / vnd sagen: HERR / wenn haben wir dich gesehen hungerig / oder durstig / oder einen gast / oder nackt / oder krank oder gefangen / vnd haben dir nicht gedienet?

Da skulle de oc saa suare hannem / oc sige / HERR. Maar haffue wi seer dig hungriq / eller tørstiq / eller fremmet / eller nogen / eller siug / eller fangen / De haffue icke tiene dig?

Kapitola XXV.

39. Anch kdy gsmc icke vi dēli nemocnēho / neb w žalāfi / a přichāzeli gsmc tobē?

Abo kedy smy ciekwi dēli nics moenym / abo w wiczienu / y przychādzimy do ciebie?

40. Odpowisidage Krāl diš gim: Zagisiet prawym wām / cožkoli gste činili gednomu & Bratři tēcho mých napmen / sych / nani gste učinili.

A odpowiesidacie Król rzecze im / Japawode powiedam wām / Jleście uczynili jednému z tych bratrey moiey nannemych / imisście uczynili.

41. Potom diš y tēm stetiš na lewicy gcho budau: Dodeš dēteš odemne zloščenij do ch / nē wēcnēho / kteryž gest připra / wen dāblu y Angelām gcho.

Tedy rzecze y tym którzy po lewicy będą / Dōdacie odemnie przy / kład w ogien wieczny / Ktery zgo / towany jest dyablu y Aniołām te / go.

42. Neb gsem lačnē / a neba / li gste mi gisli: Jižul gsem / a nedali gste mi pišl:

Abowiemem lačnat / y nie dā / liście mi teš / pragnalem / y nie daliście mi pić.

43. Hostem gsem byl / a ne / prižali gste mne: Nāh / a ne / dižwali gste mne: Nemocen a / w žalāfi gsem byl / a nenany / stiwili gste mne.

Byłem gościeniem / a nie przyję / liście mnie / byłem nāgim / a nie przyożalaliście mnie / byłem nie / mocnym y w więzieniu / a nie nawiedziliście mnie.

44. Tedy odpowēdiš ge / mu y oni / kauce: Wāne / kdy gsmc tebe wiždali lačnēho / nebo / jižulwēho / anch hostem / nebo / nāhēho / neb nemocnēho / anch / w žalāfi / a neposlažili gsmc / tobē?

Tedy mu odpowiesidza y oni / mo / wiac / Pānie / kedy smy ciekwi / dēli lačnacym / abo pragnacym / abo gościeniem / abo nāgim / abo nie / mocnym / abo w więzieniu / a nie / siugili smy robie?

כה

45. הִידִּיּוּ יֵצֵא וְאָמַר
לְהוֹן אֲמִינוּ אָמַר אֲנִי
לְכֹן דְּכִמָּא דְלֹא עֲבַדְתִּין
לְחַד מִן הַלִּין וְעוֹדָא אִף
לֹא לִי עֲבַדְתִּין :

Allora egli risponderà loro, dicendo, Io mi dico in verità, che inquanto Voi non l'havete fatto ad uno di questi minimi, ne anco a me l'havete fatto.

46. וְהָאֵלֹהִים הָלִין לְתַשְׁבִּיחָא
דְּעֵלְמָא וְיִדְיָא לְחַיִּי
דְּעֵלְמָא :

E così questi andavano al supplicio eterno, e i giusti à la vita eterna.

כו

1. וְהוּא דְבִדּוּ שְׁלָם יִשׁוּעַ
כְּלִי מַלְאִי הָלִין אָמַר
לְתַלְמִידָיו :

Et auant que poi che l'eu habbe finit tutte queste parole, disse à i suoi discipoli.

2. דְּעֵצוּ אֲנִיתִין דְּבִתְרָה
תְּרִין עֲמִין הָאֵלֹהִים בְּכַחֲתִי
וּבְרֵה דְּאֲנָשָׁא מִשְׁתַּלֵּם
דִּין דְּחַיִּי :

Voi sapete che dentro à due giorni si fa la festa de la Pasqua, & el Figliuolo de l'huomo sarà dato ad offer crucifisso.

3. הִידִּיּוּ אֲתַפְּנִי רִבִּי כ
כְּהֵנָּא וְסַבְרָא וְקָשִׁי שְׁמִי
דְּעֵצֵמָא לְדִתָּהּ דְּרֵב כְּהֵנָּא
דְּמִתְקַנָּא חֲבֵרָה :

Allor si congregarono i principali Sacerdoti, & gli Scribi, & l'Ecceho del popolo ne la sala del Pontifice, che si chiamava Caifa.

4. וְאֲתַמְלִכוּ עָלַי יִשׁוּעַ
דְּבִנְכִלָּה וְאֲחִידוּנִיָּהּ ו
וְקַטְלוּנִיָּהּ :

E confutaron infame di pigliare l'eu e lo uinceranno, & farlo morire.

5. וְאֲמַרְיוּ הוּא לֹא
בְּעֵדְעֵאנָא דְלֹא נִהְיָ
שְׁגוּשִׁיָּא בְּעֵמָא :

E dicevano, Non già nel dì de la festa, accorcho non si faccia tumulto nel popolo.

6. וְכֵד הָאֵלֹהִים יִשׁוּעַ בְּבִית
עֲנִיָּה בְּבִיתָהּ דְּשִׁמְעוֹן
בְּדִבְרֵה :

Hor essendo l'eu in Betania, in casa di Simon lebbroso.

כה

45. אִו יֵעֲנֶה לָהֶם לֵאמֹר אָמַר
אָמַר לָכֶם כֹּל אֲשֶׁר לֹא עֲשִׂיתֶם
לְאֶחָד מִמֵּעֲטִים הָאֵלֶּה וְגַם
לִי לֹא עֲשִׂיתֶם :

Entonces responderlesha, diciendo, Decierto os digo que en quanto no lo hezistes à vno de estos pequennitos, ni à mi lo hezistes.

46. וְיִלְכוּ אֵלֶּה אֶל־עֲנֵשׁ הָעוֹלָם
וְצַדִּיקִים לְחַיִּי כָל־עוֹלָמִים :

Y iran estos al tormento eterno, y los justos à la vida eterna.

כו

1. וַיְהִי־כַאֲשֶׁר כָּלָה יִשׁוּעַ כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר אֶל־
תַּלְמִידָיו :

Y Aconteció que como vno acabado Iesus todas estas palabras, dixo à sus Discipulos,

2. יִדְעֻתֶּם כִּי אַחֵר יוֹמִים יְהִי
הַפֶּסַח וּבֶרֶךְ הָאָדָם יִמְסֹר לְהַצִּילָב :

Sabeys que dentro de dos dias se haze la Pascua: y el Hijo del hombre es entregado para ser crucificado.

3. אִו נִקְהָלוּ שָׁלִי הַכֹּהֲנִים
וְסוֹפְרִים וְזִקְנֵי הָעָם אֶל־הָצַר
כִּהְיוּ חֲדוּל הַצִּקְנָא קִרְפָּא :

Entonces los principes de los Sacerdotes, y los Escribas y los Ancianos del Pueblo se juntaron al patrio del Pontifice, el qual se llamaua Caiphaz.

4. וַיִּעֲצוּ לְתַפֵּשׂ אֶת־יִשׁוּעַ
בְּמַדְמָה וּלְהָרוֹג :

Y ruuieron consejo para prender por enganno à Iesus, y matarlo.

5. וַיֹּאמְרוּ אֶל־בְּיוֹם חֲחָג פֶּךְ־
תִּהְיֶה מִהוּמָה בָּעָם :

Y dezian, No endia de fiesta: porque no se haga alboroto en el pueblo.

6. וּכְאֲשֶׁר הָיָה יִשׁוּעַ בְּבֵית־
עֲנִיָּה בְּבֵית שְׁמֵעוֹן הַצִּקְנָרֵעַ :

Y estando Iesus en Bethania en casa de Simon el leproso.

כז.

45. Τότε ἀποκριθὲν αὐτοῖς
λεγει· ἀμὲν λεγω ὑμῖν, ὃ ὅτι
ὅτι ἐποίησται ἐν τῶντων ὅτι ἐλαχίσ-
τον, ὃδὲ ὑμεῖς ἐποίησται.

Lors il leur respondra, disant, En vérité ie vous di, qu'entant que vous ne l'auiez point fait à l'un de ces plus pe-
tits, vous ne me l'auiez point fait aussi.

46. Καὶ ἀποκριθὲν αὐτοῖς εἰς
καλαστον αἰώνων· οἱ δὲ ὀνόματι εἰς
ζωὴν αἰώνων.

Et ceux-ci s'en iront aux peints eter-
nelles: mais les iustes s'en iront à la vie
eternelle.

Κ Ε Φ Α Λ. ΚΖ.

Καὶ ἐγένετο ὅτι ἐπέλυσεν ὁ ἱ-
σὺς πᾶσιν τοῖς λόγους ταύ-
τους, ἐκ τῆς μαθητείας αὐτοῦ.

Et aduint quand Iesus eut acheué
tous ces propos, qu'il dit à ses disciples.

2. Οἶδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας
τὸ πάσχα γένηται, καὶ ὁ υἱὸς ὁ ἀν-
θρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σωρα-
θῆναι.

Vous saluez que de dans deux iours la
solenité de la Pasque se fait: & le Fils
de l'homme s'en va estre liuré pour estre
crucifié.

3. Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι ὁ λαὸς εἰς τὸ αὐτὸν ὅτι
ἀποκρίσας, ὁ λεγεμὲν καὶ Καίφα.

Lors s'assemblerent les principaux
Sacerificateurs, & les Scribes, & les An-
ciens du peuple en la salle du souverain
Sacerificateur, nommé Caiphé.

4. Καὶ συνεβλήσαντο ἵνα τὸν
ἱησοῦν κτερήσωσι θάνατον, καὶ ἀπο-
κτείνωσιν.

Et tindrent conseil de faire Iesus
par finesse, & de le mettre à mort.

5. Ἐλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἱερῇ, ἵνα
μὴ θύμωσῃ ἡ πόλις ἐν τῷ λαῷ.

Mais disoyent-ils, Non point durant
la feste, de peur qu'il ne se face tumulte
entre le peuple.

6. Τὸ δὲ ὅτι ἱησοῦς ἦν ἐν Βεθανί-
ᾳ, ἐν οἰκίᾳ σίμων τοῦ λεπροῦ.

Et comme Iesus estoit en Bethanie,
en la maison de Simon, dit le lepreux.

45. Tunc respondebit illis, dicens, Amen dico vobis, quandiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.

Then shall he answer them / and say, Verily I say unto you, in as much as ye did it not to one of the least of these, ye did it not to me.

46. Et ibunt hi in supplicium aeternum: iusti autem, in vitam aeternam.

And these shall goe into everlasting pain: and the righteous into life eternall.

ET factum est: cum consummasset Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis.

And it came to passe / when Iesus had finiſhed all these sayings / he said unto his disciples.

2. Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur ut crucifigatur.

Ye knowe that within two daies is the Passover: and the Sonne of man shall bee delivered to be crucified.

3. Tunc congregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas.

Then assembled together the chiefe Priests, and the Elders, and the Elders of the people into the hall of the hie Priest called Caiphas.

4. Et consilium fecerunt ut Iesum dolo tenerent, & occiderent.

And consulted how they might take Iesus by subtiltie, and kill him.

5. Dicebant autem, Non in die festo: ne forte tumultus fieret in populo.

But they said, Not on the feast day: lest any uproare be among the people.

6. Cum autem Iesus esset in Bethania in domo Simonis Leprosi.

And when Iesus was in Bethania, in the house of Simon the leper.

45. Denn wird er ihnen antworten vñnd sagen: Warlich ich sage euch: was ihr nicht gethan habt einem vñter disen Geringsten / das habt ihr mir auch nicht gethan.

Da skal hand suare dem / oc siſe / Sandestae siſe gerter / oder / Huad som i icke haſſue giort en aff disse Minſte / der haſſue i oc icke giort mig.

46. Vñd sie werden in die ewige Pein gehen / aber die Gerechten in das ewige Leben.

De de skalle gaa i den euitge Pine / Men de Retteſte dige i der euitge Liſt.

Vñd es begab sich / da Iesus alle dise rede vollendet hatte / sprach er zu seinen Jüngern:

De der hende siſe / der Iesus haſſe giort ende paa al denne Tale / da ſagde hand til sine Disciple.

2. Ihr wiſſet / das nach zweyen tagen Oſtern wird / vñd des Menschen Son wirdt überantwortet werden / daß er gecreuziget werde.

I vider / at efter tho dage er der Paaske / De Menſkens Son bliſſue forraad / at hand skal faare ſteſte.

3. Da versammelten sich die Hohenprieſter vñd Schrifftgelehrten / vñd die Elteſten im Volck / in den Pallast des Hohenprieſters / der da hieß Caiphas.

Da forsamlede de ypperſte Preſter oc Schrifftlode / oc de Eldeſte blant Folket ſig / i den Ypperſte Preſtis Sal / som hed Caiphas.

4. Vñd hielten rath / wie sie Iesum mit listen griffen vñd tödten.

De hilde raad / huortedis de funde gribe Iesum med liſt / oc thiellſa hannem.

5. Sie sprachen aber: Ja nicht auff das Feſt / auff daß nicht ein Auffrhur werde im Volck.

De de ſagde / Ja icke paa Høitiden / at der skal icke bliſſue ic Ovrør blant Folket.

6. Da nun Iesus war zu Bethanien / im Hauſe Simonis des Außſetzigten.

Der Iesus vaar nu i Bethanien / vdi Simonis den Spedaltſis huſt.

45. Tedy odpowij gim / ſka: Zagſie prawij wam: Cogſie koli nečinili gednomu z najmenſſych tčcho / mně gſie nečinili.

Tedy im odpowie / mowiac / Zprawde powiedam wam / Tłeczcie me czynili gednomu z tych najmneyſzych / a niecie mnie wczynili.

46. Wpędąntes do trapezj wčenčho / ale Sprawiedliwi do żywota wčenčho.

Wpoyda ču nā mčſe wčezna / a ſprawiedliwi do żywota wčeznego.

Y Etalo ſe ſdny doſonat Ge / Z hio ſčeti tpo wſčeti / čell Wčedniſtuoſm ſwpm:

Y Etalo ſe gdy doſonczył Iesus / Z tych wſpčtych / ſlow / tčell wčeznom ſwpm.

2. Wjete / ſe po dwu dnech Wčstāner bude / a Epi Eſto: wčta zrazu bude / aby byl wčſi ſewān.

Po dwu dnih bude Wčſta noc / a Epi člowčcy bude pozdan aby byl wčſi zewān.

3. Tedy ſe ſčeli ſe Wčchnij Kněžj a Starſij Lidu na Epi Wčchnijho Knęze / kres rſz ſlaul Kayſaſo.

Tedy ſe zebraſi Wſiažetſi Kāplāſtie / doſerowie y ſčarſy / ludu do dworu Kāplāna / tchorego zwano Kāiſaſo.

4. A radu wčiniſi / aby Geſiſſe ſpſiwč pali a zabiſi.

A radzili ſe ſpolu aby Iesus aſrāda poimāli y zabiſi.

5. Ale prawili: Ne w Den Wčātēniſj / aby ſnad ne byl rozbrog w Lidu.

A rzeſli: Nie w ſwčeto / aby ſie nie ſtālo zomčſčenie w ludu.

6. Kdſz pak byl Geſiſſo w Bethanij w Domu Symona malomocnčho.

A gdy Iesus byl w Bethāniey w domu Symona uſadowātego.

כו

7 קרבת לה אנתתה
דאית עליה ששפתה
דמשחא דפסמא סג' דמיא
ואשפתה על רשה דישוע
כד סמיר:

*Era venuta à lui una donna che ha-
uena un vaso d'alabaſtro d'un vnguento
di gran prezzo, e ſpauſelo ſopra il capo di
eſſo: che ſedeva.*

8 חנו דין תלמידוהי וא
ואתפאש לחון ואמרו ל
למנא אמרנא הנני:

*E i ſuoi diſcepoli cio ſedendo, n' heb-
bero idegnò, dicendo, A che propoſito que-
ſta perdita.*

9 משבח הוא גיר דידבון
הנני בסג' ויתתקב לב
למסכני:

*Cancioſia che queſto vnguento ſi po-
teua vendere in gran prezzo, e darſe à i
poveri.*

10 ישוע דין ידע ואמר להון
מנני מלאון אנתון לה
לאנתתא עמא שפיר
עבדת לותי:

*Il che hauendo ſe ſe conoſciuto, diſſe
loro, Perche darte voi moleſtia à queſta
donna? ella certamente ha fatto una bu-
ona opera inuerſa di me.*

11 בכל יבון גיר מסכנא
אית לבון עמכון לי דין לא
בכל יבון אית לבון:

*Voi hauete ben ſempre de poveri
conefſo voi, ma me non hauete gia ſem-
pre.*

12 תנא דין הארמון
בסמא הנא על גושמא און
למקפדני עבדתי:

*Perche ſpargendo coſteſi queſto vn-
guento ſopra il mio corpo, l'ha fatto per la
mia ſepultura.*

13 ואמון אמר אנני
לכון דאמכון דתתפדון ס
סברתי תנא בכלה עלמא
יתמולל אף מדים דעבדת
תנא לדוכרנה:

*Io ſi dico in verita, che douunque ſa-
rà predicato queſto Euangelio per tutto il
mondo, ſi raccontarà ancora cio che co-
ſei ha fatto, in memoria di lei.*

14 תידיו אל חר מן תר
עטר המוקדא יהודי
סכריוטא לות רבי כהנא:

*Allora ſono di docti, che ſi chiama-
ua Guda Iſcariota, ſenando a i principa-
li Sacerdotes.*

כו

7 גנשה אליו אשה ובדה פל
בהט שמו יקר מאד ותשפך על
ראשו בשבתו:

*Vino à el vna muger con vn vaso de alabaſtro
de vnguento de gran precio, y derramólo ſobre
la cabeça de el eſtando ſentado à la meſa.*

8 ויראו התלמידים ויכעסו
לאמר על מה האבדה תזאת:

*Lo qual viendo ſus Diſcepolos enojaronſe,
diziendo, Porque ſe picrde eſto?*

9 כי יכל השמן הזה להמכר
בכב ולהיתן לאביונים:

*Porque eſte vnguento ſe podia vender por
gran precio, y darſe à los pobres.*

10 וידע ישוע ויאמר להם
למה תאלצו את האשה כי
מעשה טוב פעלה בי:

*Y entendiendolo Ieſus, dixoles, Porque days
pena à eſta muger que me ha hecho buena obra?*

11 כי בכל יצית אביונים יהיו
עמכם ואני לא בכל יצית איתי
עמכם:

*Porque ſiempre tendreys pobres con voſo-
tros, mas à mi no ſiempre me tendreys.*

12 היא שלכה את השמן
הזה על בגדיו עשתה:

*Porque echando eſto vnguento ſobre mi
cuerpo, para ſepultarme lo ha hecho.*

13 אמר אני אומר לכם בכל
מקום אשר תקרא שם את
הבשדה תזאת בכל הארץ ואמר
את אשר עשתה זאת לזכרון:

*Decierto os digo que donde quiera que eſte
Euangelio fuere predicado en todo el mundo,
tambien ſerà dicho para memoria de ella lo que
eſta ha hecho.*

14 אז הלך אחד משנים עשר
התקרא יהודה אישכריוטי אל
ראשי הכהנים:

*Entonces vno de los doze, que ſe llamaua
Iudas Iſcariota, fue à los principes de los Sacer-
dotes.*

כז.

7. Προσηλθὺν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἀλά-
βαστον μύρον ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ
κατίχευεν ἐπ' αὐτὸ κεφαλῇ αὐτοῦ
ὑποκλινθεῖς.

*Vne femme eſtoit venue à lui, ayant
vne boiſte d'oignement de grand prix,
& l'auoit reſpandu ſur la tête d'eſcelui
eſtant à table.*

8. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἡ-
γανάκησαν, λέγοντες· τίς τίς ὁ
πώλλος αὐτῆς;

*Et ſes diſciples voyans cela, furent
indignés, diſans, À quoi ſert ce degaſt?*

9. Ἰδὼν αὖτε καὶ ὁ ἰησοῦς τὸ μύρον
ὡς ἐβλήθη, καὶ διέβληκεν
τὸ πνεῦμα.

*Car ceſt oignement pouuoit eſtre
vendu beaucoup, & eſtre donné aux
poures.*

10. Ἦν δὲ ὁ ἰησοῦς, ἀπὶ αὐτοῖς
τὴν ῥαπὴν περικείμεν τῇ γυναικὶ
ἔρπον· καὶ καλὸν εὐχρίσασθαι ἐς ἡμᾶς.

*Mais Ieſus apperceuant cela, leur dit,
Pourquoi donnez-vous ſaſcheté à ce-
ſte femme? car elle à fait vn bon acte
enueſtrant.*

11. Πάντοτε καὶ οὗτοι πτωχοὶ
ἔχετε μετ' αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχω.

*Pourtant que vous aurez toujours
les poutres avec vous: mais vous ne
m'avez point toujours.*

12. Βαλεῖσα αὐτῇ τὸ μύρον ἐπ'
τῆς κεφαλῆς μου, ὡς ἐπὶ τῇ
φιάλῃ με ἵστασιν.

*Car ce qu'elle à reſpandu ceſt oigne-
ment ſur mon corps, elle l'a fait pour
l'appareil de ma ſepulture.*

13. Ἀμὲν λέγω ὑμῖν· ὅταν ἐν
κῆρυξθῇ τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῃ τῇ
γῆ, λαληθήσεται καὶ ὁ ὅτι ἐποίη-
σεν αὐτῇ, εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

*En verité ie vous di, qu'en queſque
lieu que ſera preſché ceſt Euangile en
tout le monde, cela auſi qu'elle à fait
ſera recité en memoire d'elle.*

14. Τότε πρῶτος εἰς αὐτὸν δώ-
δισα, ὁ λεγόμενος ἰσκαριώτης,
ἑκ τῶν ὀνδράδων αὐτοῦ.

*Adonc l'un des douze, qui eſtoit ap-
pelé Iudas Iſcariot, s'en alla vers les
principaux Sacrificateurs.*

CAP. XXVI.

7. Accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.

There came unto him a woman / which had a box of very costly ointment / and poured it on his head as he sat at the table.

8. Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes, Vt quid perditio hæc?

And when his disciples saw it, they had indignation, saying, What needeth this waste?

9. Potuit enim istud vendundari multo, & dari pauperibus.

For this ointment might have been sold for much money, and have been given to the poor.

10. Sciens autem Iesus, ait illis, Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me.

And Jesus knowing it, said unto them, Why trouble ye the woman? for she hath wrought a good work upon me.

11. Nam semper pauperes habetis vobiscum: me autem non semper habetis.

For ye have the poor alwayes with you: but me ye shall not have alwayes.

12. Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me, fecit.

For in that she poured this ointment on my body, she did it to bury me.

13. Amen dico vobis ubique prædicatum fuerit evangelium in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit, in memoriam eius.

Verely I say unto you, Where so ever this Gospel shall be preached throughout all the world, there shall also this that she hath done, be spoken of for a memoriall of her.

14. Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum.

Then one of the twelve, called Judas Iscariot, went unto the chiefe Priests.

Das XXVI. Capitel.

7. Tratt zu im ein Weib/das hatte ein Glas mit köstlichem Wasser/vnd goß es auff sein Haupt/da er zu tisch saß.

Da traadde en Quinde til hannem/som hadde et Glas mer kaastelige Vand/oc vdslyrte det paa hans Hoffsitt/som hand sad til bordz.

8. Da das seine Jünger sahen/wurden sie unwillig/vnd sprachen: Wo zu dienet diser vnrathe?

Der hans Disciple det saae/toge de det til misstycke/oc sagde/Huor til tiener dette traad?

9. Dises Wasser hett mocht theuer verkaufft vund den Armen gegeben werden.

Dette Vand maatte blesfuet dyre solt/oc gisfuit Gattige.

10. Da das Jesus merckte/sprach er zu ihnen: Was bekümmert jr das Weibe? Sie hat ein gut Werk an mir gethan.

Der Jesus det merckte/sagde hand til dem/Hu bekümmet denne Quinde? Hun haaffuer giort en god gerning mod mig.

11. Ir habt allezeit Arme bey euch/mich aber habt jr nicht allezeit.

I haaffue altid Gattige hoffseder/Men mig haaffue icke altid.

12. Daß sie dis Wasser hat auff meinen Leib gegossen/hat sie gethan/daß man mich begraben wirdt.

At hun vdslyrte dette Vand paa mit legeme/haaffuer hun giort/at mand skal begraffue mig.

13. Warlich ich sage euch/Wo dis Evangelium gepredigt wirdt in der ganzen Welt/da wirdt man auch sagen zu ihrem gedechtniß/was sie gethan hat.

Sandelige ieg si ger eder/Huor som dette Euangelium bliffuer predicket i den ganckte Verden, der skal mand oc si ge til hendis Hukommelse/Huad hun haaffuer giort.

14. Da gieng hin der zwölffen einer/mit Namen Judas Ischarioth/zu den Hohenpriestern.

Da gick en bort aff de Tolf, som hed Judas Ischarioth/til de Ypperste Prestier.

Kapitola XXVI.

7. Pfsiaupi la k nenu jena magisch Nadebu Alabastro/wau Wasil drach/n woplila gi na hlauu geho/kyd sedet za Etolen.

Przyfla byla do niego niewsta/miaca fiolet masei kosztowna/wylała na byla na głowę iego so gdy siedział w stole.

8. A widauce to Wiednisco/rozgniewali se/klauce: Y temu gest ztrata tato?

To widząc co czyniła tego niewstała i wywaliła na niego drogocennej szkarłatnej maści.

9. Neb mohla tato mast prodana byti za mnoho/a dano byti chudym.

Abowiem moženo te masť drogo predac/sť rozdát to vbohim.

10. Aweda to Gessis/fest gim: Proč zažle máte této ženy? Dobryť zagišle skutek učinila na danou:

Co gdy poznal Atryfus / rzekl im/Przezjęe jażu nie sadawacie tej nie wieście? gdyj dobry wyzysnek przecwko mi nie wozyniła.

11. Neb chude wzdychy máte o sebau/ale mine ne wzdychy myti budete.

Abowiem jażse b-dziecie mteć v bogie miedzy soba/Ale mine nie jażse mteć b-dziecie.

12. Woliwšy zagišle tato Mast turo na mē Eto/lu poshčbu mēmu to učinila.

Wo ž thā one māsć wypuścila naciato moreto wozynila do pogrzebu mego.

13. Zagišet prawšim wām: Adežoli řazano bude Ewangelium toto po všem Swěte/kudet praweno/že to učinila na památku gegij.

Kāprawde powēdam wam/Obje kolwief b-dzie przepowiezdana Ewāgelia tā po wšykim swięcie/ro co ona wozynila/do dzie powiedano nā pāmátku gegij.

14. Tedy sedšy seden ze dwanašci/sterž staul Bidajš Ischariothskij k Amisatium kněžšim.

Tedy siedšy seden ze dwanašci/štorego zwano Judas Ischarios otyes do Isaias káplanskij.

כו

15 ואמר להון מנא צביו
אנתון למתל לי ואנא
משלם אנא לה לכון הון
דון אקרימו לה לכתון ד
דפספס :

E disse loro, Che mi volete voi dare, et io ve lo darò me lo manti? Et egli gli rispose quanto argenti.

16 וימן הדין פצא הון
לה פלצא דישלמיה :

E da quell'hora cercava il tempo comodo per vendarlo.

17 בינמא דין קדמין
דפספס קרבי תלמיד
לרת ישוע ואמר לה אכא
צבא אנת דנטיב לך דתלעס
פספס :

Hor il primo giorno de la festa de gli amici, i discipoli vennero a lui, dicendoli, Dove vuoi tu che noi t'apparecchiamo da mangiare? egli di Pasqua?

18 הדין אמר להון ולי
למדינתא לות פלון ואמר
לה רבן אמר ויבני מס
לה לות עבד אנא פספס
עם תלמיד :

Et egli disse, Andate me la città ad un tale, e diceli, Dice il Maestro, il tempo mio è vicino, onde io farò la Pasqua appresso di te co' miei discipoli.

19 ותלמידוהי עבדו
איכא דפקר להון ישוע
נטיב פספס :

E i discipoli fecero come Iesus haveva loro imposto, e apparecchiaron la Pasqua.

20 ויבד הוא רמשא סמין
הון עם תלמידוהי
תלמידוהי :

Venuta che fu la sera, si messe a tavola co' i dodici.

21 ויבד לעסין אמר אמין
אמר אנא לכון דחד
מנכון משלם לי :

E mentre ch'essi mangiavano, disse Io vi dico in verità che vno di voi mi tradirà.

22 ויבדית להון טב ושריו
למאמר לה חד חד מנהון
למא אנא מדי :

E contristati di ciò grandemente, incominciarono, ciascan da loro a dirle, Signore, son io quello?

כו

15 ויאמר מר תרצו לתת לי
ואני אסגירני לכם והנחה נקבו
לו שלשים כסף :

Y dixoles, Que me quereys dar, y yo os lo entregaré: y ellos le fennalaron treynta pieças de plata.

16 וימאן בקש עתו להסגיר
אותו :

Y desde entonces buscava oportunidad para entregarlo.

17 וביום אחד למצות קרבו
תלמידים אל ישוע ויאמר
לו איפה תרצה ונקבו לך לאכל
את הפסח :

Y el primer dia de la fiesta de los panes sin leudura vinieron los Discipulos a Iesus diciendo le, Donde quieres que te aderecemos para comer el cordero de la Pascua?

18 ויאמר לכו אל תלמיד
לפלמוני ואמר לו המלמד אומר
עמי קרובה היא אחר אעשה
את הפסח עם תלמיד :

Y el dixo, Id à la Ciudad à vno, y dezilde, El Maestro dice, Mi tiempo está cerca: en tu casa haré la Pascua con mis Discipulos.

19 ויעשו תלמידים כאשר
צוה אותם ישוע ויבנו את
הפסח :

Y los Discipulos hizieron como Iesus les mandó, y aderecaron la Pascua.

20 ויהי ערב ויסמך עם
שנים עשר :

Y como fue la tarde del día, sentose à la mesa con los doze.

21 ויבאשר אכלו אמר אמר
אמר לכם כי אחד ממכם
יסגירני :

Y comiendo ellos, dixo, De cierto os digo, que vno de vosotros me ha de entregar.

22 ויעצבו מאד ויחלו איש
איש מהם לאמר אליו האם
אני הוא אדוני :

Y ellos entristecidos en gran manera, començó cada vno de ellos à dezir, Soy yo Sennor?

כז.

15. Εἶπε τί θέλετε μοι δοῦναι,
καὶ γὰρ ὑμῖν ἀποδώσω αὐτόν; οἱ
δὲ ἔφησαν αὐτῷ ἑκατὸν δράχ-
μα.

*Et leur dit, Que me voulez vous donner, & ie le vous liurerais? Et ils lui con-
signerent tiente piecces d'argent.*

16. Καὶ τότε ὅτε ἐδύηται ὁ μα-
θητὴς ὡς αὐτὸν ἀποδώ-

Et dès lors cherchoit-il oportunityté pour le liurer.

17. Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁγίων
ἀποσηλθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ ἱησοῦ, λέ-
γοντες αὐτῷ, ποῦ θέλεις ἐτοιμαζώ-
μεν σοὶ φαγεῖν τὴν πάσχα?

*Or le premier iour de la feste des
painz sans leuain, les disciples vindrent
à Iesus lui difans, Où veux-tu que nous
t'appreptions à manger l'Agneau de
Paique?*

18. Ὁ δὲ ἔφη, Ὑπάγετε εἰς τὴν
πόλιν, περὶ τοῦ δούλου, & εἰπατέ αὐ-
τῷ, Ὁ διδάσκαλε, ὁ καιρὸς
με ἐγγύς ἐστι, περὶ οὗ ποῦ θέ-
λωμεν σοὶ μαγεῖν.

*Et il respondit, Aller en la ville vers
vn tel, & lui direz, Le Maître dit, Mon
temps est pres, ie serai là Pasque chez
toi avec mes disciples.*

19. Καὶ ἰπήκουν οἱ μαθηταὶ ὡς
ἐνετάχθη αὐτοῖς; ὁ ἱησοῦς, καὶ ἦτοι-
μασαν τὴν πάσχα.

*Et les disciples firent comme Iesus
leur auoit ordonné, & preparerent la
Pasque.*

20. Ὅψις ἦν ἡμερῆς, ἀνέκ-
τη μὲν τῶν δώδεκα.

*Quand donques le soir fut venu, il se
mit à table avec les douze.*

21. Καὶ ἐδύναντο αὐτὸν, εἰπὼν
ἀλλήλων λέγον ὑμῖν, ὅτι τις ἐξ ὑμῶν
ἀποδώσει με.

*Et comme ils mangeoyent, il dit, En
vérité ie vous di, que l'un de vous me
trahira.*

22. Καὶ λυπημένοι ἄλλοι ἄλλοι
ἔρχοντο λέγον αὐτῷ, ἡσυχάζου, ὡς
μεν ἐγὼ εἰμι, κύριε;

*Alors ils furent fort contristés, &
chacun d'eux se print à lui dire, Sei-
gneur, est-ce moi?*

15. Ecce illis, quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos.

And he saide/ What will ye giue me/ and I will deliuer him vnto you? and they appointed vnto him thirtie pieces of siluer.

16. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet.

And from that time / he sought opportunity to betray him.

17. Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?

Nowe on the first day of the feast of vnleavened bread the disciples came to Iesus / saying vnto him / Where wilt thou that we prepare for thee to cate the Pascheuer?

18. At Iesus dixit, Ite in civitatem ad quendam, & dicite ei, Magister dicit, Tempus meum propè est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.

And he saide/ Goe into the citie to such a man / & say to him / The master saith / My tyme is at hand / I will keepe the Pascheuer at thine house with my disciples.

19. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus: & paraverunt pascha.

And the disciples did as Iesus had giuen them charge / and made ready the Pascheuer.

20. Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis suis.

So when the euen was come / he satte downe with the twelue.

21. Et edentibus illis, dixit, Amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est.

And as they did eate/ he saide/ Wherein I saie vnto you / that one of you shall betray me.

22. Et contristati valde, coeperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine?

And when theye were exceeding sorowfull/ and began euery one of them to say vnto him / Is it I / Master?

15. Vnd sprach: Was wolt ihr mir geben ich will ihn euch verrathen? Vnd sie boten ihm dreissig Silberling.

De sagde/ huad villei giffue mig/ Jeg vil forraade eder hannem? De de bode hannem tredie Scilffpendinge.

16. Vnd von dem an / suchet er gelegenheit / daß er ihn verriethe.

De der effter soete hand leylighede til / at forraade hannem.

17. Aber am ersten tage der süßen brodt / tratten die Jünger zu Jesu / vnd sprachen zu ihm: Wo wilt du / das wir dir bereitten das Osterlamb zu essen?

Men vaa det søde Brodz første dag / ginge Discipulene til Iesum / oc sagde til hannem / Huor vilst du / at vi skulde berede dig Paaste lammet at æde?

18. Er sprach: Gehet hin in die Stadt zu einem / vnd sprecht zu ihm: Der Meister leßt dir sagen / meine zeit ist hie / ich will bey dir die Oestern halten mit meinen Jüngern.

Hand sagde / Gaar hen i Staden / til en / oc siger til hannem / Meesteren lader dig sige / Min tid er nær / Jeg vil holde Paaste hos dig med mine Disciple.

19. Vnd die Jünger thaten / wie ihnen Jesus befohlen hatte / vnd bereiteten das Osterlamb.

De Discipulene gjorde / lige som Iesus befalede dem / oc beredde Paaste lammet.

20. Vnd am Abend saßte er sich zu Tisch mit den zwölfen.

De om aftenen sette hand sig til Bordz med de tolf.

21. Vnd da sie assen / sprach er: Wahrlich ich sage euch / Einer vnter euch wird mich verrathen.

De der de øde / sagde hand / Sandelige siger ieg eder / En aff eder skal forraade mig.

22. Vnd sie wurden sehr betrübt / vnd huben an ein jeglicher vnter ihnen / vnd sagten zu ihm: Herr / bin ich?

De de bløffue saare bedrøffuede / oc begynte / hver blant dem / oc sage til hannem / HERR / er der ieg?

15. A seft gim: Co mi chete dāti / a nā wām ho gradim? A onī vlojstl genu dāti Erideti Stijbrnph.

A seft im / Co mi chete dā / āta go wam wydam? A onī mu nāz nāczylitrydzjedci pienieczy fies brnydy.

16. A od tēchwijle / hle dal prījhodnēho tazu / aby gen gradil.

A od onego czāst vphtrawal czās aby go wydal.

17. Prwonijho pak dne Psejnie / prīstapili k Gējssowi Bēdlnijcy / tauce. Kde chees at prīprawijme tobē / aby gedl Berānka?

A pierwszego dnia świąt przasankom / przysili do niego wezmios wie tego / mówiac mu / Gdzie chcesz abyśmy zgotowali też baranka wielkonocnego?

18. Gējss pak seft: Gdēte do Mēsta k gednomu / a fete genu: Mīstē wylājal / Ejas mīg blīzko gest / v tebeť gysī budu Berānka o Bēdlnijcy mīmi.

A on seft / Idźcie do miasta do meštrogo czlowieka a rzeczycie mu / Mīstroz mowi / Ejas moy blizko jest / v ciebie bede obēdyl wielka noc / wezmiam mēm.

19. Ovēnili Bēdlnijcy tak pak o gim byl vlojstl Gējss / a prīprawili Berānka.

A wezmili wezmiosie tak o im rozkazal Iesus / y zgotowali baranka wielkonocnego.

20. A fdyz byl meker / sedl za stāls Dwanāci Bēdlnijcy swjmi.

A gdy był wieczor / siadł u stolu z dwunastu.

21. A fdyz gedli / seft gim: Sagistē prawijm wām / Je gedn z wās mne gradij.

A gdy entedli / rzekł / Sāpraw / depowiedam wām / Jē eden z was mne wyda.

22. W zarmautroffe se wels mi / počali každy z nich říjcy: Zdalī nā gsem Pāne?

Tedy sie zasmučili barzo / y počeeli řajeť y nich mēwīem / A každ řekł Pāne?

23. הוּ דִּין עָנָה וַאֲמַר מִן
הַצֶּבֶע אֲחִידָה עִמִּי בְּלִגְתָּא
הוּ יִשְׁלַמְנִי:

*Ergli rispondendo, disse, Colui che
ha intinto con meco la mano nel piatto,
esso mi tradirà.*

24. וּבִרְחָה דְּאַנְשָׁא אֲמַר
אֵיכְנֵה דְּכַתְּבִים עֲלוֹהֵי יוֹ
לִהּ דִּין לִגְבִּרָא הוּ דְּבִאֲחִידָה
בְּרַח דְּאַנְשָׁא מִשְׁתַּלְּמִין
פִּקְחָא רִמָּא לֵה לִגְבִּרָא הוּ
אֵלֵי לָא אֲתִילֵד:

*Certamente il Figliuol de l'huomo
sene va, si como di lui è scritto: ma guai à
quell' huomo, da cui il Figliuol de l'huo-
mo è tradito. Buono sarebbe stato per lui
se quell' huomo non fusse mai nato.*

25. עָנָה יְהוּדָא מִשְׁלַמְנָא
וַאֲמַר דְּלִמָּא אָנָּה הוּ רַבִּי
אֲמַר לֵה יִשְׁוֹעַ אָבֵת אֲמִידָה:

*E Giuda ilqual lo tradi, risponden-
do, disse, Maestro, sono io quello? Egli disse
à lui, Tu l'hai detto.*

26. כִּד דִּין לַעֲסֹן שְׁקֵר
יִשְׁוֹעַ לַחֲמָא וּבִרְחָה
וְהִיב לְתַלְמִידוֹהִי וַאֲמַר
סִבּוּ אֲכֹלוּ הֵנוּ פְּגִיר:

*E mentre ch'essi mangiavano, l'Esu
prese del pàno, e renduto ch'egli hebbe le
gratie, lo spezzò, e dettelo à i discipoli, e
disse, Cogliate, mangiate, questo è il mio
corpo.*

27. וְשָׁקֵל פֶּסֶחַ וַאֲמַר
וְהִיב לֵהוֹן וַאֲמַר סִבּוּ אֲ
אַשְׁרֵי מִנֵּה בְּלִכּוֹן:

*Di l'os preso il bicchiere, e renduto le
gratie, il dette loro, dicendo, Benevene-
te tutti.*

28. הִנּוּ דְּמִי דִּדְיִיקָה
חֲתָלָה דְּחֲתָלָה סִנְיָה
מִתְּאַשֵׁר לְשִׁיבְקָהּ
דְּחֲתָלָה:

*Perche questo è il mio sangue, che
è del nuovo Testamento, ilqual si sparge
per molti in remission de peccati.*

29. אֲמַר אָנָּה לִכּוֹן דִּין
הֲלָא אֲשַׁתָּא מִן הָשָׂא מִן
הָנָא לִדָּא דְּעִפְתָּא עֲדָמָא
לְיוֹמָה דְּבִיבָה אֲשַׁתִּיהָ
עֲמִכּוֹן חֲדָתָא פְּמִלְכוּתָהּ
דְּאַלְהָה:

*E dicens che io non beverò da hora
innanzi di questo frutto di vite, infra à
quel giorno quando io lo beverò conesso
meo nuovo nel regno del Padre mio.*

23. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֲשֶׁר יִטְבִּיל אֶתִּי
אֶת־דִּין בְּקַעֲרָה הוּא יִסְדִּירְנִי:

*Entonces el respondiend, dixo, Elque mere la
mano cómigo enel plato, este meha de entregar.*

24. וַאֲכֹן בֶּרֶךְ הָאָדָם יֵלֶךְ בְּאֲשֶׁר
נִכְתַּב עָלָיו וְאִי לְאָדָם הָהוּא
אֲשֶׁר בֶּרֶךְ הָאָדָם יִמְסַד טוֹב
הָיָה לוֹ אֲשֶׁר לֹא גִילַד הָאָדָם
הָהוּא:

*A la verdad el Hijo del hombre va, como
está escripto deel: mas ay de aquel hombre por
quien el Hijo del hombre es entregado. bueno
le fuera al tal hombre no auer nacido.*

25. וַיַּעַן יְהוּדָה אֲשֶׁר מָסַר אוֹתוֹ
וַיֹּאמֶר הָאֵם אֵלֵי הוּא רַבִּי וַיֹּאמֶר
לֹא אֵת אֲמַרְנָה:

*Entonces respondiend Judas, que lo en-
tregaua, dixo, Soy yo por ventura Maestro? Di-
zele, Tu lo has dicho.*

26. וּבְאֲשֶׁר אָכְלוּ לֶקַח יִשְׁוֹעַ
אֶת־הַלֶּחֶם וַיְבָרֶךְ וַיִּפְרֹס וַיִּתֵּן
לְתַלְמִידָיו וַיֹּאמֶר קְחוּ וְאָכְלוּ
זֶה הוּא גִוְּפִי:

*Y comiendo ellos, tomó Iesus el pan, y auien-
do hecho gracias, partiólo, y dió à sus Discipu-
los, y dixo, Tomad, comed: esto es mi cuerpo.*

27. וַיִּקַּח אֶת־הַכּוֹס וַיְבָרֶךְ וַיִּתֵּן
לָהֶם וַיֹּאמֶר שְׁתוּ מִמֶּנּוּ כָּל־כֶּם:

*Y tomando el vaso, y héchas gracias dióles
diciendo, Beued deel todos.*

28. כִּי זֶה הוּא דְּמִי דָם בְּרִית
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עַל־רַבִּים גִּשְׁפָּה
לְכַפֹּר עֲוֹנוֹת:

*Porque esto es mi sangre del Nuevo testa-
mento, la qual es derramada por muchos para
remission de los peccados.*

29. וַאֲנִי אֹמֵר לָכֶם כִּי מֵעַתָּה
אֵינִי שׁוֹתָה מֵאַיִן תְּנִיכּוּ חֲזָתָה
עַד הַיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר אֲשַׁתִּיהוּ
אֶתְכֶם חֲדָשׁ בְּמִלְכוּת אָבִי:

*Y digo os que desde aora no beveré mas de
este fruto de vid, hasta aquel dia, quando lo ten-
go de beuer nuevo con vosotros enel Reyno de
mi Padre.*

23. Ο' ὅς ποτε μεθ' ἐμοῦ ἐ-
βίβας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τραπέζῳ
πῶς χάρις, ἡμεῖς με ἀποδοῦμεν.

*Mais il leur respondit, & dit, Celui
qui à mis la main au plat pour s'emper
avec moi, c'est celui qui me trahira.*

24. Ο' ὅς τις εἴς τ' ἀνθρώπου
ὑποδείξει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐ-
τοῦ· εἰς ὃς τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ
δι' ὃς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρεδοῖτο.
καλὸν αὐτῷ· εἰ οὐκ ἐχρησ-
τήν ὁ ἀνθρώπου ἐστίν.

*Or quant au Fils de l'homme, il s'en
va selon qu'il est écrit de lui: mais mal-
heur à cest homme-la, par lequel le Fils
de l'homme est trahi: il eut esté bon à
cest homme-la de n'estre point né.*

25. Ἀποκριθεὶς ὁ Ἰούδας ἐ-
πίσημος αὐτοῦ, εἶπεν· μὴτι ἔγωγ εἰμι,
ραββὶς λίγος αὐτοῦ· σὺ εἶπας.

*Et Judas qui le trahissoit respondant
dit, Maître, est-ce moi? Il lui dit, Tu
l'as dit.*

26. Ἐσθίουτων ὁ αὐτὸν λαβὼν
ὁ ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐχαρισ-
τῶν, ἐκέλευσεν, καὶ διδόναι τοῖς μαθη-
ταῖς· καὶ εἶπεν· λαβετε· φάγετε·
τὸ ἐστὶ τὸ σῶμα μου.

*Et comme ils mangeoyent, Iesus
print le pain: & après qu'il eut rendu
graces, il le rompit, & le bailla à ses di-
sciples, & dit, Prenez, mangez: ceci est
mon corps.*

27. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ
εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέ-
γων, πείτε ἐξ αὐτοῦ πάντες.

*Puis ayant prins la coupe, & rendu
graces, il la leur bailla disant, Beuvez en
tous.*

28. Τὸ ποτήριον ἐστὶ τὸ αἷμά μου,
τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ
πολλῶν ἐκχυμένον εἰς ἄφεσιν
ἀμαρτιῶν.

*Ceci est mon sang, le sang du
nouveau Testamēt, lequel est répandu
pour plusieurs en remission des peches.*

29. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ἐμὴ πίω
ἀπὸ ἄρτου καὶ τίνος ἑτέρου ἕως
τῆς αἰμπλίας, ὡς τῆς ἡμέρας ἐκεί-
νης, ὅταν αὐτὸ πίνω μετ' ὑμῶν κα-
θὼς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

*Or ie vous di, Que de puis ceste heu-
re ie ne boirai de ce fruit-ici de vigne,
iulques à ce iour-la que ie le boirai
nouveau avec vous au royaume de mon
Pere.*

CAP. XXVI.

23. At ipse respondens, ait,
Qui intingit mecum manum
in paropside, hic me tradet.

And he answered and said: He that
dippeth his hand with me in the dish /
he shall betray me.

24. Filius quidem homi-
nis vadit, sicut scriptum est
de illo: vixit autem homini il-
li, per quem filius hominis
traderetur: bonum erat ei, si
natus non fuisset homo ille.

Surely the Son of man goeth his
way: as it is written of him: but who be-
trayed that man: by whom the Son of
man is betrayed: it had bene good for
that man: if he had neuer bene borne.

25. Respondens autem Iu-
das qui tradidit eum, dixit,
Nunquid ego sum Rabbi?
Ait illi, Tu dixisti.

Then Judas which betrayed him /
answered and said: Is it I, Master?
He said vnto him: Thou hast said it.

26. Coenantibus autem eis,
accepit Iesus panem, & be-
nedixit, ac fregit: deditque
discipulis suis, & ait, Acci-
pite, & comedite: hoc est
corpus meum.

And as they did eate: Iesus tooke
the bread: and when he had giue thanks,
he brake it: and gaue it to the disciples:
and said: Take: eate: this is my body.

27. Et accipiens calicem,
gratias egit: & dedit illis, di-
cens, Bibite ex hoc omnes.

Also he tooke the cuppe: and when
he had giuen thanks: he gaue it them:
saying: Drinke ye all of it.

28. Hic est enim sanguis
nexus novi testamenti, qui
pro multis effundetur in re-
missionem peccatorum.

For this is my blood: of the New
testament: that is shed for many: for
the remission of sinnes.

29. Dico autem vobis, non
bibam amaro de hoc gemitu
vitis usque in diem illum,
cum illud bibam vobiscum
novum in regno patris mei.

I say vnto you: that I will not drinke
the henceforth of this fruite of the vine
vntill that day: when I shall drinke it
newe with you in my fathers kingdom.

Das XXVI. Capitel.

23. Er antwortet vnd sprach: Der
mit der Hand mit mir in die Schüssel
tauchet/ der wirdt mich verrathen.

Hand suarede / oe sagde / Den som dnyper met
haanden met mig i Sadet / hand skal forraade mig /

24. Des Menschen Son gehet zwar
dahin/ wie von im geschrieben stehet/
Doch weh dem Menschen durch wel-
chen des Menschen Son verrathen
wirdt/ Es were ihm besser/ daß der/
selbige mensch noch nie geboren were.

Menniskens Son gaar visselige der hen/ lige som
der skaar sereffuit om hannem/ Doa De der Menniske/
ved huiſket Menniskens Sen bliffuer forraad / Der
vaare hannem bedre / at der samme Menniske haſſe
icke vore fød.

25. Da antwortet Judas/ der ihn
verrieth/ vnd sprach: Bin ichs Rab-
bi? Er sprach zu ihm: Du sagestis.

Da suarede Judas / som hannem forraade / oe
sagde / Er der ieg Rabbi? Hand sagde til hannem/
Du siger det.

26. Da sie aber assen/ nam Jesus
das Brodt/ danket/ vnd brach
vnd gabs den Jüngern/ vnd sprach:
Nemet/ esset/ das ist mein Leib.

De der de oede / Tog Ihesus Brodet/ takkede / oe
brod det/ oe gaff Disciplene det/ oe sagde/ Taget/ ardet/
Det er mit Legeme.

27. Vnd er nam den Kelch/ vnd
danket/ vnd gab ihnen den/ vnd
sprach: Trincket alle darauf.

De hand tog Kalken/ oe takkede / gaff dem den/ oe
sagde/ Dricket alle der aff.

28. Das ist mein Blut des neuen
Testaments/ welches vergossen
wirdt für vil/ zur vergabung der
Sünden.

Det er mit Blod som er der ny Testaments/
huiſket som bliffuer vdgdyet for mange / til syndernis
forladelse.

29. Ich sage euch/ ich werde von
nun an nicht mehr von diesem Ge-
wechs des Weinstocks trincken/ bis
an den tag/ da ichs neue trincken wer-
de mit euch in meines Vaters Reich.

Ieg siger eder / Jeg skal her efter icke mere dricke aff
dette som vover paa Vintraa / indtil den dag / at ieg skal
dricke der nyt med eder i min Faders Rige.

Kapitola XXVI.

23. A odpowěděl / řekl: Kdo
sahá semnou rukau do Misky/
tenť mne zradí.

Ken odpowěděl / řekl / Kdo
ty omocetyl ze mna ruku w misie/
tenť mne wyda.

24. Eyn jagistē Eflowēla
gde/ nakož psāno o něm/ ale bē/
da klowētu temu / strze něhož
Eyn Eflowēla grazen bude/
debrēby bylo ganu / by se byl
ne narodil klowēk ten.

Eyn / cy / ewsezy toite tāto
est napřisano o nim/ ale biada czo-
wiko w / enamu pr cy krowego
Eyn cflowēcy jest wydan: Do-
brze mu bylo ab / sic byſt nie nāros
był cflowēk ten.

25. Odpowědaje pak ſi-
dās kterž ho zradil/ řekl: Jda-
li nā gsem Miski? Řekl ge-
mu: Ty gři řekl.

Odpowědaje Judas krowy
go wydan/ řekl / At nāz ta jest Miska
řezu: Řekl mu / Powědjal k.

26. A kōž obwěstili / wzał
chleb Běžij / a dobrořečil y
lāmā / a dāwal Někdyšum
srom / ſla: Wejměte a gejte/
Toto geſt Tělo mē.

A gdy oni ſedli / wzał Jeſus
chleb / a podziękowawſzy / łamal y
dawał uczniom / y řekl / Biercie / to
je tělo / to jest tělo moje.

27. A wzał Kalich / ſky ſi-
nil / a dal jim / ſla: Pijte / toho
wſſyckni.

A wzał wſſy Kalki / podziękowal
y dal im / ſla / Pijcie / to
wſſyckni.

28. Nebo tato geſt Krew mā/
nowého Zwědectwſ / kterāž za
nmohe wylſiwāſe / na odpus-
tění hříchū.

Nbowiem toť jeſt Krew moſh
nowego Teſtamentu / ktera dā
wielich wywa rozlānā nā odpus-
tění grzechow.

29. Ale prawim wām / Je-
gſi nabudu pſiti / tohoto plo-
du winného kofanc / až do ono-
ho dne / kōž geſy pſiti budu s
wām / nowy w králowſtwſ
Děc mēho.

Řpovědam wām / ſi / nie bede
pſil od tad / z tego to owocu winni-
ce / až w on dſien / gdy geſi bede pſil s
wām / nowy w Králestwie oyc
meho.

כו

30 וְשָׁבְחוּ וְנִשְׁתַּחֲוּ לְטוֹר
וְיִתְנֶה:

E detto che hebbero l'himno, se si sciorino al monte de gli Oliui.

31 הִידִין אָמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ
אֲנִיתוֹן כָּל־כּוֹן תִּתְּשָׁלֹן בִּי
בְּהֵנָּה לְלִי פְתִיב גִּיד
דְּאִמְתָּה לְרִצְיָה ו
וְתִתְּפָדְרוֹן עָרְבָא דִּיעֵנָה:

Allor Iesus dice loro, Tutti voi questa notte vi scandalizate per conto mio: percioche egli e scritto io percutero il pastore, e le pecore del gregge si dispergeranno.

32 מִן בְּתֵר דְּקָאִם אָנְנָה
דִּין קָרָם אָנְנָה לְכּוֹן
לְעִלְיָה:

Ma poi ch'io sarò risuscitato, e andorò innanzi in Galilea.

33 עֵנָה פֶּאֶפְסָא וְאָמַר לָהּ
אָפּוֹ כָּל נֶשׁ תִּתְּשָׁל בְּךָ
אֵנָּה מִפְּמֹתוֹם לֹא אֲתִתְּשָׁל
בְּךָ:

Respondendo Pietro gli disse, Se ben tutti si scandalizaranno per conto tuo, io non mi scandalizarò giamai.

34 אָמַר לָהּ יְשׁוּעַ אֲמִין
אָמַר אֵינָה לֹךְ דִּתְּהַנְנָה
לְלֵא קָרָם דִּתְּהַנְנָה
תְּהַנְנָה תִּלְוִי וְנִבְנִין
תִּכְשִׁיר בִּי:

Iesus gli disse, Io ti dico in verita, che questa notte prima ch'el gallo cantigui mi rinnegarai tre volte.

35 אָמַר לָהּ פֶּאֶפְסָא אִן
יִהְיֶה לִי לְמַפְּת עֵצֶר לֹא
אֲכַפִּיר בְּךָ וְנִכְוֹרִית אִךְ
כָּל־הוֹן תִּלְמִידָא אָמַר:

Pietro gli dice, Se ben mi bisognasse morir con teo, io non ti rinnegaro. Similmente dissero ancor tutti gli altri discipoli.

36 הִידִין אָתָּה עֲמֵהוֹן
יְשׁוּעַ לְדִיכְרָא דְּמִתְּקִרְנָא
גִּיד סִימֹן וְאָמַר
לְתִלְמִידוֹהִי תִבְנִי הִקְרָא
עַד אֵנָּה אֲעֲלֶה:

Allor Iesus fece venire con essi in un luogo chiamato Gethsemane, e dice a i discipoli, Sedete qui insino a tanto ch'io vada colà a fare oratione.

כו

30 וְכַאֲשֶׁר הִשְׁתַּבְּחוּ יֵצֵא אֵלֶּי
הָרַ תְּנִיתִים:

Y quando ouieron dicho el hymno, salieron al monte de las Oliuas.

31 אִן אָמַר לָהֶם יְשׁוּעַ כָּל־כֶּם
תִּתְּשָׁלוּ בִּי בַלִּילָה הַזֶּה כִּי נִכְתָּב
לִּי אֶת־הַדָּרֶעַה וְתִתְּפָצֵן הַצֹּאן:

Entonces Iesus les dize, Todos vosotros sereys escandalizados en mi esta noche. Porque escripto esta, Heriré al pastor, y las ouejas de la manada seran derramadas.

32 וְאַחֲרַי יִשְׁלַחְמֵנִי אֵלֶיךָ לְפָנֶיךָ
בְּגִלְיָה:

Mas desque aya resuscitado, esperaroshé en Galilea.

33 וַיַּעַן כִּי־פָה וַיֹּאמֶר לוֹ אֵם
גַּם כָּל־כֶּם יִתְּשָׁלוּ בְּךָ אִנִּי לְעוֹלָם
לֹא אֲכַשָּׁל:

Y respondiendo Pedro, dixole, Aunque todos sean escandalizados en ti, yo nunca seré escandalizado.

34 וַיֹּאמֶר לוֹ יְשׁוּעַ אָמֵן
אָמַר לָךְ כִּי בִּזְוֵה תִלְיָה בְּטָרָם
יִקְרָא תְּהַנְנָל שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
תִּכְשִׁירָנִי:

Iesus le dize, De cierto te digo que esta noche, antes que el gallo cante, me negaras tres vezes.

35 וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי־פָה וְאֵם עָרְכִי
לְמוֹת אֶתֶר לֹא אֲכַשָּׁשׁ וְלִכְרָה
גַּם תִּלְמִידִיו כָּל־כֶּם אָמַר:

Dizele Pedro, Aunque me sea menester morir contigo, note negare. Y todos los Discipulos dixerón lo mismo.

36 אִן בָּא אֲתָם יְשׁוּעַ לְמַגְרָשׁ
הִתְקַרָּא גֵית־שֶׁמְנִים וַיֹּאמֶר
לְתִלְמִידוֹ שְׁבוּ בִּזְוֵה עַד־כִּי
אֵלֶיךָ וְאֶתְפִּיל שָׁם:

Entonces llegó Iesus con ellos al aldea que se llama Gethsemane, y dice a sus Discipulos: Sentaos aqui, hasta que vaya alli y ore.

כז.

30. Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς
τὸ ὄρος τῶν ὀλιβῶν.

Et quand ils eurent chanté le cantique, ils s'en allerent en la montagne des Oliuiers.

31. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· πάντες ὑμῶν σκανδαλισθήσονται ἐν ἐμοί, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, πικτέσω τὸν ποιμένα, καὶ ἀσπορεύουσιν τὰ πρόβατα τῆς τμήνης.

Lors Iesus leur dit, Vous tous serez ceste nuit scandalizés en moi. car il est escrit, Je frapperai le berger, & les brebis du troupeau seront dispersées.

32. Μετὰ τὸ ἐλεγεῖν αὐτῷ ταῦτα, ἀπελθὼν ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν.

Mais apres que ie serai resuscite, irai deuant vous en Galilee.

33. Ἀπεκρίθας δὲ ὁ πέτρος· εἰπε· αὐτῷ· καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ ὡς οὐδέποτε σκανδαλισθήσεται.

Et Pierre prenant la parole, lui dit, Encore que tous soyent scandalizés en toi, si ne serai-je iamais scandalizé.

34. Ἐφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀμὲν λέγω σοί, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέεσθαι Φωησῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με.

Iesus lui dit, en verité ie te dis, qu'en ceste propre nuit, deuant que ie coq chante, tu me renieras par trois fois.

35. Λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος· καὶ εἰ ὅλη με σὺ σοὶ καταγινώσκῃ, ὁ μὴ σε ἀπαρνήσεται. οἱ μὲντοι δὲ καὶ πάντες ἀμαρτηθήσονται.

Pierre lui dit, Quand meisme il me faudroit mourir avec toi, si ne te renierai-je point. Autant aussi en dirent les disciples.

36. Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν εἰς ἕνα τόπον λεγόμενον γεθσημανη, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίστατε αὐτῷ εἰς ὃ ἀπολθὼν πρὸς δόξα μου ἔσται.

Alors Iesus s'en vint avec eux en un lieu dit Geth-semane: & dit a ses disciples, Sentez-vous ici, iusques a tant que ie m'en aille, & que ie prie là.

CAP. XXVI.

30. Et hymno dicto, exierunt in montem oliueti.

And when they had sung a Psalm: they went out into the mount of Olives.

31. Tunc dicit illis Iesus, Omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte. Scriptum est enim, Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.

Then said Jesus unto them, All ye shall be offended by me this night: for it is written, I will smite the shepherd, & the sheep of the flocke shall be scattered.

32. Postquam autem resurrexero, praecedam vos in Galileam.

But after I am risen againe, I will goe before you into Galilee.

33. Respondens autem Petrus, ait illi, Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.

But Peter answered, and saide unto him, Though that all men should be offended by thee, yet will I neuer be offended.

34. Ait illi Iesus, Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam gallus canter, ter me negabis.

Jesus said unto him, Verely I say unto thee, that this night before the crowe thou shalt deny me thrise.

35. Ait illi Petrus, Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt.

Peter said unto him, Though I should die with thee, yet will I not deny thee. Likewise also said all the disciples.

36. Tunc venit Iesus cum illis in villam quae dicitur Gethsemani: & dixit discipulis suis, Sedete hic, donec vadam illuc, & orem.

Then went Jesus with them into a place which is called Gethsemane, and said unto his disciples, Sit ye here while I goe and pray yonder.

Das XXVI. Capitel.

30. Vnd da sie den Lobgesang gesprochen hatten/ giengen sie hinaus/ an den Oelberg.

De der de haffde sagd loffsangen / ginge de hen vð til Olie birget.

31. Da sprach Jesus zu ihnen: In diser nacht werdet jr euch alle ergern an mir. Dennes stehet geschriben: Ich werde den Hirten schlagen / vnd die Schafe der Herde werden sich zerstreuen.

Da sagde Ihesus til dem / I denne nat stulle i alle forarge eder paa mig. Eht der staar scerffunt / Jeg skal sla Hyrden / De Hiordens Saar stulle atspredis.

32. Wenn ich aber auferstehe / will ich für euch hin gehen in Galileam.

Men naar ieg staar op / da vil ieg ga hen saar eder i Galilea.

33. Petrus aber antwortet / vnd sprach zu ihm: Wenn sie auch alle sich an dir ergerten / so will ich doch mich nimmermehr an dir ergern.

Peder suarede / oc sagde til hannem / Der som de oc alle forarge dem paa dig / Saa vil ieg dog aldri forarge mig.

34. Jesus sprach zu ihm: Warlich ich sage dir / In diser Nacht / ehe der Hane krehet / wirst du mich dreymal verleugnen.

Ihesus sagde til hannem / Sandesige siger ieg dig / I denne nat / før Hanen gal / skal du neere mig tre gange.

35. Petrus sprach zu ihm: Vnd wenn ich mit dir sterben müste / so will ich doch dein nicht verleugnen. Desgleichen sagten auch alle Jünger.

Peder sagde til hannem / De der som ieg stulde dø mer dig / Da vil ieg icke neere dig. Ige saa sagde oc alle Disciplene.

36. Da kam Jesus mit ihnen / zu einem Hofe / der hieß Gethsemane / vnd sprach zu seinen Jüngern: Setzet euch hic / biß das ich dort hingeh / vnd bete.

Da kom Ihesus mer dem / til en Hoff / som hed Gethsemane / oc sagde til sine Disciple / Setter eder her / saa lenge ieg gaar der bort / oc beder.

Kapitola XXVI.

30. Achwalsu Dohu wjdawisse / wysli na Horu Oliueti stau.

Asäpsemawhyptean / wysli na gorsoliwna.

31. Echdn kett glin Gehjss: Wshyekt wy pohorslyte se nademnu teto nocp. Neb yfano gest: Diji budu Pastyr / a wshychnau se owce stada.

Echdy im rzekt Jezus / Wshyct wy ygorshyctie stemna they nocy / do wtem iest napilano / Wdercpas shetshy beda rosprowone owce rzoddy.

32. Alekdy j mrtwyshy w stanu / priedegdu was do Galilee.

I gdy powstane / pojde przed wami do Galilei.

33. Odpowijdage pak Petr / kett gemu: Dyt se pak wshycti ni pohorsyli nad tebi / pak se niidy nepohorsim.

Odpowiedziac Piotr / rzekt iemu: Chochoy si wshycty zgorshy toba ia nigdy nie zgorse.

34. Rkett gemu Gehjss: Zas giste prawim tobe / ze teto nocy prwenej Kohut zapijwa / tskitac mne zapijso.

Rkett mu Jezus / Szprawde powiedam / iz tey nocy pierwey niz Ewangelio / tey kroc sie mnie zaprzy.

35. Rkett gemu Petr: Dycht pak mti tak s tebau vmkisti / nezaprim tebe. Tetz tak y wshycti knigini Wredmcy prawili.

Rkett mu Piotr / Chochoy s toba musiat vmrzec / ia sie ciebie nie zaprze / tak ze y wshycty wezmio wie morili.

36. Echdn priesel s nimi Gehjss do Wsh / ktraz slowe Gethsemane / I kett Wredm nistum swym: Posedez euro / az odgda tamto se pomodi lym.

Tedy przyszedl Jezus z nimi na miysce krowezowa Gethsemane / y rzekt wezmio / Siedziec tu / az ia seddy beda sie tam moci.

כז

37 וְדַבֵּר לְפָנֶיךָ וְלִתְנוּחֵי בְנֵי וְדָרִי וְשָׂרִי
לְמַתְּנֵם וְלִמְתַּעֲקוּ:

*Epreso con seco Pietro e i due figliuoli
di Zebedeo cominciò à contristarsi, &
hauer grande angoscia.*

38 וְאָמַר לְהוּי בְּרִיָּה הִי
לִי לְנַפְשִׁי עַד—מָוֶה
לְמִיתָה קָנוּ לִי הַכֶּבֶד
וְנִשְׁהָרָו עִמִּי:

*Allor Iesus disse loro, L'anima mia
è presa di tristezza, & infino à la morte: re-
stetene qui, & vegliate con meco.*

39 וַיִּפְרֹק חֲלִיל וַיַּבֵּל עַל
אַפְּסֵיהֶי וַיִּמְצָא—הַנֶּזֶר
וְאָמַר אָבִי אֲנִי מְשַׁכְּמָה
אֶכְרֹנִי כִּסֵּא הַנָּה בְּכֹס
לֹא אֶיִךְ דֹּאנָה אָבָה אָנָּה
אֶלֶּה אִיךְ דֹּאנָה:

*Et andato sene un poco piu oltre, si
gittò giù con la faccia, pregando, & dicen-
do, Padre mio, i tehi è possibile, passi via
da me questo calice: nondimeno non sia
gia come voglio io, ma come vuoi tu.*

40 וְאֵתָּה לֹת תִּלְמִידֶיךָ
וְאֶשְׁכַּח אֲנִי כִּד דְּמִכּוֹן
וְאָמַר לְפָנֶיךָ הַכֶּבֶד לֹא
אֶשְׁכַּחְתִּי הֵנָּה שְׁעָרִי
דִּתְשַׁהֲרוּ עִמִּי:

*Dopo viene à i suoi discipoli, & troua-
li che dormiuano, & dice à Pietro, A que-
sto modo voi non haucte potuto vegliare
un' hora con esso me?*

41 אֶתְהַעֲרִי וְצַלֵּו דְּלֹא
תַּעֲלִין לְנִסְיוֹנָה רוּחַ
מְשַׁכְּמָה פְּנֵיךָ דִּין בְּרִיָּה:

*Vegliate & orate, acciòche voi non
entriate in tentatione. Lo spirito è ben
pronto, ma la carne è inferma.*

42 תִּבְּ אֲנִי דִתְהַתִּין
וּבְנִין צָלִי וְאָמַר אָבִי אֲנִי
לֹא מְשַׁכְּמָה הֵנָּה כִּסֵּא
דִּיעֲבֹר אֶלֶּה אֲנִי אֶשְׁתִּיתָה
יְהֵא בְּבִנְךָ:

*Di nuovo se n'andò la seconda vol-
ta, & fece oratione, dicendo, Padre mio, se
questo calice non può passar via da me,
senza che io lo beua, sia fatta la tua vo-
lunta.*

43 וְאֵתָּה תִּבְּ אֲנִי
אֲנִי כִד דְּמִכּוֹן צִנְיָהוּ
צִיר יִקְרֹב הֵנָּה:

*Dopo venendo, gli troua s'è altra
volta à dormire: percheche gli acchi loro
erano aggrauati.*

כז

37 וַיִּקַּח אֶת-כִּיפָה וְאֶת-
שָׁנִי בְנֵי וְדָרִי וַיַּחֲלֵל לְהַתְּעוֹב
וְלִהְתַּחַד:

Y tomando à Pedro, y à los dos hijos de Zebedeo, comenzó à contristarse y à angustiarle.

38 אָמַר אֲלֵיהֶם הִשְׁתַּחֲוֶה
נַפְשִׁי עַד-מָוֶת הַתְּעוֹדָדוּ בָּה
וְשִׁקְדוּ עִמִּי:

Entonces Iesus les dize, Mi alma està muy triste hasta la muerte: quedaos aqui, y velad conmigo.

39 וַיַּעֲבֹר מֵעַט וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו
וַיִּתְּפֹל לֵאמֹר אָבִי אֲנִי יוֹכֵל
לְהוֹרֹת יַעֲבֹר הַכֹּס הַזֶּה מִפָּנָי
אֲבָל לֹא בְּרָצוֹנִי כִּי אֲנִי בְּרָצוֹנֶךָ:

Y yendose vn poco mas adelante, prostrose sobre su faz orando, y diciendo: Padre mio, si es posible, paffe de mi este vaso: empero no como yo quiero, mas como tu.

40 וַיָּבֵא אֶל-תְּלַמִּידָיו וַיִּמְצָאֵם
יְשִׁנִּים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כִּיפָה אִיכְכָּה
לֹא יִכְלֹתֶם שְׁעָרֵי אֶתֶת לְשִׁקְדוּ
עִמִּי:

Y vino à sus Discipulos, y hallólos durmiendo: y dixo à Pedro, No auays podido velar conmigo vna hora.

41 שִׁקְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ כִּד-תְּבוֹאוּ
בְּמִסְכָּה אֲוֵלָם רוּחַ שׁוֹקֵדֶת אֲבָל
תְּבַשֵּׁר חֲלֵשׁ:

Velad y orad, para que no entreys en tentacion: el espiritu à la verdad està presto, mas la carne enferma.

42 עוֹד שְׁנִיָּת הֵלֶךְ וַיִּתְּפֹל
לֵאמֹר אָבִי אֲנִי לֹא יוֹכֵל זֶה הַכֹּס
לַעֲבֹר מִפָּנָי כִּי אֲנִי אֶשְׁתִּיתָה
אוֹתוֹ יְהִי-רָצוֹנֶךָ:

Otra vez fué, segunda vez, y oró diciendo, Padre mio, si no puede este vaso passar de mi sin que yo lo beua, haga se tu voluntad.

43 וַיָּבֵא וַיִּמְצָאֵם עוֹד שְׁנִיָּת
יְשִׁנִּים כִּי-הָיוּ עֵינֵיהֶם כְּבֻדּוֹת:

Y vino otra vez, y hallólos durmiendo: que los ojos de ellos eran aggrauados:

כז.

37. Καὶ ἀπολαβὼν τὸν πέ-
τρην, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζηβοδαί, ἤρξατο λυπηθῆναι καὶ ἀνῃστῆναι.

Lors il print avec soi Pierre & les deux fils de Zebedee: & commença à estre contristé, & à estre fort angouillé.

38. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς ἡ ψυχὴ μου εἰς θάνατον
μεῖναι ὀφείλει, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ.

Adone il leur dit, Mon ame est saisie de tristesse iusques à la mort: demeurez ici, & veillez avec moi.

39. Καὶ ἀποβλήσας μακρόν, ἐπι-
συνέβητο περὶ τοῦ ποτοῦ καὶ εὐχό-
μετο. καὶ λέγων πᾶσι μου, εἰ δυνατόν
ἐστί, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον
τοῦτο, ὅτι ὁ πῶλον οὗκ ὄψομαι ἵνα
πίνω, ἀλλ' ὡς σύ.

Et s'en allant vn peu plus outre, il se jetta en terre sur sa face, priant, & disant. Mon pere, s'il est possible, que ceste coupe passe arriere de moi: toutes fois non point comme ie vueil, mais comme tu voulds.

40. Καὶ ἵσχυται περὶ τοῦ πο-
τοῦ, καὶ εὐχόμενος αὐτὸς καὶ ἑν-
δοῦσας, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς
ὅτι ἰσχύετε μετὰ ὧρας δευτέρῃ
συνεμεῖ ἐμοῦ.

Puis il vint à ses disciples, & les trouue dormans, & dit à Pierre, Est-il ainsi que vous n'aye peu veiller vne heure avec moi?

41. Γενησθετι καὶ προσεχέ-
στε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς πειρασμόν.
τὸ πνεῦμα πειρᾶται, ὅτι οὐ δύναται
ἀντὶ τῆς.

Veillez & priez, que vous n'entriés en tentation: car quant à l'esprit, il est prompt, mais la chair est foible.

42. Πάλιν ἐκ δόπτερος ἀπελ-
θὼν, προσεβόηατο λέγων, πατήρ
μου, εἰ εἰ δυνατόν ἐστί, τὸ ποτήριον
παρελθόν ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ αὐτὸ
πίνω, ὅτι ὁ ποτήριον οὗκ ὄψομαι.

Derechef il s'en alla pour la secon-
de fois, & pria, disant. Mon Pere, s'il n'est possible que ceste coupe passe arriere de moi, sans que ie la boiue, tavalonté soit faite.

43. Καὶ ἔλθων εὐρίσκει αὐτοὺς
πάλιν καθεύδοντας· ὅτι οὐκ ἔμενον
εἰς φρουρὰν βεβαρημένοι.

Puis il reuint, & les trouue derechef dormans: car leurs yeux estoient ap-
pesantis.

CAP. XXVI.

37. Et assumpto Petro & duobus filiis Zebedæi, cepit contristari & moestus esse.

And he tooke Peter & the two sons of Zebedee & began to waile sorrowfully and grievously troubled.

38. Tunc ait illis, Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, & vigilate mecum.

Then saide Iesus vnto them / My soule is very heauie / euen vnto the death: can ye here / and watch with me.

39. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans & dicens, Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste, veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis.

So he went a litle further / and fell on his face / and prayed / saying / O my Father / if it bee possible / let this cup passe from me: neuertheless / not as I will / but as thou wilt.

40. Et venit ad discipulos suos, & invenit eos dormientes: & dicit Petro, Sic non potuistis una hora vigilare mecum.

After he came vnto the disciples / and found them a sleepe / and saide to Peter / What? could ye not watch with me one houre?

41. Vigilare & orare, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.

Watch / and pray: that ye enter not into temptation: the spirit is ready: but the flesh is weak.

42. Iterum secundo abiit & oravit, dicens, Pater mi, si non potest calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.

Again he went awaye the second time: & prayed saying / O my Father / if this cup can not passe away from mee: be it that I must drinke it: thy will be done.

43. Et venit iterum, & invenit eos dormientes: erant enim oculi eorum gravati.

And he came / and found them a sleepe againe: for their eyes were heauie.

Das XXVI. Capitel.

37. Vnd nam zu sich Petrum / vnd die zwen Söne Zebedei / vnd sieng an zu trauren vnd zu zagen.

De hand toa Peder / oc de tho Zebedei Sønner til sig / De begynnte at bedrøffus oc at bessue.

38. Da sprach Iesus zu inen: Meine Seele ist betrübet bis an den tod / bleibet hie / vnd wachet mit mir.

Da sagde Ihesus til dem / Min Siel er bedrøff / nit indtil døden / bliffuer her / oc vaager med mig.

39. Vnd gieng hin ein wenig / fiel nider auff sein Angesichte / vnd betet / vund sprach: Mein Vater ist's möglich / so gehe diser Kelch von mir / doch nicht wie ich will / sondern wie du wilt.

De hand gick noget lenger frem / fald ned paa sit Ansigt / oc bad / oc sagde / Min Fader / Er der mueligt / da gaa denne Kalck fra mig / Dog icke som Jeg vil / Men lige som du vil.

40. Vnder kam zu seinen Jüngern / vnd fand sie schlaffend / vnd sprach zu Petro: könnet jr denn nicht eine stund mit mir wachen?

De hand kom til sine Discipule / oc fand dem soffuendis / oc sagde til Peder. Kunde i da icke vaage en time med mig.

41. Wachet vnd betet / daß ihr nicht in anfechtung falltet. Der Geist ist willig / aber das Fleisch ist schwach.

Vaager oc beder / At icke skulle falde i fristelse / Nanden er villig / Men legemet er sterbeligt.

42. Zum andermal gieng er aber hin / betet vnd sprach: Mein Vater / ist's nicht möglich / daß diser Kelch von mir gehe / ich trincke ihn denn / so geschehe dein wille.

Anden gong gick hand atter hen / bad / oc sagde / Min Fader / Er der icke mueligt / at denne Kalck kand gaa fra mig / Vden ieg skal dricke hannem / da ske din vilie.

43. Vnd er kam vnd fand sie aber schlaffend / vund ihre Augen waren vol schlaffs.

De hand kom oc fand dem atter soffuendis / De deris Øyn vaare fulde aff soffn.

Kapitola XXVI.

37. Arogaw saba Petra / a dva Syny Zebedeowa / potat sermawiti a testliw byti.

A wjiamy Piotra y dwu synow Zebedeu sowydh / poczał sie smutno y cięsko frasować.

38. Tedy kłell gim: Smute nāt geſi Duſe mō aſt ſmurt / potrawiajecz tuō a bōtē ſem nau.

Tedy kłell im Iesus / Duſa moia jeſt prawnie ſmutna aſ do śmierci / ſoſtancie tu / a cżycie ze mna.

39. Apodſſed maſiſko / paſi na twā ſrau / modle ſe / a ſia: Dcē mō / geſli mōżnē / nchē odcze odemne Kalich tento / ale wſſak ne paſ pā chcy / ale paſ ty chcyſa.

A ſedby troche dāley / paſi nā obliſe ſwoie / modlac ſie y mowis ac / Oczę mo / ieſli mōżna rzech mchay odczcie odemne Kubic ten / a wſſak je nte iſko a chcy / ale iſo ty.

40. Y pſiſſel Wiednajiſkam ſwym / a naleſt ge ani ſpij. Y ſel Petrowi: Taſi gſte ne mōgli geſinē hodyny bdiſi ſem nau?

Ty przyſſed do weznioy / y nālaſt ie ſpiacy y rzeſt Piotrowi / A tchē jeſcie ne mōgli tedn goſ dzine cżyc ze mna?

41. Bōtē a modle ſe / abyſſe neweſſi w pokuſſenij. Duch jagiſſe hotow geſi / ale Telo nemocno.

Cżycie y modlcie ſie / abyſcie nie weſſi w pokuſe: Duchci ieſt chrti / ale ciālo mōle.

42. Dyē podruſh obſſel / a modli ſe ſia: Dcē mō / ne muſeſt tento Kalich minau / ti mne / neſabych geſy pil / ſia niſ ſe wōle twā.

A ſi: powtore ſedby modli ſie / rzeſac / Oczę mo / ieſli nie mō je ten Kubic odczōj odemne aſ bych go nie pil / ntech ſie dżcie wōle twōiā.

43. Y pſiſſel opēt / a naleſt ge ani ſpij: nebo byty oſi geſi obſiſjenn.

Tālaſt ie powtore ſpiacy / aſ bowiem byty oſy ich obſiſjone.

44 וְשָׁבָה אֲנִי וְאָמַרְתִּי
לְמִלְתָּא אָמַרְתִּי
לְמִלְתָּא אָמַרְתִּי

El lassatigli, di nuovo s'è andò, e fece oratione la terza volta, discendo le medesime parole.

45 הִדְרִי אֲתָנָה לְהִי
תִלְמִידֵיהִי וְאָמַרְתִּי
לְהִי תִלְמִידֵיהִי
וְאָמַרְתִּי תִלְמִידֵיהִי
וְאָמַרְתִּי תִלְמִידֵיהִי
וְאָמַרְתִּי תִלְמִידֵיהִי
וְאָמַרְתִּי תִלְמִידֵיהִי

Poi viene a i suoi discipoli, & dice loro, Dormite horamai, & riposatoci: ecco l'hora è vicina che il Figliuol del huomo è dato ne le mani de peccatori.

46 קוֹמוּ וְנִלְכֶה הִנֵּה קָרֵב אֲשֶׁר
הוּא דְּמִשְׁלָם לִי

Levantenis su, andiamo: ecco che l'auvicina colui che mi tradisce.

47 וְעַד הוּא מִמְלָא ה
הוּא יְהוּדָה מִשְׁלָמָנָה
חַד מִן תַּרְעִסְתָּא אֲתָא
וּבְנִשָּׂא עִמָּה סִגְיָאָא עִם
סַמְסָרָא וְחִוְטִיָּא מִן לִית
רַבִּי פְּהִינָה וְקִשְׁיָאָא
דְּעִמָּרָא

E mentre ch'egli ancor parlaua, ecco Giuda uno de dodici venne, e con lui una gran turba con spade & bastes, da parte de principali Sacerdotti, e de Vecchi del populo.

48 וְהָיָה הוּא לְהוּן אֲתָא
וְהָיָה מִשְׁלָמָנָה וְאָמַר
לְהוּן דְּבִשְׁק אֲתָא הוּיָהּ לָה
אֲהוּדָה

Et effo che lo tradidua, hauena dato loro il segno, dicendo, Quello che io baciara, effo è, pigliatelo.

49 וּמִיָּדָא קָרֵב לְהוּן
וְאָמַרְתִּי שְׁלָם רַבִּי
וְנִשְׁקָה

Et incontinent Genendofene à Iesus, disse, Maestro, addio ti salua, e baciello.

50 הוּדָה בְּנִי יֵשׁוּעַ אָמַר לָה
עַל הִי דְּאִתִּית חֲבֵרֵי הִידִין
אֲתָקְרְבוּ וְאֲרָמִי אֲתִידִיָּהוּ
עַד יֵשׁוּעַ וְאֲתִידִיָּהוּ

Et Iesus disse à lui, Amico, te che fare sei tu venuto? Allora color s'accostarono, e messer le mani addosso à Iesus, e preserlo.

44 וַיַּעֲזֹב אֹתָם וַיֵּלֶךְ עוֹד
וַיִּתְּפַלֵּל שְׁלִישִׁית וַיֹּאמֶר אֶת־
דָּבָר הַהוּא

Y dexandolos, fué otra vez, y oró, tercera vez, diciendo las mismas palabras.

45 אָז בָּא אֶל־תִּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר
לָהֶם שְׁנוּ עִתָּהּ וּמוּחוּ הִנֵּה קָרֵב
הַשָּׁעָרָה וְכִן־הָאָדָם מִסְּגֵד בְּיָדִי
חֲטָאִים

Entonces vino à sus Discipulos, y dizeles, Dormid ya, y descansad, heaqui hà llegado la hora, y el Hijo del hombre es entregado en manos de Peccadores.

46 קוֹמוּ וְנִלְכֶה הִנֵּה קָרֵב אֲשֶׁר
יִסְגִּירָנִי

Leuantaos, vamos: heaqui hà llegado el que me hà entregado.

47 עוֹד הוּא מְדַבֵּר וְהִנֵּה יְהוּדָה
אֶחָד מִן־שְׁנֵי־עָשָׂר בָּא וְאֵתוֹ
הַמִּזֹּן רֹב עִם תַּרְבּוּת וְדַמְחִים
מִרְאשֵׁי־הַכֹּהֲנִים וּמִקְנֵי
הָעָם

Y hablando aun el, heaqui Judas, vno de los doze, vino; y con el mucha companna con espadas y bastones de parte de los principes de Sacerdotes, y de los Ancianos del Pueblo.

48 וְאֲשֶׁר הִסְגִּירוֹ נָתַן לָהֶם
אֹת לֵאמֹר אֶת־אֲשֶׁר אֲשָׁק וְהָ
הוּא תִפְשׁוּהוּ

Y el que lo entregaua, les auia dado fennal, diciendo, Al que yo bescare, à quel es, prendeldo.

49 וּמִיָּדָא נִשְׁא אֶל־יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר
שְׁלָם לְרַבִּי נִשְׁק לִי

Y luego que llegò à Iesus, dixo, Ayas gozo, Maestro, y belòlo.

50 וַיֵּשׁוּעַ אָמַר לוֹ רַעָה עַל־
מָה בָּאתָ אִם קָרִיב וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־
יָדֵיהֶם עַל־יֵשׁוּעַ וַאֲחֻזּוּ בּוֹ

Y Iesus le dixo, Amigo, aque vienes? Enronces llegaron, y echaron mano à Iesus, y prendieronlo.

44. Καὶ ἀφῆκε αὐτὸς, ἀπὸλ-
θὼν πάλιν, περὶ τοῦ τρίτου ἑτάλη,
τὸ αὐτὸν λόγον εἰπὼν.

*Et les ayant laissés, il s'en alla dere-
chei, & prit pour la troisieme fois, di-
sant les mesmes paroles,*

45. Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μα-
θητάς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς κα-
θεύετε τὴν λείαν, ὅτι ἡ ἡμέρα τοῦ
ἱδοῦ ἤγγισεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας
ἀμετέρων.

*Adonc il vient à ses disciples, & leur
dit, Dormez d'oresenauant, & vous re-
posez: voici l'heure est prochaine, & le
Fils de l'homme s'en va estre liure es
mains des melchans.*

46. Ἐγείρεσθε ἀγόμεν· ἱδοὺ
ἤγγικεν ὁ παραδίδόμενος.

*Leuez-vous, allons: voici, celui qui
me trahit s'approche.*

47. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος,
ἱδοὺ ἰσθὰς ἑὸς ἦν δὲ διακεῖται καὶ
ματ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς μαθη-
ταῖς καὶ ξύλων, καὶ οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ πρεσβυτέρων ὄχλος.

*Et comme il parloit encore, voici Ju-
das l'un des douze, vint, & grande trou-
pe avec lui, avec espres & bastons, de
par les principaux Sacrificateurs & les
Anciens du peuple.*

48. Οἱ δὲ παραδίδου· αὐτὸν, ἔ-
δωκαν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων, ὃν ἂν
φιλήσω, αὐτὸς ἐστὶν παρατίθειν αὐ-
τόν.

*Or celui qui le trahissoit, leur auoit
donné vn signal, disant, Celui que ie
baïserai, c'est lui: failliez-le.*

49. Καὶ διῆλθε πρὸς τὸν θά-
ντον, εἰπὼν χαίρει, ῥαββὶ καὶ κατι-
φίλησεν αὐτόν.

*Et incontinent s'approchant de Je-
sus, il lui dit, Maître, bien te soït: &
le baïsa.*

50. Οἱ δὲ ἰησοῦς εἰπὼν αὐτοῖς, εἰπα-
τε, ἰφ' ὃ παρὲς τί τι περὶ τοῦ ἵδου
ἐπιβάλλοντος τοῦ χιτῶνος ὅτι τὸν ἰη-
σοῦν, καὶ ἔκραγόντων αὐτόν.

*Lors Iesus lui dit, Compagnon, à
que faire es-tu ici? Adonc ils s'appro-
cherent, & jetterent les mains sus Iesus,
& le faillirent.*

כז

והאחד מן הבנים דעם
ישוע ארשט אידה ושמו
ספסנא ומחיה לעבדה
דרכ פתחא שקלה אנניה:

Erauo, un di quelli che erano con Iesv, presa la mano, tirò fuori il suo coltello, e percussé il servitor del Principe de sacerdoti, e angeliello l'orecchia.

הידיו אמר לה ישוע
אחיה ספסנא לדוכתה
פלהון גיר הבן דעסבו
ספסנא בספסנא ומחיה:

Allar tu v gli dice, Rimetti il tuo coltello al suo luogo: perche tutti quelli che piglieranno il coltello, periranno di coltello.

או סבר אנה דלג
משפחא אנה דאנצא מן
אבי נוקים לי השא נחיר
תרת עסנא לגיניו
דמלאכיה:

Pensi tu che io non possa far appere mio Padre, ch'egli mi dia piu di dodici legioni d'Angeli?

איכנא הביל נתמלון
פתחא דהכנא ולא דיחיא:

Como dunque s'adempierranno le Scritture le quali dicono, che bisognache cossi faccia?

בדי שעתא אמר ישוע
לכנשא או דעל גסנא
נפקתיו בספסנא ופ
נבוסנא דתאחדונני כל
יום לנתכון בהיכלא נחב
היית ומלך ולא אחתונני:

In quell' hora Iesv disse à la turbe, Vos sete visiti con spada & baste, non alimenti che contra un ladrone, per pigliarui. Ogni giorno vi sedeno appresso, insegnando nel tempio, e non m'haete mai preso.

הדא הון דהכנא
דיתמלון פתחא דהכנא
הידיו תלמידיה פלהון
שקחיה וצרכיה:

Ma tutto questo è an, venuto accioche s'adempiesseno le Scritture a: Profeti Alor tutti i discipoli lo lassorono, e fuggironsi.

והבן דאחדיה לישוע
אובלויה לנת הכנא רב
פתחא איכא דספסנא
והשיא פגישין הון:

E coloro habendo preso Iesv, lo menorono à Casa Principe de sacerdoti, là doue gli Scribi et i Farisei erano congregati.

כז

והנה אחד מאלה אשר היו
אחישוע שלח את ידו וירק
את חרביו וילך את עבד פהן
הגדול ויכרת את אוננו:

Y he aqui vno de los que estauan con Iesus, estendiendo la mano sacó su espada, y hiriendo à vn sieruo del Pontifice, quitole vna oreja.

אז אמר לו ישוע השב
את חרבך אל מקומה כי כל
אשר יקחו את חרב בחרב ימותו:

Entonces Iesus le dize, Buelue tu espada à su lugar: porque todos los que comaren espada, à espada morirán.

אז תחשוב כי לא אוכל עתה
לשאול מאבי להקם לי יותר
משנים עשר לגיוני מלאכים:

O pienfas que no puedo aora orar à mi Padre, y el me daría mas de doze legiones de Angeles?

ואיר ימלאון הכתבים כי
כז יצטרך להעשות:

Como pues se cumplirian las Escripturas de que ansi conuiene que sea hecho?

והנה בשעה אמר ישוע לכיתות
באשר אל פריץ יצאתם
בחרבות ודמחים לתפוש אותי
בכל יום עמכם ישבתי מלמד
בהיכל ולא אחותם אותי:

En aquella hora dixo Iesus à las Companas, como à ladron auely salido con espadas y con bastones à prenderme: cada dia me sentaua con vosotros enseñando en el Templo, y no me prendistes.

וכל זאת היתה אשר ימלאו
מכתבי הנביאים אז תלמידיו
כלם עזבוהו ויברחו:

Mas todo esto se haze paraque se cumplan las Escripturas de los prophetas. Entonces todos los Discipulos huyeron dexandolo.

והנה אחוז את ישוע ויליכו
אל קיסא כהן גדול אשר שם
הסופרים והוקנים נאספו:

Y ellos, prendido Iesus, truxeronlo à Caiphas Pontifice, donde los Escribas y los Ancianos estauan juntos.

כז.

51. Καὶ ἰδοὺ αἱς τῶ μετὰ ἡμεῶν,
ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπ' αὐτοῦ
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ· καὶ παλάσας
τὸν δούλον τοῦ δαυιδ, ἀφ' οὗ
αὐτὸς ἦν ὄντων.

Et voici, vn de ceux qui estoient avec Iesus, auancant la main tira son epee, & en frapale seruiteur du souverain Sacrificateur, & lui emporta l'oreille.

52. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς·
δοῦναι τὸν σου τὴν μάχαιραν εἰς
τὸν τόπον αὐτῆς. πάντες γὰρ οἱ λα-
βοῦντες μάχαιραν, ἐν μάχαιρα
ἀποθνήσκουσιν.

Lors Iesus lui dit, Remets ton epee en son lieu: car tous ceux qui auront prius l'epee, periront par l'epee.

53. Ἡ δοκῆς ὅτι δὲ δὴ αὐτοῦ ἀρε-
τὴν μακάριον τὸν πατέρα μου, καὶ
ὁ δαυὶδ σὺ μοι παλάσας ἡ δὲ δοκῆς
λαβὼν αὐτὸν ἀγγέλων;

Penses-tu que ie ne puisse maintenant prier mon Pere, qui me bailleroit présentement plus de douze legions d'Anges?

54. Πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ
γραφαί, ὅτι οὕτω δὲ γράθηται.

Comment donc feroient accomplies les escriptures, qui disent qu'il faut qu'ainsi soit fait?

55. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἔστησαν οἱ μα-
θηταὶ τοῦ ἰησοῦ, ὡς ἐπὶ λαλοῦντος
ἐλθόντες μετὰ μάχαιρας καὶ ζυγῶν·
συνλαβὲν με. καὶ ἡμέτεροι παρὸς
ὑμᾶς ἐκαθήμενοι διδάσκοντες ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρεμάσαντες με.

A ce mesme instant Iesus dit aux troupes, Vous estes partis avec epees & bastons, comme apres un brigand, pour me prendre: tous les iours j'alloye assis entre vous enseignant au temple, & vous ne m'auiez point saisi.

56. Τὸ ὅτι ὅλον γέγονεν, ἵνα
πληρωθῶσιν αἱ γραφαί τῶ περὶ
φησὶν· τίς οἱ μαθητῶν πάντες ἀ-
φύγαντες αὐτὸν, ἐφυγον.

Mais tout ceci est aduenu, afin que les escriptures des Prophetes foyent accomplies. Adonc tous les disciples l'abandonnerent, & s'en fuirent.

57. Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν ἰησοῦν
ἀπήγαγον αὐτὸν καὶ αἰνέον τὸν δε-
σπότην, ὅτι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

Mais ceux qui auoyent saisi Iesus, l'emenerent à Caiphas le souverain Sacrificateur, où les Scribes & les Anciens estoient assemblez.

CAP. XXVI.

51. Etece unus ex his qui erant cum Iesu, extendens manum, exemit gladium tuum: & percussit servum principis sacerdotum, amputavit auriculam eius.

And beholde! one of them which were with Jesus, stretched out his hand, and drew his sword: and smote a servant of the high Priests: and more of his ear.

52. Tunc ait illi Iesus, Convertite gladium tuum in locum suum, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt.

Then saide Jesus unto him, Put thy sword into his place: for all that take the sword, shall perish with the sword.

53. An putas quia non possum rogare patrem meum: & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones angelorum?

Whether thinkest thou that I can not now pray to my Father, and he will send me more than twelve legions of Angels?

54. Quomodo ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet heri?

Howe then should the Scriptures be fulfilled, which say, that it must be so?

55. In illa hora dixit Iesus turbis, Tanquam ad latronem existis cum gladiis & fustibus cõprehendere me: quotidie apud vos sedebam docens in templo: & non me tenuistis.

The same houre saide Jesus to the multitude, Ye be come out as it were as against a thiefe: with swords and staves to take me: I sate daily teaching in the Temple among you: and ye took me not.

56. Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur scripturae prophetarum. Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.

But at this was done, that the Scriptures of the Prophets might be fulfilled. Then all the disciples forsooke him, and fled.

57. A illi tenentes Iesum, duxerunt ad Caipham principem sacerdotum, ubi Scribae & seniores convenerant.

And they tooke Jesus, and led him to Caiphas the high Priest: where the Scribes and the Elders were assembled.

Das XXVI. Capitel.

51. Vnd sihe/ einer auß denen/ die mit Iesu waren/ recket die hand auß/ vñnd zoch sein Schwerdt auß/ vñnd schlug des Hohenpriesters Knecht/ vñnd hieb im ein Ohr ab.

De see/ En aff dem/ som vaare mer Ihesu/ rackte haanden vth/ oc drog sit Suerd vð/ oc slo den ypperste Prestis Suenð/ oc hugte Dre aff hannem.

52. Da sprach Iesus zu im: Stecke dein Schwerdt an seinen ort/ denn wer das Schwerdt nimbt/ der soll durchs Schwerdt vmbkommen.

Da sagde Ihesus til hannem/ Stick die Suerd i sin sted/ Thi huo som tager Suerdet/ hand skal omkomme mer Suerd.

53. Oder meinst du/ daß ich nicht köndte meinen Vater bitten/ daß er mir zu schicke mehr denn zwölff Legion Engel?

Eller ment du/ at ieg icke kunde bede min Fader/ at hand tilstickedemig mere en tolf Stock Engle?

54. Wie würde aber die Schrift erfüllet? Es muß also gehn.

Men huorlunde skulde Scriffen fuldkomnis? Der skal alt saa gaa til.

55. Zu der stunde sprach Iesus zu der Scharen: Ir sendt aufgangen/ als zu einem Mörder/ mit Schwerdten vñnd mit Stougen/ mich zu fahen/ bin ich doch täglich gefessen bey euch/ vñnd habe gelehret im Tempel/ vñnd ir habt mich nicht gegriffen?

Paa den tid/ sagde Ihesus til Staren/ I ere vðgangne/ lige som til en Doffuere/ mer Suerd oc mer Stenger/ at tage fat paa mig/ Daffuer ieg dog daglige sidet hofeder/ oc haffuer lært i Templet/ oc i grebenig icke.

56. Aber das ist alles geschehen/ daß erfüllet würden die Schrift der Propheten. Da verliessen in alle Jünger/ vñnd flohen.

Men det er allesammen steet/ at Propheternis Scriffi skulde fuldkomnis. Da forlode alle Discipulene hannem/ oc flyede.

57. Die aber Iesum gegriffen hatten/ füreten in zu dem Hohenpriester Caiphaz/ dahin die Schriftgelernten vñnd Eltesten sich versammelten hatten.

Men de som haffde grebet Ihesum/ forde hannem til den ypperste Prest Caiphas/ Der som scriffillo gene oc de Eldeste haffde forsamlet sig hen.

Capitola XXVI.

51. Aay geden z tēch kēchijz byli s Gēssijsem/wytagh wu ku wytrhl Mēc swig/a oderiw Glufēbnijka Knijzete Knēz kēho/vēal vcho gcho.

Aoto ieden z tych kēorzy byli z Jezusem/wytag namy rēc/do byl mēcz swego / a oderzymyfy siuge kapłanā namyżsiego / wēal mu vcho.

52. Echdy kēll genu Gēssijse: Obrat Mēc twig w nūjsto gcho: nebo wysyckni kēchij Mēc berau/od Mēce zāhynau.

Tedy mu rzekł Jezus / Obróć mōc swōj nā nōyicę rēg / Abor wien wysyćy kēborzyby mīcz obrāt mōczem pō gnu.

53. Zdalijz nēmnijs / zēbnych mōst prosyti Dīce mēho / a dalby mi nōnīj wijce nēzli dwānāctē hauffuow Angełūw?

A zōj mīmncij ābym nie mogł tē rāz prośić oycā mēgo / kēbory bym stōwł mīczem mīz dwānāsć cī woył Aniołōw?

54. Ale kēral paf naplnij se Pijma/Je to tak mūsy byti?

Mākoż siemoga wypelnic pīsinā: powiedziac iż tak siē zstāc mūsł.

55. W tu hodinu kēll Gēssijse zāstupim: Jātożto k Lo trū wysyłł gīe s mēci a s kōz mī/ aboyste nūne wali. Wssat nā kōzdy den sēdāwal gēm v wās w Chramē/ a negali gīe mme.

Oney godiny mowil Jezus onemu zebanulodji/ wyśliście iakō nā zlobiciā z mīczami y z kīz mī poimāc mīe: Stedziatēm nā kōzdy dīen v was w cōscīes lē/ a wjōpsāe mīentē poimāli.

56. Ale toto wssēckno stalo se/ aby se naplnila Pijma Prorečā. Echdy Wēdlnīch wysyckni opusisnosse Gēssijse/ w tēlli.

A to wysyćko siē dīzālo/ āby siē wypelnily pīsinā Prorečie / Tedy wczīnīowie wysyćy opusisnosy go/ zuećkālī.

57. Aoni nāmssē Gēssijse/ wēdli ho k Kapłāssowi Knījzēti Knēzstēmū/ tēdžto Wātes lē a stārshij byli se sešli.

A potimawsy ont Jezusa / przyswīcili do Kāłāsh prēwōnēyjszego Kāplānā / gōdīe siē byli zēbrālī Dōk torowīe y stārshy.

58. שְׁמַעוֹן בֶּן־כַּמֶּפַח אָמַר
הוּא בְּתֵרָה מִן־הַחֲקָה עַד־
מֵאָה לְדִרְתָּהּ דָּרֵב כְּהֵנָּה וְעַל־
יָתֵב לָנוּ עִם־הַחֲשָׂא דִּיהוּא
הַחֲתָנִי:

*E Pietro il seguiva di lontano, infin
à la corte del Principe, de sacerdoti: &
entrato dentro, si pose à sedere co i mini-
stri per sedere la fine.*

59. רִבִּי כְּהֵנָּה דִּין וְקִשְׁיָא
וּבְנוֹשְׁתָּא כְּלֵה בְּעִין הוּוּ
עַל־יְשׁוּעָה סְהֵדָה דִּי
דִּימִיתוּנִיהִי:

*Hor i principali Sacerdoti e i Vecchi,
e tutti il configlio cercavano falsa testi-
monianza e contra de s, per farlo morire.*

60. וְלֹא אֶשְׁכַּח וְאִתְּרוּ
סְגִיָאָה סְהֵדָה דִּישְׁקָרָה
אַחֲרֵיהִי דִּין קִרְבִּי וְעִירִי:

*E non la trouavano: Equantunque
di fessia venuti misse falsi testimonij, non
la trouavano: ma pur à la fine scenero
due falsi testimonij.*

61. וְאִמְרוּן הִנֵּה אָמַר
דְּמִשְׁכָּה אָנָּה דְּאִשְׁרָהּ
הִיכְלָא דְּאֵלֹהִי וְלִתְלָת־
יָמִים לְבְנוֹתָ אֹתָהּ:

*E dissero, Costui ha detto, io posso di-
struggere il tempio di Dio, e in tre di re-
edificarlo.*

62. וְקָם רַב כְּהֵנָּה וְאִמַּר
לֹא לָהּ לֹא מִדֵּם מְבִנָּה אָנָּה
כְּתִיבָנָה מֵנָּה מִסְּהֵדוֹ
עַלְיוֹן הָלִין:

*Allor levatosi fu il principi de sacer-
doti gli disse, Non rispondi tu niente? Che
cosa testificano costoro contra di te?*

63. יְשׁוּעָה בֶּן־שִׁתְרִיק הוּא
וְעֵנָה רַב כְּהֵנָּה וְאִמַּר לֵה
מִימָה אָנָּה לָךְ בְּאֵלֹהִי
חֵיָא דְּתֵאמַר לִי אִן אָנָּה הוּ
מִשְׁתִּיָּא בְּרַח דְּאֵלֹהִי:

*Et se s se tacena. Onde il Principe
de sacerdoti riprese à dargli, lo si congiura
per l' idio viante, che tu ci dica se tu se
Christo Figliuol di Dio.*

64. אָמַר לֵה יְשׁוּעָה אָנָּה
אִמְרָתָא אִמַּר אָנָּה לְכוּן
דִּין דְּמִן הַשָּׁמַיִם תְּחַוִּינוּנִיהִי
לְפָנֶיהָ דְּאִשְׁרָהּ דִּיהוּא
יְמִיָּא דְּחֵלְלָה וְאִתְּרָה עַד־
עֲבָרִי שְׁמִיָּהּ:

*Ex s gli dice, Tu l'hai detto: e che è
più, io vi dico, che da hora innante i Vos
sedrete il Figliuol de l' homo sedere à la
destra de la vertu di Dio, e venir ne le
nuvole del cielo.*

58. וְכִיפָּה הִלַּךְ אַחֲרָיו מִדְּחֹק
עַל־חֲצֵר כְּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּבֶּן בֵּיתָהּ
וַיֵּשֶׁב עִם־הַמְּשֻׁרִים לְדֹאֵרָה
אַחֲרֵיהֶם:

*Mas Pedro lo seguia de lexos hasta el patio
del Pontifice: y entrado dentro, estauase senta-
do con los criados, para ver el fin.*

59. וְשָׁלִי הַכְּהֵנִים וְהַזִּקְנִים וְכָל־
הָעֵדָה בִּקְשׁוּ עַד שֶׁקֶר עַל־יְשׁוּעָה
לְחַמְּיוֹתָהּ:

*Y los principes de los Sacerdotes, y los An-
cianos, y todo el ayuntamiento, buscauan algun
falso testimonio contra Iesus, para entregarlo à
la muerte.*

60. וְלֹא מָצְאוּ וַיִּקְרְבוּ עֲדֵי־
שֶׁקֶר רַבִּים וְלֹא מָצְאוּ וְאִחֲדוֹן
קִרְבִּי שְׁנֵי עֲדֵי שֶׁקֶר:

*Y no hallauan; aunque muchos testigos fal-
sos se llegauan: no hallaron. Mas à la poitre vi-
nieron dos testigos falsos.*

61. וַיֹּאמְרוּ זֶה אָמַר כִּי אֶחָד
לְהוֹם אֶת־הֵיכַל יְהוָה וּבְשָׁלֹשֶׁת
יָמִים לְבְנוֹתָ אֹתָהּ:

*Que dixeron, Este dixo, Puedo derribar el
Templo de Dios, y reedificarlo en tres dias.*

62. וַיָּקָם כְּהֵן גָּדוֹל וַיֹּאמַר לוֹ
הַאִינְךָ תַעֲנֶה לְאִשֶּׁר אֵלֶּה מַעֲדִים
עַלְיוֹן:

*Y leuantandose el Pontifice dixole, No re-
spondes nada? Que testifican estos contra ti?*

63. וַיְשׁוּעָה שָׁתַק וַיַּעַן כְּהֵן גָּדוֹל
וַיֹּאמַר אֵלָיו אֲשֶׁר־עַד בְּאֵלֹהִי
הַחַיִּים אֲשֶׁר תֹּאמַר לָנוּ אִם אֵלֶּה
תִּמְשִׁיחַ אֲשֶׁר בְּרַחֲאֵלִים הוּא:

*Mas Iesus callaua. Y respondiendo el Pon-
tifice, dixole, Conjurote por el Dios Biuiente,
que nos digas, si eres tu el Christo hijo de Dios.*

64. וַיֹּאמַר לוֹ יְשׁוּעָה אֵת אִמְרָתָהּ
וְאָבֹר אֲנִי אֹמַר לָכֶם מַעֲמָה
תִּדְאוּ בְּרַחֲמָדָם יוֹשֵׁב מִימִין
הַגָּבִירָה וְכֵּן בְּעֵינֵי הַשָּׁמַיִם:

*Iesus le dize, Tu lo has dicho. Y aun os digo,
que desde aora aucys de ver al Hijo del hombre
assentado à la diestra de la potencia de Dios, y
que viene en las nubes del cielo.*

58. ὁ δὲ πέτρος ἠκολούθη αὐ-
τῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἐως τῆς ἀγορῆς ὁ
ἀρχιερεὺς καὶ ἠσπάζοντες αὐτὸν ὡς
ἐπὶ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς, ἰδοὺ τὸ
τέλος.

*Et Pierre le suiuoit de loin iusques à
la cour du souverain Sacrificateur: &
lui entré dedans s'alsit avec les officiers
afin qu'il en vint la fin.*

59. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρε-
σβυτεροὶ, καὶ ὁ συνέδριος ὅλον ἐζη-
τῶν ψεύδομα εὐρεῖν κατὰ τὸ
ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανάτωσιν.

*Or les principaux Sacrificateurs, & les
Anciens, & tout le conseil cherchoient
faux témoignages contre Iesus, afin
qu'ils le misent à mort.*

60. Καὶ ἔχ. ὁ δὲ π. καὶ ὅλοι
ψεύδομα ἀρτύνοντες ἀπεσπάζοντες
αὐτὸν ὡς ἐπὶ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς
δύο ψεύδομα εὐρεῖν.

*Et n'en trouuoient point: & com-
bien que plusieurs faux témoins ful-
sent venus, ils n'en trouverent point de
propres. Mais à la fin deux faux tes-
timons s'approcherent.*

61. Εἰπὼν δὲ ὁ φηδὼν αὐτῷ
καὶ ὅλοι αὐτῷ ὡς ἐπὶ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς
ὅτι ὡς ἐπὶ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς αὐτῷ.

*Et dirent, Cestui-ci a dit, Je puis des-
faire le temple de Dieu, & en trois iours
le rebâtir.*

62. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶ-
πεν αὐτῷ, ὅτι εἰς ὅσον ἀποκρισῇς; τί ἀπο-
κρίσει κατὰ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς;

*Adonc le souverain Sacrificateur se
leua, & lui dit, Ne responds-tu rien?
qu'est-ce que témoignent ceux-ci à l'en-
contre de toi?*

63. ὁ δὲ ἰησοῦς ἐστῶντα καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ,
ἐξορκίζω σε κατὰ τὸν θεόν, ὅτι εἰ
ὡς ἐπὶ ματι τοῦ ἀρχιερεὺς εἰς ὅσον ἀπο-
κρισῇς.

*Et Iesus se teux. Lors le souverain
Sacrificateur prenant la parole lui dit,
Je t'adjure par le Dieu viuant, que tu
nous dises si tu es le Christ, le Fils de
Dieu.*

64. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, σὺ εἶ-
πας ἀλλ' ὡς λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἀρτι ἐ-
πιθεῖτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δε-
ξιᾶς ἐκ δεξιᾶς τοῦ θεοῦ δυνάμει, καὶ
ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐ-
ρανοῦ.

*Iesus lui dit, Tu fas dit: qui plus est
je vous di, Ci après vous verrez le Fils
de l'homme assis à la dextre de la vertu
de Dieu, & venant esnuées du ciel.*

כו

65. הִידְיוּ רַב כְּהֵנָּה צִדְקִי
מֵאַנְוֵהוּ וְאָמַר הֵא גִדְקָה
מִנָּה מְכִירִי מְתַבְּעִין לוֹ
סִבְדָּהּ הֵא הֵשֵׁא שְׁמַעְתִּינוּ
גִּדְבָהּ:

Allor il Principe de Sacerdoti si straccia i suoi vestimenti, dicendo. Egli ha blasfemato, che habbiamo noi piu bisogno de testimoni? Ecco, Voi havete heardo la sua blasfemia.

66. מִנָּה צִבְדוֹ אֲנִיתוֹ צִנּוֹ
וְאָמְרִין חֲתֵב הוּא מוֹתָהּ:

Che Genapare? Et effirispandendo, differo, Egli è degno di morte.

67. הִידְיוּ רָקִי בְּאַפִּיחִי
וּמִתְבָּחִין הוּא לֵה אֲחֵרָהּ
דִּין מִחִין הוּא לֵה:

Ahora effi gli sputoran ne la faccia, e detteregla de le guanciate, & altri de la baccociante.

68. וְאָמְרִין אֲחֵרָהּ לוֹ
מְשִׁיחָהּ מִנּוּ הוּא דְּמִתְבָּחִי:

Dicendo, profetizaci Christo, chi è quello che t'ha battuto?

69. בְּאַפִּיחִי דִּין יִתֵּב הוּא
דְּבִרְכָתָהּ וְתִרְכָּתָהּ לְנִתָּה
אֲמִתָּהּ הֵנָּה וְאֲמִתָּהּ לֵה
אִף אֲנִי עִם יְשׁוּעָה הַיּוֹנֵה
בְּגִדְבָהּ:

Mor Pietro si stava à sedere di fuora ne la corte, & vna servente si gli fece innanzi, dicendoli, Tu ancora eri con Iesus Galileo.

70. הוּא דִּין כְּפִר קִדּוֹם
כְּלָהֶן וְאָמַר לֵה יִהְיֶה אֲנִי
מִנָּה אֲמִרָה אֲנִי:

Et egli lo negò dinanzi à tutti, dicendo, Io non so quel che tu dici.

71. וְכִד וְנִסָּק לְסִפְּתָהּ
חֲתֵמָה אֲחֵרָתָהּ וְאֲמִרָהּ
לְהוֹן דְּמִתְבָּחִין הֵנָּה אִף הֵנָּה
עִם יְשׁוּעָה בְּגִדְבָהּ:

Poi scenda à la porta, & un'altra servente lo viddo, & disse à quella che era con lui, Costui ancora era con Iesus Nazareno.

72. וְתִיב כְּפִר בְּמוֹמֵתָהּ
דְּלֵא יִדַּע אֲנִי לֵה לְגִבְרָהּ:

Et egli di nuovo lo negò con giuramento, dicendo, Io non cognosco quest' homo.

כו

65. אָו" קִרַּע תְּכָתֶן גָּדוֹל אֶחָד
בְּגָדָיו לֵאמֹר כִּי גִדְקָה עַל־מָה
נִצְטָרָךְ עוֹד לְעֵדִים הֵנָּה עֲתִידָה
שְׁמַעְתֶּם אֶת־גִּדְבָּתוֹ:

Entonces el Pontifice rompió sus vestidos, diciendo, Blasphemadola: que mas necesidad tenemos de testigos? he aqui agora aueys oydo su blasphemia.

66. מָה גִּרְאָה לָכֶם וְהִמָּה עָנִי
לֵאמֹר מִשְׁפָּט מוֹת לוֹ:

Que os parece? Y respondiendo ellos dixeron, Culpado es de muerte.

67. אָו" יִדַּק יָדָיו בְּפִתּוֹ וַיִּכּוּהוּ
בְּאֶזְרָהּ וְהִצְתִּים שְׁלָחוּ אֶת־
יָדֵיהֶם בָּאָפוֹ:

Entonces le escupieron en su rostro, y dierone de bofetadas, y otros lo herian de palmadas.

68. לֵאמֹר הִנָּבֵא לָנוּ תְּמַלִּישִׁי
מִי יִהְיֶה אֲשֶׁר יִכָּה אֶתְּךָ:

Diciendo, Prophetizanos, ô Christo, quien es el que te ha herido.

69. וְכִיפָּהּ בַּחוּץ יֵשֵׁב בְּתִצָּר
וְהָיָה אֵלָיו שְׂפַחַת אַחַת לֵאמֹר
וְאַתָּה הִייתָ עִם יְשׁוּעָה הַגָּלִילִי:

Y Pedro estava sentado fuera en el patio: Y llegóse à el vna criada diciendo, Y tu con Iesus el Galileo estauas.

70. וְהוּא כַּחַשׁ לְעֵינַי כָּלֶם לֵאמֹר
לֵא יִדַּעְתִּי מָה תֹּאמְרִי:

Mas el negó de lante de todos diciendo, No sé loque dizes.

71. וַיֵּצֵא תִפְתָּח וְתִרְכָּאָהּ אֶחָדָה
וְתֹאמַר לְאֲשֶׁר הָיָה עִם גָּם וְהָיָה
אֶת־יְשׁוּעָה הַנָּצְרִי:

Y saliendo à la puerta, vidolo otra, y dixo à losque estauan alli: Tambien este estaua con Iesus Nazareno.

72. וְגַם בְּפִעַם הוֹאֵת כַּחַשׁ
בְּשִׁבְעָה כִּי־לֵא יִדַּעְתִּי אֶת־
הָאָנוּשׁ:

Y negó otra vez con juramento, diciendo, No conozco à esse hombre.

כז.

65. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διῆρξεν τὰς ἱματίους αὐτοῦ, λέγων· ἐπὶ τί βλάφηται· τί ὁδοῦν ἔχομεν μαρτυρῶν; ἰδοὺ νῦν, ἤκουσθη τὸ πλῆθος·

Adonc le souverain Sacrificateur deschira ses vestemens, disant, Il à blasphemé: qu'auous-nous plus à faire de temoins? Voici, vous avez ouï maintenant son blasphemie: Que vous en semble?

66. Τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ· ἐπερχομένου αὐτοῦ ἐστίν.

Eux respondans dirent, Il est coupable de mort.

67. Τότε ἐκτείνουσιν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκκαλάφουσιν αὐτὸν οἱ οὗτοι ἐπὶ τῷ ὤτῳ.

Adonc il lui cracherent aux visages, & le buifferent: & les autres lui donnoient des coups de leur verges.

68. Λέγουσιν, ποτε φησὶς ὅτι· ἐγὼ εἰμὶ ὁ παῖς σου.

Difans, Christ, prophetize-nous, qui est celui qui t'a frappé.

69. Οὗ δὲ περὶ τοῦ ἐξω ἐκκαλέσθη· τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἀποστρέψας αὐτὸς μίαν παραδίδοται, λέγων· καὶ σὺ ἡσυχία μετὰ τῆς ἑτέρας καλέσῃ.

Or Pierre estoit assis dehors en la cour: & vne chambriere s'adressa à lui, disant, Tu estois aussi avec Iesus le Galileen.

70. Οὗ δὲ ἠρῶντος αὐτοῦ ἐκκαλέσθη· πάλιν λέγων· σὺν οὖτοις τί λέγεις.

Mais'il le nia deuant tous, disant, Je ne sai quel tu dis.

71. Ἐξελθόντα δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν πύλιναν εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἄλλοις, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν λέγει· καὶ σὺ ἡσυχία μετὰ τῶν ἄλλων.

Et comme il sortoit dehors au portail, vne autre chambriere le vid: & dit à ceux qui estoient là, Cestui-ci aussi estoit avec Iesus le Nazarien.

72. Καὶ πάλιν ἠρῶντος αὐτοῦ μετ' ἑτέρων, οὗτοι ἐκκαλέσθη· καὶ οὐθὺν ἀποκρίσας.

Et derechef il se nia avec serment, disant, Je ne cognoi point cest homme-là.

CAP. XXVI.

65. Tunc princeps sacerdotum sedit vestimenta sua, dicens, Blasphemavit: quid adhuc egemus testibus? ecce nunc audistis blasphemiam.

Then the hie Priest rent his clothes / saying: he had blasphemed: what haue we any more neede of witnesse? beholde: now ye haue heard his blasphemie.

66. Quid vobis videretur? At illi respondentes dixerunt, Reus est mortis.

What thinke ye? They answered: & said: He is worthy to dye.

67. Tunc expuerunt in faciem eius: & colaphis eum ceciderunt, alii autem palmas in faciem eius dederunt.

Then spade they in his face: & suffered him: and other smote him with their roddes.

68. Dicentes, Prophetiza nobis Christe: quis est qui te percussit?

Saying: Propheeie to vs: O Christe: Who is the that smote thee?

69. Petrus verò sedebat foris in arrio: & accessit ad eum una ancilla, dicens, Et tu cū Iesu Galilæo eras.

Peter sat without in the hall: and a maide came vnto him / saying: Thou also wast with Iesus of Galilee.

70. At ille negavit coram omnibus, dicens, Nescio quid dicis.

But he denied before them all / saying: I wot not what thou saiest.

71. Exeunte autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla: & ait his qui erant ibi, Et hic erat cum Iesu Nazareno.

And when hee went out into the porch: an other maide sawe him / and said vnto them that were there: This man was also with Iesus of Nazareth.

72. Et iterum negavit cum iuramento, Quia non novi hominem.

And againe he denied with an other saying: I knowe not the man.

Das XXVI. Capitel.

65. Da zureiß der Hohepriester seine Kleider / vnd sprach: Er hat Gott gelestert / was dürfen wir weiter zeugniss? Sihe / jetzt habt jr seine Gotteslestertung gehört.

Da sender reiß den Ypperste Priest sine Klæder / oc sagde / Hand bespaarede Gud / Huad haßue wi len: ær vidnisburd behoß? See / nu haßuet hørt hans Guds bespaadelse.

66. Was dünckt euch? Sie antworteten / vnd sprachen: Er ist des todes schuldig.

Huad tænckes eder? De suarede oc sagde / Hand er skyldig at dø.

67. Da speieten sie auß in sein Angesichte / vnd schlugen in mit Feusen. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht.

Da spætte de vdi hans Ansiet / oc sloge hannem mer knyttre neßue / De nogle sloge hannem / i Ansiet.

68. Vnd sprachen: Weissage vns Christe / wer istis der dich schlug?

De sagde / Spaa off Christe / hus er den / der dig slo?

69. Petrus aber saß draussen im Pallast / Vnd es tract zu ihm eine Magd / vnd sprach: Vnd du warest auch mit dem Jesu auß Galilea.

Men Peter sad der vden saare i Saalen / De der traadde en: Pige til hannem oc sagde / De du haßuer oc saa verit mer Ihesu aff Galilea.

70. Er leugnet aber fur ihnen allen / vnd sprach: Ich weiß nicht was du sagest.

Da neetede hand der saar dem alle / oc sagde / Jeg ved icke huad du siger.

71. Als er aber zur Thür hinaus gieng / sahe in ein andere / vnd sprach zu denen / die da waren: Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

De som hand gick hen vdi at døren / da saa en anden hannem / oc sagde til dem / som der vaare. Denne vaar oc saa mer Ihesu aff Nazareth.

72. Vnd er leugnet abermal / vnd schwur dazú: Ich kenne des Menschen nicht.

De hand neetede æter / oc soer der til / Jeg sender icke der Menntiste.

Kapitola XXVI.

65. Tedy kniße kniße roztærl Næuho siwæ / kka: Nau hal se gest / coß gestie portebugem siwæduow æ ay nynj gsic stysseli rauhånij.

Tedy przednieyßy Ræplån roztærl obdżenie siwoie / mowiac / Bluznij / Coż baley potrzebujemy swiadkow? O toście teraz / stysseli bluznijerstwo tego.

66. Co siewam jda? A oni odpowiedziwssie fekli: Nodni gest Smrti.

A coż siewam jda? A oni odpowiedziwssie fekli / Winien jest śmierci.

67. Tedy plwali na twar geho / a jassigto dawali genu. Gini pal polickowali gep.

Tedy plwali na oblicze tego / y polickowali go / a druzzy go trym bali.

68. Xstlagisec: Hådan nám Krsie / kso gest ten / kterj tebe vdefil?

Mowiac / Prorokuy nam Kxy / kstis / kto jest ktery ci vderzyl.

69. Ale Petr sedel wnt w syti. Wpristapila k nemu geha Dmka / kkauc: W tyo Gs jissim Galilegstym byl gsy.

A Piotr siedzial zewnatz w dworze / A przystapila k niemu geha redna / kuzebnica / mowiac / A tyo byl s Jezusem Galileystim.

70. Tedy on zaprel pzedem ssem / kka: Neuwim co prawise.

A zaprel sie on pzed wssy: kuni rzekac / Nie wiem co mowis.

71. Atdy wychazel ze dworij / wyrelagen gina Dmka / y fella tem kterij tu byl: A ten byl s Gs jissim Nazaretsym.

A gdy on wyszedl do sieni / wyrelaga go druga / kuzebnica / y rzekla tym ktery tam byli / A ten byl s Jezusem Nazareystim.

72. A opet zaprel s prissas hau / jebynoznal ciowela.

Tedy powtorc za przel sie s prysiega / kka: znam ciowela tego.

כז

73. מו פתר קליר דין
קרבו הגו דקלמיו ואמרו
לפאפא שרירא אף
אנת מנהו אנת אף מ
ממלך גיר מודע לך:

E poco di poi s'accosaron quelli che stavano lo presenti, e dissero à Pietro, Veramente tu ancora sei di quelli: conciosia che la tua famiglia ti fu manifeste.

74. הדין שר למחנמו
ולמאמא דלא נדע אנה
יה לגברא ובה בשעתא
הנא תרגל:

Allora egli cominciò à maladirsi e giurò, dicendo, Io non conosco tal homo. E subito il gallo cantò.

75. ואחדכר באפא מלחא
דשוע דאמר הנני לך
דקם דיקרא תרגל
תלת וקנו תכביר בי ננפק
לבר בבא מרירא:

Onde Pietro si ricordo de la parola di Iesù, che gli haueva detto, Prima ch'el gallo cantì, tu mi negarai tre volte. E così scissosene fuore pianse amaramente.

כז

1. פד דין הוא צבר
מלכא נסכו על שוע רבי
כהנא וקשיא דעמא
אור דמיתנה:

Venuta che fu la mattina, tutti i principali Sacerdotes e i Vecchi del populo fecero consiglio contra Iesù, per farlo morire.

2. ואסרוהו ואובלוהו ו
נאשלמוהו לפילטוס ה
המדינה:

Elegato il menonero, e detterlo ne le mani di Pontio Pilato presidente.

3. הדין יהודא משלמנא
פד הנני דאיתחב שוע
אתחמי ואול אהפך הליו
תלתו דפספס לרבי
פהנא ולקשיא:

Allora Giuda, che l'haueva tradito, vedendo ch'egli era stato condannato pentitosi, riportò trenta argenti à i principali Sacerdotes & à i Vecchi.

4. ואמר חטית דאשלמא
דמא ופנא הגו דין אמרו
לה לו מנה לו אנת נדע
אנת:

Dicendo, Io ho peccato, hauendo tradito il sangue innocente. Et essi dissero, Che ci importa à noi? guaràma tu.

כז

73. ואחר מעט קרבו העומדים
שם ויאמרו לכיפה באמת גם
אתה מהממה הוא כ— לשונך
מודיע:

Y desde à vn poco llegaron losque seuian, y dixeron à Pedro, Verdaderamente tambien tu eres decillo: porq; aun tu habla te haze manifeste.

74. או" החל לאלות לנפשו
ולחשבע כי לא ידעתי את—
אנוש ובכתה קרא תרגול:

Entonces comenzó à anathematizarse, y à jurar diciendo, No conosco esse hombre. Y el gallo cantó luego.

75. ויזכר כיפה את דבר ישוע
אשר אמר אליו כי בטדם יקרא
תרגל שלש פעמים תכתשני
ויצא לחוץ ויבך במרירות:

Y accordóse Pedro de las palabras de Iesus, que le dixo, Antes que cante el gallo me negaras tres vezes. Y saliendo fuera, lloró amargamente.

כז

1. ויהי בקר וינעצו וגו' ויסרו
כל הכהנים וקני העם על—
ישוע להמיתו:

Y venida la mañana entraron en consejo todos los principes de los Sacerdotes, y los Ancianos del pueblo contra Iesus, para entregarlo à muerte.

2. ויאסרוהו ויוליכוהו ויסגירוהו
לפונטיוס פילטוס הקיד:

Y truxeronlo atado, y entregaronlo à Pontio Pilato presidente.

3. או" ראה יהודה אשר מסרו
כי בגור וינחם וישב את שלשים
כסף לכהנים ולקנים:

Entonces Judas, elque lo auia entregado, viendo que era condenado, boluió arrepentido las treynta pieças de plata à los principes de los Sacerdotes, y à los Ancianos.

4. לאמר הטאתי במסרי דם
נקי והם אמרו מה אלינו את
תראה:

Diziendo, Yo he peccado entregando la sangre innocente. Mas ellos dixeron, Que se nos dà à nosotros? Vieras lo tu.

כז.

73. Ματθ μιμνήσθαι ἀπεσταλθέν-
τος οἱ ἐστίντις, εἰς τὸν τῶν πνεύμα-
θῶν καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ ὁ ἀν-
θρῶπος σου ἐλάλει στ παρὰ.

*Et vñ pens après ceux qui se tron-
noient là, vindrent, & dirent à Pierre,
Vrayement tu es ausi de ceux-là: car
ton langage te donne à cognoître.*

74. Τότε ἤρξατο καταναθίμα-
τίσαι καὶ ἑμῶν, ὅτι οὐκ οἶδα τὴν
ἀνθρώπου. καὶ ὡς ὥς ἀλάτωρ
ἰφαιμον.

*Lors ils prin à se maudire, & à jurer,
disant, le ne cognoi point cest homme-
là: & incontinent le coq chanta.*

75. Καὶ ἐμνήσθη ὁ πῆτερ ὅτι
ρηματὸν ἔειπεν ἐκείντος αὐτῷ,
ὅτι πρὶν ἀλαλῶρα τρεῖς φοῖς, καὶ
ἀπειρήσῃ με. καὶ ἐξελθὼν ἔβω,
ἐκλαυσεν πικρῶς.

*Adonc Pierre eut souuenance de la
parole de Iesus, qui lui auoit dit, Deuant
que le coq chante, tu me renieras par
trois fois. Ains il fortit dehors, & pleu-
ra amèrement.*

Κ Ε Θ Α Λ. ΚΖ.

Πρώτης τῆς ἡμέρας, συμβῆ-
λιν ἐλαβον παπῆς οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὅτι λαλῶ-
ντα ἔειπεν, ὡς ἐπαύσατο αὐτὸν.

*Puis quand le matin fut venu tous
les principaux Sacrificateurs & les An-
ciens du peuple tindrent conseil contre
Iesus pour le mettre à mort.*

2. Καὶ ὅτε περὶ τὸν αὐτὸν ἀπῆλ-
θεν, καὶ παρεδεδωκεν αὐτὸν ποντί-
φω Πιλάτῳ τῷ ἡγεμῶνι.

*A raison de quoi ils l'amenerent lié,
& le liurerent à Ponce Pilate Gouver-
neur.*

3. Τότε ἰδὼν ἰεσοῦς ὅτι ἀποδοῦναι
αὐτῷ ὅτι κατακρίθη, καὶ μετὰ τὴν
θῶς ἀπῆλθεν τὰς τρεῖς κομὰς ἀργυ-
ρίας ἀρχιερεῖς καὶ πρὸς πρεσβυ-
τεροῖς.

*Alors Judas qui l'auoit trahi, voyant
qu'il estoit condamné, se repentit, & re-
porta les trente pieças d'argent aux
principaux Sacrificateurs, & aux An-
ciens.*

4. Αἶψα, ἡμεῖς τὸν ἀδικησάν-
τα αἰσῶμεν. οἱ δὲ ἔειπον, τι πρὸς ἡ-
μᾶς; σὺ οὐκ.

*Disant, l'ai peché en trahissant le
sang innocent. Mais ils dirent, Que nous
en chaut-il: tu y aduiferas.*

כז

וְשִׁדְיָהּ כֶּסֶף בִּבְהִיכְלָא וְשִׁנֵּי וְאֵנֶל חִנְקָה
בְּשִׁשָּׁה :

*Et egli gettati gli argenti nel tempio
s'parci, & andato sene, si strangolo.*

רַבִּי כְּהֵנָה דִּין שְׁקִלְיָהּ
לְכֶסֶף אֶמְסֵר לָא שְׁלִיט
דְּנִרְמִינְהּ בֵּית קִרְבְּנָה
מְטוֹל דְּטִימִי דְּמָא הוּא :

*I principali Sacerdoti habendo presi
gli argenti, dissero, Et non è lecito metter-
gli nel corbana, per offer questo, prezzo
de sangue.*

וְנִסְבֵּי מִלְכָּא וּכְבֹּדָהּ
אֲגִירְסָהּ דְּפִתְרָא לְבִירָתָהּ
קְבִירָא דְּאֶכְסִינִי :

*Esatto sopra ciò consiglio, comprarono
con essi il campo d'un Ollero, per sepul-
tura de forestieri.*

מְטוֹל חֲנִנָּה אֶתְקִרִי
אֲגִירְסָהּ הוּא קִרְיָתָהּ
דְּמָא עֲרֵמָא לְנִמְנָא :

*Per questa ragione quel campo è sta-
to chiamato insin al di d'oggi, il campo
del sangue.*

הִידִין אֶתְמַלִּי מִדָּם
דְּאֶתְמַסֵּר בְּיַד קְבִירָה
דְּאֶמֶר וְנִסְבֵּי תַלְתִּין
דְּכֶסֶף דְּמִנְהִי דְּתִקְרָא
דְּקָבִי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

*Allor s'adempì quello che era stato
detto per il Profeta (Jeremia) che dice,
E prezzo si vende argenti, il prezzo de
colori che è stato apprezzato, il qual, quei
che sono de figliuola d'Israel, hanno pre-
giato.*

וְהִכֵּת אֲנִינוּ לְאֲגִירְסָהּ
דְּפִתְרָא אֵיךְ דְּפִתְרָא
מִרְנָה :

*Et hannogli dati per comprare il cam-
po d'un Ollero, siccome il Signor m'haue-
ua ordinato.*

הוּא דִּין יִשְׁוֵעַ קָם קֳדָם
הַגְּמִינָא וְשִׁאֲדָהּ הַגְּמִינָא
וְאֶמֶר לָהּ אֵנֶת הוּא מִלְכָּא
דִּיהִיבְדָּא אֶמֶר לָהּ בְּשִׁנְיָ
אֵנֶת אֶמֶר :

*Hor Iesus staua dinanzi al Presi-
dente, e il Presidente gli domanda, dicen-
do, Sei tu il Re de Giudei? E Iesus gli di-
se, Tu lo dice.*

כז

וַיִּשְׁלַךְ אֶת-הַכֶּסֶּפִּים אֶל-
הַחֵיכָל וַיִּפֹּר וַיִּלָּךְ בַּחֲנֹק :

*Y arrojando las pieças de plata al Templo,
partiósse, y fué, y ahorcóse.*

וְהַכֹּהֲנִים לָקְחוּ אֶת-הַכֶּסֶּפִּים
לֵאמֹר לֹא שִׁוְהָ לְהַשְׁלִיךְ אוֹתָם
אֶל-בֵּית קִרְבֹּן כִּי שְׂכַר-דָּמִים
הוּא :

*Y los principes de los Sacerdotes, tomando
las pieças de plata, dixeron, No es licito echarlas
en el arca de la limosna, porque es precio de
sangre.*

וַיַּעֲצוּ עֲצָה וַיִּקְנוּ בָהֶם אֶת-
הַחֵלֶקֶת הַחֹצֵר לַקְבֻרֹת הַגֵּרִים :

*Mas, auido consejo, compraron de ellas el
campo del Ollero, por sepultura para los estran-
geros.*

וַעֲלִיבֹן נִקְרָאָהּ הַחֵלֶקֶת הַזֶּה
הַחֵלֶקֶת דָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה :

*Por loqual fué llamado aquel campo Ha-
celdema Campo de sangre hasta el dia de oy.*

וְאִזְנֵי נִמְלָא אֲשֶׁר נֶאֱמַר (בְּזִכְרָהּ)
הַגְּבִי' לֵאמֹר וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים
חֶבְשָׁה אֶדָּר הַיָּקָר אֲשֶׁר יִקְרָא
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל :

*Entonces se cumplió loque fué dicho por el
propheta (Jeremias) que dixo, Y tomaró las treyn-
ta pieças de plata, precio apreciado, que fué a-
preciado por los hijos de Israel.*

וַיִּתְּנוּ אוֹתָם לַחֲלֶקֶת הַחֹצֵר
בְּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה :

*Y dieronlas para el campo del Ollero, como
me ordenó el Sennor.*

וַיָּשׁוּעַ עָמַד לִפְנֵי הַפָּקִיד
וַיִּשְׂאֵל לֹו הַפָּקִיד לֵאמֹר הֲאַתָּה
מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים הוּא וַיָּשׁוּעַ אֶמֶר
לֹו אֵת אֶמֶר :

*Y Iesus estuuo delante del Presidente: y el
Presidente le preguntó diziendo, Eres tu el Rey
de los Indios? Y Iesus le dixo, Tu lo dices.*

כז.

5. καὶ ἵλησεν τὰ ἀργύρια ἐν τῷ
ναῷ, ἀσχερῶς, καὶ ἀπὸ λυγρῶν ἀ-
πηγάτων.

*Adonc apres auoir jetté les piec-
es d'argent dedans le temple, il serentia,
& s'en alla, & s'estrangia.*

6. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ
ἀργύρια εἶπον, οὐκ ἔστι βαλὼν
αὐτὸ εἰς τὸν θησαυρὸν ἀπὸ τιμῆς
αἱμάτων ἐστίν.

*Et les principaux Sacrificateurs
ayans prinies piec-
es d'argent, dirent,
Il n'est pas loisible de les mettre au
thesor: car c'est prix de sang.*

7. Συμβάλουσιν δὲ λαβόντες, ἐξ-
αγορεύοντες εἰς αὐτὸν τὸν ὄρεον ὃν ἀγο-
ραμαίωσι, τὸ Φεῖν τοῦτο ἐστίν.

*Et apres qu'ils eurent prins conseil,
ils en acheterent le champ d'un po-
tier, pour la sepulture des estrangers.*

8. Διὸ ἐκλήθη ὁ ὄρεος ἐκεί-
νος, ὡς ἀγοραμαίωσι, ἐκ τούτου τῆς
μεριμῆς.

*Et pour ceste cause ce champ-là à
esté appellé iusques à ce iourd'hui, Le
champ de sang.*

9. Τότε ἐπληρώθη τὸ μῦθος τοῦ
(ιερεμίου) ὃς εἶπε, Φητε, λέγει τοῦ
θεοῦ, ἡ λαβὴν τὰ ἀργύρια, τὴν
τιμὴν ὃν τιμημαίωσι, ὃν ἐπιμαίωσι
ἀπὸ τῆς ἐξουσίας.

*Lors fut accompli ce dont auoir esté
parlé par (Jeremie) le Prophete, disant,
Et ils ont prins trente piec-
es d'argent, le prix de celui qui à esté apprécié, le-
quel ceux d'entre les enfans d'Israel ont
apprécié.*

10. Καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὸν ὄ-
ρεον ὃν ἀγοραμαίωσι, κατὰ τὸν νόμον
μου κύριε.

*Et les ont baillées pour acheter le
champ d'un potier, selon ce que le Sei-
gneur m'auoir ordonné.*

11. Οὗ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν
τοῦ ἡγεμῶνος, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὃ
ἡγεμῶν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
τῶν Ἰουδαίων; ὃ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
σὺ λέγεις.

*Or Iesus fut présenté deuant le Gou-
verneur, & le Gouverneur l'interroga,
disant, Es-tu le roy des Iuifs? Iesus lui
dit, Tu le dis.*

CAP. XXVII.

5. Et proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens, laqueo se suspendit.

And when hee had cast downe the silver pieces in the Temple he departed & went and hanged him selfe.

6. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis, dixerunt, Non licet eos mittere in corbham: quia pretium sanguinis est.

And the chiefe Priests tooke the silver pieces: and said: It is not lawfull for vs to put them into the treasure: because it is the price of blood.

7. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturam peregrinorū.

And then tooke counsell: and bought with them a potters field for the buriall of strangers.

8. Propter hoc vocatus est ager ille, Haceldama, hoc est, ager sanguinis, usque in hodiernum diem.

Wherefore that field is called: The field of blood: vntill this day.

9. Tunc impletū est quod dictū est per Ieremiam prophetam, dicentem, Et acciperunt triginta argenteos pretium appetiati quem appetiaverunt a filiis Israel.

(Then was fulfilled that which was spoken by Ieremias the Prophet saying: And then tooke thirtie silver pieces the price of him that was valued: whome they of the children of Israel valued.

10. Et dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

And then gaue them for the potters field: as the Lord appointed me.)

11. Iesus autem stetit ante praesidem, & interrogauit eum praeses, dicens, Tu es Rex Iudaeorum? Dicit illi Iesus, Tudicis.

And Iesus stood before the gouernour: and the gouernour asked him saying: Art thou the King of the Iewes? Iesus said vnto him: Thou sayest it.

Das XXVII. Capitel.

5. Vnd er warff die Silberlinge in den Tempel / hub sich davon / gieng hin / vnd erhenget sich selbst.

De hand kaste Goltf pendingene i Tempelen / Schynkede sig der fra / gief bort oc hengde sig selff.

6. Aber die Hohenpriester namen die Silberlinge / vnd sprachen: Es taug nicht / daß wir sie in Gotteskasten legen / denn es ist Blutgelt.

Men de Ypperste Prestier toge Goltf vnd dinagene / oc sagde: Det semer sig icke at vi legge dem i Guds kiste / Thi der er Blod pendinge.

7. Sie hielten aber einen rath / vnd kauften einen Töpfers acker darum / zum begrebnis der Pilger.

Saa hulde de it Naad / oc købte en Pottemageris ager der saare / til at byrde Pilgrime vdi.

8. Daher ist derselbige acker genant der Blutacker / bis auff den heutigen tag.

Der aff er den samme Ager kaldet Blodageren / indtil paa denne dag.

9. Da ist erfüllet / das gesagt ist durch den Propheten Jeremias da er spricht: Sie haben genommen dreissig Silberling / damit bezalt ward der verkauffte / welchen sie kauften von den kindern Israel.

Da er fuldkommer / der som taler er ved Propheeten (Jeremias) der som hand siger: De haaffue taget treddue Goltf pendinge / der den solde bleff betaler mer / huilken de købte aff Israels børn.

10. Vnd haben sie gegeben vmb einen Töpfers acker / als mir der Herr befohlen hat.

De haaffue giffuit dem for en Pottemageris ager / Som Herren befalede mig.

11. Jesus aber stund für dem Landpfleger / vnd der Landpfleger fragete ihn / vnd sprach: Bist du der Jüden König? Jesus aber sprach zu ihm: Du sagest.

Men Ihesus stod saar Landzherren / De Landzherren spurde hannem at: oc sagde: Est du Jødernis Konge? Ihesus sagde til hannem: Du siger det.

Kapitola XXVII.

5. Apowrhym Stijbrnē w Chramu y odssel: a odssed / w spole se oběšl.

Apowrhym y stebniti w kofe cie le / odssed ná strom / y po sedby zádawi sie.

6. Knížata pať Knížstá wzawšše panije řekli: Někdo mŕt gich wložit do Posladního / neb mŕda Krve gest:

A předměty Káplani wšlās wšro ny stebniti / mowili: Někdo gich sie ich kláše do stárbu / jáboz wicem išt zaplárá krewie.

7. Avradinšše se / kaupili za něpole Hrnčířowo / tu Pohybů Pautniškw.

A wšedšy w ráde / Kupili za nie pola zduná ná pogrzeb gości.

8. Protož nazwano gest pole to Acheldemach / to gest / Krve pole / až do dne šitijho dne.

Dla tego oná rolá nazwana jest Pola Krewie / aż do dnia dŕ. šitijho.

9. Tedy naplnilo se což poswědij no gest strze Jeremiasch Proroka / ktarž di: A wzali třiceti Stříbrných mŕdu naparěho / kterěhož napali od Synow Izraelských.

Tedy sie wypelnilo to co test powiedziáno przez Jeremiasch Proroka / gdje mowi: A wzięli trzydziestu srebrnitow za zaplárę ofi cowa nego / ktory byl ofi cowa wim od synow Izraelských.

10. Adalige za pole Hrnčířowo / yakož mi ustanowil PAN.

Adáli tenárola zdunowa / išt kō mu ustanowil Pan.

11. Gejšis pať stál před Wládařem: y otázal ho Wládař / řka: Tyli gšy Král Jidowsthe? Někš gemu Gejšis: Ty práw wišš.

A Iesus stál před stárosta / y pytal go itárosta mowiac: Jsi ty išt on Król Jydowski? A Iesus řekl iemu: Ty powiedaš.

12 וְכַאֲשֶׁר הָיוּ קְרֹבָנֵיהֶם
רַבִּי פְּהִנָּה וְקִשְׁיָשָׁא מִרָם
בְּתַנְיָמָא הוּא לָא פָּגִי:

*Et essendo egli accusato dai principa-
li Sacerdoti e da Rabbi Phinai, non rispo-
nde.*

13 וְהִנְדְּרוּ אֶמֶר לֵה פִּלְטוֹס
לְיָ שְׁמַע אֲנִיךָ בְּמִלָּה
מִסְתְּדִין עֲלֵיךָ:

*Allor Pilato gli dice. No odi tu quan-
to coja testificano contra te?*

14 וְלֹא יָהֵב לֵה בְּתַנְיָמָא
אִךְ לֹא פָּהֲדָא מִדָּא וְאֵל
הָכָא אֶתְרַמְדָּא טַב:

*Ma egli non gli rispose a veruna pa-
rola, no mudo che si Presidente si mara-
vigliava grandemente.*

15 בְּכָל עֲמָדָא בִּין מִצֵּר
הָכָא הִזְמוּנָא דְּיִשְׁרָאֵל
אֲסִירָא חַד לְעִמָּא אֲנִיָּא
דְּהִנְיָן עֲבִין הוּא:

*Hor il presidente era solito per la fe-
sta lassare al popolo vn prigioniero, qual
essi douessero volere.*

16 אֲסִירָא הָכָא לְהוּן דִּין
אֲסִירָא וְדִיעָא דְּמִתְקַרָּא
בְּרִיאָא:

*Et allora viera vn prigioniero famoso
chiamato Barabbas.*

17 וְכַאֲשֶׁר בְּנִישֵׁי אֶמֶר לְהוּן
פִּלְטוֹס לָמוּ עֲבִין אֲנִתִּין
דְּאֶשְׁרָא לָכֵה לְבִרִיאָא
אוֹ לְיוֹשֵׁעַ דְּמִתְקַרָּא
מְשִׁיחָא:

*Essendo dunque essi riuniti insieme,
Pilato disse loro, Qual volete voi che vi
lassi, Barabbas, o a Iesus q se chiama
Christo?*

18 יָדַע הָכָא גִּיר פִּלְטוֹס
דְּמוֹ מִסְמָא אֶשְׁלָמוּהִי:
*Imperochè ben sapena egli ch'essi gl'el
hauerano dato ne le mani per mandare.*

19 כִּד וְהָב דִּין הִזְמוּנָא
עַל בֵּים דִּיעָא שְׁלֵמַת לֵה
אֲנִתְתָּה וְאִמְרָא לֵה לְבִרִיאָא
לְךָ וְלָהוּ וְדִיעָא סְגִי גִיר
חֲשִׁית בְּחִדְמִי יִמְנָה
מִטְּלָתָה:

*E mentre ch'egli sedeva nel tribuna-
le, la sua moglie mandò a dirgli, non voler
hauer a far niente con quel giuio: perche
io ho potuto hoggi molto in sogno, per con-
to suo.*

20 רַבִּי פְּהִנָּה דִּין וְקִשְׁיָשָׁא
אֲבִיסִין לְפָנֵי שְׁרָא
לְהוּן לְבִרִיאָא לְיוֹשֵׁעַ
דִּין דִּינְדְּרוּ:

*Allora i principali Sacerdoti e i Pce-
chi persuasero a Iesurbe che demandas-
se Barabbas, e facesse morir Iesus.*

12 וְכַאֲשֶׁר הָיוּ אֲנֹתֵי הַכֹּהֲנִים
וְהַקְּנִיִּים אֵינִי דָּבָר יַעֲנֶה:

*Y siendo acusado por los principes de los Sa-
cerdotes, y por los Ancianos, nada respondió.*

13 אָוֹ אֶמֶר לוֹ פִּלְטוֹס הָלֵא
הִשְׁמַע בְּמִלָּה עֲדוּת יַעֲנֶה עֲלֵיךָ:

*Pilato entonces le dize, No oyes quantas
cosas testifican contra ti?*

14 וְלֹא עָנָה לוֹ גַּם עַל־דָּבָר
אֶחָד וַיִּתְּמָה הַפְּקִיד מֵאֵד:

*Y no le respondió ni vna palabra, que el Pre-
sidente se marauillaua mucho.*

15 וּבֵינֵם תָּהִל הוֹעִיד הַפְּקִיד
לְפָנֵי לְעַם מַאֲסִירִים אֶחָד
אֲשֶׁר רָצוּ בּוֹ:

*Y en el dia de la fiesta acostumbraua el Presi-
dente foltar al pueblo vn preso qual quisiessen.*

16 וַיְהִי לָהֶם אֲסִיר פְּרִיץ וְשֵׁמוֹ
בְּרִיאָא:

*Y tenia entonces vn preso famoso, que se de-
zia Barabbas.*

17 וְכַאֲשֶׁר וַאֲסַפּוּ הָעַם אֶמֶר
לָהֶם פִּלְטוֹס אֶת־מִי תִרְצוּ
וַאֲסַפּוּ לָהֶם אִם בְּרִיאָא אוֹ
יֵשׁוּעַ הַנֶּאֱמָר מְשִׁיחָא:

*Y juntos ellos, dixoles Pilato, Qual querays que
os suelte, a Barabbas, o a Iesus q se dize el Christo?*

18 כִּי־יָדַע כִּי בְּשׁוֹמְרָה מִסְדּוֹ
אֲנִתִּי:

*Porque sabia que por embidia lo auian en-
tregado.*

19 וּבְשִׁבְתִּי עַל־הַכִּסֵּה שְׁלָחָה
אֵלָיו אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר אֵל יְהִי לָךְ
עֶסֶק אֶת־חֲצִידִיק הַחוּא כִּי רַבּוֹת
עֲנִיתִי הַיּוֹם בְּחִלּוֹם בְּעִבּוּרִי:

*Y estando el sentado en el tribunal, su mu-
ger embió a ei diciendo, No rengas que ver con
aquel justo: porque oy he padecido muchas co-
sas en fuennos por causa de el.*

20 וְרַאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַקְּנִיִּים פָּתוּ
אֶת־הָעָם לְשֵׂאוֹל עַל־בְּרִיאָא
וְלֵאבֹד אֶת־יֵשׁוּעַ:

*Mas los principes de los Sacerdotes, y los
Ancianos, persuadieron al pueblo, que pidiesse
a Barabbas, y a Iesus marasse.*

12. Καὶ ὡς τῶι κατηγοροῦντι αὐ-
τὸν ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρε-
σβυτέραι, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

*Et comme il estoit accusé par les
principaux Sacrificateurs & Anciens,
il ne respondoit rien.*

13. Τότε λέγει αὐτῷ πλάττω,
ὅσα ἀκούεις ποιεῖς κατὰ μαρτυ-
ροῦν;

*Adone Pilate lui dit, N'ois-tu pas
combien de témoignagnes ils ame-
nent contre toi?*

14. Καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ
ὅτι οὐδὲν ῥῆμα, ὡς ἐν ἑσσημύ-
σῃ τῇ γράμῃ λέγει.

*Mais il ne lui répondit rien à vne
seule parole: tellement que le Gouver-
neur s'esmerueilloir grandement.*

15. Κατὰ τὴν ἐσσημύσιν ὁ ἡγε-
μὼν ἀπαλῦεν ἑνὰ τῶν ὄχλων διζήμε-
νον ἡθελαν.

*Or auoit de coustume le Gouverneur
de relascher au jour de la feste vn pri-
sonnier au peuple, allauoir celui qu'ils
vouløient.*

16. Ἔρχου ᾧ τί πειθίσουσιν ὁ πρῶ-
τος, λιγισμῶν βαρὰββᾶν.

*Et pour lors il y auoit vn prisonnier
notable, dit Barabbas.*

17. Συνηγμένους ἂν αὐτοῖς, εἶπεν
αὐτοῖς ὁ πλάττω, τίνα θέλετε
ἀπαλῦω ὑμῖν; βαρὰββᾶν, ἢ ἰ-
σοῦν τὸν λεγόμενον χριστὸν;

*Quando donc ils furent assembles,
Pilate leur dit, Lequel voulez-vous que
ie vous relasche, ou Barabbas, ou Iesus
qu'on appelle Christ?*

18. Ἠδὲ γὰρ ὅτι διὰ φθόνου πε-
ρεδάκαυ αὐτὸν.

*(Car il sauoit bien qu'ils l'auoyent
liuré par enuie.*

19. Καθήμενος αὐτὸς ἐπὶ τῆς βί-
ματι, ἀπεκρίτε αὐτῷ ἡγε-
μὼν αὐτὸν, λέγουσιν μὴ δὲ σὺ καὶ τῷ
δικαίῳ ἐκένω; πολλὰ γὰρ ἔσπεπον
σήμερον κατ' ὅδε δι' αὐτοῦ.

*Et comme il estoit assis au siege ju-
dicial, la femme enuoya vers lui, di-
sant, N'aye que faire avec ce iuste-là; car
l'ai auour d lui beaucoup souffert en
songeant à cause de lui.)*

20. Οἱ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρε-
σβυτέραι ἐπείσταν αὐτὸν ὄχλους, ἵνα
αἰτησώμεται τὸν βαρὰββᾶν, καὶ ᾧ
ἰησοῦ ἀποκρίσῃ.

*Adonc les principaux Sacrificateurs
& les Anciens persuaderent aux trou-
pes qu'ils demandassent Barabbas, &
qu'ils fissent perir Iesus.*

כז

21 וענא הנמונא ואמר
להון למון בבין אנתון דא
דאשרא לכון מן תדירא
הנון דין אמרו לכר אפא:

E così il Presidente domandando, disse loro, Qual de due volete voi ch'io vi lasci? Essi dissero, Barabbas.

22 אמר להון פילטוס
ולישוע דמות קרא משיחא
מנא אפער לה אמרו
פלהון יודקא:

Pilato dice loro, Che farò io dunque à Iesù, che si chiama Christo? Tutti gli dicono, Crocifiggilo.

23 אמר להון פילטוס
מנא קיר דביש עבר הנון
דין יתיראית קצו ואמרו
יודקא:

El presidente disse, Ma che male ha egli fatto? Et essi gridavano più forte, dicendo, Crocifiggilo.

24 פילטוס דין בר הווא
דמדם לא מותר אל
יתיראית רובא הווא שקל
משיחא אשג אידוהי לעין
פגשא ואמר מחסי אנא
מן דמיה דהנא ודקא
אנתון תדעון:

Allor Pilato vedendo che niente si guadagnava: ma che il tumulto maggiormente cresceva, prese de l'acqua, e lauouò le mani in presenza del popolo, dicendo, Io sono innocente del sangue di questo giusto: guardate voi.

25 וענו פלה עפא ואמרו
דמיה עליו ועל בניו:

E tutto il popolo rispondendo, disse, Il sangue suo sia sopra noi e sopra i nostri figliuoli.

26 הידיו שרא להון לכר
אפא ונגיד פפרגלא לישוע
ואשלמה דיודקא:

Allora egli liberò loro Barabba, & hauendo flagellato Iesù, lo dette che fosse crocifiggess.

27 הידיו אסטודיוס
דהנמונא דבורהי לישוע
לפוטרויו וכפשו עלוהי
פלה אספיר:

Allora i soldati del presidente presero Iesù nel pretorio, e auuoungli intorno tutta la corte.

28 ואשלחהו ואלבשהו
פלמיס דוהוריתא:

Et hauendolo spogliato, gli messero attorno una veste di scarlatta.

כז

21 ויען הפקיד ואמר אליהם
אחד מי תרצו משנלים האלה
לפטור לכם והם אמרו אחד
בראבא:

Y respondiendo el Presidente dixoles, Qual de los dos querays que os suelte? Y ellos dixeron, A Barabbas.

22 ויאמר להם פילטוס ומה
אעשה לישוע אשר ואמר משיח
ויאמרו לו כלם יתלה:

Pilato les dixo, Que pues haré de Iesus que se dize el Christo? Dizéle todos, Sea crucificado.

23 והפקיד אמר ומה לעה עשה
והמרה עוד יותר קראו לאמר
יתלה:

Y el Presidente les dixo, Pues que mal ha hecho? Mas ellos gritauan mas diciendo, Sea crucificado.

24 וכאשר ראה פילטוס כי
לא יסכן פלאם יותר מהומה
תעשה לקח מים וכבס אחד
ידים לפני העם לאמר נקי אנכי
מדם הצדק הזה אתם תנאו:

Y viendo Pilato que nada aprouchaua, antes se hazia mas alboroto, tomando agua lauó sus manos delante del pueblo diciendo, innocente soy yo de la sangre de este justo: veldo vosotros.

25 ויען כל העם ויאמר דמו
עלנו ועל בנינו:

Y respondiendo todo el pueblo, dixo, Su sangre sea sobrés nosotros, y sobre nuestros hijos.

26 אז פטר להם את בראבא
ואת ישוע יסר בשוטים ומסרו
להתלות:

Entonces soltóles à Barabbas: y auiendo aco-tado à Iesus, entrególo para ser crucificado.

27 אז הלצים הגזבים על
הפקיד לקחו את ישוע אל בית
דין וקהילו אליו את כל החבל:

Entonces los soldados del Presidente tomado à Iesus al audiencia, juntarò à el toda la cuadrilla.

28 ויבששו אותו ותעדוהו
במעיל השני:

Y desnudandolo, cercaronlo de vn manto de grana.

כז.

21. Ἀπαρθεὶς ὁ ἡγεμὼν, εἶ-
πεν αὐτοῖς, τίνα θέλετε δοῦν
δοῦν ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βαραβ-
βας.

Et le Gouverneur prenant la parole leur dit, Lequel des deux voulez-vous que ie vous relasche? Ils dirent, Barabbas.

22. Λέγει αὐτοῖς ὁ πλάττω, τί
ὄλω ποιῶν ἰησοῦ τὸν λεγόμενον
χριστὸν λέγουσιν αὐτῷ πῶς, στα-
φύητω.

Mais Pilate leur dit, Que ferai ie donc de Iesus qu'on appelle Christ? Tous lui disent, Qu'il soit crucifié.

23. Οὐδὲ ἡγεμὼν ἔφη, τί γὰρ κα-
κὸν ἔποιεν; οἱ δὲ ἀκριβοῦς ἐκρε-
ζον λέγοντες, σταφύητω.

Et le Gouverneur leur dit, Mais quel mal a-il fait? Lors ils crient d'autant plus, disans, Qu'il soit crucifié.

24. Ἰδὼν δὲ ὁ πλάττω ὅτι οὐ
δὲν ἐφελᾷ, ἀλλὰ μάλλον ἤρρι-
ζοιτο, λαβὼν ὕδωρ ἀπέψατο
τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ ὕδατος, λέ-
γων, ἀθὼς εἰμι, δοτὶ εἰματῶ
ἐδικαίωται ὑμεῖς ἐψέδω.

Pilate donc voyant qu'il ne profitoit rien, mais que le tumulte s'esleuoit tant plus, print de l'eau & laua les mains deuant le peuple, disant, Je suis innocent du sang de ce iuste-ici: vous y aduisez.

25. Καὶ δοῦντος αὐτῷ τοῦ λαοῦ
εἶπε, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
ἐπὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν.

Et tout le peuple respondant, dit, Son sang soit sur nous, & sur nos enfans.

26. Τότε ἀπὸλυτον αὐτοῖς τὸν
Βαραββαν, καὶ δὲ ἰησοῦν Φαρα-
λάουτος περιδωκῶν ἢ αὐτοῦ.

Lors il leur relascha Barabbas: & leur donna Iesus, apres l'auoir fait bouetter, afin qu'il fust crucifié.

27. Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγε-
μῶνος ἐδραμῶντες πρὸς ἰησοῦν
εἰς τὸ πτερυγεῖν, συνήγαγον ἰσ-
αυτὸν ὅλον τὸν στίβον.

*Adonc les gendarmes du Gouverneur amenèrent Iesus au pretorio, & assen-
blerent deuant lui toute la bande.*

28. Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περι-
έθηκαν αὐτῷ χαλαμυδα κερκιδίον.

Et Payans desuestu, mirent sur lui vn manteau d'escarlate.

CAP. XXVII.

21. Respondens autem praeses, ait illis, Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt, Barabbam.

Then the gouernour answered and said vnto them / Whether of the twaine will pee that I let loose vnto you? And they sayde / Barabbas.

22. Dicit illis Pilatus, Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus, Dicunt omnes, Crucifigatur.

Pilate said vnto them / What shall I doe then w Iesus which is called Christ? They all said to him / Let him be crucified.

23. Ait illis praeses, Quid enim mali fecit? Ait illi magis clamabat, dicentes, Crucifigatur.

Then said the gouernour / But what euill hath he done? Then they cryed the more / saying / Let him be crucified.

24. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens, Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis.

When Pilate sawe that hee could see nothing / but that more tumult was made / hee tooke water and washed his handes before the multitude / saying / I am innocent of the blood of this iust man: looke you to it.

25. Et respondens universus populus, dixit, Sanguis eius super nos, & super filios nostrorum.

Then answered all the people / and said / His blood be on vs / and on our children.

26. Tunc dimisit illis Barabbam: Iesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur.

Thus let hee Barabbas loose vnto them / and scourged Iesus / and deliuered him to be crucified.

27. Tunc milites praedis suscipientes Iesum in praetorium, congregauerunt ad eum universam cohortem.

Then the souldiers of the gouernour tooke Iesus into the common hall / and gathered about him the whole bande.

28. Et exeuntes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei.

And then stripped him / & put vpon him a scarlet robe.

Das XXVII. Capittel.

21. Da antwortet nunder Landpfleger / vnd sprach zu inen: Welchen wolst jr vnter diesen zweyen / den ich euch sol loss geben? Sie sprachen: Barabbam.

Da suarede nu Landsherren / oc sagde til dem / Hvilcken vilde i at ieg skal giffue eder loss / aff disse tho? De sagde / Barabbam.

22. Pilatus sprach zu ihnen: Was soll ich denn machen mit Iesu / von dem gesage wird / er sey Christus? Sie sprachen alle: Laß in creuzigen.

Pilatus sagde til dem / Hvad skal ieg da gøre med Ihesu / om hvileken der siges / hand er Christus? De sagde alle / Lad laarsfeste hannem.

23. Der Landpfleger sagete: Was hat er denn übels gethan? Sie schrien aber noch mehr / vnd sprachen: Laß ihn creuzigen.

Landsherren sagde / Hvad ont haaffuer hand da gjort? Men derobede and mere / oc sagde lad laarsfeste hannem.

24. Da aber Pilatus sahe / daß er nichts schaffet / sondern das vil ein grösser getümmel ward / nam er was fer vnd wusch die hende für dem Volck / vnd sprach: Ich bin vnschuldig an dem blut dises Gerechten / sehet ihr zu.

Der Pilatus saa / at hand befaaffede intet / men at der vissi it megie større Bulder / da tog hand Vand / oc lod de Henderne laar solck et / oc sagde / Jeg er vnskyldig i denne Retsfærdiges blod / seer i til.

25. Da antwortet das ganze volck / vnd sprach: Sein blut komme über vns vnd über vnsere kinder.

Da suarede der gantze Volck / och sagde / Hans Blod komme oss over oss oc ossere børn.

26. Da gab er inen Barabbam loss / aber Iesum ließ er geisseln / vnd überantwortet ihn / daß er gecreuziget würde.

Da gaff hand dem Barabbam loss / Men Ihesum loed hand hudstrænge / oc antuordede dem hannem / at hand skilde laarsfeste.

27. Da namen die kriegsknechte des Landpflegers Iesum zu sich in das Rhythaus / vnd sammleten über in die ganze Schar.

Da tog de Landsherrens Stridsmend Ihesum til sig i Dombhuset / oc forsamlede til hannem den gantze Skare.

28. Vnd zogen in auß / vnd legten im einen Purpurmantel an.

De de serde hannem aff / oc sagde en Purpur kaabe paa hannem.

Kapitola XXVII.

21. Odpověděm Bladař / řekl jim: Koho chcete ze dvou abych vám byl propustil? A oni řekli: Barabáš.

Odpověděl Bladař / řekl jim / Ktorego chcete abyh vám vypustil z tych dvou? A oni poswiedzili / Barabáš.

22. Řekl jim Pilát: Což pak učiním s Gezišsem / kteráž slowe Kristus? Řekli všichni: Ukřižován buď.

Řekl im Pilát / Což tedy učiním Iesumowi který jest zrozen Kristus? Řekli mu všichni / Nechť bude ukřižován.

23. Řekl Bladař: Co gest jěho učinil? Oni pak volali / klauce: Ukřižován buď.

A shkráška řekl / Což widy zleho učinil? A oni thym volali / klauce / Nechť bude ukřižován.

24. A wida Pilát jěby nic ne prospěl / ale jěby wěššy rozbroj byl / wzaw wodu / vmyl ruce před lidem / řka: Navenč gsem ná křovj Sprawu dlawého toheto / wpy wjste.

Widzac Pilat iż to nic nie pomo glosowhem wtoczy sie zamszanie mnożyło / wzawszy wodę / wymyl ręce przed zebraniem ludźmi / mówiąc / Jam jest niewinien krwawego sprawiedliwego / wy nie wtym czujcie.

25. Odpověděm weškeren lid / řekl: Krew geho na nás y na naše Syny.

Odpowiedział wšytni lud / řekl / Krew tego niech będzie na nás y na syny naše.

26. Tedy propustil jim Barabáš / ale Geziš wbił łowaného do gim / aby byl ukřižován.

Tedy im wypustil Barabáš. A ukižował wšy Iesusa / podobal go na ukřižowanie.

27. Tedy Zoldněři Bladařowi / wzawše Gezišse do Rychauzu / shromážili k němu weškeren žásup:

Tedy Zolnierze skrošili w jěst wšy Iesusa do rathauzu / zebrali do niego wšy k němu.

28. A swlekše gey / oblekli ho w plášť čerwený:

A gdy go swlekli / oblekli go w fioletową.

כו

29 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַתִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

E fuit una corona di spine, gliela posero sopra il capo, e una canna ne la sua man destra: e inginocchiandosi dinanzi a lui, lo schernivano, dicendo, addio ti salut, Re de Giudei.

30 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Poi s'istando li addosso, presero la canna, e percoscuanglo il capo.

31 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

E poi che l'hebbero così schernito, gli spogliarono la vesta rossa, e vestirono de suoi vestimenti, e menarono a crucifiggere.

32 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Et descendu suore, tronarono un uomo Cyreno, nominato Simon: e costrinsero a portar la croce di esso.

33 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Et arrivati che furono al luogo chiamato Golgotha, che vuol dire luogo di cranio.

34 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Gli detter bere de l'aceto mescolato con fiele: e havendolo gustato, non volse beverlo.

35 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Poi che l'hebbero crucifisso, spartirono i suoi vestimenti, gettando la sorte: accioche s'adempiesse quel che fu detto per el Profeta, che dice, Essi si spartirono i miei vestimenti, e gettaron la sorte sopra la veste mia.

36 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

E posti a sedere, gli facevano insi la guardia.

כו

29 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y pusieron sobre su cabeça vna corona texida de espinas, y vna canna en su mano derecha: y hincando la rodilla delante de el burlauan de el diziendo, Ayas gozo Rey de los Judios.

30 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y escupiendo en el, tomaron la canna, y herian en su cabeça.

31 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y desque lo ouieron escarnecido, defraudaronle el manto, y vistieronlo de sus vestidos, y lleuaronlo para crucificarlo.

32 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y saliendo, hallaron a vn Cyreneo, que se llamaua Simo: a este cargaro paraq; lleuasse su cruz.

33 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y como llegaron al lugar que se llama Golgotha, que es dicho El lugar de la Calauera.

34 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Dieronle a beuer vinagre mezclado con hiel: y gustando, no quiso beuelo.

35 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y Desque lo ouieron crucificado, repartieron sus vestidos echando suertes, para que se cumpliesse lo que fue dicho por el Propheta, Repartieron se mis vestidos, y sobre mi ropa echaron suertes.

36 וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ
וַיִּסְכְּכוּ עַל־רֹאשׁוֹ וְקִנְיָהּ בִּימֵינוּ

Y guardauanlo sentados alli.

כז.

29. Καὶ πάλιν ἐτίθει αὐτὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμωσαν αὐτὸν, ἐκίπτοντες αὐτῷ, λέγοντες, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Et plierent vne couronne d'espines, & la mirent sur sa teste, & va rouleau en sa main droite: & s'agenouillans deuant lui, se moquoient de lui, disans, Bien se soit, Roy des Iude.

30. Καὶ ἑμπίπτουσιν αὐτῷ, λαβὼν τὸν κάλαμον, καὶ ἰσχυρίζονται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Et apres auoir craché contre lui, & prindrent le roseau, & en frapoyent sa teste.

31. Καὶ ὅτι ἐπέταξαν αὐτῷ, ἔκδυται αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐκδύσας αὐτὸν, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπὸμαζον αὐτὸν εἰς τὴν σταυρώσει.

Puis s'estans mocqués de lui, ils lui despouillerent le manteau, & le vestirent de ses vestemens, & l'amenerent pour estre crucifié.

32. Ἐξελθόντες οὖν εὗρον ἄνθρωπον κυρηναῖον, ὀνόματι σίμωνα· ὅστις ἦν γυνάκων, ἡ αὐτοῦ σταυρῶν αὐτοῦ.

Et comme ils sortoyent: ils trouuerent vn Cyrenien, nommé Simon: lequel ils contraignirent de porter la croix d'icelui.

33. Καὶ ἰσθῆτος εἰς τὴν λεγόμενον γολγοθᾶ· ὅστις ἐστὶν λεγόμενον καρὰ τῆς τῆς.

Et estant arriué en la place dite Golgotha, (qui vaut autant à dire que la place du Telt.)

34. Ἐδόντες αὐτῷ πᾶν ὄξος μετὰ χολῆς μιμνήμενον, καὶ γούσσιν αὐτοῦ, καὶ ἡ τῆς τῆς.

Ils lui donnerent à boire du vinagre meslé avec du fiel: & quand il eut goûté, il n'en vout point boire.

35. Στρωθέντες οὖν αὐτὸν, διμερίσαντες τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλήρον· ἡ αὐτοῦ παρὰ τὸν ὅτι ἐστὶν ὁ σπῆν, διμερίσαντες τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἑβάλον κλήρον.

Et apres l'auoir crucifié, ils repartirent les vestemens, en iettant le sort, afin que fust accompli ce qui est dit par le Prophete, Ils se sont repartis mes vestemens: & ont ietté le sort sur mon saye.

36. Καὶ καθήμενοι ἐτήρειον αὐτὸν ὅκασι.

Et estans assis, ils le gardoyent la.

29. Et plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes, Ave rex Iudaeorum.

And platted a crowne of thornes/ and put it vpon his head/ and a reede in his right hand/ and bowed their knees before him/ and mocked him/ saying/ God saue the king of the Iewes.

30. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius.

And spured vpon him/ and tooke a reede/ and smote him on the head.

31. Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum chlamydem: & induerunt eum vestimentis eius, & duxerunt eum ut crucifigerent.

Thus when they had mocked him/ they tooke the robe from him/ and put his owne raiment on him/ and led him a way to crucifie him.

32. Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simon: hunc angariaverunt ut tolleretur crucem eius.

And as they came out/ they founde a man of Cyrene named Simon: him they compelled to beare his Crosse.

33. Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha, quod est Calvariae locus.

And when they came vnto the place called Golgotha/ (that is to say/ the place of dead mens skulls.)

34. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset, noluit bibere.

They gaue him wine to drinke/ mingled with gall: and when he had tasted thereof/ he would not drinke.

35. Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt vestimenta eius, sortem mittentes: ut impleretur quod dictum est per prophetam, dicentem, Diuiserunt sibi vestimenta mea: & super vestem meam miserunt sortem.

And when they had crucified him/ they parted his garments/ and did cast lots/ that it might be fulfilled/ which was spoken by the Prophet/ When they deuised my garments among them/ and vpon my vesture did cast lottes.

36. Et sedentes seruabant eum.

And they sat/ and watched him there.

29. Vnd flochten eine dörnen Krone/ vnd setzten sie auff sein Haupt/ vnd ein Rhor in seiner rechte hand/ vnd beugeten die knie für im/ vnd spotteten in/ vnd sprachen: Begrüßet seyst du Jüden König.

De flettede en torne Krone/ oc sette hende paa hans Hoffsit/ oc ic Roer i hans høyre haand/ De beyde knæene saar hannem/ oc spaattede hannem/ oc sagde/ hil vere du Jøde Konge.

30. Vnd spreyeten in an/ vnd namen das Rhor/ vnd schlugen damit sein Haupt.

De de spotte paa hannem/ oc roge Roerit/ oc sloge hans Hoffsit der mer.

31. Vnd da sie in verspottet hatten/ zogen sie im den Mantel auß/ vnd zogen im seine kleider an/ vnd füreten in hin/ daß sie in creuzigen.

De der de haffde bespaatter hannem/ droge de taaben af hannem oc forde hannem i sine Kleder/ oc ledde hannem hen/ at faarsesste hannem.

32. Vnd in dem sie hinauß giengen/ funden sie einen Menschen von Kyrene/ mit namen Simon/ den zwingen sie/ daß er im sein Creuz trug.

De i der som de ginge dd/ funde de ic Nemyste aff Cyrene/ som hede Simon/ hannem tvingde de til/ at hand bar hannem hans Kaars.

33. Vnd da sie andie stet kamen/ mit namen Golgatha/ das ist verdeutschet/ Schedelstet.

De der de somme til den Sted/ som kaldes Golgatha/ der er fordaanset/ Hoffsit pande sted/

34. Gaben sie ihm essig zu trincken mit Gallen vermischt/ vnd da ers schmecket/ wolt er nicht trincken.

Da gaffue de hannem Edicke at dricke/ blander met Galde/ De der hand smagede der/ vilde hand icke dricke.

35. Da sie ihn aber gecreuziget hatten/ theilten sie seine Kleider/ vnd worffen das Los darumb/ Auff daß erfüllet würde/ das gesagt ist durch den Propheten/ sie haben meine Kleider vnter sich getheilet/ vnd über mein Gewandt haben sie das Los geworffen.

De der de haffde faarsesst hannem/ da stiftte de hans Kleder/ oc kaste laad der om/ At der stulde sildkommit/ som er sagt ved Propheten/ De stiftte mine Kleder blant sig/ oc de kaste laad om min Klededon.

36. Vnd sie sassen allda/ vnd hüteten sein.

De de sade der/ oc roge vare paa hannem.

29. A spleisse Korunu i trnij wstawili na glawu geho/ a dali trefi w prawau ruku geho a kiefagijee na tolenau pzed nini/ posimijwali se gemu/ ftau: ce: Joraw bud Králi Jidow/ stp.

Uplošty Korone i černia/ wlozyl na glowe tego/ y trčine w prāwice tego/ a kiefagijee se pzed nim/ nāgrawali go/ mowiac/ Wādž pozdrowion Królu Jydowski.

30. A vlijigee na něho/ brali trefi/ a byli glawu geho.

A gdy nāpłwáli wicieli trčis na y bili go w glowe tego.

31. A kōpž se gemu nāposimij wali/ swlektis něho Plāšt/ a oblekli go w Kāncho geho/ y wedli go aby byl vkrizován.

A gdy go nāgráli/ swlektli go z oncy šary/ y vbrali go w objčenie idgo/ y wiedli go nā vkrizováně wic.

32. A wpyssedse/ nalezli člo wěta Cyrenenščeho/ gmičnem Ešymona: toho přinutili/ aby nesl Kříž geho.

A wychodžac/ nalezli niefthos rego Cyrenecyčyfa imičnem Šymona/ tego przymušili aby niošl kříž tego.

33. Ppřifli na mįstio gmičnem Golgotha/ kterž slowe Poprawně mįstio.

A pžyšedšy nā miefce rzece zone Golgotha/ kore tejt miefcem trupidh glow:

34. Vdali gemu Dta s flusčh smijššeneho. A kōpž okupl/ nechtěl pijti.

Dali mu pič ocet smiešāny s žolciā/ a křoštowawšy/ nie čciat pič.

35. A kōpžpal go vkrizowāli/ rozdělili raucha geho/ meč: ce o ně los: Aby se naplnilo tož powědjno gēf strze Pro: rofa/ kterž bj: Rozdělili sobě raucha ně/ a o muog oděw me: tali los.

Porym vkrizowawšy go/ roz: dsicilišāny tego rzučawšy los/ aby se wyplnito to co tejt rzece: no pžesprofoš/ Rozdělili sobie šāny more/ y nā odčenie moie los mīotali.

36. A sedijce/ stěfili ho.

A šiedžac/ stjegli go rām.

כז

37 וסמיו לעל מן רשע
עלתא דמותה בפכתא
הנו ישוע מלכא דיהודא:

*Posero etiamdico sopra à sua capo la
causa sua scripta, QUESTO È IESV IL
RE DE GIUDEI.*

38 ואודקפיו עמה תרין
לסטא חד מן ימינה וחד
מן סמליה:

*Allora furono erocifissi con esso lui due
ladroni, uno à la destra, e l'altro à la
sinistra.*

39 איליו דין דעברו הו
מגדפיו הו עלניה ופגדיו
רשיהו:

*E quelli che passavano, e li vituperava-
vano, scollando la testa.*

40 ואמרו סתר היכלא
יבנא לה לתלתא יובין
פצא נפשא אן פרה אנת
דאלהא ורית מן וקפא:

*Edicendo, Tu che destruggi il tem-
pio, & in tre giorni l'edifichi, saluati se-
sti: se tu sei il Figliuolo di Dio scendi giù da
la croce.*

41 הכות אף רפי פהנא
מכותיו הו עם ספרה
וקפא נפשיא ופרישא נאמרו:

*Similmente ancor i principali Sacer-
dotti beffeggiandolo insieme con gli Scri-
be e i Farisei, dicevano.*

42 לאחרנא אחי נפשה
ל משכח למחיו אן
מלכה הו דיסכול יהוה
השא מן וקפא ונחיה
ונהמו ביה:

*Egli ha saluati gli altri, e non può sal-
uar se medesimo: s'egli è Re d'Israel, scen-
da hora da la croce, & così gli crederemo.*

43 תביר על אלהא
יפקחיה השא אן פנה
פה אמר ציר דפרה אנא
דאלהא:

*Egli s'è confidato in Dio, liberilo ha-
ra s'egli vuol bene: consciosia ch'egli ha
detto, io sono il Figliuolo di Dio.*

44 רכות אף ציסא הנון
דאודקפיו עמה מחסרין
הו ליה:

*Questo medesimo ancor gli rimpro-
ueravano i ladroni che erano stati eroci-
fissi con esso lui.*

כז

37 וישמו מעל לראשו את
דינו הנכתב והוא ישוע מלך
יהודים:

*Y pusieron sobre su cabeça, su causa escripta,
Este es Iesus el Rey de los Judios.*

38 און נתלו אתו שנים פריצים
אחד מימין ואחד משמאל:

*Entonces crucificaron con el dos ladrones:
vno à la derecha, y otro à la izquierda.*

39 והעוברים גדפו אותו
ומניעים ראשיהם:

*Y los que passauan, le dezian injurias me-
necando sus cabeçaç.*

40 לאמר הנה ההרם את
ההיכל ובשלישת ימים תבנהו
הושיעך אם בן אלהים את
דנה מן התו:

*Y diciendo, Oia, tu, el que derribas el Templo
de Dios, y en tres dias lo reedificas, saluate à ti-
mismo. Si eres Hijo de Dios, descede de la cruz.*

41 ונאם פן הפנהים ילעגו
אותו עם הסופרים וזקנים
ומבשרשים לאמר:

*De esta manera tambien los principes de los
Sacerdotes escarneciendo, con los Escribas, (y
los Phariseos,) y los Ancianos, dezian:*

42 לאחרים הושיע ולנפשו לא
יכל להשיע אם מלך ישראל
הוא ירד עתה מן הצליב ונאמין
בו:

*A otros salvó: à si no se pude saluar. Si es el
Rey de Israel, decienda aora dela cruz, y crece-
remos, à el.*

43 בטח על אלהים יצילתו
עת אם תפץ בו כלאמר כ
בן אלהים אני:

*Confia en Dios, librello aora si lo quiere:
porque hà dicho, Soy Hijo de Dios.*

44 ונאם פולח הפריצים אשר
נתלו עמו חרבוהו:

*Lo mismo tambien le çaherian los ladro-
nes, que estauan crucificados con el.*

כז.

37. Καὶ ἐπιθήκαν ἐπ' αὐτὸν τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ ὅτι
βασιλεὺς ἡμεῖς ἐσμὲν.

*Ils mirent aussi au dessus de sa teste
son dicton par escrit en ces mots, CE-
ST-LI EST IESVS LE ROY DES
IUDIS.*

38. Τότε σταυρώσαντες αὐτὸν μετὰ
δύο ληστῶν, ἓως ἔτι ἐξῆλθεν,
ἐξ ἀπομυκτων.

*Lors furent crucifiés avec lui deux
brigands l'un à droite, & l'autre à gau-
che.*

39. Οἱ δὲ καταπαροδείκνυον ἐλα-
ζόμενοι αὐτὸν, καὶ κελεύοντες τὴν
καρδίαν αὐτοῦ.

*Et ceux qui passoient pres de là, lui
disoient outrages, hochans leurs testes.*

40. Καὶ λέγοντες, ὁ καταλύων
τὸ ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐ-
κδομενόν, σῶσον σεαυτὸν, εἰ ἦς
θεοῦ, κατέσκηθι ἐκ τοῦ σταυροῦ.

*Et disans, Toi qui des fais le temple,
& en trois iours le rebastis, sauue-toi
toi-mesme: si tu es le Fils de Dieu, descen-
de de la croix.*

41. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ἐμπαίζοντες αὐτὸν μετὰ τῶν γραμμα-
τέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ φαρι-
σαίων, ἔλεγον.

*Semblablement aussi les principaux
Sacrificateurs, avec les Scribes & les
Anciens, se moquoient, disoient.*

42. Ἄλλως ἔχοντες αὐτὸν εἰ δὴ
ναὸν καταλύεις, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἐκδομενόν, σῶσον σεαυτὸν.

*Il à sauné les autres, il ne se peut sau-
uer soi-mesme: s'il est Roy d'Israel, qu'il
descende maintenant de la croix, &
nous croirons à lui.*

43. Πιστεύων δὲ τῷ θεῷ, ὁ σώ-
σεται αὐτὸν, εἰ ἐλάττω αὐτὸν εἶπε
λέγων, ὅτι υἱὸς εἰμι θεοῦ.

*Il se confie en Dieu, qu'il le deliure
maintenant, s'il l'a pour agreable: car
il à dit, Je suis le Fils de Dieu.*

44. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ληστῶν οἱ
στανόμενοι μετὰ αὐτοῦ, ἐδίδον αὐ-
τῷ.

*Cela mesme lui reprochoient aussi
les brigands qui estoient crucifiés avec
lui.*

CAP. XXVII.

37. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam: HIC EST IESVS REX IYDEORVM.

They set by also ouer his head his cause written: THIS IS IESVS THE KING OF THE IYEVES.

38. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: unus a dextris, & unus a sinistris.

And there where two thienes crucified with him: one on the right hand / and another on the left.

39. Prætereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua.

And they that passed by / reviled him / wagging their heads.

40. Et dicentes, Vah qui destruis templum Dei, & in tri-duo illud reedificas, salva temetipsum: si filius Dei es, descende de cruce.

And saying: Thou that destroyest the Temple / and buildest it in three dayes / save thyself: if thou be the Sonne of God / come downe from the crosse.

41. Similiter & principes sacerdotum illudentes eum Scribis & senioribus, dicebant.

Likewise also the hie Priestes mocking him / with the Scribes / and Elders / and Pharisees / said.

42. Alios salvos fecit: seipsum non potest saluum facere: si rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei:

He saved others / but he cannot save him selfe: if he be the King of Israell / let him now come downe from the crosse / and wee will beleue him.

43. Confidit in Deo: libere tunc eum si vult: dixit enim, Quia filius Dei sum.

He trusteth in God / let him deliver him now: if he will haue him: for he saide: I am the Sonne of God.

44. Idiplam autem & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei.

That same also the thienes which were crucified with him / cast in his teeth.

Das XXVII. Capitel.

37. Vnnd oben zu seinen Haupten hestten sie die ursach seines todtes / beschriben / nemlich: Dis ist Jesus der Jüden König.

De offuen ved hans Hoffuit sette de aarsagen til hans dod / bescreffuen i saa maade: Denne er Ihesus Iedernis Konge.

38. Vnd da wurden zwey Mörder mit ihm gecreuziget / einer zur rechten / vnd einer zur linken.

De der bleffue tho Krossuere kaarsfeste met hannem / En hoff den Høyre / oc en hoff den Venstre haand.

39. Die aber fürüber giengen / lesterten in / vnd schüttelten ire köpffe.

Men de som der ginge frem / bespaaned hannem / oc riste deris Hoffuit.

40. Vnnd sprachen: Der du den Tempel Gottes zubrichest / vnd bau-est in in dreyen tagen / hilff dir selber / Bist du Gottes Son / so steig herab vom Creutz.

De sagde: Du som nedbrøder Guds Tempel / oc opbygger den i tre dage / Hielp dig selft / Est du Guds son / da steg hid ned aff Krosset.

41. Desgleichen auch die Hohen-priester spotteten sein / sampt den Schriftgelehrten vnd Ältesten / vnd sprachen:

Lige saa spaattede oc saa de Ypperste Prester hannem / met Scrifftskoge / oc de Eldste / oc sagde:

42. Andern hat er geholffen / vnd kan ihm selber nicht helfen / Ist er der König Israel / so steige er nun vom Creutz / so wollen wir ihm glauben.

Hand haaffuer hulper andere / oc kand icke hielpen sig selft / Er hand Israels Konge / Da stige sig nu ned aff krossen / saa vilde vi tro hannem.

43. Er hat Gott vertrauet / der er löse in nun / löstets in / denn er hat gesagt: Ich bin Gottes Son.

Hand forlod sig paa Gud / hand frelse hannem nu / haaffuer hand lyst til hannem / Thi hand sagde: Jeg er Guds Son.

44. Desgleichen schmecheten ihn auch die Mörder / die mit ihm gecreuziget waren.

Lige saa forhaanede oc saa Krossuere hannem / som vaare kaarsfeste met hannem.

Kapitola XXVII.

37. V wstawili nad gławu geho winu geho napisanu: Tęto jest Chrystus Król żydomski.

Włożyli nad głowę winę tego opisaną: Tęto jest Jezus on Król żydomski.

38. Tedy dwaj wkrzyżowani są z nim dwa Łotrzy / jeden na prawicy a drugi na lewicy.

Tedy byli wkrzyżowani z nim dwa złodziei / jeden na prawicy a drugi na lewicy.

39. Kierij pak chodili tudy / rauhali się gema / wkrzywając gław swych.

A ci którzy przechodzili tam / radowali się gławami / wkrzywając gławami.

40. A krzyżując: Ha ha / krzyżując: Chryste Boży / a we trzech dniach będziesz wzniesiony / pomóż nam sobie: Chyli Syn Boży / osłupij się krzyż.

Wskazywając: Oho na krzyż bóg żył / a przez trzy dni będziesz wzniesiony / pomóż nam sobie: Chyli Syn Boży / osłupij się.

41. Tę y kniżata kniżstwa posilwajęć się z Żakami / a starcami / prawili:

Tę y przedniości księża / a dostręmij / a starcy / a gawędzili / mówili.

42. Główny jest pomóż / sam sobie nemoż pomocy: Chyli jest Król żydomski / a w trzech dniach będziesz wzniesiony / pomóż nam sobie.

Wskazywając: A sam siebie wskazywać nie może: Jest ten Król żydomski / a w trzech dniach będziesz wzniesiony.

43. Aż w Bogu / a niech się wyświobodzi / chęli: Ponieważ jest prawil: Syn Boży gsem.

Duśa w Bogu / a niech się wyświobodzi / chęli: Ponieważ jest prawil: Syn Boży gsem.

44. Tę takę y Łotrzy / kierij byli s nim wkrzyżowani / rauhali się gema.

Tę takę y złodziei / którzy byli z nim wkrzyżowani / wyrzucali mu na oczy.

כז

45 מן ששת שעות היו הנא
תשוכה על כלל הארץ
עד מא לשעה תשע :

*E da l' hora sesta si fecer tenebre so-
pra tutta la terra infino a l' hora nona.*

46 ולאפי תשע שעות
קצא ישוע בקול רמז
ואמר אלי אלי למה
שבתני :

*E circa l' hora nona, Ies. s. v. grito ad
alta voce, dicendo, Eli, Eli, lama sabachtha-
ni? cioè, Iddio mio, Iddio mio, perché
mi hai tu abbandonato?*

47 אנשיו היו מן הבני ד
דקדמו היו תמו כד ש
שמעו אמרו היו הנא
לאמר קדמו :

*Il che hauendo detto alcuni di quelli
che erano int, discenano, Costui chiama
Elixa.*

48 ובה בשעתה רהטחד
מנחון ושקל אספוגיה
ומלא חלב וסמך בקנה
ומשחא בנא לה :

*E subito con da loro corse, e prescose
spongia, & empolla d' aceto, e postala so-
pra vna canna gli diuina bore.*

49 שרבי דיו אמרו
היו שבונו נחמא או אמת
אלה למפרקה :

*Egli altri diceuano, Lassa stare, Se-
diamo un poco se Elixa viene a liberarlo.*

50 היו דיו נשיצתוב קצא
בקול רמז ושבר רחמיה :

*E Ies. v. gridando di nuovo ad alta
voce, mandò fuori lo Spirito.*

51 ומכאן אפי תרע
היכלא אפרי לתבין מן
לצל עד מל לתחת
וארעא אתתניצת
וכאפא אפרי :

*Et ecco il Sole del templo si straccio in
due parti, da alto infino al basso; e la ter-
ra tremò, e le pietre si spezzarono.*

52 וביה קבורה אתתפתחו
ופגרא סגרא דהדנשא
אפרי היו קבור :

*E i monumenti s'aperfero, e molti cor-
pi di Santi, che hauerano dormito, resuscit-
arono.*

כז

45 ומשעה הששית היה חשך
על כלל הארץ עד שעה
התשיעית :

*Y desde la hora de las seys fueron tinieblas
sobre toda la terra hasta la hora de las nueue.*

46 ובשעה התשיעית קרא ישוע
בקול גדול לאמר אלי אלי למה
שבתני והו אלי אלי למה
אובתני :

*Y cerca de la hora de las nueue Iesus excla-
mó con gran boz, diciendo, Eli, Eli, lama sa-
bachthani? esto es, Dios mio, Dios mio, porque
me has desamparado?*

47 וקצית האנשים העומדים
שם בשמעם אמרו כי אלה
אלהו קדמו וה :

*Y algunos de losque estauan alli, oyendolo,
dezian, A Elias llama este.*

48 ופתאום רץ אחד מהם
וקח ארס סבוג וימלא איתו
בחמץ וישם על קנה וישקהו :

*Y luego corriendo vno de ellos tomó vna
espongia, y hinchióla de vinagre, y poniendola
en vna canna, dauale paraque beuiesse.*

49 ואחרים אמרו תרה ונראה
אם בוא אליה לתצלה :

*Y los otros dezian, Dexa vcamos si vendrá
Elias a librarlo.*

50 וישוע עוד קרא בקול גדול
ויגוע :

*Mas Iesus auiedo otra vez exclamado con
gran boz, dió el Espirito.*

51 והנה תפרכת ההיכל נקרעה
לשנים ממעל עד למטה
והארץ נעשה והסלעים נקרעו :

*Y heaqui, el velo del Templo se rompió en
dos, de alto à baxo: y la tierra se mouió, y las
piedras se hendieron.*

52 והקברים נפתחו וגופות
לבוה הקדושים מישי אדמת
עפר הקצו :

*Y los sepulchros se abrieron: y muchos
cuerpos de Sanctos que auian dormido, se lau-
taron.*

כז

45. Ἀπὸ ἧς ἕκτης ὥρας σκότος
ἐγένετο ἐπὶ πᾶσι τὴν γῆν, ὡς
ὥρας ἐνάτης.

*Mais depuis six heures il y eut tene-
bres sur tout le pais, iusqu'à neuf
heures.*

46. Περί τῆς ἐνάτης ὥρας
ἀνέβη ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ,
λέγων, ἢ ἢ, ἢ ἢ, ἢ ἢ, ἢ ἢ, ἢ ἢ,
ὅτι ἐγώ, ἢ ἢ μου, ἢ ἢ μου, ἢ ἢ ἢ
ἐγκατέλιπες;

*Et enuiron neuf heures Iesus s'escria
à haute voix, disant, Eli, Eli, lama sa-
bachthani? c'est à dire, Mon Dieu, mon
Dieu, pourquoy m'as-tu abandonné?*

47. Τίτις ὧν ὅτι ἐσώτων
ἀκούσαντες ἄλλοι, ὅτι ἡλίου Φω-
νὴ ἦν.

*Et quelques vns de ceux qui estoient
là presens, ayans ouï celz, disoyent, Ce-
stui-ci appelle Elie.*

48. Καὶ ὁ ὢν ἐξ αὐτῶν εἰς ἡ-
ραὶν, καὶ λαβὼν ἀσπὸν, πλη-
σας τὸν ἀσπὸν περὶ οὐλοῦ καλὰ μὲν,
καὶ πρὸς αὐτὸν.

*Et incontinent quelcun d'entr'eux
courut, & prit vne éponge. & l'ayant
emplye de vinaigre, la mit à l'entour
d'un roseau, & lui en bailla à boire.*

49. Οἱ δὲ λοιποὶ ἄλλοι, ἀφ' ὧν
ἰδὼντες εἰ ἐρχεται ἡλίας ὡς
αὐτοί.

*Mais les autres disoyent, Laisse,
voyons si Elie viendra le sauuer.*

50. Ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν κρῖνας
φωνῇ μεγάλῃ, ἀφ' ἧς τὸ πνεῦ-
μα.

*Et lors Iesus ayant crié de rechef à
haute voix, pendit l'Esprit.*

51. Καὶ ἰδοὺ τὸ κατὰ πύλαι μαρ-
τυροῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ τοῦ ὀ-
ψέως καὶ ὀψέως ἡ γῆ ἐσεισθήσεται, καὶ αἱ
πίτρες αἰσθήσονται.

*Et voila, le voile du temple se fendit
en deux, depuis le haut iusques au bas:
& la terre trembla, & les pierres se fen-
dissent.*

52. Καὶ τὰ μνημεῖα ἀνέχθη-
σαν, καὶ πολλὰ σώματα ἢ κακο-
μημένων αἰγίων ἐγέρθη.

*Et les sepulchres s'ouucrirent, & plu-
sieurs corps des Saints qui auoyent esté
endormis, se leuerent.*

כז

53. ונבקו ובתרו קיממתה
עליו למדינתה קדישתה
ואתחיו לסגנא:

Et sciti de monumenti doppo la re-
surrectione di esso, Venero me la Santa
Città, & apparere a molti.

54. קנטוריו ורעמיה
הבטרוו הונו לישוע פד חונו
ונועא ואילו דהיו דחלו טב
ואמרו שרראית הנה
ברה הנה האלה:

Horil Centurione, e quei che erano
confesso a far la guardia a Iesù, Veduto
il risuscitato, e le cose che erano annunziate,
temerono grandemente, dicendo, Veramente
questui era il Figliuol di Dio.

55. אית הנו דיו תפנו גשמי
סגנא אתה דהיוו הנו מו
החקקו חלו דאית הנו
פתיה דישוע מו אלילנו
ומשמשו הנו לה:

Erano ancor lui molte donne, che ri-
guardavano da lontano, le quali hanno annun-
ziato Iesù da Galilea, ministrando-
gli.

56. דידא מעהיו מרים
מגדליתא ומרים אמה
דיעקוב דקוסא ואמהון
דבני ובדי:

Tra le quali era Maria Maddalena,
e Maria madre di Iacopo e di Iosef, e la
madre de figliuoli di Zebedeo.

57. פד הנה דיו ומשמי
אמה וברא עתידה מו
דמתא דשמה יוסף דאף
הי אתתלמור הנה לישוע:

E quando la sera, venne un huomo
vicino da Arimathea, nominato Ioseph, che
era stato anch' egli discipolo di Iesù.

58. הנה קרב לות פילטוס
ושאל פגרה דישוע ופקר
פילטוס דוקנהב לה פ
פגרה:

Costui andato verso a Pilato, gli do-
mandò il corpo di Iesù. Allora Pilato coman-
dò che el corpo si rendesse.

59. ושקלה יוסף דפגרה
וכרפה בחיפא דכתננה
נקרה:

E così Ioseph prese il corpo, & involvelo
in un lenzuolo netto.

כז

53. ויצאו מקבריהם אחר
תקומתו ובאו אל עיר חקדש
ויראו לרבים:

Y salidos de los sepulchros, despues de su
resurreccion, vinieron a la Santa Ciudad, y ap-
parecieron a muchos.

54. וגם של המאה ואשר היו
עמו לשמר את ישוע כאשר
ראו את הדעש ואחאשר נעשו
ידאו עד מאד לאמר באמת
בראיהם הנה הנה:

Y el Centurion, y los que estauan con el guar-
dando a Iesù, visto el terremoto, y las cosas que
auian sido hechas, temieron en gran manera di-
ziendo, Verdaderamente Hijo de Dios era este.

55. ונתהייתה שם נשים רבות
מרהוקות ואות אשר באו אחריו
ישוע מגליל לשדה לו:

Y estauan alli muchas mugeres mirando de
lexos, las quales auian seguido de Galilea a Iesù,
firiendole:

56. אשר בתו היתה מרים
המגדלנית ומרים לייעקב ואם
יוסיה ואם בני ובדי:

Entre las quales era Maria Magdalena, y Ma-
ria de Iacobo, y la madre de Iosef, y la madre de
los hijos de Zebedeo.

57. וכאשר היה ערב בא איש
עשיר מן הרבנים ושמו יוסף
אשר גם הוא היה תלמיד ישוע:

Y como fué la tarde del dia, vino vn hombre
rico de Arimathea llamado Ioseph, el qual tam-
bien auia sido Discipulo de Iesù.

58. והוא נגש אל פילטוס
וישאל את הגוף ישוע אף פילטוס
צנה להנתן לו את הגוף:

Este llevo a Pilato, y pidió el cuerpo de Iesù.
Entóces Pilato mandó que el cuerpo se le diese.

59. ויקח יוסף את הגוף ונעטף
אותו בסדין טהור:

Y tomando Ioseph el cuerpo, emboluiólo en
vna sauaña limpia:

כז

53. Καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνη-
μείων μετὰ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ, ἐ-
σέληγον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ
ἐσφαιώθησαν πολλοί.

Lesquels estans sortis des sepulchres
apres la resurrection d'iceul, entrèrent
en la sainte Cité, & apparurent à plu-
sieurs.

54. Ὅτι ἐκείνη ἡμέρα καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ. τηροῦντες τὸν ἱσχυρὸν,
ὁδόντες τὸν σὺν μὲν, καὶ τὰ θρηνημα,
ἐφωβήθησαν (Φόβος, λίγος τις,
ἀλγος) τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

Or le Centurion, & ceux qui estoient
avec lui gardans Iesù, ayans veu le
tremblement de terre, & les choses qui
estoyent aduenues, eurent grand' peur,
disans, Veritablement celui-ci estoit
Fils de Dieu.

55. Ἦσαν δὲ καὶ ἡ γυναικὶς πο-
ταὶ πολλὰ μακρόθεν θεωρεῖσαι αὐ-
τον ἡσυχάζον τῷ ἱσχυρῷ τοῦ θεοῦ
καὶ τῷ θρηνηματι αὐτοῦ.

Il y auoit là aussi plusieurs femmes
qui regardoyent de loin, lesquelles auo-
yent suivi Iesù depuis Galilee, en lui
subuenant.

56. Ἐν αὐτῷ ὡς μαρία ἡ μαγδα-
λανή, καὶ μαρία ἡ ἱακώβου καὶ
ἡ ἰωσήφ μητρός, καὶ ἡ μητὴρ τῶν υἱῶν
τοῦ ζεβεδαίου.

Entre lesquelles estoit Marie Magde-
leine, & Marie mere de Iacques & de Ios-
es, & la mere des fils de Zebedeo.

57. Ὁσίας δὲ ἡσυχάζωντος ἡλθὶ
αὐθεντος ἀπὸ πόλεως ἀριμα-
θαίας, τὸ ὄνομα ἰωσήφ, ὃς ἦν ὡς
τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἱσχυροῦ.

Et le soir estant venu, il vint vn riche
homme, qui estoit d'Arimathee, nom-
mé Ioseph, qui mesmes auoit esté di-
sciple de Iesù.

58. Οὗτος δὲ προσελθὼν, τῷ πῶ-
τα ἡσυχάζοντος τοῦ ὡς ἱσχυροῦ. το-
ν ἐπαλατῶν ἐκάλειπεν δουλο-
δοῦναι τὸ σῶμα.

Iceul vint à Pilate, & demanda le
corps de Iesù. Lors Pilate commanda
que le corps fust rendu.

59. Καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰω-
σήφ ἐστυλνεν αὐτὸ σπιλοντι κα-
θαρῶς.

Ainsi Ioseph print le corps, & l'en-
veloppa d'un linceul net.

כו

60 וְסִמְּהָ בְּבֵית קִבְרוֹ
חֲתָתָהּ דִּי לֹה דְנִקְרִי ב
בְּפִתְּהָ וְעָגְלוּ כִּאֲפִי
לְפָתָה אֲדָמְיוּ עַל תְּרַעָה
דְּבֵית קִבְרוֹתָ וְאוּלֹה:

*Epofola nel suo monumento nuovo:
che gli haueua intagliato in vna pietra,
portandolo in gran fasso a l'officio del mo-
numento, Et ando fene.*

61 אִיתָּהּ הָיוּ דִּין תַּפְּסוּ
מִדָּם מִזְדִּלְתָּהּ וּמִדָּם
אֲחֵרֵיהֶם דִּתְּבוּ הָיוּ
לְקִבְלָהּ דְּקִבְרָהּ:

*E Maria Maddalena e l'altra Ma-
ria si flauano tuti a sedere vifentra al se-
polcro.*

62 לְיוֹמָהּ דִּין דְּמִתָּר
דְּאִיתְּהָ בְּתָר עֲרֵבְתָּהּ
אֲחֵרֵיהֶם רַבִּי כְּהֻנָּהּ וּב
יִפְרִישָׁא לֹת פִּלְטוּס:

*Il di seguente, che è doppo la prepara-
tion del Sabbato, i principali Sacerdotes e
Farisei feci andarono infieme a Pilato.*

63 וְאִמְרִינּוּ לֹה מִינּוּ אַתָּה
אֲתִדְּכֹרן הָיוּ מִטְעֵנָה
אֲמַר הָיוּ כִּד חֵי דִמּוּ בְּתָר
תִּלְתָּהּ יוֹמִין קָאֵם אֲנָהּ:

*Dicendo, Signore, noi ci siamo ricor-
dati che quel seduttore, quando ancor vi-
uema, disse, Io risusciterò dopo tre giorni.*

64 פְּקִיד הָכִיל מִזְדִּתְרִין
בְּקִבְרָהּ עֲדִימָה לְתִדְּתָהּ
יוֹמִין דְּלִמְנָה וְאֲתוֹן ת
תִּלְמִידֵיהִי יַעֲבֹדֵיהִי בִל
בְּלִיאָה וְאִמְרִין לְעִמְנָה
דִּמּוּ בֵּית מִיתָהּ קָם וְתִדְּתָהּ
טוֹצִי אֲחֵרֵיהֶם בִּישָׁא מִן
קְדִמִּיתָהּ:

*Comanda dunque che el sepulcro sia
ben guardato infra al terzo giorno: accio-
che talora i suoi discipoli non vengano di
notte, e furirlo, e dicanlo al popolo. Egli è
risuscitamento da morte, e così l'ultimo errore
sia peggior che el primo.*

65 אֲמַר לְהוֹן פִּלְטוּס
אִיתָּהּ לְכוּן קֶסְטוֹנָהּ וְלוֹ
אֲחֵרֵיהֶם אִיכְפִּנָּהּ דִּתְּבוּ
אֲנִי:

*Pilate disse loro, Voi hauete de la guar-
dia, andate, guardate lo come voi sapete.*

66 הָנוּן דִּין אֲחֵרֵיהֶם
בְּקִבְרָהּ וְחִתְמוּ כִּאֲפִי הָיוּ
עִם קֶסְטוֹנָהּ:

*Essi allora sen' andarono, e ficurarono
il sepulcro sigillando il fasso, e pñendou
la guardia.*

כז

60 וְיֵשִׁים אוֹתָהּ בְּקִבְרוֹ חֲדָשׁ
אֲשֶׁר חָצַב בְּסִלַּע וַיַּגִּלֵּל אָבּוֹ
דְּרוֹלָהּ עַל־פֶּתַח חֲקִבְרָהּ וַיַּגִּלֵּל:

Y puisto en vn sepulchro fuyo nucuo que
aia labrado en penna: y rebuelta vna grande
piedra a la puerta del sepulchro, fuese.

61 וְתַחֲיֵי־שָׁם מִדָּם תִּמְגַּדְלָנִית
וְאַחֲרֵית מִדָּם יוֹשְׁבוֹת לְמוֹל
חֲקִבְרָהּ:

Y estauan alli Maria Magdalena, y la otra
Maria, sentadas delante del sepulchro.

62 וּבְיוֹם אֲחֵר אֲשֶׁר הוּא אֲחֵר
בְּדִיקַת חֲחִמָּץ וְאֲסִפּוֹ רִאשִׁי
חֲכֵהִינִים וְחֲחִמְפְּרָשִׁים אֶל־
פִּילְטוּס:

Y el siguiente dia, que es el segundo dia de
la preparacion de la Pascua, juntaron se los prin-
cipes de los Sacerdotes y los Phariseos a Pilato.

63 לְאִמְרֵי אֲדָנִי וְכִדְנוּ בִּי מִתְּעָה
הָהוּא אֲמַר בְּעוֹדָהּ חֵי אֲחֵר
שְׁלֹשָׁת יָמִים אֲקִים:

Diziendo, Sennor, acordamos nos que aquel
engannador dixo biniendo aun, Despues del ter-
cero dia resuscitaré.

64 וְעַל־כֵּן צִוָּה לְחַבְצֵר אֲחֵר
חֲקִבְרָה עֲדִימָה חֲשִׁלִּישִׁי בִּין
יְכוֹאֵהוּ תִּלְמִידָיו בְּלִלְתָּהּ וַיַּגִּבּוּהוּ
וַיֹּאמְרוּ לָעָם כִּי קָם הוּא מִמֵּיתִים
וַיְהִי־תִיעֲתוּעַ אֲחֵרֵיהֶם לֵעַ
מִרְאשׁוֹן:

Manda pues fortificar el sepulchro hasta el
dia tercero: porque no vengan sus Discipulos de
noche, y lo hurten, y digan al pueblo, Resusci-
tó de los muertos: Y sera el postrer error peor que
el primero.

65 וַיֹּאמְרֵם אֶל־הֶם פִּילְטוּס
הִנֵּכֶם מְשִׁמְרֵת לְכוּ וְחִתְמוּ בְּאֲשֶׁר
יִדְּעֵתֶם:

Dizeles Pilato, la guarda teneys: id, fortifi-
cad como entendedys.

66 וְהִמָּה הִלְכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־
חֲקִבְרָה וַיַּחֲתִמוּ אֶת־הָאָבּוֹ עִם
מְשִׁמְרָתָהּ:

Y yendo ellos, fortificaron el sepulchro con
guarda sellando la piedra.

κζ'.

60. Καὶ ἔθηκαν ἐν τῷ ἐν τῷ κρυ-
φῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλαττομένησιν ἐν
τῇ πέτρᾳ. καὶ περισκυλίους λίθου
μύσαντες τὴν θύραν τοῦ μνημείου, ἀπηλ-
θύν.

Et le mirent son sepulchre neuf, qu'il
auoit taillé en vn roc: & ayant roulé
vne grande pierre à l'huys du sepulchre,
s'en alla.

61. Ἡ δὲ καὶ μαρτὰ μαγδα-
λίνη, καὶ ἡ ἄλλη μαρτὰ καὶ θήματι
ἀπέναντι τοῦ ταφῆ.

Et Marie Magdeleine & l'autre Marie
elloyent la assises à l'endroit du sepul-
cre.

62. Τῇ δὲ πρωτῆς ἡμέρῃ με-
τὰ τὴν σάββατον, συνήχθησαν
οἱ δόξαντες καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς
πλάτων.

Or le lendemain qui est apres la pre-
paration du Sabbat, les principaux Sacer-
dotes, & les Pharisiens s'assemblerent
vers Pilate.

63. Λέγοντες, κύριε ἡμεῖς ὁμολογούμεν
ὅτι σέκαίς ὁ πλάτων· οἱ περὶ ἐπι-
ζῆν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔγερ-
σεται.

Difans, Seigneur, ils nous souuiuent
que ce seducteur la, quand il viuoit en-
cores, disoit, Dedans trois iours ie re-
susciterai.

64. Κι ἐλάλουν αὐτῷ ὁφθαλμοῖς
καὶ τὸν τάφον· ὡς τῆς ἡμέρας ἡμέ-
ρας, μήποτε ἐν τῷ περὶ μαθηταῖς
αὐτοῦ τυκπεῖ, καὶ ψευδοῦσιν αὐτὸν, κα-
ταπαύσει τὸν λαόν, ἵνα ἔρῃ ὁπὸ τοῦ
ἡγερέσθαι καὶ ἐρεῖ ὅτι ὁ ζῶν πλάτων
χρηστὸν τῇ πᾶσι.

Comande donc que le sepulcre
soit garé seurement iuiques au trois-
sieme iour: de peur que les disciples ne
viennent de nuict, & le delrobrent, &
disent au peuple, Il est resuscité des
morts: dont le dernier abus sera pire
que le premier.

65. Ἐφη δὲ αὐτοῖς· πλάτων· ὁ-
ρατε καὶ σὸν ἰσχυρισμὸν, ὁ
φθαλμοῖς αὐτῶν ἰδῆτε.

Mais Pilate leur dit, Vous auez la
garde: allez, & l'alleuez comme vous
s'entendrez.

66. Οἱ δὲ πρὸς τῆς ἡφθαλί-
σιν τοὺς ταφῶν, (φραγῆσθαι τὸν
λίθον, μετὰ τῆς καταπαύσεως.

Eux donc s'en allerent, & assuerent
le sepulcre, sellans la pierre, avec gar-
des.

CAP. XXVII.

60. Et posuit illud in monumento suo novo quod exciderat in petra. Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti, & abiit.

And put in his newe tombe / which he had hewen out in a rocke / and rolled a great stone to the doore of the sepulchre / and departed.

61. Erat autem ibi Maria Magdalena, & altera Maria, sedentes contra sepulchrum.

And there was Marie Magdalene / and the other Marie sitting our against the sepulchre.

62. Altera autem die, quæ est post Parasceven, conveniunt principes sacerdotum, & Pharisei ad Pilatum.

Nowe the next day that followed the preparation of the Sabbath / the Priests and Pharisees assembled to Pilate.

63. Dicentes, Domine, recordari sumus, quia sedulo ille dixit adhuc vivens, Post tres dies resurgam.

And said: Soe we remember that he saide / while he was yet alive / Within three daies I will rise.

64. Inbe ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, Surrexit à mortuis: & erit novissimus error peior priore.

Command therefore / that the sepulchre bee made sure until the third day / least his disciples come by night / and steale him away / and say unto the people / He is risen from the dead: so shall the last error bee worse then the first.

65. At illis Pilatus, Habebitis custodiam: ite custodite sicut scitis.

Then Pilate/Pilate said unto them / Ye have a watch: goe / and make it sure as ye know.

66. Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum, signantes lapidem, cum custodibus.

And then went / and made the sepulchre sure with the watch / and sealed the stone.

Das XXVII. Capitel.

60. Vnd legete in in sein eigenen grab / welches er hatte lassen in einen Fels hauen / vnd welset einen grossen stein für die thür des Grabes / vnd gieng davon.

De lagde der i sin egen ny Graff / huißten hand haßte sadit huage i en Sten / or hand velte en stor sten saar derren paa Graffuen / oc gic bort.

61. Es war aber allda Maria Magdalena / vnd die ander Maria / die saßten sich gegen das Grab.

Men Maria Magdalena vaar der / or den anden Maria / de sette sig mer offuer fra Graffuen.

62. Des andern tags / der da folget nach dem Rüsttage / kamen die Hohenpriester vnd Phariseer sämtlich zu Pilato.

Den anden dag / som følger effter Rædelsens dag / Komme de Vyverste Prester oc Phariseer endrettesigt til Pilatum.

63. Vnd sprachen: Herr / wir haben gedacht / daß diser Verfärer sprach / da er noch lebet: Ich will nach dreyn tagen auferstehen.

De sagde / Herte / Vi komme ihu / at denne Bedrager sagde / der hand end leffde / Jeg vil effter tre dage opstaa.

64. Darumb befihle / daß man das Grab verware / biß an den dritten tag / auff daß nicht seine Jünger kommen / vnd stelen in / vnd sagen zum Volck / er ist auferstanden von den todten / vnd werde der letzte betrug erger / denn der erste.

Befale der saar / at mand foruare Graffuen / indtil den tredje dag / Paa der hans Disciple skulde tage ham / oc stiele hannem / oc sig til Folck / Hand er opstanden fra de døde / Oc det sidste bedregeri skal bliffue verre end der første.

65. Pilatus sprach zu ihnen: Da habt ihr die Hüter / gehet hin / vnd verwaret / wie ir wisset.

Pilatus sagde til dem / der Passue i Voetere / gaar hen / oc foruare / som i vide.

66. Sie giengen hin / vnd verwareten das Grab mit Hütern / vnd versigelten den Stein.

De ginge hen / oc foruarede Graffuen mer Voetere / oc beseglede Stenen.

Kapitola XXVII.

60. A wlozil do Hrobit swę: ho nowého / tierzj byl wntęsal w Skale. A priwalil kámen wielki / dwořám Hrobom / y odšel.

A polozył ie w nowym grobie swęm / tierzj byl w Skale wyfo: wal / y thámże przywalil / tu dwořiam grobu kámen wielki / odšel.

61. A byla tu Marya Magdalena / a druhá Marya / sedij / ce proti Hrobu.

A byla tam Marya Magdalena / a druga Marya siedzac / przeciwko grobowi.

62. Drugi pak den / tierzj byl po wielkim Pástu / sešla se Knižata Knežstá a Zátonij / cy k Pilatowi.

Tazátnij krocy jest dšien po dniu przygotowania / zebrali sic przedmiejšy Káplani y Sárceus / bowie do Pilata.

63. Kánte: Pane / rozpome: nulligine se / se tento Swádec / řekl / geššizw gsa / Po třech dnech / mrtwych wstanu.

Wtemiac / Pánie / rozpomniel / smyž / on / swádec / powi / dzial / i / se / se / b / edac / 3 / y / w / Po trzech dni / powstanie.

64. Protož rozkažij / ostřij / hati Hrobu až do třetihó dne / atby / snad nepřijšli / Bedělnij / cy / geho / a / ne / v / radli / ho / a / řekli / by / lidu: / Wstá / geš / 3 / Mrt / vých: / V / bu / deš / po / sled / nij / blud / / horšij / nežli / prwnij.

Rozkaž / tedy / ob / wa / row / á / c / gro / b / až / do / dn / á / tř / e / cí / e / ho / by / snad / př / y / š / ed / š / y / w / ě / m / o / w / i / e / t / e / go / n / o / c / a / m / e / v / ř / á / d / li / g / o / s / y / n / i / e / p / o / w / i / e / d / z / i / c / i / l / u / d / o / m / i / 3 / p / o / w / i / š / l / 3 / m / a / r / t / v / ý / ch / y / b / e / d / z / i / e / o / š / t / á / t / e / z / n / y / b / l / a / d / g / o / ř / š / y / n / i / z / p / r / e / m / ý / š / y.

65. Kželgim Pilát: Máte Stráž / gđete ostřijhaye / pakž / omijte.

Powiedzial an Pilat / Máte / stráž / id / á / c / ob / wa / row / á / c / i / á / t / o / w / m / i / e / c / i / e.

66. A oni obšedše / osadili / Hrob / 3 / p / a / p / e / t / e / m / i / s / š / e / k / á / m / e / n / 3 / s / t / r / á / ž / n / ý / m / i.

A oni ředšy / ob / wa / row / á / li / gro / b / 3 / p / a / p / e / t / e / m / i / s / š / e / k / á / m / e / n / 3 / s / t / r / á / ž / a.

כח

1 בְּרִמְשָׁא דְיוֹ בְּשַׁבְּתָא
דְּנִגְהָ הָד בְּשַׁבְּתָא אֲתֵי
מֵרִים מִגְדִּלְתָּא וּמֵרִים
אֲחֵרָתָא דִּיחִוּוֹ קִבְּרָא :

Hor circa la fine del sabbato fu l'apparire del primo giorno de la settimana, Maria Maddalena, e l'altra Maria Vennero a vedere il sepolcro.

2 וְהָא וּנְעָא רַבָּא הֵנָּה
מִלֵּאכָא צִיר דְּמִרְיָא נִתְּ
מִן שְׁמִינִי וְקִרְבַּ עֲגִי
כִּאֲפֹרָה מִן תְּרַעָא וְנִתְּ
הֵנָּה עֲלֵיהָ :

Et ecco si fece un gran terremoto perche l' Angelo del Signore scese di cielo, e venuto, riuolse il sasso da l'uscio, e sedeuasi sopra esso.

3 אֵימִתְּהִי הוּא דְיוֹ חֲנוּהָ
אֵיךְ בְּרִקָּא וְלִבְנִשָּׁה חֲתִיר
הֵנָּה אֵיךְ תִּלְגִּי :

Et era il suo aspetto com' un folgor, e il suo vestimento bianco come niue.

4 וּמִן דְּחִלְתָּה אֲתִתְּוִיעֻ
אֵילִין דְּנִסְרִין הֵנָּה וְנִתְּ
אֵיךְ מִיתָה :

Ele guardie per la paura che hebbero di lui, si sbaccharono, e divennero come morti.

5 עֲנָא דְיוֹ מִלֵּאכָא וְאָמַר
לְנָשִׁים אֲנִתְּוִין לֹא תִדְחִלִין
יָדַע אֲנִי צִיר דְּלִישׁוּעָ
דְּאִוְדִּיקָא בְּעֵצֵי אֲנִתְּוִין :

Ma l' Angelo parlando, disse a le donne, Voi non habbiat paura: io so bene che voi cercate Iesus, il quale è stato crucifisso.

6 לֹא הוּא תִנּוּ קָם לָהּ
צִיר אֵיכְנָא דְּאָמַר תִּנּוּ
חֲנוּיִין הִיכְתָּא דְּסִים הֵנָּה
כִּי מִרְיָא :

Egli non è qui, perche è risuscitato, si come egli hauea detto. Venite, vedete il luogo, doue il Signore era posso.

7 וּלְיוֹ בְּעֵצֵי וְאָמַרְוּ
לְתַלְמִידֵיהֶן דְּהִם מִן בֵּית
מִיתָא וְהָא קָדָם לָבוֹן
לְגִלְלָהּ תִּמּוֹן תְּחוּוֹנִינְהִי
הָא אֲמַרְתָּ לָבוֹן :

Et andateuene prestamente, e dite a i suoi discipoli, che egli è risuscitato da morte: Et ecco, egli sene va innanzi a voi in Galilea: Voi lo vedrete li: ecco, io ve l'ho detto.

כח

1 וּבְעֵרֵב תְּשַׁבֵּת אֲשֶׁר יֵאָר
אֶל־אֶחָד תְּשַׁבֵּת בָּהּ מֵרִים
תִּמְגְדִּלְתָּ וְאֲחֵרָת מֵרִים לְרֵאוּתָּ
אֶת־הַקִּבְרָא :

Y la vispera de los Sabbados que amanece para el primero de los Sabbados vino Maria Magdalcna, y la otra Maria a ver el sepulchro.

2 וְהֵנָּה רַעַשׁ הָהָה גְּדוֹל כִּי
מִלֵּאךְ יִהְיֶה יָד מִשְׁמִינִים וְיָעֵשׂ
יִגְלִל אֶת־הָאֶבֶן מִפֶּתַח הַקִּבְרָא
וְיֵשֶׁב עֲלֶיהָ :

Y heaqui, fue hecho vn gran terremoto: porque el Angel de Sennor decendiendo del cielo, y llegando, auia rebuelto la piedra dela puerta de sepulchro, y estaua sentado sobre ello.

3 וְהֵנָּה מִרְיָתָהּ כְּמוֹ בְּדָק וּבְגָדוֹ
לָבוֹ כְּמוֹ שֶׁלֶג :

Y su aspecto era como vn relampago, y su vestido, blanco como la nieue.

4 וּמִן יִרְאָתָהּ גְּבַהֲלוּ הַשְׁמֵרִים
וְיִהְיֶה כַּמֵּתִים :

Y del miedo deel las guardas fueron assombradas, y fueron bueltos como muertos.

5 וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר לְנָשִׁים
אֶל־תִּירְאֵנָה אֲתֵנָּה כִּי־יָדַעְתִּי
כִּי־אֶת־יֵשׁוּעַ הַתְּלִי תִּבְקֹשְׁנָה :

Y respondiendo el Angel, dixo a las mugeres, No temays vosotros, porque yo sé que buscays a Iesus el que fue crucificado.

6 אֵינִי פֶה כִּי הָקִיץ בְּאִשְׁר
אָמַר בְּאִנְהָ וְנִתְּנָה אֶת־תְּפִקּוֹם
אֲשֶׁר הוּשָׁם אֹדְנִי שְׁמָה :

Mo esta aqui: porque ha resuscitado, como dixo. Venid, ved el lugar donde fue puesto el Sennor.

7 וּבְמַהֲרָה לֵכְנָה וְאָמַרְנָה
לְתַלְמִידֵינוּ כִּי קָם מִמֵּתִים וְהֵנָּה
לָרֶץ לְבַנְיָכֶם בְּגִלְלָהּ וְשָׁם־תִּרְאֵנָה
אוֹתוֹ וְהֵנָּה אֲמַרְתִּי לָכֶנָּה :

Y presto id, dezid a sus Discipulos, que ha resuscitado de los muertos: y heaqui os espera en Galilea; alli lo vereys: heaqui os lohe dicho.

ΚΕΦ ΑΛ. κη.

Ο ψὲ δὲ σαββάτων τῇ τρίτῳ
σάββῳ εἰς μίαν σαββάτων,
ἡ ἄλλη μαρία ἡ μαγδαλένη, καὶ ἡ
ἄλλη μαρία, προσήσαν τὸν τάφον.

Ou au soir du Sabbar, au iour qui deuoit luitre, pour le premier de la semaine, Marie Magdeleine, & l'autre Marie vindrent voir le sepulcre.

2. Καὶ ἰδοὺ ἡ γῆ ἐκίνητο μέγας· ὁ ἀγγέλ·ος γὰρ κυρίῃ κατέβη ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἐπαύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ ὤκωθη ἐπ' αὐτόν.

Et voici, il se fit vn grand tremblement de terre, car l'Ange du Seigneur descendit du ciel, & vint, & roula la pierre arriere de l'huys du sepulcre, & s'assit sur icelle.

3. Ἦν δὲ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ἀστράπη, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡς χιὼν.

Et son regard estoit comme vn esclair, & son vètement comme neige.

4. Ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἱστῶσαν εἰ τρεμάτες, καὶ ἐκκλινόντες ὡς ἐκ νεκρῶν.

Et les gardes, pour la peur qu'ils eurent de lui, furent effrayés & deuidrent comme morts.

5. Ἀπαρθεῖς δὲ ὁ ἀγγέλ·ος εἶπε πρὸς τὰς γυναῖκας, μὴ φόβῃσθε ὅτι οὐκ εἰδὼς ὅτι ἦν ἰησοῦς τὸν ἐκ νεκρῶν ζῶντα.

Mais l'Ange prenant la parole, dit aux femmes, Vous autres ne craignez point: car ie say que vous cherchez Iesus qui a esté crucifié.

6. Οὐκ εἰμι ὡς ἐκ νεκρῶν, καθὼς εἶπε· δεῦτε, ἰδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύρ·ος.

Il n'est point ici: car il est resuscité comme il l'auoit dit. Venez, voyez le lieu où gisoit le Seigneur.

7. Καὶ ταχύ παρβέθετε· εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἔκλινεν ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, καὶ ἰδοὺ παρὰ γὰρ ὑμᾶς εἰς γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὁψείσθε· ἰδοὺ εἰπαὶ ὑμῖν.

Et vous en allez bien tost: & dites à ses disciples qu'il est resuscité des morts, & voici, ils s'en va deuant vous en Galilee; là vous le verrez: voici, ie le vous ait dit.

CAP. XXVIII.

Vespere autem sabbathi quæ lucebat in prima sabbathi, venit Maria Magdalene, & altera Maria uidere sepulchrum.

Note in the ende of the Sabbath/ when the first day of the weeke beganne to dawne/ Marie Magdalene and the other Marie came to see the sepulchre.

2. Et ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo: & accedens revolvit lapidem, & sedebat super eū.

And behold/ there was a great earthquake: for the Angel of the Lorde descended from heauen/ and came and rolled backe the stone from the doore/ and sate vpon it.

3. Erat autem aspectus eius sicut fulgur: & vestimentum eius sicut nix.

And his countenance was like lightning/ and his raiment: white as snow.

4. Præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui.

And for feare of him / the keepers were astonied/ and became as dead men.

5. Respondens autem angelus dixit mulieribus, Nolite timere vos: scio enim quod lesam qui crucifixus est, quaeritis.

But the Angell answered/ and said to the women / Feare ye not for I knowe that ye seeke Iesus which was crucified.

6. Non est hic: surrexit enim, sicut dixit, venite & videte locum ubi positus erat Dominus.

He is not here: for he is risen/ as he said: come see the place where the Lorde was laid.

7. Et citò euntes, dicite discipulis eius quia surrexit: & ecce præcedit vos in Galilæam, ibi eum videbitis, ecce prædixi vobis.

And go quickly/ and tel his Disciples/ that he is risen from the dead/ and behold he goeth before you into Galilee: there ye shall see him: so / I haue tolde you.

Das XXVIII. Capitel.

Aabend aber des Sabbath/ welcher anbricht am Morgen des ersten Feyertags der Sabbathen / kam Maria Magdalena / vnd die ander Maria / das Grab zusehen.

Der Sabbathen at aften / hielten der beayndten den ersten Heilige tag i Sabbatherne om Morgen / kom Maria Magdalena / oc den anden Maria / at besee Græffuen.

2. Vnd sihe es geschach ein groß Erdbeben. Denn der Engel des HERREN kam vom Himmel herab / tratt hinzu / vnd waltzt den Stein von der Thür / vnd sagte sich drauff.

De see / der stede it store Jordstæl. Thi HERRENS Engel kom ned aff Himmelen / traadde hen til / oc veltte Steinen fra Døren / oc sette sig der paa.

3. Vnd seine gestalt war wie der blyß / vnd sein kleid weiß als der schne.

Det hans stæckelse vaarlige som lunit / oc hans Klede huie som sne.

4. Die Hüter aber erschracken für forcht / vnd wurden als weren sie tod.

Men Voetene forferdedis aff stæet oc bleffue lige / som de haaffde veret dode.

5. Aber der Engel antwortet / vnd sprach zu den Weibern: Fürchtet euch nicht / ich weiß / daß jr Iesum den gecreuzigten suchet.

HERRENS Engel suarede / oc sagde til Quindern / Breeter eder icke / Jeg veed / at i søg effter Iesum den Kærsesle.

6. Er ist nicht hie / Er ist aufferstanden wie er gesagt hat. Kommet her vnd sehet die stet / da der HERRE gelegen hat.

Hand er icke her / Hand er opstanden / som hand sagde. Kommer hid / oc seer den sted / som HERREN laa.

7. Vnd gehet eilend hin / vnd saget es seinen Jüngern / daß er aufferstanden sey von den todten / vnd sihe / er wird für euch hingehen in Galileam / da werdet jr in sehen / sihe ich hab es euch gesagt.

De gaar strax hen / oc siger hans Disciple det / at hand er opstanden fra de dode / De see / hand skal gaa hen saar eder til Galileam / Der skulle i see hannem / see / ieg haaffuer sagt eder det.

Kapitola XXVIII.

Makonánij pak Soboty / kónj gij svitalona Neděli / přistla Marya Magdaléna / adruhá Marya / aby spatřily Hrob.

Poslání soboty kdy svítalo naprotiv dñi po sobotě / přystla Marya Magdaléná / y druhá Marya / aby grobo oglávaly.

2. A an Země třesení stalo se veliké: Nebo Angel Páně sstoupil s Nebě / y přistoupiv odvalil kámen / aposadil se na něm.

Notostalo veliké třesení země / aboviem Aniol Páně sstoupil s nebě / přistoupil y odvalil kámen ode drzwi / y sedl na něm.

3. A byl obličej jeho jako blyst / a kacho jeho blyst jako sněž.

Y bylo veyšrenie jeho takó blystávic / a odjénie to biale takó snieg.

4. A prostach jeho zděsili se strážní / a všimni gjaui jako mrtví.

And božáni jeho strože přestáhci byli jako takoby v mrtvi.

5. Y odpověděl Angel / řekl ženám: Nebojte se mne / neb všim se věšše (kterýž gest vzkřísován) hledáte.

Y odpoveděl Aniol / řekl niewištám / Ne bojte se mne / boia všimti Iesusa vzkřísovaného hledáte.

6. Neníť ho tuto / vskáz gest žagistě / jakož předpověděl. Podte / a vizte místo / kde byl položen Pán.

Nie mášit ho tu / aboviem vskáz smrtvých takó powiedzial / chodzte ogladáyte místo gdje ležal Pán.

7. A rychle gdauce / powězte Někdmům geho / že gest vstal / mrtvých: a hle přede gdeť wás do Galilee / tam gey vžijte: A y powěděl gsm wám.

Y předko idac / powiedzite vssomtom tego iż powstal z mrtvých / a to idie před wami do Galileie / tam go vřijte / otomci wam powiedzial.

כח

8 וַיֵּצְאוּ עִל מִן הַקֶּבֶר
בִּירְאָה וּבְשִׁמְחָה גְדוֹלָה וַתֵּלְצָנָה
לְהַגִּיד לְתַלְמִידָיו׃

Elle s'écrit prestement del monumento con timore & allegrezza, a grande corso ad annuntiarlo a i suoi discipoli. E mentre ch'ella andavano per annuntiarlo a i suoi discipoli.

9 וְהָאִשָּׁה שְׁנַי פָּנָע בָּהֶן
וַאֲמַר לְהֵן שְׁלֹם לְכֵן
הֵנָּה בִּין קִרְבִּי אַחֲדִי ר
הַגִּידָה וְסַגִּידָה לָּהּ׃

*Ecco che le s v Gennè loro incontro dicendo, Salvo si salus: & elle accostate-
si, abbracciarono i suoi piedi, & inchinaron-
si davanti a lui.*

10 הָיָה אָמַר לְהֵן יֵשׁוּעַ
לֵּאמֹר תִּדְחֻלוּ אֵלַי וְלֵן
אֲמַרְיוֹ לְאֶחָדֵינוּ ל
לְגַלִּילָה וְתָמֹן יִחוּדָנָה׃

Allor Gesù disse loro, Non habbiate paura: andate, fate intendere a i miei fratelli che vadano in Galilea, e là mi vedranno.

11 בְּדֹאֲלוֹ בִּין אֶתְמוֹ א
אֲנָשָׁא מִן הַסִּטְוִיָּה הַבִּין
לְמַדְיָנָה וַאֲמַרְיוֹ לְרַבִּי
כִּי־הִנֵּה כָּל מֵרֵם דִּקְרָנָה׃

Et andando elle, ecco, alcune de le guardie vennero a la città, & raccontarono a i principali Sacerdoti tutte le cose avvenute.

12 וַאֲתַכְנִשׁוּ עִם קַשִּׁישָׁא
וְנִסְבוּ מִלְּכָא וְרַבִּי בְּסָפָא
לֹא וְעוֹר לְקַסְטְוִיָּה׃

Allora essi congregatis insieme co i Vecchi, e preso consiglio, dettero a i soldati some grana somma di denari.

13 וַאֲמַרְיוֹ לְהֵן אֲמַרְיוֹ
דִּתְלַמְדִּיָּהוּ אֶתְמוֹ מִבְּיָהִי
כִּי־לֵאנָה בְּדִמְבִּיָּה׃

Dicens, Dite che i suoi discipoli son venuti da notte, & hanno subito subito mentre che voi dormivate.

14 וְהָאִשָּׁה שְׁנַי מִצֵּית הַדָּא
הָיָה הַגִּידָה וְסַגִּידָה
מִפִּיסִינוּ לָהּ וְלִכְוִן דִּלָּא
צִפְתָּא עֲבָדִינוּ׃

E se questo sarà udito dal Presidente, noi il persuaderemo, e faremo voi sicuri.

כח

8 וַיֵּצְאוּ בְּמַהֲרָה מִן הַקֶּבֶר
בִּירְאָה וּבְשִׁמְחָה גְדוֹלָה וַתֵּלְצָנָה
לְהַגִּיד לְתַלְמִידָיו׃

Entonces ellas saliendo del sepulchro con temor y gran gozo, fueron corriendo a darlas nuevas a sus Discipulos. Y yendo a dar las nuevas a sus Discipulos.

9 וּבְאִשָּׁה הִלְכוּ לְהַגִּיד לְתַלְמִידָיו
וְהִנֵּה יֵשׁוּעַ גָּקְרָה לָהֶן לֵאמֹר
שְׁלֹם לְכֵן וְהִנֵּה בִּין קִרְבִּי
אֶחָדֵינוּ וְסַגִּידָה לָּהּ׃

He aqui Jesus les sale al encuentro, diciendo, Ayays gozo. Y ellas llegaron, y trauaron de sus pies, y adoraronlo.

10 אָז אָמַר לָהֶן יֵשׁוּעַ אֲלֵי
תִירְאָנָה לִכְנָה וְתִגְדָּנָה לְאֶחָדֵינוּ
אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְגַלִּילָה וְשָׁם יִדְאֻנָּה׃

Entonces Jesus les dice, No temays, id, dad las nuevas a mis hermanos, que vayan a Galilea, y allá me verán.

11 וּבְאִשָּׁה הִלְכוּ הִנֵּה הָיָה
קִצְתָּ מִשׁוּמְרִים בָּאֵה אֶל־הָעִיר
וְהִגִּידוּ לְרִאשֵׁי תַּכְתָּנִים אֶת־כָּל־
אֲשֶׁר גָּעִשׁ׃

Y yendo ellas, he aqui vnos de la guarda vinieron a la Ciudad, y dieron auiso a los principes de los Sacerdotes de todas las cosas que auian acontecido.

12 וַיֵּאָסְפוּ הַזְקֵנִים וַיַּעֲצוּ וַיִּקְחוּ
וַיִּתְּנוּ כֶּסֶף לְרֹב לְאִישֵׁי מַלְחָמָה׃

Y juntados con los Ancianos, auido consejo, dieron mucho dinero a los soldados.

13 לֵאמֹר אָמַרְיוֹ כִּי־תִלְמִידָיו
בָּאֵה בְּלִילָה וְיִגְבְּוּהוּ בְּשִׁכְבָּהוּ׃

Diziendo: Dezid, Sus Discipulos vinieron de noche, y lo hurtaron, durmiendo nosotros.

14 וְהָאִשָּׁה שְׁנַי מִן הַפְּקִיד
הָיָה וַתִּגְדָּנָה אֶתְמוֹ וְגַבְטִים
אֶתְבָּם׃

Y si esto fuere oydo del Presidente, nosotros lo persuadiremos, y hazeros hemos seguros.

כח.

8. Καὶ ἐξελθούσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ
μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρῆς
μεγάλης, ἐδραμον ἀπαγγέλλαι
τοῖς μαθηταῖς αὐτῆς.

Elles adonc se partirent legere ment du sepulchre avec crainte & grand ioy: & coururent l'annoncer aux disciples d'icelui.

9. Ὡς δὲ ἔκρουσαν ἀπαγγέλλαι
τοῖς μαθηταῖς αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ
ἰησοῦς ἀπῆλθεν αὐταῖς, λέγων·
χαίρετε· αἱ δὲ προσελθούσαι ἐκρά-
τησαν αὐτὸν τοῖς πόδεσιν, καὶ προσ-
κύνησαν αὐτῷ.

Mais comme elles alloient pour l'annoncer à ses disciples: voici Jesus leur vint au deuant, disant, Bien vous soit. Et elles s'approcherent, & empoignerent les pieds, & l'adorerent.

10. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ ἰησοῦς,
μὴ φοβῆσθε. ὑπάγετε, ἀπαγγέ-
λατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὅτι ἀ-
πέλθωσι εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ
καὶ με ὄψονται.

A donc Jesus leur dit, Ne craignez point: allez, & annoncez à mes freres qu'ils aillent en Galilee, & que là ils me verront.

11. Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ
τινὲς τῶν κατὰ τοὺς ἐλθόντες εἰς τὴν
πόλιν, ἀπήγγελλον τοῖς ἀρχιερεσὶν
ἀπαντὰ τὰ συμβόμενα.

Or quand elles furent parties, voici, quelques vns de la garde vindrent en la ville, & rapportèrent aux Sacrificateurs toutes les choses, qui estoient aduenues.

12. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν
πρεσβυτέρων, συνέβησαν τοῖς λαβόν-
τες ἀργύρια εἰς τὰν εἰδωκαὶ τῆς
ἐραπίαν.

Lors ils s'assemblerent avec les Anciens, & apres qu'ils eurent prins conseil, ils donnerent bonne somme d'argent aux gendarmes.

13. Αὐτοὶ δὲ εἶπαν, ὅτι οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐκράτησαν, ἵνα
ψαύσωμεν αὐτὸν ὡς ἐμὲ μέλων.

Leur disant, Dites, Ses disciples sont venus de nuit, & l'ont desrobbe comme nous dormions.

14. Καὶ ἐὼν ἀκούων τὸ πρῶτον
ἡ γερουσία, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν,
καὶ ὑμεῖς ἀμείψετε τὴν ψαύον.

Et si le Gouverneur vint à entendre ceci, nous le lui persuaderons, & vous en mettrons hors de peine.

CAP. XXVIII.

1. Et exierunt citò de monumèto cum timore & gaudio magno, currentes nuntiare discipulis eius.

So they departed quicken from the sepulchre with feare and great ioye and did runne to bring his disciples word.

9. Et ecce Iesus occurrit illis, dicens, A vere. Illæ autem accellerunt, & adoraverunt pedes eius, & adoraverunt eum.

And as they went to tell his disciples, behold, Iesus also met them, saying, God be with you. And they came and tooke him by the feet, and worshipped him.

10. Tunc ait illis Iesus, Nolite timere, ite, nuntiate fratribus meis ut eant in Galileam, ibi me videbunt.

Then saide Iesus unto them, Bee not afraid. Go & tell my brether that they goe into Galilee, and there they shall see me.

11. Quæ cùm abiissent, ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem, & nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant.

Nowe when they were gone, behold, some of the watch came into the citie, and shewed unto the chief Priests all the things that were done.

12. Et congregati cum senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus,

And they gathered them together with the Elders, and tooke counsell, & gave large money unto the soldiers.

13. Dicentes, Dicite Quia Discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus.

Saying, Say they, His disciples came by night and stole him away while we slept.

14. Et si hoc auditum fuerit à Præfide, nos luadebimus ei, & securos vos faciemus.

And if the gouernour heare of this, wee will paye him, and saue you harmeles.

Das XXVIII. Capitel.

8. Vnd sie giengen eilend zum Grab hinauß / mit forcht vnd grosser freude / vnd lieffen / daß sie es seinen Jüngern verkündigten. Vnd sie giengen seinen Jüngern zuverkündigen.

De de ginge hastelike vñ aff Graffen mer freet ee stor glede / ee lede / at de funde fundgore hans Disciple der. De der de ginge at fund gore hans Disciple der.

9. Siehe / da begegnet ihnen Iesus / vnd sprach: Seidts gegrüßet. Vnd sie tratten zu ihm / vnd griffen an seine Füße / vnd fielen für ihm nieder.

See / da mette Ihesus dem / ee sagde / Hel vere eber / De de traadde til hannem / ee toge paa hans Føder / ee faldened saar hannem.

10. Da sprach Iesus zu ihnen: Fürchtet euch nicht / gehet hin / vnd verkündiget es meinen Brüdern / daß sie gehen in Galileam / daselbst werden sie mich sehen.

Da sagde Ihesus til dem / Forreter eber icke / gaar hen / ee fundgore mine Brodre der / At de gaa til Galileam / der skulle de see mig.

11. Da sie aber hingiengen / siehe / da kamen etliche von den Hüttern in die Stadt / vñ verkündigten den Hohenpriestern alles was geschehen war.

De der de ginge hen / See / da komen nogle aff Bortnerne i Staden / ee forkyndede de Ypperste Prester / at der som vaar steet.

12. Vnd sie kamen zusammen mit den Ältesten / vnd hielten einen rath / vnd gaben den Kriegsknechten Gelds genug.

De de kommen til sammen met de Eldeste / ee hulde til Raad / ee gaffue Stridsmendene Penge noet.

13. Vnd sprachen: Saget / seine Jünger kamen des Nachts / vnd stahlen ihn / dieweil wir schliefen.

De sagde / Siger / Hans Disciple komme om natten / ee staaile hannem / den stund vi soffue.

14. Vnd wo es würde auskommen / den dem Landpfleger / wollen wir zu stillen / vñ schaffen / daß ihr sicher seyt.

De der som Landsherren saar der at vide / da ville vi stille hannem til freeds / ee skaffe der saa / at i skulle vere vden fare.

Kapitela XXVII.

8. I wysly ryeche z grobu s bázni / a s radošty melkau bžije / aby Brednitiuom geho zvestowaly. Kdž pak ony šly / zvestowati Brednitiuom geho.

Tedy wysšedšy ryecho z grobu z bázni a z radošcia melkau ežaly aby oznajmily vczinom iego / a gošly aby ho opowiedzieli vczinom iego.

9. An Bžije potkal se s nimi / řka: Zdravý buďte. A ony přistoupily a chopily se nohy geho / a klaněly se genu.

Oto Jezus zšedl im droge / mowiac / Wadźcie pozdrowione / A ony przystapowały a chwycaly się nogi jego / y kłaniali mu się.

10. Tedy Bžije řekl jim: Niebojte se / Vdte zvestujte Bratřim mojim / at gđau do Galilee / tam mne vžij.

Tedy im řekl Jezus / Tě boš vte se iždie / oznajmitie bratřem mojim abyšli do Galileje / tam je mne vyžá.

11. Kteržto kdž odesly / an někteří z řáduch přišli do Města / a oznámili knižatům om kněžstvem všecky věcy kterž se tu šaly.

A gdy ony šly / oto něktorzy z řáduch přišli do města / a oznámili př jedněm řym kaplanom wysšeti zeczy trore se šaly.

12. A šedš se s Staršimi / a radu přiniwši / penize hozy ně dali Soldnřuom.

Tedy se zebraši z staršimi / y poráduwši se / wiele peniedzy dali żołnierzom.

13. Řkauce: prawte / že Bredni njez geho přišli w noc / a vskradli go / kdž gšine my spali.

Mowiac / Powiedzy cię wczinom iego nota wysšedšy / y wkradli go nam gošiny spali.

14. A wšlyšly o tom Wład / myš ho na řę nawedeme / a wás bezpęny wczinom.

A tešly to škrošty došlo / my go na tho nāmowimy / a bezpę eczyni was wczinom.

כח

15. הָגִינוּ דִּין כֹּד נִסְבוּ בְּסִפָּא
עֲבָדוּ אִיךְ דְּאַלְפֵי אֲנָן
וְנִבְקַת מִלְתָּא הָדָא בֵּית
יְהוּדָא אֲדִמָּא דִּינוּמָנָא:

*Essi presidi denari, fecero secondo che
era stato loro insegnato. E queste parole
sia disintolgant fra i Giudei infino al giorno
d'oggi.*

16. תִּלְמִידָא דִּין חַד-אֶסֶר
אָנְלוּ לְגַלִּילָא לְטוֹרָא אֵיכָא
דִּינִיבֵד אֲבָנִין בְּשׁוּעָ:

*Har gli undici discepoli s'en andarono
in Galilea, nel monte dove Iesus li aveva
ordinato loro.*

17. וְכֹד תוֹאֲוֵהִי סִבְדוּ לָהּ
מִגִּהֹן דִּין אֶתְפִּלְגוּ הָיוּ:

*Et come lo videro, l'adorarono: ma
pue alcuni dubitarono.*

18. וְהָרֵב יִשׁוּעַ מִלָּלָה
עֲמֵהוֹן וְאָמַד לְהוֹן אֶתְהֵב
לִי כָל שְׁלִטוֹן בְּשָׁמַיָּא
וּבְאַרְצָא (וְאֵיכָנָא דִּשְׁדַּדְנִי
אֲבִי אַךְ אֲנָא מְשַׁבֵּד אֲנָא
לְכוּ):

*Et Iesus accostandosi parla loro, dicen-
do, A me è data ogni potestà in cielo & in
terra. (Come il Padre ha mandato me,
così io mando voi.)*

19. וְנָלוּ הֵכִי וְלִמְדוּ
כָּלֵהוֹן עֲמֵמָא וְאֶעֱמַדוּ
אֲנָן בְּשֵׁם אָבָא וּבְכָל
וִדְוָתָא דְּקוֹדֶשְׁטִין:

*Andate dunque & insegnate à tutte
le genti, battezzando gli nel nome del Pa-
dre, & del Figliuolo, & de lo Spirito sancto.*

20. וְאַלְפֵי אֲנָן דִּשְׁדַּדְנִי
כָּל מָא דְּבִקְדֻתְכוֹן וְהָא
אֲנָא עֲמֵכוֹן אֲנָא כָּלֵהוֹן
יִנְמָתָא אֲדִמָּא לְשִׁלְמָתָא
דִּי עֲלָמָא אֲמֵנוּ:

*Insegnando loro ad offeruar tutte le
cose che io v'ho comandate. Et ecco io son
sempre con esso voi, infino à la consumma-
zion del secolo.*

שְׁלָם אֲנִיגְלִיוֹן דִּי-יִשְׁעָ
בְּרוּכִיתָא דִּימֵי דְּאֶכְרֹ
עֲבָרָאִית בְּאַרְצָא
דִּיפִּלֶסְטִינָא:

כח

15. וְהִמָּרָה לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף
וַיַּעֲשֵׂה בְּאִשָּׁר לְמַדּוֹ וַיַּשְׁמָעָה
דְּבָרָה וְאַתָּה בֵּין יְהוּדִים עַד-
הַיּוֹם הַזֶּה:

*Y ellos, tomado el dinero, hizieron como
estauan instruydos. y este dicho fue divulgado
entre los Judios hasta el dia de oy.*

16. וַעֲשֵׂתִי עֲשֵׂר תִּלְמִידִים הָלְכוּ
אֶל-גַּלִּילָה עַל-הַר אֲשֶׁר יָצְאוּ
לָהֶם יִשׁוּעַ:

*Mas los onze Discipulos se fueron à Galilea,
al monte, donde Iesus les auia ordenado.*

17. וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לּוֹ
וְקִצְתָּם סִפְקוֹ:

*Y como lo vieron, adoraronlo: mas algunos
dudaron.*

18. וַיֵּצֵא יִשׁוּעַ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
לֵאמֹר הָיָה לִי כָּל-שְׁלִטוֹן בְּשָׁמַיִם
וּבְאַרְצֵי (וְכֵאֲשֶׁר שְׁלַחְנִי אֲבִי
לְכָא אֲנִי שׁוֹלֵחַ אֲתָכֶם):

*Y llegando Iesus, hablòles, diciendo, Toda
potestad me es dada en el cielo y en la tierra. (Co-
mo me embió el Padre, así tambien yo os embio.)*

19. עַל-כֵּן לָכוּ וְלִמְדוּ אֶת-כָּל-
תַּגְוִיִּם וְטַבְלוּ אֹתָם בְּשֵׁם הָאָבִי
וְהַבֵּן וְהַקֹּדֶשׁ:

*Portanto id, ensennad à todas las gentes;
baptizando los en nombre del Padre, y del Hijo,
y del Espíritu sancto.*

20. וְלִמְדוּ אֹתָם לְשִׁמְרַת כָּל-
אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתָכֶם וְהִנֵּה אֲנִי
עִמָּכֶם הוּא כָּל-הַיָּמִים עַד-
תִּקְלִית הָעוֹלָם אֲמֵנוּ:

*Ensenandolos que guarden todas las co-
sas que os he mandado. y heaqui yo estoy con
vosotros todos los dias hasta la fin del siglo.*

וַיִּשְׁלַמָּה בְּשׁוּכָה וְחֹרֶת
יִשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ הַנִּבְתָּבָה עַל-
יְדֵי מַמְיָ הַמַּבְשָׁר:

כח.

15. Οἱ δὲ λαβόντες τὸ ἀργύ-
ριον, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ
διεφημίθη ὁ λόγος αὐτοῦ ἐν
Ἰουδαίᾳ, μέχρι τῆς σήμερον.

*Et iceux ayans prins l'argent, firent
ainsi qu'ils euyent enleignés: telle-
ment que ce propos à eulx, divulgue en-
tre les Iudis, iusques à ce iour d'au.*

16. Οἱ δὲ ἑνδεκά μαθηταὶ ἐπορεύ-
θησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄ-
ρος ὃ ἐπαξίατο αὐτοῖς ἐν ἱερῷ.

*Mais les onze disciples s'en allerent en
Galilee, en la montagne où Iesus leur
auoit ordonné.*

17. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσκυ-
νησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἰδίστασαν.

*Et quand ils leurent veu, ils l'adore-
rent, mais quelques uns doutèrent.*

18. Καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐλά-
λη πρὸς αὐτοὺς λέγων, ἐδόθη μοι πᾶσα
ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. (κα-
θὼς ἀπέστειλέ με ὁ πατήρ, καὶ νῦν
πεμπω ὑμᾶς.)

*Et Iesus s'approchant parla à eux, di-
sant, Toute puissance m'est donnée au
ciel & en terre, (comme mon Pere m'a
couoyé, ainsi aussi ie vous enuoye.)*

19. Πορεύθητε πρὸς πάντα τὴν οὐρανὴν
καὶ τὴν γῆν, βαπτίζοντες
αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ
τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

*Allez donc, & endoctrinez toutes
nations, les baptizans au nom du Pere,
& du Fils, & du saint Esprit.*

20. Διδοσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν
πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάντες τοὶ ἡμέ-
ρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶ-
νος ἀμήν.

*Et les enseignans de garder toute ce
que ie vous ai commandé: & voici ie
suis avec vous tousiours iusq' à la fin du
monde. Amen.*

Τέλος τῆς μαθητικῆς
ἀγίας ὑπογραφῆς.

15. At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudaeos, usque in hodiernum diem.

So they took the money / & did as they were taught : and this saying is noyed among the Jewes unto this day.

16. Vndecim autem discipuli abierunt in Galileam, in montem ubi constituerat illis Iesus.

Then the eleven disciples went into Galilee, into a mountain where Jesus had appointed them.

17. Et videntes eum adoraverunt, quidam autem dubitaverunt.

And when they saw him / they worshipped him : but some doubted.

18. Et accedens Iesus locutus est eis, dicens, Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra. (Sicut misit me pater, & ego mitto vos.)

And Jesus came & spake unto them, saying / All power is given unto me in heaven and in earth. (As my Father sent me / so I send you.)

19. Euntes ergo docete omnes gentes : baptizantes eos in nomine patris, & filii, & spiritus sancti,

Go therefore / & teach all nations / baptizing them in the name of the Father, & the Son, and the holy Ghost.

20. Docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis : & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.

Teaching them to observe all things / whatsoever I have commanded you : and lo / I am with you alway / unto the ende of the world / Amen.

F I N I S.

15. Vnd sie namen das Geld / vnd theten wie sie geleret warē. Solches ist eine gemeine rede worden bey den Jüden / bis auff den hentigen tage.

De deroge Pendinge / oe giorde lige som de vaare vnderwilde. Dette bleff en almindelig tale haff Jødene / indtil paa denne dag.

16. Aber die eilff Jünger giengen in Galilea / auff einen Berg / dahin Jesus ihnen bescheiden hatte.

Men de elleffue Disciple ginge til Galileam / paa et Bierg / som Ihesus haffde bestillet dem hen.

17. Vnd da sie ihn sahen / fielen sie für ihm nieder / Etliche aber zweiffelten.

De der de saae hannem / da fulde de ned saar hannem / Men nogle tvilede.

18. Vnd Jesus trat zu ihnen / reder mit ihnen / vnd sprach : Mir ist gegeben alle gewalt im Himmel vnd Erden. (Gleich wie mich mein Vater gesandt hat / so sende ich euch.)

De Ihesus traadde til dem / talte med dem oc sagde : Mig er giffuen al Magt i Himmelen oc Jorden. (Lige som Faderen vdsende mig / sah veder teg eder.)

19. Darumb gehet hin / vnd lehret alle Völker / vnd tauffet sie in namen des Vaters / vnd des Sons / vnd des heiligen Geists.

Gaar fordi hen / oc lærer alle Folk / oc dober dem i Naam Faders / oc Søn / oc den heilige And.

20. Vnd lehret sie halten alles was ich euch befohlen habe. Vnd sihe / ich bin bey euch alle tage / bis an der Welt ende.

De lærer dem at holde / alle der teg haffuer befalede. De see / Jeg er haff eder alle dage / indtil Verdens ende.

Ende des Euangeliums
S. Mattheus.

15. A oni wzarosse peniże / vcl nili tak paki byli naučeni. Prozhlášeno geš slowo to v ži duoro / až do dnešního dne.

A oni wżianę pšenadze / wes zynili także ie naučono / y roznięc sła se tá powieść miedzy żydy / aż do dnia tego.

16. Sedenácte pak Vědinijs / fuow odesłto do Galilee / na huoru kdežto jim byl vložil Gešijs.

Jedennáctě the ž věznícw / šli do Galileje / na gora gdje im bylán wložil Jezus.

17. Awidance geš klaněti se mu / ale někteří pochybovali.

Wyzrawšy go / dali mu chwal / ale někteří zpupili.

18. A přistoupiv Gešijs / mluvil jim / řka : Dána mi gř wšeliká moc na Nebi y na zemí. Jakož mne poslal otec / y já pošlám wás.)

A přystupivšy Jezus / mluvil im řekac / Dána mi wšeliká swierz chodě ná niebie y na zemi. (Tak jako mne poslal otec / tak já pošlám wás.)

19. Protož gdauce wšete wšeliky národy / křtíte ge we Otcěmu Dně / y Synu / y Duchu Swatěho :

Idac tedy wšete wšykři národy / křtežac je w imě Otcěmu Synu y Duchu Swatěmu.

20. Bližce ge zachowáwati wšickny wěcy / kterč jsem kósi přikázal wám. A hle já s wami jsem po wšickny dni / až do skonání Swěta.

Dežae se chowác wšykřich rzezy com wami přykázal / A oro taicem s wami po wšykři dni / až do skončenia swěta.

Dokonání se Euangelium
sepsané od Swatěho
Matthae.